T.C.

EGE ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

BAYRAKLI HÖYÜĞÜ ERKEN TUNÇ ÇAĞI YERLEŞİMİNİN BATI ANADOLU ARKEOLOJİSİNDEKİ YERİ

Doktora Tezi

Kader GÜRGEN ERDEM

Prof. Dr. Aylin Ü. ERDEM OTMAN

İZMİR

2025

T.C.

EGE ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI

PROTOHİSTORYA VE ÖNASYA ARKEOLOJİSİ DOKTORA PROGRAMI

DOKTORA TEZİ

BAYRAKLI HÖYÜĞÜ ERKEN TUNÇ ÇAĞI YERLEŞİMİNİN BATI ANADOLU ARKEOLOJİSİNDEKİ YERİ

Kader GÜRGEN ERDEM

Prof. Dr. Aylin Ü. ERDEM OTMAN

ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI

PROTOHİSTORYA VE ÖNASYA ARKEOLOJİSİ DOKTORA PROGRAMI

DOKTORA TEZİ

İZMİR

2025

ETİK KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, very toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm very ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Ege Üniversitesi tarafından kullanılan 'bilimsel intihal tespit programı' ile tarandığını ve hiç bir şekilde 'intihal içermediğini' beyan ederim.

Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Kader Gürgen Erdem

İmza

TEZ DEĞERLENDİRME KURULU JÜRİ ÜYELERİ

Başkan (Danışman) **:** Prof. Dr. Aylin Ü. ERDEM OTMAN
Üye **:** Prof. Dr. Cumhur TANRIVER
Üye **:** Pof. Dr. Haluk SAĞLAMTİMUR
Üye **:** Doç. Dr. Erim KONAKÇI
Üye **:** Dr. Öğr. Üyesi Gülnur SÜMER EROĞLU

Doktora Tezinin kabul edildiği tarih: 29.07.2025

ÖNSÖZ

2009 yılından itibaren içinde olduğum arkeolojiyi, katıldığım birçok kazı ile birlikte daha iyi tanıma ve anlama fırsatı buldum. İnsan ve insana dair pek çok şeyin kökenlerine inmek ve sosyal ve kültürel başlangıçlara şahit olmak kendi açımdan bu meslekte ilerlememin en motive edici sebeplerinden biridir. Arkeoloji, zaman boyutunu aşarak binyıllar sonra bir kalıntıya ilk defa dokunarak, geçmişte yaşayan atalarla iletişim kurma fırsatını biz arkeologlara tanımaktadır. Şimdiki zamanda günlük hayatta edindiğimiz birçok becerinin geçmişte yaşayan atalarımızın payındaki derinliğini görmek ve bu bilince varmak arkeoloji sayesindedir. Geçmişten aldığımız becerileri daha da geliştirerek geleceğe aktarmak da bizim bu döngüdeki yerimizi hatırlatmaktadır.

Erken Tunç Çağı toplumların oluşturduğu sosyo-kültürel veekonomik yapı, günümüz toplumlarının dinamiklerine öncü niteliğindedir. Toplumsal hiyerarşide piramidin en tepesinde bulunan seçkin sınıfın egemenliğine dayalı düzen, bir yönetim idaresinde var olmayı mecbur kılmaktadır. İster kent ister devlet olarak adlandıralım, düzene bağlı hareket etme içgüdüsü bireyin yaşamını şekillendirir. Bireyin topluma olan uyumu ise düzenin devamına ya ivme kazandırır ya da toplumsal bağların zayıflamasına neden olarak yıkılma sürecini hızlandırır. Bireyden topluma yayılan bu bağ merkezi yönetimleri beslemektedir. Din, ticaret vb. mekanizmaların işleyişi ile zenginleşen yönetimler, anıtsal mimariler inşa ederek bu gücünü dışarıya yansıtır. Bölgesel olarak güçlü olma durumu diğer büyük merkezler ile rekabet edebilir olmayı zorunlu kılar. Bu bağlamda bölgeler arası iletişimin sistematik bir şekilde devamlılığı yerleşimin uzun süreli ayakta kalmasına olanak tanımaktadır. Yukarıda değinilmeye çalışılan düzen ve bu sisteme ait birçok yenilik günümüz toplum yapısının kökenini oluşturması açısından konuya heyecanla yaklaşmamı sağlayan nedenleri içerisinde barındarmaktadır. Söz konusu faktörleri yaşadığım şehir hatta ilçe olan İzmir-Bayraklı'da inceleme fırsatı bulmam konuyla bağlantı kurmamı daha da derinleştirmektedir.

Bayraklı Höyüğü'nün en erken tabakalarını oluşturan Erken Tunç Çağı verileri ilk defa bu tez çalışması ile kapsamlı olarak ele alınmıştır. Aynı zamanda tez çalışması 31962 nolu Genel Araştırma Projesi ile desteklenmiştir. Söz konusu dönemin kendi dinamik verilerinin yanı sıra yerleşimde bu dönemin ilk defa çalışılıyor olması uzun

soluklu olan bu süreçte kendi adıma motivasyonu sağlayan en önemli etkenlerdir. 2015 yılından itibaren Bayraklı (Eski Smyrna) Höyüğü'nde ekip üyesi olarak yer almam tüm verileri yakından takip etmemi, incelememi ve çalışmamı sağlamıştır. Tecrübe kazandığım bu yıllarla birlikte tüm arkeolojik materyallerin fotoğrafları, el ve dijital çizimleri gibi birçok çalışma kendi tarafımca yapılmıştır. Tezle ilgili söz konusu çalışmalar 8 yıllık bir birikimi içermektedir. Bayraklı Höyüğü çatısı altında tıpkı bir okul gibi biz öğrencilere fırsat yaratan ve döneme ait orijinal arkeolojik malzemeleri bizden esirgemeyen sayın hocam Prof. Dr. Cumhur Tanrıver'in üzerimdeki emeği büyüktür. Aynı zamanda lisans döneminden itibaren dersleriyle bilgilendiğim ve yüksek lisans ve doktorada da danışmanım olması şansını yakaladığım sevgili hocam Prof. Dr. Aylin Ü. Erdem Otman'ın meslek hayatımdaki katkısı beni özel olarak motive etmiştir. Bunların yanı sıra bana sağladığı birçok projeler ile de hem tezime hem de yürüdüğüm bu yolda desteğini her zaman hissetmişimdir. Uzun ve zorlu bu mesleki yolculukta aynı zamanda insani sıcaklığını hissettiğim hocam bana her anlamda bir rol model olmuştur.

Arkeolojinin mutfağında biçimlenen ve bilimsel nitelik kazanan bu tez çalışması umarım bundan sonraki çalışmalara yol gösterici olur ve yeni bakış açılarına teşvik eder. Her bir çalışma bir önceki çalışmaya bir artı katarak ilerler. Benim eksik kaldığım ya da düşünemediğim noktalara daha sonraki çalışmalarla birlikte ilerlemenin artması ve artan bu bilginin ışığı ile daha aydınlatıcı olması dileğiyle.

Kader Gürgen Erdem

İzmir 2025

ÖZET

Bu çalışma, Bayraklı Höyüğü'nün Erken Tunç Çağı tabakalarında tespit edilen mimari bulgular, çanak çömlek verileri ve küçük buluntularından yaralanılarak Bayraklı Höyüğü'nün Batı Anadolu Arkelojisindeki yeri ve önemini ele almaktadır. Bayraklı Höyük verileri gerek tasnifi gerekse arkeometrik incelemeler ile değerlendirildikten sonra, Batı Anadolu ve Ege Dünyası'ndaki arkeolojik verilere bakılmış, bu yerleşimler ile Bayraklı Höyüğü'nün ortak yönleri ve farklılıkları belirlenmiştir. Bayraklı Höyüğü'nün Erken Tunç Çağı'ndaki yerleşim modeli, toplumsal yapısı, bölgesel ve bölgeler arası iletişimler gibi birçok veri ilk defa bu tez çalışması sayesinde detaylı olarak bilim dünyasına sunulmuştur.

Gerçekleştirilen bu çalışma ile Bayraklı Höyüğü'nün MÖ 3. binyılda sosyo-kültürel ve ekonomik yapısı anlaşılmasına katkı sağlamıştır. Elde edilen veriler ile Bayraklı Höyüğü'nün Batı Anadolu'daki merkezlerle kurduğu bölgesel ilişkilerde önemli bir etkinliğinin olduğu anlaşılmaktadır. İlişkilerin siyasi boyuttaki yansımalarını Bayraklı yerleşiminde de takip etmek mümkündür. Erken Tunç Çağı'nda sistematik bir düzene ulaşan ticaret yapısında merkezi yerleşmeler dikkat çekmektedir. Dolayısıyla Batı Anadolu'da Erken Tunç Çağı'nda yer alan bir merkezlerin arasına bu çalışma ile Bayraklı Höyüğü'nün de eklenerek bir merkezi yerleşim daha tanıtılmıştır. Yerleşimde ele geçen gümüş takı grubu hem madencilik konusundaki uzamanlığı gözler önüne sermekte hem de bu takı grubunun statü sahibi kullanıcılarına ışık tutmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Erken Tunç Çağı, Batı Anadolu, Ege Dünyası, Bayraklı Höyüğü, Eski Smyrna, Mimari, Çanak Çömlek, Küçük Buluntu

ABSTRACT

This study examines the position and significance of Bayraklı Höyük within the contex of Western Anatolian and Aegean archeology, based on architectural remains, pottery assemblages, and small finds unearthed from its Early Bronze Aage layers. Following both typological and archeometric analyses of the date from Bayraklı Höyük, comparisons were made with archaeologicaal evidence from Western Anatolia and the Aegean world. These comparisons revealed shared features and distinctions between Bayraklı Höyük and other contemporary settlements. For the first time, this thesis presents a detailed investigation of Bayraklı Höyük's Early Bronze Age settlement model, social structure and interregional interactions.

The research contributes to a beter understanding of the socio-cultural and economic structure of the Bayraklı Höyük during the 3rd millennium BCE. The obtained data reveal that Bayraklı Höyük played a significant role in the reggional relations it established with other major centers in Western Anatolia. İt is also possible to trace the political reflections of these relations within the Bayraklı settlement itself. The systematically organized trade network of the Early Bronze Age draws attention to central settlement. Furthermore, it positions Bayraklı Höyük as a central settlement within the Early Bronze Age landscape of Western Anatolia and the Aegean world.

Keywords: Early Bornze Age, Western Anatolia, Aegean World, Bayraklı Höyük, Eski Smyrna, Architecture, Pottery, Small Finds

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖNSÖZ	**i**
ÖZET	**iii**
ABSTRACT	**iv**
İÇİNDEKİLER	**v**
ŞEKİLLER LİSTESİ	**xi**
TABLOLAR LİSTESİ	**xv**
ÇİZİM LİSTESİ	**xvi**
GRAFİKLER LİSTESİ	**xvii**
LEVHALAR LİSTESİ	**xviii**
KISALTMALAR	**xxii**
GİRİŞ (Amaç, Yöntem, Kapsam)	**1**

BİRİNCİ BÖLÜM

BATI ANADOLU VE ERKEN TUNÇ ÇAĞI KÜLTÜREL SÜRECİ

1.1.Coğrafya	**5**
1.2. Kronoliji	**8**
1.3. Kazı ve Araştırma Tarihi	**14**
1.4. Kültürel ve Sosyo-EkonomikYapı	**20**

İKİNCİ BÖLÜM

ERKEN TUNÇ ÇAĞINDA BATI ANADOLU VE DOĞU EGE ADALARI'NDAKİ ERKEN TUNÇ ÇAĞI SÜRECİNE DAİR ARKEOLOJİK VERİLER

2.1. Mimari Veriler 26

2.1.1. Kıyı Kesimi

2.1.1.1. Troya 29

2.1.1.2. Beşik-Yassıtepe 35

2.1.1.3. Kumtepe 35

2.1.1.1.4. Baklatepe 36

2.1.1.5. Limantepe 38

2.1.1.6. Çeşme-Bağlararası 41

2.1.1.7. Yassıtepe Höyüğü 42

2.1.1.8. Çukuriçi 44

2.1.1.9. Çine-Tepecik 46

2.1.2. İç Batı Anadolu

2.1.2.1. Küllüoba 46

2.1.2.2. Kaklık Mevkii 49

2.1.2.3. Demircihöyük 50

2.1.2.4. Beycesultan 52

2.1.2.5. Kusura 55

2.1.2.6. Karaoğlan Mevkii 56

2.1.2.7.Keçiçayırı 56

2.1.2.8. Seyitömer 57

2.1.2.9. Çiledir Höyük 59

2.1.3. Doğu Ege Adaları

2.1.3.1. Poliochni 59

2.1.3.2. Thermi 63

2.1.3.3. Emporio 66

2.1.3.4. Heraion 67

2.1.3.5. Yenibademli Höyük 67

2.1.4. Göller Bölgesi

2.1.4.1. Karataş-Semayük 69

2.1.4.2. Hacılar Büyük Höyük 72

2.1.4.3. Bademağacı 74

2.2. Çanak Çömlek Verileri 75

2.3. Küçük Buluntular 94

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ERKEN TUNÇ ÇAĞI'NDA BAYRAKLI HÖYÜĞÜ

3.1. Araştırma Tarihçesi ve Yerleşim Stratigrafisi 110

3.2. Mimari Veriler 114

3.2.1.VI. Tabaka 117

3.2.2. V. Tabaka 118

3.2.3. IV. Tabaka 119

3.2.4. III. Tabaka 120

3.2.5. II. Tabaka 125

3.2.6. I. Tabaka 126

3.2.7. Mimari Tabakaların Genel Değerlendirilmesi 129

3.3. Çanak Çömlek **133**

3.3.1. Metodoloji **133**

3.3.2. Mal Grupları **134**

3.3.3. Tipoloji **141**

3.3.3.1. Çanaklar **147**

3.3.3.1.1. Omurgalı Çanaklar **147**

3.3.3.1.2. Basit Çanaklar **160**

3.3.3.2. Kaseler **165**

3.3.3.3. Çömlekler **166**

3.3.3.3.1. Boyunlu Çömlekler **166**

3.3.3.3.2. Boyunsuz Çömlekler **173**

3.3.3.4. Testiler **178**

3.3.3.5. Pithos **181**

3.3.3.6. Çömlekcik **183**

3.3.3.7. Fincan **184**

3.3.3.8. Pyxis **185**

3.3.3.9. Bardak **186**

3.3.3.10. Tankard **186**

3.3.3.11. Kantaros **187**

3.3.3.12. Akıtacak **187**

3.3.3.13. Pota **187**

3.3.3.14. Süzgeç **188**

3.3.3.15. Kapaklar **189**

3.3.3.16. Kulplar **191**

3.3.3.17. Dipler **195**

3.3.3.18. Bezemeli Parçalar **199**

3.3.4. Çanak Çömleklerin P-XRF Analizleri **201**

3.3.5. Çanak Çömleklerin Genel Değerlendirmesi **202**

3.4. Küçük Buluntular **214**

3.4.1. Pişmiş Toprak Eserler **216**

3.4.2. Taş Eserler **220**

3.4.3. Metal Eserler **223**

3.4.3.1. Metal Buluntuların P-XRF Analizleri **225**

3.4.4. Kemik Eserler **226**

3.4.5. Diğer Buluntular **226**

3.4.6 Küçük Buluntuların Genel Değerlendirmesi **227**

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BAYRAKLI HÖYÜĞÜ'NÜN BATI ANADOLU ERKEN TUNÇ ÇAĞI BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

4.1. Mimari **231**

4.2. Çanak Çömlek **236**

4.3. Küçük Buluntu **242**

SONUÇ **244**

KAYNAKÇA **261**

ŞEKİLLER **311**

TABLOLAR **365**

ÇİZİMLER **370**

GRAFİKLER **374**

LEVHALAR **378**

KATALOG **509**

TEŞEKKÜR **595**

ÖZGEÇMİŞ **597**

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Batı Anadolu Coğrafyası

Şekil 2: Tez Çalışmasında Adı Geçen Yerleşim Yerleri

Şekil 3: Kıyı Yerleşimler ETÇ I Mimarisi; Troya (Blegen et. al. 1950, fig. 426), 2a;Kumtepe B (Korfmann 1993), 2b; Kumtepe C (Korfmann 1993), 3; Limantepe (Kouka 2010, çiz. 3), 4; Yassıtepe (Çelik 2024), 5; Baklatepe (Gündoğan 2019), 6: Çukuriçi (Hojersvd. 2017, fig.5.1), 7: Çine Tepecik (Günel 2022)

Şekil 4: İç Batı Anadolu Yerleşimleri ETÇ I Mimarisi; 1; Demircihöyük (Korfmann 1983), 2a; Küllüoba ETÇ Geçiş (Fidan 2011) 2b; Küllüoba ETÇ I (Fidan 2011) 3; Beycesultan (Lloyd ve Mellaart 1962, şek. 9)

Şekil 5: Doğu Ege Adaları Yerleşimleri ETÇ I Mimarisi; 1: Thermi (Kouka 2002, plan 14), 2: Poliochni Mavi (*azzurro*)evre (Kouka 2002, plan 4), 3: Emporio (Kouka 2002, plan 42; Fidan 2011, çizim 55)

Şekil 6: Göller Bölgesi Yerleşimleri ETÇ I Mimarisi; 1: Karataş-Semayük (Eslick 1988,III.12.), 2: Hacılar Büyük Höyük (Umurtak 2023, Resim 3A)

Şekil 7: Kıyı Yerleşimleri ETÇ II Mimarisi; 1a; Troya I orta ve geç evre planı (Mellaart 1959, fig. 2), 1b; Troya IIa (Ünlüsoy 2006), 2; Limantepe (Aykut ve Erkanal 2021), Çeşme-Bağlararası (Şahoğluvd. 2018, res. 16)

Şekil 8: İç Batı Anadolu ETÇ II Mimarisi; 1: Beycesultan (Lloyd vd. 1962, fig.10,13), 2: Kusura B (Lamb 1937, Çiz. 2), 3: Karaoğlan Mevkii (Topbaş vd. 1998), 4: Küllüoba (Fidan 2012 res.21), 5: Keçiçayırı (Efe vd. 2011), 6: Çiledir Höyük (Türktüzünvd. 2014)

Şekil 9: Doğu Ege Adaları ETÇ II Mimarisi; 1: Poliochni Yeşil Evre (Kouka 2002, plan5), 2: Thermi IV (Kouka 2002, plan 27) 3: Yenibademli (Hüryılmaz 2013, çiz. 4), 4:Emporio (Hood 1981, fig. 61)

Şekil 10: Göller Bölgesi ETÇ II Mimarisi; 1: Karataş-Semayük IV-V. Tabaka (Eslick2009,palet 3a), 2: Bademağacı (Duru vd. 2008, plan 1)

Şekil 11: Troya ETÇ III Mimarisi; 1: Troya IIc (Mellaart 1959, fig. 6), 2: Troya IIg (Ünlüsoy 2006), 3: Troya III (Ünlüsoy 2006)

Şekil 12: İç Batı Anadolu Yerleşimleri ETÇ III Mimarisi; 1a; Seyitömer D Evresi 1b: Seyitömer C Evresi, 1c; Seyitömer B Evresi 1d; Seyitömer A Evresi (Ünan ve Ünan 2022, plan 4) 2: Beycesultan (Lloyd ve Mellaart 1962, şek. 22)

Şekil 13: Doğu Ege Adaları Yerleşimleri ETÇ III Mimarisi: 1; Thermi V (Kouka 2002,plan 30), 2; Poliochni Sarı Evre (Kouka 2002, plan 9), 3: Heraion III (Kouka 2002 plan 51; Fidan 2011çiz. 56)

Şekil 14: Erken Tunç Çağı I'de Görülen Keramik Örnekleri

Şekil 15: Erken Tunç Çağı II'de Görülen Keramik Örnekleri

Şekil 16: Erken Tunç Çağı III'de Görülen Keramik Örnekleri

Şekil 17: Küllüoba'da ele geçen tezgah ağırlıklarının tipolojisi

Şekil 18: Erken Tunç Çağı Pişmiş Toprak Dokuma Aletleri

Şekil 19: Erken Tunç Çağı Pişmiş Toprak Küçük Buluntular

Şekil 20: Erken Tunç Çağı Pişmiş Toprak Figürin ve İdoller

Şekil 21: Erken Tunç Çağı Madeni Eserler

Şekil 22: Erken Tunç Çağı Taş ve Kemik Aletler

Şekil 23: "Tantalos'un Mezarı" Olarak Bilinen Tümülüs. (Texier 1849 Lev. 130)

Şekil 24: 20. yüzyıl başlarında Eski Smyrna ve Civarı (Miltner ve Miltner (1932). Fig. 93'den, Akar-Tanrıver 2017, 77.)

Şekil 25: Bayraklı Höyüğü'nde Tespit Edilen Erken Tunç Çağı Buluntu Noktaları

Şekil 26: Batı Açması M26 Plankaresi Doğu Kesit Çizimi

Şekil 27: Batı Açması M26 Plankaresi Batı Kesit Çizimi

Şekil 28: Batı Açması M26 Plankaresi Kuzey Kesit Çizimi

Şekil 29: Batı Açması M26 Plankaresi Güney Kesit Çizimi

Şekil 30: Bayraklı Höyüğü Batı Açmaları Erken Tunç Çağı Mimari Tabakaları

Şekil 31: VI. Tabaka *İn Sütu* Keramik ve Metal Buluntular

Şekil 32: Bayraklı Höyüğü'nde Ortaya Çıkarılan Adak Çukuru (?) ve Buluntuları

Şekil 33: Bayraklı Höyüğü'nde Ortaya Çıkarılan Adak Çukuru (?)

Şekil 34: Bayraklı Höyüğü'nde Ele Geçen İnsan Kemikleri

Şekil 35: Bayraklı Höyüğü'nde Fırın Tabanı (?) İzleri

Şekil 36: Bayraklı Höyüğü'nde Ortaya Çıkarılan Adak Çukuru (?)

Şekil 37: Bayraklı Höyüğü 2 nolu Mekan ve Çatı Kalıntıları (Erdem vd. 2019; 44, resim 5)

Şekil 38: Bayraklı Höyüğü'nde ortaya Çıkarılan Ocak / Fırın Kalıntısı

Şekil 39: Bayraklı Höyüğü'nde ortaya Çıkarılan Keramik Fırını Kalıntısı

Şekil 40: Bayraklı Höyüğü'nde Ele Geçen Gümüş Kütle ve Buluntu Yeri

Şekil 41: Gümüş kütle ve Gümüş Kütleyle Ele Geçen Çömlek (Erdem 2021, 90; fig:5)

Şekil 42: Gümüş parçalarının mikroskobik fotoğrafı ve röntgen görüntüsü (Erdem 2021, 90; fig:6)

Şekil 43: 4 No'lu Mekanın İçi

Şekil 44: Bayraklı Höyüğü'nde Toplu Halde Ele Geçen Tezgah Ağırlıkları

Şekil 45: Bayraklı Höyüğü I. Tabaka'da Ortaya Çıkarılan Yanık Alan

Şekil 46: Bayraklı Höyüğü I. Tabakayı Tahrip Eden İnsan Gömüsü

Şekil 47: Bayraklı Höyüğü I. Tabaka Keramik Taban

Şekil 48: Bayraklı Höyüğü'nde Çanak Çömlek Form Örnekleri

Şekil 49: VI. ve V. Tabaka Mal Gruplarına Göre Katkı Maddeleri

Şekil 50: IV. ve III. Tabaka Mal Gruplarına Göre Katkı Maddeleri

Şekil 51: II. ve I. Tabaka Mal Gruplarına Göre Katkı Maddeleri

Şekil 52: Pyxis P-XRF Analiz Ölçümleri

Şekil 53: Gaga Ağızlı Testilerin P-XRF Analiz Ölçümleri

Şekil 54: Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Çanakların (Bead-rem) P-XRF Analiz Ölçümleri

Şekil 55: Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Çanakların (Bead-rem) P-XRF Analiz Ölçümleri

Şekil 56: Omurgalı Çanakların P-XRF Analiz Ölçümleri

Şekil 57: Omurgalı Çanakların P-XRF Analiz Ölçümleri

Şekil 58: Omurgalı Çanakların P-XRF Analiz Ölçümleri

Şekil 59: Gobletlerin P-XRF Analiz Ölçümleri

Şekil 60: Metal Buluntuların P-XRF Analiz Ölçümleri

Şekil 61: Bayraklı Höyüğü Keramiklerinde Görülen Bezeme Çeşitleri

Şekil 62: VI. Tabakadan I. Tabakaya Kadar Çanak, Çömlek ve Testi formların Gelişimi

Şekil 63: Gümüş Takı Grubunun Seçkin Sınıfın Üzerinde illüstrasyonu

Şekil 64: Bayraklı Höyüğü Ağırşak Formları

Şekil 65: Bayraklı Höyüğü Ağırşak Bezeme Türleri

Şekil 66: Erken Tunç Çağ'da Batı Anadolu Sahil Kesiminde Kültürel Bütünlüğü Olan "Ege Kültür Hattı"

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Erken Tunç Çağı Kronoloji Tablosu

Tablo 2: Bayraklı Höyüğü "H Açması" Radyokarbon Analiz Örnekleri (Gürgen-Erdem vd. 2024,4, tab.1)

Tablo 3: Bayraklı Höyüğü "Batı Açmaları" Kronoloji Tablosu (Gürgen-Erdem vd. 2024,7, tab.2 ve güncel radyokarbon verileri)

Tablo 4: Batı Açması Çukurlarından Ele Geçen Hayvan Kemiklerinin Analizi (Doç. Dr. A. B. Siddiq) (Erdem vd. 2024, 142, tab.5)

Tablo 5: Çanak Çömleklerin **Portable X-Ray Fluorescence Spectrometry (P-XRF)** Elemental Kimyasal Analiz Sonuçları (1).

Tablo 6: Çanak Çömleklerin **Portable X-Ray Fluorescence Spectrometry (P-XRF)** Elemental Kimyasal Analiz Sonuçları (2).

Tablo 7: Bayraklı Höyüğü (Eski Symrna) Erken Tunç Çağı'na Ait Metal Objelerin **Portable X-Ray Fluorescence Spectrometry (P-XRF)** Elemental Kimyasal Analiz Sonuçları.

Tablo 8: Bayraklı Höyüğü (Eski Symrna) Erken Tunç Çağı'na Ait Metal Objelerin **Portable X-Ray Fluorescence Spectrometry (P-XRF)** Elemental Kimyasal Analiz Sonuçları.

ÇİZİM LİSTESİ

Çizim 1: Bayraklı Höyüğü Batı Açmaları Erken Tunç Çağı Mimari Tabakaları

Çizim 2: Bayraklı Höyüğü VI. Tabaka Mimari Tabakası

Çizim 3: Bayraklı Höyüğü V. Tabaka Mimari Tabakası

Çizim 4: 3 no'lu Mekanın Kuzey Kesitinde Yer Alan İstinat (?) Duvarı

Çizim 5: Bayraklı Höyüğü III. Tabaka Mimari Tabakası

Çizim 6: Bayraklı Höyüğü II. Tabaka Mimari Tabakası

Çizim 7: 2 No'lu Mekanın Doğu Duvarının Doğu Yüzü

Çizim 8: Bayraklı Höyüğü I. Tabaka Mimari Tabakası

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: VI. Tabaka Mal Grupları

Grafik 2: V. Tabaka Mal Grupları

Grafik 3: IV. Tabaka Mal Grupları

Grafik 4: III. Tabaka Mal Grupları

Grafik 5: II. Tabaka Mal Grupları

Grafik 6: I. Tabaka Mal Grupları

Grafik 7: Bayraklı Höyüğü'nde Görülen Kap Formlarının Yoğunlukları

LEVHALAR LİSTESİ

Levha 1: VI. Tabaka Keramik Formları

Levha 2: VI. Tabaka Keramik Formları

Levha 3: V. Tabaka Keramik Formları

Levha 4: V. Tabaka Keramik Formları

Levha 5: V. Tabaka Keramik Formları

Levha 6: IV. Tabaka Keramik Formları

Levha 7: IV. Tabaka Keramik Formları

Levha 8: IV. Tabaka Keramik Formları

Levha 9: IV. Tabaka Keramik Formları

Levha 10: IV. Tabaka Keramik Formları

Levha 11: IV. Tabaka Keramik Formları

Levha 12: III. Tabaka Keramik Formları

Levha 13: III. Tabaka Keramik Formları

Levha 14: III. Tabaka Keramik Formları

Levha 15: III. Tabaka Keramik Formları

Levha 16: III. Tabaka Keramik Formları

Levha 17: II. Tabaka Keramik Formları

Levha 18: II. Tabaka Keramik Formları

Levha 19: II. Tabaka Keramik Formları

Levha 20: II. Tabaka Keramik Formları

Levha 21: I. Tabaka Keramik Formları

Levha 22: I. Tabaka Keramik Formları

Levha 23: I. Tabaka Keramik Formları

Levha 24: I. Tabaka Keramik Formları

Levha 25: I. Tabaka Keramik Formları

Levha 26: I. Tabaka Keramik Formları

Levha 27: I. Tabaka Keramik Formları

Levha 28: VI. Tabaka Keramik Formları

Levha 29: V. Tabaka Keramik Formları

Levha 30: V. Tabaka Keramik Formları

Levha 31: IV. Tabaka Keramik Formları

Levha 32: III. Tabaka Keramik Formları

Levha 33: II. Tabaka Keramik Formları

Levha 34: I. Tabaka Keramik Formları

Levha 35: V. Tabaka Keramik Formları

Levha 36: IV. Tabaka Keramik Formları

Levha 37: III. Tabaka Keramik Formları

Levha 38: II. Tabaka Keramik Formları

Levha 39: I. Tabaka Keramik Formları

Levha 40: V. Tabaka Keramik Formları

Levha 41: IV. Tabaka Keramik Formları

Levha 42: IV. Tabaka Keramik Formları

Levha 43: III. Tabaka Keramik Formları

Levha 44: III. Tabaka Keramik Formları

Levha 45: II. Tabaka Keramik Formları

Levha 46: II. Tabaka Keramik Formları

Levha 47: II. Tabaka Keramik Formları

Levha 48: II. Tabaka Keramik Formları

Levha 49: II. Tabaka Keramik Formları

Levha 50: I. Tabaka Keramik Formları

Levha 51: I. Tabaka Keramik Formları

Levha 52: I. Tabaka Keramik Formları

Levha 53: I. Tabaka Keramik Formları

Levha 54: I. Tabaka Keramik Formları

Levha 55: VI. Tabaka Keramik Formları

Levha 56: V. Tabaka Keramik Formları

Levha 57: V. Tabaka Keramik Formları

Levha 58: IV. Tabaka Keramik Formları

Levha 59: IV. Tabaka Keramik Formları

Levha 60: IV. Tabaka Keramik Formları

Levha 61: IV. Tabaka Keramik Formları

Levha 62: III. Tabaka Keramik Formları

Levha 63: III. Tabaka Keramik Formları

Levha 64: II. Tabaka Keramik Formları

Levha 65: II. Tabaka Keramik Formları

Levha 66: I. Tabaka Keramik Formları

Levha 67: VI. Tabaka Keramik Formları

Levha 68: V. Tabaka Keramik Formları

Levha 69: IV. ve III. Tabaka Keramik Formları

Levha 70: III. Tabaka Keramik Formları

Levha 71: II. Tabaka Keramik Formları

Levha 72: II. ve I. Tabaka Keramik Formları

Levha 73: I. Tabaka Keramik Formları

Levha 74: VI. Tabaka Keramik Formları

Levha 75: IV. Tabaka Keramik Formları

Levha 76: III. ve II. Tabaka Keramik Formları

Levha 77: I. Tabaka Keramik Formları

Levha 78: VI. ve V. Tabaka Keramik Formları

Levha 79: IV. Tabaka Keramik Formları

Levha 80: III. Tabaka Keramik Formları

Levha 81: III. Tabaka Keramik Formları

Levha 82: II. Tabaka Keramik Formları

Levha 83: I. Tabaka Keramik Formları

Levha 84: VI. ve IV. Tabaka Keramik Formları

Levha 85: III. Tabaka Keramik Formları

Levha 86: V. Tabaka Keramik Formları

Levha 87: III. Tabaka Keramik Formları

Levha 88: IV., III. ve II. Tabaka Keramik Formları

Levha 89: VI. ve V. Tabaka Keramik Formları

Levha 90: VI. ve I. Tabaka Keramik Formları

Levha 91: V. ve IV. Tabaka Keramik Formları

Levha 92: III. Tabaka Keramik Formları

Levha 93: II. Tabaka Keramik Formları

Levha 94: VI. ve V. Tabaka Keramik Formları

Levha 95: IV. Tabaka Keramik Formları

Levha 96: III. Tabaka Keramik Formları

Levha 97: III. Tabaka Keramik Formları

Levha 98: II. Tabaka Keramik Formları

Levha 99: I. Tabaka Keramik Formları

Levha 100: I. Tabaka Keramik Formları

Levha 101: VI. Tabaka Keramik Formları

Levha 102: V. Tabaka Keramik Formları

Levha 103: V. Tabaka Keramik Formları

Levha 104: IV. Tabaka Keramik Formları

Levha 105: IV. Tabaka Keramik Formları

Levha 106: III. Tabaka Keramik Formları

Levha 107: II. Tabaka Keramik Formları

Levha 108: I. Tabaka Keramik Formları

Levha 109: I. Tabaka Keramik Formları

Levha 110: VI. Tabaka Keramik Formları

Levha 111:V. Tabaka Keramik Formları

Levha 112: III. ve I. Tabaka Keramik Formları

Levha 113: V. ve IV. Tabaka Küçük Buluntuları

Levha 114: III. Tabaka Küçük Buluntuları

Levha 115: II. Tabaka Küçük Buluntuları

Levha 116: I. Tabaka Küçük Buluntuları

Levha 117: V. ve IV. Tabaka Küçük Buluntuları

Levha 118: III. Tabaka Küçük Buluntuları

Levha 119: II. Tabaka Küçük Buluntuları

Levha 120: I. Tabaka Küçük Buluntuları

Levha 121: I. Tabaka Küçük Buluntuları

Levha 122: VI. ve V. Tabaka Küçük Buluntuları

Levha 123: V. ve IV. Tabaka Küçük Buluntuları

Levha 124: IV. Tabaka Küçük Buluntuları

Levha 125: III. Tabaka Küçük Buluntuları

Levha 126: III. Tabaka Küçük Buluntuları

Levha 127: II. Tabaka Küçük Buluntuları

Levha 128: I. Tabaka Küçük Buluntuları

Levha 129: VI., V. ve IV. Tabaka Küçük Buluntuları

Levha 130: II. ve I. Tabaka Küçük Buluntuları

Levha 131: III. ve I. Tabaka Küçük Buluntuları

KISALTMALAR

Bkz.: Bakınız
BT : Bakla Tepe
Cm: Santimetre
ÇuHö : Çukuriçi Höyük
EH: Erken Hellas
EK: Erken Kiklad
ETÇ : Erken Tunç Çağı
Fig. : Figür
Grf.: Grafik
GTÇ: Geç Tunç Çağı
Ha: Hektar
Hrt: Harita
Km: Kilometre
LMT : Liman Tepe
Lev.: Levha
M: metre
M^2: Metrekare
MÖ : Milattan Önce
MS: Milattan Sonra
OTÇ: Orta Tunç Çağı
P.t.: Pişmiş toprak
Res: Resim
Şek: Şekil

GİRİŞ

Amaç, Kapsam ve Yöntem

Amaç; "Bayraklı Höyüğü Erken Tunç Çağı Yerleşimin Batı Anadolu Arkeolojisindeki Yeri" başlıklı tez çalışmasında iki temel hedef üzerinde durulmuştur. Öncelikle Bayraklı Höyüğü'nde ortaya çıkartılan ve Erken Tunç Çağlara tarihlenen 6 tabakadaki mimari veriler, çanak çömlek buluntuları ve küçük buluntulara dayanarak Bayraklı Höyüğü'nün kendi bünyesinde geçirmiş olduğu kültürel değişim dönüşüm açıklanmak istenmektedir. Diğer amacımız Bayraklı özelinde İzmir ve çevresindeki Erken Tunç Çağı gelişimine bakarak Bayraklı Höyüğü'nün Anadolu ile benzerlik ve farklılığını ortaya koymaktır. Ayrıca yerleşimde tespit edilmiş, Anadolu kökenli olmayan buluntu gruplarını gözeterek bunların yakın kültürel bağlarını ilişki boyutu, yönü ve işleyişin dinamikleri açısından değerlendirmektir.

Her ne kadar Bayraklı Höyüğü'nde sistemli kazılar 1950'lerden itibaren başlatılmış olsa da neredeyse 10-15 yılda bir kazı çalışmaları kesintiye uğramıştır. Kazı başkanlarının stratejileri ve uzmanlık alanları gereği Anadolu arkeolojisi için çok önemli sonuçlara ulaşılmış olsa da Bayraklı Höyüğü'nde ifade edilmesi gereken daha çok nokta vardır. Öyleki Bayraklı Höyüğü'nün Klasik, Hellenistik ve Roma Dönemleri bilim dünyasında tanınır hale gelirken, maalesef Tunç Çağlarına ilişkin veriler birkaç makaleden öteye gidememiştir. 2014 yılından itibaren gerçekleştirilen çalışmalar göstermiştir ki Bayraklı Höyüğü çok katmanlı ve kesintisiz iskan edilmesiyle belki de Batı Anadolu'daki önemli merkezlerden biri olma özelliği Erken Tunç Çağlara dayanmaktadır. İlk dönem kazı verilerinde dar alanlarda ve kısa süreli çalışmalarla elde edilmiş bulguların Bayraklı Höyüğü'ndeki Tunç Çağ için rehber olduğunu, yeni dönem kazılarıyla bahsedilenden çok daha fazlasının Bayraklı'da yaşandığını bilim dünyasına sunmak da diğer hedeflerden biridir.

Tunç Çağlarda Batı Anadolu'da kıyı kesimde çok sayıda kazı gerçekleştirilmiş, kiminin kazısı tamamlanmış yayımları yapılmış, kiminin de verileri parça parça bilim dünyasına sunulmuştur. Kuzeybatı Anadolu'da Troas Bölgesi yerleşimleri, İzmir çevresinde Baklatepe, Limantepe, Çeşme Bağlararası, Yassıtepe, İç Batı Anadolu'da Demircihöyük, Küllüoba, Seyitömer ve Beycesultan gibi merkezler öne çıkmıştır. Bu merkezlerde Anadolu'nun yerel kültür öğeleri hâkim olurken özellikle Kıyı Ege'de

Ege Dünyası'ndan izler de kendini göstermiştir. Bahsi geçen yerleşimlerin birçoğunun geçmişi 50-80 yıl öncesine dayanırken, Çeşme Bağlararası 30 Yassıtepe ise 15 yıllık bir zaman diliminde araştırılmıştır. Bayraklı Höyüğü ise 10 yıllık geçmişi ile Tunç Çağlar için yeni ve önemli veri kaynağıdır. Üstelik bu yerleşimlerin birçoğunda da kesintisiz bir yaşamdan söz edilememektedir. Dolayısıyla Bayraklı Höyüğü Erken Tunç Çağ kültürel sürecinin kesintisiz iskân edilen bir yerleşimi olarak bilim dünyasına farklı bir bakış açısı yansıtmayı hedeflemektedir.

Tüm bu amaçlar doğrultusunda ilk kez tez kapsamında Bayraklı Höyüğü'nün Erken Tunç Çağı sürecine ait mimari yapıları, çanak çömlek ve küçük buluntuları değerlendirmeye alınmıştır. Mimari yapıların işlevleri ve mimari yapının oluşturduğu yerleşim modelleri, mekan içlerinde bulunan günlük aktiviteye ait yapıların kullanım amaçları ve domestik yapısı ve çanak çömleklerin Batı Anadolu ve Doğu Ege adalarındaki kültürel ağı içerisindeki yeri irdelenmiştir.

Tez çalışmasında:

- Bayraklı Höyüğü'nün (Eski Smyrna) Erken Tunç Çağı'nda mimari, çanak çömlek ve küçük buluntuların ele alınması ile kültürel yapısının anlaşılması
- Arkeolojik veriler eşliğinde kronolojik gelişimin ortaya konması
- Batı Anadolu'nun Erken Tunç Çağı kapsamında Bayraklı Höyüğü'nün verilerinin tanımlanması
- Erken Tunç Çağı'nda yerleşimin boyutlarının anlaşılması
- Elde dilen verilerin söz konusu dönem kapsamında bölgede benzerliklerinin ve farklılıklarının ortaya konması
- Çevre kültürler ile olan ilişkilerin ortaya konması ve ilişkilerin ekonomik ve sosyal boyutunun anlaşılması
- Erken Tunç Çağı'nda kent, beylik ve liman ticareti gibi olguların Bayraklı Höyüğü'ne yansımalarının ortaya konması
- Bayraklı Höyüğü'nün yakın ilişkilerinin anlaşılması ile oluşan kültürel kimliğin tanımlanması gibi amaçlarla çalışma yürütülmüştür.

Kapsam; "Bayraklı Höyüğü Erken Tunç Çağı Yerleşimin Batı Anadolu Arkeolojisindeki Yeri" başlıklı tez çalışmasında kapsam, dönem aralığı ve kültürel

sınırlar dikkate alınarak yansıtılmak istenmiştir. Dönem açısından Bayraklı Höyüğü'nün en erken tabakasından alınan C14 veilerine dayanarak MÖ 3. binyılın başlarından, MÖ 3. binyılın sonlarına kadar olan evreler üzerinde durulmuştur. Kültürel sınırlar ifadesi ise coğrafi olarak Bayraklı Höyüğü'nün bağlı bulunduğu alan ve arkeolojik malzemenin dağılım alanları gözetilerek ele alınmıştır. Bu bağlamda Kıyı Ege, Doğu Ege Adaları, İç Batı Anadolu ve Göller Yöresi değerlendirilmiştir.

Tez çalışmasının ana bölümünü Bayraklı Höyüğü'nün Erken Tunç Çağı verileri oluşturmaktadır. Mimari bulgular, çanak çömlek ve küçük buluntulardan oluşan Erken Tunç Çağı verileri Erken Tunç Çağı'nın tümüne yayılan tabakalarda kronolojik olarak detaylı bir şekilde incelenmiştir. Elde edilen verilerle yerleşimin özgün yapısının yanı sıra bu dönemde ortaya çıkan yerleşim modeli, çanak çömlek özelliklerine göre oluşan kültürel grupları, ticaret ağı, kent kavramları gibi olguların yerleşimde nasıl şekil aldığı irdelenmiştir.

Tezin diğer bölümleri bölgenin coğrafyası, kornolojisi ve araştırma tarihi gibi temel konuların yanı sıra Batı Anadolu Bölgesi ve Doğu Ege Adaları'nda yer alan yerleşimlerin söz konusu dönemde mimari, çanak çömlek ve küçük buluntu gibi bulguların merceği altında incelenmiştir. Bu sayede hem söz konusu bölge veriler hakkında elde edilmiş hem de bu verilerin Bayraklı Höyüğü ile benzerlikleri ya da farklılıkları ortaya konulması amaçlanmıştır.

Yöntem; "Bayraklı Höyüğü Erken Tunç Çağı Yerleşimin Batı Anadolu Arkeolojisindeki Yeri" başlıklı tez çalışmasında dönemlere göre stilistik karşılaştırma ve analiz yöntemi uygulanmıştır. Stratigrafiye göre mimari veriler, çanak çömlek ve küçük buluntular çağdaş dönem yerleşim yerlerinde daha önce yayınlanmış araştırmalar dikkate alınarak değerlendirlmiştir. Hayvan kemikleri ve ahşaplardan alınan C14 örnekleri Tübitak-MAM'da analiz edilmiş ve tabakaların stratigrafisi ile arkeolojik malzeme karşılaştırılmıştır. Aynı zamanda hem çanak çömleklerinde hem de metal buluntularda P-XRF ile analizler gerçekleştirilerek detaylı veriler elde edilmiştir.

Çalışmanın bir düzen halinde sunulabilmesi için tez dört ana bölüm altına ele alınmıştır. İlk bölümde Batı Anadolu'nun coğrafi yapısı, Erken Tunç Çağı'nın bölgesel kronolojisi, kazı ve araştırma tarihçesi ve dönemin kültürel ve sos-ekonomik yapısı ele alınmıştır.

İkinci bölümde Erken Tunç Çağı'nda Batı Anadolu ve Doğu Ege Adaları'nda yer alan merkezlerin genel olarak değerlendirilmesine yer verilmiştir. Yerleşimlerle ilgili kazılar ve yüzey araştırmaları dikkate alınarak ilgili dönemle ilgili mimari, çanak çömlek ve küçük buluntular ayrıntılı olarak bakılmıştır.

Tez çalışmasının ana bölümünü oluşturan üçüncü bölümde Bayraklı Höyüğü Erken Tunç Çağı çalışmalarına ait tüm kazı raporları, mimari çizimleri, günlük buluntu kartları, açma ve buluntu fotoğrafları dikkate alınarak incelenmiştir. Aynı zamanda tez çalışması için gerekli olan tüm çizimler ve fotoğraflar çekimleri gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda söz konusu dönemde tabakalara ait M 26-27 ve L26-27 plankarelerde ortaya çıkarılan mimari yapının hem el hem de dijital çizimleri yapılarak çalışmaya eklenmiştir. Yine aynı plankarelerde tespit edilen yaklaşık olarak 2000 kadar çanak çömlek incelenmiştir. Bunlardan tekrara düşmemek için 491 parça tez kapsamına dahil edilmiştir. Çanak çömlekler tarafımızca gerçekleştirilen bir metod dahilinde çalışılmıştır. Form ve mal gruplarına göre değerlendirilmiş ve çağdaş dönem yerleşim yerleri ile karşılaştırılmıştır. Pişmiş toprak, metal, taş ve kemikten yapılmış ağırşak, tezgah ağırlığı, kesiciler, deliciler ve takı grubu gibi eserler incelenerek bir tipoloji oluşturulmuş ve çalışmaya eklenmiştir. Çalışmalar esnasında el çizimleri ve dijital çizimler gibi yöntemler tercih edilmiştir. Tüm buluntuların çizimlerinin yanı sıra fotoğrafları da eklenerek veriler daha somut hale getirilmiştir. Bayraklı Höyüğü'nde elde edilen veriler çerçevesinde aynı arkeolojik veriler Batı Anadolu ve Doğu Ege Adaları'ndaki yerleşim yerlerinde ele alınarak incelenmiştir.

Dördüncü bölümde ise tüm bilgiler harmanlanarak arkeolojik veriler Bayraklı Höyüğü odaklı olarak değerlendirilmiştir. Batı Anadolu ve Doğu Ege adaları kapsamında Erken Tunç Çağı kültürel süreci Bayraklı yerleşimine göre farklılık ve benzerlikler açısından değerlendirilmiştir. Dolayısıyla bu şekilde yerleşimin bu kültürel süreçte bölgede nasıl rol oynadığı ortaya konmaya çalışılmıştır.

Sonuç bölümünde ise elde edilen verilerle ön plana çıkan noktalara değinilmiştir. Aynı zamanda yeni tanımlamalarla birlikte öneriler getirilmiştir. Bayraklı yerleşiminin yeni verileriyle bölge kronolojisine yeni bakış açıları ortaya konmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

BATI ANADOLU COĞRAFYASI VE ERKEN TUNÇ ÇAĞI KÜLTÜREL SÜRECİ

1.1.Coğrafya

İnsan yaşamını ve insanların var ettiği kültürleri şekillendiren, çeşitlendiren en önemli unsurlardan biri yaşadığı coğrafyadır. Uygun iklim koşullarıyla birlikte yeterli su kaynaklarına, verimli tarım arazilerine ve doğal kaynaklara ulaşabilmek insanoğlunun yaşamı için her zaman önemli olmuştur. Aynı zamanda yaşam ve coğrafya arasındaki bu doğrudan ilişki insanların temel ihtiyaçların yanı sıra spiritüel dünyasını da şekillendirmiştir. Dolayısıyla geçmiş kültürleri anlamaya çalışırken geçmişin coğrafyasını da değerlendirmek gerekir.

Çalışmanın konusunu oluşturan Batı Anadolu, kıyı kesimi boyunca Ege Denizi'ne açılmaktadır. Bölgenin bağlı olduğu Ege Denizi içinde barındırdığı birçok adadan dolayı 'Adalar Denizi' olarak da tanımlanmaktadır. Ege Denizi batıda Yunanistan (Teselya ve Peleponnes Bölgeleri), doğuda Anadolu'nun batı kıyıları, kuzeyde Trakya ve Makedonya ile çevrili iken Girit ve Rodos adaları ile sınırlandırılmaktadır. Denizin kapladığı alan 191.000 kilometrekare genişliğindedir. Avrupa, Asya ve Afrika kıtaları ile ilişki yönü olan bir konuma sahiptir[1]. Ege Denizi'nin bugünkü şeklini alması oldukça uzun sürmüştür. MÖ 12.000 yıllarında Würm Buzul Dönemi sonunda bugünkü halinden 100 m kadar aşağıda olduğu bilinmektedir[2]. Ege Denizi'nin ancak MÖ 3000 yıllarında gelindiğinde bugünkü seviyesine ulaşmıştır[3].

Batı Anadolu'nun Ege Denizi boyunca uzanan sahil kesimi doğu-batı doğrultusunda kıyıya dik bir şekilde uzanan vadiler aracılığıyla Anadolu'nun iç kesimlerine bağlanır. Birtakım oluklar tarafından parçalara ayrılmış orta yükseklikte dağ ve platolar Ege Denizi'ne doğru yönelerek Batı Anadolu'nun kıyı kesimini şekillendirir[4]. Doğu-batı uzantılı dağlar ve vadiler özellikle Ege Kıyısı ve Bursa'dan Denizli'ye kadar olan bölgede yoğunluk oluşturmaktadır. Bu nedenle Batı Anadolu'nun güneyi ve kuzeyi arasında oldukça fazla topografik farklılıklar bulunmaktadır. Tıpkı dağlar gibi alüvyon tabanlı oluk şeklindeki ovalarda doğu-batı

[1] Ekercin 2007, 691; Doumas 2008, 131; Şahoğlu 2008; 483; Büyükulusoy 2016,4.
[2] Kayan 1998,1991.
[3] Kayan 1995,12.
[4] İnandık 1958-1959, 80.

uzantılıdır ve 'Ege Ovaları' olarak tanımlanmaktadır. Söz konusu ovalar denizden yaklaşık 200 m yüksekliğe sahiptir. Gediz ve Büyük Menderes'in oluşturduğu delta ovalarının yanı sıra güneyde Menteşe Bölgesi'ndeki ovalar yükseklikllerle çevrelenmiş ve büyük çukurluklar oluşturmuştur[5].

Bölgede yer alan ovalar ve dağ sıraları arasında bulunan akarsu vadileri insanların yerleşmek için ihtiyaç duydukları ortamı sağlamış ve aynı zamanda doğal yol güzergahları da oluşturmuştur. D. French bölgede yaptığı yüzey araştırmaları neticesinde İç Anadolu'dan Batı Anadolu'ya bağlanan üç tane ana doğal yol olduğunu saptamıştır. İlki Troya'da başlayarak Balıkesir, Kütahya, Eskişehir, Porsuk Vadisi ve oradan Demircihöyük'e uzanarak İç Anadolu ulaşmaktadır. İkincisi İzmir'den Gediz Vadisi boyunca Uşak, Afyon ve Konya'ya ulaşan bir güzergahtır. Son olarak üçüncüsü de Büyük Menderes Vadisi'nden Denizli'ye uzanan ve oradan çatallanan ve ikiye ayrılan yollardan oluşmaktadır. Yollardan biri kuzeyde Afyon'a güneyde Göller Bölgesi'nden Karataş-Semayük'e varmaktadır [6] . Bölgelerarası iletişim için de önemli olan bu güzergahlar aynı zamanda Erken Tunç Çağ için T. Efe tarafından "Büyük Kervan Yolu" oluşturduğu rotası içine de dahil olmaktadır[7].

Batı Anadolu'da bölgenin şekillenmeside önemli rolü olan bir diğer coğrafi birim bereketli ırmaklar ve bu ırmakların bulunduğu havzalardır. Bakırçay, Gediz, Küçük Menderes ve Büyük Menderes nehirleri, İç Batı Anadolu'dan doğup Kıyı Ege'ye, Menderesler çizerek dökülmektedirler. Büyük Menderes Irmağı adından da anlaşılacağı üzere Batı Anadolu'nun en geniş ve en uzun akarsuyudur. Uzunluğu 350 km havza genişliği ise 24.700 km'dir[8]. Akarsu denize dökülmeden önce Güneybatı Anadolu'da Çine (Marsyas), Akçay (Harpasus) ve Karaca'su (Morsy) çayları ile birleşrek geniş bir etki alanına sahip olur[9]. Küçük Menderes Irmağı ise 138 km uzunluğu ile Batı Anadolu'daki kültürlerin şekillenmesinde önemili rol oynar. Küçük Menderes Irmağı'nın kuzeyinde 2157 m yüksekliğindeki Bozdağ, güneyde 1651 m yüksekliğindeki Aydın Dağları ve batısında 771 m yüksekliğindeki Alaman Dağları yer almaktadır[10]. Gediz Akarsuyu yukarı kısmı İç Batı Anadolu'ya uzanan ve Ege Denizi'ne dökülen 350 km uzunluğunda ve 16950 km havza uzunluğuna sahip olan

[5] Koçman vd, 1996,26.
[6] French, 1997, 571-576.
[7] Efe, 2007, 47-64.
[8] İnandık 1958-59, 89.
[9]Russel, 1954, 369-370; Kraft et. al. 1977, 942;Greaves, 2008, 252.
[10] Meriç, 1988, 202.

bir akarsudur[11]. Nehir, Gediz Ovası'nın batısında yer alan Manisa Dağı ve Kemalpaşa Dağı arasında körfez gibi bir uzantı oluşturmaktadır. Gediz Nehri, geniş olan Salihli-Manisa ovasında Manisa Dağı'ndan sonra ikiye çatallanıp ayrılarak Manisa Dağı'nın kuzeyinde Menemen Boğazına Manisa Dağı'nın güney kenarı önünde körfez niteliğinde ikinci bir kol oluşturmaktadır. Kemalpaşa Ovası, Menemen Ovası gibi ovalardan geçerek Ege Denizi'ne dökülmektedir[12]. Gediz ve Büyük Menderes Akarsuları denize döküldükleri alanlarda büyük deltalar oluşturmuşlardır. Büyük Menderes, Gediz ve Küçük Menderes gibi büyük akarsuların yanı sıra bölgede Meriç, Bakırçay gibi küçük akarsular da bulunmaktadır.

Batı Anadolu'nun kuzeyi kesimini oluşturan bölgelerin tanımlanması için Marmara Denizi, Çanakkale ve İstanbul Boğaları önem teşkil eder. Bunlardan Marmara Denizi MÖ 12.000'lerde bir göl nitelindedir. İstanbul ve Çanakkale Boğazları ise birer akarsu vadisidir[13]. Batı Anadolu arkeolojisi için önem teşkil eden Troas Bölgesi Orta Holosen Dönemi'nden itibaren bir değişim göstermiştir[14]. Örneğin Troya'nın Erken Tunç Çağı II'nin sonlarında deniz kıyısında olduğu ancak Troya III yerleşiminin Karamenderes ve Dümrek çaylarının getirdiği alüvyonlarla birlikte kıyı şeridinin yerleşimden uzaklaştığı bilinmektedir. Böylelikle liman özelliğini kaybetmiş yerleşim deniz ticareti de yapamaz hale gelmiştir[15].

Batı Anadolu batı şeridini oluşturan girintili çıkıntılı kıyılarıyla ve yakınlarında bulunan birçok adayla da coğrafi olarak şekillenmektedir. Kıta Yunanistan'ın Teselya kıyılarındaki Sporades Adaları ve Batı Anadolu yakınındaki birçok ada sularının yükselmesi ve tektonik hareketler neticesinde günümüzdeki halini alarak Ege Denizi'nde adalar topluluğunu oluşturmaktadır[16]. Batı Anadolu yakınındaki söz konusu bu adalar günümüzden 20 bin yıl önce Anadolu ile bütün halde konumlanmaktaydı. Günümüzde Anadolu'ya 60 km uzaklıkta olan Midilli (Lesbos) Adası[17], Sakız (Chios) Adası ve Sisam (Samos) Adası sözü edilen adalardan

[11] İnandık, 1958-1959, 78,85.
[12] Darkot ve Tuncel 1995, 37, 39,41.
[13] Atalay, 1996,9.
[14] Kayan, 1998,1-3.
[15] Kayan, 1991, 79-91.
[16] Lambeck et. al.2002, 199-206; Perissoratis ve Conispoliatis 2003, 145; Sampson, 2008, 216, fig. 12:4
[17] Higgins ve Higgins 1996, 123

birkaçına örnek oluşturmaktadır[18]. Tarih boyunca Batı Anadolu ve adalar arasında karşılıklı bir ilişki ve etkileşim söz konusu olmuştur. (**şekil 1**)

1.2. Kronoliji

İnsanlık tarihinde eserlerin antikacı mantığı dışında sistematik şekilde bir koronolojik bir zemine oturtulma çalışmaları 1850'lere dayanmaktadır. İlk olarak İskandinavya'da arkeolojik buluntuları ayırma ve tarihlendirme için beşeri gelişmelere dayanarak klasik ve tarihöncesi arkeolojisi ayrımı yapılmıştır. Sonrasında Paleolitik Dönem/Yontma Taş Devri arkeolojisi C. Darvin'nin Türlerin Kökeni adlı kitabının yayınlanmasıyla birlikte evrimciler ve yatarışcılar bu defa da insanın kökenleri ile ilgili ilgilenmeye başlamışlardır[19]. Yazılı kayıtlara dayanmayan ancak bulguların hammaddelerinden yola çıkarak tarihinin gelişimini kronolojik olarak sınıflayan ilk kişi C. J. Thomsen'dır. 1819 yılında Danimarka Milli Müzesi'ne dünyanın çeşitli yerlerinden getirilen nesneleri tanımlama görevi yapan Thomsen, nesnelerin yapıldığı malzemelerin ve üretimlerinin zorluğuna göre basit bir mantıksal sınıflama yapmıştır. Hammadde teknolojisine dayanan bu sınıflamaya göre tarihi devirler taş, tunç ve demir olarak tanımlamıştır. Thomsen'ın kronolojik olarak tanımlanan bu sistemi aynı zamanda "Üç Çağ Sistemi" olarak da bilinmektedir[20]. 1851 yılında D. Wilson kültür tarihini, yazıdan önceki döneme Prehistorik Dönem (tarih öncesi), yazıdan sonraki döneme Historik Dönem (yazılı tarih) olmak üzere ikiye ayırmıştır[21]. 1865 yılında ise J. Lubbock önce taş çağını Paleolitik (Eskitaş) ve Neolitik (Yenitaş Çağı) olarak ikiye ayırmış, daha sonra iki çağ arasına Mezolitik (Ortataş Çağı) koyarak tarihi dönemleri üç aşamalı değerlendirmiştir. 1800'lü yılların başından itibaren farklı bilim insanlarının değrlendirmeleri günümüzdeki Paleolitik Çağ, Mezolitik Çağ, Neolitik Çağ, Tunç Çağı ve Demir Çağı süreçlerine zemin hazırlamıştır. Ancak Tunç Çağı çok uzun bir tarih aralığı olduğu için ilk, orta ve son gibi terimlerle tekrardan bölümlere ayrılmıştır.

[18] Yakar, 2000,317.
[19] Trigger, 2014,117.
[20] Heizer, 1962,259.
[21] Trigger, 2014, 129.

Çalışma dönemini oluşturan MÖ 3. binyıl Anadolu kronolojisine göre İlk/Erken Tunç Çağı olarak tanımlanmaktadır[22]. Bölge kronolojisi ele alınırken dönemin baskın kültürü Mezopotamya'daki gelişmeler referans oluşturulmak istense de Anadolu'nun kültürel yapısı oldukça farklıdır[23]. Mezopotamya'da sınıf farklılığına ilişkin saray ve tapınak gibi unsurlar mimaride kendini gösterirken bunları organize eden yönetici ve rahip kesiminden söz edilebilmektedir. Batı Anadolu'da MÖ 3. Binyılın başlarında çok ciddi bir kültürel kırılma yaşanmamış olmasına rağmen kentleşmeyle ilgili gelişmeler ortaya çıkmıştır. Özellikle MÖ 3. Binyılın ortalarında itibaren bu durum belirgin olarak yerleşimlerde görülmüştür. Troya, Poliochni, Thermi gibi yerleşimlerin tam da bu dönemde iskan edilmeye başlaması oldukça anlamlıdır. Arkeolojik olarak da bazı bütünlük ve değişimler nedeniyle MÖ 3. Binyılı bir bütün olarak ele almak uygun görünmektedir[24].

Anadolu yarımadasında Erken Tunç Çağı olarak ortak bir kronoloji kullanılırken Ege Dünyası'nda ise kronoloji ait olduğu coğrafi/kültürel bölge adlarıyla tanımlanmaktadır. Anadolu için ETÇ I-III'e denk gelen dönemler Kiklad Adaları'nda Erken Kiklad I-III, Kıta Yunanistan'da Erken Hellas I-III ve Girit'te Erken Minos I-III olarak tanımlanmaktadır[25].

İlk Tunç Çağı terimini ilk defa kullanan C. Blegen'dir[26]. Goldman Tarsus Gözlükule yerleşmesi kazısında ortaya çıkan gaga ağızlı testileri bir değişim kriteri olarak ilk defa İlk Tunç Çağı adıyla tanımlamaktadır. Aynı zamanda İlk Tunç Çağı I, II ve III olarak alt evrelere ayrılarak Mezopotamya kronolojisiyle karşılaştırılmıştır. Daha sonra Mellaart aynı ayrımı Beycesultan kazıları doğrultusunda Güneybatı Anadolu için de kullanmıştır[27]. Joukowsky Aphrodisias'daki yerleşim stratigrafisini Erken Tunç Çağı IV'e ayırmaktadır.[28]

Erken Tunç Çağı kronolojisinin oluşturulmasında çok katmanlı yapılarıyla Troya ve Beycesultan gibi yerler önem arz eder[29]. Bu iki yerleşimin yanı sıra Erken Tunç Çağı I sürecinde Batı Anadolu'da Kanlıgeçit, Karaağaçtepe/Protésilaos Tümülüsü,

[22] Orthmann, 1963.
[23] Schoop, 2011.
[24] Naiboğlu, 2018, 21.
[25] Dickinson, 1994, 10.
[26] Blegen et. al. 1950, 22.
[27] Mellaart, 1954, 189.
[28] Joukowsky, 1986a.
[29]Korfmann, 1997, 213- 215; French, 1969a, 145.

Beşiktepe, Kumtepe, Ilıpınar, Kusura, Demircihöyük, Küllüoba, Limantepe, Baklatepe, Yortan Mezarlığı, Larissa-Höyücek, Aphrodisias ve İasos gibi yerleşim yerlerindeki arkeolojik veriler kronolojinin oluşmasında etkili olmuştur. Son yıllarda kazısı yapılan İzmir Yassıtepe Höyüğü verileri de bu sürecin tanımlanması adına dikkat çekmiştir. Bahsi geçen merkezlerden elde edilen bulgular gerek mimari gerekse çanak çömlek verilerine göre karşılaştırmalı bir Erken Tunç Çağı kronolojisi oluşturulmasını olanaklı kılmaktadır. Bunların içerisinde çanak çömleklerin bölgeler arası dağılımı kültürel sınırların takip edilebilmesine olanak tanır. Batı Anadolu'da Kalkolitik Dönem sonu Erken Tunç Çağı I sürecine denk gelen dönemde el yapımı, yalın açkılı ve genel olarak basit formların çok fazla değişikliğe uğramadan kullanılmaya devam ettiği görülmektedir[30]. Yerel mallar dşında Ege tipi kaliteli 'Urfirnis' malları olarak bilinen kaplar Troya I'de az sayıda[31] ancak Limantepe ve Baklatepe güney yerleşmelerinde daha yoğun olarak ele geçmiştir [32] . Batı Anadolu'nun Ege Adaları'yla olan ilişkisinin daha çok İzmir ve çevresinde daha yoğun olduğunu söylemek mümkündür. Bu durum Batı Anadolu Erken Tunç Çağı başlangıç süreci için önemli bir veri olarak değerlendirilebilir:

Mimari açıdan bakılıdığında Erken Tunç Çağı süreci içerisinde Batı Anadolu'da ve Ege'de görülen uzun ev tipleri ve bu uzun evlerin yansıttığı yerleşim şemaları da bir merkezin tarihlendirilmesinde değerlendirilmeye alınan noktalardandır.

Tüm bu kronolojik karşılaştırmalar sonucunda ortak Erken Tunç Çağı kronolojisi oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda Batı Anadolu'da Geç Kalkolitik Çağ'dan Erken Tunç Çağı'na geçiş safhası olarak 100 ila 300 yıllık bir tarih aralığını kapsayan geçiş evresinin ardından bazı yeniliklerin ortaya çıkmasıyla birlikte Erken Tunç Çağı I'in erken evresi gözlemlenmeye başlamıştır. M. Mellink tarafından bu dönem, Blegen'in "Troya I öncesi" olarak tanımından esinlenerek, ETÇ IA olarak adlandırılmıştır[33]. Söz konusu dönem T. Efe tarafından "ETÇ'ye Geçiş Dönemi" olarak tanımlanmaktadır[34]. Farklı tanımlamaları olan dönem yaklaşık olarak MÖ 3300/3200-3000 tarih aralığını kapsamaktadır. Erken Tunç Çağı I ya da ETÇ I'in geç evresini temsil eden ETÇ IB ise yaklaşık olarak MÖ 3000-2700/2500 tarih aralığına denk gelmektedir. ETÇ I diğer ETÇ II ve III'e göre daha uzun sürmüştür.

[30] Ünlüsoy, 2018,110.
[31] Ünlüsoy, 2016,398.
[32] Şahoğlu, 2011.
[33] Mellink, 1992, 172.
[34] Efe vd, 1995,376.

Erken Tunç Çağı II süreciyle birlikte yerleşim yerleri ve mezarlık alanlarının sayısında bir artış olmuş ve bununla birlikte bazı değişimler de gözlemlenmiştir. Erken Tunç Çağı II'de Batı Anadolu'da Troya, Kanlıgeçit, Karaağaçtepe/Protésilaos Tümülüsü, Kumtepe, Hatay Tepe, Kusura, Seyitömer, Küllüoba, Ilıpınar, Yortan mezarlığı, İasos, Limantepe, Baklatepe, Beycesultan, Kuruçay Doğu Ege Adaları'nda ise Poliochni, Thermi, Heraion-Samos, Emporio Gibi yerleşim yerlerinden elde edilen arkeolojik verilerle birlikte kronolojik bir zemin oluşturulmaktadır. Erken Tunç Çağı II yaklaşık olarak MÖ 2700/2500-2400 tarihleri arasında denk gelen tarih aralığı bazı yerleşimlerde ETÇ II başı/sonu ya da erken/geç gibi ifadelerle de bölümlere ayrılarak ifade edilmektedir.

Arkeolojik veriler üzerinden hem Batı Anadolu'da yerleşimler hem de gerek Doğu Ege Adaları gerekse Mezopotamya'daki yerleşimlerle de bir paralellik oluşturulmaya çalışılmıştır. D. French Troya II-V tabakalarının Beycesultan XII-VI ve Tarsus Erken Tunç Çağı III çağdaş olduğunu vurgular ve bu tabakaları Erken Tunç Çağı III'e tarihlenmektedir[35]. French'in yanı sıra Mellink de benzer tarihlemeyi yapmaktadır[36]. J. Yakar Mezopotamya kronolojisi doğrultusunda Troya V'in III. Ur Dönemi ile çağdaş olması gerektiğini dile getirmiştir. Troya IIb tabakasındaki çark kullanımının Tarsus kaynaklı olduğunu düşünür. Bu nedenle Kilikya Erken Tunç Çağı III evresinin Akkad'la çağdaş olmalıdır[37].

Mezopotamya, Suriye ve Orta Anadolu'da çağdaşlıkları vurgulayan kap formları ve mal grupları arasında metalik kaplar ve Suriye şişeleri gelmektedir. Kültepe'nin 15 ve 14. tabakalarında tespit edilen metalik kaplar ve Suriye şişeleri Özgüç tarafından Mezopotamya Erhanedanlar II Dönemi ve Tarsus Erken Tunç Çağ II tabakasıyla çağdaş olduğu belirtilmektedir [38] . Kültepe'deki söz konusu kap formlarının benzerlerine Küllüoba Erken Tunç Çağı III'de[39], Tarsus Gözlükule Erken Tunç Çağı tabakasında[40] ve Troya III tabakalarında da rastlanılmaktadır. Batı Anadolu'da ise tespit edilemeyen suriye şişeleri yerine tankard kapları Erken Tunç Çağı II sonu III

[35] French, 1969b,168-169.
[36] Mellink, 1992a; Mellink, 1992b.
[37] Yakar, 1989, 55-57.
[38] Özgüç, 1986, 37.
[39] Efe ve Ay-Efe 2001.
[40] Goldmann, 1956a, 144-145; Goldmann,1956b,268,614-617.

başında kuzey Suriye'ye ulaşmıştır. Tankardlar Troya II. tabakada ilk kez ele geçmiştir[41].

Tarihleme açısından dikkati çeken kaplardan biri çan biçimli formdur. Söz konusu kaplar Tarsus'ta Erken Tunç Çağı III'de[42] kısa bir süre, Limantepe'de Erken Tunç Çağı II sonu/III başında[43] görülmektedir. Bu durumda Tarsus Erken Tunç Çağ III tabakası Batı Anadolu ve Ege Dünyası için Erken Tunç Çağı II'nin sonuyla çağdaşlığı olduğu söylenebilir [44] . Kapların benzerleri Beycesultan'da XIII. tabakasında tespit edilmiştir[45]. Tarihlendirme açısından dikkati çeken diğer bir kap türü tek kulplu tankardlardır. Küllüoba'nın Erken Tunç Çağı III tabakasında[46] ve Tarsus Gözlükule'nin Erken Tunç Çağı III tabakasında [47] rastlanılmaktadır. Acemhöyük'teki tek kulplu Tankard örneği Alişar I. Tabaka ile paraleldir[48]. Aynı zamanda Acemhöyük'teki tankardın benzer örneği Baklatepe mezarlığının Erken Tunç Çağı II sonu/III başına tarihlenen kaplarla birlikte tespit edilmiştir[49].

Erken Tunç Çağı III süreci Batı Anadolu'da Troya, Kanlıgeçit, Kumtepe, Küllüoba, Kusura, Kaklık Mevkii, Ilıpınar, Yortan mezarlığı, Limantepe, Aphrodisias, Beycesultan, Karataş-Semayük, Doğu Ege Adaları'nda Poliochni, Heraion-Samos, Emporio gibi yerleşim yerlerindeki arkeoloji verilerle tanımlanmaktadır. ETÇ III süreci çoğu yerleşim yerlerinde iki evrelidir. ETÇ IIIA ve ETÇ IIIB olmak üzere ikiye ayrılan evrede ETÇ IIIA yaklaşık olarak MÖ 2400-2200, ETÇ IIIB ise yaklaşık olarak MÖ 2200-1900/1800 yıllarına tarihlenmektedir. Erken Tunç Çağı'ndan Orta Tunç Çağı'na geçiş dönemini "*Übergangszeit*" olarak Orthmann tarafından tanımlanmıştır[50] (**Tablo 1**).

Erken Tunç Çağı'nı karakterize eden önemli gelişmelerden biri çanak çömleklerdeki teknolojik gelişimdir. Erken Tunç Çağı III'de çark yapımı tabaklar, çift kulplu tankardlar ve depaslar, Batı Anadolu ile Orta Anadolu arasındaki etkileşimi gösteren önemli formlardır. Batı Anadolu'da çark yapımı tabakların en erken örnekleri Troya

[41] Blegen, 1950b, 370a, A43.
[42] Goldman, 1956b, 266,488-489.
[43] Şahoğlu, 2002, 160-161.
[44] Mellink, 1986, 148.
[45] Lloyd ve Mellaart, 1962, fig. P46:1.
[46] Efe ve Ay-Efe, 2001, 52.
[47] Goldman 1956b, 266, 467.
[48] Özgüç 1968, 41.
[49] Özkan ve Erkanal 1999, 18-19.
[50] Orthmann 1963a, 98-99; 1978, 380.

IIb tabakasında[51] tespit edilirken aynı kaplar Kültepe'de Erken Tunç Çağı III'e tarihlenen 13-11 tabakalarda[52], Tarsus'da Erken Tunç Çağı III'de[53] ve Küllüoba'da III. tabakada[54] ortaya çıkmaktadır. Kültepe'nin 12 ve 11b tabakalarında görülen dikey bant bezemeli, çift kulplu ve kısa boylu depasların paralellerini Batı Anadolu'da görmek mümkün değildir. Bu kapların muhtemelen Orta Anadolu üretimi olduğu düşünülmektedir[55]. Kültepe 12. tabakadaki[56] bir örnek depasın ise Troya II d-g tabakalarında[57] ele geçen depaslarla paralel olduğu ve Batı Anadolu'da ithal edildiği düşünülmektedir.

Erken Tunç Çağı III sonuna tarihlenen kırmızı haçlı çanak ve volüt biçiminde tutamakları kronolojik yaklaşımda dikkate alınan örneklerdendir. Bahsi geçen formlar Troya'nın V. Tabakasında [58] Beycesultan'ın VII-VI. Tabakasında [59] ve Limantepe'nin Erken Tunç Çağı IIIB'ye tarihlenen IV. tabakasında[60] tespit edilmiştir.

Geniş alanlarda yayılım gösteren ve kronolojik anlamda bir devamlılık sunan kap formlarının dağılımındaki belki de en önemli etmen bölgeler arası ticari ilişkilerdir. Bu bağlamda Erken Tunç Çağı'nda Mezopotamya'dan başlayarak sırasıyla Kuzey Suriye, Güneydoğu Anadolu, Orta Anadolu, İç Batı Anadolu ve Kıyı Ege'ye ulaşan ticaret yolları üzerinde kurulmuş kentlerde etkileşimi destekleyecek veriler mevcuttur. Tarihleme unsuru olarak gözlemlediğimiz kap formlarının dağılımı ile V. Şahoğlu "*Anadolu Ticaret Ağı*"[61] ve T. Efe ise "*Büyük Kervan Yolu*"[62] önerileri büyük oranda örtüşmektedir. Her iki biliminsanının önerileri seçkin sınıfa yönelik prestij ürünleri, çömlekçi çarkı, kalaylı tunç, mühür kullanımı [63], çark yapımı depas Amphikypellon gibi içki kapları, kaliteli seri üretim tabaklar[64], Suriye şişelileri,

[51] Blegen, 1950b, 370a, A1.
[52] Özgüç, 1968,38-39.
[53] Goldman, 1956b, 265, 412-413.
[54] Efe ve Ay-Efe 2001, res. 22.
[55] Özgüç, 1968,39.
[56] Özgüç, 1968,39.
[57] Blegen, 1950b.
[58] Blegen et.al. 1951b, 251, 13-23.
[59] Korfmann, 1983b.
[60] Günel, 1999b, Taf,11; Şahoğlu 2002, 67-68.
[61] Şahoğlu, 2005.
[62] Efe, 2007.
[63] Ünlüsoy, 2018, 117.
[64] Blegen et. al. 1950,256.

tankardlar, Kuzey Suriye kökenli kadeh formları, gaga ağızlı testiler ve üçayaklı kaplar[65] tarihleme açısından oldukça bilgilendiricidir.

1.3. Kazı ve Araştırma Tarihi

Batı Anadolu'da gerçekleşen ilk dönem kazıları genellikle kazı başkanlarının çalışma alanlarına yönelik olup Klasik Dönem ağırlıklı tabakaların araştırılmasına yöneliktir. Büyük klasik kentlerin de höyük yerleşimleri üzerinde kurulmuş olmaları özellikle Tunç Çağı çalışmalarında bilgi akışının yavaşlatmıştır. 20. yy başlarında gerçekleşen az sayıdaki çalışmaya rağmen Batı Anadolu'da son 30 yıldaki kazı ve araştırmalar Tunç Çağı ile ilgili bilgilerimizin artmasını sağlamıştır.

Erken Tunç Çağı kültürünün araştırılmasını bölgesel olarak ele almak mümkündür. Bu noktada Kuzeybatı Anadolu'da özellikle Troas Bölgesi ve Doğu Ege Adaları önemli veri kaynaklarıdır.

Batı Anadolu'daki araştırmaların temeli Troas Bölgesi çalışmaları oluşturmaktadır. Schliemann'ın 1870-1890 yıllarında Troya'da gerçekleştirdiği çalışmalar Erken Tunç Çağı sürecinin öğrenilmesi adına başlangıç sayılabilir. Schliemann'dan sonra W. Dörpfeld 1893-1894 yılları arasında iki sezon gibi kısa bir sürede Troya kazılarına devam ettirmiştir[66]. 1932-1938 yılları arasında ise C. Blegen Troya kazılarına devralarak, yaptığı çalışmalarla Batı Anadolu'nun temel kaynaklarını oluşturmayı başarmıştır[67]. Troya kazıları sonrasında bölgede kısa süreli kurtarma kazısı projeleri olsa da tarih öncesi çalışmalarında azalma olmuştur.

50 yıl kadar bir aradan sonra 1990'lı yıllardan itibaren Batı Anadolu'da tarih öncesi dönemlerle ilgili çalışmalar tekrar hız kazanmıştır. Batı Anadolu'daki yerleşmelerin başında gelen Troya'da[68] M. Korfmann tarafından tekrar kazı çalışmaları başlatılmıştır. Korfmann'dan sonra ise kazı çalışmalarını bir dönem P. Jablonka[69] 2006 yılından sonra ise E. Pernicka[70] başkanlık ederek yürütmüştür. Troya kazılarında bölgeler arası ticarete işaret eden bulgulardan ve jeoarkeoloji

[65] Türkteki 2012; Sarı 2012.
[66] Dörpfeld, 1902.
[67] Blegen et al. 1950-1951.
[68] Korfmann 1997.
[69] Jablonka, 2007, 701-716.
[70] Pernicka et. al. 2008, 312.

araştırmalarından yola çıkarak yeni yorumlamalar yapılabilmiştir. Söz konusu çalışmalar neticesinde M. Korfmann, Troya'nın ETÇ boyunca çanak çömleklerin yayılımını ve kronolojik sistemi göz önüne alarak Troya I-III'ü "*Denizsel Troya Kültürü*" olarak tanımlaması yapmıştır[71]. Troya IV-V evrelerini kapsayan yayılımı ise "*Anadolu Özellikli Troya Kültürü"* olarak yorumlanmıştır[72].

Troas Bölgesi'nde veri elde edilen diğer bir yerleşim Hanay Tepe'dir. 1853 yılında F. Calvert tarafından çalışmalar başlatılmış, 1878-1879 yıllarında çalışmalara Schliemann da dahil olmuştur. Yerleşmenin statigrafisi Troya'ya göre şekil almıştır[73]. Diğer bir yerleşme olan Protesilaos (Karaağaçtepe) çalışmaları 1921 yılında başlamış ve 1923 yıllarında R. Demangel tarafından çalışmalar sürdürülmüştür[74]. 1993 yılında Korfmann başkanlığında ve Çanakkale müzesi tarafından çalışmalar gerçekleştirilen Kumtepe [75] , 1982 yılında yine M. Korfmann tarafından başlatılan Beşik-Yassıtepe'de[76] ve benzer süreçlerde Ilıpınar'da[77] yerleşimleri bölgenin kültürel süreci için önemli veri kaynağı olmuştur.

Batı Anadolu Erken Tunç Çağı kültürel sürecinin büyük oranda benzediği Doğu Ege Adaları'na bakıldığında Gökçeada'da bulunan Yenibademli Höyük 1996 yılında itibaren H. Hüryılmaz tarafından kazılmıştır [78] . Yine Anadolu kıyılarına yakın Bozcaada'da[79] yapılan araştırmalarda Erken Tunç Çağı'na ait hem yerleşim hem de ölü gömme adetleri ile ilgili yeni veriler elde edilmiştir. Bunların dışında Madra Çayı Deltası'nda yüzey araştırmaları yapılmış ve bu çalışma sonucunda bölgenin jeomorfolojik yapısıyla ilgili bilgilere ulaşılmıştır[80]. Doğu Ege Adaları'nın Batı Anadolu'dan kısmen uzak olan merkezlerinden biri Limni Adası'ndaki Poliochnidir. Yerleşimde ilk kazılar 1931 yılında G. Ricci tarafından gerçekleştirilmiştir. 1930-1936 yılları arasında İtalyan Arkeoloji Okulu ve 1952 ile 1966 yılları arasında ise L. Bernabó-Brea tarafından yürütülmüştür[81]. Midilli Adası'ndaki Thermi yerleşimi ise 1928 yılında saptanmış 1929 yılında W. Lamb tarafından kazı çalışmalarına

[71] Korfmann,1997, 215; Korfmann, 1998, 427.
[72]Korfmann, 1998,430.
[73] Schliemann, 1881, 785; Schachner, 1999,7.
[74] Demangel, 1926; Podzuweit, 1979, 41-43.
[75] Korfmann et. al. 1996; Korfmann, 1995.
[76] Korfmann, 1984,172; Korfmann, 1985, 157-160; Korfmann,1986; 230.
[77] Roodenberg, 1995.
[78] Hüryılmaz, 1998; Hüryılmaz, 1999; Hüryılmaz, 2002.
[79] Sevinç, 1994; 1995.
[80] Lambrianides ve Spencer, 1996.
[81] Bernabó-Brea 1964; Cultraro, 2007, 55; Cultraro, 2009, 222.

başlanmış ve 1933 yılına kadar kesintisiz devam edilmiştir[82]. İzmir Çeşme'nin karşı kıyısında bulunan Sakız (Chios) adasında *Batı Anadolu Erken Tunç Çağı I Sahil Kültürü* özelliklerini yansıtan bir özellik gösteren bir yerleşimdir. Emporio'da 1952-1955 yılları arasında S. Hood tarafından çalışmalar yürütülmüştür[83]. Samos Adası'ndaki Heraion yerleşimi 1953-1955 yılları arasında V. Milojcic tarafından çalışılmıştır[84].

Kuzeybatı Anadolu dışında Batı Anadolu Erken Tunç Çağı süreci için önemli veri kaynaklarından biri de İç Batı Anadolu'dur. Buradaki araştırmalardan öncül niteliğindeki ilk çalışmalar 1937 yılında K. Bittel tarafından Demircihöyük kazıları kapsamında gerçekleştirilmiştir. Çalışmalar sonucunda çanak çömlek verilerinin kendine özgü bir geleneği olduğunu vurgulanmış ve İç Anadolu'ya doğru bir yayılımın varlığı üzerinde durulmuştur[85]. Bittel eldeki verilerin yayılımlarına göre bir takım kültür grupları tanımlanmıştır. Buna göre Bittel, İnegöl- İznik civarındaki araştırma sonuçlarını da Demircihöyük'ten elde edilen verilerle benzerliğine dayanarak bu bölgeyi Bitinya-Frigya Kültür gurubu olarak nitelendirmiştir[86]. Aynı zamanda Bittel, Troya-Yortan ve Kusura ve Isparta mezarlık buluntularındaki benzer kültürel öğelerin bir arada ele alınması gerekliliğini ortaya koyarak Pisidya Kültür Grubu içerisinde tanımlamıştır. Her ne kadar İç Batı Anadolu olmasa da kültürel bütünlük içerisinde İzmir'in güneyini Güneybatı Sahil Bölgesi olarak değerlendirmiştir[87]. Bittel'den sonraki süreçte T. Efe, Demircihöyük kazılarından ve yüzey araştırmalarından elde edilen verileri doktora tez çalışması kapsamında tekrardan ele alarak kültür gruplarıyla ilgili yeni öneriler getirmiştir. Efe çalışmalarında bazen Bittel'in tanımlamasına sadık kalmış bazende kültür gruplamalarına eklemeler yaparak çeşitlendirmiştir[88]. 2000'li yılların başında E. Akdeniz de kültür gruplarıyla ilgili çalışmalar gerçekleşmiştir. Akdeniz yürüttüğü çalışmada Aşağı ve Orta Büyük Menderes Ovalarını kapsayan alan için de "Büyük

[82]Lamb, 1936,1, Lambrianides ve Spencer, 1997, 82.
[83]Hood, 1981, 88-89, fig. 50
[84] Milojcic,1961, 38-52, Abb.3.
[85]Bittel ve Otto 1939, 29; Bittel,1942, 186.
[86] Bittel, 1957, 129.
[87] Bittel, 1945.
[88] Efe, 2004,17.

Menderes Havzası ETÇ I Kültürü" olarak tanımlayarak kültür grubu tanımlamasına gitmiştir[89].

1957 yılında A. Goetze'de kültür bölgeleri ile ilgili bir çalışma yapmış ve çalışmasını Kleinasien adlı kitabında yayınlamıştır. Kitapta Batı Anadolu'yu dört kültür bölgesine ayırmaktadır. Birinci kültür bölgesi Troas ve Mysia, İkinci Sakarya Grubu, üçüncüsü Porsuk ve son olarak bugünkü Göller Bölgesi'ni kapsayan alanı Psidiya Grubu olarak belirtmiştir. Goetze'nin dördüncü kültür bölgesi tanımına Bittel'in de hem fikir olduğu anlaşılmaktadır[90]. B. Alkım Anadolu'da Tunç Çağlarda egemen olan kültürlerin bazen yabancı etkilere maruz kalsa da kendine özgü bir kültürel bütünlük göstererek bir kimlik oluşturulduğu için bu kültürleri "*Anadolu Uygarlığı*" olarak tanımlamıştır[91].

1900'lü yılların başında P. Guadin tarafından Yortan Mezarlığı'nda çalışmalar gerçekleştirilmiştir. 1982 yılına gelindiğinde Yortan Mezarlığı verileri T. Kamil tarafından detaylı bir şekilde değerlendirilerek bir kitap olarak yayınlanmıştır[92]. Yine aynı bölgede olan Babaköy Mezarlığı 1936'da K. Bittel ve J. Steward[93] tarafından Ovabayındır Mezarlığı ise E. Akurgal tarafından çalışılmıştır[94]. Manisa'da yer alan Eski Balıkhane Mezarlığı'nda ise 1969 yılında D. G. Mitten ve G. Yüğrüm tarafından çalışmalar gerçekleştirilmiştir[95]. 1950'lerde İzmir ve çevresinde yer alan Höyücek[96] ve Çakmaktepe'de[97] kısa süreli çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Ancak bu çalışmalarla ilgili herhangi bir yayın yapılmamıştır. Manisa-Akhisar'da yer alan Hastane Höyük çalışmaları 2012 yılında başlamış ve E. Akdeniz tarafından yürütülmüştür[98]. Manisa'da yer alan Kulaksızlar mermer atölyesinde yapılan çalışmalarla birlikte çok sayıda mermer idol ve kap üretimiyle ilgili bilgiler elde edilmiş ve bu bilgiler Erken Tunç Çağı ve öncesine ait dönemlere ışık tutmuştur[99].

1950 ve 1960'lı yıllarda Batı Anadolu için dikkati çeken iki araştırmacı D. French ve J. Mellaart'tır. 1960'lı yıllarda yüzey araştırması ve kazı çalışması yapan J. Mellaart

[89] Akdeniz, 1999, 38.
[90] Goetze, 1957,20.
[91] Alkım, 1968,247.
[92] Kamil, 1982.
[93] Bittel,1941, 1-2, 9-10.
[94] Akurgal, 1958.
[95] Mitten ve Yüğrüm 1971,191-192,195.
[96] Şenyürek vd, 1950.
[97] Kolay ve Gültekin 1949.
[98] Akdeniz, 2012,24-27.
[99] Dinç, 1996;1997.

bölgenin tanımlanması adına yüzey araştırmaları ile öncül olmuştur. French yüzey araştırmalarında bulduğu sonuçları[100], 1969 yılında "MÖ 3. binyılda Anadolu ve Ege" adlı doktora tez çalışmasında ele almış, Mellaart'ın önerilerine çeşitli eklemeler yaparak tekrar değerlendirmiştir[101]. 1997 yılında başka bir makale ile revize edilerek son halini sunmuştur[102]. Hem French hem de Mellaart yaptıkları çalışmalara dayanarak yerleşim yerlerini isimlerini kullanarak birçok kültür grubu tanımlamışlardır[103].

French ve Melaart sonrası 1980'li yıllardan itibaren ise özellikle İzmir ve çevresinde R. Meriç ve N. Tuna çalışma sahalarını genişletmiş, aralarında Baklatepe'nin de olduğu[104] birçok yeni merkezlerin keşfedilmesini sağlamışlardır[105]. 1950 yıllarından sonra Bayraklı[106], Sard[107] (Ahlatlı Tepecik) ve Kyme gibi yerleşmelerde çalışmalar gerçekleştirilse de Klasik Dönem ağırlıklı olmuştur. Aphrodisias-Pekmez Tepe[108] ve Iasos'da[109] yapılan çalışmalarla birlikte Prehistorik Dönem verileri detaylı bir şekilde yayınlanmıştır.

1990'lı yılların başından itibaren H. Erkanal başkanlığında gerçekleştirilen İzmir Bölgesi Kazı ve Araştırmaları Projesi ile birlikte Limantepe[110], Panaztepe[111], Baklatepe, Kocabaştepe ve Bağlararası yerleşmelerinde bir çalışma yürütülmüştür. Proje ile birlikte hem kazı çalışmaları hem de yüzey araştırmaları gerçekleştirilmiş ve çalışmalar sonucunda bölgede Tunç Çağı ile ilgili önemli veriler elde edilmiştir. Limantepe'de 1979-1981 yıllarında küçük sondajlarla çalışmalar başlamış olup 1979 yılında ilk kazı çalışması yapılmıştır[112]. Daha sonra kısa bir aranın ardından 1992 yılında H. Erkanal başkanlığında çalışmalara devam edilmiştir[113]. Çeşme-Bağlararası'nda 2002 yılında çalışmalar E. Karaturgut ve H. Erkanal tarafından başlatılmış[114]2009 yılından itibaren ise V. Şahoğlu tarafından gerçekleştirilmiştir.

[100] French, 1961.
[101] French, 1969b,19; French, 1969c,41.
[102] French, 1997.
[103] Lloyd ve Mellaart 1962,138; French,1969a, fig.30a.
[104] Tuna, 1986, 215
[105] Meriç, 1993.
[106] Akurgal,1950.
[107] Hanfmann 1972; Mitten, 1968, Mitten ve Yüğrüm 1969; Spier, 1983.
[108] Joukowsky, 1984.
[109] Pacorella, 1984.
[110] Erkanal, 2002.
[111] Erkanal A. 2002.
[112] Bakır ve Anlağan 1980, 88; Erkanal 1999,237.
[113] Erkanal ve Hüryılmaz 1994, 361; Erkanal 2008a, 179; Erkanal, 2012a, 463-478.
[114] Erkanal ve Karaturgut 2004, 153; Şahoğlu vd, 2011, 463.

Baklatepe yerleşiminde ilk çalışmalar 1995 yılında H. Erkanal'ın bilimsel başkanlığında ve T. Özkan başkanlığında gerçekleştirilmiştir[115]. 1982 yılında Manisa Müzesine gelen bir grup eser sayesinde Menemen'de yüzey araştırması yapılmış ve neticesinde tescillenen Panaztepe'de 1985 yılında A. Erkanal başkanlığında çalışmalar başlatılmıştır[116].

İzmir-Çeşme'de yer alan Boyalık Mezarlığı'nda 2000 yılların başında Çeşme müzesi tarafından çalışmalar yapılmış ve ETÇ'nin ikinci yarısına ait kayaya oyulmuş 6 tane mezar açığa çıkarılmıştır[117]. İzmir'de yer alan Ulucak Höyük'te çalışmalar 1995 yılında A. Çilingiroğlu başkanlığında çalışmalar başlatılmış olup 2009 yılından itibaren günümüze kadar Ö. Çevik başkanlığında devam etmektedir. Höyükte Erken Tunç Çağı'na ait veriler elde edilebilmiştir[118]. İzmir-Menemen'de bulunan Höyücek 1950 yıllarında M. Şenyürek başkanlığında çalışmalar yapılmıştır[119]. İzmir-Bornova ilçesindeki Yassıtepe kazısı 2010 yılından itibaren Z. Derin başkanlığında yürütülmektedir. Yerleşimde Kalkolitik Çağ sonundan Erken Tunç Çağı I evrelerine kadar ait önemli veriler elde edilmiştir[120].

French ve Melaart araştırmaları ışığında tespit edilen merkezlerin bazıları ilerleyen süreçte kazılmıştır. Bu noktada Güneybatı Anadolu'nun iç kesiminde yer alan Beycesultan'da[121] çalışmalar 1954-1959 yıllarında S. Lloyd ve J. Mellaart tarafından başlatılmıştır. 2007 yılından günümüze kadar ise çalışmalar E. Abay başkanlığında yürütülmektedir[122]. Beycesultan çalışmaları neticesinde Tunç Çağlarına ait ayrıntılı değerlendirmeler yayınlanmıştır. Bölgedeki diğer bir yerleşim olan Kusura'da çalışmalar 1935-1937 yılları arasında Lamb tarafından gerçekleştirilmiştir[123]. Biraz daha Göller yöresine yakın olan Elmalı- Karataş [124] yerleşimi ve Kuruçay Höyüğü'nde 1978-1988 yılları arasında R. Duru başkanlığında 11 sezon boyunca

[115] Erkanal ve Özkan 1997, 262; Erkanal ve Özkan 1999a, 337; Erkanal ve Özkan 2000, 263.
[116] Erkanal, 1987, 253-254.
[117] Şahoğlu vd, 2009, 237-242.
[118] Derin vd, 2002; Çilingiroğlu ve Çilingiroğlu 2007, 363-364; Çilingiroğlu vd, 2012, 159.
[119] Şenyürek vd, 1950: 487-490
[120] Derin, 2012, 45-47.
[121] Lloyd ve Mellaart, 1962.
[122] Lloyd ve Mellaart,1962, 7-13; Lloyd, 1974, 215; Murray,1995, iii; Abay, 2010: 40.
[123]Lamb 1937, 1; Lamb1938, 217.
[124] Wheeler, 1974; Warner, 1979; Eslick, 1992; Warner, 1994.

çalışmalar yürütülmüştür[125]. Bademağacı Höyüğü'nde Melaart sonrası çalışmalar[126], 1993-2010 yılları arasında R. Duru tarafından gerçekleştirilmiştir[127].

Güneybatı Anadolu'nun kıyı kesimine bakıldığında Miletos'ta 1873 yıllarında ilk kazı çalışmaları O. Rayet tarafından gerçekleştirilmiştir. 1899 yılında ise T. Wiegand ve 1938 yılında ise C. Weikert tarafından çalışmalar yürütülmüştür. 1990'lı yılların sonunda V. Graeve tarafından Milet'te yapılan çalışmalarla birlikte yerleşimin Geç Kalkolitik Döneme kadar eskiye dayandığı tespit edilmiştir[128]. Aynı zamanda 1995 yılında çalışmalara başlanan Efes-Çukuriçi [129] ve Arvalya Höyüğü'nde gerçekleştirilen çalışmalarla birlikte Neolitik Döneme kadar giden bir yerleşim stratigrafisi ortaya konulmuştur[130]. Aydın-Kadıkalesi Höyüğü'nde ise E. Akdeniz'in çalışmaları sayesinde Tunç Çağı'na ait önemli veriler değerlendirilmiştir[131]. Aydın ilindeki Çine-Tepecik Höyüğü ilk kez 1995 yılında yapılan yüzey araştırmalarıyla tespit edilmiş ve 2004 yılından itibaren S. Günel başkanlığında kazı çalışmalarına devam edilmektedir [132] . Çine-Tepecik'te ETÇ'ye tarihlenen mezarlık alanı bulunmuştur.

İç Batı Anadolu'nun kuzey kesimine doğru Küllüoba kazıları 1999 yılında T. Efe tarafından başlatılmış ve 2019 yılından itibaren ise M. Türkteki başkanlığında devam etmektedir [133] . Maden yatakları üzerinde bulunan Seyitömer Höyüğü'nde 1989 yılından itibaren kurtama kazıları gerçekleştirilmiştir. Höyükte 2006-2014 yılları arasında N. Bilgen başkanlığında yürütülen çalışmalar günümüzde Kütahya Müzesi denetimindedir[134]. (**Şekil 2**)

1.4. Kültürel ve Sosyo-Ekonomik Yapı

Toplumların kültürel sürecinde bürokratik ve organize bir yapının tohumlarının atıldığı aynı zamanda kentleşme, bölgelerarası ticaret ve uzmanlaşma gibi uygar bir

[125] Duru, 1996.
[126] Mellaart, 1961, 159-184.
[127] Duru, 2016, 27.
[128] Voigtlander, 1982; Von Graeve, 1999; Von Graeve, 1992, 9-20; Von Graeve, 2014, 372-385; von Graeve ve Neimeier 2002.
[129]Horejs, 2008; 92, Horejs, 2012; 127, Horejs et. al. 2014; 18-19
[130] Evren 1996;1999.
[131] Akdeniz, 2011,2.
[132] Günel, 2012, 19-38; Günel 2014, 83-103
[133] Efe ve Türkteki, 2011.
[134] Bilgen, 2015.

toplum için ilklerin yaşandığı dönem Erken Tunç Çağı'dır. Öyleki MÖ 3. binyıla karşılık gelen Erken Tunç Çağı Andrew Serratt'ın "İkincil Devrim"[135] ve Renfrew tarafından özellikle söz konusu dönemin ortasından itibaren artan ilişkiler sebebiyle de *Uluslararası Ruh* (International Spirit)[136] olarak tanımlanmaktadır.

Geç Kalkolitik Çağ, Erken Tunç Çağı'nın öncüsü ve hazırlayıcı niteliğindedir. Geç Kalkolitik Çağ'da başlayan ilerlemeler Erken Tunç Çağı ile birlikte gelişerek devam etmiştir. Anadolu, Mezopotamya ve adalarda da görülen birçok gelişmenin Batı Anadolu'nun kendi dinamikleriyle şekillendiği görülmektedir. Kendi içinde evrelere ayrılan Erken Tunç Çağı'nın erken dönemlerinde sosyal ve ekonomik gelişmeler oldukça durgun ancak dönemin ortasında hareketlilik ve hız kazandığı görülmektedir. Tüm bu gelişmeler arkeolojik verilere dayanarak analiz edilebilmektedir.

Batı Anadolu'da dönemin başında hem maddi kültürü hem de yerleşim mimarisi ve düzeni oldukça durağan, kendi içinde şekillenen ve yeniliklere kapalı bir yapı sergilemektedir. Genellikle en fazla 10 ile 20 kadar evden oluşan ve büyüklükleri 1 hektar olan yerleşmeler henüz daha bir köy netliğindedir. Evler genelde tek düzedir ve evlerin yapıları, planları ve boyutları kendi arasında pek farklılık yoktur. Bu eşitliklikçi ve durağan yerleşim düzenine en iyi örnek Demircihöyük'tür. Yaklaşık olarak 70 m çapındaki dairesel çaptaki yerleşimin mimari yapısı ve düzeni 16 yapıkatı boyunca neredeyse hiçbir değişikliğe uğramamıştır[137]. Yerleşimde ayrıcalıklı bir yapının olmaması, ortada bulunan ve her evin önünü kapsayacak şekilde olan ortak avlu ve avluda her evin önünde bulunan toprağa gömülü ambarlar müşterekliği ve eşitliklikçi düzeni çok iyi yansıtmaktadır[138]. Bu yerleşim düzenini Batı Anadolu'nun birçok yerleşmesinde görmek mümkündür. Tıpkı mimari gibi maddesel kültür de basit ve tekdüze anlayış gösteren tarzdadır. Değerli sayılabilecek nesneler de çok azdır, yerel düzeydedir ve statüyü işaret edecek nitelikte değildir.

MÖ 3. binyılın ortalarına gelindiğinde kültürel, siyasi ve ekonomik gelişmeler hız kazanmıştır. Kalaylı tunç ve çarkın kullanımı, mimaride anıtsallaşma, sınıf farklılıkların ortaya çıkması ve merkezileşme gibi birçok yenilik orataya çıkmıştır. Mimarideki durağanlık yerini hızlı bir değişime bırakmıştır. Dönemin mimarisini yansıtan en iyi örnek Troya'da görülebilmektedir. Troya II döneminde yaklaşık 300

[135] Sherratt, 1981,1983.
[136] Renfrew, 1972: 451.
[137] Korfmann 1983, 204-206; Ünlüsoy, 2018, 107.
[138] Korfmann, 1983, 218, 243; Ünlüsoy, 2018, 107.

yıl boyunca anıtsallığı giderek artan ve farklı yapılardan oluşan en az beş ardışık mimari tabaka burada ortaya çıkarılmıştır[139]. Yerleşim anıtsal giriş kapıları ve bastiyonları olan surlarla çevrelenmiştir. Üç kere yeniden inşa edilen sur duvarları ve sur duvarlarının yerleşimi kapladığı alan da büyümüştür[140]. Boyut olarak diğerlerinden büyük ve anıtsal olan bir megaron yapısı dikkat çekici konumdadır. Yapının önünde sınırları belli ve ayrıcalıklı bir alan yaratılarak buranın özel bir yapı olduğu vurgulanmıştır. Mimarideki bu anıtsallık politik gücü elinde tutmak isteyen kişi ya da kişilerin konumlarını ifade etmek için yapılmış olmalıdır. Söz konusu yapının (Megaron II A) içinde Schliemann'ın çalışmalarında *in situ* olarak ele geçen hazine buluntularının da buranın ayrıcalıklı olduğunu gösteren bir başka etkendir[141]. Mimarideki değişimleri görebildiğimiz bir diğer yerleşimde de Küllüoba'dır. Yerleşim aşağı ve yukarı şehir olarak ayrılmış ve çevre duvarıyla çevrelenmiştir. Bitişik evler ortak bir avluya açılmakta ve bu avluda da diğer evlerden farklı ve büyük bir yapı bulunmaktadır[142]. Limantepe'de sur duvarlarıyla çevrili bir yerleşimde mimari değişim görülmektedir[143]. Mimarideki bağımsız yapıların benzer örneklerine Seyitömer'de[144] ve Bademağacı gibi yerleşim yerlerinde de rastlanılmaktadır[145].

Mimarinin yanı sıra diğer maddi kalıntılar da yaşanan değişimi desteklemektedir. Dönemin başında nadir olarak bulunan değerli madenlerden yapılan nesneler bu dönemde hemen hemen her yerleşimde yoğun olarak ele geçmektedir. Ekonomik ve siyasi gücü gösteren altın ve gümüşten yapılmış ziynet eşyaları, kaplar ve birçok nesne tespit edilmiştir. Aynı zamanda Anadolu dışında uzak diyarlardan elde edilmiş hammaddelerle yapılmış birçok arkeolojik nesne de bulunmaktadır. Seyitömer'de çok odalı merkezi bir yapı içinde bir kap içerisinde 10 adet silindir mühür, çok sayıda altından ve gümüşten yapılmış takı ve iğne gibi buluntular ele geçmiştir[146]. Daha birçok arkeolojik veri bize bu dönemde seçkin ya da yönetici gibi ayrıcalıklı bir sınıfın varlığını ve aynı zamanda hem uzak mesafe hem ticaret hem de bölgeler arası kültürel ilişkileri göz önüne sermektedir.

[139] İvanova, 2008,207.
[140] Ünlüsoy, 2018,111.
[141] Easton, 2002, 161 fig., 140, 148.
[142] Efe ve Fidan 2008.
[143] Şahoğlu, 2005 fig. 2; Erkanal ve Şahoğlu 2016, 162-163.
[144] Bilgen vd, 2015, 141-145.
[145] Duru, 2008, 146 res. 292; 150, 304.
[146] Bilgen vd, 2005,142.

Seçkin sınıfa ait olabilecek tüm bu nesnelerin yanı sıra Mezopotamya ile olan yoğun ticari ilişkiler sonucunda bazı tanımlamalar yapılmıştır. V. Şahoğlu Mezopotamya'dan Ege'ye uzanan bir ticaret rotası olduğunu savunarak "*Anadolu Ticaret Ağı*" olarak tanımlamıştır[147]. T. Efe ise bu rotayı Kuzey Suriye ve Kilikya üzerinden Orta Anadolu'nun iç kesimlerine ve son olarak Ege Bölgesi'ne dayandırarak "*Büyük Kervan Yolu*" olarak tanımlamıştır[148]. M. Mellink ise Batı Anadolu'da bu dönemde kullanılmaya başlayan çömlekçi çarkının deniz yolu ile Akdeniz ve Ege Denizi üzerinden Troya'ya ulaştığını savunmaktadır[149]. Bu rotaları belirlemede aynı zamanda Mezopotamya'da ortaya çıkan ve Anadolu'ya ulaşan çömlekçi çarkının yanı sıra kalaylı tunç ve mühür kullanımı ve aynı şekilde Anadolu'ya özgü olan Depas Amphikypellon gibi içki kapları, kaliteli seri üretim tabaklar[150], Suriye şişeleri, tankardlar, kuzey Suriye kökenli kadeh formları, gaga ağızlı testiler ve üç ayaklı kaplardan oluşan arkeolojik buluntular neden olmuştur. Söz konusu buluntuların değiş tokuşu ya da etkileşme durumu bölgeler arası ticaretin ya da bölgeler arası iletişimin yanı sıra kullanım amacıyla da dikkat çekmektedir. Seçkin sınıfın şölen etkinlikleri, madenden yapılmış silahlar ve yeme içme adetleri ve davranış biçimleri toplumun bizlere bu dönemdeki varsıllığı göstermesi açısından önemlidir[151].

Erken Tunç Çağı'nın son 200 yılında neredeyse Anadolu'daki hemen hemen her yerleşimde bir çöküş yaşanmaktadır. Özellikle Batı Anadolu ve Mezopotamya ile olan ilişkiler kesintiye uğramış olduğu tahmin edilmektedir. Mezopotamya'da da MÖ 2200'lerde gerçekleşen kuraklıkla birlikte yıkımlar ve toplumsal çöküşler yaşanmıştır[152]. Batı Anadolu'daki birçok yerleşimde bu kırılma yangın tabakalarıyla da gözlemlenebilmektedir. Troya II [153], Limantepe [154], Kültepe, Seyitömer, Beycesultan, Karataş-Semayük ve Afrodisias gibi birçok yerleşim yerinde söz konusu dönemde yangın ve tahribat izlerini görmek mümkündür.

Erken Tunç Çağı'nın yaklaşık olarak bin yıllık sürecindeki toplumsal dönüşümlerini Ünlüsoy, üç ana dönem altında inceleyerek dönemlere ayırmıştır. Bunlardan ilki

[147] Şahoğlu, 2005.
[148] Efe, 2007.
[149] Mellink 1989, 319-329.
[150] Blegen et al. 1950,256.
[151] Ünlüsoy, 2018, 117.
[152] Massa 2014; Massa ve Şahoğlu 2015; Weiss et. al. 1993.
[153] Ünlüsoy, 2010.
[154] Erkanal ve Şahoğlu 2016, 164.

"*Başlangıç*", ikincisi "*Olgunlaşma ve Dönüşüm*" ve son olarak "*Buhran ve Çöküş*" dönemidir. Başlıklar altında ele aldığı dönemleri Batı Anadolu'da yer alan önemli arkeolojik buluntuların yer aldığı yerleşimler üzerinden inceleyerek yorumlamıştır[155]. ETÇ'nin 500 yıllık sürecini içeren "başlangıç dönemi" daha eşitlikçi daha bölgesel düzeyde işleyen ekonomik yapıya ve toplumda çok da farklı sosyal statüye ya da hiyerarşiye sahip olmayan bir süreç olarak yorumlanmaktadır. Bu toplumların ekonomilerini ise "Geçim Ekonomisi" olarak yorumlayarak genelde hane halkının kendi geçimini sağlamak amacıyla üretim ve faaliyetler gösterdiği model şeklinde açıklamıştır. Değiş tokuş faaliyetleri daha çok yerel düzeydedir[156]. MÖ 3. binyılın ikinci yarısında "olgunlaşma ve dönüşüm" olarak tanımlanan dönem ise "varlık ekonomisine" sahip bir toplum yapısının olduğu belirtilmektedir. Bu toplum yapısı seçkin sınıflarının varlığına işaret eden beylik tarzı örgütlenmelerin olduğu ve toplumun daha rekabetçi ve ekonomik gelirlerin eşit olmayan bir şekilde dağıldığı bir düzen söz konusudur[157]. Buhran ve çöküş döneminin nedenleri bilinmese de ikinci dönemde mevcut olan ekonomik sistemin çökmüş olabileceği tahmin edilmektedir[158].

Erken Tunç Çağı'nda ortaya çıkan birçok değişimin yanı sıra üzerinde durulan bir diğer konuda kentleşme olgusudur. İlk olarak Mezopotamya üzerinden kurgulanan kent kavramı Anadolu için de oluşturulmaya çalışılmış ve birçok bilim insanı bu konu üzerinde fikir beyan etmiştir. İlk olarak 1950'de G. Childe "The Urban Revolution" adlı makalesinde Yakın Doğu kıskacında kentleşmeyi 10 kriter belirterek tanımlamaya çalışmıştır. Daha sonra bu konu hakkında çok fazla çalışma yapılmış farklı fikirler sunularak eleştirilmiştir. En azından Batı Anadolu için keskin hatlarla belirlenen ve başka bir coğrafyaya ait kentleşme kriterlerini oturtmak mümkün değildir. M. Frangipane'nin de gelişkin bir kent düzeni için belirttiği iki etmenden yola çıkarak hem toplumsal alt yapı hem de coğrafi koşulların [159] farklılığıyla bazı bölgeler için kendi kentleşme dinamiğini belirleyebilmektedir. Sitterding'in de dediği gibi "Bir yerleşim ancak içinde bulunduğu bölgeyle ilişkisine bakılarak kent ya da köy olarak sınıflandırılabilir" ifadesi[160] Batı Anadolu'nun kent olgusunu kendi parametreleriyle değerlendirmenin doğruluğunu akla getirmektedir.

[155] Ünlüsoy, 2018.
[156]Service, 1962, 103; Ünlüsoy, 2018, 119.
[157] D'Altroy ve Earle 1985; Ünlüsoy, 2018, 119.
[158] Ünlüsoy, 2018, 120.
[159] Frangipane, 2010,79.
[160] Sitterding, 1962.

MÖ 3. binyılda Anadolu'nun diğer bölgelerinden ve Mezopotamya'dan farklı olarak Batı Anadolu ve Ege Adaları kendine özgü bir yerleşim modelini benimsemiştir. Geniş tarım alanları ve yağışlı iklimi sayesinde temel besin kaynaklarına kolay erişim insanları Mezopotamya'daki gibi tek yönetim altında toplanmasını gerektirmemektedir. Batı Anadolu'daki koşulların daha çok ticaret ve ticarete bağlı zenginleşmeyle bir oluşum içinde olduğu düşünülmektedir[161]. Ancak kentleşme olgusunu sadece ticaretle ilişkilendirmeyle ilgili karşıt görüşler de vardır. L. Mumford "Tüccarların kente katkıları abartılmamalıdır"[162] görüşünü savunurken A. Sherratt kentleşmenin nedenini büyük oranda ticarete dayandırmaktadır[163]. M. Özdoğan Anadolu için kentleşme olgusunun tetikleyici nedenleri ve itici güçlerini birkaç yönden ele almıştır. Bu başlıklar yoğun üretim-yeni yönelimler ve yeni yöntemler, atın evcilleştirilmesi, araba ve tekerlek, ticaret kervanları, saban ve düven, madencilik ve alaşımları, yün ve dokumacılık, üzüm, şarap ve depas kullanımı gibi etkenlerle oluşturulmuştur[164]. Tüm bu etkenlerin yanı sıra Kalkolitik Dönemin sonlarına doğru belirgin bir şekilde seyrekleşen yerleşim yerleri yapılan yüzey araştırmalarıyla ortaya konmuştur. ETÇ ile birlikte Avrasya Stepleri kökenli büyük bir göç dalgasının Kafkaslar'dan ve Trakya'dan Anadolu'ya giriş yaptığı anlaşılmaktadır[165]. Batı Anadolu ve Ege Adaları'nda kentleşmenin önünü açan ticaret ve hem de madencilikteki uzamanlaşma en önemli iki etken olarak görülmektedir[166]. Bu nedenle Batı Anadolu'da ticaret rotalarının bulunduğu yerlerdeki anahtar yerleşimlere bakılarak da bölgede kentleşme kavramı daha çok bölgeselleşme ya da merkezîleşme şeklinde yorumlanabilmektedir.

[161] Naiboğlu, 2018, 32,33.
[162] Mumford, 1961, 97,113.
[163] Sherratt, 2011, 6.
[164] Özdoğan, 2022, 10-14.
[165] Özdoğan,1991; 2022, 5.
[166] Naiboğlu, 2018, 37.

İKİNCİ BÖLÜM

ERKEN TUNÇ ÇAĞINDA BATI ANADOLU VE DOĞU EGE ADALARI'NDAKİ ERKEN TUNÇ ÇAĞI SÜRECİNE DAİR ARKEOLOJİK VERİLER

2.1. Mimari Veriler

Barınma ihtiyacının kökeninde erken dönemlerdeki göçebelik olgusunun tarım, hayvancılık ve benzeri beşeri koşullar nedeniyle yerleşik düzene dönüşümü yatmaktadır. Paleolitik Dönem'de mağarada veya benzeri kaya sığınaklarında yaşam sürdüren insanoğlu Neolitik Dönemle birlikte kalıcı konutlar inşa etmiştir. Ilıman iklim farklı besin türlerinin üretimine olanak tanıdığı gibi, farklı türlerde av hayvanının da sulak alanlarda toplanmasına zemin hazırlamıştır. Besindeki bu çeşitlenme nufüs artışına da sebep olduğu için kalıcı konutlar zorunlu hale gelmiştir. Çağın teknolojik gelişimine paralel olarak yaşam şekilleri değişmiş, toplumun inançları ve estetik zevklerini yansıtan sanat anlayışları mimaride de kendine yer bulmuştur. Bu bağlamda zamanla sınıf farklılıklarına paralel olarak özel konutlar yapılmıştır. Zanaatkarlar yerleşimin değişik noktalarında yaşam alanları oluşturmuştur.

Üç tarafı denizlerle çevrili olan Anadolu ılıman iklimi, zengin fauna ve florasıyla kısmen kendine has kültürlerin oluşumu için erken dönemlerden itibaren farklı insan gruplarına yurt olmuştur. İklim dışında kısa mesafelerdeki ani yükselti farklılıkları birbirlerinden bağımsız kültürlerin doğmasına yol açmıştır. Kültürler arası etkileşim ise derin vadiler aracılığıyla sağlanmıştır. Bu etkileşim özellikle Erken Tunç Çağı'nın başından itibaren Batı Anadolu'da birbirlerinden farklı kültür gruplarının bölgesel gelişimine zemin hazırlamıştır[167]. Dönemin başlarında uzun ev tipinde megaronu anımsatan, birbirine bitişik uzun evler inşa edilmeye başlanmış ve bu ev tipi bölgede uzun yıllar boyunca kullanılmaya devam etmiştir. Mimaride Mezopotamya'daki gibi sınıf ayrımına işaret edecek olgular henüz kesin sınırlarla ayrılmamıştır. Karataş Semayük'teki merkezi büyük yapı Batı Anadolu'daki sınıf farklılığının mimariye yansıdığı tekil örneklerdendir. Erken Tunç Çağ'nın ikinci yarınsından itibaren değişen ve gelişen toplumsal yapılanmaların yerleşim düzenini aynı zamanda konut mimarisini etkilemiş ve şekillendirmiştir. Ekonomik zenginlik ve siyasal kimlik

[167] Sarı, 2012, 36.

oluşumunun erken safhalarını temsil eden yönetici sınıfın varlığı gibi etkenler anıtsal ve özel kimlikli mimari yapıların ve surlarla çevrili bir yerleşimin ortaya çıkmasına neden olmuş olmalıdır[168].

Surlarla çevrili ve sura dayalı aynı zamanda ortak merkez bir avluya açılan uzun dikdörtgen evler Batı Anadolu'da Erken Tunç Çağı için karakteristik bir yerleşim modelidir. Taş temelden yapılmış evler genellikle ortak kullanılan duvarlarla birlikte bitişik nizamda fazladan bir duvara gereksinim duyulmadan inşa edilmektedir. Ortadaki avluyu çevreleyen ve kapıları avluya açılan bu evlerin arka duvarları aynı zamanda yerleşimin sınırını da oluşturmaktadır. Evler yerleşim modeline uygun olarak zorunlu olarak öne doğru daralmakta ve trapez şeklini almaktadır. Yerleşim nüfusa göre öneceden planlanarak belirlenmiş ve sonradan gelenlerin dahil olamayacağı kapalı bir toplum özelliğini yansıtan model benimsenmiştir [169] . Yerleşmenin bu karakteristik yapısı Demicihöyük'teki gibi radyal planda, Bademağacı gibi ovalya da Küllüoba'daki gibi dörtgen planda şekillenirken bu durumun topografyadan kaynaklandığı düşünülmektedir. Söz konusu bu plan M. Korfmann tarafından "*Anadolu Yerleşim Planı*" (Anatolisches Siedlungsschema) olarak tanımlanmaktadır [170] . Erken Kalkolitik Hacılar Geç Kalkolitik Mersin Yamuktepe'de benzer bir yerleşim planıyla karşılaşılmaktadır. Ancak Hacılar ve Yamuktepe örneğinin *Anadolu yerleşim Plan'*ın oluşmasında katkısının olup olmadığını anlamak zor olsa da köklü bir geçmişe sahip olduğu açıktır[171]. *Anadolu Yerleşim Planı* kıyı yerleşimi olan Baklatepe'den [172] Doğu Anadolu'daki Pulur Sakyol'a[173] kadar uzanan kullanımı görülse de daha çok İç Batı Anadolu'da yoğun olarak kullanılmıştır [174] . 2011 yılında tekrar kazılmaya başlanan Hacılar Büyük Höyük çalışmalarında yerleşimin savunma duvarlarını oluşturan arka duvarların testere biçimli olduğu tek odalı ve sundurmalı megaronların ortak bir avluya açıldığı anlaşılmaktadır [175] . Dış hatlarının topografyaya göre şekillendiği ve duvar biçimlerinin farklılık gösterdiği bu planda ortada yer alan avlu ve avluya açılan evler yerleşim planına özgü olarak ortak özelliktedir. Bu nedenle yeni çalışmalarla birlikte

[168] Sarı, 2012, 36.
[169] Aslan, 2000.
[170] Korfmann, 1983,222.
[171] Garstang, 1953, fig.79,80a; Fidan, 2013,113.
[172] Erkanal, 2011, 130 vd.
[173] Koşay, 1976, lev.117.
[174] Fidan, 2013, 117.
[175]Duru ve Umurtak 2013, Fig.13.

tekrar değerlendirilen yerleşim modelini E. Fidan Anadolu'nun geneli için geçerli olmadığını ifade ederek "*İç Batı Anadolu Yerleşim Modeli*" olarak tanımlamaktadır[176].

Batı Anadolu'nun kıyı kesiminde benimsenen yerleşim düzeni İç Batı Anadolu'da kullanılan yerleşim düzeninden farklılık göstermektedir. MÖ 3. binyılın ilk yıllarında Troya ve Limantepe'de yan duvarları birbirine bitişik evler varken binyılın ikinci yarısında her iki merkezde de bağımsız yapılar inşa edilmiştir. Aynı yapıların Kanlıgeçit yerleşiminde de örneğini görmek mümkündür. Birbirini dik kesen cadde ve sokakları bulunan veyan duvarları bitişik inşa edilen evler bulunmaktadır. Her yeni yapılan ev mevcut eve bitişik inşa edilerek eklenebilmektedir. Bu evler cadde ve sokaklarla ayrılarak *insula* (Latince "ada, yapı kümesi") olarak tanımlanan ev grupları oluşturmaktadır[177]. Batı Anadolu'nun kıyı kesiminde görülen bu yerleşim modeli lienar yerleşim modeli olarak tanımlanmaktadır. Ü. Gündoğan Doğu Ege Adaları, Kiklad Adaları, Kıta Yunanistan ve Girit Adası gibi Batı Anadolu'nun sahil kesimine özgü olan bu yerleşim modelini *"Ege Yerleşim Modeli"* olarak tanımlamaktadır[178]. Bir önceki döneme göre dışarıya kapalı ekleme yapılamayan toplum yapısı değişmiş yeni gelenlerin de dahil olabileceği bir model oluşturulmuştur. Yerleşim yapısında görülen bu özellik aynı zamanda nufüs artışıyla gelen yoğunluğa cevap verebilmektedir. Sağlam sur duvarlarıyla çevrelenen yerleşim *megaron* türündeki yapılardan oluşmaktadır. "Troya Kültür" bölgesi olarak tanımlanan bölgenin içinde yer alan Emporio, Heraion, Poliochni, Thermi ve Yenibademli gibi yerleşim yerlerinde dönemin en başından itibaren yönetici olarak yorumlanan bir seçkin sınıfın olduğu tahmin edilmektedir. Döneme özgü yerleşimin gelişim düzeyi öyle gelişmiştirki sağlam sur duvarları, özel işlevli yapıların yanı sıra kanalizasyon gibi altyapı teknolojisi gerektiren sistemler de bulunmaktadır[179].

Dönemin sonlarına doğru Batı Anadolu'da yerleşim yeri sayısında bir azalma görülmektedir. Bu durum birbirine yakın yerleşim yerlerinin belirli noktalarda birleşerek bir merkezde toplanmaları şeklinde yorumlanmaktadır.

Yerleşimler genel olarak anıtsallığı dış görünümleriyle sağlamaktadır. Bu anıtsallık yerleşimin höyük yükselticinin yamacının "glacis" tanımına uygun bir şekilde taşla

[176] Fidan, 2013,117-118.
[177] Stampolidis ve Sotirakoloukou, 2011.
[178] Gündoğan, 2020.
[179] Kouka, 2008, 286.

kaplayarak höyük yükseltisini de bu şekilde konumlandırmak surların olduğundan daha heybetli görünmesini sağlamaktadır[180]. Savunma mimarisinin yanı sıra kimi yerleşmelerde aşağı-yukarı şehir ayrımının olduğu Batı Anadolu'ya özgün olan "*sıra dizili ev*"(ler) geleneğinde yapılan uzun evlerden oluşan mimari özellikler bulunmaktadır.

2.1.1. Kıyı Kesimi

2.1.1.1.Troya

Kuzeybatı Anadolu'nun önemli yerleşimlerinden biri olan Troya'da 16 m kalınlığında kültür dolgusu bulunmaktadır. Bu dolgu içerisinde en erkeni MÖ 2920 civarında kurulan ve ara ara kesintilerle MS 500'lere uzanan çok katmanlı bir iskan söz konusudur[181]. Höyükte tabakalanma aşağıdan yukarıya doğru küçük harflerle ifade edilmiştir. İlk 10 yapı katı erken, orta ve geç ele alınmıştır. Yerleşimde Erken Tunç Çağı'nın başladığı süreç MÖ 2950-2550 tarihleri arasına denk gelen I. Tabaka ile temsil edilir. Troya I kategorisinde üç ana gelişim evresi a, b ve c olarak tanımlanır. Yerleşim en erken dönemden itibaren bağımsız bir duvar tarafından çevrelenmektedir. Bu duvar alçak bir taş temelin üstüne kerpiç tuğla örülerek oluşturulmuştur. Höyüğü çevreleyen bağımsız duvar inşası aynı zamanda aşağı yerleşim olarak tanımlanan alanda da görülmektedir. Ancak aşağı şehri çevreleyen duvar ahşaptan yapılma kazıklı çitlerden oluşan palisaddır[182].

Troya Ia ve öncesine ait tabakalar Schliemann zamanında kazılan ve Schliemann yarması olarak tanımlanan alan olan D5 plankaresinde bulunmaktadır. Troya'nın en erken tabakalarını oluşturan bu evreler Troya Ib evresinden bir *hiatus* ile ayrılmaktadır. Korfmann Kumtepe IB evresiyle çağdaş olarak değerlendirdiği bu evreyi "*Denizsel Troya Kültürü*"ne eklemektedir[183]. Troya Ia evresine ait iki adet yapı bulunmaktadır. Bu yapılar kazılan alanın kuzeyinde 103 ve 118 nolu olarak tanımlanan evlerden oluşmaktadır. 103 nolu ev apsisli bir yapıda, doğu-batı doğrultulu ve korunabilen uzunluğu 14.20 m, genişliği 5 m'dir. Düzensiz taşlarla

[180] Özdoğan, 2022, 8.
[181] Korfmann, 2001.
[182] Jablonka, 2001.
[183] Korfmann, 1994, 330; Korfmann, 1997, 215; Ünlüsoy, 2006,133.

oluşturulmuş kil harç ve sıva uygulanmış olan duvarların kalınlığı 50-60 cm arasındadır. 118 nolu evin korunmuş uzunluğu yaklaşık olarak 10 m civarindadır[184].

Troya Ib evresi Ia yapı katının kalıntıları üzerine inşa edilmiştir. Ib evresinde 102 nolu megaron[185]olarak tanımlanan 18.75 m uzunluğunda 7 m genişliğinde ön odası olan iki odalı bir yapıdır. Blegen'in 102 nolu olarak tanımladığı ev bir önceki dönem olan Ia'daki 103 nolu olan apsisli yapının üzerine inşa edilmiştir. Yapının tek bir kapı aralığı olan girişi batı ucundadır. Taş temelleri oldukça özenli yapılmış olan yapının duvarlarında çamur harç kullanılmış ve balıksırtı duvar örgü tekniği kullanılmıştır[186]. Evin çatısına dair herhangi bir iz ya da çatıyı ayakta tutacak ahşap direklere ait deliklere rastlanmamıştır. Yapının merkezinde konumlanan ve kapı neredeyse 1 m'yi bulan düzgün taşlarla oluşturulmuş bir ocak bulunmaktadır. Arka köşede daha küçük boyutlu yine bir ocak, ocağın yanında bir çukur, taş platform ve silo bulunmaktadır[187].

Troya Ic evresinde doğu-batı doğrultulu beş adet duvar kalıntısı dikkat çekmektedir. Alfabetik olarak tanımlanan duvarlar içindeki C duvarı diğer duvarlara göre güçlü olduğundan ilk savunma duvarı olarak kabul edilmektedir[188]. Bu duvar 13 m uzunluğunda ve kuzeybatı yönüne doğru kıvrım yapmaktadır. Duvarların megaron planlı evlerden oluşan bir yapı kompleksi olduğu düşünülse de Mellaart[189] bu yapıları avluya açılan saray yapıları olduğunu C. Aslan[190] ise döneme özgü yerleşim planını gösteren radyal bir özellik taşıdığını ifade etmektedir.

Schlimann yarmasında gerçekleştirilen çalışmalarda uzun duvarları birbirine yan yana olacak şekilde düzenlenen ev dizelerinin *Anadolu Yerleşim Planı*'na benzer şekilde ortada bir avluyu çevrelelemektedir. Bu nedenle düz bir sıra halinde şekillenen bu evlerin yerleşim modelini son yıllarda kullanılan "*Anadolu sıra ev düzeni*" olarak tanımlamak da mümkündür[191] (**Şekil 3**).

Yerleşimin kültür katları olan Troya I'in d-k arasındaki yapı katları ve IIa tabakası ETÇ II'ye tarihlenmektedir. Troya'nın gelişerek önemli bir beylik merkezi

[184] Blegen et. al. 1950, 82.
[185] Blegen et. al. 1950, 89.
[186] Blegen et. al. 1950, 92.
[187] Fidan, 2011, 188.
[188] Ünlüsoy, 2006, 133-135, çiz.4.
[189] Mellaart, 1959, 132.
[190] Aslan, 2000, 202-207.
[191] Ivanova, 2013.

konumuna gelen MÖ 2550-2250 tarihlerine denk gelen dönem ETÇ II'dir. Sosyal ve siyasi hayatta olan sınıf ayrımı bu dönemde mimariye de yansımıştır ve Troya II "yerleşim tarihinde sosyopolitik bir kırılma" olarak tanımlanmaktadır[192]. Bu evrede yaklaşık 300 yıllık bir süreçte Troya II dönemi her biri dahada artan bir genişlikte anıtsallığa sahip yaklaşık beş mimari tabakası bulunmaktadır[193].

Kale içindeki mimaride ve surlardaki anıtsallık ve devinim bu dönemde kendini göstermektedir. Sur duvarı üç kere yeniden inşa edilmiş ve her yenilemede yerleşimin kapladığı alanla birlikte sur duvarı da beraberinde büyümüştür. Güçlü sur duvarında anıtsal giriş kapıları ve bastiyonlar da bulunmaktadır[194].

Troya Id-f evrelerinde 112, 113, 115, 116 ve 117 numaralarla tanımlanmış evlerden oluşmaktadır. Dikdörtgen planlı, sundurmalı evler yerleşimi çevreleyen sur içinde bulunmaktadır[195].

Bu dönemde üçüncü ve son kez inşa edilen Troya'da yukarı yerleşim belirli aralıklarla kuleleri olan 330 m uzunluğunda bir çevre duvarıyla çevrelenmiştir. Duvar 6 m yüksekliğe sahip yassı ve büyük taşlarla örülmüş ve üzerine de 3 m yüksekliği olan kerpiç tuğla inşa edilerek heybetli bir görünüm elde edilmiştir[196]. IW olarak adlandırılan surda yerleşmeye giriş sağında ve solunda iki adet ve M ve R olarak tanımlanan kule bulunmaktadır. Güneyde ortada yer alan kapının genişliği yaklaşık 2 m'dir. Bu girişin doğusunda kalan R kulesi 9.10 m uzunluğunda ve IW duvarından 4.70 m çıkıntı yapmaktadır. Girişin batısında kalan M kulesi ise 7.20 uzunluğunda ve 5.45 m güneye doğru çıkıntısı bulunmaktadır[197]. R kulesinin doğusunda orta Troya I'in sonlarına doğru S ve T kulesi de eklenmiştir[198]. IW duvarının güneyinde duvara paralel olarak inşa edilen ve IZ olarak tanımlanan yeni bir savunma duvarı yapılmıştır. 40 m uzunluğu ortaya çıkarılan duvarın yerleşimi çevrelediği tahmin edilmektedir[199]. IZ savunma duvarı da T ve S kulesi gibi Troya'nın geç evresinde kullanılmıştır[200].

[192] Kouka, 2002,3.
[193] Ünlüsoy, 2010.
[194] Ünlüsoy, 2018, 111.
[195] Blegen et. al. 1950,133-141, fig.428.
[196] Naiboğlu, 2018, 66.
[197] Mellaart, 1959, 134.
[198] Mellaart, 1959, 135.
[199] Blegen et. al. 1950, 188.
[200] Mellaart, 1959, fig 2.

Troya II'nin erken safhalarında iç kaleye güneydoğu ve güneybatıda bulunan iki adet anıtsal kapıdan (FM ve FO) geçit sağlanmaktadır. Güneybatı kapısının (FM) dışında büyük düzgün taş döşeli, dik ve özenle oluşturulmuş bir rampa bulunmaktadır. Yaklaşık 21 m uzunluğunda[201] ve 7.55 m genişliğinde olan bu rampalı yolda kapıya giriş ve çıkışlar sağlanmaktadır. Troya II'nin son evrelerinde ise bu kapı iptal edilerek geçitler için güneydoğu kapısı kullanılmıştır. Güneydoğu kapısı zamanla sürekli güçlendirilmiş ve denetimli hale getirilmiştir. Güçlendirilme ve anıtsallaştırılma işlemi sadece bu kapıda değil aynı zamanda tüm savunma sistemine uygulanmıştır. Savunma amaçlı alınan bu önlemler birçok defa yaşanan yangın felaketleri ve yıkımlar nedeniyle alınmış olmalıdır[202]. Yangınların nedeni bilinemese de bazı durumların saldırı sonucunda çıkmış olabileceği tahmin edilmektedir. Güvenliğin yanı sıra sur duvarı ve kapılardaki anıtsallığın bir güç gösterisi amacını da taşıdığı söylenebilir[203]. Yerleşimi çevreleyen sur haricinde son kazılarda ortaya çıkan Troya II evresine ait ahşap savunma sistemi büyük bir alana yayılan yaklaşık 8-10 ha boyutlarında sur dışı yerleşimini çevrelemektedir[204]. Aynı zamanda kale duvarlarının dış kısmında söz konusu dönemdeki mimari kale içindekilere göre daha basit bir mimari plana sahiptir. Bu durum mimari özelliklere bakarak yerleşimin seçkin bir sınıfın yaşadığı kale içi ve yoğun ve kalabalık bir surdışı yerleşim olmak üzere iki bölümden oluştuğunu göstermektedir[205].

Troya II'nin ortalarına gelindiğinde merkezde tapınak ya da toplantı alanı olduğu düşünülen 35x13 m boyutunda dikkat çeken büyüklükte olan Megaron IIA bulunmaktadır[206]. Bu yapıya giriş 4 m genişliğe sahip bir kapıyla sağlanmaktadır. Yapının büyük ana odasında 4 m çapında bir ocak yapısı yer alır[207]. Megaron IIA yapısının içinde aynı zamanda Schliemann kapılarında *in situ* olarak tespit edilen bazı hazine buluntuları rastlanılmaktadır[208]. Megaron IIA ile beraber iki yanında bulunan megaronlar iç kaledeki diğer alanlardan bir *propile* ile ayrılmıştır[209]. Yerleşmede kamusal alana gitmek için kent kapısının yanı sıra bir de *propile* ile bir

[201] Korfmann, 1993,14.
[202] Ünlüsoy, 2006, 133.
[203] Naiboğlu, 2018, 67.
[204] Jablonka, 2016.
[205] Ünlüsoy, 2018, 113.
[206] Korfmann, 1983, 236.
[207] Dörpfeld, 1902, 81.
[208] Easton, 2002, 161 fig. 140,148.
[209] Propile IIC" Hellence bir kelime olan *propylaion*, bir sarayın ya da tapınağın anıtsal kapı yapı anlamında kullanılmaktadır.

denetim alanı daha inşa edilmiştir. Bu durum düşman saldırısını tehdit olarak algılandığını düşündürmektedir. Denetim ve güvenliğe dayalı bu yapılaşma bir yangınla yıkım geçirmiştir ve sonra inşa edilen yapılar değişmiştir. Propile ile Megaron IIA'nın iki yanındaki megaron tekrar yenilenmemiş ve yerleşim daha içeriye ve düzensiz ev gruplarıyla oluşturulmuştur. Kale içinin ve kamusal alanın seçkin bir sınıfta aitlikten ziyade ortak bir kullanım olanı olarak kullanıldığı tahmin edilmektedir[210] (**Şekil 7**).

Troya'nın IIc katı Erken ETÇ III ve Troya III ise ETÇ III'e tarihlenmektedir. Troya IIc yapı katında yerleşim anıtsal yapıların olduğu güçlü surlarla çevrilir. Bu evrede Aşağı Yerleşmenin varlığına işaret edecek ana kayaya oyulmuş ve *palisad* olarak tanımlanmış hendek ve direkler bulunmuştur. Hendek ve direklerin kesintiye uğradığı aralık ise giriş kapısı olarak yorumlanmıştır[211]. Yukarı Yerleşme/kale 4 m ye yakın kalınlıkta güçlü bir surla çevrilidir[212]. Sur üzerinde bulunan kulelerle desteklenmiş sundurmalı kapılar kente geçit sağlamaktadır. Güneybatıdaki kapı FM, güneydoğudaki ise FL olarak tanımlanmıştır. FM kapısında 20 m uzuluğa sahip taş döşeli bir rampa ile ulaşılmaktadır. Sonrasında 5 m genişliğinde iki geçit şeklinde kapı açıklığı olan uzun evi andıran bir kapı odası bulunmaktadır. Güneyde önceki evrelerde de kullanılan FN kapısı batıda 9 m doğuda 4 m sur duvarı dışında çıkıntı yapmıştır. Bu evrede kullanılmaya başlayan FO kapısı tıpkı FM kapısı gibi benzer planda inşa edilmiştir. 5 m'lik bir çıkıntıyla sur dışında çıkışı bulunan geçitin 7x7 m boyutlarında bir kapı odası bulunmaktadır[213].

Yukarı Yerleşme'nin içindeki yapıların çevresinde ikinci bir çevre duvarı yer alır. Çevre duvarında FO kapısının karşısına gelecek konumda *propylon* şeklinde C kapısı olarak tanımlanan bir geçit bulunmaktadır[214]. Çevrelenen alanın içinde 13 m genişliğinde ve neredeyse 30 m uzunluğunda oldukça büyük boyutlara sahip olan yapı II A Megaronu olarak bilinmektedir. Sundurmalı bir girişi olan yapı merkezi oda ve küçük oda şeklinde iki bölümden oluşmaktadır. Duvarları son derece kalın ve temelleri düzgün taşlarla inşa edilmiştir. Giriş kısa duvardan sağlanmaktadır. Yapı

[210] Ünlüsoy, 2006, 142.
[211] Jablonka, 2001, 391.
[212] Blegen et. al. 1950, 261.
[213] Mellaart, 1959, 143.
[214] Blegen et. al. 1959, 261.

içinde yatay ve dikey hatıl izleri tespit edilmiştir[215]. Merkezi odanın ortasında 4 m çapında bir ocak yapısı tespit edilmiştir.

A yapısının doğusunda II B Megaronu inşa edilmiştir. 7x27 m boyutlarındadır. Megaronun yanında IIR ve II H Megaronu olarak adlandırılan yapılar ile birlikte üç megaron yan yana bir kompleks oluşturmaktadır[216].

II A megaronun batısında ise bağımsız planlı inşa edilen II E megaronu bulunmaktadır. Çevre duvarının dışında FM kapısının güneyinde 15.40x7 m boyutlarında F megaronu yer almaktadır. Bu evrede FM kapısının açıldığı D Alanı "Depo Kompleksi" olarak tanımlanmaktadır.

Troya IId-e evresinde savunma yapıları kullanılmaya devam edilmiştir[217]. IId evresinin en belirgin özelliği 20'den fazla çukur/silo tespit edilmesidir. II A Megaronu güneye doğru genişleyleyerek kullanılmaya devam edilmiştir. Ancak II A Megaronun etrafındaki yapılarda değişiklik söz konusudur[218]. IIf evresinde FM kapısının arkasından güneydoğuya doğru uzanan 40 m uzunluğunda 2 m'den fazla kalınlığı olan yeni bir savunma duvarı inşa edilmiştir[219]. Doğuda G5 karesinin içinde doğa olarak kullanıldığı tahmin edilen M ve N yapıları bulunmaktadır. E6 plankaresinde yönlerine göre W, E ve S olarak adlandırılan küçük odalı üç ayrı yapı grubu ortaya çıkarılmıştır[220].

Troya IIg evresinde sur sistemi oldukça gelişmiş ve kapılar anıtsallaşmıştır. FM kapısı kapatılarak alan düzleştirilmiştir. FJ ve anıtsallık kazanan FO kapısı kullanılmaya devam etmiştir. Çok odalı evler sokaklar yardımıyla bölümlere ayrılmış *insula* şeklinde yerleşim yapısına bürünmüştür. II A Megaronunun kullanımı bu evrede de devam etmekle birlikte[221] C5 plan karesinde ortaya çıkartılan ve "Kral Evi" olarak adlandırılan bir yapı daha bulunmaktadır. Yapı içerisinde tespit edilen hazinelerden yola çıkarak Blegen, bu yapının da idareci konutu olabileceğini belirtmiştir[222]. IIg evresinde yerleşim büyük yangına maruz kalmıştır (**Şekil 11**).

[215] Ünlüsoy, 2006, 140.
[216] Mellaart, 1959, 147.
[217] Blegen et. al. 1950, 277.
[218] Blegen et. al. 1950, 278.
[219] Blegen et. al. 1950, 302.
[220] Blegen et. al. 1950, 243.
[221] Blegen et. al. 1950, 322-324.
[222] Korfmann, 1999, 358; Blegen et. al. 1950, 372.

MÖ 2250-2200 tarih aralığında tanımlanan Troya III'te yerleşim II evresinin üstüne kurulmuş ve Yukarı Yerleşim planı değişmiş ve anıtsal yapılar ortadan kaybolmuştur[223]. Sur duvarıyla ilgili bilgiler kısıtlı olsa da bu evrede de kullanıldığı bilinmektedir. MÖ 2200'lerde IV. tabaka olarak tanımlanan evrede Troya'nın Ege'yle olan ilişkisi kesintiye uğramış ve bu ilişki yönü daha çok Anadolu'ya dönmüştür[224].

2.1.1.2 Beşik-Yassıtepe

Troya'nın yaklaşık 7 km güneyinde yer alan Beşik-Yassıtepe'de neredeyse tamamı kazılan toplam 7 katman bulunmaktadır. Bu katmanlar Troya I'in en erken evrelerine denk gelerek bölgenin Erken Tunç Çağı oluşum sürecine ışık tutmaktadır. Mimari verilerin çok fazla değişim göstermeden 150-300 yıl boyunca devam ettiği anlaşılmaktadır. Korunaklı bir kaya üzerine konumlanan yerleşme aynı zaman kuvvetli kuzey rüzgârlarından kaçınmak için de evlerini kil içine kazarak inşa etmişlerdir. Sonraki yerleşmelerle birlikte bu sığınaklar ortadan kalkmıştır. Yerleşim de terk edilmiştir.

ETÇ I'de mimari veriler kendi bağımsız duvarları olan ve birbirine bitişik uzun yapılardan oluşmaktadır. İlk yerleşmeler çit-duvar örgü tekniğiyle oluşturulmuştur. Bu dönemdeki evlerin sadece taş kullanılarak inşa edildiği ve evlerde hiç kerpiç izlerine rastlanmadığı görülmektedir. En büyük yapının boyutları 14.00x5.00 m olarak ölçülmüştür. Aynı zamanda çatıların damları için kullanılan direk izleri damların düz bir yapıda olduğunu göstermektedir[225].

2.1.1.3. Kumtepe

Troas Bölgesi'ndeki bir başka önemli yerleşim Kumtepe'dir. Yerleşim yeri yaklaşık olarak 80x100 m ölçülerinde ve 4-5 m yüksekliğe sahip yayvan bir görünüme sahiptir. Orta ve Geç Kalkolitik Dönem'lerle birlikte MÖ 3. binyılın ilk yarısına kadar iskân edilmiş daha sonra terk edilmiştir. Kumtepe I A, I B ve I C olarak tanımlanan tabakalanma daha sonra Korfmann tarafından düzenlenerek Kumtepe A,

[223] Sazcı ve Çalış Sazcı, 2016.
[224] Korfmann, 2006,5.
[225] Korfmann, 1986, 231; Korfmann, 1987, 263; Korfmann1988, 131-132.

B ve C olarak değiştirilmiştir[226]. Kumtepe IB tabakası ETÇ'ye geçiş dönemi olarak tarihlendirilmektedir. Höyük tarımsal alan elde etmek için düzleştirilmiş ve mimari ögelerin neredeyse tamamı tahrip olmuştur. 1934 yalında Sperling ve Koşay tarafından kısa süreli sondajlar neticesinde Kumtepe IC tabakasına ait veriler elde edilmiştir[227]. Taş temelli yapı kalıntıları mimariye ait tek verilerdir[228].

Kumtepe IC olarak tanımlanan tabaka ise ETÇ I'e tarihlenmektedir. Bu tabakada da genel olarak bir yerleşim yeri planı hakkında veri elde etmek zordur ancak mimari veri olarak yapı teknikleri hakkında bilgi elde edilebilmiştir. Kumtepe IC'nin alt evresinde Batı Anadolu'nun yaygın ev planı şekli olan dikdörtgen olduğu tahmin edilen yanyana iki oda bulunmaktadır. Odaların kuzeydoğusunda taş döşeli tabanlı ve kuzeybatı köşesi iç kısımda hafifçe yuvarlatılmış dikdörtgen bir yapı ortaya çıkartılmıştır. Böylelikle apsis uygulaması yerine duvarların hafifçe yuvarlatılmasıyla hem köşeli hem de yuvarlatılmış kenarların aynı anda kullanımını görmek mümkün olmuştur. Dönemin üst evrelerinde ahşap dikme deliklerinden anlaşıldığı kadarıyla bazı yapıların dal örgü (*wattle and daub*) tekniği uygulanarak yapılmış olabileceği tahmin edilmektedir [229] . Dönemin sonlarına doğru ise yapılardan birinin taş temellerinin balıksırtı tekniğiyle örüldüğü görülmüştür[230](**Şekil 3**).

2.1.1.4. Baklatepe

Erken Tunç Çağı sürecinin İzmir'de karşılık bulduğu önemli merkezlerden biridir. En erken Geç Kalkolitik Dönem'de iskan edilmiş höyük bu süreçte 350 m çapında orta ölçekli bir yerleşim iken Erken Tunç Çağ ile birlikte höyüğün boyutu 100 m çapına kadar küçülmüştür. Bunun sebebi olarak sosyo-kültürel ve politik değişimlerin yaşanması önerilmiştir[231].

ETÇ'nin ilk yarısında Baklatepe'de BT IV 2B ve BT IV 2A olmak üzere iki mimari tabaka görülmektedir. BT IV 2B tabakasında yerleşim tepe kısma çekilerek Geç Kalkolitik Dönem yapıları üzerine konumlandırılmıştır. Aynı zamanda yerleşimi güçlü taş kaideye sahip bir sur duvarı çevrelemektedir. Tepe kısımda doğal bir

[226] Korfmann et. al. 1995.
[227] Sperling, 1976.
[228] Koşay ve Sperling 1936, 28.
[229] Koşay ve Sperling 1936, 246.
[230] Koşay ve Sperling 1936, 249.
[231] Erkanal ve Şahoğlu 2012, 93.

savunma alanı elde eden yerleşim sakinleri aynı zamanda az eğimli olan doğu alanda savunma duvarının dışına tekrardan ikinci bir tedbir olarak hendek oluşturulmuştur[232]. BT IV 2B evresinin yerleşim modelini üzerine geç evre yapılarının inşa edilemesi sebebiyle belirlemek oldukça zordur. Bu evrenin mimari yapıları savunma sistemi, bir konut ve işlik alanlarından oluşmaktadır. Evlerin duvarları oldukça sık taşlarla oluşturulmuş ve ortak yan duvar kullanılarak inşa edilmiştir. Evlerin içinde ocaklar, platformlar ve döşemeler olduğu kısıtlı alanlardan elde edilen mimari verilerdir. İşlik alanlarında zengin buluntu topluluğu ele geçmiştir[233]. Uzun dikdörtgenli planlı evler sokaklara açılan kapıları ve kapının dışında bazı evlerde taş planlı küçük depo odaları bulunmaktadır[234].

MÖ 3. binyılın ilk yarısına tarihlendirilen erken tabakanın geç evresi BT IV 2A tabakası oluşturmaktadır. Söz konusu tabakanın mimari verileri yine geç dönem yapıları nedeniyle yoğun tahrip olduğu için oldukça kısıtlıdır. Açığa çıkarılan yapıların hiçbirinin tam olarak mimari planına ulaşılamamıştır. Savunma duvarı bir önceki evreden değişiklik yapılmadan kullanılmaya devam edilmiştir. BT IV 2A evresinin sonunda savunma sistemi kuzey yamaca doğru devrilmiştir. Aynı zamanda yapıların içinde yanarak sertleşmiş olan arkeolojik buluntuların bol olması sebebiyle depremin nedeniyle bir yıkım gerçekleşmiş olmalıdır. Savunma sisteminin iç tarafında sura paralel tek sıra taşlarla yükseltilen basamaklar bulunmaktadır. Bu basamaklar kule kısımına girişlerle ilgili olarak değerlendirilmektedir. Batı Anadolu ve çevre kültür bölgelerinde rastlanmayan bir özellik olarak görülmektedir[235].

ETÇ I'in erken evresinde yani ETÇ IA'da Baklatepe yerleşiminde dal ve çamur tekniğiyle inşa edilmiş "Izgara/Kanal Planlı" olarak tanımlanan yapı geleneği görülmektedir. Kuzeybatı-güneybatı doğrultulu evlerin uzunlukları yaklaşık olarak 9 m civarındadır. Evlerin dış duvarları düzensiz taşlarla örülmüş ve duvarlar apsisli bir yapıya sahiptir. Apsisli kısımın çatı olmadan avlu amacıyla kullanıldığı tahmin edilmektedir. Duvarlar ve çatılar dal örgü tekniği kullanılarak yapılmıştır. Baklatepe'de evlerin tabanlarını 7-8 adet taş ya da ahşap kullanılarak oluşturulmuş ızgaralar bulunmaktadır. Izgara/kanal planlı olarak tanımlanan bu ızgaralar üstüne evin asıl tabanı yer almaktadır. Izgaralar arasında ele geçen bolca karbonlaşmış

[232] Erkanal ve Şahoğlu 2012, 93.
[233] Gündoğan, 2019, 85.
[234] Erkanal ve Şahoğlu 2012, 93.
[235] Gündoğan, 2019, 85-86.

buğdaylar buraların tahıl deposu olarak kullanılabildiğini göstermesi açısından önemlidir. Evler oldukça geniş alana yayılmaktadır. Bu nedenle çakılla döşenmiş sokaklar evlerin arasında ulaşımı kolaylaştırmak amacıyla oluşturulmuştur[236].

ETÇ IB evresinde taş döşeli sokaklara açılan uzun evler aynı zamanda savunma duvarıyla çevrelenmiştir. Yerleşimin topografyasına göre şekil alan savunma duvarı dik yamaçlarda her iki taraftan kademeli genişleyen şekilde inşa edilmiştir. Çok dik olmayan yamaçlarda ise aynı şekilde inşa edilen duvarın önüne hendek açılmış ve hendek kenarlarına destek duvarıyla desteklenmiştir. ETÇ IB'de evlerin içinde artık ızgara planlar uygulanmamaktadır. Izgara planın yerini evlerin içine ortalama 20x4.0x5.0 m boyutlarında bir alan yaratan ara duvarlar örülmüştür. Radyal biçimli olduğu öngörülen yerleşim biçiminde evler ortak ara duvarla kullanılarak oluşturulmuştur. Ortalama 80 cm kalınlığında 5-6 m genişliğinde olan duvarlar düzensiz taşlarla örülmüş ve çamurla sıvanmıştır[237].

ETÇ I evresinde Baklatepe'de bir de mezarlık alanı tespit edilmiştir. Savunma sistemi ile çevrili yerleşmenin doğusunda yer alan mezarlık alanında taş sanduka, pithos ve basit toprak gibi gömü türlerini içinde barındırmaktadır[238] (**Şekil 3**).

2.1.1.5. Limantepe

Erken Tunç Çağı'nda İzmir ili Urla ilçesinde iskân edilmiş Limantepe yerleşimi bölgenin Erken Tunç Çağı süreci için oldukça önemli bir veri kaynağı olmuştur. Yerleşim doğal bir körfezin batı kıyısına kurulmuş ve yerleşimin kuzeyde kalan kısmı sular altında kalmıştır. Yakın zamandaki tarım ve imar çalışmaları yüzünden orijinal yüksekliğinin yaklaşık 5 m'sini kaybederek tahribata uğramıştır[239]. Konumu itibariyle Batı Anadolu kıyılarında doğal bir liman kent olarak nitelendirilebilir. Limantepe'nin VI. tabakası (VI 1 a-d) ve V. Tabakası MÖ 3. binyıla tarihlenmektedir[240].

[236] Erkanal ve Öztan 1998, 412-414; Erkanal ve Öztan 1999, 342-346.
[237] Erkanal ve Özkan 1997, 264; Erkanal ve Öztan 1998, 409; Erkanal ve Öztan 2000, 267.
[238] Erkanal ve Şahoğlu 2012, 94.
[239] Erkanal, 2008b, 180.
[240] Erkanal, 2008b, 180.

MÖ 4. binyılın sonlarına doğru yerleşim büyük bir yangınla yıkılmıştır[241]. Yangından sonra tekrar inşa edilen yapılan Kalkolitik Çağ'ın devamı niteliğindedir ve aynı zamanda yerleşim savunma sistemi ile korunaklı bir hale gelmiştir[242]. MÖ 3. binyıl dolaylarında bile yerleşim bir sur duvarı ve iki kuleyle desteklenmiş ihtişamlı bir kapısıyla korunmuştur. Kapı da dahil olmak üzere ETÇ I evresine ait sur duvar yaklaşık 40 m'yi bulmaktadır. Sur yapısında kara yönündeki güney kesiminde kazılar gerçekleştirilebilmiştir. Kazılar sonucunda sur içindeki ev 1, 2, 3, 4 ve 5 olarak adlandırılmış olan beş konut açığa çıkarılmıştır. Bu konutlar sırtlarını sura dayamış, yan duvarları bitişik ve ortak bir çatı altında bir planda konumlanmıştır. Evler 20 m'nin üzerinde bir uzunluğa sahiptir. Aynı zamanda evler cadde ve sokak düzenlemesi ile mahalle kümeleri oluşturacak şekilde planlanmıştır. Evler güçlü taş temel ve bu temel üzerine güçlü bir kerpiç duvar örgüsüyle inşa edilmiştir. Birçok yenilenme evresiyle evlerin uzun soluklu kullanıldığı anlaşılmaktadır. Evin iç kısmı kullanım özelliğine göre farklı boyutlarda bölmeler oluşturarak mekan tasarlanmıştır. Aynı zamanda evlerde günlük yaşamın yanı sıra küçük ve basit oranda üretim faaliyetleri de gerçekleştirilmiştir[243]. Kapıdaki anıtsallık sağında ve solunda sur duvarları taşlarla örülmüş geriye kalan kısımlarlarda kerpiç kullanılmıştır. 1 m'ye yakın kalınlığı olan duvarın dış cephesi işlenmemiş taşlarla örülmüştür. Duvar aşağı doğru genişleyerek bir yamaç (glasi) görünümü elde etmiştir[244]. Duvarın mevcut yüksekliği ise 2,7 m dir ancak kerpiçle örülen kısmı da eklendiğinde duvarın yüksekliği yaklaşık olarak 10-12 m'yi bulmaktadır[245]. Aynı zamanda kapı yapısının ortalama 15 m batısında ikinci bir kapı olması muhtemeldir[246] (**Şekil 3**).

Yerleşimin LMT V. Tabakası ETÇ II'ye tarihlenmekte ve LMT V 1a, LMT V 2a, LMT V 2b, LMT V 3a ve LMT V 3b olmak üzere beş evrede ele alınmaktadır[247]. ETÇ II'de mimaride kamusal düzen ve merkezîleşme çok net bir şekilde görülebilmektedir. Bu dönemde yerleşimin sınırları bir önceki döneme göre oldukça büyümüştür. ETÇ I'de kullanılan sur üzeri tümüyle kalın bir toprak yapısıyla ve kerpiç dolgularla doldurulup iptal edilerek 20 m güneyde yeni ve daha güçlü bir sur tasarlanmıştır. Aynı zamanda sur Ege Dünyası'nda bilinen en büyük bastion sistemi

[241] Kouka, 2009, 144.
[242] Erkanal, 1999,238.
[243]Erkanal ve Şahoğlu, 2011, 222; Erkanal ve Şahoğlu, 2016, 160; Erkanal vd, 2020,45.
[244] Erkanal 1998,180, fig.5-6.
[245] Erkanal 2008, 180-183.
[246] Erkanal ve Şahoğlu 2016, 158.
[247] Şahoğlu vd, 2020, 171.

ile desteklendirilmiştir[248]. Sur yapısında at nal biçimli 20x29 m ölçülerinde anıtsal bir bastiyon inşa edilmiştir. Bastiyonun içi dolgu malzemeleriyle kaplı olan taş hücrelerden meydana gelmektedir.

ETÇ II'de yerleşim yukarı ve aşağı şehir olmak üzere bölümlere ayrılmıştır. Aşağı şehir mimari kalıntıları sur sisteminin hemen önündedir. Aşağı şehrin suruna ait olabilecek at nalı biçimli bir bastiyon daha ortaya çıkarılmıştır[249]. Yukarı şehirde kamusal özellikteki mimari düzenlemeler, bastionlarla güçlendirilmiş sur sisteminin içinde yer almaktadır[250]. Yukarı şehirde kamusal alan olarak değerlendirilen yapının ortasında bir avlu kuzeyinde ise dikdörtgen dar odalardan oluşan bir yapı kümesi bulunmaktadır. Yapının güneyinde ise yan yana uzun dar odalardan oluşan depolama alanları görülmektedir. Merkezi yapının avlusunda ele geçen buluntularla birlikte buranın hem kült hem de idare işleve sahip olduğu anlaşılmaktadır. Höyüğün doğusunda sur üzerinde girişi sağlayacak basamaklarla birlikte dar bir alan ortaya çıkarılmıştır[251].

ETÇ II'nin geç evrelerinde sur yapısıyla ve sur dışında inşa edilmiş yapılar yer almaktadır. Dönem sonunda yerleşimdeki anıtsal yapılar büyük bir yangın geçirerek yerleşim düzeni büyük oranda bozulmuştur[252] (**Şekil 7**).

Limantepe LMT IV 1 ve LMT IV 2 olmak üzere iki evresi de ETÇ III'e tarihlenmektedir. Limantepe'de yerleşim ETÇ II'nin geç dönemi sonunda büyük bir yangınla maruz kalmış ve anıtsal yapılar zarar görmüştür. ETÇ 3a evresinde (LMT IV2) ETÇ II'nin sonunda inşa edilen savunma sistemi artık kullanılmamaktadır. Yeni savunma sistemi 15-20 cm toprak dolgunun üstüne özensiz taşlarla ve hızlı bir şekilde yapılmıştır. Aynı zamanda stadeli çevreleyen bir sur ya da çevre duvarının varlığı daha bilinmektedir[253]. Bu dönemde kuzeyde sitadel içine çapları 3 m'yi bulan çok sayıda çukur tespit edilmiştir. Çukurların içinde depas, tankard, çark yapımı tabaklar ve gri hamurlu çark yapımı kapların yanı sıra altından yapılmış buluntular da ele geçmiştir. Çukurların bazılarında kurbağa kemiklerinin de ele geçmesiyle çukurlarda özel birtakım uygulamalar yapılmış olabileceğini göstermektedir[254]. Bu

[248]Erkanal, 2011, 132; Erkanal ve Şahoğlu, 2012, 225.
[249] Şahoğlu vd, 2020, 174.
[250] Erkanal vd, 2020, 46
[251] Şahoğlu vd, 2020, 174.
[252] Şahoğlu vd, 2020, 176.
[253] Şahoğlu, 2002, 45; Şahoğlu vd, 2020, 176.
[254] Erkanal vd, 2009,306.

tabakaya ait katmanlarda ortaya çıkarılan ince nitelikli gri perdahlı Erken Hellas III ithali tankard Anadolu'da tek örnek olarak değerlendirilmiştir. Ancak aynı dönemde Erken Hellas III ithal tankard örneği artık Bayraklı'da da ele geçmiştir. Bayraklı'da ele geçen tankard ince nitelikli boya bezemelidir.

MÖ 2000'lerde meydana gelene iklimsel süreç Limantepe'yi de etkilemiş olmalıki tespit edilen çukurlar ekonomik sürecin bir yansıması olarak çukurların depolama ihtiyacını karşıladığı tahmin edilmektedir. Ekonomik gerilemeyle birlikte Limantepe'nin *Anadolu ticaret Ağı* sisteminden kopmaya başladığı ve ETÇ 3b itibaren bu durumun yerleşime yansımaları da görülebilmektedir. Bu dönemden itibaren sitadeli çevreleyen sur sistemi artık kullanılmamaktadır. Sitadel kısmında anıtsal nitelikten ziyade daha çok basit yapılardan bir yerleşim bulunmaktadır[255] (**Şekil 11**).

2.1.1.6. Çeşme-Bağlararası

İzmir ili Çeşme ilinde Chios (Sakız) adasının karşısında yer alan höyükte çalışmalar neticesinde 4 kültür tabakası tespit edilmiştir. En erken tabakası CB 3, MÖ 3. binyılın ortalarına denk gelmektedir. Çeşme-Bağlararası dönem boyunca 250-300 yıl boyunca yerleşim görmüş küçük bir kasaba niteliğindedir.

Yaklaşık olarak 300 metre karelik bir alanda tespit edilen yerleşimde evler sık bir şekilde konumlanmıştır. Geniş alanlarda çalışılamadığı için çevre kültürlerdeki gibi bir savunma duvarı ortaya çıkarılamamıştır. Yerleşim çakıl taşlarıyla döşenmiş zikzaklar yapan sokaklar ile tek ya da çok odalı birbirine bitişik evlerden meydana gelmektedir. Evler uzun evler, trapez planlı evler ve hafif dönüş yapan evler olarak birkaç farklı plandan oluşmaktadır. Yerleşimde karakteristik plan oluşturan evler uzun evlerdir. Bir ana oda ve bölmelerle aktivite alanlarının oluşturulduğu forma sahiptir. Evlerin ortasında bir platform üzerinde ocak tabanları mevcuttur[256]. Uzun evlerin yanı sıra yerleşimde sokak ve mimariye göre şekillenen trapez planlı bir yapı modeli de görülmektedir. Uzun duvarında bir kapı geçidi bulunan yapının geçidi sokağa açılmaktadır. Diğer yapıların iç donanımlarında olduğu dibi trapez planlı yapıda da merkezde bir platform ve üzerinde ocak tabanı bulunmaktadır. Yerleşimde

[255] Şahoğlu vd, 2020, 177.
[256] Şahoğlu vd, 2020, 76-77.

üçüncü yapı modelini de sokak kenarlarında konumlanan yapıların duvarlarına bilinçli bir şekilde hafif bir eğimle dönüş yaptırılan apsisli yapılar oluşturmaktadır. Duvarların ovalleştirilmesiyle oluşturulan apsidal yapıların içi ızgara görünümlüdür. Tıpkı diğer yapılarda olduğu gibi bu yapıda da kil kullanılarak oluşturulmuş küçük ebatlarda depolama bölümleri bulunmaktadır. Sokak kenarları haricindeki yapıların duvarları 90 derecelik bir dönüş yapmaktadır. Yerleşimde taş temel kullanımının yanı sıra küçük mekanları oluşturmak için sadece kerpiç blokların kullanıldığı da görülmüştür. Kerpiç duvar tekniği daha çok yapı içlerinde ara bölme duvarı ya da farklı faaliyet alanları oluşturmak için kullanılmıştır. Bunun yanı sıra inşaat faaliyetlerinde taş, kerpiç, çamur harç, sıva ve ahşap malzemelerden de yararlanılmıştır. Genel mimari teknik uygulamaları ise taş temel üzerine kerpiç mimari şeklindedir[257]. Toplama taşlardan oluşan taş temeller yaklaşık 2 m'ye kadar korunmuş ölçüleriyle birkaç kullanım evresiyle birlikte duvarları da tekrar onarılarak kullanılmaya devam etmiştir. Aynı zamanda duvarlarda beyaz duvar sıvaları da tespit edilmiştir[258]. Uygulama çamur harç üzerine beyaz sıva kaplaması şeklindedir. Duvarların üst örtülerinin düz dam şeklinde olduğu tahmin edilmektedir. Odaların merkezinde ise ocak yapıları mevcuttur. Uzun yapıda olan yapıların içinde ocakların olduğu ve ocak alanlarının üst kısmının açık olduğuna dair bazı izlere rastlanılır. Hem M-52 evinde hem de M-39 evinde ocak ve platform çevresinde belirli aralıklarla uygulanmış ahşap direk delikleri tespit edilmiştir. Düz damlı evlerin ocak tabanlarının olduğu yerin üst kısmının ahşap çatı gibi düzenlemelerle evlerin havalandırması, aydınlatılması ve duman tahliyesi gibi nedenlerle açık bırakılmış olmalıdır.

MÖ 3. binyılın ikinci yarısında yerleşimde yapıların domestik amaçlı olduğu görülmektedir. Gündelik aktivitelerde kullanılan kapların yanı sıra küçük buluntu grubunda ağırşak ve ağırlıkların yoğunluğu tekstil üretiminin varlığını işaret eder[259] (**Şekil 7**).

[257] Şahoğlu vd, 2020, 76-79.
[258] Şahoğlu vd, 2018.
[259] Şahoğlu vd, 2020, 79-80.

2.1.1.7. Yassıtepe Höyüğü

İzmir merkezde, Bornova Ovası'nın ortasında Manda Deresi'nin kuzeyinde yer alan ve ortalama 6.30 m yüksekliğinde olan höyük, derelerin getirdiği alüvyonlarla çevresinin dolması sebebiyle 1-2 m yüksekliği bulan yayvan bir tepe görünümündedir. Denizden yüksekliği 19 m'dir. Kuzey-güney doğrultusunda ortalama 200 m, doğu-batı doğrultusunda ise 150 m uzunluğa sahiptir[260]. Mimari kalıntılar merkezden kuzeye doğru yüzeyden 1 m, güneye doğru ise 2 m kadar aşağıda ortaya çıkarılmıştır. Höyüğün üst noktasındaki tepe kısmı tarımsal faaliyetler neticesinde en az 1 m kadarı tahrip olmuştur[261].

Yassıtepe'de Erken Tunç Çağı'na ait mimari kalıntılar IIB tabakaları olarak tanımlanmaktadır. ETÇ I'e tarihlendirilen IIB tabakasında 8 yapı katı tespit edilmiştir. IIB1 ve IIB2 en detaylı araştırılmış evrelerdir. IIB 3-8 yapı katlarına ait arkeolojik veriler sondaj çalışmasında ortaya çıkarılmış ve mimarinin genel özellikleri tespit edilememiştir. IIB1 ve IIB2 yapı katlarında toplan 14 adet mekan açığa çıkarılmıştır. Bu mekanların çoğu IIB2 tabakasına aittir. Bu mekanlar 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12 olarak numaralandırılarak tanımlanmıştır. Bu tabakadaki yapılar kuzeydoğu-güneybatı doğrultulu uzanan ortak duvara sahip yan yana sıralanan uzun evlerden oluşmaktadır. Bu plan şekli ilk kez IIB3 uygulanmış ve bu tabakadan itibaren uygulanmaya devam etmiştir[262]. Mekanlara giriş 0.8-0.9 m genişliğindeki kapılarla doğudan sağlanmaktadır. Odaların uzunluğu 5 m ye kadar bulan odaların toplam uzunluğu 12 m'dir. 0.4-0.6 m civarında kalınlığa sahip olan duvarların yüksekliği ise ortalama 1 m'dir. Orta boy bazalta benzer çay taşlarıyla örülmüş duvarın içi ve dışı saman katkılı çamur ile sıvanmıştır. Odaların tabanları ağaç izleri taşıyan kerpiçlerle oluşturulmuş ve kerpiçlerin üstü düzleştirilmiştir. Evlerin düz formda olan damları ise ağaç dallarıyla örülüp çamurla sıvanmıştır. Evler birden fazla kullanım evresi görmüştür[263]. Evlerin içi duvarlar ve kapı açıklıklarıyla 2-4 m olacak şekilde iç mekan oluşturulmuştur. Bazı yapılarda odaların birbiri ile geçişini sağlayan dar koridorlar vardır. Aynı zamanda evlerin içinde yiyecek hazırlama ve pişirme, üretim ve depolama gibi günlük aktivitelerin yapıldığı odalarda ocak ya da

[260] Derin vd, 2006,1.
[261] Derin vd, 2020,63.
[262] Derin vd, 2020, 182.
[263] Derin, 2019, 4-5.

fırın gibi yapılar da tespit edilmiştir. Depolama işleri arka odalarda büyük pithos ve çömlekler aracılığıyla yapılmıştır.

Mekanların güneybatısında 0.5-0.6 m boyutları olan iri taşlardan örülmüş bir sur duvarı inşa edilmiştir. 9.5 m uzunluğunda 6 m genişliğinde olan sur duvarının dışı büyük taşlarla içi ise 0.2-0.3 m boyutlarındaki küçük taşlarla inşa edilmiş ve üst üste dört taş sırasının korunabildiği anlaşılmıştır[264].

ETÇ I'in son mimari katı IIB1'dir ve mimari yapılar yine aynı doğrultuda ve aynı düzendedir. Bu tabakada da yapılar IIB2 tabakasıyla aynı boyutta olmasına rağmen odaların içindeki bölmeler ortadan kalkmış ve tek odalı inşa edilmiştir. IIB1 tabakasına ait mekanların içindeki buluntu yoğunluğunun az olması da dönem insanlarının daha sade ve zayıf bir ekonomiye sahip olduğunu akla getirmektedir[265]. Yerleşim MÖ 2800'lerde bir depreme maruz kalmıştır. Mekanların neredeyse tümünde "S" şeklindeki duvarları depremin tahribatını anlaşılır kılmaktadır[266].

"Yassıtepe Höyüğü'nün Erken Tunç Çağı I Mimarisi" başlıklı doktora çalışmasında Ö. Çelik, yerleşim modeli ile ilgili görüşlerini sunmuştur. Höyüğün yerleşim modelini mimarisi, konumu ve kültürel etkileşimlerini dikkate alarak *Ege Yerleşim Model*inin özelliklerini tümüyle yansıttığını belirtmiştir. Aynı zamanda Ege yerleşim modelinin yanı sıra yerleşimdeki yapıların radyal açılımı ve ortak bir avluya açılması ile Anadolu-İç Batı Anadolu özelliğini de yansıttını belirtmiştir. Bu nedenle höyükte Ege Yerleşim düzeni hakim olmakla birlikte höyüğün kültürel bağlantı içinde olduğu Anadolu'nun içlerine ait özelliklerinden de esinlenildiği belirtmektedir[267] (**Şekil 3**).

2.1.1.8. Çukuriçi

İzmir ili Selçuk ilçesinde yer alan höyükte MÖ 3. binyılın ilk çeyreğine kadar yerleşim görülmüş ve MÖ 2750 yıllarında terk edilmiştir[268]. ETÇ'nin ilk çeyreğine denk gelen yerleşim ÇuHö Va, ÇuHö IV, ÇuHö III ve karışık tabaka olarak

[264] Derin vd, 2020, 64.
[265] Derin, 2019, 6.
[266] Derin vd, 2020, 64.
[267] Çelik, 2024, 215.
[268] Horejs, 2009, 360; Horejs ve Mehofer, 2015, 166.

nitelendirilen ÇuHö II tabakası olarak tanımlanmıştır[269]. Bu tabaklar içinde mimari ögeler yalnızca ÇuHö IV ve ÇuHö III evrelerinde tespit edilmiştir[270].

ÇuHö IV ve ÇuHö III evrelerindeki mimari veriler dikdörtgen planlı ve birbirine bitişik konumlanmış ve birden kez yenilenerek kullanılmış uzun evlerden oluşmaktadır. Tek odalı evlerin yanı sıra oda sayısının üçe kadar çıktığı konutlar da mevcuttur. Farklı boyutlarda olan ve düzensiz yerleştirilen evler kuzey-güney ve doğu-batı doğrultusunda uzanmaktadır [271] . Evlerin arasında sokaklar bulunmaktadır [272] . Toplama taşlarla oluşturulmuş taş temellerin üzerine kerpiç bloklarla duvarların yükseltildiği tahmin edilmektedir[273]. Oda 18 olarak tanımlanan yapı hem ÇuHö IV ve ÇuHö III evrelerinde de kullanım görmüş dikkat çekici bir yapıdır. Bu yapı girişinde antre duvarlı sundurması olan tek yapıdır[274]. Kuzey-güney doğrultulu olan yapının doğu tarafının uzunluğu 6,13 m batı duvarının uzunluğu ise 5,63 m olan duvarlarında kenarda iri taşlar ve duvar içinde ise küçük taşlar kullanılmıştır [275] . Sokağa açılan kuzey girişi ÇuHö III evresinde ek bir duvar örülerek kapatılmıştır[276]. Yapının içinde 7 adet ocak yapısı tespit edilmiştir[277]. Bu ocakların gündelik işler amacıyla kullanılmasının yanı sıra metal üretiminde de kullanıldığı düşünülmektedir[278]. Bu nedenle Horejs tarafından merkezi konumda yer alan bu konutu hem konut hem de atölye amacıyla kullanılmış olabileceğini belirtilmiştir [279] . Üretilen malların miktarı ve yoğunluğuyla birlikte bu malların kalitesi yerleşimin ETÇ I'de metalurjik bakımından bir üretim merkezi olabileceği önerilmektedir[280] (**Şekil 3**).

[269]Horejs, 2017, 17, Fig. 1.5.
[270]Horejs ve Mehofer 2015, 166; Horejs et. al. 2017, 95.
[271]Horejs et. al. 2017, Fig. 5.1.
[272]Horejs et. al. 2017, 96-97.
[273]Horejs, 2010, Fig. 5; Horejs et. al. 2017, Fig. 5.6.
[274]Horejs et. al. 2017,97.
[275]Horejs et. al. 2017, 96-97; fig. 5.6.
[276]Horejs et. al. 2017, 97, Fig. 5.3.
[277]Horejs ve Mehofer 2015, Fig. 2.
[278] Hojers et. al. 2017.
[279] Hojers et. al. 2017.
[280]Horejs ve Schwall 2022, 211.

2.1.1.9. Çine-Tepecik

Aydın'ın Çine ilçesinde yer alan höyük dört kültür tabakasından oluşmaktadır. Yerleşimin III. Tabakası MÖ 3. binyılın başlarına tarihlenmektedir[281]. III. tabakada mimari veriler oldukça sınırlıdır ve bu yüzden yerleşimin planı hakkında herhangi bir şey belirtmek zordur. Bu evrede açığa çıkan iki ev üzerinde mimari veriler elde edilebilmektedir. Evlerin dikdörtgen planlı olduğu tahmin edilmektedir ve birbirine bitişik inşa edilmişlerdir[282]. İnşasında dış hatlarda büyük duvarın iç kısmında ise küçük taşlar kullanılmıştır. Taş temelli duvarların üst kısmı kerpiç bloklarla yükseltilmiştir. Büyük bir yangına maruz kalan evin içinde yanmış mimariye ait kerpiç bloklarla birlikte günlük aktivitelere yönelik olan çanak çömlek ve öğütme taşları ele geçmiştir[283]. Yerleşimi çevreleyen ve koruyan bir sur duvarına henüz rastlanmamıştır[284]. ETÇ kültür tabakasında konutların yanı sıra içlerinde hediyelerin olduğu pithos ve çömlek mezarlar tespit edilmiştir[285].

2.1.2. İç Batı Anadolu

2.1.2.1. Küllüoba

İç Batı Anadolu'nun kuzey kesiminde yer alan Küllüoba Höyük Eskişehir sınırlarında bulunmaktadır. Doğu-batı yönünde 250 m, kuzey-güney yönünde 150 m boyutlarına sahiptir ve ova seviyesinden 10 m yüksekliktedir. Höyük doğu, batı ve güney olarak adlandırılan üç farklı koniye yayılmaktadır. Yerleşimin erken tabakalarına ait bulguları ETÇ'ye geçiş ve ETÇ I'e ait bulgulardan oluşmaktadır.

ETÇ'ye geçiş evresi olan IA'dan itibaren mimari kalıntılar batı koni 5-3. tabakalarından elde edilmektedir. En iyi korunmuş ve araştırılmış evresi ETÇ Geçiş evresi olan 5. Evredir. ETÇ'ye geçiş evresinde yerleşme dışında topografyaya uygun bir şekilde zikzak şeklinde forma sahip kerpiçten yapılmış bir surla çevrelenmiştir. Sur dışında yer alan ve sur boyunca yaklaşık 3 m genişliği olan yığma kırmızı renkli ham toprak bulunmaktadır. Hem höyüğün üzerine konumlandığı toprak hem de odaların içinde bulunan toprak dolgu aynı olduğu için bu toprak dolgunun çatıların

[281]Günel, 2018, 538.
[282]Günel, 2014b, Fig. 4.
[283]Günel, 2014a, Res. 4; Günel 2014b, 84-87, Günel 2018, 538.
[284]Günel, 2018, 539, Fig. 55.1.
[285] Günel, 2014a.

yapımında kullanılmış olabileceği tahmin edilmektedir[286]. Evler dörtgen ya da trapez formludur. Taş temelleri kimi zaman tek sıra kimi zaman çift sıradır. Evlerin arka duvarları sura dayanmakta ve ön kapıları ön avluya açılmaktadır. Evler dik açılı bir şekilde uzunlamasına inşa edilmiştir. Ancak bu evler birbirine bitişik megaron ya da megaronumsu yapıdaki uzun evlerden farklıdır. Demircihöyük'teki gibi "*Anadolu Yerleşim Planı*"yla kısmen benzese de kazıcıları tarafından *Anadolu Yerleşim Planı*nın öncü bir evresi olabileceği ifade edilmektedir[287].

ETÇ I'e ait evrelerle ilgili mimari bulgular ise oldukça kısıtlıdır. Hem batı hem de doğu konide birbirine uzak noktalarda döneme ilişkin mimari verisi olmayan bir tabaka üzerinden yorumalama yapılmaktadır [288] (**Şekil 4**).

Küllüoba IV F, IV E, IV D, IV C, IV B ve IV A olarak tanımlanan altı ayrı mimari evre ETÇ II'ye tarihlenmektedir. ETÇ II daha çok doğu konide tespit edilebilmiştir[289]. Bu evrelerin kendi içinde yenilenme evreleri de bulunmaktadır. ETÇ II'nin geç evreleri erozyondan dolayı çok iyi korunmamıştır.

Küllüoba'da mimari bu dönemde Aşağı ve Yukarı yerleşmelerden oluşmaktadır. Dörtgen planlı olan Yukarı yerleşme (kale) yan yana bitişik evler ve evlerin arka duvarının zikzak yapan savunma duvarına dayandığı bir plandan oluşmaktadır. Konutların önü ise ortak bir avluya açılmaktadır. Yukarı Yerleşme'deki sur duvarında dört adet kapı avlularla bağlantılıdır. Yukarı yerleşmeyi çevreleyen surun daha çok ayrım amaçlı kullanıldığı, savunma amaçlı surun ise Aşağı Yerleşmeyi'de içine alacak şekilde inşa edilmiş olduğu tahmin edilmektedir[290].

Yukarı Yerleşme'de kuzeydoğuya doğru çıkıntı yapan kısımda küçük bir evle etrafında sıralanan ve kendi içinde bir bütünlük oluşturan yapılarla batıda yan yana bitişik uzun yapılar "Kompleks I" olarak tanımlanmaktadır. Avlunun hem kuzeyi hem de güneyinde bulunan yapıların çoğu depo yeri ve mutfak olarak kullanılmıştır. Kompleks I alanı içinde anıtsal görünümlü yan duvarlarında mekânlar arasına geçit olan yapılar bulunmaktadır. Yapıların ortasında konumlanan uzun ve avluya doğru önde sundurması bir yapı inşa edilmiştir. Yapının zemini taşla döşenmiştir. Üç yapılı

[286] Fidan, 2011, 37.
[287] Efe, 2003, 265-282.
[288] Fidan, 2011,44.
[289] Türkteki vd, 2021, 111.
[290] Fidan, 2011, 50.

bu alan kompleksin çekirdek kısmını oluştururken avlu etrafındaki diğer yapılar eklentiler olmalıdır.

Güney yamaçta Kompleks II olarak tanımlanan büyük bir yapı ortaya çıkarılmıştır. Bu yapı büyük avlunun güneyine bağımsız olarak inşa edilmiştir. Oldukça büyük olan Kompleks II yapısının uzunluğu 31 m'dir. Taş döşeli bir rampa ile ulaşılan kapının genişliği 2 m'dir. Önde ve arkada eşit boyutlarda odası bulunan yapının ortada bulunan salonun uzunluğu 8 m'dir. Kuzeyinde yer alan ve depo olarak tanımlanan bir yapının içerisinde olarak 7 adet pithos tespit edilmiştir. Kompleks II yapısının kuzeybatısında 15 m uzunluğunda Demircihöyük ev planlarıyla ortak özellikte olan trapez bir yapının bir kısmı açığa çıkarılabilmiştir[291].

Yukarı Yerleşmenin dışında kalan ve sur duvarıyla ayrılan bu alan Aşağı Yerleşme olarak tanımlanmaktadır. Aşağı Yerleşme mimari plan Yukarı yerleşmeye göre daha basit ve özensizdir. Duvarlar daha ince ve bazı yapılar birbirinden bağımsızdır. Bu farklılık Yukarı Yerleşmede yönetici/soylu kişilere, Aşağı Yerleşme'de bu kişilere hizmet eden kişilere ait olduğu düşüncesini akla getirmektedir. Aşağı Yerleşme, Yukarı Yerleşmeyi çevreleyen duvara bitişik dayandırılan yapılarla kale duvarı dışına tamamen bağımsız inşa edilen yapılar olarak iki ayrı şekilde yerleşim planı oluşturmaktadır[292] (**Şekil 8**).

MÖ 2400-2200 yılları arasına tarihlenen ETÇ III dolgusu yerleşimin ortasındaki çukur alanda saptanabilmiştir. Geç ETÇ II ve ETÇ III dolgusunun kalınlığı neredeyse 5 m'yi bulmaktadır[293]. Geç ETÇ III/ OTÇ Geçiş Dönemi beş evreli olarak saptanmıştır. En alttaki IIE ve IID evreleri öncü geçiş dönemi, IIC-IIA evreleri ise geçiş dönemi olarak tanımlanmaktadır. IIE ve IID evrelerinde yapılar birbirinden bağımsız tek odalı kare, dikdörtgen ya da köşeleri hafifçe yuvarlatılmış dikdörtgen planlıdır. Üstteki IIC evresinde bağımsız olarak konumlanmış megaron planlı yapılar açığa çıkarılmıştır. IIB evresi daha geniş bir alanda tespit edilmiş düzgün olmayan köşeli çok odalı yapılardan oluşmaktadır[294].

ETÇ III'e ait mimariye ait zayıf taş temel kalıntıları AC 19, AD 18, AD19, AE 18 ve AE 19 plankarelerinde bulunmaktadır. Yerleşimde Erken ETÇ III 3 ayrı evreden

[291] Türkteki vd, 2021,112.
[292] Fidan, 2011, 50-51.
[293] Türkteki vd, 2021,117.
[294] Tütkteki vd, 2021, 118.

oluşmaktadır. Eskiden yeniye doğru IIIC, IIIB ve IIIA olarak adlandırmıştır. Her üç evrede de mimarilerin bütünlük göstermediği anlaşılmaktadır. ETÇ III'ün en erken evresi III C'de mimari kalıntılar bir dizi taş temelden ibarettir. III B evresindeki mimari bulgular zayıftır ve çöp çukurları yerleşimi tahrip etmiştir. III A evresinde ise taban kalıntıları ve çöp çukurları bulunmaktadır[295].

Erken ETÇ III'e ait yaklaşık 200 adet çukur dönemin tanımlanması adına önem teşkil eder. Çukurlardan 80 tanesi adak çukuru niteliğindedir. Bu çukurlardan bazılarında kaplar, kemik idoller ve ezgi taşları gibi günlük kullanıma ait verilere ulaşılırken diğer yandan domuz ve koyunlara ait kemiklerin ele geçmesi kazıcıları tarafından bu çukurlarda hayvan kurban edildiği şeklinde yorumlanmaktadır[296].

2.1.2.2. Kaklık Mevkii

İç Batı Anadolu'da Erken Tunç Çağı sürecine ilişkin verilerin elde edildiği diğer bir merkez Kaklık Mevkii'dir. Bölgede 6 ayrı çalışma yapılmış A-F arasında alfabetik olarak sınıflandırılmaya gidilmiştir. Yerleşimin en erken tabakası ETÇ'ye geçiş evresinde 0.5-1.50 m arasında değişen kültür tabakası ortaya çıkarılmıştır[297]. Dikdörtgen planlı evlerin duvarları 20 cm'ye kadar korunmuştur. Yerleşim sistemi ortak bir avluya açılan yan yana sıralanmış evlerden oluşmaktadır.

A alanında iki ayrı evreye ait mimari veriler elde edilmiştir[298]. İlk evrede alçak seviyede basit taş temellerden oluşan iki odalı uzun yapılar bulunmaktadır. İkinci evrede ise ilk evredeki alanın güney kısmındaki birbirine bitişik ortak duvarlı dikdörtgen yapılara rastlanılmaktadır. Merkezde 1.70 m çapında bir fırın ile bir ocak tespit edilmiştir. Ocağın tabanı kırık kap parçalarıyla döşelidir. D alanında ortak duvarları olan ve birbirine bitişik yan yana dizilen yapıların ortasında ortak bir avlu olduğu tahmin edilmektedir. En iyi korunmuş yapılardaki ocakların taşlarla çevrelendiği anlaşılmaktadır[299]. E alanında yer alan bir ev ve bu evin çevresinde dikdörtgen planda depo olarak değerlendirilen bir yapılar bulunmaktadır. Küçük taşlarla örülmüş temellerin üst tarafı kerpiçtendir. Aynı zamanda taban ve duvarlarda

[295] Fidan, 2011, 109-112.
[296] Türkteki vd, 2021, 118.
[297] Efe vd. 1995, 357-399.
[298] Efe vd. 1995, 360.
[299] Ege vd. 1995, 362.

kil sıva izleri de tespit edilmektedir. Dikdörtgen planlı depo odalarının benzeri F alanında da tespit edilmektedir. Kuzeydoğu-güneybatı doğrultulu uzanan ve diğer yapılarla bağlantısı olmayan aynı zamanda diğer duvarlardan kalın olan duvar sur duvarı olarak nitelendirilmektedir[300].

2.1.2.3. Demircihöyük

İç Batı Anadolu'nun kuzey kesimindeki bir diğer önemli yerleşim Eskişehir sınırları içerisindeki Demircihöyük'tür. Kuzeybatı Anadolu'da ETÇ yerleşiminin en iyi bilindiği yerleşim yerlerinden biridir. Toplamda 17 yerleşim evresi saptanmıştır. Burada genel yerleşim planı çok küçük değişikliklerle ETÇ II evresine kadar bir bütün olarak devam ettiği için ETÇ I ve II evleri de birbirinden ayrılmadan ele alınmıştır. Demircihöyük'te yerleşim evreleri aşağıdan yukarı doğru büyük harflerle tanımlanmıştır. ETÇ I ve II'ye ait yapı katları erkenden geçe doğru şu şekildedir: D, E1, E2, F1, F2, F3, G,H, I, K1, K2, L, M, N, O, P ve Q. Her ne kadar iki evre arasında bir ayrım yapılması da ETÇ I D ve G yapı katları arasına, ETÇ II'de H ve Q yapı katları arasına tarihlenmektedir[301].

Dönemin başı D yapı katıyla başlamakta ve bu evreden itibaren 70 m çapında bir duvarla daire biçiminde çevrelenmektedir. Yerleşimin neredeyse yarısına yakını mevcut plana göre tümlenmiştir. Radyal şekilde ortaya çıkan bu model Korfmann tarafından "*Anadolu Yerleşim Modeli*" olarak tanımlanmıştır[302]. Karakteristik olan bu yerleşim modelinde yan yana dizilmiş yapılar dairesel bir plan oluşturarak ortada bir avluyu çevrelemektedir. Evlerin avluya doğru olan ön kısmı trapez şeklini almaktadır. Evin arka duvarları ise testere dişine benzer şekilde höyük yüzeyi boyunca savunma duvarını oluşturmaktadır. Savunma duvarının dışında hendek olarak tanımlanabilecek uygulamalara da rastlanılmıştır. Surun duvarı güçlü bir şekilde inşa edilmiş ve temelinde büyük boyutlu taşlar kullanılmıştır. Evlerin çatıları merdivenle erişilebilen ve aynı zamanda iş veya depolama amacıyla kullanılan düz bir formda olduğu tahmin edilmektedir[303]. Müşterek kullanılan avluda her evin önünde erzak depolama amacıyla oluşturulmuş dörtgen planlı ve üzerini ahşapla

[300] Efe vd. 1995, şek. 3.
[301] Korfmann, 1983, 25-187.
[302] Korfmann, 1983, 190,343.
[303] Chabot Aslan, 2003, 248; Korfmann, 1983, 206.

kapatıldığı düşünülen silolar bulunmaktadır[304]. Yuvarlak formdaki ambarlar daha sonra dörtgen forma dönüşerek kullanılmıştır. Kerpiç duvarları olan bu ambarların neredeyse tümü tabana gömülü ve ev ile aynı hizadadır[305].

Yerleşmenin kazılan bölümünde hem kuzeyi hem de güneydoğusu olmak üzere iki tane uzun kapı geçidi ortaya çıkarılmıştır. Kuzeyde bulunan kapı geçidi savunma duvarının dışına doğru çıkıntı yaparak yerleşimin içine doğru dar bir koridor şeklinde uzanmaktadır. Diğer kapı geçidi ise oldukça tahrip olmuştur. Yerleşimin planı diğer yarısına göre tümlendiğinde toplamda 4 adet kapı geçidi olduğu varsayılmaktadır[306]. Kapı geçitleri arasında birbirine yapışık olarak inşa edilmiş evler bir "tesis"i oluşturacak biçimde gruplanmaktadır. Yerleşim planı simetrik bir şekilde tamamlandığında kapı geçidi arasındaki evler iki adet şekilli ve iki adet beşli olmak üzere gruplanmaktadır[307].

Savunma duvarıyla çevrelenen ETÇ I ve ETÇ II evrelerine ait ortaya çıkarılan evler toplamda on adettir. Evler 3.5 ile 7 m arasında değişen genişlikte ve 11 ile 19.6 m arasında değişen uzunluktadır. Genellikle ortak duvarlar kullanılsa da istisnai olarak bağımsız duvarları olan evler de bulunmaktadır. Arka duvarları düzensiz olsa da evlerin ön tarafları genellikle aynı hatta düzenli bir görünüm sergilemektedir. İç bölmeleri olan odalar genellikle iki odadan oluşmakta ve ortalama olarak 50 m^2'lik bir genişliğe sahiptir. Eşit ölçülerde planlanan evler arasında sadece kuzey girişinin doğusunda bulunan iki yapı bulunmaktadır. Bu yapılardan biri yaklaşık 21 m uzuluğa sahip olan 1 no'lu ev ve üç odası bulunan 9 no'lu evdir. Korfmann bu evlerin diğer evlerden farklı ve özel olduğunu ve statü sahibi bireylerin konutları olduğunu ileri sürmektedir[308].

Tek katlı ve düz damlı olduğu bilinen evlerin içerisinde genellikle sol arka köşede kubbeli bir fırın ve fırının yakınında içinde küllerin olduğu çukurlar vardır. Bazen de ortada konumlanmış ocaklar da ortaya çıkarılmıştır[309]. Yerleşimlerde tüm evrelere ait 55 adet kubbeli fırın ve 19 adet ocak yapısı açığa çıkarılmıştır. Genellikle ön ve arka odadan oluşan evlerin ön odalarında seki ya da yatak görevini gören kerpiç yükseltiler bulunmaktadır. Evler arasında bir kapı geçidi bulunmamaktadır. Bu

[304] Korfmann, 1983.
[305]Korfmann, 1983, 52, 246; Fidan, 2011, Çizim 25-26.
[306] Korfmann, 1983, 190, şek. 343.
[307] Korfmann, 1983, 246.
[308] Korfmann, 1983, 193.
[309] Korfmann, 1983, 220-222.

nedenle her bir evin bir aileye ait olduğu düşünülmektedir[310]. Korfmann ev içi düzenlemelere bakarak hane ve yerleşim bazlı bazı nüfus hesaplamaları yapmıştır. Ev içindeki uyku platformlarının 1.5-1.6 x 4 m olduğunu hesaplamıştır. Bu ölçülerdeki platformun iki yetişkin ve üç büyük çocuğun uyuması için yeterli olabileceğini belirtmiştir. Aynı zamanda 1 m çapındaki bir ocağın da etrafında 5-6 kişinin oturabileceğini varsayıp genelleme yaparak Demicihöyük'te yaklaşık 130 kişinin ikamet edebileceği sonucuna varmıştır[311] (**Şekil 4**).

2.1.2.4. Beycesultan

Batıda ve doğuda olmak üzere iki koniden oluşan höyük 700x500 m boyutlarında bir yayılıma sahiptir. Batıdaki koni 25, doğudaki koni ise 24 m yüksekliğindedir. Geç Kalkolitik'ten Geç Tunç Çağ sonuna kadar toplamda kırk tabaka tespit edilen yerleşmenin XIX-VI. tabakaları arasındaki yerleşim kalıntıları Erken Tunç Çağı'na tarihlendirilmektedir[312]. XIX, XVIII ve XVII. tabakaları ETÇ I evresine aittir. Oldukça dar alanda çalışıldığı için yerleşim planıyla ilgili genel bir değerlendirme yapılamamaktadır. Yerleşimin çevresinde 1.25 m kalınlığı olan bir savunma duvarının olduğu anlaşılmaktadır. Söz konusu bu duvar işlenmemiş taşlarla inşa edilmiştir. XIX tabakasında yerleşimi çevreleyen duvarın yönüne bakıldığında yerleşimin büyümüş olabileceği tahmin edilmektedir. Doğuya doğru dik açıyla dönüş yapan çevre duvarının yanı sıra 0,45 m genişliğinde kerpiçten yapılmış bir duvar daha açığa çıkarılmıştır[313]. Çevre duvarına paralel ve dik yerleştirilmiş duvar parçaların yanı sıra kare formda silolar da bulunmaktadır. XVII. tabakada 5.3x11.5 m ölçülerinde kerpiç duvarlı bir megaron ortaya çıkarılmıştır. Megarona yan odalar eklendiği görülmektedir. Önde bir sundurması olan megaronun içinde bölme duvarı ile iki odalı mekan oluşturulmuş ve duvarda bir kapı aralığıyla odalar arası geçiş sağlanmıştır. Aynı zamanda arka odadan da bir kapı açılarak eklenti odalar arasında geçiş sağlanmıştır. Mekan içinde ön odada köşede bir silo ortada kilden bir yükselti ve arka odada kapının hemen önünde yuvarlak formda bir kil çukuru ortaya çıkarılmıştır. Arka odada ele geçen çok sayıdaki küçük buluntu dikkat çekicidir. Buluntular arasında çok sayıda keman biçimli mermer idol, bakırdan yapılmış delici

[310] Korfmann, 1983.
[311] Korfmann, 1983, 216-218,246.
[312] Lloyd ve Mellaart, 1962, 8-9.
[313] Lloyd ve Mellaart 1962,27-29.

bir alet, perçinli minyatür bir hançer ve çok sayıda oluk bezemeli kaplar bulunmaktadır. Megaronun yan odasında bir fırın yer almakta ve çevresinde çok sayıda tahıl kalıntıları tespit edilmiştir. Bu megaron yapısı daha sonraki evrelerde de üst üste inşa edilerek kullanılmıştır. Bu nedenle S. Llyod bu yapının dini nitelikli bir kullanımı olduğunu düşünmekte ve ön odadaki yükseltiyi de sunak olarak değerlendirmektedir[314]. Özellikle sonraki evre olan ETÇ II'de kullanımı karakteristik olan sunağın önünde kil tabla, gerisinde çift stel bulunmaktadır. Aynı zamanda tabla ve teller arasında kilden çifte boynuz yapılmıştır. Tapınak olarak nitelendirilen yapının kuzeyinde diğer bir oda ve güneyinde de sokak olduğu tahmin edilen boş bir alan bulunmaktadır[315] (**Şekil 4**).

Beycesultan'da ETÇ II XVI-XIII yapıkatları ile tamsil edilmektedir. Dönemin en erken tabakası olan XVI'de taş temel üzerine kerpiç kullanılmış, yan yana bitişik, dikdörtgen biçimli evler vardır. Evlerin arka duvarları çevre duvarına yaslanan uzun ev tipidindedir. Bunun yanı sıra bağımsız duvarları olan yapılar da bulunmaktadır. Evler dışında A ve B olarak tanımlanan S. Lloyd tarafından tapınak olarak değerlendirilen iki yapı bulunmaktadır. A yapısı ön sunak odası ve arkada ise rahip odasının bulunduğu iki odadan oluşmaktadır. Yapı 0,20 m genişliğinde ince bir kerpiçten yapılma duvar ile ikiye ayrılmıştır. İki oda arasındaki bağlantı bu duvar üzerinde oluşturulan kapı açıklığından sağlanmaktadır. Dikdörtgen planlı olan ön odada 30-40 cm genişliğinde bir kaidede 40-50 cm yüksekliğindeki steller bulunmaktadır. Özenle sıvanmış olan stellerin önünde kilden bir boynuz mevcuttur. Yanında külle dolu bir çukur dikkat çekmektedir. Aynı zamanda stellerin yanında ahşap olduğu tahmin edilen dikmeler yer almaktadır. Arka odada orta alanda bir fırın bulunmaktadır. Aynı zamanda girişin hemen önünde birçok kap ele geçmiştir. B tapınağında yer alan stelin hemen yanında bir ağaç tespit edilmiştir. Bu ağaç için Lloyd, Minos ve Miken'deki hayat ağacı kültüyle benzerliği öne sürmektedir. Bunların dışında her iki tapınakta da oldukça zengin arkeolojik buluntu topluluğu ele geçmiştir[316].

XV. tabakaya gelindiğinde kutsal alanların kullanımının devam ettiği görülmektedir. Bir önceki tabakadan farklı olarak kendilerine özel bağımsız duvarları

[314] Lloyd ve Mellaart 1962, 29-33.
[315] Lloyd ve Mellaart 1962, 32-33, Fig. 9, Pl. VI.
[316] Lloyd ve Mellaart 1962, 36, 38.

bulunmaktadır[317]. Sunak odasının iki tarafında kilden depolar yapılmıştır. Aynı zamanda birbirine bitişik konumlanan megaronlar da inşa edilmiştir. XIV. tabakada bulunan tabakada depremin neden olduğu izleri görmek mümkündür[318]. XIII. tabakada depremden sonra yeniden inşa edilen yapıların artık dini amaçlarla kullanılmadığı anlaşılmaktadır. XIII tabakası XIIIa, XIIIb ve XIIIc evlerine ayrılmaktadır. XIIIa depremin izleri hala görülmektedir fakat XIIIb'de bu izler ortadan kalkmaktadır. XIIIa tabakasında yapılar terk edilerek yerleşmedeki mimari kalıntılar düzlenmiştir[319].

Beycesultan'daki yerleşim planına ilişkin genel bir düzen ortaya koyulamasa da yapılar genellikle çift sıra taş temel üzerine kerpiçle yükseltilmiş duvarlarla inşa edilmiştir. Kerpiç duvarlardaki deliklerin olması duvarları ahşap dikmeler yardımıyla güçlendirdiğine işaret etmektedir. ETÇ II'de ilk defa ev planlarının uzun evlerle benzerlik taşıdığı görülmektedir[320] (**Şekil 8**).

Yerleşimde XII-VI. yapı katları ETÇ III'e tarihlenmektedir[321]. XII-XI. tabakalarda mimari kalıntılar çok iyi korunmamıştır. X-VIII. tabakalarda "S" ve "SX" açmalarında yan yana konumda üç adet uzun ev tespit edilmiştir. Bu evler A, B ve C olarak tanımlanmıştır. Bu megaronlar ortalama olarak 5x10 m boyutlarında ve sundurmalıdır. A ve B yapılarında kuzeybatı duvarları boyunca uzanan 30 cm yüksekliğinde kil seki ve 1.25x1.25 m genişliğinde kil platform bulunmaktadır[322]. Mekân içlerinde genelde merkezi olarak yerleştirilmiş bir ocak yapısı mevcuttur. B yapısındaki ocak yapısının kenarlarının nizami bir şekilde yuvarlatılmış ve kil ile yükseltilmiştir.

Yerleşimin doğu kolisinde A sondajında IX. tabakaya ve batı konide E sondajında VIII. tabakaya ait veriler elde edilmektedir. Ancak bu sondajlarda mimari bütünlüğü olmayan basit duvarlar tespit edilmiştir[323](**Şekil 12**) .

[317]Lloyd ve Mellaart 1962, Fig. 13.
[318]Lloyd ve Mellaart 1962,36-53.
[319]Lloyd ve Mellaart 1962,56.
[320]Lloyd ve Mellaart 1962.
[321]Lloyd ve Mellaart 1962, 58,
[322]Lloyd ve Mellaart 1962,59.
[323] Lloyd ve Mellaart 1962, 68.

2.1.2.5. Kusura

Höyük Afyonkarahisar'ın aynı adı taşıyan Kusura Köyü'nde yer almaktadır. 400 m çapında olan höyüğün yüksekliği 14 m'dir. A tabakası ve mezarlık buluntuları ETÇ I, B tabakası ETÇ II ve B-C, Geçiş tabakası ve ETÇ III evresine tarihlenmektedir[324]. A evresinde ETÇ I ile ilgili herhangi bir mimarı kalıntı bulunmamaktadır. ETÇ II ile ilgili kısıtlı olan mimari veriler A evresinin sonu ile B evresinden elde edilmektedir. B3 yerleşmedeki konutlar taş döşeli bir yolun etrafına konumlandırılmıştır[325]. Kuzey-güney doğrultulu taş döşeli yolun batı tarafında aralarında bağlantının olmadığı uzun ev ve karmaşık yapılar doğu tarafında ise girişleri uzun duvarlardan olan dikdörtgen odalar ile birlikte dörtgen mekanlar inşa edilmiştir. Ortak duvarlarla birbirine bitişik yapılar bulunmaktadır. Caddenin batısında yer alan yapılar arasında sadece 3 no'lu yapının cadde kapısı net olarak görülebilmektedir. Kazılan alan kısıtlı olduğu için yerleşimin genel yapısı hakkında fikir edinmek oldukça zordur. Ancak Kusura'nın cadde etrafında konumlanan yapıları İç Batı Anadolu'da görülen arka duvarları savunma sistemine dayalı önü ise ortak avluya bakan karakteristik yerleşim planından farklı olduğu görülmektedir. Lamb aynı zamanda evlerin düz damlı kullanıldığını ifade etmektedir[326].

Evlerin iç kısımında genellikle bir ocak ve fırın bulunmaktadır. Bazen taş temel görülen yapılarda duvarlar kerpiçtendir. Tabanlar sıkıştırılmış kilden ve duvarlar ise beyaz renkli badanalıdır. Evler üst tabakanın devamı şeklinde yenilenerek inşa edildiği için çok fazla değişiklikler görülmemektedir. Konutlar genelde avlusuz inşa edilmiştir. 5 no'lu evi giriş kapısının güneyden doğuya doğru değişmesi az da olsa yapılan değişiklikleri göstermesi açısından önemlidir. 7 no'lu evin iç mekan düzenlemesi açısından önemli bir yapıdır. Yapıda bulunan paltform ve nişlerin hangi amaçla kullanıldığı bilinmese de ele geçen bir figürinin, yapının dinsel işlevi olabileceğini akla getirmektedir[327].

B evresindeki mekanların içinde 8 no'lu oda dikkat çekicidir. 8x6 m boyutlarındaki koridor yardımıyla ulaşılan odanın içinde 30 cm kalınlığında pişmiş toprak bir silindirik bir yapı bulunmaktadır. Silindirik yapının kenarları sıvalı ve yanık izlerinin yanı sıra etrafında kül izleri vardır. Lamb bu yapıdaki düzeni Alişar sunaklarına

[324]Lamb, 1937,2.
[325] Lamb, 1937,2.
[326] Lamb, 1938,223.
[327] Lamb, 1937.

benzetmiştir[328]. Yakar da bu sunağın dini törenlerde kullanılmış olabileceğini ancak Beycesultan'daki yapılara göre daha basit kaldığını belirtmektedir[329]. C evresinde bir sur duvarı bulunmaktadır. Lamb sur üzerinde bir de geçit sağlayan kapının olduğunu ifade etmektedir[330] (**Şekil 8**).

2.1.2.6. Karaoğlan Mevkii

Afyon ilinde Karaoğlan Mevkii'nde yer alan höyükte 80 m çapında 3 m yüksekliğindedir. Yerleşim genel olarak Geç ETÇ II evresine ait kalıntılardan oluşmaktadır. Höyüğün kuzey eteğinde ise OTÇ'ye Geçiş Dönemi kalıntıları mevcuttur.

ETÇ II yerleşmesi yer yer üç duvar halkasından oluşan ve üzerinde kule bastiyonlar bulunan temellerinde ise büyük taşların kullanıldığı 1–1.5 m genişliğinde bir sur sistemiyle çevrelenmiştir[331]. Savunma sisteminde güneyde iki, kuzeybatıda bir adet olan üç adet dörtgen kule ile desteklenmiştir[332]. Benzer sur sistemine Thermi'de de rastlanmaktadır. Duvar halkalarının arasında kalan boşluklar ham toprak ve küçük taşcıklarla doldurulmuştur. Yerleşime giriş güneydoğudan kulelerle desteklenen kapıdan yapılmaktadır[333]. Yan yana bitişik, tek odalı ve arka duvarları sura dayalı yapıların, ön tarafı doğu tarafta bulunan taş döşeli ön avlu sistemi yer almaktadır. Yerleşim bu haliyle *Anadolu Yerleşim Planı*'na uygun özellikler göstermektedir[334]. Batı tarafta ise evlerin önünden taş döşeli bir sokak yapısı uzanmaktadır. Dolayısıyla ev dizilerinin arasından sokakların geçtiği söylemek mümkündür. Bu nedenle yerleşimin dokusu Thermi ve Poliochni ile benzerlik taşımaktadır (**Şekil 8**).

2.1.2.7. Keçiçayırı

Yerleşme Eskişehir ilinde Seyitgazi'de Frigya dağlık bölgesinde bulunmaktadır. Ova seviyesinden 40 m yüksekliği bulunan yerleşim doğal bir kayalık alana kurulmuştur.

[328] Lamb, 1937, 87.
[329] Lamb, 1937, 87.
[330] Lamb, 1937, res. 6.
[331] Topbaş vd, 1998, 21.
[332] İlaslı, 1992,96; Topbaş vd, 1998, 25-27.
[333] Topbaş vd, 1998, 27.
[334] Topbaş vd, 1998.

Çalışmalar höyük, kuzeybatı tarlaları, teras ve Cıbırada olarak tanımlanan dört farklı alanlarda gerçekleştirilmiştir. Özellikle Cıbırada'da daha yoğun çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Alanın üstünde yamaç boyunca ETÇ II'ye tarihlendirilen kalıntılar bir kale yerleşmesi görünümündedir [335] . Yerleşimin etrafı surlarla çevrelenmiştir. Sur tepe üzerindeki düzlüğün üzerine yamaçları takip edecek şekilde kurulduğu için çok iyi bir hattı yoktur. Ancak kuzeybatı köşesinden anlaşıldığı kadarıyla surun testere şeklinde küçük çıkıntıları bulunmaktadır. Güneyde sura dayalı bazen arka duvarları bitişik bazen de kendi arka duvarları bulunan küçük bölmeli dikdörtgen odalar bulunmaktadır. Kuzeyde dik bir yamaca inşa edilmiş yine sura dayalı biçimde konumlanmış genellikle tek odalı ve sundurmaları olan ev yapıları mevcuttur. Bu evler bir yangın geçirerek tamamen yanmış evlerin içinde döneme özgü tüm buluntular *in situ* olarak ele geçirilmiştir. Kalede kuzeybatı yönünde olan anıtsal bir girişi olan kapıyla sağlanmaktadır. Kapı topografyaya göre şekil alarak trapez şeklini almıştır. Dış kısımda 5 m genişliği olan kapının iç kısımda bu genişliği 1.5 m'ye kadar düşmektedir. Sur boyunca sıralı evler ile kalenin iç tarafında olduğu düşünülen evler birbirinden bir cadde ile bölünmektedir[336] (**Şekil 8**).

2.1.2.8. Seyitömer

Kütahya ilinde Seyitömer ilçesinde yer alan höyük bir kömür rezervi alanında bulunmaktadır. Yerleşim sarp bir kayalığa dayandırılmıştır. ETÇ III'e tarihlenen A, B, C ve D evrelerinden oluşan kültürel süreç yaşanmıştır[337]. D evresi 2019 yılında tespit edilen yeni bir evredir.

A evresinde yerleşimin merkezinde konumlanan tapınak yenilemeler yapılarak kullanımı devam etmiştir. Yerleşimin kuzeydoğu ve güneybatısında ortak duvarlı, ard arda sıralanmış iki ya da üç odadan oluşan yapılar bulunmaktadır. Batı tarafta yer alan saray kompleksi yerine atölye ve depo olarak kullanılan yapılar inşa edilmiştir. B evresinde hem atölye ve konut yapıları hem de merkezde megaron planlı bir tapınak ve yöneticiye ait olduğu düşünülen saray kompleksi bulunmaktadır. Konutlar merkezdeki tapınak etrafına konumlanmıştır. Dikdörtgen planlı, ortak duvarlı paralel olacak şekilde planlanmıştır.

[335] Fidan, 2011, 120.
[336] Efe vd, 2011.
[337] Bilgen et. al. 2015, 119.

C evresinde yerleşimin kuzeybatısında ve güneybatısında benzer planlı konutlar yer alır. Kuzeybatı ve güneydoğuda ise oda sayısının 7'ye kadar çıktığı kompleks yapıları görmek mümkündür. Yerleşimi çevreleyen sur kuzeybatıdaki mekanlara bitişik olarak inşa edilmişlerdir[338]. Erken ETÇ III'e denk gelen V/D evresinde yapılar höyüğün batısı C evresinde tahrip edildiği için bu alan dışındaki alanlarda konumlanmıştır. C evresindeki yapılarla benzer planda olan mekanlar bazı yenilemelerle kullanılmaya devam etmiştir. Güneybatıdan kuzeydoğuya kadar olan benzer plan bu alan dışında değişiklik göstermektedir. Ard arda sıralanmış çok odalı yapılar yerine bir ile üç odalı ve yedi odalı kompleks bir yapı bulunmaktadır. Mekânların içinde ana odada girişe bakan boğa başlı ocaklar, kil ve taşla inşa edilmiş bölmeler, öğütme sekileri mevcuttur. Mekânların arka duvarlarının yaslandığı bir sur duvarı yerleşimi çevrelemektedir[339]. Bu evreye ait mekânlar höyüğün yamacında 2.35 m yüksekliğinde arka duvarları yamaca kazılarak inşa edilmiş sur dışı yerleşimlerdir. Dikdörtgen planlı olan bu mekanlar ortak duvarlı ve iki odalıdır. Taş ile örülerek oluşturulan duvarlarda mekân girişi için henüz bir aralık tespit edilememiştir. Mekân içlerini bölmek için inşa edilen duvarlar ise kalıptan kerpiçlerle sağlanmıştır. Sur dışında inşa edilen bu mekânların içlerinde tıpkı sur içindeki mekanlarda olduğu gibi boğa başlı ocaklar[340], öğütme sekileri ve depolama alanları bulunmaktadır. Sur içi ve sur dışı yerleşimiyle bu dönemde yerleşimin boyutları en geniş alana yayılmış durumdadır.

Yerleşimde ETÇ III boyunca planlı bir iskan süreci vardır. *Anadolu Yerleşim Planı*na uygun bir yerleşim planını görmek mümkündür. Ortada üçgen biçimli bir avlu ve etrafında birbirine bitişik yapıların mevcuttur[341]. Sur, bazı evrelerde korunmuş olarak açığa çıkarılırken üst evrelerde bir kısmının korunmamış olduğu görülmektedir. Mimari kalıntılar ve ele geçen buluntularda bir tekrar etme söz konusurdur. Bu durumun sebebi yerleşimin geniş alanlarda geçirdiği yangınlar olduğu tahmin edilmektedir. Yangınlar nedeniyle mekânlarda buluntular durumunda tespit edilebilmiştir. Mekân içlerinde metal, dokumacılık ve çanak çömlek üretimine ilişkin

[338] Ünan, 2015, 74.
[339] Ünan vd, 2020, 7.
[340] Ünan, 2015, 73-82.
[341] Bilgen vd, 2013, 204; Bilgen vd, 2015, fig.142.

verilerin elde edilmesi bazı mekânların atölye/işlik amaçlı kullanıldığını da göstermektedir[342].

Yerleşimin güneybatısındaki bulgular VI. tabaka olarak tanımlanmakta ve ETÇ II'nin geç evrelerine tarihlenmektedir. VI/A evresinde dış duvarları radyal plan oluşturduğu görülen 9 adet mekân açığa çıkarılmıştır. Mekânlar ortak duvarlı bir ana oda bir yan oda olmak üzere iki odadan oluşan bir plan sergilemektedir. Mekân içlerinde kubbeli fırınlar, boğa başlı ocak ve öğütme alanları gibi yapılar mevcuttur (**Şekil 12**).

2.1.2.9. Çiledir Höyük

Kütahya ilinde yer alan höyük yamaç tipi bir yerleşimdir. Yerleşimde ETÇ II ve ETÇ III evrelerine ait veriler mevcuttur. Ancak ETÇ III evresine ait mimari kalıntılarda herhangi bir bütünlük yoktur[343]. ETÇ II evresinde dairesel planda bir surla çevrili olan küçük boyutlu yerleşimde merkezde dört odalı bir yöneticiye ya da bir beye ait olabilecek kompleks bir yapı bulunmaktadır. Yerleşimin henüz daha bir kısmı kazılmış olsa da mekanlar söz konusu ana yapının etrafında çevrelenmiştir. Bu mekanlar dikdörtgen planlıdır. Mekanlarda çok sayıdaki çanak çömleğin yanı sıra idol ve figürinler[344], kemik aletler[345], metal aletler ve dokumacılıkla ilgili buluntular ele geçmiştir[346]. Doğu yamacının çoğunluğu kazılmış olan yerleşimin ortasından Aslanlı Deresi geçmektedir. Batı yamacında ise henüz kazılmamış büyük bir alan yer almaktadır[347].

2.1.3.Doğu Ege Adaları

2.1.3.1. Poliochni

Lemnos (Limni) Adası'nın Anadolu'ya bakan doğu kıyılarında yer alan Poliochni'de ETÇ'ye geçişle başlayan ve ETÇ boyunca aralıksız devam bir kültürel süreç yaşanmıştır. ETÇ boyunca yerleşim cadde ya da sokakların kestiği ada ya da adacık olarak tanımlanan bir yapı sergilemektedir. Poliochni'de ETÇ I'in erken safhalarına

[342] Ünan ve Ünan 2020, 279.
[343] Türktüzün vd, 2016,458; 2017, 17.
[344] Türker ve Çizikçi 2018, 191-212.
[345] Bulut, 2018, 131-162.
[346] Türktüzün vd, 2015, 52.
[347] Ünan ve Ünan, 2020, 281-282.

denk gelen yani İTÇ IA evresi Siyah (*nero*) evre olarak tanımlanmaktadır. Dar alanda yapılan çalışmalar nedeniyle mimari kalıntılar azdır ve yerleşim modeliyle ilgili fikir yürütmek oldukça zordur. Yerleşmenin ortasında tespit edilen Siyah Evre'de yapılar oval ve apsislidir. Üstüste an az üç kez yuvarlak evlere ait olduğu tahmin edilen duvarın aynı yere inşa edilmesi uygulamanın gelenekselleşmiş olabileceğini göstermektedir[348]. Oval ve apsisli yapı geleneğini aynı adanın batısında bulunan Myrina'da görmek mümkündür[349]. Söz konusu evler taş temelli ve kerpiç duvarlıdır[350].

ETÇ IB'ye tarihlenen evre Poliochni Mavi (*azzuro*) Evre olarak tanımlanmaktadır. Yerleşim bu dönemde yaklaşık olarak 1,5 ha boyutlarındadır. Yerleşmenin girişinde bastiyonlar bulunmaktadır. Bu evrede yerleşmenin etrafında bazı noktalarda genişliği 2 m'yi bulan yüksekliği ise yaklaşık 5-5,5 m olan sur yer alır. Yassı volkanik taşların üst üste dizilmesiyle oluşturulmuş ve altında temeli olamayan surun askeri anlamda bir savunmadan ziyade erozyona karşı bir güvenlik oluşturmak amacıyla inşa edildiği tahmin edilmektedir. Yerleşimin yakınında tektonik hareketlerle oluşmuş küçük bir kanal, yağmur sularıyla dolmakta ve toprak kaymasına sebebiyet vermektedir. Bu nedenle yerleşmede de sadece kanalın bulunduğu güney ve batı kanatlarında set duvarı niteliğinde sur örülmüştür[351]. Aynı zamanda yerleşmede saptanan 4,50 m kalınlığındaki alüvyon dolgunun surun devamını örtmüş olabileceğini de akla getirmektedir[352]. Yerleşmenin sahil kesiminde olan noktada Mavi Evre'nin erken safhasına ait bir iskele de açığa çıkarılmıştır[353]. Yerleşmede aynı zamanda güney ve güneybatı yönünde olmak üzere iki adet kapı bulunmaktadır. Güneydeki kapı 1,3-1,45 m genişliğe sahip olan kapı sur duvarı tabanından 1,1, m yükseklikte inşa edilmiştir. Kapıya gidiş önce nal biçimli bir rampadan daha iki basamaklı bir merdivenden sağlanmaktadır. Kuzey Ege'de bu dönemde hiçbir kapı bu kapış yapısına benzememektedir[354]. Güneybatıda bulunan kapı 3,5 m genişliğindedir ve ortalama 8,5 m çapında bir burçla koruma altına alınmıştır[355]. Güneybatı kapısı yaklaşık bin yıl boyunca kullanım görmüştür. Kapının sağında ve solunda olmak

[348] Korka, 2002, 34.
[349] Cultraro, 2004, 22.
[350]Bernabò Brea, 1964,29.
[351]Tiné, 1997, 58.
[352] Traverso, 1997, 226 -227.
[353]Bernabò-Brea,1964, 136; Traverso, 1997, 60.
[354]Bernabò-Brea, 1964,124; Naiboğlu, 2018,82.
[355]Bernabò-Brea 1964,206 vd.

üzere iki adet anıtsal yapı 28 ve 14 nol'lu yapılar olarak tanımlanmaktadır. 28 nolu yapı kamusal bir tahıl ambarı ya da depo olarak düşünülürken 14 no'lu olarak tanımlanan ve uzun duvarları boyunca 50'den fazla oturanın olduğu ve Ege'nin bilinen en eski kamusal yapısı Bernabò-Brea tarafından özel bir yapı niteliğinde bina/toplanma yeri ya da kent meclisi *(Bouleterion)* olarak tanımlanmaktadır[356]. Bu evredeki evler ortak duvarların kullanıldığı birbirine bitişik ve dörtgen formdadır. Duvarlar genellikle küçük taşlar kullanılarak inşa edilmiştir. Bağımsız duvarlar yok denecek kadar azdır. Yapıların içinde yönetici gibi özel bir sınıfa ait olabilecek nitelikte ev bulunmamaktadır[357] (**Şekil 5**).

Yerleşimde Yeşil (*verde*) Evre (MÖ 27. ve 26. yüzyıl) ve Kırmızı (*rosso*) Evre (MÖ 26. ve 24. yüzyıl) olarak tanımlanan tabakalar ETÇ II'ye tarihlenmektedir. Yeşil Evre, Mavi Evre'nin devamı niteliğinde yapı kümelerinin ve sur duvarlarının bir kısmı bazı eklentiler yapılarak kullanılmaya devam etmiştir. Batı duvarı 30 m kadar dışarıya taşarak genişleyen yerleşim koruma altına alınmıştır[358]. Sur duvarının kara tarafının yanı sıra güneydoğu hattı boyunca deniz tarafına doğruda uzandığı tespit edilmiştir[359]. Hiç değiştirilmeden kullanılmaya devam eden kapı yapısına bir de kuzeyde 52 numarayla tanımlanan ve oldukça dar olan ikinci bir kapı eklenmiştir[360]. Yerleşim planında ana cadde ve yan sokaklar arasına kümelenmiş yerleşim düzeni olan insula yapılaşması ilk defa Poliohni'nin Yeşil Evresi'nde karşımıza çıkmaktadır[361]. Höyükteki yapılaşma hiç boşluk oluşmadan tasarlanmış ve çok fazla bir değişiklik yaşanmadan kullanılmaya devam etmiştir[362]. Yeşil evrede aynı zamanda ilk defa 317 no'lu yapı olarak tanımlanan ve saray yapısı olduğu düşünülen tarzda megaron açığa çıkmıştır. Bu yapı bir kümenin parçası olmadan bağımsız bir şekilde yerleşimin en yüksek noktasına inşa edilmiştir[363](**Şekil 9**).

Poliochni Kırmızı Evre, Yeşil Evre'nin devamı niteliğindedir[364]. Kırmızı Evrede surun batı tarafı üç anıtsal burçla desteklenmiştir. Bu burçların iki tanesi yarım daire (No. 34 ve 49) ve bir tanesi ise yamuk dörtgen formundadır ve yüzlerce yıl

[356]Bernabò-Brea, 1964,177.
[357]Traverso, 1997,58-61.
[358]Bernabo-Brea, 1964, 271; Kouka, 2002, 122.
[359] Kouka, 2002, 66.
[360]Bernabo-Brea, 1964, 393.
[361] Kouka 2002, 122.
[362] Naiboğlu, 2018, 84.
[363]Bernabò-Brea, 1976, 63; Naiboğlu, 2018, 85.
[364]Bernabò-Brea, 1964, 31.

kullanılmıştır[365]. 34 no'lu yarım daire formunda olan burç farklı boyutlarda oluşturulmuş çokgen taşlarla ve bu taşların arasında yassı taş levhaların dizilmesiyle inşa edilmiştir[366]. Gelişkin bir taş işçiliğini gösteren yapının iç kesiminde XI no'lu bir ile yan duvarları ortak olan mekanlar bulunmaktadır[367]. Poliochni'de pek rastlanılmayan bu plan Anadolu'daki kazamat dizileriyle benzerlik göstermektedir. Yapının konut, depo ve gözcü odası gibi amaçlarla kullanıldığı tahmin edilmektedir[368].

Yerleşimde anacaddeye açılan ve bu dönemde de kullanılan Güneybatı kapısına ek olarak batı kesimde de bir kapı girişi inşa edilmiştir. Bu kapı girişi aynı zamanda 38-41 no'lu yamuk biçimli burç formuna sahiptir. 38 nolu giriş 0,8 m genişlik ve 0,95 m yükseklikte bir merdiven formuna sahiptir[369].

MÖ 2350-2100 yılları arasına gelen tarih Poliochni'de Sarı (*giallo*) tabakası olarak tanımlanmaktadır. 5400 m^2 kazı alanıyla Ege yerleşimleri arasında en kapsamlı çalışılmış ETÇ III tabakasıdır. MÖ 2100 dolaylarındaki bir depremle yıkıldığı ve Poliochni'de yerleşimin son bulduğu bilinmektedir[370]. Yerleşimin asıl boyutun 15.300 m^2 bir alana yayıldığı ve neredeyse tüm höyüğü kapladığı bilinmektedir. Yerleşim planında ana cadde ve bu ana caddeyi diklemesine bölen ara sokaklarla gruplanmış *insulala*rdan meydana gelmektedir. Cadde ve sokak planı Mavi Evre'den itibaren kullanılmaya devam etmiştir. Ana cadde güneybatı sur kapısından başlayarak deniz kayısına ulaşılmaktadır. Buraya ulaştığında kuzey doğuya doğru bir dönüş yapar ve sahil boyunca ilerleyerek yerleşimin en kuzey ve en yüksek noktasında sonlanmaktadır.

Sur yapısı bir önceki evreden değiştirilmeden kullanılmaya devam edilmiştir. Bu yapının yüzlerce yıl boyunca eklentilerle sağlamlaştırılması ancak kuzey ve güneyde sur yapısının olmayışı yerleşimde başlıca tehditin su baskınları olabileceği düşüncesini akla getirmektedir. Nitekimki Poliochni'de MÖ 3. binyıl boyunca hiç saldırı izine rastlanmamaktadır[371](**Şekil 13**).

[365]Bernabò-Brea, 1964, fig.152.
[366]Bernabò-Brea, 1964, 274.
[367]Bernabò-Brea, 1964,319.
[368] Kouka, 2002, 80.
[369]Bernabò-Brea, 1964, 281, 294, fig. 155.
[370] Bernabò-Brea, 1964, 26.
[371]Kouka, 2008, 286; Naiboğlu, 2018, 86-87.

2.1.3.2. Thermi

Midilli (Lesbos) Adası'nın Anadolu'ya bakan bölümünde yer alan Thermi yerleşimi MÖ 3. binyılı en kapsamlı kazılmış Ege Adaları arasında yer almaktadır. MÖ 3. binyılda kurulmuş olan yerleşimin I-V alarak adlandırılan beş katmanı binyılın ikinci yarısına denk gelmektedir [372] . ETÇ I'e tarihlenen tabakaları I-III. olarak tanımlanmaktadır. İlk yerleşimin I.'de başlamakta ve III.'e kadar devamlılık göstermektedir.

Thermi I'de evlerin arka duvarları yerleşmenin sınırını oluşturacak şekilde radyal planda konumlanmaktadır. Evlerin önünde bulunan ön odalar avlu olarak nitelendirilmektedir. Bu nedenle Thermi I yerleşimi *Anadolu Yerleşim Planı*'nı anımsatan bir tarz sergilemektedir[373]. Yerleşimin ortasında 2-3 m genişliğinde ana cadde ile ayrılan kamusal işlevi olduğu tahmin edilen bir yapı bulunmaktadır[374]. Thermi I ve II'de dar sokaklara açılan evleri çevrelen bir sur duvarının olup olmadığı net değildir[375]. Sokaklarla ayrılan ve insula olarak tanımlanan yerleşim kümelerinden oluşan yerleşim modelinde sur duvarına gereksinim duyulmadığını gösteren bazı bulgular vardır. Sırt sırta yasanan evlerden oluşan insulalardaki bazı evlerin yerleşim içine açılan ve diğer evinde kapısının yerleşim dışına açıldığı görülmektedir. Dışa açılan bir kapının olması savunmaya ihtiyaç duyulmadığının göstergelerinden biri olarak yorumlanabilmektedir[376].

Evlerin duvarları yerel kireçtaşı, şist veya yumuşak volkanik kaya kullanılarak oluşturulmuştur. Yerleşmenin yanında yarık alanları toprakla doldurulan yumuşak volkanik taş ocağı bulunmaktadır. Bu nedenle I. yerleşmede olduğu gibi volkanik bloklar mimaride kullanılarak karakteristik hale gelmiştir. I-II yerleşmelerde mimaride kerpiç tuğlaların kullandığı net değildir ancak III. yerleşmede kerpiç tuğla kullanımını görmek mümkündür[377].

Yerleşmede iki ana giriş bulunmaktadır. Bu girişler iki taraftan bastiyonlarla çevrelenmiştir. Taş döşeli sokaklara açılan evlerin duvarları taşlarla örülmüştür. Uzun ve dar olan evler içeride ara duvarlar örülerek 2 ya da 3 mekân oluşturacak şekilde

[372] Korka, 2002, 154.
[373] Kouka, 2002, 151, plan 12.
[374] Naiboğlu, 2018,73.
[375] Kouka, 2002, 27.
[376] Kouka, 2002,151.
[377] Kouka, 2002.

bölünmüştür. I. yerleşmede duvarlar balıksırtı duvar tekniği kullanılarak örülmüştür. Evler dizi halinde aynı duvarı kullandıkları için arkeoloji literatüründe bu yerleşim tarzı "*sıra evler*" olarak tanımlanmaktadır. Aynı duvarı kullanan evler aynı zamanda düz dam çatısı altında birleşerek ortak kullanım sağlamaktadır[378]. Evlerin içine bakıldığında bazı tabanların çakıltaşıyla bazı önemli evlerin tabanlarının ise şist levhalarla kaplandığı tespit edilmiştir. Yapılardaki ocaklar bazen odanın merkezinde bazen de kenarda bulunmaktadır[379].

MÖ 2800'lere denk gelen Thermi IIIA'da yerleşimin içinde bir iç kale inşa edilmiştir. Bu iç kale sur ile dış kesimden ayrılır. Dış cephesi özenli büyük taşlar kullanılarak inşa edilirken içinde orta boyundaki taşlarla özenilmeden doldurulmuştur[380]. Kamusal alanın korunmasına önem verilirken yerleşimi koruma amaçlı herhangi bir yapı inşa edilmemiştir[381]. Thermi IIIB tabakasında yerleşimi tamamen tahrip olmuş ve iç kale sur duvarı da bu dönemde ortadan kaldırılmıştır[382](**Şekil 5**).

Thermi'de ETÇ II'ye tarihlendirilen tabaka IV. olarak tanımlanmakta ve A ve B olarak iki evreye ayrılmaktadır. MÖ 2700 dolaylarına tekabül eden Thermi IVA evresinde yepyeni bir yapılaşma görülmektedir. Buluntulardaki tutarlılığa bakıldığında bir kırılmanın yaşanmadığı ve herhangi bir yıkım izi olmayan yerleşimdeki bu değişim tüm Ege'de yaşanan zenginleşme sürecinin başladığı zaman dilimine denk gelmektedir. Ayrıca bu evrede bir sur duvarının olup olmadığı henüz anlaşılamamaktadır[383].

MÖ 2600 yıllarına tarihlenen Thermi IVB evresinde, IVA tabakasında başlayan yapılaşmanın devam ettiği görülmektedir. Bitişik düzende inşa edilmiş yapı kümeleri birbirine paralel olan dört cadde boyunca konumlanmıştır. Her bir cadde kara tarafından deniz tarafına doğru uzanmaktadır. Yapılar arasındaki geçiş ara sokaklar olmadan yalnızca ana caddeden sağlanmaktadır. Bu durum sırt sırta konumlanmış yapılar arasındaki ulaşımı ancak bir caddeden dolanıp diğer caddeye geçerek ulaşarak iletişim kurulmasını mümkün kılmaktadır[384]. Bir önceki dönem kullanımı net olmayan sur bu dönemde kesin olarak kullanılmıştır. Kara yönünde konumlanan

[378] Erkanal ve Özkan 1997, 266.
[379] Lamb, 1936,7.
[380] Kouka, 2002, 185.
[381] Kouka, 2002, 183.
[382] Kouka, 2002, 196.
[383] Kouka, 2002, 204; Naiboğlu, 2018,76.
[384] Kouka, 2002, 213.

sur 0,2-0,5 m kalınlığında ve aralarındaki boşluğun 1 m olduğu iki paralel duvardan oluşmaktadır. Yerleşimin güneyinde 2 m genişliğinde en bir tarafının burçla güçlendirildiği bir kapıdan ve kuzeybatı tarafında ilk iki ana caddeden yerleşime giriş çıkışların sağlandığı görülmektedir[385](**Şekil 9**).

MÖ 3. binyılın ikinci yarısına tarihlenen tabaka Thermi V olarak adlandırılmıştır ve yerleşimin son tabakasıdır. 5500 m^2 alanıyla en geniş tabaka yayılımına sahip olan yerleşim Troya II ve Poliochni Sarı (*giallo*) evreyle birlikte Ege yerleşimleri arasında en kapsamlı araştırılmış yerleşimlerdir. Mimari kalıntıların iyi korunmuş olması yerleşim planı hakkında detaylı veriler elde etmemizi sağlamıştır.

Thermi'de ~~Θ~~1 yapısı 25,5x5,5 m boyutlarıyla yerleşimde görülmüş en büyük çaplı boyutlara sahiptir ve bu yapı kamu yapısı olarak yorumlanmaktadır[386]. Bu yapı ana caddeye açılmakta ve N2 yapısıyla birlikte önemli noktalarlarda yer almaktadır. Yerleşimde kuzeybatı-güneydoğu doğrultulu boylu boyunca uzanan bir ana cadde yer almaktadır. Yapılaşmanın yoğun olduğu yerleşimde üç ya da dört adet birbirine paralel ara caddelerle ulaşım sağlanmaktadır[387].

Yerleşimin sur yapısı iç içe dizilmiş birbirine paralel duvarlarla oluşturulmuştur. Yerleşimin dışındaki konutlar ile sur duvarı arasında 0,4-0,8 m genişliğinde bir sokak inşa edilmiştir. Böylelikle sur duvarları bağımsız bir şekilde uzanmıştır. En içteki duvarı 2 m kalınlığa sahip en sağlam duvarıdır[388]. Duvarların dış yüzeyleri özenli örülürken iç yüzlerinde bu özen görülememektedir. Duvarlar arasına bölme duvarları eklenerek kazamatlar oluşturulmuştur. Kazamat geleneği Anadolu'da köklü bir şekilde kullanılırken Ege'deki kullanımına ilk defa rastlanılmaktadır[389]. Aynı zamanda kazamatların gözcü odası amacıyla kullanılmış olabileceği de tahmin edilmektedir[390].

Thermi V evresinde batı ve güneybatıda olmak üzere yerleşime iki kapıdan geçit sağlanmaktadır. 2 m ve 0,8-1,2 m genişliklere sahip olan kapılar ana caddeye açılmaktadır[391]. Batı kapısından sur dışında 11 m, güneybatı kapısından 5 m bir çıkıntılı bir koridorla geçit sağlanmaktadır. Güneybatı kapısının koridor genişliği 2 m

[385] Kouka, 2002, 213; Naiboğlu, 2018, 77.
[386] Kouka, 2002,237.
[387] Kouka, 2002, 226.
[388] Lamb, 1936, 44.
[389] Kouka, 2002, 229.
[390] Kouka, 2008, 287.
[391] Kouka 2002, 226.

ile başlayıp 1 m genişliğe kadar daralmaktadır. Güneybatı kapısına bir tane burçla destek verildiği tespit edilmiştir[392]. Yerleşime bu kapılar arasında kalan 0,4-0,6 m genişliğinde oldukça dar ve küçük koridorlu bir kapıdan daha geçit sağlanmaktadır[393]. Thermi V'de sur yapısı sıralı duvarlar ve gösterişli kapılarla anıtsal niteliktedir. Bu durum halkın kendini tehdit altında hissetmiş olması gerektiğine yorumlansa da yerleşimde herhangi bir yıkım izine rastlanmamıştır[394](**Şekil 13**).

2.1.3.3. Emporio

Sakız Adası'nın güneyine kurulan yerleşim mimariyle ilgili en önemli veriler, yerleşimin kuzeydoğusunda bulunan A Alanı'ndan elde edilmektedir. Yerleşimde kültür dolgusu 10 yapı katından ve 5 tabakadan oluşmakta ve romen rakamlarıyla tanımlanmaktadır. En alttaki V. tabaka ETÇ I'e tarihlenmektedir.

A Alanında Geç Kalkolitik tabakası üzerine kurulu olan ETÇ I'e ait mimari kalıntılar birkaç duvar kalıntısından oluşmaktadır. Bu kalıntılardan anlaşıldığı kadarıyla duvarların üç tane olduğu tahmin edilen konutlara ait olduğu tahmin edilmektedir. Duvarların korunaklı olan kısımlarında taş temel genişlikleri 0,5-1 m arasındadır[395]. Hem yuvarlatılmış kenarlı duvarlar hem de apsisli forma sahip duvarlar bulunmaktadır. Bu evrede görülen Ev-1 olarak tanımlanan yapının doğusunda yer alan apsidal planlı yapının batıda bulunan duvarının doğuya doğru apsis yaptığı görülmektedir[396]. Benzer apsisli yapı Ev-II'de de görülmektedir[397](**Şekil 5**).

Yerleşimin IV. tabakası erken ETÇ II'ye III. tabakası da Geç ETÇ II'ye tarihlenmektedir. Mimari kalıntılar bir önceki dönemde olduğu gibi yine A Alanı'nda ortaya çıkarılmıştır. IV. Evre yapılarının bazıları bi önceki mimari kalıntıların üzerine inşa edilmiş bazıları ise bağımsız olarak farklı konumlandırılmıştır. Bu dönemde bir önceki döneme göre daha fazla mimari kalıntı bulunmaktadır. Bu evrede mimari yapılar büyük boyutlarda tek odalı ve dikdörtgen yapıdadır. Ev-IV ve Ev-V olarak tanımlanan evlerin duvarlarının köşeleri içten ve dıştan hafif bir şekilde köşeleri

[392] Kouka, 2002,227.
[393] Lamb, 1936,47.
[394] Lamb, 1936, 52
[395] Kouka, 2002, 261.
[396] Kouka, 2002, 261.
[397] Hood, 1981, fig.60.

yuvarlatılmıştır [398] . Duvarların temel çukuru olmadan yüzeye inşa edildiği anlaşılmaktadır. Yapılar büyük olasılıkla tek katlı ve düz damlıdır. Evlerin içinde ve dışında ocak yapıları bulunmaktadır. Tabanlarda 03-04 m'lik yanmış zeminden anlaşıldığı kadarıyla büyük bir yangınla IV. tabaka sona ermiş ve III. tabaka ait yerleşim evresi başlamıştır. III. tabaka yerleşiminde Yine A Alanı'nda yapılar ortadan kalkmış ve bu yapıların yerine büyük avlu inşa edilmiştir. Avlu büyük yassı taşlarla döşenmiştir. Yerleşimin batısında ilk defa bu dönemde sur yapısı ortaya çıkarılmıştır[399](**Şekil 9**).

Yerleşimin II. tabakası Erken ETÇ III'e tarihlenmektedir. Bu dönem ait yerleşim daha geniş alanda çalışılmıştır. A Alanında taş döşeli avlu ve sur kullanımı devam etmektedir. B, C, D ve F Alanlarında döneme ait mimari kalıntıları görmek mümkündür. F Alanındaki yapıların planlarının dikdörtgen şeklinde uzun planlıdır.

2.1.3.4. Heraion

Heraion Güneybatı Anadolu kıyılarına yakın olan Samos Adası'nda yer almaktadır. Yerleşiminin I. ve II. tabakaları Erken ETÇ III'e tarihlenmektedir. Yan yana ya da diklemesine bir açıyla konumlandırılmış uzun evler dikdörtgen planlıdır. Tek ya da iki odalı evlerin birkaçında sundurmalar bulunmaktadır [400] . ETÇ III'ün sonuna tarihlenen yerleşimde III. tabaka olarak adlandırılan mimari plan daha geniş alanda takip edilebilmektedir. Yuvarlak planlı bir sur duvarıyla inşa edilmiş sur içindeki evler sura bitişik ya da bağımsız bir şekilde konumlandırılmıştır. Dikdörtgen şeklindeki konutların yanı sıra trapez yapıları da tespit edilmiştir[401](**Şekil 13**).

2.1.3.5. Yenibademli Höyük

Çanakkale Boğazı'nın batısında Gökçeada'da (Imbros) yer almakta olan höyük, kuzey-güney doğrultulu 130 m, doğu-batı doğrultulu ise 120 m boyutlarında ve deniz seviyesinden 18 m yüksekliğe sahiptir[402]. Bu dönemde birçok özelliği bakımından

[398] Hood, 1981, 116-118.
[399] Hood, 1981, 130; Kouka, 2002, 268.
[400] Kouka, 2002, plan 42.
[401] Kouka, 2002, plan 51.
[402] Hüryılmaz, 2002, 28.

Troya I kültürü ile benzerlik göstermektedir[403]. Ana kaya üzerine inşa edilen konutların temel ve duvarlarının büyük çoğunluğu taş örgülü, kerpiçle yükseltilmiş duvarlı ve olasılıkla düz damlıdır[404].

Höyükte batı terasta (E9 ve EIO plankareleri), güneybatıdan girişi sağlayan rampa alanı (F11 plankaresinde), doğu kesimde (H9 ve H1O plankareleri) ve kuzeydoğu alanda (G8 ve H8 plankarelerinde) yapılan çalışmalarda ETÇ II evresine ait kültür kalıntıları tespit edilmiştir.

Höyük bu dönemde diğer sahil yerleşimleri gibi savunma sistemi olan bir kent niteliğindedir. Sura ait kalıntılar doğu ve güney yönde bir kısmı yüzeydedir. Batı terasta bulunan sur duvarı yüzey toprağının 1 m kadar altından gün yüzüne çıkarılmıştır. Bu surun dolgusunda irili ufaklı dere taşları bulunmaktadır. Güneybatıdaki rampa alanında bulunan surun ise her iki yüzeyi kesme taşlardan oluşturulmuş içi ise toplama taşlarla doldurulmuştur[405].

Batı terasta dikdörtgen planlı mimari planlı konutlar açığa çıkarılmıştır. Bu konutlar taş temelli ve kerpiç duvarlıdır ve duvar temelinde çamur harçla bir arada tutulan ve kabaca şekillenmiş taşlar kullanılarak örülmüştür. Mekânların içinde bi kaç sıra ufak taşlarla şekillenmiş basit formda ocaklar, ortada ya da duvar kenarında konumlanmıştır. Tabanlarda tespit edilen iri yassı plakalar tezgâh olarak kullanılmış olabileceğini akla getirmektedir. Aynı zamanda tezgâhların yanında bulunan iş aletleri de bu alanların işlik amacıyla kullanıldığını düşündürmektedir. Höyük tepesinin güneybatısında yer alan F10 açmasında yapılan çalışmalarda bazı mimari kalıntılar tespit edilmiştir. Sur duvarının iç tarafında yer alan bu mekanların hiç boşluk bırakmadan sur duvarına yaslandığı anlaşılmaktadır. H10 doğu ve batı açmalarında ortaya çıkarılan dikdörtgen planlı yapıların Ege dünyasında karakteristik olarak kullanılan uzun evleri anımsatmaktadır. Evlerin uzun duvarları ortak olarak kullanılmıştır[406]. Birkaç yapının arasında boş kalan alanların ise taşlarla döşendiği görülmektedir[407]. Sık şekilde konumlanan yapıların arasındaki bu boş alanların 1.60 m genişliğinde dar sokaklara ait olduğu anlaşılmaktadır. Bu sokakların benzerlerine

[403] Hüryılmaz, 2002, 29.
[404] Hüryılmaz, 2020, 128.
[405] Hüryılmaz, 2002,29.
[406] Hüryılmaz, 2007, 89.
[407] Hüryılmaz ve Sevinç 1999, 315-316.

Thermi II[408] ve Baklatepe'de[409] rastlanılmaktadır. Konutlar arasında yön birliği yoktur. Yoğun ve sık inşa edilmiş yapılar aynı zamanda nufüs yoğunluğla da ilişkili olmalıdır[410]. Yapıların birinde tespit edilen kapı boşluğu ve taşı, kapıların tek kanatlı olarak kullanıldığını göstermiştir[411]. Uzun duvarlar boyunca kümelenmiş bazı taşların büyük olasılıkla tavan için kullanılan ahşap dikmeleri desteklemek için kullanılmıştır[412].

G10 merkez ve batı açmalarında duvarlarla küçük mekanların oluşturulduğu dikdörtgen planlı konutlar daha iyi korunmuş durumdadır. ETÇ II'ye tarihlenen bir yapının kuzeydoğu-güneydoğu doğrultulu ve 4.40x11 m boyutlarında olduğu anlaşılmaktadır. 0.8 m genişliği olan kapı girişinin kuzeybatı yönünde konumlanmıştır. G8 ve H8 açmalarında ETÇ II evresine ait üç mimari tespit edilmiştir. Bu alandaki I. mimari tabakaya ait kalıntılar uzun ve kısa duvarlara ait malzeme ve yapım tekniği diğer yapılarda olduğu gibi herhangi bir farklılık olmadan inşa edilmiştir. 2. mimari tabakada yeterli düzeyde yapı planlarıyla ilgili veri elde edilememektedir. 3. mimari tabakada at nalı formunda 1.2 m uzunluğa ve 1 m genişliğe sahip bir fırın bulunmaktadır. Fırının etrafı tek sıra şeklinde taş ve küp parçaları ile çevrelenmiştir. Fırının tabanında ise kırmızı kil serilerek sıvama işlemi yapılmıştır. Bu alandaki yapıların yöneticiye ait bir ev ya da depo-kiler, atölye gibi amaçlarla kullanılmadığı anlaşılmaktadır. Daha çok domestik kullanımı olan içinde ocak ya da fırının bulunduğu yapılardan oluşmaktadır[413]. Yenibademli Höyük'te pek çok yerleşimde olduğu gibi ürün fazlası insan boyuna ulaşan iri depolama küplerinde saklanmıştır[414](**Şekil 9**).

2.1.1.4. Göller Bölgesi

2.1.4.1. Karataş-Semayük

Güneybatı Anadolu'da Antalya ili Elmalı ilçesi sınırlarında bulunan höyük hafif bir yükselen bir anakaya üzerine inşa edilmiştir. Yaklaşık olarak 50x40 m genişliğe ve 3-

[408] Lamb, 1936, plan 2.
[409] Erkanal, 1996, 73.
[410] Hüryılmaz, 2007, 88.
[411] Hüryılmaz, 2000,2.
[412] Hüryılmaz, 2002, 30.
[413]Hüryılmaz, 2002,31.
[414] Hüryılmaz, 2007,89.

4 m yüksekliğe sahiptir. MÖ 3. binyıla tarihlendirilen ve I-VI arasında tabakadan oluşan 6 yapı katı vardır. Yerleşimde I, II ve III. tabakalar ETÇ I'e tarihlenmektedir[415]. I. tabakada merkezde yer alan avlularla çevrili dikdörtgen formda bir yapı bulunmaktadır. II. tabakada yapının yeniden inşa edildiği tahmin edilmektedir. Ancak yapı günümüze kadar ulaşmamıştır. III. tabakada yıkılan bina düzleştirilmiştir. Yeniden inşa edilip edilmediği bilinmemektedir[416].

Höyüğün merkezinde yer alan eve ait bilgiler en iyi I. tabakadan elde edilmektedir[417]. 10,7x7,7 m ölçülerinde tek odalı ve üç bir yandan çevreleyen avlusu bulunan yapının konumu dikkat çekicidir. Avluyu çevrelen duvarın üzerinde içte kalan tarafta 16 adet bir çıkıntı yer almaktadır. 0.8 m kalınlığındaki duvarlarda bulunan direkler Mellink'e göre ikinci kat olasılığını akla getirmektedir[418]. Payandalar ile birlikte güçlendirilmiş duvar ve ahşap direkler büyük olasılıkla dikdörtgen binanın ikinci katınadaki balkonlara ait olmalıdır. Bu direkler duvar etrafında 5-15 cm aralıklarla yerleştirilmiştir ve delikler 8-10 cm çap genişliğindedir. Kuzeydoğu köşe girişinde olan boşluk da merdiven boşluğu olarak yorumlanmaktadır. Yapının yerleşmenin bey statüsünde birine ait olan bir konak olduğu düşünülmektedir[419]. Bu yapının kısa kenarlarında olan doğuda ve batıda iki tane girişi bulunmaktadır. Aynı zamanda yapının etrafı zamanla sur duvarı olarak nitelendirilen bir duvarla çevrelenmiştir. Surun güneyindeki alanda merkezde bulunan yapıyı çevreleyen avlular bulunmakta ve bu avluların etrafında bir istinat duvarı yer almaktadır. Bu avlulara giriş bir rampa ile sağlanmaktadır. İstinat duvarının batısında yuvarlak bir formda olan bekçi kulübesi olduğu tahmin edilen bir yapı bulunmaktadır. En dışta ahşap bir çevre duvarı vardır. Bu duvar hendek içine konulan dal örgü tekniği ile inşa edilip daha sonra çamurla sıvanarak oluşturulan ve "palisat" olarak adlandırılan bir teknikle örülmüştür. İç kısımda bu çevre duvarına kısa duvarları bitişik ve tek sıra halindeki odalar konumlanmaktadır[420]. Eslick, sadece dört tanesi kazılan dörtgen yapılardan çit boyunca 20 kadar evin sıralanabileceğini hesaplamıştır. Aynı zamanda bu hesaplamadan yola çıkarak nüfusun 50 kişilik olabileceğini ortaya koymuştur[421]. 20 m^2lik bir genişliğe sahip olan bu evler geniş ve küçük bir odadan oluşmaktadır.

[415] Warner, 1994, 191, tab. II.
[416] Mellink, 1964.
[417] Mellink, 1964, 269-278;
[418] Mellink, 1965, 248.
[419] Mellink, 1965, 244.
[420] Mellink, 1964,269-278; Mellink, 1965,241-251; Mellink, 1969, 293-307.
[421] Eslick, 1988, 35.

Yapılarda herhangi bir giriş tespit edilememiştir. Muhtemel girişlerin merkez binaya bakan uzun duvarlarda olduğu tahmin edilmektedir. Ana oda olarak yorumlanan üç adet yapıda merkezde ocak bulunmaktadır. Mellink bu evleri merkezi komplekste oturanların hizmetçileri ya da bu binayla ilişkili faaliyet gösteren kişilere ait olduğunu düşünmektedir[422]. III. tabakada kompleksin etrafında düzlük alanda otuzdan fazla bağımsız megaronlar ve apsisli yapılar bulunmaktadır. Ön kısımda bir sundurması bulunan evler arkada uzun bir odası da mevcuttur. Evler 6.25-18 m arasında değişen uzunlukları ve 3.5-8.2 m arasında değişen genişliğe sahiptir[423](**Şekil 6**).

Yerleşimin IV. ve V. tabakaları ETÇ II'ye tarihlenmektedir. IV. tabakadaki tahrip olan höyüğün merkezinde bulunan kompleksin çevresine yığma toprakla (pise tekniği) duvarlar inşa edilmiştir[424]. 3-5 m kalınlığında olan bu çevre duvarı aynı zamanda "Beyaz Duvar" olarak da tanımlanmaktadır. Bu duvarda kule ile güçlendirilmiş bir giriş bulunmaktadır. Höyüğün eteklerine inşa edilen bu savunma duvarı de merkezde bir yapılaşma olabileceğini akla getirmektedir. Konutlar da höyük etrafına herhangi bir düzen olmadan dağınık bir şekilde konumlanmıştır. V. tabakada da aynı şekilde merkezdeki yapıların işlevi belli değildir ve geniş alanda birçok ev yapısı bulunmaktadır. Erken evrede MEE açmasında a-1 ve a-2, MS açmasında "a" olarak tanımlanan üç adet ev açığa çıkarılmıştır. Bu evrede ilk defa görülen ve savunma sistemine ait olduğu düşünülen trapez şeklinde olan bir yapı tespit edilmiştir[425].

Yerleşimde IV. ve V. tabakalarındaki yapılar ETÇ I'e tarihlendirilen apsisle evlerin üzerine konumlandırılmıştır. Tepede bulunan merkezi yapı düzleştirilmiştir[426]. Yapım teknikleri açısından benzerlik görülmektedir. Merkezde ana oda arkada dar bir öde ve önde sundurması olan yapılar bulunmaktadır[427]. Dikdörtgen formda megaronumsu yapıların yanı sıra özel kullanımlı bağımsız evlerde bulunmaktadır. Çok sayıdaki depolama çukurları da ortaya çıkarılan mimari kalıntılardan biridir[428]. Tek sıra taşlardan oluşan temellerin üzeri dal-örgü ve çamur harç tekniğiyle örülmüştür. Taş temel üzerine kerpiç duvarlarla yükselerek yapılar oluşturulmuştur. Warner, Karataş-

[422] Mellink, 1964.
[423] Warner, 1979, 137-138, Pl.17, Fig.1; Warner, 1994, 170, Pl. 62.
[424] Mellink, 1994, 457.
[425] Mellink, 1974, 353.
[426] Chabot Aslan, 2003, 220.
[427] Warner, 1994, 170-173.
[428] Mellink, 1994, 458.

Semayük'teki yapıların genişleme ihtimalinin sadece uzunlamasına olabileceği düşüncesinden yola çıkarak megaron planlı yapıların üçgen formda bir çatıya sahip olduğunu ileri sürmektedir[429](**Şekil 10**).

Yerleşimin VI. tabakası Erken ETÇ III'e tarihlenmektedir. Bu dönemde ortaya çıkarılan yapılar genellikle bağımsız inşa edilmiştir. 35/37 açmasında a, b, c-1 ve d olarak isimlendirilen dört adet ev açığa çıkarılmıştır. 27-42 metrekare arasında değişen boyutlardaki evler bir ana oda ve bir küçük oda olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. C-1 no'lu ev sundurma ve depo odası olmak üzere iki odalıdır. Evlerin dışındaki açık alanların ev dışı aktiviteler için kullanıldığı tahmin edilmektedir[430].

2.1.4.2. Hacılar Büyük Höyük

Burdur'da yer alan höyük 280x240 m genişliğinde alçak bir tepe üzerinde konumlanmaktadır. MÖ 3000-2400 tarih aralığını kapsayan ETÇ I (1 ve 2 yapı katları) ve II (1-3 yapı katları) evrelerini kapsayan tabakalar bulunmaktadır[431].

MÖ 3000 dolaylarında iskan edilen yerlerim görkemli ve güçlü bir savunma sistemi ile çevrelenmektedir[432]. *Anadolu Yerleşim Planı*'na uygun bir yerleşim düzeni olan höyükte yan yana dizilmiş yapılanların arka duvarlarıyla oluşturulmuş savunma sistemi, düz bir hatla değil de zikzaklar oluşturacak şekilde tasarlanmıştır[433]. Dış duvarı iç kısmına göre oldukça kalın olan duvar yaklaşık 1,50-1,60 m genişliğinde[434] ve 1,90 m sahip duvarlar testere biçiminde inşa edilmiştir. Sur, güney bloğu G6 yapısından kuzey K13 yapısına kadar olan bölümde ters istikamette ilerlemektedir[435]. Yerleşme batı yamaçtadır ve yapının duvarından 5 m civarında bir çıkıntı şeklinde uzantılı 9x4,10 m boyutlara sahip koridor şeklinde bir geçit sağlanmaktadır. Antre duvarlarının arasına enine bir duvar daha örülerek girişin sadece sağ kısımda kalan dar bir alandan yapılması sağlanarak bir sınırlandırma yapılmıştır. Daha sonra yapılan ek bir duvarla bu açıklık biraz daha genişletilmiştir[436]. Kapının sağ ve sol bitişiğinde bulunan yapıların Umurtak ve Duru tarafından kule olabileceği

[429]Warner, 1979, 139-140.
[430] Warner, 1994.
[431] Umurtak ve Duru 2016, 411.
[432] Umurtak ve Duru 2013, 8.
[433] Umurtak ve Duru 2014, 4.
[434] Umurtak ve Duru 2016b, 150
[435]Umurtak-Duru 2016a, Res. 6; Umurtak ve Duru 2017, Plan 1.
[436] Umurtak ve Duru 2013,10.

belirtilmiştir[437]. Bu bakımdan değerlendirildiğinde MÖ 3000 dolaylarında inşa edilen bu girişin birkaç yüzyıl sonra inşa edilecek olan Troya II' deki FO ve FM kapı yapılarının öncüsü olarak değerlendirilebilmektedir[438].

Sur boyunca yan yana konumlanmış evlerin biri diğerinde daha büyük olacak şekilde inşa edilmiştir. Arka duvarlarında açıklık bırakılarak kapı yapısı amacıyla bir geçit sağlanmıştır. Testere dişli savunma yapısının her bir testere sırasına bir yapı denk gelecek şekilde oluşturulan bu sistemde yapılar Umurtak tarafından "kazamat" olarak nitelendirilmiştir[439]. Kapı yapısının her iki yanındaki sur sistemine dayalı birbirine bitişik sıralı yapılar megaronumsu ya da megaron planlı kazamatlar olarak tanımlanmıştır[440]. Yapıların mekan içleri 3,60x6,10 m boyutları arasında değişiklik gösteren alanlardan oluşmaktadır. Evlerin merkezi avluya geçişi sağlayan kapıları ise 1,10x1,45 m arasında değişen boyutlarındadır. Sur yapısına yapılacak olan istilalarda dışarıdan yaklaşan birinin testere dişli savunma yapısı nedeniyle birkaç metre ötesini bile görememektedir. İstila amacı zorlaşabilir. Ancak kapı yanındaki kulelerden bakan gözcünün bakış açısı yüksek konumu nedeniyle aşağıya hakim olacak şekildedir. Bu nedenle Umurtak, savunma sistemi bitişik yapıları günlük kullanımı olan konutlardan ziyade bir nevi askeri amaçlı kullanımı olan yapılar olarak değerlendirmiştir[441].

Yerleşimde G4 ve G6 olarak tanımlanan yapıların önünde "C" biçimli duvarla şekillendirilmiş iki adet yapı bulunmaktadır. Tek "C" biçimli iki adet dikit inşa edilmiştir. Stel olarak değerlendirilen bu dikitlerle birlikte yapıların farklı planları bu alanın kült amaçlı kullanılan kutsal bir alan olabileceğini akla getirmektedir[442]. Höyüğün tepe kısmında en az dört odası saptanabilen bir yapı yer almaktadır[443]. Evlerin iç düzenlemelerinde tabanlar sıkıştırılmış toprakla yapılmış ve bazı tabanların ortasında at nalı şeklinde ocaklar yerleştirilmiştir. Güney duvarlara genellikle pithoslar yerleştirilmiştir. Bu alanda çevrede hem de pithosların içinde

[437] Umurtak veDuru 2013, 13.
[438] Naiboğlu, 2018, 55.
[439] Umurtak ve Duru 2012, 21-22; Umurtak ve Duru 2014, 4; Umurtak ve Duru 2016a, 25; Umurtak ve Duru 2016b, 150; Umurtak ve Duru 2017, 30-32.
[440]Umurtak-Duru 2014, 4; Umurtak ve Duru 2017, 30.
[441] Umurtak ve Duru 2013b,15.
[442] Umurtak ve Duru 2014, 6-9.
[443]Umurtak ve Duru 2017, 29-30.

karbonlaşmış ahşap kalıntıları ve bol miktarda tahıl kalıntıları tespit edilmiştir[444](**Şekil 6**).

ETÇ II evresine ait yerleşim höyüğün tepe kısmında büyük odalı yapının doğu yönünde konumlanmaktadır. Bu tabakaya ait mimari veriler yoğun ve kalın bir yangına katmanından oluşmaktadır. Bu katmanda yer yer korunmuş bir taban, çevreye dağılmış tahıllar, bir hançer ve bir mühür tespit edilmiştir. Yangın molozunun bulunduğu alanda herhangi bir taş temele ya da duvar kalıntısına rastlanmamıştır. Batı yamaç açmasında ve G 5 – G 8 kazamatlarının kent içine bakan taraflarında ETÇ II evresine ait çanak çömlekler ve mühürler ele geçirilmiştir[445].

2.1.4.3. Bademağacı

Bademağacı Höyüğü Antalya'nın aynı adı taşıyan Bademağacı köyünde yer almaktadır. Oval/terlik biçiminde olan höyük 200x120 m boyutlarındadır. Neolitik ve Kalkolitik Dönem'de yerleşimi bulunan höyükte bir süre boşluktan sonra ETÇ'de tekrar iskan edilmiştir. MÖ 2700-2000 yılları arasında boyunca ikamet edilmiştir[446].

Yerleşimde ETÇ'ye tarihlenen yapılar en az üç yıkım yaşamıştır. Bu yıkımların bir saldırıyla mı yoksa doğal yollarla mı gerçekleşmiş olabileceği henüz net değildir[447]. ETÇ'nin en erken evrelerinde (3. Evrede) yaklaşık 60 civarında ev ortaya çıkarılmıştır. Ancak Duru ve Umurtak'a göre çalışılmayan alanda daha 30 kadar evin olabileceği ve buna göre yerleşimde yaşayanların nüfusunun 700 kişi olabileceğini düşünmektedirler[448]. Yerleşimin hem doğusunda hem de batısındaki evler yan duvarları ortak yan yana dizilmiş megaron biçimli yapıdadır. Yerleşim planı *Anadolu Yerleşim Planı* özelliklerini yansıtmaktadır. Doğu ve batı taraftaki birer yapının arka duvarı açık bırakılarak yerleşime geçit sağlayan birer kapı oluşturulmuştur. Yerleşim 4-8 m genişliğinde taş döşeli bir glasiyle çevrelenmiştir[449].

Yerleşimin güneyi ve kuzeyi evlerin olmadığı boş alanlardan oluşmakta ve kuzeyinde ve sadece bağımsız duvarlarla çevrelenmiştir. Aynı zamanda 1 m kalınlığındaki bu

[444]Umurtak ve Duru 2013a, 22.
[445] Umurtak ve Duru 2016, 416.
[446] Duru ve Umurtak 2002,2011, 31.
[447] Duru ve Umurtak 2011a,31.
[448] Duru ve Umurtak 2011a, 35
[449] Duru ve Umurtak 2011a, res. 9.

duvarlarda 3-4 m genişliğinde açıklık inşa edilmiştir. Kazıcılarına göre boş alanlar ve geçit hayvanlar için tasarlanmış olabilir ancak düşmanlara karşı açık hedef olabilecek bu korunaksız alanların hangi amaçla yapıldığı tam olarak tahmin edilememektedir[450]. Yerleşimi çevreleyen sur için iki öneri vardır. Bunlardan ilki saldırılara karşı önlem olarak önerilirken diğer bir öneri yerleşimin sulak alanda yer alması nedeniyle sel taşkınlarını önlemektir.

Çok Odalı Yapı I olarak tanımlanan konut diğer konutlardan farklı olarak dikkat çekmektedir. Hem en yüksek kesime inşa edilmiş hem de korunaklı orta alanda konumlanmıştır. Yapının içindeki buluntularla birlikte ele alındığında buranın bir yöneticiye ait saray yapısı niteliğinde olduğu düşünülmektedir[451]. Yerleşimin güney dış hattı oldukça tahrip olmuştur. Burada yan yana ve sırt sırta kümelenmiş yapılar doğu ve batı yapılarından farklıdır. Bu nedenle ana girişin tahrip olan bu alanda bulunduğu ön görülmektedir[452] (**Şekil 10**).

2.2. Çanak Çömlek Verileri

Tarih öncesi toplumlarda kullanılan çanak çömlek diğer malzeme gruplarına göre daha kolay kırılmakta ve çok sayıda ele geçmektedir. Çanak çömleklerin kolay taklit edilebilmesi ve taşınabilmesi kültürler arasındaki etkileşimin hızlı gelişmesini sağlayan unsurlardandır. Aynı zamanda kapların form ve bezeme detayları benzerlik ya da farklılıkların daha iyi yapılabilmesini sağlamaktadır. Bu durum çanak çömleklere bakarak toplumların yeme içme alışkanlıklarının öğrenilmesinin yanı sıra kültürler arası ilişki boyutunun hem bölgesel hem de bölgeler arası boyutlarını ortaya koymaktadır. Böylelikle kültürlerin yayılımının saptanmasına olanak sağlanabilmektedir. Toplumların ortaklaşa bir iş bölümü olarak gerçekleştirdikleri ve moda kapsamında ürettikleri kaplar zamanla bir çeşit kültürel kimlik niteliği kazanmıştır. Bu nedenle çanak çömlekler aynı zamanda göreceli bir kronoloji oluşturmaya da imkân tanımaktadır.

Erken Tunç Çağı'nda Anadolu, bölgeler arasında kültürlerin değişkenliğin yaşandığı süreç ile karakterize edilir. Birçok açıdan takip edebildiğimiz bu durumu çanak

[450] Duru ve Umurtak 2011a, 33.
[451] Duru ve Umurtak 2012, 117.
[452] Duru ve Umurtak 2011a, 33, res.3,7.

çömlek bulgularına dayanarak da söylemek mümkündür. Keramiklere dayanarak oluşturulmuş kültür grupları da bölgesel kimliğin oluşuma zemin hazırlamıştır. D. Sarı'nın bu konudaki doktora çalışması da bu doğrultuda çanak çömlek özelliklerine bakılarak kültür gruplarını yansıtmaktadır. Söz konusu grupları temelde ETÇ I, II ve III olarak tanımlayan Sarı, dönemleri de kendi içinde evrelere ve kültürel gruplara ayırmıştır[453]. '*Bayraklı Höyüğü Erken Tunç Çağı Yerleşiminin Batı Anadolu Arkeolojisindeki Yeri*' adlı bu çalışmada Sarı'nın bahsettiği kültür gruplarına dikkat edilmiş, Batı Anadolu'da bulunan önemli yerleşim yerleri üzerinden dönemin çanak çömlek özellikleri açıklanmaya çalışılmıştır.

Erken Tunç Çağı I süreci keramiğini tanımlarken kültürel bir devalılığın varlığından yola çıkarak Geç Kalkolitik Dönem'de göz ardı edilmemelidir. Bu süreç doğrudan bir kırılmanın yaşanmadığı zaman dilimini kapsadığı için Erken Tunç Çağı Geçiş evresi ve Erken Tunç Çağı I kavramı şimdiki veriler dahilinde birbirleri ile iç içe geçmiş gibidir. Bu dönemde çanak çömlekler Geç Kalkolitik Dönemi'nin devamı niteliğinde olsa da yavaş yavaş ETÇ I ile birlikte bölgesel gruplanmalar giderek daha belirginleşmektedir[454]. Batı Anadolu'daki ETÇ yerleşimlerinin her evresinde ele geçen benzer form ve üretim tekniğine dayalı buluntular aslında çağın modası olmasının yanı sıra bölgeler arası yoğun bir iletişim ağını da yansıtır. Bunun yanı sıra bazı noktalardaki değişkenlikler kültür gruplarının ortaya çıktığı bölgelere özgü olmaktadır.

"Kumtepe IB" olarak tanımlanan ve C14 verilerine göre MÖ 3300-2970 yılları arasına tarihlenen kültür Erken Troya I'in öncülüdür[455]. Koyu gri, kahverengi ve siyah mal gruplarında üretilmiş iyi açkılı çanak çömlekler ile temsil edilir. Yuvarlatılmış ve kalınlaştırılmış dudaklı (*rolled rim*) çanaklar bu kültürün en karakteristik formlarıdır[456]. Dışa dönük dudaklı kaseler, sığ kaseler[457], gaga ağızlı testiler[458], delikli ya da deliksiz tutamaklar, makara kulplar, memecikler ve dörtgen kesitli üç ayaklar[459] kültürün form repertuvarına çeşitlilik katmaktadır. Daha çok Kuzeybatı Anadolu Bölgesi'nde baskın olan Kumtepe IB kültürü İzmir ve Doğu Ege

[453] Sarı 2012.
[454] Efe vd, 1995, 376.
[455] Korfmann et. al. 1995, 260, abb.21a.; Efe 1988, 117.
[456] Sperling, 1976, 332; French, 1961, 102.
[457] French, 1961, 102.
[458] Korfmann, 1995, 247.
[459] Sperling, 1976 547, 549, 559, 528, 518, 602,249; Korfmann, 1995, 247.

Adaları'na kadar yayılım göstermektedir. Kumtepe[460], Baklatepe[461], Limantepe, Emporio VII-VI ve Poliochni Siyah Evre'de kültürün etkileşimini görmek mümkündür. Söz konusu kültür aynı zamanda bir sonraki dönemde, ETÇ I-II'de, Batı Anadolu'nun kuzey kesimi ve Troas Bölgesi'nde ortaya çılacak Troya I-Yortan kültürünün de zeminini oluşturmaktadır.

İç Kuzeybatı Anadolu sınırları içinde yer alan ve Frigya Bölgesi olarak tanımlanan bölgede T. Efe'nin yaptığı yüzey araştırmalarında belirgin bir çanak çömlek grubu saptanabilmiştir. Bu çanak çömlekler Küllüoba'nın 5-3 katlarında ele geçen keramikler ile büyük oranda örtüşmektedir[462]. Siyah ve yalın açkılı mallar ile üst tabakalara doğru gri-kahverengi açkılı ve kırmızı astarlı açkılı mallardan oluşmaktadır[463]. Dışa çekik dudaklı ve dışa çekik ağızlı kaseler, düz profilli ilmik kulplu kaseler, geniş ağızlı çömlekler, boyunlu çömlekler, maşrapalar, testiler ve gaga ağızlı testiler görülen formlar arasındadır[464].

Demircihöyük ve çevresini kapsayan alanda kırmızı astarlı ve açkılı mallar ile siyah ağız kenarlı (*Black-topped*) kaseler oldukça karakteristiktir[465]. Black-topped kaselerin yanı sıra küresel gövdeli kaseler ve bu kaselerin iç kısmına açık renk üzerine kırmızı haç motifi boya bezemeler Demircihöyük'e özgüdür. Bu kaseler *Red Cross Bowl* olarak adlandırılmaktadır[466]. Çapraz bantlı şişeler, amforalar, küresel gövdeli çömlekler ve küpler ve tavalar yaygın görülen kaplardır[467].

Batı Anadolu'da ETÇ çanak çömleğini tanımlama konusunda referans olan yerleşimlerden biri de hiç şüphesiz Troya'dır. Antik kaynaklarda Troas Bölgesi olarak tanımlanan coğrafyada karşımıza çıkan yerleşim, yakın coğrafyada yüzey araştırmaları ve kazırla tespit edilmiş çanak çömlek verilerine göre Troas Grubuna dahil edilmektedir. ETÇ I için Troya I yerleşiminin Ia-c ve d-f evrelerinde bulunan karakteristik kaplar tanımlayıcıdır. Koyu yüzlü açkılı kapların yanı sıra gri, siyah, kırmızı ve kahverengi yüzeylerde örneklere rastlanılır. Troya'da en erken evreden itibaren görülen astarsız, açkılı mallar (*Polished Ware*) karakteristiktir[468]. Troya'da

[460]Sperling, 1934, 45; Sperling, 1976, 330-338.
[461]Erkanal ve Özkan 1999, 343; Erkanal ve Özkan 1998, 415.
[462] Efe, 2006,17; Efe ve Ay 2000, 1-87.
[463] Efe, 2007a.
[464] Sarı, 2012, 86-87.
[465]Efe, 1995, 247, çiz. 2.
[466]Sheer, 1987, Taf. 34:10; 43:23; 44:1-2; 45:22; 52:17-18; 57:8-11.
[467]Sheer, 1987, Taf.30:15, 31:1-3; 40:3-8; 41:1-3; 47:3-7; Taf. 31:7,10; 41:4-8; 42:1-2; 47:12-15
[468]Blegen et. al. 1950, 52-53.

Blegen'in 'A6' olarak tanımladığı içten kalınlaştırılmış ağızlı kaseler en karakteristik formlar arasındadır. Bu kâselerin ağız kısmında beyaz macunla doldurulmuş çizi bezemeleri görmek mümkündür[469]. Karakteristik diğer bir form Blegen'in 'A12' olarak tanımladığı içe dönük ağızlı omurgalı (*anti-splash*) kâselerdir. Bu kâselerde ağız kenarı altında makara kulplar yaygındır[470]. Aynı zamanda bu kâse formu neredeyse tüm Batı Anadolu için yaygın bir form olarak tespit edilebilmektedir. Blegen'in 'A14' olarak tanımladığı diğer kâse türü pervaz dudaklı kâselerdir. Bu kaselerin pervazının kapaklar için yapıldığı tahmin edilmektedir[471]. Kapaklar hem düz hem de dikey tutamaklı silindirik kapaklar şeklindedir. Küresel gövdeli geniş boyunlu gaga ağızlı testiler yaygın kullanılmıştır[472]. ETÇ I'in sonlarına doğru dar boyunlu, küresel gövdeli ve geniş yay çizen dikey kulplu testiler kullanılmaya başlamaktadır[473]. Üçayaklı mutfak kapları ETÇ'nin başından itibaren dönem sonuna kadar tespit edilebilmektedir. Üçayaklı mutfak kapları içerisinde basit ağız kenarlı küresel gövdeli uca doğru incelen ayaklılar (B1 Tipi) ETÇ'nin başından sonuna kadar kullanılmıştır. Bu tipteki üç ayaklı mutfak kapları Thermi, Poliochni, Demircihöyük, Küllüoba, Kaklık Mevkii, Beycesultan ve Yenibademli Höyük gibi yerleşim yerlerinde de rastlanmaktadır[474]. Çizi ve nokta gibi bezmelerin içinde beyaz macun ile doldurma işlemleri yapılmaktadır. Bu bezemeler çömlekcikler, kutucuklar ve depolama küpleri gibi kap formlarında sıkça görülmektedir. Bu kaplarda beyaz macun bezemesinin yanı sıra ip delikli tutamaklar da yaygın özellikler arasındadır[475].

Troya'da görülen karakteristik formlar Adalar (Poliochni), İzmir ve Balıkesir-Akhisar'da genel anlamda bir bütünlük içinde benzerlik taşımaktadır. Koyu yüzlü açıklı çanak çömlekler, içten kalınlaştırılmış dudaklı kaseler (*rolled-rim*) ve *anti-splash* kaseler genel olarak görülen kaplardandır. Beyaz macunla doldurulmuş çizi bezemenin yanı sıra yiv bezeme de Poliochni gibi yerleşim yerlerinde görülen uygulamalardır.

Güneybatı Anadolu'daki ETÇ I çanak çömlekleri için anahtar yerleşme Büyük Menderes Havzası içinde yer alan Beycesultan Höyüğü'dür. Lloyd ve Mellart'ın

[469]Blegen et. al. 1950, 223-253.
[470]Blegen et. al.1950, 260-261.
[471]Blegen et. al.1950, 61.
[472]Blegen et. al.1950, 61.
[473]Blegen et. al.1950, 66.
[474] Sarı ve Arslan 2017, 8.
[475]Blegen et. al.1950.

detaylı çalışmaları sonrasında ortaya çıkardıkları kültür "Beycesultan ETÇ I" olarak değerlendirilmiştir[476]. Söz konusu kültürün yayılım alanına E. Akdeniz Aşağı ve Orta Büyük Menderes Havzaları'nı da dahil ederek "Büyük Menderes Havzası ETÇ I Kültürü" olarak tanımlamıştır[477]. Bu kültürün tanımlı öğeleri arasında siyah ve kırmızı astarlı, ince cidarlı, geniş ve sığ oluk bezemeli küresel gövdeli maşrapa, testi ve çömlekler bulunmaktadır. Kaselerde yatay, dikey kulp ve tutamaklara rastlanılmaktadır. Gaga ağızlı testilerde ve maşrapalarda oluk bezemeli ve uzun şeritli kulplar tespit edilmiştir. Çift kulplu amphoralar Batı Anadolu'nun çoğu yerleşimlerinde kullanılmaktadır. Beycesultan küresel gövdeli, abartılı şekilde gövdeden ağız kenarına yuvarlak olarak birleşen çift kulplu amforalar nadir olarak görülen formlar olarak tanımlanmaktadır[478]. Ayrıca bu dönemde C1 Tipi (Dışa dönük ağız kenarlı ucu küt ayaklılar) üç ayaklı mutfak kapları da mevcuttur[479]. Oldukça kaliteli parlak yüzeyler siyah, portakal, pembe ve kırmızı renklerinde çeşitlilik göstermektedir. Yatay, dikey oluk bezeme, memecik bezeme ve saklı astar ile yapılan barbotin, balık pulu motifleri ve konsantrik halkalar gibi bezemeler yoğun olarak kullanılmaktadır[480]. Batı Anadolu kapsamında gri keramiğin gelişimini ETÇ I'de XIX-XVIII tabakalarında az miktardaki astarlı ve perdahlı bir kap üzerinden izlenebilmektedir. Sığ, derin çanaklar, tek kulplu testiler ve çömlekler gibi formlara ait gri seramikler iyi pişmiş astarlı ve parlak perdahlıdır[481]. Aynı zamanda üçayaklı mutfak kaplarının en erken örneklerini görmek mümkündür. Daha sonra yani ETÇ II'de bu kaplar İç Kuzeybatı Anadolu'ya da yayılacaktır[482].

Göller Bölgesi ve Antalya civarındaki çanak çömlekler kendi içinde belirleyici bazı stilistik özellikler barındırmaktadır. Burada basit profilli ve dışa açılan kaselerin kullanımı yoğunken *anti-splash* özellikteki kaseler kullanılmamaktadır. Bölgede merkezi bir yerleşim olan Karataş-Semayük'te kırmızı astarlı ve açkılı mallar, koyu yüzlü astarlı ve açkılı mallar kullanılan yaygın mal gruplarındandır. Kabartma, çizi,

[476] Lloyd ve Mellaart 1962, 129.
[477] Akdeniz, 1999, 38.
[478] Lloyd ve Mellaart 1962, 20.
[479] Sarı ve Arslan 2017, 11.
[480] Lloyd ve Melllaart 1962, 116.
[481] Lloyd ve Mellaart 1962, 116, 118-119, Fig. P. 14. 17-18, 22-23; 120-121, Fig. P. 15. 1-2, 5, 7, 11, 31; 122-123, Fig. P. 16. 5, 8, 130-131; Fig. P. 20. 1, 2; Aykurt 2019, 12.
[482] Sarı ve Arslan 2017, 5.

baskı ve beyaz boya bezeme uygulamalarına sık rastlanır. Küpler üzerine kabartma olarak svastika ve dağ keçisi motifleri bölgeye özgü uygulamalardır[483].

Balıkesir-Akhisar Manisa'da mezarlık buluntuları ve yüzey araştırmalarıyla birlikte elde edilen verilerle çanak çömlek özellikleriyle ilgili bilgi elde edilmektedir. 1900'lerde Yortan[484] ve Babaköy Mezarlık[485] kazılarında bölgeye özgü önemli veriler elde edilmiştir. 1960'lı yıllarda D. French[486], 1980'li yıllarda M. Özdoğan[487] ve son yıllarda E. Akdeniz[488] bölgede yüzey araştırmaları gerçekleştirmişlerdir. Yortan Mezarlığı'ndan elde edilen veriler T. Kamil tarafından A, B ve C olmak üzere değerlendirilmiş ve A grubunu ETÇ I ve II'ye tarihlendirmiştir[489]. A grubunda gri, siyah ve kırmızı yüzeylere sahip kaplar iyi açıklıdır. Astarlı örnekleri de görmek mümkündür[490]. Bölgede *anti-splash* kaseler yaygın kullanıma sahiptir ancak beyaz dolgular, makara ya da boynuz kulp gibi uygulamalar pek görülmemektedir[491].

Batı Anadolu kıyı kesiminde çanak çömlek geleneği Geç Kalkolitik'te görülen özelliklerin devamı niteliğindedir. Geç Kalkolitik özelliği gösteren koyu renk astarlı ve perdahlı çanak çömlekler ileriki aşamada kızıl kahverengine dönüşmektedir. Düz ağız kenarlı içten kalınlaştırılmış kâseler kuzeyden güneye kadar tüm sahil şeridi boyunca görülen kaplardandır. Çanaklarda boynuz benzeri üçgen çıkıntılar, ayaklı ve yüksek halka dipler, yatay delikli ya da deliksiz tutamaklar sık kullanılan formlardır. ETÇ I'in sonlarına doğru yatak kulplar yaygınlaşır. Gaga ağızlı testiler ve çeşitli boylarda üçayaklı pişirme kapları sahil kesimi için tipiktir. Üçayaklı kapların bazılarında emzik benzeri düzenekler bulunmaktadır. Aynı zamanda çeşitli formlara ait kapak tipleri de ele geçmiştir. Limantepe'de küçük boyutlu üçayaklı bir kap A1 tipinde (yükselen ağızlı uca doğru incelen ayaklılar) bir örnek ele geçmiştir[492]. Kikladlara özgü konik boyunlu çömlekler (*collared Jar*) bölgesel farklılıklarla birlikte sahil kesiminde görülen kap türlerindendir. Aynı zamanda "Kiklad tavaları" da Limantepe, Baklatepe ve Karahisar'da ele geçen formlardandır. Kiklad tavalarının

[483]Eslick, 2009,63,75.
[484]Charloux, 2001, 24-26.
[485]Bittel, 1939/41, 1-28.
[486] French, 1969a,41-98.
[487]Özdoğan, 1988, 571-590.
[488] Akdeniz, 2009, 49-64.
[489] Kamil, 1982.
[490] Kamil, 1982, 14.
[491]French, 1967.
[492] Sarı ve Arslan 2017, Batı Anadolu'da Üç Ayaklı Mutfak Kabının Yayılımı ve Gelişimi, 1-23.

Batı Anadolu'da görülen bazı örneklerin taklit edildiği ve bazı kazıma ve baskı bezeme gibi yerel uygulamaların yapıldığı görülmektedir. ETÇ I'in sonlarına doğru Erken Kiklad I'ye özgü urfirnis sos kapları gibi ithal ürünler bazı yerleşim yerlerinde tespit edilmeye başlanmaktadır. Bu yerleşim yerlerinden biri olan Troya'da ele geçen bu kaplar Blegen tarafından "Erken Ege Kapları" (*Early Aegean Ware*) olarak tanımlanmıştır[493]. Diğer yerleşim yerlerinden olan Limantepe'de kaplar oldukça yüksek kalitededir. Öyleki Limantepe'deki kapların kalitesi Kikladlar'da bulunan örneklerden daha kaliteli olduğu yorumlanmıştır. Bu kap biçimi "*Yellow Mottled*" olarak tanımlanan kap tek ve ilk örnek olarak Limantepe'de ele geçmiştir. Sos kaplarının yanı sıra açık zemin üzerine koyu renk bezemeli testi ya da pyxis gibi Erken Kiklad II kapları Limantepe'de ele geçmiştir. Hayvan biçimli kaplar (*askos*) ilk kez ETÇ I'de ortaya çıkmakta ve ETÇ II'de neredeyse tüm Batı Anadolu'da kullanılmaktadır[494]. ETÇ I kaplarının üzerinde kazıma bezeme geometrik motifler çok sık görülen uygulamalardır. İçine uygulanan ince beyaz boyama geometrik bezeme Geç Kalkolitik'ten itibaren yaygın bir şekilde uygulanır[495]. Batı Anadolu'nun kıyı kesiminde çanak çömlek geleneği İç Batı Anadolu'dan ziyade daha çok Kiklad ve Doğu Ege Adaları'yla benzerlikler bulunmaktadır. Bu benzerlik ETÇ I'in sonlarına doğru artış göstermektedir[496].

Batı Anadolu Kıyı kesimde yer alan Yassıtepe'de ETÇ I Geçiş Dönemi ve ETÇ I verileri ile keramikler konusunda bilgi edinmekteyiz. ETÇ I geçiş dönemi (IIB 6-8) keramiği yerleşimde oldukça homojen bir yapıya sahiptir. Büyük kaplar perdahlı küçük kapların sade olduğu görülür. Yüzeyler perdahlı keramikte koyu (koyu gri, siyah, grimsi kahve), sade yüzeylerde ise açık renklidir. Tamamı el yapımı olan kaplar içe kalınlaştırılmış ağız kenarlı kase ve çanaklar, omurgalı kase ve çanaklar, üç ayaklı çömlekler, küçük boynuzumsu çıkıntıları olan ağız kenarlı çömlekler, çift kulplu çömlekler, gaga ağızlı testiler ve kapaklar gibi formlardan oluşmaktadır[497]. ETÇ I keramiği hamur ve yüzey özellikleri önceki dönemin devamı şeklindedir. Yarıdan fazlası perdahlı olan kapların yüzeyleri siyah, grimsi kahverengi, gri, siyahımsı gri ve siyahımsı kahverengi gibi koyu renklerin yanı sıra kırmızı, soluk kahverengi, pembe, kahverengi ve kırmızımsı kahverengi gibi renklerden

[493]Blegen et. al.1950, res. 251, no. 4,10,11.
[494] Duru, 2008,90.
[495]Şahoğlu, 2011, 136-138.
[496]Şahoğlu, 2011, 138.
[497] Derin, 2020, 10.

oluşmaktadır. İçe kalınlaştırılmış kâse/çanakların, üç ayaklı çömleklerin ve gaga ağızlı testilerin karakteristik olarak yaygın olmasının yanı sıra basit ağız kenarlı çanak/kase, içe dönük ağızlı omurgalı çanaklar/kaseler, fincanlar, boyunlu düz dipli çömlekler, kesik gaga ağızlı testiler, küpler, çift kulplu bardak/kupa/tankardlar, pyxisler, kapaklar ve zoomorfik kaplar gibi formlar ele geçmiştir. Kaplarda omuzlarda ip delikli tutamaklar, ağızdan yükselen boynuz şekilli tutamaklar, makara kulplar gibi eklentilere rastlanmaktadır. Kapların üzerine beyaz dolgulu insize bezeme ve kabartma bezeme gibi uygulamalar yapılmıştır[498](**Şekil 14**).

Erken Tunç Çağı II süreci Anadolu'da uzun mesafeli ticaretin geniş çaplı yayılıma ulaşan bir dönemi yansıtmaktadır. Kuzey Suirye'den başlayıp Kuzeybatı Anadolu'ya kadar etkileşim ağının çanak çömlek verileriyle de izleri takip edilebilmektedir. Bunun yanı sıra Ege Dünyası'nın etkileri görülmeye devam eder. Çanak çömleklerde yine bölgelere göre bir gruplandırma söz konusudur.

Kuzeybatı Anadolu ve Anadolu'ya yakın adalarda bu süreci izlemek mümkündür. Troya ve Yenibademli kazıların öncülüğünde kültürel yayılım detaylı takip edilebilmiştir. Troya Ig-k ve Troya IIa tabakalarında ETÇ II için çanak çömlek gelişimi izlenebilmektedir. Koyu yüzlü açkılı malların kullanımı devam etmektedir. Bunun yanı sıra gri, siyah, kırmızı ve kahverenginde yüzeyler de görülmektedir. Bu dönemde parlak açkılı astarlı mallar (*Luster Ware*) ortaya çıkar ve sonraki dönemde kırmızı ve siyah renklere sahip olanlar Troya II'nin karakteristik malları olacaktır. İzmir ve çevresindeki yerleşimlerde ETÇ I'de görülen Erken Ege Tipi kapları Troya'da ETÇ II'de oldukça az sayıda ele geçmiştir. Blegen tanımladığı 'Erken Ege Mallar'ını Fırça izli mallar (*Scored Ware*) ve Açkılı Mallar (*Glazed Ware*) olmak üzere iki gruba ayırmaktadır[499]. Troya'da Blegen'in'A6' olarak tanımladığı içten kalınlaştırılmış dudaklı kaseler[500] kullanılmaya devam ederken *anti-splash* kaselerin kullanımı seyrekleşir. 'A12' formlu kaplardan gelişen ve ETÇ II ve III'de yaygın kullanılan Blegen'in 'A16' olarak tanıttığı kaseler bulunmaktadır. 'A16' olarak adlandırılan bu kaselerde yatay kulplar ve üç ayaklar sık kullanılmaktadır[501].Tek kulplu akıtacaklar daha çok IIb'den itibaren yaygınlaşmaktadır. Blegen tek kulplu akıtacakları II. Yerleşmede karakterisitik olan *tankard*ların (A39, A43) öncü formu

[498] Derin, 2020, 11-17.
[499]Blegen et. al.1950, 220.
[500]Blegen et. al. 1950, 58, 60.
[501]Blegen et. al.1950, 227.

olarak nitelendirmiştir. Gaga ağızlı küresel gövdeli ve geniş boyunlu testiler yaygın kullanılmaktadır[502]. Çizi ve nokta bezemeli kutucuklar (pyxis) ve fıçılar kullanımı yaygın olarak devam etmektedir. Kutucuklar kaideli ya da üçayaklı ve kapaklı olabilmektedir.

Troya'da bu dönemde görülen yeniliklerden biri de gri seramiklerdir. II. tabakadan itibaren kullanılmaya başlayan gri seramik üç farklı grup oluşturmaktadır. Birincisi el yapımı gri astarlı ve perdahlıdır. Tabak, derin çanak, testi ve çömlek gibi kap türlerinden oluşmaktadır. İkincisi çark yapımı gri, parlak perdahlıdır. Derin çanak, çömlek ve depas gibi kap türleri yer alır. Üçüncüsü ise iyi pişmiş, açık gri, mikalı gri gibi özellikleri olan örneklerden oluşmaktadır. Depas, testi ve çömlek gibi formlardan oluşan elde ya da az sayıda çarkta şekil verilerek yapılan kaplardır. Kaplar yiv ya da çizi bezemelidir[503].

Troas Bölgesi'nin güneyinde kalan bölümdeki, Yortan Mezarlığı'nda ele geçen çanak çömleklerde de ETÇ I ve ETÇ II ayrımı yapmak zordur. A grubunda gri-siyah açkılı beyaz boyalı mallar yoğun kullanılmıştır. En karakteristik formlar arasında kesik gaga ağızlı üçayaklı testilerdir ve bu testiler literatürde 'Yortan Gaga Ağızlıları' olarak tanımlanmaktadır. Testilerde ağızdan gövdeye geniş bir yay çizen kulplar bulunmaktadır. Gövdede yiv ve nokta bezemeler beyaz macunla doldurulmuştur. Kültüre özgü uygulamalardan biri de siyah üzerine beyaz boya bezemedir. Boyunlu, dikey-yatay ip delik tutamaklı, üçayaklı beyaz boya bezemeli çömlekler de bu kültüre özgü kap formlarındandır[504].

Kuzeybatı Anadolu'nun iç kesimlerine doğru Küllüoba'da kırmızı astarlı ve açkılı mallar ana mal gruplarıdır. IV B evresinde ilk kez portakal rengi astarlı parlak açkılı mal ortaya çıkar. Bu mal grubu ETÇ III'de karakteristik mal grubu olan *Red-Coted* mal grubunun öncüsü olarak yorumlanır ve *Proto-ted Coted* olarak tanımlanmaktadır[505]. Basit profilli ve ilmik kulplu kaselerin kullanımı yoğundur. IV C evresinde ilk defa "S" profilli kaseler ve içe kıvrılan ağızlı kaseler kullanılmaya başlamaktadır. Gaga ağızlı testilerin kesik gaga ağızlı, geniş boyunlu, emzikli, basık boyunlu ve geriye yatık boyunlu gibi çeşitlerine rastlanmaktadır[506]. Ayrıca bu

[502]Blegen et. al.1950,66.
[503]Blegen et. al.1950, 220.
[504] Kamil, 1982, 145, 53.
[505]Sarı, 2009,92.
[506] Efe, 1988; Sarı, 2012, 145-146.

dönemde C2 Tipi (dışa dönük ağız kenarlı uca doğru incelen ayaklılar) üçayaklı mutfak kapları da mevcuttur[507].

Demircihöyük'te *black-topped* mallar ve kırmızı astarlı ve açkılı mallar hâkimdir. Memecik, kabartma ve yiv bezemeler yaygın kullanılmaya başlamaktadır[508]. Basit profilli kâseler, derin kâseler ve üst katlara doğru sığ ve hayvan kaselere sık rastlanır. Dönemin ortalarına doğru "S" profilli kâseler çoğunluk kazanır. Keskin omurgalı kâseler nadir görülmektedir. Kâselerde ilmik, burma kulplar, atnalı biçimli tutamaklar bulunmaktadır[509]. ETÇ I'de çarpmaz bantlı bezeme motifleri olan şişeler değişikliğe uğrar ve şevron ve iç içe yarım daire motifleri şeklinde bezemeler uygulanır[510]. Geniş ağızlı küpler (*flower-pot*) kullanılmaya devam ederken bu dönemde boyunlu küpler de kullanılmaya başlamaktadır[511].

Kuzeybatı Anadolu'nun iç kesimlerinde son dönemlerde tespit edilen Çiledir Höyük'te ağırlıklı olarak ETÇ II'te tarihlenen keramikler ele geçmiştir. Hamur renginin devetüyünden kahveye kadar çeşitlilik gösterdiği kapların tümü perdahlanmıştır. El yapımı olan kaplar devetüyü, kahve ve siyah yüzey renklerine sahiptir. Tek kulplu çanaklar, derin ve sığ çanaklar, *black-top* olarak tanımlanan siyah ağız kenarlı çanaklar, fincanlar, minyatür kaplar, gergin kulplu testiler, küresel gövdeli testiler ve tankardlar bu dönemim kap formları arasındadır[512].

Güneybatı Anadolu'ya bakıldığında iç kesimde Beycesultan'da ETÇ II'de çanak özellikleri tamamen değişiklik göstermektedir. İnce cidarlı kapların yerine kalın cidarlı devetüyü, pembe, gri ve siyah hamurlu mallar yer alır[513]. Yiv şevron bezeme, kabartma bant bezeme ve memecikler oldukça sık uygulanmıştır. Beyaz boya bezeme azalırken onun yerine oluk ve yiv bezeme yaygınlaşmaktadır[514]. En karakteristik formlar arasında yer alan *anti-splash* kaseler de alçak ve pencereli kaideler şeklindedir[515]. Yortan tipi kesik gaga ağızlı testiler XIII. tabakadan itibaren yaygınlaşır[516]. Geniş boyunlu küpler (*flower pot*) ve çömleklerin ağız kenarı altında

[507] Sarı ve Arslan 2017, 11.
[508] Efe, 1988,127.
[509] Efe, 1988.
[510] Efe, 1988, Taf 25/7-11.
[511] Efe, 1988, Taf. 36.
[512]Türktüzün vd, 2014, 52.
[513]Lloyd ve Mellaart 1962,135
[514]Lloyd ve Mellaart 1962,135.
[515]Lloyd ve Mellaart 1962,141.
[516]Lloyd ve Mellaart 1962,175.

at nalı biçimli tutamaklar mevcuttur[517]. XIII. tabakadan itibaren ilk keskin 'S' profilli kaseler kullanılmaya başlar. XIIIa tabakasında ince devetüyü hamurlu ve portakal rengi astarlı parlak açkılı bir grup malı Mellaart, *import* olarak nitelendirmiştir[518]. ETÇ II ile birlikte gri seramik kullanımının yaygınlaştığı görülmektedir. Bir örnek haricinde hepsi elde şekillendirilmiştir. Yatak kulplu çanak, tek dikey kulplu çanak, dikey, yatay ve ilmek kulplu kaideli çanak, ip delik tutamaklı çanak, fincan, testicik, dik gaga ağızlı ve kesik gaga ağızlı testiler, boyunlu çömlek gibi formlarda gri seramik örneklerini görmek mümkündür[519]. Ayrıca bu dönemde A1 Tipi (Yükselen ağızlı uca doğru incelen ayaklılar) üçayaklı mutfak kapları da mevcuttur[520]. Aynı zamanda bu dönemde C1 Tipi (dışa dönük ağız kenarlı ucu küt ayaklılar) üçayaklı mutfak kapları da mevcuttur[521].

Beycesultanın kuzeydoğusunda yer alan Kusura yerleşiminin B evresi ETÇ II'ye tarihlenmekte ve bu evrede görülen karakteristik formlar kendi adıyla tanımlanmaktadır. Bu evrede görülen kırmızı açkılı karakteristik mallar, Kusura kaseleri, Kusura fincanları olarak literatüre geçmiştir. Kusura fincanları basık boyunlu testicik formundadır. Bu kapların yayılım alanları Antalya-Göller Bölgesi ve Afyon'a kadar uzanmaktadır[522].

Güneybatı Anadolu'nun Likya Bölgesi yakınlarında bulunan Karataş-Semayük'te kırmızı astarlı ve açkılı malların kullanımı yaygındır. Bezemeli kaplar yoğunlaşır. Boya, oluk ve barbotin bezeme kaplar üzerinde görülen uygulamalardır. Basit profilli kaselerin yanı sıra içe dönük dudaklı, derin kaseler de ilk kez kullanılmaya başlamaktadır. Gaga ağızlı testilerin gagası uzatılmış testiler, kesik gaga ağızlı testiler geriye yatık boyunlu gaga ağızlı testiler gibi çeşitlilikte üretilmiştir[523].

Antalya sınırlarındaki Bademağacı'nda belirlenen 8 mal grubu içerisinden en çok kırmızı astara sahip mallar başta olmak üzere gri-siyah mallar yoğunluktadır. Dışa

[517]Lloyd ve Mellaart 1962.
[518]Lloyd ve Mellaart 1962,177.
[519]Lloyd ve Mellaart, 1962: 135-138, 142-143, 142-143, Fig. P. 22. 3, 9, 14; 146-147, Fig. P. 24. 12, 20-22;
148-149, Fig. P. 25. 7, 11, 14, 15; 152-153, Fig. P. 27. 4, 154- 155, Fig. P. 28. 8; 158-159, Fig. P. 30. 8; 160-161, Fig. P. 31. 1, 8; 164-165, Fig. P. 33. 5, 12; 170-171, Fig. P. 36. 1; Fig. P. 37. 6; 174-175, Fig. P. 38. 4, 15, 19, 21, 22; 176-177, Fig. P. 39. 4, 11, 13; 178-179, Fig. P. 40. 1, 5; 184-185, Fig. P. 43. 2-3, 7-9, 12, 14; 186-187, Fig. P. 44. 2-4, 6, 10, 14, 16, 18; 188-189, Fig. P. 45. 1, 6, 9, 18, 20; Aykurt 2019,12.
[520] Sarı ve Arslan 2017, 7.
[521] Sarı ve Arslan 2017, 11.
[522] Lamb, 1937.
[523]Mellaart, 1954.

açılan kenarlı ve ağız üstü çıkıntılı kaseler en yaygın kullanılan formlar arasındadır. Gaga ağızlı testiler gagası öne yatık, geniş boyunlu, basık boyunlu ve uzun boyunlu gibi formlarda görülmektedir[524]. Gaga ağızlı testiler ETÇ II keramiği içerisinde yaklaşık % 23 tüm testilerin içerisinde ise yaklaşık % 93 orana sahiptir[525]. Testiler çok kaliteli ve özenli bir işçilikle oluşturulmuştur. Oldukça iyi açıklanan gaga ağızlı testiler metalimsi bir görünüme sahip olmuştur. Testiler sivri ya da hayvan, küresel ya da basık gövdeli, yuvarlak ya da düz dipli olarak çeşitlilik göstermektedir[526]. Küresel gövdeli, çift dikey kulplu ve boyunlu çömlekcikler üzerinde çizi, zikzak, bant ve çizgi bezemeler bulunmaktadır[527].

Aphrodisias'ta siyah, kahve ve kırmızı açkılı mallar yerleşime özgüdür. Kesik gaga ağız ya da gaga ağızlı testilerde burada rastlanmamaktadır. Dışa açılan ağız kenarlı ve anti-splash kâselerin kullanımı yoğundur[528]. Ayrıca bu dönemde A1 Tipi (yükselen ağızlı uca doğru incelen ayaklılar) üçayaklı mutfak kapları da mevcuttur[529].

Batı Anadolu sahil kesiminde Erken ETÇ II çanak çömleği ETÇ I'in kısmen devamı niteliğindedir. İçe dönük ağızlı, kaideli ve çeşitli biçimlerde tutamak ya da kulplu kâseler kullanılmaya devam etmektedir. Üçayaklı çömlekler, gaga ağızlı testiler ve çeşitli formda kapaklar yoğun bir şekilde kullanılmıştır. Oldukça yüksek kalitede olan ithal urfirnis sos kapları sadece Limantepe'de ele geçmiştir. Sos kapları metal örnekleri gibi benzerlik taşımaktadır. Diğer ithal örnek kulpları kazımalı Kiklad taşıma çömlekleridir. Dıştan kalınlaştırılmış ağızlı kabın üst gövde halat motifi bezemelidir. ETÇ II'de yeni form ve mal grubu ortaya çıkar. Siyah perdahlı ve kırmızı astarlı ince nitelikli kapların yanı sıra bu dönemde ilk defa tek ya da çift kulplu fincanlar, çan biçimli fincanlar, tankardlar, depaslar ve kesik gaga ağızlı testiler kullanılmaya başlamaktadır. Depaslar içerisinde '*Pisidya türü depas*' örneklerine yakın depaslar bulunmaktadır[530]. İçme ve içecek sunma gibi kapların bu dönemde ortaya çıkması Orta Anadolu'yla olan ilişkilere bağlanmaktadır. Kısa boyunlu ince nitelikli, tek kulplu fincanlar içme kabı olarak ilk kez kullanılmaya başlar. Tankardların erken bir çeşidi olarak görülen bu formlar Limantepe ve

[524] Duru, 2004, 45/4; Duru ve Umurtak2008, lev. 41/a.
[525]Umurtak ve Çongur 2021, 2.
[526]Umurtak ve Çongur 2021,2.
[527]Duru ve Umurtak 2008, 207-208, lev. 42/b-c.
[528]Joukowsky, 1986,175, 370.
[529] Sarı ve Arslan 2017, 7.
[530] Yılmaz, 2010, 43.

Baklatepe'de ele geçmektedir. Kısa bir kullanımdan sonra kapların uzun boyunlu, ağızdan kulplu, omuzdan kulplu ve boyundan kulplu formlarda çeşitlenmektedir. Yalancı depas (*pseudodepas*) olarak da yorumlanan çift kulplu tankardlar ETÇ III ortalarına kadar kullanılmaya devam eder[531]. Silindirik biçimli ve dikey kafes şeklindeki tutamaklar ilk kez bu evrede görülmektedir. Baklatepe'deki tavalar (*frying pan*) Anadolu'daki en erken örnekleri temsil eder[532]. Gri keramikler Limantepe ve Baklatepe'deki örneklerden bilinmektedir. Buradaki örnekler temiz hamurlu ve mikalı bir içeriğe sahiptir. Çoğu elde şekillendirilmiş olan gri mallar kesik gaga ağızlı testi, emzikli kap, çömlek, depas, tankard ve pyxis gibi kaplardan oluşmaktadır[533].

Poliochni ETÇ II'ye denk gelen Yeşil ve Kırmızı Evre'lerde makara kulp kullanımı azalır, içten kalınlaştırılmış kâseler ortadan kalkar. Bunu yerine konik kâseler yaygınlaşmaya başlar ve kesik gaga ağızlı testiler görülmeye başlar[534] (**Şekil 15**).

ETÇ III'ün erken evreleriyle birlikte Anadolu, Mezopotamya ve Ege gibi bölgeler arasında ilişkiler yoğunlaşmaktadır. Daha çok ticarete dayandırılan bu ilişkilerin izini bazı yeniliklerle birlikte çanak çömleklerde de görmek mümkündür. Söz konusu yeniliklerin başında çömlekçi çarkının kullanılması gelmektedir. Çarkın kullanılması kap üretiminde standartlaşmayı da beraberinde getirmektedir. Bu dönemde parlak açkılı mal (*Red Coated Ware*), film astarlı mal (*Wash Ware*)[535] ve az sayıda gri açkılı mal grupları görülmeye başlar[536]. Çark yapımı yalın mallar görülen yeni mal grupları arasındadır. Yeni form gruplarına bakıldığında Troya A2 tabakları, depaslar, amfora, basık boyunlu çömlekler ve küpler gibi kaplar bulunmaktadır[537]. Çark ve el yapımı olan Troya tabakları astarlı mal grubunda bu evrede döneme özgü formlardan biri haline gelir[538]. Tüm bu yeniliklerle birlikte yeni mal grupları zamanla bazı yerel değişikliklerle birlikte Batı Anadolu'nun neredeyse tamamında belirli aşamalarla görülmeye başlamaktadır.

ETÇ III geç aşaması aynı zamanda W. Orthmann tarafından Orta Anadolu için *übergangsperiode* (Orta Tunç Çağı'na Geçiş Dönemi) olarak tanımlanmaktadır.

[531]Şahoğlu, 2011, 138-139.
[532]Şahoğlu, 2008, 487.
[533]Özkan ve Erkanal, 1999: 18-19, res.17; Şahoğlu, 2002:51; Aykurt, 2019, 13.
[534]Bernabo-Brea, 1964; Traverso, 1997.
[535]Lloyd ve Mellaart 1962, 199.
[536]Efe, 2006b, 23.
[537]Efe, 2007b, 55.
[538]Eslick, 2009,160.

Ancak Batı Anadolu'da da Bayraklı Höyüğü de dahil olmak üzere Küllüoba ve Troya gibi birkaç yerleşim yeri kronolojik olarak ETÇ III sonu OTÇ'ye geçiş aşaması olarak bir tarihlenmeyi yerleşim kronolojilerinde kullanmaktadır.

Troya ve çevresinde ETÇ III'de '*Luster Ware*'[539], Parlak Kırmızı Astarlı ve Açkılı Mal (*Red Coated Ware*)[540], Film Astarlı Mal (*Wash Ware*) ve '*Nubbly Ware*'[541] gibi mal grupları ortaya çıkmaktadır. Parlak Kırmızı Astarlı ve Açkılı Mal ile üretilen içe doğru kıvrılan ağızlı kâseler, tankard, depas ve "S" profilli kâseler gibi formlar bulunmaktadır. Bu kapların hem elde hem de çarkta üretilmiş formları mevcuttur[542]. Troya IIc evresinde ilk defa görülen yalın mal sonrasında yaygın olarak kullanılmaya başlamakta ve aynı zamanda Film Astarlı Mal (*Wash Ware*) ile üretilen tabaklar da karakteristik hale gelmektedir[543]. ETÇ III'ün başlangıcı olarak kabul edilen IIb evresinde ilk defa çarkta yapılmış çanak çömleğe rastlanılmaktadır[544]. Siyah-gri açkılı *anti-splash* kâselerdeki yoğunluk Troya I'den itibaren Parlak Kırmızı Astarlı ve Açkılı Mal ve *Nubbly Ware* ile üretilmiş içe doğru kıvrılan ağızlı ve üç ayaklı kaselerde görülür[545].Yatay ilmik kulplu, dışa dönük dudaklı halka dipli kaseler tipik bir hal almaya başlamaktadır. Tek kulplu testi, yonca ağızlı, uzun boyunlu ve uzun gaga ağızlı testiler yeni formlar arasında yer alır. Tek ve çift kulplu tankard II. Yerleşmenin başından itibaren görülmeye başlamaktadır[546]. Bıyık motifli depolama kapları dönem için tipik bir hal almaktadır. Gövdeler ovalleşir, ince ve uzun bir form kazanır. Poliochni Sarı Evre'de Troya ile benzer bir çanak çömlek kullanımını görmek mümkündür. Troya V. yerleşmede Parlak Kırmızı Astarlı ve Açkılı Mal ince ve yoğun bir şekilde demir içermesi sebebiyle metalik bir görünüm kazanmaktadır[547]. Bu dönemde görülen yalın malların yanı sıra gri mallar II. Tabakadan itibaren gelişerek IV. yerleşmede oldukça kaliteli bir görünüm kazınır. IV. Tabakadaki gri mallar Gri Minyas Malı/ Anadolu Gri Malı olarak adlandırılmaktadır[548]. Gri mallarda Yarı küresel gövdeli içe dönük dudaklı kaseler, 'S' profilli kaseler, kırmızı hac motifli (*Red Cross Bowl*) kaseler en yaygın kase formlarıdır. Tek kulplu fincanları

[539]Efe, 2007,fig. 18.
[540]Blegen et. al.1950,221.
[541]Blegen et. al. 1950, 223.
[542]Blegen et. al. 1950, 221.
[543]Sazcı, 2005, fig. 6.
[544]Blegen et. al. 1950,205.
[545]Blegen et. al. 1950, 226.
[546]Blegen et. al. 1950, 64.
[547]Blum, 2006, 149.
[548] French, 1973,52.

tankardlar, depaslar ve kantharoslara ise nadiren rastlanmaktadır[549]. Gagası öne doğru silindirik boyunlu gaga ağızlı testiler, yonca ağızlı testiler, yarık ağızlı testiler ve iki veya daha çok kulplu çömlekler sık rastlanan formlardır[550].

ETÇ IIIA'da tıpkı bir önceki dönemde olduğu gibi gri seramikler malzeme ve teknik açıdan üç grup oluşturmaktadır. Birinci grup Troia II seramiği gibi elde yapılmıştır. Hamurunda kum ve yanıcı madde gibi katkılar bulunmaktadır. Örneklerin yüzeyi alacalı ve perdahlı veya astarlı ve parlak perdahlı bir görünümdedir. Çanak, çömlek, testi ve kapak gibi formlar tespit edilmiştir. İkinci grup çarkta şekillendirilmiş bir bölümü astarlı bir bölümü perdahlı olarak yapılmıştır. Bu grup farklı tiplerde kapaklarla birlikte çok az formdan oluşmaktadır[551]. Üçüncü grup çok iyi pişmiş, açık gri renkte, mikalı, çok sert, sıkı hamurlu ve yüzeyi parlak astarlıdır. Kabartma ve yiv bezemeli derin çanaklarda bu grup özellikleri görülmektedir[552]. ETÇ IIIB'de gri seramiklerde bir artış yaşanmaktadır. Hem elde hem de çarkta yapılan mal grubunda açık gri, gri ve koyu gri renklerde kalın veya ince olarak astarlanarak oluşturulan kapların yüzey kısmı da perdahlanmıştır. Açık ve donuk yüzeylerin yanı sıra yüzeylerde alacanmalar da görülmektedir. Kaplar plastik, çizi, baskı, yiv ve perdah bezemelerle dekore edilmiştir[553].

Seyitömer ETÇ III çanak çömleğinin büyük oranda kırmızı astarlı olduğu ve gri astarlı depas ve rhyton örneklerinin de mevcut olduğu bilinmektedir. Pithos boyutunda depolama kapları pek görülmemektedir. Kaplar genelde el yapımıyla şekillendirilmekle birlikte çark üretimi depas ve tankard gibi formlarla sınırlandırılmıştır. Seyitömer'de kap üretiminde kalıp yapımı özelliğiyle diğer yerleşimlerde görülen üretim tekniklerinden farklılık oluşturmaktadır. Kalıp tekniği ile çömlekler, testiler, birleşik kaplar, libasyon kapları ve rhytonlar üretilmiştir. Bu teknik ile iki gövde parçasına ait kilin kalıplarla şekil verildikten sonra birleştirilmesiyle oluşturulmaktadır. Bu nedenle üretilen formların da küresel gövdeli olması gerekmektedir. Ayrıca bu dönemde C2 Tipi (Dışa dönük ağız kenarlı uca doğru incelen ayaklılar) üçayaklı mutfak kapları da mevcuttur[554]. Çanak ve testi formları gibi kaplarda kabartma bezeme, memecik motifi, kazıma bezeme ile

[549]Blum, 2006,150.
[550]Blum, 2006, 150.
[551]Blegen et. al. 1950, 19; Aykurt, 2019, 14.
[552]Blegen et. al. 1950, 19,35; Aykurt, 2019, 14.
[553]Blegen et. al. 1951, 118, 119, 235, 137-138, 249-251; Aykurt, 2019,15.
[554] Sarı ve Arslan 2017, 11.

yapılmış geometrik motifler işlenmiştir. Astar boya bezeme ise Batı Anadolu'daki değer yerleşimlere göre daha yoğundur. Depas, tankard, A2 tabağı, Suriye şişesi ve amphora gibi kapların çarkta üretildiği görülmektedir[555]. Çiledir Höyük'te de sınırlı sayıda da olsa kırmızı astarlı tankard ve kırmızı-siyah astarlı depas ele geçmiştir. Bu kapların benzerlerinin üretim merkezi olan Seyitömer'de de olması sebebiyle Çiledir Höyüğe buradan geldiği düşünülmektedir[556].

Frigya Bölgesi'nde yer alan Küllüoba'da Parlak Açkılı Mal (*Red Coated Ware*) benzer olan mal grubu Öncü Parlak Kırmızı Açkılı Mal (*Proto-Red Coated Ware*) olarak tanımlanmıştır[557]. Troya tabakları ve tankard formu ilk kez görülmeye başlar. Aynı zamanda yalın maldan üretilmiş çark yapımı A2 tabakları stratigrafik olarak Küllüoba'da ele geçmektedir. Bu formun en erken örnekleri el yapımı kırmızı astarlı olarak ETÇ II'nin geç evreleri olan IV A evresinde ortaya çıkar ve sonrasında tüm ETÇ III boyunca kullanılır[558]. İçe doğru kıvrılan ağız kenarlı, dikey kenarlı omurgalı ve "S" profilli sığ kâseler kırmızı astarlı ve açkılı mal ile açkılı mal olarak üretilmişlerdir. Bu kapların çark üretimi olan örnekleri de bulunmaktadır[559]. Küllüoba IIIB evresinde tek kulplu tankard[560], IIIC evresinde depas[561], geriye yatık boyunlu gaga ağızlı testi, matara biçimli testi, ampora formu ilk defa ortaya çıkmaktadır. Depaslar içerisinde 'pisidya türü depas' örnekleri de mevcuttur[562]. IVB evresinde yalın mal ve kırmızı astarlı maldan yapılan Suriye şişeleri *import* olarak değerlendirilmektedir. Yine IVB tabakasında ilk kez üçayaklı mutfak kapları kullanılmaya başlamaktadır. Çarkın etkisiyle testi ve çömlek gövdeleri giderek ovalleşmektedir[563]. Küllüoba'da ETÇ III sonu OTÇ'ye geçiş evresinde döneme özgü mallar ve mal grupları ortaya çıkar. İçe dönük dudaklı kâseler ile yarıküreselgövdeli veya omurgalı *bead-rim* kâseler bu dönemde kullanılan formlardır. 'S' profilli kâseler dikey kulplu ya da oval ilmik kulplu şekilde formlara sahiptir. Alçak kaideler kullanılırken dönemin sonlarına doğru yüksek kaidelere de rastlanmaktadır. Çift kulplu kâseler /gobletlere burada pek ele geçmemektedir. Çift konik çaydanlıklar geçiş dönemine özgü formlardandır. Büyük, gagaları öne doğru uzayan testiler

[555]Kuru, 2016, 184-191.
[556]Türktüzün vd, 2014, 52.
[557] Sarı, 2009,92.
[558] Sarı, 2012, 161-162.
[559] Sarı, 2012, 163.
[560] Efe, 1994, 9-10.
[561]Topbaş vd, 1998,145.
[562] Yılmaz, 2010, 43.
[563] Sarı, 2012, 164.

(*Schnabelkanne*) ilk kez bu dönemde kullanılmaya başlanmaktadır[564]. Dikey ilmik kulplar sıklıkla kullanılmaktadır. Yatay çizgiler kabartma motifleri ve yarım ay motifleri gibi uygulamalara rastlanılmaktadır[565].

Beycesultan XII-XI tabakalarında elde şekillendirilen kapların yanı sıra çark yapımı kaplar da ele geçmektedir[566]. Burada en karakteristik form "S" profilli ve çark yapımı kâselerdir. Bu form Troya III. yerleşmede ele geçen ve "A11" olarak tanımlanan kâselerdir. 'S' profilli kâselerin ağız altında yiv bezemesi uygulanmaktadır. 'S' Profilli yivli kâselerle birlikte dışa açılan ağızlı ve halka dipli kâseler metalik kap niteliğindedir[567]. Ağız üzerinden yükselen çift kulplu ve yivli gobletler bu evrede kullanılmaya başlayan kap formu olmakla birlikte çark yapımı örnekleri de mevcuttur. Depaslar ve tankardlar oldukça nadir görülmektedir. Depas örnekleri metalik görünüme sahip oluklu veya düz koyu renkte astarlı metalik bir yüzeye sahip olan 'Pisidya Türü Depas' örneklerinden oluşmaktadır[568]. Gaga ağızlı testiler ve üç ayaklı mutfak kapları kullanılmaya devam etmektedir[569]. ETÇ III sonunda geçiş döneminde Beycesultan'da film astarlı mal grubu (*washware*) ve iç yüzeylerdeki bant astar uygulaması karakteristiktir[570]. Burada *bead-rim* kâselerinden ziyade dışa dönük dudaklı omurgalı kaseler görülmektedir. Kaideli yatay oluk bezemeli depaslar kullanılmaya devam ederken gobletler ortadan kalkmıştır. Gobletler yerini 'S' profilli derin kadehler almıştır[571]. Uzun boyunlu kesik gaga ağızlı testilere ve yonca ağızlı testilere sıkça rastlanmaktadır. Gövde üzerinde üç kulplu küpler, dörtgen kesitli yatay kulplu küpler ile volüt bezeme ve hayvan biçimli kaplar kıyı Ege ile olan yakın ilişkileri göstermektedir[572].

Büyük Menderes'in aşağılarına doğru inildiğinde çanak çömlek özellikleriyle ilgili bilgiler Aphrodisias ve Heraion gibi merkezi yerleşim yerlerinden ve bazı mezarlık alanlarından elde edilmektedir. Bu bölgede kiraz kırmızısı astarlı ve iyi açkılı mallar yoğun olarak kullanılmaktadır[573]. Bu mal grubunda kapların iç kısmı genellikle siyah renktedir. Yatay kulplu yarı küresel veya 'S' profilli kaseler el ya da çark yapımı

[564]Efe ve Türkteki 2005, 127; Sarı, 2012, 186-187.
[565] Efe ve Türkteki 2005, 126-129.
[566] Lloyd ve Mellaart 1962, 199.
[567]Lloyd ve Mellaart 1962, 201-205.
[568]Yılmaz 2010, 43.
[569]Lloyd ve Mellaart 1962, 201-205.
[570]Lloydve Mellaart 1962, 200.
[571]Lloyd ve Mellaart 1962, 207.
[572]Lloyd ve Mellaart 1962, 211.
[573]Joukowsky, 1986,371.

olarak şekillenmiştir. Bu kap formlarının ortaya çıkmasıyla birlikte *anti-splash* kaselerin kullanımında azalma görülmektedir[574]. Aphrodisias ve Heraion'da çark yapımı sığ tabaklar kırmızı astarlı mal ile üretilmişlerdir. Tabakların büyük kısmı Troya A1 tabakları formundadır[575]. Bölgede ele geçen tankardlar tek kulp ve oluk bezemeleriyle Troya ve Beycesultan gibi yerleşim yerleriyle benzerlikler taşımaktadır. Depas formları kaideli, kaidesiz, düz dipli uzun ve oluk bezemeli gibi çeşitliktedir[576]. Aynı zamanda 'Pisidya türü depas'[577] ve C2 Tipi (Dışa dönük ağız kenarlı uca doğru incelen ayaklılar) üçayaklı mutfak kapları da mevcuttur[578]. Silindirik uzun boyunlu veya kesik gaga ağızlı testiler, yonca ağızlı testiler, çaydanlıklar, küresel gövdeli 'S' profilli çömlekler, kanat biçimli tutamaklar (*Wing handled*) boyunlu çömlekler, süzgeç biçimli kaplar, askoslar ve sıvı kapları (*deeper*) bölgede bu dönemde görülen kap formlarındandır[579]. Beycesultan'da geçiş döneminde astarlı ve açkılı mallar yoğun olarak görülmeye başlamaktadır[580]. Söz konusu dönemde haç motifli *bead rim* kâseler, iple kesilmiş dipli kadehler, ağız kenarları diyagonal kesilmiş veya sivri gaga ağızlı büyük testiler, çaydanlıklar (*schnabelkanne*), bıyık motifi, ağız altında baskı gizli motifleri görülen formlar ve uygulamalardır. Kâseler oluk bezemeli, yiv bezemeli ve omurgalı formlardadır. Gri maldan üretilmiş seramikler Beycesultan'da IIIA'da görülmezken IIIB/ETÇ'den OTÇ'ye geçiş döneminde tekrar kullanılmaya başlamıştır. Aynı dönemde Kusura'nın B tabakasında da gri seramikler tespit edilmiştir. Çoğunluğu elde üretilen gri seramikler iki gruba ayrılmıştır. Birinci grup, açık gri astarlı örnekler gri hamurlu ve perdahlıdır. En belirgin formu testilerdir[581]. İkinci grup gri astarlıdır. İp delik tutamaklı derin çanaklar, geniş ve kısa boyunlu testi kap formlarından oluşmaktadır[582].

Karataş-Semayük'te ETÇ III'te kırmızı astarlı ve açkılı malların yanı sıra ilk kez portakal rengi ince mallar (*Fine orange ware*) tespit edilmektedir. Bu dönemde ilk kez çark kullanılmaktadır. Söz konusu mal gruplarından üretilen tabaklar A2

[574]Spanos, 1972, 24; Milojcic, 1961, Taf. 46/11-15, 18-19; French, 1997, p. 584, 591; Joukowsky, 1986, p.371; Milojcic, 1961, p.47/2.
[575]Joukowsky, 1986, 389; 578-581, Fig.419/3, 12, 15, 18;584, Fig.423/2, 13.
[576]Joukowsky, 1986, 390; Milojcic 1961, p.47/7.
[577] Yılmaz, 2010, 43.
[578] Sarı ve Arslan 2017, 11.
[579]Joukowsky, 1986, 393,370; Eslick 2009, 227.
[580]Mellaart, 1962, 229.
[581]Lamb, 1936: 19, Pl. VII/1; Fig. 7/4
[582]Lamb, 1936: 19, Pl. VI/1, Fig.7/8; Pl. VII/5; Fig. 7/7

tabakalarından farklı olarak yerel özellikler göstermektedir[583]. İçe dönük dudaklı kaselerin üzerinde beyaz boyama ve memecik uygulamaları görülmektedir. Bu kaseler de aynı zamanda sık sık yatay kulplara rastlanılır[584]. Abartılı kulplu ve oluk bezemeli tankardlar Karataş-Semayük'e özgüdür[585]. Tankardlar yiv bezemeli olarak Bademağacı'nda da ele geçmiştir[586]. Testiler kullanılmaya devam etmekle birlikte matara biçimli gaga ağızlı testiler ve yonca ağızlı testiler ilk defa ele geçmiştir[587].

Batı Anadolu'nun sahil kesimi için ETÇ III'de Troya ile birlikte Limantepe ve Baklatepe'de de çark üretimi kaplar görülmektedir. Çark üretimi ilk aşamalarda çok sayıda görülmese de tankardlar, depaslar, testiler ve başka birçok form hem elde hem de çarkta üretilmeye başlamıştır. ETÇ IIIA'da testilerin gövde ve akıtacak biçimleri farklılaşmaktadır. Bunlar en yaygın kullanılan küresel gövdeli kesik gaga ağızlı testi ile az kullanılan basık yassı gövdeli testiler şeklindedir. Testilerin boyununda yiv bezemeler bulunmaktadır. Bu yiv bezemeler metal kapları andırır vaziyettedir. Küçük çaydanlıklar bu dönemde sık rastlanılan formlardandır. En iyi örnekleri Baklatepe'de mezarlık alanlarında tespit edilmiştir. Genellikle kapaklı, üçayaklı ve üzeri kazıma bezemeli beyaz macun dolgulu küçük çömleklerde kuzeyden güneye doğru tüm kıyı şeridi boyunca görülen formlardandır. Uzun boyunlu iri çömlekler ise üzeri yüz betimlemeleri andıran plastik bezemelerle şekillendirilmiş formdadır. Daha çok depolama amaçlı kullanıldığı tahmin edilmektedir. İnsan yüzlü betimlemesi olan çömlekler Troya [588] , Baklatepe [589] ve Semayük gibi yerleşimlerde tespit edilebilmektedir. Baklatepe'de mezarlıkta yaban domuzu ve koç/boğa? biçimli kaplar nadir ele geçen kaplardandır. Gri seramiklerde ETÇ II'de ortaya çıkan örneklerin devamı niteliğindedir. Panaztepe ve Limantepe gibi yerleşim yerlerinde elde ve çarkta yapılmış sayıca fazla olan örnekler mevcuttur. Sayıca fazla olsada form olarak tespit edilebilen tek örnek tankardlar oluşmaktadır[590]. Gri seramikler İzmir'de kuzey ve güney alanlarda farklılık göstermektedir. Kuzeyde ince nitelikli ve iyi fırınlanmış olan seramiklerin çoğunluğunun çarkta şekillendiği görülmektedir. Çift kulplu bardak, dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı çanak ve 'S' profilli çanak gibi formlarından

[583]Eslick, 2009,149,160.
[584]Eslick, 2009, 167.
[585]Eslick, 2009, 160.
[586]Duru, 1998, 267-275.
[587]Eslick, 2009,220.
[588]Podzuweit 1979, Taf. 15A.
[589]Erkanal ve Özkan 1999, 114.
[590]Şahoğlu, 2002, 51; Aykurt, 2019, 14.

oluşmaktadır. Güneyde ise az miktarda gri seramikler ele geçmiştir. Çarkta şekillendirilen örnekler iyi fırınlanmış ve grinin koyu tonlarında astarlanmıştır. Dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı çanak formundan oluşmaktadır[591].

Batı Anadolu'nun Sahil kesiminin yönü Ege'ye doğru iken ETÇ IIIB'de Önasya'da yeni kültürel gelişmelerin ve uzun mesafeli ticaretin binyılın üçüncü çeyreğinde bu yönü doğuya yöneltmiştir. Bu etki neticesinde Batı Anadolu'nun sahil kesiminde depas ve tankard gibi Anadolu kökenli kap formları ele geçmeye başlamıştır[592](**Şekil 16**).

2.3. Küçük Buluntular

Tarih boyunca insan günlük hayatını kolaylaştırabilmek için doğada var olan taş, toprak, mineral, bitki ve maden gibi hammadde kaynaklarından yaralanmıştır. Kimi zaman avlanmayı kimi zaman besin üretimini ve hazırlamasını kolaylaştırmak için farklı formlarda üretimler yapmıştır. İnsanın doğaya egemen olduğu ilk zamanlarda yüzeye yakın kaynaklardan yaralanılırken ilerleyen süreçlerde galeriler açılarak derinlerdeki öz kaynaklar üretime alınmıştır[593]. Çağın gereksinimi olarak üretilmiş her obje belki de toplumun dışarıya karşı kendini yetenekli, güçlü ve bilgili göstermesi adına önem taşımıştır. Günlük hayatı kolaylaştırmak için üretilenlerin dışında sembolik anlam taşıyan üretimler belki de bölgeler arası kültür aktarımının ya da ata kültünün yansımalarının göstergesidir.

Tarihöncesi toplumlarda insan elinden çıkmış ve hem günlük işlerde hem de ritüel ve statü amaçlı kullanılan, çanak çömlek haricindeki diğer eserler arkeoloji literatüründe küçük buluntular olarak nitelendirilmektedir. Söz konusu eserler hammadde kullanımına göre madeni, taş ve kil eserler gibi kategorilenmektedir. Bu çalışmada da Batı Anadolu ETÇ'ye ait küçük buluntular hammadde kaynaklarına göre ele alınmıştır.

Küçük buluntuların önemli bir bölümünü özel olarak seçilmiş kilin, istenilen formda şekillendirilmesi ve ısıl işlemden sonra sertleşme prensibine dayanan pişmiş toprak ürünler oluşturur. Çoğunluğunu dokumacılık ile ilişkili ağırşaklar, makara ve

[591]Aykurt, 2019, 16.
[592]Şahoğlu, 2011, 139-142.
[593] Yalçın, 2022, 19-20.

tezgah/dokuma ağırlıkları olmak üzere figürin, idol, mühür ve fırça gibi üretimler karşımıza çıkar.

MÖ 3. binyılda muhtemelen nüfus artışına bağlı olarak yetiştirilen koyun sayısı da artmış olmalıdır. Hayyvanların eti ve sütü dışında yünlerinden yararlanılarak dikey ve yatay tezgahlarda tekstil üretimi yapıldığı bilinmektedir. Üretim aşamasına geçmeden önce yünlerin kirmanlarda ip formuna dönüşümünde kullanılan ağırşaklar dönemin en yaygın eğirme araçlarıdır. Anadolu genelinde olduğu gibi Batı Anadolu'da da ağırşaklar önemli yer tutmaktadır. Kilden ve taştan yapılan ağırşaklar çeşitli formlarda üretilmişlerdir. Dünya genelinde ortak bir literatür dili olmamasına rağmen son yıllarda bu iş üzerine çalışan biliminsanlarının önerdiği simetrik çift konik, asimetrik çift konik, konik formlu, küresel formlu, disk formlu ve herhangi bir form dahilinde olmayan örnekler ağırşak tipolojisini oluşturmaktadır. Aynı zamanda kenarları yuvarlatılmış, düzleştirilmiş, keskinleştirilmiş ya da ip deliğine göre çevresi çukur, çıkıntılı ya da düz gibi alt grupları ve çeşitlenmeleri bulunmaktadır.

Ağırşaklarda genelde dikey dairesel ip delikleri bulunmaktadır. Bezemesiz örneklerin yanı sıra üzerine kazıma ya da kakmayla oluşturulmuş bezemeli ağırşak örnekleri de olukça yoğundur. Bezemelerine göre halka, çizgi, baklava dilimli, uçları birbirine birleştirilmiş eğri çizgili, spiral, şevron, zikzak ve karma pozisyonlarda süslemeler tespit edilmiştir. Kakma yönteminde bezemeler daha çok oval ve noktalar şeklinde uygulanmaktadır. Kazıma bezemelerin içerisine uygulanan beyaz macun dolgular ETÇ'de çağın modası gibidir. Ağırşakların yüzeylerinde çoğu zaman herhangi bir işlem görülmezken bazen yüzeylere açkı ve perdahlama işlemi yapılmıştır. Hamur ve yüzey renkleri genellikle kahve ve tonları, gri, kırmızı, devetüyüve siyah gibi renklere sahiptir[594]. Batı Anadolu'da neredeyse her yerleşimde ele geçen ağırşakların en iyi örnekleri Beycesultan[595], Troya[596], Yassıtepe[597], Aphrodisias[598], Yortan Mezarlığı (36 adet)[599], Kusura[600], Emporio[601], Poliochni[602], Demircihöyük[603],

[594] Ergün, 2013.
[595] Lloyd ve Mellaart 1962, 277.
[596]Blegen et. al. 1950, 29-217; 1951, 15,16.
[597] Derin, 2020, 19.
[598]Joukowsky, 1986: 373-375.
[599] Kamil, 1982, 21,110.
[600]Lamb, 1937: 256; 1936,34.
[601]Hood, 1982,635-636.
[602]Brea Bernabo, 1964.
[603]Seeher veKauder 1996: 232.

Kuruçay[604], Karataş-Semayük[605], Ulucak Höyüğü[606], Çine-Tepecik Höyüğü[607], Baklatepe[608], Çeşme-Bağlararası[609], Çiledir Höyük[610], Limantepe[611], Küllüoba[612] gibi yerleşim yerlerinde ele geçmiştir.

Dokumacılıkla ilişkilendirilen diğer bir pişmiş toprak form makaralardır. Makaralara ilk odaklanan araştırmacı olan Henrich Schliemann Tiryns kazılarında bulunan eserleri "dokuma ağırlığı" olarak tanımlamıştır[613]. Bu sayede daha sonra makaralar hakkında tipolojik ve işlevsellik gibi değerlendirmeler başlamıştır. Kullanım amacının ne olabileceği konusunda iki farklı görüş öne çıkmaktadır. Günümüzde de benzer formda üretilmiş makaralar yünlerin ip haline getirilmesi sonrasında ipin arılıp yumak haline getirildikleri örnekler olmalıdır. Bu bağlamda bazı yerleşim yerlerinde dokumacılıkla ilişkilendirilen eserlerle birlikte ele geçmesi ve üzerinde ip kalıntılarının olması makaranın dokumacılıktaki kullanımını öne çıkarmaktadır[614]. Bunun yanı sıra Tiryns, Kynos ve Bakali-Maguda[615] yerleşim yerlerinde fırın ve ocak kenarlarında ele geçen bu objeler pişirme desteği için kullanılmış olabileceği önerilmiştir[616].

Makaraların işlevselliğinin test edilmesi için pek çok fikir üretilmiş ve etnoarkeolojik çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Özlem Tütüncüler'in doktora çalışmasında gerçekleştirdiği araştırmasında, kilim dokumada çözgü iplerinin makaraya sarılı vaziyette olduğu görülmektedir[617]. Deneysel olarak gerçekleştirilen çalışmada ağırlığı 100 gramı aşan makaraların dikey dokuma tezgâhlarında, daha küçük ebatlı ve hafif olanların ise yatay dokuma tezgâhlarında ağırlık amaçlı kullanılmış olabileceğini ortaya koymuştur[618].

[604] Duru, 1996,82.
[605] Warner, 1994,9.
[606] Çilingiroğlu vd, 2012 159, 2004, 17.
[607] Günel 2006, 19, 75-79.
[608]Erkanalve Özkan 1998, 262,269.
[609]Şahoğlu, 2012, 83.
[610]Türktüzün vd, 2014, 62.
[611]Erkanal ve Şahoğlu 2012, 219,222.
[612] Türkteki vd, 2021, 114.
[613]Rahmstorf , 2015, 8.
[614]Rahmstorf, 2003, 402, 403.
[615]Erdem, 2016, 70.
[616]Rahmstorf, 2003, 403.
[617]Tütüncüler, 2005, 492
[618]Rahmstorf, 2005, 9; Erdem, 2016b, 71.

Makaralar için bölgesel bir kronoloji oluşturulamasa da tipolojik açıdan değerlendirmeler söz konusudur. Bu konu hakkında Lerna kazılar çerçevesinde ilk kez çalışma yapan E. Banks olmuştur[619]. Bu çalışmaya göre Erken ve Orta Hellas Dönemi'ne ait makaraları kenarlarında (bel kısmında) herhangi bir girintisi olmayan düz silindir biçimli, kenarları (bel kısmı) içe doğru kıvrımlı, ortasında dikey bir deliği olan her iki ucu içe doğru oyuk, klasik makara formu olmak üzere üç tipe ayırmaktadır. Bu tiplerden kenarları (bel kısmı içe doğru kıvrım yapan modeli EH I'in geç evresinden başlayarak EH II ve III dönemlerinde görülmektedir[620]. Batı Anadolu'da Yassıtepe[621] yerleşim yerinden bilinmektedir.

Tezgah ağırlıkları yerleşimlerde ağırşak ve makaralara oranla daha az ele geçen bir diğer pişmş toprak üretimi formdur. Küllüoba'da ele geçen 83 adet tezgah ağırlığı üzerinden 5 tip oluşturulmuştur. Bunlar oval biçimli, konik biçimli, dikdörtgen biçimli ve çift sap delikli, küçük boyutlu dikdörtgen prizma biçimli ve hilal biçimlidir[622]. Dikdörtgen prizma şeklinde olan ağırlıkların üst yüzeyinde kazıma olarak işlenen "X" işaret bulunmaktadır. Toplamda "X" işaretli bezeme 11 adettir. Hilal biçimli tezgah ağırlıkları ETÇ III Geçiş evresinde tespit edilmeye başlamıştır[623]. (**Şekil 17**)

Troya III, VI ve VIIa evrelerinde ele geçen tezgah ağırlıklarının Blegen tarafından 3 tip olarak sınıflandırıldığı görülmektedir. Tezgah ağırlıkları tipolojisi düz-disk biçimli, düz-ikizkenar yamuk biçimli ve piramit biçimli olarak tanımlanmıştır[624].

Dokumacılığın yanı sıra günlük evsel işlerde ya da ritüel amaçlı kullanıldığı düşünülen bazı pişmiş toprak formlar da bulunmaktadır. Figürin, Fırça, Mühür, idol, boncuk gibi forma sahip üretimler dönemin tanımlanması adına önem taşır (**Şekil 18**).

Figürin olarak üretilmiş örneklerde insan ve hayvan formları karşımıza çıkar. İnsan formunda üretilmiş örnekler için Çiledir Höyük'teki 14 adet pişmiş toprak kadın figürini ile 9 adet figürin başı dikkat çekicidir. Kadın figürinleri baş ve gövde detayları üretimlerde estetik kaygının da güdüldüğünü gösterir. Figürinler oturur

[619] Banks, 1967, 551-565.
[620] Erdem, 2016b, 71,72.
[621] Derin, 2020, 39, fig,13/1.
[622] Öner, 2009,64.
[623] Öner, 2009.
[624]Blegen, 1953, 31, 272, 232, 381.

vaziyette, disk yüzlü, uzun boyunlu, saçları arkada toplanmış şekilde tasvir edilmiştir. Bazı örneklerde kulak kabartma olarak birkaç küpe deliği ile betimlenmiştir. Yüzdeki detaylar kazıma çizgiler ya da çukurlarla plastik olarak işlenmiştir. Uzun boyunlu örneklerin bazılarında kolye detayı da bulunmaktadır. Bu figürinlerin benzer örnekleri aynı zamanda Demicihöyük[625], Afyon-Çıkrık Höyük, Akhisar Höyük, Kusura, Uşak- Banaz Höyük, Bozüyük, Bademağacı[626] gibi yerleşim yerlerinde de bulunmaktadır[627]. Hayvan figürinleri ise detaylı olmamakla birlikte ayak, baş, kuyruk, boynuz ve kulak plastik şekilde yansıtılmıştır. Hayvan figürinlerine Çiledir Höyük[628], Kaklık Mevkii[629], Küllüoba[630], Karataş-Semayük[631] gibi yerleşim yerlerinde rastlamak mümkündür (**Şekil 20**).

Fırçalar kapların yapım aşamasında kapları boyamak için yapıldığı tahmin edilen objeler olarak değerlendirilmektedir. P.t. fırçalar Çiledir Höyük[632], Küllüoba[633] gibi yerleşim yerlerinde ele geçmiştir. Bu kadar az örnek ile temsil ediliyor olması söz konusu formun literatürde çok iyi anlaşılamamış olmasıyla ve tanımlamaktan çekinilmesiyle açıklanabilir.

Pişmiş topraktan yapılmış diğer bir obje mühürlerdir. Artı ürünün kontrolünü sağlamak ihtiyacından ortaya çıkan nesnelerdir. Aynı zamanda mühürlerin kap ya da tekstil gibi yüzeylere baskı şeklinde uygulanmak üzere kullanıldığı tahmin edilmektedir. ETÇ II'de ticaretin gelişmesiyle birlikte paralel olarak kullanımda da bir artış görülmektedir. Anadolu'da daha çok pişmiş topraktan ya da taştan yapılmış damga mühür şeklindedir. Düğme, ya da delikli, deliksiz tutamaklı formları mevcuttur. Mühür yüzeyleri daha çok düz çizgilerden oluşan geometrik motiflerle bezenmiştir. Çiledir Höyük'te tespit edilen iki mühür, üçgen formlu baskı alanı kare, dairesel kesitli tutamaklı ve tepe kısmı yuvarlatılmış baskı alanına doğru genişleyen gövdeli ve oval baskı alanı olan formlara sahiptir. Baskı alanları geometrik bezemelerle yiv bezemelerin uygulandığı görülmektedir[634]. Yassıtepe örneklerindeki

[625]Seeher, 1996, 120, 5/7- 121, 9; Korfmann 1979b; 17; Korfmann,1977/78, 18, 16; Korfmann, 1979, I , 1-4.
[626]Umurtak ve Çongur, 2020,22,fig.7
[627]Bilgi, 1979; 133-135; Türktüzün vd, 2014, 58-60.
[628]Türktüzün vd, 2014, 60.
[629]Efe ve İlaslı 1995, 392, Fig. 27-108.
[630] Türkteki vd, 2021, 116, fig.14.
[631]Warner, 1994, 197, e. KA 365.
[632]Türktüzün vd, 2014,60.
[633] Türkteki vd, 2021,114, fig.9.
[634]Tüktrüzün vd, 2014, 60.

gibi bazı mühürlerin ip deliği sayesinde asılarak taşındığı ve kullanıldığı görülmektedir. Aynı zamanda bu mühürler bireysel ya da kamusal organizasyonun bir simgesi olarak yorumlanmaktadır. Ayak şeklindeki mühür "Büyük Kervan Yolu Ticareti"ni destekleyen önemli buluntulardan biridir [635] . Yakın örnek olması açısından İzmir Yassıtepe'den de bildiğimiz form kazıcıları tarafından ticaret ile ilişkilendirilmiştir.[636]. Ayak şeklindeki mühürlerin diğer benzerleri Tarsus, Suluca Kara Höyük, Konya Karahöyük, Karataş ve Küllüoba gibi yerleşim yerlerinde ele geçmekte [637] ve kervan yolu ticaretini destekleyen bir buluntu grubu olarak yorumlanmaktadır (**Şekil 19**).

Batı Anadolu'da ayak biçimli mühür dışında damga ve silindir şeklinde mühürlere de rastlanılır. Damga şeklinde üretilmiş mühülerin benzerlerine Bademağacı[638], Karataş-Semayük[639], Yassıtepe [640] gibi yerleşim yerlerinde rastlamak mümkündür. Oldukça yaygın bir kullanımı olan bu mühür tipi Neolitik Dönem'den itibaren bilinen baskı geleneğinin devam ettiiğini gösterir. Damga mühürlerin yanı sıra Seyitömer'de çok odalı merkezi bir yapı içerisinde Mezopotamya kökenli 10 adet silindir mühür ele geçmiştir. Bir kap içerisinde bulunmasından dolayı gömü buluntusu olarak yorumlanmıştır. Kap içerisinde silindir mühürlerle birlikte çok sayıda altın, gümüş ve tunçtan iğneler, kolye rozet ve binlerce boncuk[641] tespit edilmiştir. Bu buluntular prestij nesneleri niteliğindedir. Stilistik açıdan benzerlerini Akkad Dönemi örneklerinden bildiğimiz form Anadolu ve Mezopotamya arasındaki uzun mesafeli ticaretin göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Pişmiş toprak figürinlerin dışında kumtaşı, mermer ve sabuntaşı gibi hammadelerden yapılmış figürünler ve idoller de bulunmaktadır. ETÇ I'de sınırlı sayıda olan idoller ETÇ II'de yoğun olarak ele geçmiştir. İdealize edilmiş figürünler insan anatomisinin soyutlaştırılmış halini yansıtmaktadır. Batı Anadolu'da "*Keman Biçimli İdol*" veya "*Beycesultan Tipi*", "*Troya Tipi*", "*Kusura Tipi*", "*Çaykenar Tipi*" ve "*Disk Yüzlü*" (*Scheibengesicht*) olmak üzere beş farklı formda ele alınmaktadır. *Keman biçimli idoller* uzun bir baş, omuzlardan çıkan üçgen formlu stilize edilmiş kollar ile çuval

[635] Sarı, 2012, 218.
[636] Derin, 2020, 17.
[637] Warner, 1994, Pl. 187:a; Türker, 2018, 58-59, Fig.8.;Sarı, 2012: 214, şek.32.
[638]Umurtak ve Çongur, 2020,22,fig.7
[639]Warner, 1979, 187, a. KA 755
[640] Derin 2020, 17.
[641] Bilgen vd, 2005,142.

gibi gövdeye sahip idollerdir. Bu idoller ETÇ II'den sonra kullanıldığı bilinmektedir[642]. *Troya tipi*n'deki idoller kübik yapısında, yuvarlak bir kafa ve dörtgenimsi vücuda sahiptir. Yassıtepe yerleşiminde idoller iki boyutlu olarak bazen kapların gövdesinde halka idol şeklinde ya da yalın ve güzel bir taşla vücut bulmuştur[643]. Birçok modelde boyun çok fazla belirgin değildir. Oldukça küçük ve stilize edilmiş olarak şekillenmişlerdir. Troya tipli idollerin yayılımı kuzeybatı Anadolu, İzmir ve çevresi, Yortan gibi yerleşim yerlerinden takip edilebilmektedir. "*Kusura tipli idol*"ler başları yuvarlak veya üçgen formunda, gövde yuvarlak, dörtgen veya kürek şeklinde olup boynu uzun ve belirgindir. Kusura'da bu idollerden birkaç adet ele geçmiştir[644]. T. E. Peet tarafından *Çaykenar Tipli* olarak tanımlanan idoller yassı başlı, torba gövdeli ve çıkıntılı betimlenmiş omuzludur[645]. Baş ve gövde arasında derin yiv şeklinde zikzak motifler ile bazen de göğüste yiv şeklinde çapraz göğüs bantı bulunmaktadır. Disk yüzlü pişmiş toprak idoller Frigya Bölgesi'nde giderek figürin niteliği kazanır. Disk yüzlü figürinler ayakta, daha çok oturur şekilde betimlenmekte ve yüzü ablak şekilde tasvir edilerek yuvarlak veya oval formdadır. Başının arka bölümünde polos şeklinde çıkıntı bulunmaktadır. Yüzdeki detaylar yiv bezemelerle işlenmiştir. Gözler nokta şeklinde burun ve kulaklar ise kabartma bezeme şeklindedir. Kulakta 1 ila 4 arasında değişiklik gösteren küpe delikleri mevcuttur. Gövde de göğüsler plastik şekilde eller ise bazen göğüs altına, göğüs arasına bazen diz üstüne konumlandırılmıştır[646]. El ve ayak parmakları belli edilmiştir. Göğüs üzerinde tıpkı Çaykenar tipli idollerdeki gibi derin şekilde işlenmiş çapraz bir bant bezeme görülmektedir[647]. Troya tipi idoller İç Batı Anadolu'da Harmanören-Göndürle[648], Baklatepe, Aphrodisias[649], Seyitömer[650], Kulaksızlar[651], Karataş-Semayük [652] kazılarında bulunmuştur. Ege Denizi üzerinde Syros-Chalandrian[653], Girit adasında, Lebena, Trapeza, Cyme Aeolis[654], Akrotiri[655], Chios-

[642]Lloyd ve Mellart 1962: 269.
[643] Derin, 2020, 18.
[644]Lamb, 1937, fig. 11,5; Lamb, 1938, fig. 17, 1,3-4 ve Pl. 1,11.
[645]Peet, 1909,145-147; Gündoğan-Aydıngün 2003, 32-34; lev. 32-42.
[646] Deniz ve Ay 2006, 92.
[647] Sarı, 2012, 215,216.
[648]Özsait, 2000, 373.
[649]Joukowsky, 1986: 212.
[650]Bilgen vd, 2015: Fig.193b, Topbaş, 1994: 300.
[651]Dinç, 1997, 262.
[652]Mellink, 1966, Fig.14-15, 1964, Pl. 82, Fig: 24, 25; Kulaçoğlu, 1992, Fig: 114.
[653]Renfrew, 1972: 420-424; Hekman, 2003: 140.
[654]Renfrew, 1969, 6.
[655]Sotirakopoulou, 1998, 118; Maliszewski, 1993, 113.

Ayio Gala[656], Thermi-Lesbosve Samos'ta[657] gibi merkezlerde tespit edilmiştir. Kusura tipli idoller Beycesultan[658], Karaoğlan Mevkii[659] ve Kaklık Mevkii[660], ETÇ II'nin sonlarında Bademağacı'nda Elmalı Ovası'nda[661] ele geçmiştir. Çaykenar tipli idoller Kusura, Kuruçay ve Bademağacı'nda karşımıza çıkar[662]. Disk yüzlü figürinler Karaoğlan Mevkii[663], Kaklık Mezarlığı[664] gibi alanlarda bulunmuştur (**Şekil 20**).

Küçük buluntu grubunda yoğun karşılaşılan bir diğer hammadde türü taştır. Farklı kayaç türlerinden üretilmiş kırma, öğütme, kesme ve kazıma amacıyla kullanılan aletler yontmataş ve sürtme taş olarak tanımlıdır. Kayaç türleri büyük oranda yerleşmin bulunduğu coğrafyadaki hammadde kaynaklarından elde edilirken Batı Anadolu coğrafyasında çakmaktaşı, andezit, bazalt ve serpantin en çok karşılaşılan taş türleri olarak dikkati çekmektedir. Bunların dışında volkanik kökenli obsidyen ve serpantine benzeyen yeşim taşı Batı Anadolu'ya ticari ilişkiler sonucunda getirilmiş ve Neolitik Dönem'den itibaren alet üretilmiş kayaçlardır (**Şekil 22**).

Taşlar, doğada bolca bulunması nedeniyle kolayca erişilebilen kaynaklardır. İşlenmesinin uzmanlık gerektirmekle birlikte Paleolitik Dönem'den itibaren günlük kullanımından yararlanılan nesnelerdir. El baltaları, ok uçları, mızrak uçları, boncuk vb. gibi daha birçok formda üretilmişlerdir. Batı Anadolu Tunç Çağı yerleşimlerinde en çok karşılaşılan form el baltalarıdır. Sap delikli ve standart tek ya da çift yüzlü taş balta tipleri mevcuttur. Bağlı bulunan bölgeye göre üretilen hammadde değişmekle birlikte en çok andezit ve serpantin taşından yapılmış örnekler karşımıza çıkar. Ahşap işçiliği ve hayvan kemiklerinin kırılmasında da yararlanmışlardır. Benzer örnekleri Yassıtepe[665], Orta Troya I[666], Karaoğlan[667], Demircihöyük[668], Kusura[669],

[656]Hood, 1982, 653.
[657]Renfrew, 1969, 29.
[658]Lloyd ve Mellaart, 1962, fig. F.1.18-21.
[659]Topbaş vd,1998:fig. 50:107.
[660]Topbaş vd,1998:fig. 51:109.
[661]Mellink, 1966, fig, 13-15; Mellink, 1963; Mellink, 1964, fig.24.
[662]Lamb, 1937,fig.11.1.
[663]Topbaş vd,1998:fig. 50, 101, 107.
[664]Topbaş vd, 1998: fig. 51,110.
[665] Derin, 2020, 19.
[666]Blegen, 1963,50, fig.10;
[667]Topbaş ve Efe 1998: 65, Fig. 50.
[668]Seeher, 2000: 145, G. 192.
[669]Lamb, 1937: 264, Fig. 24-2b.

Küçükköy[670], Çiledir Höyük[671] ve Beycesultan[672] gibi yerleşim yerlerinde ortaya çıkarılmıştır (**Şekil 22**).

Baltalar dışında yoğun olarak tespit edilen bir diğer taş üretimi form öğütme taşlarıdır. Alt ve üst öğütme taşı şeklinde ikili kullanımı olan öğütme taşları direk taşları Neolitik Dönem'den beri bilinen en eski öğütme sistemidir. Tarım ile uğraşan her toplumda tespit edilmiştir.

ETÇ taş endüstrisinin bir zanaat olduğunu gösteren yontmataşlara bakıldığında çakmaktaşı, çört, obsidyen, kuvars ve radyolarit gibi hammaddelerden üretimler söz konusudur. Söz konusu hammaddelerden yararlanılarak dilgi, dilgicik, bıçak ve kazıyıcı gibi aletler yapılmıştır. Bunların içerisinde orak dilgileri ve ön kazıyıcılar en çok karşılaşılan formlardır.[673] Bu aletler Yassıtepe[674], Lerna[675], Demircihöyük[676], Aphrodisias[677] gibi yerleşim yerlerinde ele gemiştir.

Obsidyen taşının Neolitik Dönem'den itibaren kullanımı bilinse de N. Kolonkaya taşların ETÇ II ile birlikte uzman kişiler tarafından şekillendirildiğini düşünmektedir[678]. Özellikle ETÇ'ye tarihlenen Batı Anadolu'nun kıyı kesimindeki yerleşmelerde tespit edilen yontmataş aletler dönemin sosyo-ekonomik yapısını ve bölgeler arası ticari ilişkileri gösterme bakımından önemli sonuçlar ortaya koymaktadır. Renfrew'ın "direk ulaşım modeli" ya da "elden ele aktarım" modelleri Batı Anadolu'ya obsidyenin taşınmasındaki kuramlardandır[679]. Bu bağlamda Batı Anadolu'da görülen obsidyenler için iki farklı nokta önerilmektedir. Bunlardan ilki Ege Denizi üzerinde yer alan, Kiklad Adaları'ndan bulunan Melos ve Giali obsidyenlerinin Batı Anadolu kıyılarında Limantepe, Çukuriçi ve Milet gibi Tunç Çağı liman kentlerine ulaştırılmasıdır. Buralardan da Yassıtepe, Baklatepe, Çine Tepecik Höyük, Aphrodisias ve Laodikeia gibi kentlere aktarım sağlanır[680]. Diğer hammadde kaynağı ise İç Anadolu'dur. Göllüdağ ve Nenezi yataklarından gelen

[670]Gürkan ve Seeher 1992: 93, 1.
[671]Türktüzün vd, 2014, 66.
[672]Lloyd ve Mellaart1962,Fig.F.3:1,3-7.
[673]Kolonkaya-Bostancı ve Derin 2020, 141, Tablo 1.
[674] Derin, 2020, 19-20.
[675]Runnels, 1985, 12B.
[676]Baykal-Seeher 1996, Tafel 51: 1, 4, 10
[677]Leurquin, 1986, 273.
[678]Kolonkaya-Bostancı 2007, 140-150.
[679] Renfrew, 1972, 465.
[680]Kolonkaya-Bostancı2022, 235-239, Resim 4.

obsidyen daha çok İç Batı Anadolu'daki yerleşimlerde tespit edilese de Kıyı Ege'de de karşımıza çıkar[681]. Kolonkaya, Batı Anadolu kıyı kesimindeki obsidyenin doğrudan değil de dolaylı olarak seyyar ustalar tarafından hazır olarak getirilmiş olabileceğini belirtmektedir.[682]

Madeni üretimler yerleşimin teknolojide geldiği noktayı göstermek açısından önem taşımaktadır. Hem hammadde temini, hem de farklı madenleri kullanma becerisi, bilgi birikimi dışında iyi bir sosyal organizasyon ve yönetim işinin ürünüdür. Anadolu'nun jeopolitik yapısı maden yataklarının bolca bulunmasına imkân tanımaktadır. Bunun yanı sıra madenlerin yüzeye yakın olarak erişilebilir olması da Anadolu'nun ilk madencilerinin kolayca kaynaklara ulaşmasını sağlamıştır[683]. Bu bağlamda madenciliğin beşiği olarak Anadolu belki de metalürjinin bir zanaat haline geldiği ilk noktadır. Başta Mezopotamya olmak üzere diğer bölgelerle hem teknolojik hem de hammadde açısından bilgi aktarımı erken dönemlerden itibaren vardır. Metal buluntuların ortaya çıktığı süreç ve gelişim çizelgesi için Ü. Yalçın Anadolu madenciliğini kronolojik olarak 5 evrede ele almaktadır[684].

1) Hazırlık Aşaması (metalsiz dönem), MÖ 8200 öncesi
2) Başlangıç Aşaması (tek metalli dönem), MÖ 8200 sonrası
3) Gelişme Aşaması (ekstraktif metalurjinin başlaması), MÖ 5.000 sonrası
4) Yapılanma/Deneyim Aşaması (gelişmiş metalurji), MÖ 4.000 sonrası
5) Endüstri Aşaması (Tunç ve Demir Çağları), MÖ 2800 sonrası

Bu bağlamda ETÇ I'de kasaba ya da kent devletlerinin ortaya çıkması hem teknolojik gereksinim hem de prestij ürünlerine olan talebin artmasına sebep olduğundan metal üretimi ve tüketiminde gözle görülür bir ivme kazanır. ETÇ II ile birlikte madencilik alanında hızlı ve önemli gelişmeler yaşanmaktadır. Maden ocakları artık "endüstriyel" anlamda işletilerek cevherler galeriler açılarak yeraltından çıkarılmakta ve yine ocaklarına yakın bir alanda ergitilmektedir. Bazı izabelerin zehirli olması ve kötü kokulu gazlar çıkarması kent sakinlerini rahatsız etmiş ve izabe kent dışına aktarılmıştır. Ocak yakınlarında metaller külçeler halinde kentlere veya başka bölgelere taşınmıştır[685]. Örneğin Bademağacı yerleşiminde çok

[681]Kolonkaya-Bostancı 2022, 227.
[682]Kolonkaya-Bostancı 2022, 240.
[683] Yalçın, 2016; Yalçın, 2022, 22.
[684] Yalçın, 2000; 2022, 24.
[685] Sürahim, 1994; Yalçın, 2000; 2022, 30-31.

sayıda madeni nitelikli eser ele geçmesine karşın yerleşimde herhangi bir işlik bulunamamıştır[686]. Hammadde kaynaklarına yakın önemli kentlerde ise işlik ve atölyelerde sadece metaller işlenmekte ve üretimi yapılmaktaydı. Bu şekilde madencilik ocaktan imalathaneye kadar belirli alanlarda organize edilmekteydi. Geliştirilen bu organizasyon ile metal ticareti hız kazanmış ve bu ticaret ile zenginleşen yeni ayrıcalıklı/elitler sınıfı oluşmuştur. Madenciliğe dayalı endüstri toplumları ile birlikte metal kültürleri doğmakta ve bölgesel büyük devletlerin temeli atılmaya başlamaktadır. Bu durumun sonucu olarak tunçtan silahlar yapılır, toplumlar gelişir ve başka bölgeleri de kontrol altına alma mücadelesi başlamaktadır. Metalle ilişkilendirilen zenginlikleri Alacahöyük, Horoztepe, Troia ve diğer merkezler ile örneklemek mümkündür[687]. Madenciliğe dayalı zenginliğin yansıdığı bu yerleşim yerleri arasında Bayraklı Höyüğü'nü de dahil etmek olasıdır. Bayraklı Höyüğü'nde ele geçen gümüş buluntuların varlığı ile madenciliğin doruk noktasına çıkmış ve yerleşimin zenginliğine ayna tutmuştur.

ETÇ II'de metal eser miktarında önemli bir artış yaşanmaktadır. Madenin yoğun kullanımı, biçim teknik ve malzeme çeşitliliği ile birlikte ince işçilik dönemin öne çıkan özelliklerindendir. Özellikle bu evrenin sonlarına doğru sayıda artışın yanı sıra metal eserlerin çeşitliliği de dikkat çekicidir. Artık uzmanlık oluşturulan maden sanatında kendi içinde de uzmanlık alanlarının oluşturulduğu farklı nesnelerin farklı uzmanlar tarafından üretildiği görülmektedir[688]. Bu dönemde özellikle İç Batı Anadolu'da daha yoğun tespit edilen buluntu türleri ustura ve süs iğneleri (*toggle pin*)dir. Bu iğnelere Demiricihöyük[689], Küllüoba[690] gibi yerleşim yerlerinin yanı sıra Sarıket[691], Küçük Höyük[692], Kaklık Mevkii[693], Karataş-Semayük[694] ve Harmanören[695] Mezarları'nda rastlanılmaktadır. Topuz başlı iğnelerin benzerleri Çiledir Höyük[696], Beycesultan[697], Kusura[698], Yortan[699], Troya[700], Bademağacı[701] gibi

[686] Duru ve Umurtak 2011, 36.
[687] Yalçın, 2022, 21.
[688] Keskin, 2011, 149.
[689]Obladen ve Kauder1996:pl.156:3.
[690]Efe, 2002: fig. 8:3-5.
[691]Seeher2000:fig. 41:G.350, f; 45:G.421; 25: G.141 d; 50:G.509c;23:G.105b, 17:G.21b;37:G.305h; 51:G521a; 24:G.110b; 47:G.455c.
[692]Gürkan ve Seeher, 1991:fig.22:2,4-5.
[693]Topbaş vd, 1998: fig. 51:120-121;57:152.
[694]Mellink,1967:pl.77:16-17,22; Mellink 1969: pl. 74:19-20.
[695]Özsait, 2002,res. 1.
[696]Türktüzün, 2014,66.
[697]Lloyd ve Mellart 1962: 288, Fig. 2.

yerleşim yerlerinde ele geçmiştir. Demircihöyük'te Suriye-Kilikya ve Filistin kökenli süs iğnelerinin yanı sıra mezarlık alanında kurşun şişeler, kıvrık saplı kargı ucu, hilal balta gibi madeni eserler ele geçmiştir. Bu eserler aynı zamanda ilk kalaylı bakırın kullanıldığını ortaya çıkarır[702]. Kalaylı bakır kullanımı olan yayılım aynı zamanda *Büyük Kervan Yolu* hattıylada uyum içindedir[703]. Troya II-III, Poliochni Sarı Evre, Alacahöyük kral mezarları, Horoztepe, Eskiyapar, Mahmatlar, Kollonna (Aegina), Petralona ve Dubene gibi mezarlık alanlarında ve yerleşim yerlerinde maden işçiliğin seviyesini ve seçkin sınıf ideolojisini ortaya koymaktadır[704]. Metal üretimine ilişkin kalıp ve üflenler (tüyer) kazılarda ele geçen buluntulardandır. Üfleçler Keçiçayırı (7 adet)[705], Çiledir Höyük[706] ve Höyüktepe (5 adet)[707] gibi alanlarda ele geçmiştir. Kalıplar Çiledir Höyük[708] ve Keçiçayırı[709] gibi yerlerde tespit edilmiştir (**Şekil 21**).

ETÇ III ile birlikte Alacahöyük[710], Horoztepe[711] ve Mahmatlar[712] gibi mezarlık alanlarındaki madeni eserler ve Troya hazineleri[713] madencilik teknolojisinin çok ileri seviyeye ulaştığını gösteren verilerdir. Kalay kullanımı ile uzak bölgeler arasında ticari ilişkiler başlamaktadır. Mezopotamya ile Kuzey Suriye arasındaki bu uzak bölgelere ait ilişkiler Anadolu'yu da etkilemiş ve Batı-Orta Anadolu'da yeni form ve tekniklerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu dönemde Poliochni (Sarı Evre), Troya II, Kültepe, Alacahöyük, Horoztepe, Mahmatlar, Eskiyapar ve İkiztepe'de metal işçiliği ile önemli veriler elde edilmektedir[714]. Metal üretim atölyelerinde döküm, kakma, lehim, granülasyon, telleri gibi maden işleme

[698]Lamb, 1937, 259- 20
[699] Kamil 1982, 336,fig. 329-333.
[700]Blegen et. al. 1950: 125, 1.
[701]Duru, 2008: 176, Fig. 351.
[702]Efe, 2002, p.55.
[703]Pernicka, 2001,370.
[704]Sazcı, 2007; Lamb, 1936, 138; Koşay, 1938;1951; Özgüç ve Akok 1958; Özgüç ve Temizer 1993; Koşay ve Akok 1950; Reinholdt, 2008; Maran, 2001; Tsintsov et. al. 2009.
[705] Efe vd, 2011, 15.
[706]Türktüzün vd, 2014,66.
[707]Türktüzün vd, 2014,66.
[708]Türktüzün vd, 2014,66.
[709]Efe vd, 2011, 15.
[710] Müller Karpe 1974.
[711]Özgüç ve Akok 1957, 201-219.
[712] Koşay ve Akok 1950,481-485.
[713] Sazcı, 2007.
[714]Efe, 2002,59.

yöntemleri kullanılmıştır[715]. Limantepe'de amphorikos başlı iğneler Kiklad ile olan ilişkilere işaret etmektedir[716].

Ü. Yalçın'ın Anadolu genelini gözlemleyerek dile getirdiği bu kronolojik yaklaşım Anadolu'nun batı kesimini de kapsar. Çünkü Batı Anadolu'da da Prehistorik Dönem'de kullanılan madenlerin hammadde kaynakları olmakla birlikte bu hammadde kaynaklarından yararlanan Tunç Çağı yerleşimlerine rastlanılmaktadır. Erken dönemlerden itibaren bakır ve gümüş madenleri bilinen ve sıkça kullanılan metallerdir.

Hammadde kaynakları açısından bakıldığında Anadolu'nun kuzeybatı kesiminde Çanakkale ili Çan ilçesi Yuvalar Köyü, Bursa Tahtaköprü ve Keleş, Balıkesir'de Çataldağ Serçeköy maden ocakları kıyı kesimi Tunç Çağı yerleşimleri önerilen kaynaklardandır. Kütahya Gümüşhacıköy gümüş madeninin Eskişehir, Afyon ve Kütahya illerinde iskân edilen Demircihöyük, Küllüoba, gibi merkezler için önemli olduğu Perniçka ve ekibi tarafından önerilmiştir[717]. Bunun yanı sıra EKAR projesi kapsamında Gümüşhacıköy'ün güneyinde yeralan Gümüşköy ve çevresindeki yüzey araştırmalarında Hisartepe ve Köprüören gibi merkezlerde erken dönemlerle ilişkili gümüş ve bakır cürüfları tespit edilmiştir. Son yıllarda kazı çalışmaları hız kazanan Tavşanlı Höyük ve Müze denetimli kazıları devam eden Seyitömer de bu kaynaklardan yararlanmış olabilir[718].

Batı Anadolu'da Limantepe, Baklatepe ve Çukuriçi gibi önemli Tunç Çağı merkezlerinin bulunduğu İzmir ve çevresindeki yerleşimlerin yararlandıkları maden yatakları için Ergun Kaptan, Buca Maden, Bayındır Sarıyurt, Menderes Efem Çukuru, Sandıkköy ve Gümüldür bakır, kurşun yataklarını önermektedir[719]. E. Fidan, Anadolu arkeolojisinde adı geçen kalay madeni için İzmir'e en yakın Manisa Salihli ve Uşak Murat Dağı üzerinde durmaktadır[720]. Bu çalışmanın ana merkezi olan Bayraklı Höyüğü gümüş buluntuları için A. Erdem, Yamanlar Arapdağı'nın olabileceğini belirtmektedir[721]. İzmir merkezdeki bir diğer yerleşim olan Yassıtepe Höyüğü metal buluntularına ait hammadde kalıntıları için kazıcıları, E.Fidan ve M.

[715]Özgüç, 2002, 400.
[716]Kouka, 2009, 147.
[717]Perniçka et. al. 2003, 156-160.
[718]Fidan, 2020, 85-88, Şekil 3.
[719] Kaptan, 1998, 109; Kaptan, 2008, 246.
[720]Fidan, 2016, 51
[721] Erdem, 2021, 86.

Massa'nın ön raporlarına dayanarak Buca ve Menderes'te ki maden kaynaklarını önermişlerdir.[722]

Güneybatı Anadolu için de Jesus Denizli yakınlarındaki Kızılca maden kaynaklarının bölgedeki Kalkolitik ve Tunç Çağı merkezlerinin hammadde kaynaklarını karşılayacak potansiyeli olduğunu ifade etmiştir[723]. Buna karşın Umurtak, Kuruçay'daki metal buluntuların de Jesus'un bahsettiği kaynaklardan geldiğini düşünmemektedir.[724] Perniçka, Uşak ve Aydın arasında kalan arsenikli bakırın Prehistorik Dönem için önemli olabileceğine inanmaktadır[725].

Hammadde kaynakları ve yerleşimlerin konumları da dikkate alındığında Batı Anadolu'da madencilik faaliyetleri ve kentleşme arasında bir bağ olduğu söylenebilir. Batı Anadolu'daki Tunç Çağı merkezlerinde madencilik faaliyetleri ya yerleşim içerisinde işlik alanlarda yapılmış ya da yerleşim dışında, belki de hammadde kaynaklarına yakın bölümde imal edilmiş olabilir. Bir yerde metal üretimi yapıldığına dair işlik alanlarının varlığı en önemli veridir. İşlik karakterli yapılarda pota, kalıp, külçe, yarı işlenmiş ya da bitmiş ürünlere rastlanılır[726]. Ancak cevher, çüruf ve ergitme fırını bulunmaması üretimin yerleşim dışında yapılmış olabileğini göstermektedir[727]. Batı Anadolu'da yerleşim içinde üretim yapıldığına dair verilere bakıldığında Limantepe'de hem cüruflar hem de cevher minerali tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra VI. tabakada cevher hazırlama, ezme ve kırma aletleri üretimle ilgili önemli veriler sunmaktadır[728]. İzmir Çukuriçi Höyük'te MÖ 3. binyılın ilk çeyreğinde yerleşim içi işlikler bulunmuştur[729]. Baklatepe, Troya, Thermi, Poliochni ve Milet'te yine binyılın başlarına tekabül eden dönemde cüruf, döküm kalıbı, üfleç, körük burnu ve pota parçaları gibi buluntular madencilik üretimiyle ilgili önemli verilerdir[730]. Yassıtepe Höyüğü'nde yerleşim içinde üretim yapıldığına dair pota kalıntıları tespit edilmiştir[731].

[722] Erdem M.-Derin 2020, 50.
[723] De Jesus, 1980, 130.
[724]Umurtak, 1996, 58.
[725]Perniçka et. al. 2000; Fidan, 2016, 55.
[726] Müller Karpe 1994.
[727]Yalçın, 2022, 31.
[728]Kaptan, 1998, 83-102.
[729]Horejs, 2009; Hojers et. al. 2011.
[730] Keskin, 2011; Sazcı, 2016, 183, Stampolidis ve Sotirakopoulou, 2011; Barnebo-Brea, 1964; Kouka, 2002, 64.
[731] Erdem. M-Derin 2022, 46-50; Derin ve Erdem M., 2024, 37-38, Şekil 4.

Bakır, gümüş, altın ve kurşun gibi madenler kullanılarak oluşturulmuş metal buluntuları içerisinde erken dönemlerde arsenikli bakır alaşımları öne çıkmaktadır. Fakat Thermi I ve Beşik Tepe'de ele geçen iki adet iğne kalan karışımlı tuncun Batı Anadolu ve Ege'deki ilk örnekleridir[732]. Kalay karışımlı tunç aynı zamanda Yakındoğu'dan Ege'ye kadar geniş yayılım alanıyla "Erken Tunç Çağı" olarak tanımlanma nedenlerini oluşturmaktadır[733]. Beycesultan Höyüğü ETÇ I tabakasında hançer ve iğneler'den oluşan buluntu topluluğu dönemin madencilik anlayışına katkı sağlayan ürünler olmakla birlikte[734] , ETÇ I'de metal kapların taklidi olabilecek parlak açkılı, ince cidarlı, oluk bezemeli ve şerit kulplu kapların da ele geçmesi metal görünümün günlük hayattaki etkisine farklı bir bakış açısı sunabilmektedir[735]. ETÇ için oldukça stilistik olan eserler yassı baltalar ve kıvrık başlı iğnelerdir. Yassı balta örneklerine Kusura, Thermi ve Küllüoba'da ETÇ II'de[736], Beycesultan'da ETÇ III'de[737] ele geçmektedir. Aynı zamanda Yortan[738] gibi yerlerde de ele geçmiştir. Yassı baltaların mezarlarda ölü hediyesi olarak da bırakılmış olabileceği ve aynı zamanda prestij eşyası olarak nitelendirilebileceği görülmektedir[739].

Kouka, Ege Adaları'nda madenle uğraşan kişilerin zenginlikleri ve güçleriyle birlikte kendi başlarına bir toplumsal sınıf oluşturduğunu iddia etmektedir. Bu varsayımı statü eşyalarının yerleşim içindeki dağılıma göre yapılmıştır. Thermi, Poliochni, Emporio ve Heraion yerleşimlerindeki maden ustaları hem maden ve kalay alaşımlarının üretimini hem de ticaretini yapmışlardır. Mühürler, kemik ve madeni süs eşyaları (tunç iğneler ve kalay bilezikler gibi), hançerler, Kiklad kökenli mermer idoller ve kaplar ithal çanak çömlek gibi nitelikli eşyalar maden işçiliğinin yapıldığı yerlerde ele geçirilmiştir. Bu nedenle madencilerinin belirli bir güç sahibi olduğu siyasi erkin haricinde ikinci bir sınıfı oluşturduğu tahmin edilmektedir[740](**Şekil 21**).

Günlük yaşamı kolaylaştırmak için hammaddesi kemik olan üretimler de kazılarda sıkça karşımıza çıkar. Genellikle sığır, koyun ve keçi gibi hayvanların uzun ayak kemikleriden yararlanılmaktadır. Bunların dışında boynuzlar da bu kategoride ele

[732]Pernicka, 2001, 369.
[733] Yener, 2000, 71.
[734]Lloyd ve Mellaart 1962, p.281, fig. F.9.
[735]Efe ve Fidan 2006, p.20.
[736]Lamb, 1938, fig.19.1, 1936,172, Pl XXV:29-9; Efe veFidan 2006, PL.4:18.
[737] Lloyd ve Mellaart 1962.
[738] Kamil, 1982, 336, fig.88.
[739]Derin vd, 2009,Fig.5a,b.
[740]Kouka, 2002,110.

alınabilmektedir. İğneler, deliciler, deri işlemede kullanılan mablak ve bızlar en çok karşılaşılan formlardır. Boynuzlar ise genellikle sığır ve geyik türlerinden elde edilir. Daha çok taş işlemede yonga çıkarmada kullanılan boynuzlar, ezme, deri tabaklama ve kazıma işlemlerinde de kullanılmaktadır. Kemikten yapılma delicilere Troya[741], Kusura[742],Yassıtepe[743], Beycesultan[744] gibi yerleşim yerlerinde ele geçmektedir (**Şekil 21**).

[741]Blegen et. al. 1950. 126,5.
[742] Lamb 1937,271, fig.27-2.
[743] Derin, 2020, 21.
[744] Lloyd ve Mellaart 1962, 270,17.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ERKEN TUNÇ ÇAĞI'NDA BAYRAKLI HÖYÜĞÜ

3.1. Araştırma Tarihçesi ve Yerleşim Stratigrafisi

Avrupalı gezginlerin 15. yüzyıla dayanan seyahatleriyle başlayan İzmir'in keşfi, 17. yüzyılda antik kalıntıları kayda almak isteyen araştırmacıların uğrak noktası olarak hep ilgi çekmiştir. Arkeoloji meraklısı ve aynı zamanda doktor olan Fransız Jacob Spon da 1675-1676 yıllarında İzmir'e gelerek araştırmalar gerçekleştirmiştir. İzmir'deki araştırmalarında Eski Smyrna'yı lokalize etmek istese de yanlış hesap nedeniyle höyüğü, Bayraklı'nın tam tersi istikametine yerleştirmiştir[745].

18. yüzyılda İngiltere'de Dilattanti Topluluğu eski kültürleri araştırmak amacıyla kurulmuş ve Akdeniz Dünyası'nda araştırmalar artmaya başlamıştır. Bu sayede İzmir'de de daha ayrıntılı çalışmalar yapılabilmiştir. Böylelikle Yamanlar Dağı'nda yapılan incelemeler de başlamış ve buradaki kalıntıları notlarına ilk geçiren gezginler Pococke ve Chandler olmuştur. 1739'da Richard Pococke, Bornova'nın batısında kalan yamaçlardaki tümülüsten kısaca söz etmiştir[746]. Ancak 1764 yılında Richard Chandler, buradaki mezarlardan daha ayrıntılı bahsetmiştir. Bu mezarların yuvarlak bir şekilde yükseldiğini ve Yamanlar Dağı'ndaki bu mezarlarla Eski Smyrna'nın bağlantılı olabileceğini ifade eden ilk gezgin olmuştur[747].

Eski Smyrna'nın Avrupalı gezginler için önemli olmasının birden fazla nedeni vardır. Smyrna'nın ünlü ozanı Homeros'un olası vatanı olarak görülmesi ve Smyrna ile efsanevi kral Tantalos arasındaki ilişkin varlığı bunlardan sadece bir kaçıdır[748]. Böylelikle gezginler Pococke ve Chamdler'in saptadıkları mezarlar arasından en büyüğünün Pausanias'da geçen "Tantalos'un Mezarı" olduğunu düşüncesiyle Yamanlar Dağı'nın yamaçlarına yönelmişlerdir[749] .

19. yüzyılda kent artık Tantalos'un mezarı sayesinde ünlenmiş ve araştırmacıları kendine çekmeyi başarmıştır. Fransız diplomat ve eski eser avcısı olan Louis François Sébastien Fauvel Bayraklı ile çok ilgilenmiş ve buraya gelen batılı

[745]Meyer, 2008; 355;Akar-Tanrıver, 2017, 68-69.
[746]Pococke, 1772, 93.
[747]Chandler, 1817,80-81; Akar-Tanrıver, 2017,69.
[748]Akar-Tanrıver, 2017,69.
[749]Arundell, 1828,299

araştırmacılara dahi rehberlik etmiştir. 1825 yılında Anton Prokesch von Osten, Fauvel'in rehberliğinde Eski Smyrna'ya gelerek detaylı incelemeler yapar ve görülebilen tüm kalıntıların ölçülerini alır[750]. Prokesh von Osten'nin tanımladığı duvarların boyutları ve inşa teknikleri 1948-1952 yılları arasındaki çalışmalarda savunma sistemini çalışan R. V. Nicholls'a rehberlik etmiştir[751].

Fauvel daha sonra Charles Texier'e de rehberlik ederek Yamanlar Dağı'nın yamacındaki büyük tümülüsün araştırmalar yapılmasını sağlamıştır. Texier saptadığı 12 tümülüs arasından Pausanias'ın sözünü ettiği "Tantalos'un Mezarı" olduğunu düşündüğü büyük tümülüsün kazısını gerçekleştirmiştir. Bu sayede mezarın detaylı bir şekilde planını ortaya çıkararak günümüze ulaşmasını sağlamıştır[752] (**Şekil 23**).

20. yüzyılla birlikte kentin asıl yerleşim yeri olarak çok ilgi görmeyen Bayraklı Höyüğü'ne (Hacı Muço Tepesine) ilgi oluşmaya başlamıştır. Otto Walter 1918 yılında yaptığı incelemelerde Prokesh von Osten'ın saptadığı duvarların artık görülemediğini ancak tepe üzerindeki seramiklerin MÖ 6. ve 7. yüzyıla tarihlendiğini belirtmiştir[753](**Şekil 24**).

1911 yılında kentin ilk fotoğrafını çeken Josef Keil, direktifleriyle Franz ve Helene Miltner'in burada çalışmalarını sağlamıştır. 1930 yılında Franz ve Helene Miltner, hem Yamanlar Dağı'nda hem de Hacı Muço Tepesi'nde tek sezonluk çalışmalar yapmıştır. Bayraklı'nın doğu suru üzerinde dört adet sondajlar açmış ve sonuçlarını yayınlamıştır[754]. Yapılan bu dar çalışmaların bile kent surların aslında yüzeyde olduğundan daha çok olduğu ve büyük bir kısmının korunduğunu anlamaya yetmiştir. Kazılar sırasında da ele geçen seramiklerden buradaki yerleşim kalıntılarının Geometrik Döneme kadar gittiğini ortaya koymuşlardır[755].

Uzunca bir aranın ardından 1948-1951 yılları arasında Eski Smyrna'daki kazı çalışmaları İngiliz-Türk projesi adı altında ortak bir çalışma başlatılmıştır. Bu projeye Dr. J. Cook ve Prof. Dr. E. Akurgal başkanlık etmiştir[756]. 1967-1992 yılları arasında gerçekleştirilen ikinci dönem kazıları ise sadece Prof. Dr. E. Akurgal

[750]Prokesch von Osten'ın inceleme notlarını içeren mektuplar için bkz. Prokesch von Osten 1936-1937, c.II, s. 157-160, c. III, s. 335-341.
[751] Cook, 1958,36-37, 92, 137;Akar-Tanrıver, 2017, 71.
[752]Texier,1849, 255-257.
[753] Walter, 1922-24, 225.
[754] Cook, 1958-59: 7.
[755]Miltner ve Miltner,1932, 169-172.
[756] Cook, 1958-59: 7-8; Akurgal, 1950: 2.

tarafından yürütülmüştür. 1993-2013 yılları arasındaki üçüncü dönem kazılarına Prof. Dr. Meral Akurgal başkanlık etmiştir. 2014'ten itibaren günümüzde de devam eden son dönem kazıları ise Prof. Dr. Cumhur Tanrıver kazı başkanlığı yönetiminde gerçekleştirilmektedir[757]. Höyüğün tarihöncesi dönemlerine ise Prof. Dr. Aylin Ümit Erdem bilimsel danışmanlık ile katkı sağlamaktadır[758].

1949 yılında höyüğün güneybatısında "E Açması" olarak adlandırılan alanda E. Akurgal tarafından kazı çalışmaları yürütülmüş ve bu alandan ortaya çıkarılan 3 tabakalı bir mimari yapıdan bahsedilmiştir. Taş temelli, kerpiç duvarlı, dörtgen planlı tanımlanan bu yapılardan elde edilen keramiklerin Troya I ve II örnekleriyle benzerliği vurgulanmıştır. Aynı zamanda keramikler MÖ 3000-2500 ile MÖ 2500-2000 yıllarına tarihlendirilmiştir [759] . 2017 Söz konusu çalışmalar Bayraklı Höyüğü'nde Erken Tunç Çağı'nın varlığının bilinmesi açısından önemli olmakla birlikte kapsamlı bir çalışma niteliğinde değildir.

2017 yılından itibaren batı açmasında yürütülen çalışmalarda Erken Tunç Çağı ile ilgili mimari veriler, çanak çömlek ve küçük buluntu grubunda sınıflandırabileceğimiz arkeolojik buluntular tespit edilmiştir. 2024 yılı çalışmaları ile toplam 319,2 metrekarelik bir alanda çalışma imkânı olmuştur. Araştırmalar neticesinde Erken Tunç Çağı'na tarihlendirilen 6 yapı katı ile bir stratigrafi oluşturulmuştur.

2024 çalışmalarında en erken dönemi temsil eden VI. tabaka açığa çıkarılmıştır. Kerpiç (kil?) ve kül ile oluşan taban dolgusundan oluşan bu tabakada herhangi bir mimari veri elde edilememiştir. Bu tabakanın üzerindeki arkeolojik malzemelerde görülen değişiklik ile yeni bir tabakaya geçilmiştir. V. tabakanın varlığı kuzey-güney doğrultulu bir taş temelli mimari yapı ve alandan ele geçen keramikler ve küçük buluntularla temsil edilir. V. tabakanın arkeolojik buluntuları Batı Anadolu'daki paralel yerleşmelerle de bir bütünlük içindedir. Kesik gaga ağızlı testiler, içi beyaz macun dolu pyxis ve koyu yüzlü mallarla Erken Tunç Çağı I kap repertuarıyla bir bütünlük göstermektedir.

[757] Erdem ve Tanrıver 2016, 1.
[758] Erdem ve Gürgen –Erdem 2022; Tanrıver vd. 2022; Tanrıver vd. 2022; Ertüzün vd. 2024.
[759] Akurgal, 1993, 45; Akurgal, 1997, 13; Gürgen-Erdem vd, 2024; 2.

III. ve IV. tabakalar, dörtgen planlı, taş temelli kerpiç yapı kalıntılarından oluşan mimari verilere sahiptir. Siyah açıklı gaga ağızlı testiler, üçayaklı kaplar, ağız üzerinde boynuz çıkıntılı çanaklar ve beyaz dolgu bezemeli kaplar tespit edilmiştir. Bu kaplar Erken Tunç Çağı I ve II'nin tipik kaplarıdır. Bayraklı'da ele geçen bu kapların benzerleri Batı Anadolu'da Troya I[760], Kumtepe IB[761], Yassıtepe[762], Limantepe VI[763], Thermi I-II[764], Poliochni Mavi Evre[765] gibi merkezlerle paralellik göstermektedir[766].

II. tabakadaki mimari verilerde kuzey güney yönlü kerpiç kalıntıları ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu kerpiç kalıntılarının altında yer yer beyaz kille sıvanmış bir taban hattı bulunmaktadır. Kerpiçlerin tıpkı çatı kalıntısı gibi bu taban hattına düştüğü gözlemlenmektedir. Devam eden çalışmalarda birlikte ortaya çıkarılan taban kalıntıları ise III. tabakaya ait mimari verilere işaret etmektedir. Arkeolojik veriler ise her iki tabakada da koyu kahve, kırmızımsı kahve ve siyah tonlarından oluşan el yapımı kaplardır. Erken Tunç Çağı'na özgü siyah açkılı mallarının yanı sıra açkısız koyu gri veya siyah tonlarında boyunsuz çömleklerin oluşturduğu mutfak kapları da görülmektedir. Bu kapların ağız kenarları altında uçları aşağı bakan hilal biçimli tutamaklar bulunmaktadır. Batı Anadolu'daki paralel örneklerini Troya, Limantepe, Beycesultan, Demircihöyük ve Küllüoba gibi yerleşim yerlerinin Erken Tunç Çağı III tabakalarında görülmektedir[767]. Bayraklı'nın II. ve III. tabakalarında görülen kap formları arasında "Kalınlaştırılmış Dudaklı Kaseler" (*Bead-rim*) Küllüoba'da da Erken Tunç Çağı III'e tarihlenmektedir[768]. III. tabakanın en dikkat çeken buluntularından biri de boya bezemeli tankard formundaki kaptır. Benzer örnekleri Kıta Yunanistan'dan bilinmektedir[769]. II. tabakada ele geçen gümüş takı grubu da tarihleme konusunda bize önemli bilgiler vermektedir. Çömleğin içinde tespit edilen gümüş takı grubuyla birlikte bulunan kemik parçasından elde edilen radyokarbon (C14) tarihlenmesine göre kemiğin MÖ 1984-1876 yılları arasına ait olduğu

[760]Blegen et. al. 1950, fig.266:8; Lev.230: 33. 159,35. 648,36.677.
[761]Sperling, 1976, Fig.18; 558.
[762] Derin, 2020,14, fig 11: 52-53; 15, Fig 12, 67-68.
[763]Erkanal, 1998, res. 6: Şahoğlu, 2002: lev. 18-20.
[764] Kamp, 1936, fig.26; palete. XXXV. 9-11, Fig.26: Pyxides 1-2.
[765]Bernabo-Brea, 1964, Tav. LVVI, CXXXII, CLIV-CLIVII.
[766] Gürgen-Erdem vd, 2024, 5-6.
[767]Blegen et. al. 1953; Şahoğlu, 2011, 139; Lloyd ve Mellart 1965, 84-99; Efe, 1988, 12; Efe ve Türkteki 2005; Sarı, 2012.
[768] Şahin, 2015, 96-114.
[769] Gürgen-Erdem vd, 2024,5.

saptanmıştır. Hem çanak çömleklerdeki göreceli tarihleme hem de radyokarbon tarihlemeyle elde edilen veriler bu tabakaların bize Batı Anadolu kronolojisine göre Erken Tunç Çağı III sürecini işaret etmektedir[770].

Batı Açmalarının en üstteki tabakası I. tabakayı oluşturmaktadır. I. tabakaya ait veriler taş temelli, kerpiç duvarlı, dikdörtgen planlı uzun mekanlarla oluşan mimari unsurlarla temsil edilmektedir. Ortak bir duvara sahip olan mekanlar hem kuzey-güney yönlü hem de güneyde bulunan mekânın ortaya çıkmasıyla birlikte, mekanların doğu-batı doğrultulu olduğu da tespit edilmiştir. Girişleri genellikle kuzeyden olan mekanların taş temelleri orta boy dere taşından üç sıralı olarak yapılmıştır. Genellikle çarkta üretilmiş kaplar arasında kırmızı veya kahverengi astarlı yatay kulplu çanaklar, az sayıdaki gri maldan üretilmiş yatay kulplu çanak ve goblet kaideleri, kırmızı, kahverengi veya devetüyü renklerindeki "Kalınlaştırılmış Dudaklı Kaseler" (*Bead-rim*), üzerinde insan yüzü kabartma bezemesi veya bıyık motifleri işlenen omurgalı çanaklar ve çömlekler bulunmaktadır. Bayraklı'nın I. tabakaya ait kap repertuvarındaki benzerleri Küllüoba'nın Orta Tunç Çağı geçiş evresinde de rastlanılmaktadır. Bu tabakayla ilgili Batı Açmalarından elde edilen bir radyokarbon tarihlenmesi bulunmamaktadır. Ancak çağdaşı Bayraklı Höyüğü H Açmasından elde edilen radyokarbon tarihlenmesi MÖ 1955-1771 yıllarına işaret etmektedir. Bu analizdeki tarihlendirme her ne kadar MÖ 1771 yıllarına dayandırılsa da Batı Açmasından elde edilen çanak çömlek ve küçük buluntu gibi arkeolojik veriler tanımlanan tabakayla (Erken Tunç Çağı sonu Orta Tunç Çağı başı) kronolojik olarak uyum içerisindedir. Bu yüzden Bayraklı Höyüğü'nün I. tabakası hem çanak çömlek verilerinden elde edilen göreceli tarihlenmeye göre hem de radyokarbon tarihlenmesine göre Erken Tunç Çağı sonu Orta Tunç Çağı başı olarak tanımlanmaktadır[771].

3.2. Mimari Veriler

Bayraklı Höyüğü (Eski Smyrna) İzmir'in Bayraklı ilçesinde yer almaktadır. Yamanlar Dağı'nın Bornova Ovası'na dönük olan eteklerinde doğal bir tepe üzerine kurulmuştur. Höyük temelinde bugünkü deniz seviyesinden birkaç metre yüksekte

[770] Gürgen-Erdem vd, 2024,5.
[771] Gürgen-Erdem vd, 2024,3-4.

andezit anakayalar bulunmaktadır. Bunun üzerine höyük dolgusu ve yapı katları 20 m yüksekliğe kadar ulaşan bir tepe (höyük) oluşturmaktadır. Höyüğün kuş bakışı görüntüsü elips şeklindedir. Kuzeybatı-güneydoğu doğrultusundaki ekseninin uzunluğu 400 m, güneybatı-kuzeydoğu doğrultusundaki ekseninin uzunluğu ise 200 m civarındadır[772]. Yaklaşık olarak 100 hektarlık büyüklüğe sahip olan höyük günümüzde İzmir Körfezi'nden 600 metre kadar içeridedir. Ancak geçmişe bakıldığında kurulduğu andan itibaren tüm dönemler boyunca deniz kıyısında yer alan bir antik kent olarak tanımlanmaktadır[773]. Erken dönemde yapılan çalışmalardaki yayınlarda deniz girintisinin höyüğün doğu tarafına kadar uzandığı aktarılsa da[774] İ. İlhan ve E. Öner tarafından gerçekleştirilen sondaj çalışmalarında deniz kıyısı çizgisinin höyüğün tüm güney sınırı boyunca uzandığı ancak daha fazla içerilere doğru sokulmadığı belirtilmiştir[775]. Aynı zamanda höyüğün güney eteğinde temelde andezit kayalardan çıkan bir tatlısu kaynağı bulunmaktadır. Daha sonra bu kaynak Arkaik Çağ'da bir çeşme yapısıyla düzenlendiği bilinmektedir. Çeşmenin çevresi kazılarla açılmış ve taş duvarları bugün taban suyu altında kalmıştır[776]. Son dönem kazılarında elde edilen veriler höyüğün kurulduğu alan hakkında yeni bilgiler sunmuştur. Buna göre "Batı Açmaları"nda 319,2 metrekarelik bir alanı kapsamaktadır. Kuzey güney yönlü bir eğime sahip olan alan güneye doğru yaklaşık 1 metrelik bir alçalma görülmektedir. Kuzeydeki yüzey toprağı yükseltisi denizden yaklaşık olarak 9 metre civarındayken güneyde yükselti yaklaşık olarak 8 metredir. Açmaların güneyinde andezit ana kayalar bulunmaktadır. 2024 çalışmaları sonucunda yerleşimin güneyini ana kayaların çevrelediği görülmüştür. Bazı kayalardan bilinçli olarak yararlanılmıştır. Duvarlar kayalara dayandırılarak bir destek sağlanmıştır. Yerleşimin güneyinde Ana kayaların hizalanarak bir sınır ya da alan oluşturulduğu tahmin edilmektedir.

1948-51 yılları arasında yapılan Türk-İngiliz iş birliğindeki çalışmalar kapsamında 1949 yılında tek dönemlik bir çalışma ile Bayraklı Höyüğü'nün Tunç Çağı süreci ile ilgili sınırlı veriler ortaya konmuştur. Çalışmalar sonucunda veriler incelenerek MÖ 3. ve 2. binyıllara ait süreç değerlendirilmeye çalışılmıştır[777]. Bu çalışmalarda Cook,

[772] Kayan ve Öner, 2013: 135.
[773] Akurgal, 1997,13.
[774]Cook, 1958: Fig.3.
[775] Kayan ve Öner, 2013: 139-140.
[776]Kayan ve Öner, 2013, 135
[777]Akurgal 1950, 3-4.

MÖ 3. binyıla tarihlenen Troia I ve II katmanlarına eş değer olan erken katmanın kayalık alanda olduğunu aktarmaktadır[778]. Kente ait en erken tabaka olan "Bayraklı I"[779] tabakasının varlığından bahsedilen bu alan, ne yazık ki çalışmalar ardından üzeri kapatılmış ve alana ilişkin bilgilerimiz bu dönem çalışmaları ile sınırlı kalmıştır. Prohistorik tabakalarda bu nedenle daha detaylı bir çalışma hedeflenmiş ve çalışmalar 2017 yılında tekrar başlatılmıştır. Alan höyüğün batısında kalması sebebiyle "batı açmaları" olarak yeniden tanımlanmıştır.

Prehistorik tabakalara ait buluntular şimdiye dek höyüğün pek çok yerinde tespit edilebilmiştir. Özellikle Erken Tunç Çağı'na ait bulgular genişçe bir alana yayılmaktadır. Bunun yanı sıra N. Bayne'nin 2000 yılında yaptığı doktora çalışması Bayraklı Höyüğü'nde Tunç Çağı stratigrafisinin oluşturması oldukça önemlidir. Bayne bu çalışmasında hem eski kazı raporlarına hem de "B açması" olarak tanımlanan alandaki verilere odaklanarak bir stratigrafi oluşturmuştur. B açmasında toplam 14 yapı katı tespit ederek alttaki ilk üç yapıkatını Erken Tunç Çağ'a ait olduğunu ifade etmiştir. Erken Tunç Çağı'ndan sonra üstte Orta ve Geç Tunç Çağını ekleyerek Tunç Çağlarını kronolojik bir zemine oturtmayı başarmıştır [780] . Günümüzde "B açması"nın olduğu alan doldurulduğu için açmanın bulunduğu alan hakkında tahmini olarak bir çıkarım yapılabilmektedir.

Höyükte Erken Tunç Çağı'na ait diğer veriler "H Açması" olarak tanımlanan alanda 2018 yılında yapılan sondaj çalışmaları ile elde edilmiştir. 1-1,5 m derinliğinde çalışılan sondajda denizden yüksekliği 3 metrelere inilen seviyelerde Erken Tunç Çağı sonuna ait keramikler ve rulo başlı bronz iğne tespit edilmiştir. "Geleceğe Miras Projesi" adı altında yürütülen 2024 çalışmalarında höyüğün ziyaretçi girişinde yani batı sur olarak tanımlanan alanda Erken Tunç Çağı'na ait veriler elde edilmiştir. H/I-25 plan karesinde bulunan bu alanda Erken Tunç Çağı'na ait kuzey güney doğrultulu bir taş temel ve etrafında kerpiç blokların olduğu mimariyle tanımlanabilmektedir. Taş temelli alanda yapılan çalışmalarda ETÇ 'nin siyah yüzlü perdahlı, yatay ip tutamaklı ve keskin omurgalı kapları ele geçmiştir.

Tüm bu veriler incelendiğinde höyükte Batı Açmaları başta olmak üzere B Açması, H Açması sondaji ve H/I-25 plankaresinde bulunan batı surun yanındaki açmalarla

[778]Cook, 1958-59: 9.
[779]Akurgal, 1950: 3-4.
[780]Bayne,2000, 61-80; Erdem, 2016,418-419.

birlikte Erken Tunç Çağ verileri tespit edilmiştir. Toplamda höyüğün dört noktasında tespit edebildiğimiz Erken Tunç Çağı buluntuları yatay eksende 220 metre, dikey eksende 130 metre ölçülerindedir. Sonuç olarak bakıldığında söz konusu dönemde yerleşimin höyükteki dağımı ortalama olarak 2 hektalık boyutlara ulaşmaktadır. Klasik Dönemler dahil 100 hektarlık bir alanda izlerini takip edilebildiğimiz yerleşimin bir çok noktasında Erken Tunç Çağı'na ait bulgulara ulaşılmış olması Bayraklı Höyüğü'nün MÖ 3. binyılda oldukça büyük bir merkez olduğunu göstermektedir. Batı Anadolu'daki bu döneme tarihlenen ve kent olarak nitelendirilen çağdaş dönem yerleşmelerinin boyutları ile kıyaslandığında büyüklük açısından Bayraklı Höyüğü'nün (Eski Smyrna) de bu yerleşmeler gibi bir kent niteliğini taşıdığını söylemek mümkündür (**Şekil 25**).

2017 yılından itibaren devam eden çalışmalar neticesinde Bayraklı Höyüğü (Eski Smyrna) Erken Tunç Çağı mimari verileri sadece batı açmaları olarak tanımlanan alandan gelmektedir. Batı Açması bugüne kadar Erken Tunç Çağı çerçevesinde çalışılmış en geniş alanı kapsamaktadır. Tez kapsamında Batı açmasından elde edilen mimari veriler kendi içindeki evreleri erkenden geç tabakalara doğru ele alınacaktır. Aynı zamanda batı açmalarının konumları plankare üzerinden tanımlanarak bilgiler aktarılacaktır. Önce tabakalardaki mimari unsurlar detaylı bir şekilde aktarıldıktan sonra tüm tabakalarla ilgili genel bir değerlendirme yapılacaktır. Daha sonrasında Batı Anadolu'daki diğer paralel yerleşmelerle karşılaştırılarak benzerlikler ya da farklılıklar ortaya konmaya çalışılacaktır

Batı açmaları M26 plankaresinde 4,5 x 4.68 m ölçülerinde yürütülen çalışmalarda bugüne kadar en derin noktaya ulaşılmıştır. Bu derinlikle birlikte VI., V., IV.,ve III. tabakalara ait veriler bu açmadan elde edilmiş ve kesintisiz bir stratigrafi elde edilmiştir (**Çizim 1, Şekil 26, 27, 28, 29, 30**).

3.2.1. VI. Tabaka

Bayraklı Höyüğü'nün en erken tabakası olan VI. tabaka M26 plankaresinde oldukça dar bir alanda ortaya çıkartılmıştır. VI. Tabakanın tanımlanan mimari unsurları çalışılan alanın dar alan olması sebebiyle oldukça kısıtlıdır. Söz konusu mimari unsurlar bir taban dolgusu ve bu dolgunun altından gelen mimari verilerle ortaya

konmaktadır. Bu taban yer yer yanık kerpiç bloklarla birlikte kül şeklinde izleri takip edilebilen ve doğu kesite dayanan bir çerçevede değerlendirilen özelliktedir. 40 cm kadar daha aşağıda yine aynı alanda kül kerpiç ve küçük taşcıklardan oluşan yine bir taban dolgusu karşımıza çıkmaktadır.

Tabanın kaldırılması sonrasında yapılan derinleşme çalışmalarında alanın güney doğusunda yaklaşık 30 cm çapında bir taşın üstünde, taşa kaynaşmış halde bronz bir balta/hançer ele geçmiştir. Yaklaşık 10 ila 15 cm derinliğe inildiğinde ise alanın doğu kesitine yapışık halde gaga ağızlı testi parçaları tespit edilmiştir (HBB). Doğu kesite dayandırılmış yassı bir taş ve pithos parçası ile özel bir alan oluşturulduğu izlenimi yaratmaktadır. Oldukça kısıtlı bir alanda çalışmalar yürütüldüğü için derinleştikçe açığa çıkan ana kayalar ve herhangi bir plana dahil edilemeyen taşlar nedeniyle bu tabakayla ilgili daha fazla mimari veri elde edilememiştir (**Çizim 2, Şekil 31**). Ancak höyüğün en derin noktasına ait bu alandan hala kültürel dolgunun ve buluntuların ele geçtiği ve herhangi bir boşluğun görülmediği anlaşılmaktadır.

3.2.2. V. Tabaka

V. tabaka ile ilişkili mimari unsurlar yine aynı alanda yani M26 plankaresinde VI. tabaka olarak tanımlanan tabakanın bir üst evresinde karşımıza çıkar. M26 plankaresinin içinde yer alan açmanın hem güneydoğusunda hem de güneybatısında ana kayalar tespit edilmiştir. Bu neden batı açmalarında en üst seviyesinde açığa çıkarılan ana kayaların en alt seviyelerdeki alanlara kadar varlığının devam ettiği ve mimari yapının neredeyse tüm evrelerde ana kayalara dayandırıldığını söylemek mümkündür. Alanda V. tabakaya tarihlenen kuzey güney doğrultulu bir duvar bulunmakta ve bu duvar alanı ikiye bölmektedir. Duvarın en üst seviyesi 4.85 m civarındadır ve iki ya da üç sıra şeklinde korunmuştur. 4.76 m seviyesine gelindiğinde duvar hattı net olarak ortaya çıkarılmıştır. Bahsi geçen kuzey güney doğrultulu duvarın aynı zamanda doğu batı doğrultusunda bir dönüş yapan ikinci duvar sırası muhtemelen V. tabakaya tarihlenen bir mekan ihtimalini akla getirmektedir. Ancak dönüş yapan bu duvar biraz daha alt seviyelere hizalanmaktadır. Ortaya çıkarıldığı kadarıyla bu duvarlar 2.2 x 3.2 m ölçülerine sahiptir. Höyüğün en eski mimari unsuru olan kuzey güney doğrultulu duvar açmayı ikiye bölmektedir. Bu nedenle duvarın doğusu ve batısı şeklinde alandaki çalışmalar

yürütülmüştür. Alandaki duvara bitişik olan taş planlar, duvar dışında kaldığı kadarıyla değerlendirilmektedir. Duvarın doğusunda 4,25 m seviyesi civarında yapılan çalışmalarda duvarın doğusuna yapışık vaziyette dairesel hat sergileyen bazı taşlar açığa çıkarılmıştır. Söz konusu taşların arasında üçayak tespit edilmiş ve bu alanda deniz kumu kullanılmıştır. Bu nedenle buranın bir ocak yapısı olarak kullanılmış olabileceği düşüncesi akla gelmektedir. Duvarın batısındaki derinleşme çalışmalarında oldukça büyük ana kayaların açığa çıkması nedeniyle herhangi bir mimari unsura rastlanılmamıştır. 4,42- 4,35 m seviyelerinde ise açmanın güneydoğu köşesinde bir ana kaya benzeri bir taş bulunmuştur.

Yürütülen çalışmalarda seviye 4,85 metreye geldiğinde açmanın kuzey yarısında çok sayıda döküntü taşların ortaya çıktığı görülmüştür. Döküntü taşların doğu-batı uzantılı bir hat verdiği anlaşılmaktadır. Bu hattın doğu-batı uzantılı kerpiç bir taban ve bu tabanda yer yer orta derecede yanık kerpiçler olduğu görülmüştür. Bu kerpiç tabanın içerisinde ele geçen çok sayıdaki deniz kabuğu ve hayvan kemiği dikkat çekicidir. Orta derecede yanık olan kerpiçlerin etrafı kireçle sıvanmıştır. Bu yapının kuzey kesit içinde kalan bir yapının tabanı olabileceği aynı zamanda buluntulardan yola çıkarak bu yapının işlik ya da mutfak amacıyla kullanıldığı fikri akla gelmektedir. Yine 4,85 m seviyesinde açmanın güney batısından kuzey doğusuna doğru bir aksta uzanan taş bloklarının üst sırası belirmiştir. 4,76 m seviyesine gelindiğinde taş bloklarının bir duvar hattı belirttiği tespit edilmiştir. Ancak çok fazla döküntü taşlar olduğu için tam olarak net bir hat ortaya çıkarılamamıştır. Bu taş sıraları nedeniyle açma içi oldukça daralmıştır (**Çizim 3**).

3.2.3. IV. Tabaka

IV. tabakaya ait mimari buluntular yine M26 plankaresinde devam eden çalışmalarla tespit edilmiştir. IV. tabakada bir mekana ait herhangi bir taş temel ortaya çıkarılamasa da açmanın kuzeyinde yer alan ve kesit içinde kalan duvar sırası dikkat çekicidir. 8 sıra yüksekliğe sahip taş sırasından oluşan bu duvar 2-3 aşamalı kullanım evresine sahip olmalıdır. Diğer duvarlardan farklı olarak oldukça kalın ve yüksek olarak inşa edilmiştir. Duvar 1.3 m yüksekliğe sahiptir ve bu nedenle oldukça uzun süreli kullanılmış olmalıdır. Kesitin içine doğru uzanan duvarın uzun vadeli kullanımı ve güçlü inşasıyla birlikte istinat duvarı olarak kullanılmış olabileceği

düşüncesini akla getirmektedir (**Çizim 4**). Troya Ic evresinde görülen ve yerleşimin ilk savunma sistemi olarak yorumlanan ard arda sıralanmış duvarların arasında yer alan güçlü "C duvarı"[781], Bayraklı Höyüğü'nde tespit edilen bir duvarla benzerlik göstermektedir. Troya'daki Ic evresinde bu güçlü duvarın sur yapısı olarak yorumlanması Bayraklı yerleşimindeki söz konusu duvar için de kılavuz niteliğindedir. Troya'nın yanı sıra Baklatepe'de[782] dışta yer alan kalın bir duvarın güçlendirmiş duvar olarak nitelendirmesi de Bayraklı duvarını yorumlama açısından dikkat çekicidir. Benzer yapı sergileyen bu duvar yapılarının Bayraklı duvarıyla benzerlik taşıdığı anlaşılmaktadır. Bu durumda IV. tabakadaki duvarın en erken sur duvarı yapısı olduğu kabul edilirse yerleşimin boyutlarının bu evrede kuzeye doğru içe çekildiği tahmin edilmektedir. Bu varsayımın ilerideki çalışmalarla daha iyi netlik kazanacağını söylemek gerekmektedir. Söz konusu olası sur/istinat duvarının yanı sıra aynı zamanda açmanın kuzey kesiti önünde kuzey-güney uzantılı kırmızı renkte iyi fırınlanmış kerpiç bloklar ele geçmiştir. Bu blokların bir fırın yapısında kullandığı tahmin edilmektedir.

3.2.4. III. Tabaka

III. tabakadaki mimari unsurlar aynı açmada (M26 plankare) ortaya çıkarılmıştır. 5,55-5,47 m seviyelerinde açmanın ortasında oval bir kerpiç hat belirlenmiştir. Bu oval hat hem yapısı hem de içerisinde çıkan objelere bakılarak Batı Anadolu'daki benzer örneklerine bakılarak adak çukuru (?) olabileceği tahmin edilmektedir. Adak çukuru olarak kullanıldığı tahmin edilen bu alanın içinde yapılan çalışmalarda toprağın yer yer yanık olduğu görülmüştür. Yanık alan üzerinde kerpiç blokları ve çok sayıda döküntü taş tespit edilmiştir. Kerpiç blokların üzerindeki renk dalgalanmaları bu tabakanın bir yangın geçirmiş olabileceğini göstermektedir. Adak çukuru (?) 5,55-5.47 m seviyelerinde çalışılmış ve FPS ile FTP kodları ile buluntuları kayıt altına alınmıştır (**Şekil 32,33**).

Adak çukuru (?) içerisinde çok sayıda büyük boyutlu dere taşlarının olması ve çukurun içerisinde yangın izlerine rastlanılması nedeniyle bu alanın özel olarak doldurulmuş olabileceği düşünülmektedir. Özel işlemlerin uygulandığı ve çok sayıda

[781] Ünlüsoy, 2006,133-135, çiz.4.
[782] Gündoğan vd. 2019.

ağırşak, ezgi taşı, çakmaktaşı ve hayvan kemiğinin bulunduğu alan adak çukuru olarak yorumlanmadaki kanıları güçlendirmektedir. Hem IV. hem de III. tabakada (FME) ortaya çıkarılan çukurların içindeki kemikler ve deniz kabukları Doc. Dr. A. B. Siddiq tarafından incelenmiştir. IV. tabakadaki buluntu ve kemik yoğunluğu III. tabakaya göre daha fazladır. Kemiklerin ve deniz kabuklarının ön incelemesine göre genç yabani hayvanlardan oluşan kemikler arasında en yoğun grup domuz kemikleridir. Deniz kabuklarının ise tümü Ege Denizi kaynaklıdır. Dışarıdan herhangi bir tür tespit edilmemiştir[783] (**Tablo 4**).

Bu noktada adak ya da çöp çukuru olarak tanımlanabilen alanlar için ayrı bir parantez açmak gerekmektedir. Çeşitli amaçlarla açılan çukurlar Kalkolitik Dönem'den başlayarak Erken Tunç Çağı'nın sonlarına kadar Anadolu'nun, Kıta Yunanistan'ın ve Kuzey Suriye'nin birçok yerinde görülmektedir. Özellikle bu çukurların kullanımı Erken Tunç Çağı'nın sonlarına doğru ise yaygın bir uygulama haline gelmiştir. Çöp çukuru ya da adak çukuru kavramlarına değinmek gerekirse söz konusu dönemlerde açığa çıkan bu uygulamadaki amaç merak uyandırmaktadır. Çöplerin ya da atıkların boş alanlara atılması ya da nehirlere denizleri atılması yerine özel bir çukur açma zahmetine girerek birtakım eşyalar bırakması sorgulanmaktadır[784]. Bu konuda Hodder ve Hutson atıkların birikimi hakkındaki düşünceleri, kültürel olarak sahip oldukları fikirleri, inançları ve anlamlar çerçevesinde oluşan atıkların birikimi ve sosyal organizasyon ilişkileri, *temiz ve kirli, kültür ve doğa, biz ve onlar* kavramları arasındaki belirgin olarak sosyal ve kültürel sınırlara işaret ettiğidir[785]. Chapman ise çukur ve insan ilişkisi, basit bir atık kontekstinin çok ötesinde toplum içinde önemli bir yere sahip tasarlanarak oluşturulmuş bir hareket olarak tanımlamakta ve bu çukurları "*yapılandırılmış birikim*" olarak tanımlamaktadır. Chapman'a göre çukurlar, belirli bir yapısallık ve tekrarlılıkla birlikte ve çukurların içerikleri kültürel tabakaların döküntüleri ve atıklarından düzenli bir şekilde ayrılmaktadır[786].

Çukurlar ile içerisine konan buluntular arasındaki bağlantıyı irdelemeye çalışmak da gerekmektedir. Günlük yaşam içerisinde kullanılan eşyalar işlevini yitirse de hane

[783] Erdem vd, 2024, 144.
[784] Türkteki ve Başkurt, 2016, 2-6.
[785]Hodder ve Hutson, 2010, 28-32, 100-107.
[786]Chapman, 2000,61-63.

halkına ait olmaya devam etmektedir[787]. Manevi bağ sayesinde yapılandırılmış bir birikim ile birlikte daha erken tabakalara bir çukur açılarak mevcut zaman ve geçmiş arasında organik bir bağ kurmaya çalışmış olabilirler. Böylelikle uzak ya da yakın geçmişe ait atalarına kültürel anlamlarla dolu maddi kalıntılarını ulaştırabilirler. Çukurların mevcut zaman ile geçmiş arasında bağlantı kurarak canlı ve ölüyü birleştirme işlevini sağladığını söylemek mümkündür. Çukurlar aracılığıyla geçmişte yaşayan ataların dünyasına ulaşarak eski/kirli ile yeni/temiz olanın aktarımı sağlanmaktadır[788]. Yapılan çalışmayla uygulanan değiş-tokuş Chapman'a göre *yaşam döngüsü* benzetmesiyle açıklanmıştır. Çeşitli ritüeller ve işlevini yitirmiş nesnelerle çukurlar vasıtasıyla hayat verilmeye çalışılmıştır. Bu döngünün uygulanmasını sağlayan en önemli unsur ise ateştir. Çukurların yaşam sürelerini sonlandırmak için başvurulmaktadır[789].

Çukurları tanımlamada kullanılan adak ve kurban kavramlarının tanımlamalarına bakmak da yararlı olacaktır. Adak; *"Tanrı'ya, tanrılara, kutsal sayılan canlılara veya bir yere (ağaç, su, dağ, tapınak, vb.) herhangi bir dileğin gerçekleşmesi amacı ile bireysel ya da toplu olarak yapılan şartlı bir söz, şartlı bir vaat, bazen şartlı bazen peşin olarak verilen (kurban, yiyecek, eşya, vb.) bir sözleşme, bir ant" olarak tanımlanır. Adak, bir nesne bir davranış tarzı, kurban olarak sunulan bir canlı ya da bir dua olabilir*[790]. Kurban da doğaüstü değerlendirilen ve kutsal sayılan varlık ve varlıkları kendi yararına döndürme, şükran duygularını aktarmak, günahlarının karşılığında bir bedel sunma ya da bir dilek için bir varlık ya da nesnelerin sunulma işlemi olarak tanımlanabilir. Adak, doğaüstü varlıklara sunulan nesnelerle kurban ise daha çok öldürme yolu ile canlı sunulanlar için uygulanan ritüel olarak tanımlanabilir[791]. Yine de genel bir çerçeve de bakıldığında iki kavram arasında ayrım yapmak oldukça zordur. İngilizce'de *offering* kavramı hem adak hem de kurban kelimelerinin anlamını karşılamaktadır[792].

Adak çukur geleneğinin Batı Anadolu'da erken dönemlerden itibaren yani Erken Tunç Çağı öncesinde de sürdürüldüğü tespit edilebilmiştir. Aktopraklık'ta İlk

[787] Chapman, 2000,62-63
[788] Chapman, 2000,63-64; Türkteki ve Başkurt, 2016, 2-3.
[789]Chapman, 2000, 72.
[790]Tanyu, 1967, 8-9; Türkteki ve Başkurt, 2016, 3.
[791] Erginer, 1997,67.
[792] Oral, 2013, 127.

Kalkolitik Dönem'de[793], Kuruçay'da Son Kalkolitik Dönem'de görülen çukurlar adak çukuru olarak değerlendirilmiştir. Benzer gelenekler Trakya'da[794]da yaygındır aynı zamanda Yunanistan'da[795] da saptanmıştır. Erken Tunç Çağı'na gelindiğinde ilk örneklerin Karataş/Semayük'ten geldiği görülmüştür. Saptanan 93 adet adak çukurunun 47 tanesi ETÇ I'e tarihlenen I-III tabakalara, 22 tanesi ETÇ II'ye tarihlenen IV-V. Tabakalara aittir. İki dönem çukurlarında da benzer özellikler dikkat çekmektedir[796]. Çukurların benzerleri Leodikeia-Kandilkırı ETÇ II[797], Poliochni ETÇ I Mavi Evre[798] ve ETÇ II sonuna tarihlenen Kırmızı Evrede[799] adak çukurları tespit edilmiştir. Külluoba'da 215 çukurun 125 tanesi erken ETÇ III ve 90 tanesi ise geç ETÇ III evresine tarihlenen adak çukurları bulunmaktadır[800]. Troya'nın IIc ve IId yapılanlarında ortaya çıkan çukurlar Blegen tarafından "çukur evresi" olarak tanımlamış[801] ve Yunan dünyası ile benzerlik kurduğu için bu çukurlara *bothros* olarak isimlendirmiştir[802]. Paralel olarak benzer çukurlara Limantepe[803], Baklatepe[804] ve Kanlıgeçit[805] gibi yerleşmelerde de rastlanılmaktadır.

Bayraklı Höyüğü'nde III. tabakadaki çalışmalara geri dönecek olursak adak çukurunun kuzeyinde kuzey-güney uzantılı kerpiç bloklar açığa çıkarılmış ve kerpiç blokların doğusunda kerpiç üzerine kireç sıvalı taban açığa çıkarılmıştır (**Şekil 33**).

Seviye inme çalışmaları devam ederken batı kesit önünde dağınık taşların altından bir insana ait bacak kemikleri tespit edilmiştir. Kuzey kesitin batı yarısında da insan kemikleri ele geçmiştir. Ancak çevresinde mezara ait olabilecek herhangi bir iz ya da buluntuya rastlanmamıştır (**Şekil 34**).

III. tabakanın üst evresinde açmada 6.43 m seviyelerinde güneyde yeni bir duvar hattının ilk sırası belirmiştir. Bu duvar sırasının L26 plankaresindeki doğu batı doğrultulu duvarın devamı olduğu anlaşılmaktadır. L26 plankaresindeki duvarın

[793]Karul ve Özeren, 2006, 13;Karul 2013, 43.
[794]Nikolov, 2011,91-119; Nikolov vd, 2015, 21.
[795]Psimogiannou, 2012, 190-196.
[796] Warner, 1994,182-183.
[797]Oğuzhanoğlu, 2019,192.
[798]Cultraro, 2013,105-106.
[799] Korka, 2011,47.
[800] Türkteki, 2016, 9.
[801]Blegen et. al.1950, 206,277 vd.; Bachhuber, 2009,4.
[802]Blegen et. al.1950, 206-207, 277-278; Yılmaz, 2009, 238.
[803]Erkanal vd, 2009, 306-307; Erkanal ve Şahoğlu 2012, 226.
[804]Kouka, 2011,48; Massa ve Şahoğlu 2011, 166.
[805]Özdoğan ve Parzinger, 2012, 9,35-37.

kuzeye doğru bir dönüşü bulunmaktadır. Dolayısıyla L26 ve M26 plankaresine uzanan taş temel doğu batı doğrultulu bir mekan oluşturmaktadır. Ortaya çıkarıldığı kadarıyla duvarın kısa kenarı ve uzun kenarı ölçüleri 2.1 x 6.5 m uzuluğundadır. Bu boyutlardaki duvara sahip olan bir mekan oldukça büyük olduğu tahmin edilmektedir. III. tabakaya gelindiğinde duvar temellerinin V. tabakaya göre yönünün değişerek eğimli bir şekilde doğu batı uzantılı kullanıldığını söylemek mümkündür. Bu duvar temeli işlenmemiş taşlardan oluşmakta ve üç sıra halinde korunmuştur. Üst seviyelerdeki ocak yapısının içine doğru devam eden bir kerpiç hat açığa çıkarılmıştır. Bu hattın içerisi kerpiçle sıvanmış ancak tabanı tespit edilememiştir. Silo olarak kullanılmış olabileceği tahmin edilmektedir. Silonun kuzeyinde kuzey-güney uzantılı bir kerpiç taban ortaya çıkmıştır. 6.65-6.60 m seviyelerinde tespit edilen taban üstünde Erken Hellas III Dönemi'ne ait ithal bir tankard formunda kap ele geçmiştir (FMD). 6.60-6.54 seviyelerinde ise yine belirli bir sıvası olmayan yuvarlak bir hat/adak çukuru (?) içi daha ortaya çıkmış ve bu yuvarlak hat içinde pişmiş topraktan yapılmış bir idol başı bulunmuştur (FME). Pişmiş toprak idol başının yanı sıra bu yuvarlak hatta amorf keramikler, kırık ve kazıma bezemeli bir ağırşak parçası, deniz kabukları ve yanmış bir adet kemik ele geçmiştir (**Şekil 37**).

Açmanın kuzeybatı köşesinde ise 6.59 m seviyelerinde bir keramik öbeği açığa çıkarılmıştır. Devam eden çalışmalarla yer yer kireç sıvalı taban izleri ve dağınık taşlar tespit edilmiştir. Bu taşların derinleşme çalışmaları devam ettikçe yuvarlak bir hat verdiği anlaşılmıştır. 6.68 m seviyelerinde kireçli bir taban tespit edilmiş ve bu kireçli tabanın alanın geneline yayıldığı görülmüştür. Açmanın ortasından başlayıp kuzeye doğru yayılan ve bir fırın tabanı olabileceği tahmin edilen bir alan açığa çıkmıştır. Bu alandaki yer yer yanıklar göze çarpmaktadır. Aynı zamanda alanda tüme yakın iki farklı kap tabana yapışık halde olduğu için alanın fırın tabanı olabileceği ihtimali akla gelmektedir (**Şekil 35, Çizim 5**).

L26 plankaresine uzanan duvarın oluşturduğu alan içinde yanık kerpiçler temizlenmiş ve kerpiçlerin üzerindeki dal örgü izlerinden dolayı tavan konstrüksiyonun çöküp mekân zeminine döküldüğü anlaşılmıştır.

3.2.5. II. Tabaka

II. tabakaya ait mimari ögeler ve diğer buluntular L26 ve M26 plankarelerinde bir arada yürütülen çalışmalarda ortaya çıkmıştır. 6,92 m seviyesinde açmanın ortasında kerpiç döküntüleri bulunmuştur. Kerpiçlerde kırmızı, sarı ve griye doğru çeşitlilik gösteren renk yelpazesi bulunmaktadır. Bu kadar yoğun bir kırmızı rengin olması mekânın yangın geçirdiğini göstermektedir. Aynı izlerin batıdaki mekânda da devam edip etmediğini anlamak için seviye inme çalışmaları yapılmıştır. Bunun sonucunda mekanların ikisinde de aynı seviyede ve aynı nitelikte yanmış kerpiç izleri görülmüştür. Bu kerpiç döküntülerinin mekanların çatısına ait olabileceği ve yangından sonra mekanların içlerine doğru çökmüş olabileceği düşünülmektedir. Mekanların ortasında kuzey güney yönlü bulunan kerpiçler düzenli ve dikey bir hat sunmaktadır. Bu kerpiç döküntülerinin hemen altında beyaz bir zemin açığa çıkarılmıştır. Zemin beyaz, sert ve kireçli bir yapıdadır. Zeminin hemen üzerinde yer alan kerpiçlerin yüzeyinde ahşap ya da dalların sıvandığına dair izler bulunmaktadır. Ahşap izleri olan kerpiçlerin bir çatıya ait olması gerektiğini akla getirmektedir. Çalışmalar sırasında 6,99 m seviyesinde beyaz, sıkıştırılmış kirece benzeyen, orta sertlikte ve yaklaşık 1-2 mm kalınlığında yer yer korunmuş taban görülmüştür[806](**Şekil 37, Çizim 6**).

II. tabakaya ait mimari ögeler aynı zamanda M26 plankaresinde de tespit edilmiştir. 7.01-6.55 m seviye aralığında seramik fırını ya da ocak olduğu düşünülen bir yapı açığa çıkarılmıştır. Fırının etrafında kerpiç ve kireç taban hattı bulunmaktadır. Etrafı açılmaya başlandığında yanmış kerpiçlerle birlikte yüksek ısıdan camlaşmış kerpiçlere rastlanılmıştır (CMG-3872). Aynı zamanda fırın ya da ocak olarak tanımlanan alandan henüz tam pişmemişken patlamış olduğu tahmin edilen keramikler de ele geçmiştir. II. tabakada bulunan fırının içinden ele geçen keramiklerin Erken Tunç Çağı III'e ait olabileceği düşünülmektedir(**Şekil 38**).

M26 plankaresinin kuzeyinde kalan ve M26 b+d olarak tanımlanan alanda 7.01 m seviyelerinde kerpiç bir alan tespit edilmiştir. Ocak veya fırın olduğu tahmin edilen bu alanın kerpiç zemini üzerinde keramik parçaları açığa çıkmıştır. Aynı zamanda açmanın kuzeydoğu köşesinde 7.18-6.83 m seviyelerinde başka bir keramik fırını

[806]Erdem vd, 2019, 41.

daha tespit edilmiştir. Bu bağlamda bu tabakada seramik üretimi ile ilişkili bir atölyenin varlığından söz edilebilir (**Şekil 39**).

Bu tabaka içerisinde çok sayıda küçük buluntu ele geçmesine rağmen bunlar arasında en dikkat çekeni, 6,38 m seviyesinde kerpiç temizliği sırasında bir çömlek içinde ortaya çıkarılmış metal buluntulardır (CTP). Kırık bir şekilde parçalara ayrılmış olan çömleğin içerisinde 12x8 cm ölçülerinde 406 gr ağırlığında birbirine kaynaşmış halde ve tümü gümüş olan ve takılardan oluşturduğu tahmin edilen bir kütle ele geçmiştir. Gümüş kütlenin korozyon ya da belirli bir ısı nedeniyle birbirine kaynaştığı tahmin edilmektedir. Gümüş buluntu grubu küpe, yüzük, bilezik, granül şeklinde süslenmiş saç iğneleri, levha şeklindeki alın bantları (diadem) ve çok sayıda farklı boyutta boncuklardan oluşmaktadır[807] (**Şekil 40,41,42**).

3.2.6. I. Tabaka

I. tabaka höyükteki en geniş sınırlarda çalışılmış alandır. L26, L27,M26 ve M27 plankarelerinde tespit edilmiştir. Bahsi geçen plankarelerdeki mimari bulgular, çanak çömlek verileri ve küçük buluntular yerleşimin sosyo kültürel hayatına dair önemli izler sunmaktadır. Mimari açıdan bakıldığında şimdiye kadar birbirine bitişik olarak inşa edilmiş, uzun ev formunda 5 adet mekan ortaya çıkartılmıştır. Bunlardan ilk üçü kuzey-güney doğrulutuda yapılmış dikdörtgen planlı ve taş temellidir. Yapıların duvarları ortak kullanılmıştır. Taş temeller üç sıra orta boy andezit taşlar kullanılarak oluşturulmuştur. Plankarelerde tespit edilen farklı boyutlardaki kerpiçlerinden anlaşıldığı kadarıyla evlerin kerpiç duvarlar üzerinde yükseldiği düşünülmektedir. Taş temellerinin en üst sırasında ikinci bir tadilat evresinin olduğu tahmin edilmektedir[808]. Bunların dışında son yıllarda tespit edilen dördüncü ve beşinci mekan doğu batı doğrultuludur. Mekanların güney duvarı ana kayaya dayandırılmıştır. Mekanların girişi kuzeydendir. Ancak güneydeki mekanların girişlerinin hangi yönde olduğu henüz anlaşılamamıştır.

1 no'lu mekan batı açmalarının en batısında kalan (L26 plankaresinde) ve henüz bir kısmı açığa çıkarılmamış bir alandır. Kuzey güney doğrultulu uzun duvar ve doğu

[807] Erdem, 2021, 84-85.
[808] Erdem vd, 2019, 40-41.

batı doğrultulu kısa duvarıyla birlikte bir mekan oluşturmaktadır. Doğu batı doğrultulu kısa duvar önce kayalara dayandırılarak inşa edilmiş daha sonrasında kayalardan bağımsız bir duvar daha inşa ederek bir alan oluşturulmak istenmiş olmalıdır. Böylelikle 1 no'lu mekanın kısa duvarı iki kez inşa edilerek bir mekan oluşturulmuştur. Alana ait olabilecek kısa duvar ve uzun duvarın ölçüleri 2.8x4.1 m uzunluğundadır. Kapı girişi açığa çıkarılmamış olsada yandaki mekanların girişlerine uyum sağlayarak kuzeyden bir giriş inşa edilmiş olmalıdır.

2 no'lu mekan diğer mekanlara göre daha iyi plana sahip olarak ortaya çıkarılmıştır. Yine L 26 plankaresinde kalan bu mekan 1 no'lu mekanla ortak bir duvar kullanılarak inşa edilmiştir. Kuzey güney doğrultulu olan 2 no'lu mekanın uzun duvarı ve kısa duvarı 2.7 x5.3 m uzunluğa sahiptir. Kuzey batıda kapı girişi olan mekanın kapı girişi yanında kalan kısa duvarı ise 1.6 m uzunluğa sahiptir (**Çizim 7**).

3 no'lu mekan L ve M 26 plankarelerinde yer almakta ve 2 no'lu mekanla ortak duvar kullanarak inşa edilmiştir. 3 no'lu mekan hem planıyla hem de büyüklüğüyle diğer mekanlara göre daha çok dikkat ekmektedir. Kuzey güney doğrultulu konumlanan mekankuzey doğu keşesi tam olarak açığa çıkarılmasa da 5.2 x 7.7 m ölçülerine sahip boyutuyla diğer mekanlara göre oldukça büyüktür. 3 nolu mekanın kuzeyinde ortalama 1x3.6 m ölçülerinde bir antre yer almaktadır. Bu antreden iki aşamalı bir giriş sağlanmıştır. Antrenin hangi amaçla kullanıldığı henüz tam olarak bilinemese de Erken Tunç Çağı mimarisine bakıldığında bu plandaki giriş/bölme gibi alanlara rastlamak mümkündür.

4 no'lu mekan diğer mekanlardan farklı olarak doğu batı doğrultulu konumlanmaktadır. M 27 plankaresinde yer alan 4 no'lu mekan, 3 no'lu mekanın güneyinde konumlanmaktadır (**çizim 8**). Yine diğer planlarla bütünlük içerisinde ve ortak duvara sahip olan 4 no'lu mekan dikdörtgen şeklinde inşa edilmiştir. Kısa duvar ve uzun duvar ölçüleri 4x5.3 m boyutundadır. Mekanın girişinin yine diğer mekanlarda olduğu gibi kuzeyden olduğu tahmin edilmektedir. 8.11 m seviyesinde başlanan çalışmalarda 7,65 seviyesine gelene kadar siteril bir kültür tabakasına rastlanabilmektedir. Devam eden çalışmalarla birlikte 7.65 m seviyesinde bir adet taş idol (GFR) ele geçmiştir. 7,25-7,15 m seviyelerinde dağınık kerpiç blokları açlığa çıksa da herhangi bir mimari yapıyla ilişkilendirilememiştir. 6,90-6,70 m seviyelerine gelindiğinde açmanın güneydoğu köşesinde büyük ölçüde tahrip olmuş

durumda olan kerpiç üzeri kireç sıvalı olan bir taban açığa çıkarılmıştır. Bu tabanın üzerinde dağınık halde olan pithos parçaları tespit edilmiştir. Açmanın güneydoğusunda ise içi kerpiçle sıvalı bir dairesel bir alan bulunmaktadır. İçinde herhangi bir kap bulunmayan alanın silo/tandır amacıyla kullanıldığı düşünülmektedir. (**şekil 43**)

4 no'lu mekan içerisinde yapılan çalışmalarda açığa çıkan yanmış ve tahrip olmuş bir kerpiç döküntünün altından çok sayıda pişmiş topraktan obje ele geçmiştir. Objelerin temizliği sonrasında ip deliklerin farkedilmesi sonucu bu objelerin tezgah ağırlığı olduğu anlaşılmıştır. Blegen Troya III, VI ve VIIa tabakalarından ele geçen tezgah ağırlıklarını düz-disk biçimli, düz-ikizkenar yamuk biçimli ve piramit biçimli olmak üzere 3 tip olarak sınıflara ayırmıştır[809]. Dolayısıyla bu sınıflandırmaya göre Bayraklı Höyüğü'nde ele geçen tezgah ağırlıklarınında kenarları ovalleştirilmiş piramidal şekilde biçime sahip tezgah ağırlığı olduğu anlaşılmıştır. Ele geçen tezgah ağırlıkları ve üzerini örten kerpiç döküntünün rengine bakıldığında bu alanın yangın geçirdiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla alanın buluntulardan yola çıkarak dokumacılıkla ilgili aktivitelerin yapıldığı bir yer olarak yorumlamak mümkündür. Aynı zamanda dokumacıkla ilişkilendirilen 5 no'lu mekânda da keramiklerin yanı sıra makara, dokuma tezgahı ağırlığı ve ağırşak bulunmuştur. Çok sayıda dokumayla ilişkili olan bu buluntular yan yana iki mekanın da bir dokuma atölyesi olarak kullanılmış olduğunu düşündürmektedir (**Şekil 44**).

M26-27 plankaresinde çalışmalar yürütülmüş ve açma eğiminin kuzeyi ve güneyi arasındaki eğimin yaklaşık olarak 1 metre olduğu tespit edilmiştir. Seviye eşitleme çalışmaları sonrasında 7.87 m derinliğinde tüm açmada daha homojen tabakalara inildiği düşünülse de yer yer yine tahribatlar görülmektedir. Bu alanda mekanla ilişkili herhangi bir yapı ortaya çıkmasa da M26-27 plankaresinde bulunan açmanın kuzeybatısında yanık bir alan tespit edilmiş ve bu yanık alanın dağınık bir ocak yapısına ait olduğu olduğu anlaşılmıştır. Yanık ocak içinde keramik, hayvan kemiği, deniz kabuğu ve modern demir gibi buluntular ele geçmiştir. 7.75 m seviyesine gelindiğinde yanık alanın dışında yine dağınık durumda olan ve bir tabana ait olabilecek kerpiç parçaları tespit edilmiştir. Yanık alanın doğusunda açmada güney kuzey doğrultulu hafif eğik olan bir duvar sırası açığa çıkarılmıştır. Duvar kuzey

[809]Blegen 1953, 31, 272, 232, 381

kesitinin içine doğru devam etmektedir. Muhtemelen bu duvar sırasıyla oluşan ve yanık alan ya da ocak yapısının bir mekan içinde yer aldığını akla getirmektedir. Bir alt seviyeden de dağınık taşlar açığa çıksa da tam olarak herhangi bir bağlamda ilişkilendirilememektedir. Duvarların ve ocağın yanı sıra mekana ait olabilecek taban da dağınık olarak tespit edilmekte ve tahrip olmuş vaziyette açığa çıkarılmıştır (**Şekil 45**).

Açmanın ortasında 7.38 m seviyesinde dağınık vaziyette bir gömü tespit edilmiştir. Gömü I. tabakayı tahrip edecek şekilde konumlandırılmış olmalıdır. Gömünün hemen altında bir pithosa ait olabilecek bir kaide bulunmuştur. Gömüye ait bir kafatasına yapışık *tan ware*, perdahsız ve "S" profilli bir kase ele geçmiştir. Aynı zamanda ele geçen ağız ve gövde arası yivli, sepet kulplu bir çanağında Geç Tunç Çağ'a ait olabileceği tahmin edilmektedir. Bu sebeple gömünün de bu döneme tarihlendirilmesi mümkün gözükmektedir (**Şekil 46**).

M26-27 Plankaresinde devam eden çalışmalarda 7.12 m seviyesinde dağınık bir kerpiç tabana rastlanılmıştır. Bu tabanın güney ucunda keramiklerden oluşan bir öbek ortaya çıkarılmıştır. Bu keramik öbeğinin daha geç bir evreye ait olduğu düşünülmektedir. İlerleyen çalışmalar da açmanın güneybatısında açığa çıkan bir taş sırası batıda güney kesitinde bulunan duvarla aynı seviyede olduğu anlaşılmıştır. Bu duvarların birbirini dik kestiği görülmektedir (**Şekil 47, Çizim 8**).

3.2.7. Mimari Tabakaların Genel Değerlendirilmesi

Erken Tunç Çağı yerleşim kalıntılarının Bayraklı Höyüğü'nün çok geniş alanlarına (ortalama 2 ha) yayıldığı gözlemlenmektedir. Batı açmaları geniş alanlarda çalışıldığı için bu tez çalışmasına en çok katkı sağlayan alandır. Batı açmalarında Erken Tunç Çağı'na ait toplam 6 tabaka tespit edilmiştir. Coğrafi açıdan bakıldığında höyüğün kuzeyi deniz seviyesinden 9 m güneyi ise 8 m yüksekliğie sahiptir. Bu bağlamda batı açması kapsamında höyüğün kuzeyi ve güneyi arasında 1 m'lik eğim farkı bulunmaktadır.

Batı Açmalarında yapılan kazılarda toplamda 319,2 metrekarelik bir alan açığa çıkarılmıştır. M26 plankaresinde üst tabakalara ait mekan (3 no'lu mekan) içinde derinleşme çalışmaları ile VI., V., IV, ve hatta III. tabakalara ait arkeolojik veriler

elde edilmiştir. II. tabakadaki mimari veriler kısıtlı bir alanda yer almaktadır ancak I. tabakaya ait mimari unsurlar alanın (batı açması) geneline yayılmaktadır. Sonuç olarak en tanımlı mimari veriler ancak I. tabakadan elde edilebilmektedir.

VI., V., IV, III, ve II. tabakadaki veriler daha çok kerpiç yapı kalıntılardan, dikdörtgen formda olduğu tahmin edilen taş temellerden, silo benzeri çukurlardan, fırınlardan ve adak çukurlarından (?) oluşmaktadır. En tanımlı olan I. tabaka ise dikdörtgen formlu uzun mekanlar tespit edilmiştir. Yanyana konumlanan mekanlarda ortak duvar kullanılmıştır. II. tabakadaki çatı çöküntüsünden yola çıkarak evlerin çatılarının düz çatı tekniğiyle yapıldığı tahmin edilmektedir. Mekanlar hem kuzey-güney yönlü hem de doğu-batı doğrultulu inşa edilmiştir. Yerleşimin güneyinde bulunan andezit kayalara duvarların dayandırıldığı tespit edilmiştir.

Erken Tunç Çağı'nda Batı Anadolu'da mimariye dayalı bazı tanımlar mevcuttur. Bunlardan ilki İç Batı Anadolu'daki yerleşimleri bazalarak M. Korfmann tarafından tanımlanan *Anadolu Yerleşim Planı*'dır. Höyüğün topagrafyasına göre oval, dörtgen ve yuvarlak olarak değişkenlik göstemekle birlikte, yan duvarları birbirine bitişik dörtgen yapıların, ortada bir avlu etrafında yerleşimi saran bir plan olarak tanımlanmaktadır. Höyüğü saran arka duvarlar birleşerek sur duvarı gibi dışarıya kapalı bir şekilde yerleşimi korumaktadır[810]. Ege kıyılarının yerleşim düzeni ise İç Batı Anadolu'dan farklıdır. MÖ 3. binyılın ilk yarısında Troya ve Limantepe'den bilindiği kadarıyla duvarları birbirine bitişik yapışık yapılar mevcuttur. MÖ 3. binyılın ikinci yarısında ise bağımsız yapılar inşa edilmiş ve yerleşimler sağlam sur duvarlarıyla çevrelenmiştir. Sur içindeki yapılar da megaron olarak tanımlanmaktadır[811]. Ege Adaları'nda MÖ 3. binyıl boyunca görülen yerleşim planı her yeni evin önceden var olan bir eve bitişik olarak inşa edilmesiyle yapılanmıştır. Böylece *insula* (Latince "ada, yapı kümesi") olarak tanımlanan evlerin birbirinden dar sokaklarla ayrılan yapı kümelerinden oluşan bir plan ortaya çıkmıştır[812]. "Troia Kültürü" adıyla anılan ortak bir kültür bölgesi içinde anılan Emporio, Heraion, Poliochni, Thermi ve Yenibademli gibi yerleşimlerde Erken Tunç Çağı'nın başlarında itibaren yönetici bir seçkin sınıfın olduğu bilinmektedir. Aynı zamanda

[810]Korfmann, 1983,222.
[811] Naiboğlu, 2018, 38.
[812]Stampolidis ve Sotirakopoulou, 2011b.

sağlam çevre/sur duvarları, özel yapılar ve kanalizasyon gibi alt yapılar adalardaki yerleşimlerin gelişim düzeyini göstermektedir[813].

Bayraklı Höyüğü'nün en tanımlı olan I. tabakada bulunan mimari plan, bağlı olduğu coğrafya ve kültürel yakınlık gibi faktörler dikkate alındığında Batı Anadolu'nun kıyı yerleşimlerindeki planlarla daha benzer olduğunu söylemek mümkündür. İç Batı Anadolu'daki yerleşim planlarından ziyade dörtgen ve bitişik yapıdaki mekanlarla kıyıda yer alan diğer yerleşimlerle bir bütünlük içindedir.

Erken Tunç Çağı'yla birlikte başta mimari olmak üzere çeşitli arkeolojik verilerle birlikte bazı kavramlar üzerinden değerlendirme yapmak mümkündür. Bunlardan biri kentleşmedir. 1950 yıllarında G. Childe tarafından bu konuyla alakalı yapılan çalışmalarda bir merkezin kent olabilmesi için on maddelik öneri getirilmiştir. Daha çok MÖ 4. binyıl sonundan itibaren Uruk ve Güney Mezopotamya için kentleşme kriterleri oturtulmaya çalışılmıştır. Ancak günümüzde bu kurallar çok tartışılmakta ve eleştirilmektedir[814]. Batı Anadolu ve Ege coğrafyası, Güney Mezopotamya'dan çok farklı olduğu için söz konusu kentleşme kuramlarını Batı Anadolu ve Ege'ye göre yorumlamak mümkün değildir. D. Harris ve E. L. Ullman kent oluşumunu üç ana maddeye indirgemektedir. Bu maddeler, çevreye hizmet vermek için kurulmuş verimli merkezler, mal ve alışverişinin yapıldığı ve bu etkenlere bağlı hizmetlerin geliştiği taşıma güzergahında kurulmuş ulaşım kentleri ve son olarak üretim ve dini bir merkez gibi tek bir işleve sahip kentler olarak tanımlanmaktadır[815]. M. Frangipane ise merkezileşmiş ve gelişmiş bir kent düzeni için en temel iki etkeni vurgulamaktadır. Bunlar coğrafya ve sosyal yapıdır[816]. Kentleşme kavramı her coğrafyanın kendi dinamiğini içinde barındırmasıyla değişiklik faktörler gösterdiğini anlamak mümkündür. Dolayısıyla Batı Anadolu ve Ege için birbirlerine çok yakın konumlanmış yerleşmeler siyasi ve kültürel bütünlük içinde olmasıyla anlam kazanmaktadır. E. Fidan 2011 yılındaki doktora çalışmasında Batı Anadolu ve Yunanistan'daki mimari ögeler doğrultusunda kentleşmeyi dört ana maddeye

[813]Kouka, 2008, 286.
[814]Child, 1950, 3-17; Child, 1979, 12-17, Fidan, 2011,329.
[815] Harris ve Ullman, 1945, 7.
[816]Frangipane, 2010, 79.

indirgemiştir. Bunlar yönetici sınıfın varlığı, aşağı ve yukarı yerleşmelerinin oluşması (sosyal sınıf farkları), artı ürünün depolanması ve zanaatkarlıktır[817].

Bayraklı Höyüğü'nde yapılan çalışmalarda ise yukarıda bahsi geçen kriterlerin tümüyle ilgili yorum yapabilmek henüz mümkün değildir. Yönetici sınıfın varlığıyla ilgili mimari verilerden ziyade ithal tankard ve gümüş takıların varlığıyla bir çıkarım yapmak mümkündür. Gümüş takı topluluğunun yerel bir halktan ziyade statü sahibi insanlar kullanmış olmalıdır. Bu buluntu grubu aynı zamanda zanaatkarlık becerisini edinmiş insanların varlığını da ortaya koymaktadır. Depolamayla ilgili veriler ele geçen büyük pithos kaplarıyla sağlanmış olabileceği söylenebilmektedir. Bazı araştırmacılar tarafından belirlenen mimariyle ilgili kriterlere rastlamak henüz mümkün olmasada yukarıda bahsedilen diğer arkeolojik verilerle birlikte kentleşme olgusu ile ilgili yorum yapmak mümkündür.

Batı açmalarında daha çok domestik alanlar ortaya çıkmıştır. Bu alanlar günlük yaşamın bir parçası olan işlikleri de kapsamaktadır. Aynı zamanda hem IV. ve hem de III. tabakada ortaya çıkan adak çukurları (?) Erken Tunç Çağı boyunca Batı Anadolu'da görülen uygulama açısından bir bütünlük göstermektedir. Soyut ve kutsal varlıklara yapılacak ritüeller için herhangi bir tapınak ya da duygularını ifade edecek yazının henüz keşfedilmemiş olmasından dolayı adak çukurları bu eksikliği doldurulacak niteliktedir.

Bayraklı Höyüğü'nde henüz bir sur yapısı tespit edilmemiştir. Yerleşimde sur ihtiyacı ana kayalarla karşılanmış olabileceği fikri akla yatkın gelmektedir. Ancak devam eden çalışmalarda sur yapısınına ait verilerin elde edileceği ihtimali oldukça yüksektir. Aynı zamanda Batı Anadolu'daki diğer Erken Tunç Çağı yerleşimleri gibi henüz yukarı ve aşağı şehir kavramlarını oluşturacak veriler de henüz elde edilmemiştir. Ancak Bayraklı Höyüğü'nde Erken Tunç Çağı verilerinin dağılımı düşünüldüğünde hem yerleşimin büyük boyutlu olduğunu hem de boyutla orantılı olarak nüfusun oldukça fazla olduğunu söylemek mümkündür. Böylelikle Bayraklı Höyüğü'nün kentleşmeyle ilgili güçlü sinyallerini 7 yıllık bir çalışma sonucunda bile almak mümkündür.

[817] Fidan, 2011,330-332.

3.3. Çanak Çömlek

Bayraklı Höyüğü (Eski Smyrna) Erken Tunç Çağı tabakasında M 26-27 ve L26-27 plankarelerde tespit edilen yaklaşık olarak 2000 kadar çanak çömlek incelenmiştir. Bunlardan tekrara düşmemek için 491 parça tez kapsamına dahil edilmiştir. Çanak çömlekler tarafımızca gerçekleştirilen bir metod dahilinde çalışılmıştır. Form ve mal gruplarına göre değerlendirilmiş ve çağdaş dönem yerleşim yerleri ile karşılaştırılmıştır.

3.3.1. Metodoloji

Bayraklı Höyüğü'nün Erken Tunç Çağı sürecini kapsayan tez çalışmasında üzerinde en detaylı araştırmalar çanak çömlekler üzerinde yapılmıştır. Kazılarda çok sayıda ele geçmeleri, tabakalarına göre farklı form ve değişik yüzey renklerine sahip olmaları ile höyüğün geçirmiş olduğu kültürel değişim ve dönüşümün anlaşılmasına olanak tanımıştır. Bunun yanı sıra çanak çömleklerin üretim aşamaları öğrenilmesi, hammadde kaynaklarının tespit edilmesi planlanmıştır. Kap formlarına bakarak mutfak kültürünün, depolama sistemlerinin, ticari faaliyetlerin Bayraklı Höyüğü'ndeki yansımalarına bakılmıştır.

Çanak çömleklerin değerlendirilmesinde öncelikle formların ana ve alt grupları belirlenmiştir. Daha sonra çanak çömleklerin yüzey renklerine bakılarak mal gruplarına göre bir tipoloji oluşturulmuştur. Tipoloji oluştururken kapların kullanım amacına, modeline, çaplarına bakılmıştır. Formların yanı sıra mal grupları da hem kendi tabakası içinde hem de genel olarak değerlendirilerek bir veri elde edilmeye çalışılmıştır.

Tipolojisi belirlenen keramiklerin her biri önce el çizimi daha sonra dijital çizimi yapılarak bir çanak çömlek kataloğu elde edilmiştir. Dijital çizimler ve levhalar için procreate ve İllustrator programı kullanılmıştır. El ve dijital çizimi yapılan her bir kabın fotoğraf çekimi yapılarak çizimin yanına eklenmiştir. Kendi tabakası içinde oluşturulan her bir keramik kataloğun da aynı zamanda keramiğin yapım teknikleriyle ilgili bilgiler eklenmiştir. Katalog bilgileri içinde yer alan yüzey bilgisi için manuel mansel kataloğu kullanılmıştır. Yüzey renkleri tespit edilirken keramiğin hamuruna, iç ve dış yüzeyine göre değerlendirme yapılmıştır. Aynı zamanda

keramiğin iç ya da dış yüzeylerinde de eğer varsa boya bezemelerde de manuel mansel kullanarak renk tespiti yapılmıştır. Yüzeye uygulanan diğer bir işlem olan "açkılama"; az, var, yok şeklinde belirtilmiştir. Keramiğin yapım teknikleri içerisinde yer alan "pişme derecesi" de, çok iyi, iyi, orta ve kötü olarak değerlendirilmiştir. Keramik şekillendirmede belirtilen kriterler elde ya da çarkta olmak üzere iki şekilde belirlenmiştir. Keramiklerin içerisindeki katkı maddeleri hem gözle hem de (bazı kaplar kapsamında) analizlerle incelenmiştir. Aynı zamanda karışıklığı önlemek ve daha sağlıklı veri incelemek adına her keramikte Bayraklı Höyüğü'nde kullanılan hem alfabetik hem de numara olarak kullanılan kod sistemi bilgileri her çizimin ve kataloğun altına eklenmiştir. Kataloğu oluştururken kullanılan örnek tablo aşağıdaki gibidir:

Form:

Ağız Çapı:

Dip Çapı:

Mal Grubu:

Hamur Rengi:

İç Astar:

Dış Astar:

Katkı: Yapım:

Pişme:

Kod:

3.3.2.Mal Grupları

Bayraklı Höyüğü'nün Erken Tunç Çağı tabakalarında ele geçen çanak çömleklerin yüzey renklerine bakılarak 9 farklı mal grubu tespit edilmiştir. Söz konusu mal grupları kahverengi ve tonları, portakalımsı kahve, kırmızı ve tonları, siyah, gri, krem, silver wash, gold wash ve boyalı renklerinden oluşmaktadır. VI. tabakada

kahverengi ve tonları, kırmızı ve tonları, siyah ve tonları ve gri renkteki mal gruplarında üretilmiş çanak çömlekler görülmüştür. En yoğun olan mal grubu kahverengidir. Daha sonraki yoğun grup ise siyah mal gruplarıdır. Kırmızı ve gri tonlarındaki mal grupları ise oldukça azdır (**Grafik 1**). V. tabakada kahverengi ve tonları ile siyah renginden oluşan mal gruplarının çoğunluğu oluşturduğu görülmektedir. Gri mal grubu sayıca az olsa da kırmızı mal grubunda çok az da olsa artış olmuştur (**Grafik 2**). IV. tabakadaki mal grupları V. tabakanın mal grupları oranıyla benzer şekilde devam etmektedir. Tek farklılık IV. tabakada portakalımsı kahverengide üretimlerin ortaya çıkışıdır (**Grafik 3**). III. tabakaya gelindiğinde mal gruplarındaki çeşitliliğinde bir artış olmuştur. Kahve, kırmızı ve siyah rengindeki mal grupları yine çoğunluğu oluştururken, gri mal grubu az da olsa görülmeye devam eder. Bu tabakada ilk defa silwerwash, goldwash ve boyalı (tankard) mal gruplarından az sayıda olsa da tespit edilmiştir (**Grafik 4**). II. tabakada kahverengi, kırmızı ve siyah mal grupları arasında kırmızı mal grubunun yoğunluğu dikkat çekicidir. Silwerwash sayıca artarken goldwash bu tabakada görülmez. Ancak krem rengi mal grubu ilk defa görülmeye başlar (**Grafik 5**). I. tabakaya gelindiğinde mal grubu çeşitliliğinde artış olmuştur. Kahverengi, kırmızı ve siyah mal dışında krem, gri, goldwash, silwerwash ve 1 adet boyalı kaplar az da olsa çeşitlilik arasında yer almaktadır (**Grafik 6**).

Bayraklı Höyüğü Erken Tunç Çağı tabakalarında tespit edilen çanak çömlek gruplarında VI. tabakadan I. tabakaya doğru bir değişim ve dönüşüm gerçekleşmektedir. Formlarda belirgin biçimde takip edebildiğimiz bu durum keramiklerin yüzey renklerinde ve üretim aşamalarında da kendini hissettirmektedir. Bunların dışında söz konusu veriler fırınlama teknolojisi ve gündelik hayat hakkında çıkarımda bulunmamıza olanak tanımaktadır.

Bayraklı Höyüğü **VI. tabakada** karşımıza çıkan keramikler kaba mal grubunda değerlendirilmektedir. Az sayıda ince cidarlı örnek bulunmaktadır. Keramiklerin büyük çoğunluğu 0.5-1.00 mm kalınlığındadır. Bol mika, kireç, taşcık ve kum katkılıdır. Taşcık katkıların boyutları 0.3 mm'ye kadar değişiklik gösterir. Kireç katkı yoğun olmakla birlikte 0.01 mm'yi geçmeyen ince taneler halindedir. Bitkisel katkıyı az da olsa bazı örneklerde görmek mümkündür. Yüzeyde mika katkısı belirgindir. Keramiklerde koyu kahverengi ve siyah yüzeyler 10 YR 5/6, 10 YR 2.5/1, 2.5 YR 4/1 ve 2.5 YR 2.5 5/3 renklerden oluşan bir dağılım göstermektedir.

Hamur rengi ve astar rengi aynıdır. İç ve dış astar ayrımı yoktur. Astar, 0.01 mm kalınlığında ve ince çekilmiştir. Tamamı el yapımı olan keramikler oldukça kötü pişirilmiştir. Keramiklerin ısı kontrolü olmadan açık fırınlarda üretildiği söylenebilir. **(Şekil 49)**

V. tabakadaki keramiklerinde yüzey renklerinde, katkı maddelerinde ve üretim teknolojisinde çeşitlenme söz konusudur. Kahverengi ve siyah dışında kırmızı mal grubunda üretim yapılmıştır. Bütün mal gruplarında 0.05 mm'den 1.50 mm'ye ulaşan cidarlar tespit edilmiştir. Keramiklerin tamamı el yapımıdır. Büyük taşcık, küçük taşcık, mika, kireç ve bitkisel katkı tespit edilmiştir.

Kırmızı mal grubunda örneklerin yüzeyleri 10 YR 5/8 (red), 10 YR 5/6 (red) aralığındadır. Hamur rengi ve astar rengi aynıdır. Astar, 0.01 mm kalınlığında ve ince çekilmiştir. Hamurunda 0.3 mm'ye kadar belirgin olan büyük taşçıklar ve bitkisel katkı dikkati çeker. Bunun yanı sıra katkıların hamura eşit oranda dağıldığı anlaşılmaktadır. İyi derecede ısı kontrolü yapılarak pişirilmişlerdir.

Kahverengi mal grubundaki örneklerin hamurları 2.5 YR 4/8, 2.5 YR 6/6 kırmızımsı kahverengine yakındır. Dış yüzeyler 2.5 YR 4/6 (red) ve 2,5 YR 6/4 (light reddish brown) tonlarındadır. Hamur ve astar rengi aynıdır. Hamurlar 2,5 YR 4/8 (red), 2,5 YR 6/6 (light red), 2,5 YR 4/4 (reddish brown), 10 R 5/6 (red) renk çeşitliliğine sahiptir. Astar, 0.02 mm kalınlığında ve ince çekilmiştir. Küçük taşçık katkısı ve az bitkisel katkı belirgindir. Kireç katkı 0.03 mm'yi geçmeyen yoğunluktadır. Andezit kaya parçacıkları hamurda net biçimde görülmektedir. İyi derecede ısı kontrolü yapılarak pişirildikleri anlaşılmaktadır.

Siyah mal grubundaki örnekler bir önceki tabakada görülen kaba mal grubu örnekleri ile benzerlik gösterir. Hamur rengi 2.5 YR 2.5/3 (dark reddish brown), 2,5 YR 5/6 (red) renklere sahip iken dış yüzey 2.5 YR 2.5/1 (reddish black) ve 2,5 YR 2,5/3 (dark reddish brown) renklere sahiptir. Taşcık ve kireç katkı boyutlarının 0.03 mm'ye kadar eklendiği görülür. Bitkisel katkı belirgindir. Andezit dışında kuvarz taşcıkları göze çarpar. İyi derecede pişirilmiştir. **(Şekil 49)**

IV. tabaka keramiklerinde mal grubu açısından bir önceki tabaka ile benzerlik söz konusu iken en belirgin değişiklik hamur yapısında ve pişirme teknolojisinde karşımıza çıkar. Bütün mal gruplarında 0.05 mm'den 1.50 mm'ye ulaşan üretimlere

rastlanılmaktadır. Özellikle kırmızı ve kahverengi mal grubunda temiz hamurlu, az katkı maddeli, oldukça iyi açkılanmış ve iyi derecede pişirilmiş örnekler görülmektedir. Büyük taşcık, küçük taşcık, kireç katkıları yoğun iken bitkisel katkının az kullanıldığı anlaşılmaktadır. Bunların dışında iyi biçimde açkılama söz konusudur.

Kırmızı mal grubunda 10 YR 6/8 (light red) açık kırmızı hamur üzerine koyu kırmızı astar çekilmiştir. Astar kalınlığı 0.01 mm'dir. Hamur içerisinde mikanın olmaması dikkat çekici unsur iken 0.01 mm'yi geçmeyen ve dağınık durumda olan kireç katkı oldukça siliktir. Son derece iyi fırınlanmış keramiklerin ısı kontrolü yapılarak pişirildiği anlaşılmaktadır.

Kahverengi mal grubunda hamur rengi 2.5 YR 5/6 (red) kırmızı iken yüzey 10 YR 5/8 (red) ve 5 YR 6/6 (reddish yellow) sarımsı ve kırmızımsı tonlarındadır. Bir önceki evrelerde gördüğümüz yoğun taşcık, kireç ve bitkisel katkı kullanımı devam etmekle birlikte andezit ve kuvarz kaya kırıntıları belirgindir. Kırmızı mal grubunda olduğu gibi oldukça temiz hamurlu olan, kireç ve taşcık katkısı bulunmayan üretimlere de rastlanılır. İyi derecede pişirilmiştir.

Siyah mal grubundaki örneklerin hamur renkleri 2.5 YR 4/3 (reddish brown) kırmızımsı kahverengi, yüzey renkleri 2.5 YR 2.5/1 (reddish black) kırmızımsı siyahtır. Katkı maddeleri 0.03 mm'e varan boyutlara ulaşan örneklerin yanı sıra oldukça temiz hamurlu üretimler de söz konusudur. Büyük oranda iyi derecede pişirilmiş örneklerin iyi açkılandıkları da bilinmektedir. **(Şekil 50)**

III. tabaka ile birlikte kırmızı, siyah ve kahverengi dışında gri mallar ortaya çıkar. Bu tabakadaki en belirgin yenilik çark yapımı keramik üretim teknolojisinin kullanılmasıdır. Keramiklerin 0.4 mm'den 1.50 mm'ye kadar boyutlarda cidar kalınlıklarına rastlanılmaktadır. İnce üretimlerin sayısı artmıştır. Büyük ve küçük taşcık, kireç ve bitkisel katkı devam etmektedir. Bunun yanı sıra temiz hamurlu üretimlerin sayısında artış olmuştur. Taşcık katkılar 0.03 mm'ye varan boyutlarda iken kireç katkı ortalama 0.01 mm'dir.

Kırmızı mal grubunda hamur renkleri genelde 10 R 5/4 (weak red) soluk kırmızı ve 10 R 6/8 (light red) açık kırmızı tonlarındadır. Dış yüzeyler 10 R 5/8 (red) ve 10 R 4/8 (weak red) tonlarındadır. El ve çark yapımı üretimler vardır. Küçük taşcık,

bitkisel katkı ve kireç katkısı bulunmaktadır. Temiz hamurlu az katkı maddeli örnekler de mevcuttur. İnce cidarlı örnekler iyi derecede fırınlanmış iken kaba üretimler kötü pişmiştir.

Kahverengi mal grubunda hamur rengi 10R 6/4 (pale red) soluk kırmızı, 10 R 6/6 (light red) açık kırmızı, 10R 5/8 (red) kırmızıdır. Dış yüzeyler 2.5 YR 6/4 (light reddish brown) açık kımızımsı kahverengi ve 2.5 YR 5/8 (red) kırmızı tonları arasında değişmektedir. Yüzeyleri açkılanmış örnekler de mevcuttur. Yoğun miktarda 0.01 mm çapında kireç katkısı dikkati çeker. Tamamı el yapımıdır. İyi ve kötü derecede pişirilmiştir.

Siyah mal grubunda erken evrelerde gözlemlediğimiz renk tonları devam etmektedir. Hamur rengi 2.5 YR 5/8 (red) kırmızı, 2.5 YR 4/1 ve 2.5 YR 3/1 (dark reddish gray) koyu kırmızımsı gridir. Yüzey renkleri 2.56 YR 2.5/1 olarak kırmızımsı siyah hakimiyetindedir. İyi derecede astarlanmış örneklerin bazıları kötü biçimde pişirilmiştir.

Gri mallar bu tabakanın dikkat çekici örnekleridir. Hamur ve astar rengi aynıdır. 2.5 YR 5/1 (reddish gray) kırmızımsı gri tonlarında üretimler gerçekleştirilmiştir. Oldukça ince cidarlı üretimlere sahip gri malların temiz hamurlu olmaları, kum, küçük taşcık ve kireç katkılarını ince biçimde hamura dağılması dikkat çekicidir. Mika katkının hem hamurda hem de yüzeyde kullanılmış olması keramiklere metalik görünüm kazandırmıştır. Son derece iyi pişirilmişlerdir. Bu bağlamda ısı kontrolünün iyi yapıldığı anlaşılmaktadır. **(Şekil 50)**

II. tabaka keramikleri bir önceki tabakadaki özellikleri devam ettirmektedir. Silwer wash bu tabakanın yeni mal grubudur. Çark yapımı üretimlerin artması en dikkat çekici durumdur. Keramik kalınlıklarının 0.02 mm'den 1.50 mm'ye değiştiği tespit edilmiştir. Kırmızı, kahverengi, siyah ve gri mallar bir önceki evrede tespit edilen mal gruplarındandır.

Kırmızı mal grubunda hamur ve astar renkleri aynıdır. 10 YR 5/8 (red), 10 YR 4/8 (red) kırmızı renktedir. Bitkisel katkı azıdır. Küçük taşcık ve kireç katkı belirgindir. İyi derecede fırınlanmışlardır. El ve çark yapımı üretimlere rastlanılmaktadır. İyi derecede pişirilmişler ve astarlanmıştır.

Kahverengi mal grubundaki keramiklerin hamur renkleri 2.5 YR 5/8 (red) kırmızı iken yüzey renkleri ince bir astar şeklinde 2.5 YR 6/4 (light reddish brown) ve 2.5 YR 5/4 (reddish brown) kırmızımsı kahverengi tonlarındadır. Elde yapımıdır. Bitkisel katkı az olmakla birlikte, mika, kireç ve küçük taşçık katkısı bulunmaktadır. Genellikle elde şekillendirilmişlerdir. Orta ve iyi derecede pişirilmiş parlak açkılı örnekler karşımıza çıkmaktadır.

Siyah mal grubu örnekler 2.5 YR 2.5/1 (reddish black) kırmızımsı siyah yüzeylidir. Hamur ve astar rengi aynı olmakla birlikte tamamı el yapımı kaba mallardır. 0.01-0.03 mm arasında değişkenlik gösteren taşcık katkılar tespit edilmiştir. Kireç katkı hamur geneline eşit miktarda dağıtılmış gibidir.

Gri mal grubunda temiz hamur kullanımı yaygındır. Katkı maddeleri yok denecek kadar azdır. Hamurda ve yüzeyde yoğun mika katkısı dikkati çeker. 10 YR 5/1 gri hamur üzerine 10 YR 4/1 koyu gri ince bir astar uygulanmıştır. Oldukça iyi derecede fırınlanmışlardır. Perdahlı yüzeyler belirgindir.

Silwer wash olarak tanımlı keramikler bu tabaka ile karşımıza çıkmaktadır. Form açısından özellikle yivli parçalar üretilmiştir. 10 YR 5/1 (gray) gri hamur üzerine 10 YR 5/1, 10 YR 4/1 (dark gray) gri renkler uygulanmıştır. Kısmen temiz hamurlu olan mal grubunda kireç katkısı da belirgindir. Yüzeydeki bol mikalı yüzey ve gri tonlarında astar metalik görünümlüdür. Tamamı çark yapımıdır. İyi derecede pişirilmiştir. **(Şekil 51)**

I. tabaka keramiklerinde çark yapımı üretimlerin öne çıktığı az da olsa el yapımı üretimlere rastlanıldığı anlaşılmaktadır. Keramik kalınlıklarının 0.02 mm'den 1.50 mm'ye değiştiği tespit edilmiştir. Kırmızı, kahverengi, siyah, gri ve gold wash dışında krem astarlı mal bu tabakanın çeşitliliğini arttırmaktadır. Kahverengi ve siyah mal grubundaki üreimlerin neredeyse tamamına yakınında temiz hamur dikkati çeker. Bitkisel katkı azalmıştır. Mika katkısı yoğundur.

Kırmızı mal grubunda hamur rengi ve astar rengi 2.5 YR 6/8 (light red) açık kırmızı, 2.5 YR 5/6 (red) kırmızı tonlarındadır. Kireç katkısı belirgindir. İyi derecede pişirilmiştir.

Kahverengi mal grubunda büyük ve küçük taşcık, mika, kireç yanı sıra bitkisel katkıya rastlanılmaktadır. Hamur renkleri 2.5 YR 7/4 (light reddish Brown) açık

kırmızımsı kahverengi ve 2,5 YR 6/8 (light red) arasında değişiklik göstermektedir. Dış yüzey ince bir tabaka halinde sürülmüş 2.5 YR 4/8 (red) kırmızı, 2.5 YR 7/6 (light red) açık kahverengidir. İyi ve kötü derecede pişirilmiş açkılı ve açkısız örneklere rastlanılmaktadır.

Siyah mal grubundaki keramikler ürerim açısından erken dönem örnekleri ile benzerlik göstermektedir. Kaba biçimde şekillendirilmiş örnekler el yapımıdır. Hamur rengi 10 YR 4/4 (weak red) soluk kırmızı olmakla birlikte yüzey ince bir astar halinde 10 YR 2.5/1 (reddish black) kırmızımsı siyahtır. İyi orta ve kötü derecede pişirilmiş örnekle mevcuttur.

Gri mal örnekler çark yapımıdır. Oldukça temiz hamurludur. Kireç katkısı belirgin iken mika katkı yüzeyde yoğundur. Hamur rengi hamur rengi 2.5 YR 5/1 kırmızımsı gri, yüzey rengi 2.5 YR 4/1 kırmızımsı gridir.

Silwer wash bu tabakada da karşımıza çıkmaktadır. Bir önceki evreden bildiğimiz yivli örnekler bu 10 YR 5/1 gri hamur üzerine 10 YR 5/1 (reddish gray), 10 YR 4/1 (dark reddish gray) gri renklerde uygulanmaya devam etmektedir. Kısmen temiz hamurlu olan mal grubunda kireç katkısı da belirgindir. Yüzeydeki bol mikalı yüzey ve gri tonlarında astar metalik görünümlüdür. Tamamı çark yapımıdır. İyi derecede pişirilmiştir.

Gold wash keramikler bu tabakanın yeni mal gruplarından biridir. Tamamı çark yapımı olan bu keramikler 10 R 8/4 (pink) pembe hamurlu, 2.5 YR 8/2 (pinkish white) pembemsi beyaz ve 2.5 YR 7/4 (lihgt reddish brown) açık kahverengi yüzeylidir. Çok iyi derecede pişirilmiş örneklerin hamurunda ve yüzeyinde parlak sarımsı astar dikkati çekerken az miktarda kireç katkısına rastlanılmaktadır.

Krem astarlı seramikler bu tabakanın son mal grubudur. Kum, küçük taşcık, mika, bitkisel katkı ve kireç görülmektedir. Hamur rengi 2.5 YR 7/6 (lihgt red) açık kırmızımsı kahverengi, yüzeyi ise 2.5 YR 8/2 (pinkish white) arasında değişmektedir. Örnekler çok iyi pişirilmiştir. Çark yapımıdır. **(Şekil 51)**

3.3.3. Tipoloji

Bayraklı Höyüğü'nde 2014 yılından itibaren devam eden yeni dönem kazılarında tespit edilen çanak çömleklerden yola çıkılarak bir form repertuvarı oluşturulmuştur. Buna göre Bayraklı Höyüğü'nde çanak, çömlek, çömlekçik, kâse, fincan, süzgeç, kantharos, tankard, goblet, testi, pyxis, pota, pithos olarak tanımlanmış örneklere rastlanılmıştır. Bunun yanı sıra söz konusu formlara ait dip, kulp, tutamak, kapak gibi parçalar bulunmuştur.

Kap formlarını ortak bir terminoloji dahilinde sunabilmek amacıyla formların ağız biçimleri ve gövde yapıları dikkate alınmıştır. Ağız biçimlerinin duruş pozisyonuna göre formlar içe dönük ağızlı, dik ağızlı ve dışa dönük ağızlı olarak nitelendirilmiştir. İçe dönük ağızlı olan formlarda ağız kenarı gövde hizasından daha içe doğrudur. Dik olan formların ağzı gövdeyle paraleldir. Dışa dönük formlarda ise ağız kenarı gövde hizasına göre daha eğik şekildedir. Gövde yapılarına bakıldığında formlar omurgalı, basit, "S" profilli olmak üzere tanımlanmıştır. Çömlek gibi depolama ve pişirme kapları ise boyunlu ve boyunsuz olarak ele alınmıştır (**Şekil 48**). Bazı formların çaplarının 8 cm'den 40 cm'e kadar değişkenlik göstermesi aynı formun ağız çapına bakılarak tanımlamalarda farklılıklar sunulmuştur. Örneğin ağız çapı 14 cm ve aşağısında olan formlar kase olarak nitelendirilirken, ağız çapı 15 cm yukarısında olan formlar çanak ya da çömlek olarak belirtilmiştir.

Bayraklı Höyüğü'nde tespit edilen farklı mal gruplarında üretilmiş formlar arasında çanaklar % 35'lik bir dilimi kapsamaktadır. Çanakların gövde yapılarına göre omurgalı ve basit olan üretimleri söz konusudur. Çanak formlarında aynı zamanda arkeoloji literatüründe yapılan tanımlamalar da belirtilmiştir. Omurgalı çanaklarda omurga keskinliği ağız ile gövde arasında değişkenlik göstermektedir. Bu sebeple omurgalı çanaklar kendi içinde yüksek, keskin ve yumuşak gibi özelliklerine göre değerlendirmeler gerçekleştirilmiştir. Yüksek omurgalı çanakların omurga dönüşleri ağız kısmına daha yakın olarak tanımlanmış ve değerlendirilmiştir. Yüksek omurgalı çanakların ağız yapıları da değişkenlik göstermektedir. İçe dönük ağızlı, içe kalınlaştırılmış ağızlı, dışa kalınlaştırılmış ağızlı, düzleştirilmiş ağızlı, "S" profilli ve basit ağız kenarlı üretimler söz konusudur. Erken tabakalarda içe dönük ağızlı çanakların yoğunluğu fazlayken geç tabakalara çanak repertuarının değişmesiyle bu yoğunluk arasında "S" profilli çanklar da yer almaktadır. Keskin omurgalı çanaklar

daha çok gövde üzerindeki keskin dönüşlü omurgalara sahip kaplar olarak tanımlanabilmektedir. Ağız yapılarının içe dönük ağızlı, içe dönük ağızlı içe kalınlşatırılmış ağız kenarlı, basit ağız kenarlı, dik ağızlı dışa dönük ağız kenarlı, dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı ve "S" profilli üretimleri vardır. Keskin omurgalı çanaklar içinde içe dönük ağız yapısına sahip olanların yaoğunluğu daha fazladır. Yuvarlak omurgalı çanakların omurgası gövde üzerinde oldukça yumuşak bir dönüş yapmaktadır. Bu formda üretilmiş çanakların ağız yapıları içe dönük, içe dönük ağızlı içe kalınlşatıırlmış ağız kenarlı, basit ağız kenarlı, dik ağızlı dışa dönük ağız kenarlı, dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı, "S" ve düz ağız profillidir. Yuvarlak omurgalı çanaklar III. tabakayla birlikte görülmeye başlarken bu kategori de en fazla dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı (*bead-rim*) çanaklar görülmektedir.

Basit çanaklarda ağız ile gövde arasında omurga olarak nitelendirilebilecek herhangi bir keskinlik görülmemektedir. Bu türdeki kaplarda ağız kısmından gövdeye geçiş daha yumuşak hatlar ile yapılmıştır. Çoğu kapta ağız ile gövde geçişi düz şekildedir. Ağız biçimlerine göre farklı alt grupları bulunmaktadır. Dışa dönük ağızlı, İçe kalınlaştırılmış ağız kenarlı, dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı, düzleştirilmiş ağız kenarlı, basit ağız kenarlı ve "S" profilli üretimleri söz konusudur. Basit çanaklar içinde dışa dönük ağızlı yapıdaki çanaklar yoğunluğu oluşturmaktadır.

Bayraklı höyüğü'nde çanaklardan sonra en çok karşılaşılan form % 23 oran ile **çömleklerdir.** Çömlekler boyunlu ve boyunsuz olmak üzere iki farklı grupta ele alınmıştır. Ağız biçimlerine göre şekillenen çömlekler belirli bir bütünlük oluşturularak değerlendirilmiştir.

Boyunlu çömlekler gövde üzerinden ağız kısmına geçişin uzun bir boyun ile sağlandığı tiplerdir. Söz konusu formda ağız yapılarının dışa dönük, içe dönük ve dik ağızlı türleri görülmektedir. Dışa dönük ağızlı tiplerde basit, içe kalınlaştırılmış, dışa kalınlaştırılmış ve dışa çekilmiş ağızlar tespit edilmiştir. İçe dönük formlarda basit ağız kenarlı ve içe kalınlaştırılmış ağız kenarlı üretime rastlanılmaktadır. Dik ağızlı formların ise dışa kalınlaştırılmış, düzleştirilmiş ve dışa çekilmiş örnekleri tespit edilmiştir. Boyunlu çömlekler arasında dışa çekik ağızlı olan çömlekler yoğunluğu oluşturmaktadır.

Boyunsuz çömlekler gövde üzerinden oldukça kısa bir geçiş ile ağız kısmına bağlanan örneklerdir. Ağız yapıları tipolojik olarak boyunlu çömlekler ile benzerlik

gösterir. Bu grup içerisinde de ağız yapılarının dışa dönük, içe dönük ve dik ağızlı olduğu anlaşılmaktadır. Ağız tipleri de basit, içe ve dışa kalınlaştırılmış, dışa çekilmiş örneklerdir. Boyunsuz çömlekler arasında içe dönük ağızlı olan çömlekler yoğunluğu oluşturmaktadır.

Çanaklar ve çömkleklerdışında Bayraklı Höyüğü Erken Tunç Çağı tabakalarında karşımıza çıkan diğer kap türleri kâse, çömlekçik ve testilerdir. Kâseler kap formları içerisinde % 6'lık bir kısmı oluşturmaktadır. Ağız çapı 14 cm ve aşağısında olan kaplar çanak formlarından ayrılarak **kase** formu olarak değerlendirilmiştir. **Çömlekçik** olarak tanımladığımız formlar ise küçük boyutlu ve minyatür kap niteliğindeki örneklerdir. Çömlekcikler de tüm kaplar arasında ortalama olarak % 4'lük bir yoğunluğa sahiptir. **Testiler** Bayraklı Höyüğü'nde yoğun kullanımını bildiğimiz örneklerdir. Ağız biçimlerine göre yonca ağızlı, gaga ağızlı gibi kategorilere ayrılmıştır.

Fincan, metalden ya da pişmiş topraktan yapılan geniş bir ağza sahip olan sıvı ya da tahıl aktarımlarında kullanılan kaplardır. Tek ya da çift kulplu örnekleri bulunmaktadır. Fincanların daha büyüğü ve kulplu da olabilen örnekleri ise bardak olarak tanımlanmaktadır [818] . Fincan önekleri Bayraklı Höyüğü'nde en erken tabakadan itibaren görülmektedir. V. Tabakadaki ilmik kuplu bir örnek ise bardak olarak değerlendirilmiştir (FSO-9194). Süzgeçler gövdesinde süzme işlevini gösterebilecek delikleri olan çanak ya da çömlek olarak tanımlanmatadır[819]. Bayraklı Höyüğü'nde de süzgeçli kaplara erken tabakadan itibaren rastlamak mümkündür.

Pithoslar erzak ya da sıvı depolamak amacıyla kullanılan geniş karınlı, dar dipli kaplar olarak tanımlanmaktadır. Geçmişte yaşayan toplumlar piyhosları söz konusu amaçların yanı sıra bir de mezar kabı olarak da kullanmışlardır. Büyük boyutlu bu kaplar arapça kökenli "küp" ve yunanca kökenli "pithos" olarak tanımlanabilmektedir [820] . Bayraklı Höyüğü'nde de en erken tabakadan en geç tabakaya kadar pithosun çeşitli formlarını görmek mümkündür.

Yunanca "pyxis" adıyla bilinen kaplar kapaklı kap ya da kutu olarak tanımlanmaktadır. Oval, yuvarlak ya da dikdörtgen biçiminde formlara sahiptir. İçine

[818] Ökse, 2012, 92-93.
[819] Ökse, 2012,100.
[820] Ökse, 2012,95.

mücevher ya da makyaj mazemelerini konulması amacıyla kullanıldığı bilinmektedir[821]. Bayraklı Höyüğü'nde V. tabakada ele geçen pyxis örneği şimdiye kadar yapılan çalışmalarda tek örnek olarak bulunmaktadır (FTG-9252).

Potalar maden ergitme amacıyla kullanılan küçük boyda açık akıtacak ağızlı kaplar olarak tanımlanmaktadır. Potaların üzerinde genellikle maden kalıntıları bulunabilmektedir [822] . Bu izleri yapılan analizle tespit edebilmek daha kesin sonuçlara götürmektedir. Bayraklı Höyüğü'ünde erken tabakalardan itibaren madeni eserler ele geçse de pota olarak tanımlanabilen kaplar IV. tabakadan itibaren karşımıza çıkmaktadır.

Tankardlar derin gövdeli omuzlu ya da karınlı yapıya sahip çömlek türleridir. Çoğu zaman boyunlun bazen de boyunsuz yapıdaki kaplarıdır. Genellikle dikey çift kulplu kullanımı mevcuttur. Eski fransızca'da "büyük, kulplu içecek kabı" olarak "tanquart" olarak tanımlanmaktadır[823]. Bayraklı Höyüğü'nde tankard formunda dikkat çeken bir örnek III. tabakada boya bezemeli olarak ithal bir kap olarak karşımıza çıkmaktadır (FPD-8732).

Kantaros Yunanaca kökene sahip olan derin, geniş, kaideli ve kulplu içki kapları olarak tanımlanmaktadır[824]. Bayraklı Höyüğü'nde tek bir örnek olarak tanımlanan kap II. tabakada karşımıza çıkmaktadır.(CKK-3595)

Gobletler dışa açılan ağızlı, boynu genellikle yivli, ağızdan yükselen çift dikey kulpları olan ve kaideli çömlek türleri olarak tanımlanbilir. II. tabakada az da olsa örneklerini gördüğümüz goblet türleri daha çok I. tabakada çeşitli mal gruplarına sahip çeşitleriyle yoğunluk kazanmaktadır.

Bayraklı Höyüğü Erken Tunç Çağı tabakasında tespit ettiğimiz formların dışında bu formlara ait olduğunu düşünüdüğümüz dip, kulp ve tutamak da çok sayıda karşımıza çıkmaktadır. **Dipl**er kendi içinde düz, halka, üçayak ve yüksek kaide gibi formlarda çeşitlilik göstermektedir. Kabı taşımaya yarayan ve kabın bir parçasını oluşturan diğer form türü **kulp**lardır. Kulplar kendi içinde kabın üzerinde duruş pozisyonlarına ve yapım şekillerine göre gruplar oluşturmaktadır. Bu gruplar dikey, yatay, sepet,

[821] Ökse, 2012,101.
[822] Ökse, 2012,104.
[823] Ökse, 2012,93.
[824] Ökse, 2012,94.

kare, mahmuzlu, burgulu ve üçgen kulp gibi tanımlanmıştır. Kaba eklenti olarak yapılan diğer bir form türü **tutamak**lardır. Genellikle taşımak ve asmak için yapıldığı bilinen tutamaklar kaplarınfarklı noktalarında tespit edilmiştir. Kabın ağzında, ağız altında ya da gövdesinde konumlandırılan tutamakların bazılarına ip deliği eklentisi işlenmiştir. Bu ip delikleri yatay ya da dikey şekilde konumlandırılmış ve makara boynuz gibi formlarda şekillendirilmiştir. Tutamak türlerinden bir diğeri de atnalı/hilal biçimli olanlardır. Bu tutamaklar genellikle kabın gövde kısmına ve açık olan yönü aşağı bakacak şekilde işlenmiştir.

Bayraklı Höyüğü'nde oldukça farklı formda ve alt tiplerinde örneklerini gördüğümüz kapların bazılarında bezeme unsurularına rastlanılmaktadır. Kazıma, kazıma çizi, sokma nokta, kabartma ve boya ve son olarak boya bezeme şeklinde süsleme yapıldığı görülmektedir. Ağ, bıyık vb. türevlerde görülmektedir.

Bayraklı Höyüğü Erken Tunç Çağı sürecinde tespit edilen 9 farklı mal grubu ve çeşitli formlardaki kap tipleri en erken VI. tabakadan itibaren karşımıza çıkar. Bu tabakadan itibaren çanak çömleklerin mal gruplarında ve formlarında değişiklikler göze çarpar. Çanak çömleklerde belirli dönemlerde gözle görülür değişimler yaşanmaktadır. Form açısından VI. tabakadan I. tabakaya doğru artış gözlenir. IV. tabakadan itibaren üretim tekniğinde değişiklik yaşanır. II ve I. tabakalarda seramiklerin yüzey renklerinde çeşitlilik artmaktadır. Bu bağlamda bakıldığında Bayraklı Höyüğü'nde çanak çömlek gelişimi aşağıdaki gibidir.

Bayraklı Höyüğü'nün en derin tabakasını temsil eden **VI. tabaka**da ele geçen kap formları çanak, çömlek, kase, süzgeç, testiler yer almaktadır. Aynı zamanda bu formlara ait eklenti parçaları oluşturan kulp ve diplere ait formları da ele geçen formlar arasındadır. Tabakaya ait çok sayıda parça incelenmiş bunlardan 14 adet çanak, 4 adet çömlek, 1 adet pithos, 1 adet çömlekcik, 1 adet fincan, 2 adet süzgeç, 2 adet testi, 1 adet kulp, 3 adet üçayak ve 3 adet bezemeli gövde parçası olmak üzere toplamda 32 parça değerlendirmeye alınmıştır. Mal grupları açısından kahverengi ve tonları, kırmız ve tonları ve siyah renkler öne çıkar.

V. tabakada tespit edilen formlar arasında çanak, çömlek, kase, testi, pyxis, kantharos, çömlekcik, fincan, süzgeç, kapak, kulp ve dip gibi formlar yer almaktadır. İncelenen çok sayıda parça arasında 24 parça çanak, 6 adet kase, 17 parça çömlek ve 1 adet çömlekcik, 3 adet testi, 3 adet süzgeç, 1 adet bardak, 1 adet pyxis, 1 adet

kapak, 7 adet bezemeli parçalar, 2 adet kulp, 5 adeti üçayak olmak üzere 9 adet dip olarak formlara sahip toplam 75 parça değerlendirmeye alınmıştır. Keramikler kırmızı, kahverengi, siyah ve gri renklerden oluşmaktadır

Bayraklı Höyüğü **IV. tabaka**da incelenen çanak çömlekler içerisinde 33 adet çanak, 5 adet kase, 23 adet çömlek, 3 adet çömlekcik, 3 adet fincan, 1 adet testi, 2 tane pithos, 2 tane süzgeç, 1 adet pota, 6 adet kapak, 2 adeti tutamak olmak üzere 6 adet kulp, 1 adet akıtacak, 2 adeti üç ayak olmak üzere 11 adet diplere ait kap türlerinden toplam 97 parça kap türü değerlendirilmiştir. Kaplar kahverengi, kırmızı ve siyah gibi mal türlerinden oluşmaktadır.

Bayraklı Höyüğü Erken Tunç Çağı **III. tabaka**da ele geçen çok sayıda çanak çömlek parçasından 34 adet çanak, 8 adet kase, 16 adet çömlek, 2 adet pithos, 1 adet tankard, 6 adet çömlekçik, 2 adet fincan, 1 adet pota, 4 adet testi, 3 adet kapak, 11 adet kulp, 5 adet dip, 2 adet bezemeli parçalar gibi tanımlı formlardan toplam 95 adet kap değerlendirmeye alınmıştır. Bu tabakada kahverengi, kırmızı, siyah gibi mal gruplarının yanı sıra boyalı tankard, silwewash ve goldwash gibi mallar da ilk defa görülmektedir.

II. tabakaya gelindiğinde benzer çanak ve çömlek formlarının az da olsa değişikliğe uğrayarak devam ettiği görülmektedir. 28 adet çanak, 4 adet kase, 33 adet çömlek, 4 adet çömlekcik, 2 adet pithos, 1 adet kantaros, 1 adet pota, 5 adet testi, 4 adet kapak, 2 adet kulp, 1 adet tutamak ve 5 adet dip gibi formlar dahi olmak üzere toplamda 90 adet kap ve kap parçası incelenmiştir. Kahve, kırmızı, siyah formlar başta olmak üzere bu tabakada aynı zamanda krem, goldwash ve silwerwash gibi mal gruplarından örnekler de yer almaktadır.

Bayraklı Höyüğü'nde **I. tabaka**da bulunan çanak çömleklerde hem üretim tekniği hem de form açısından değişiklikler gözlemlenmiştir. El yapımı üretimlerin sayısı azalmakla birlikte çark yapımı üretimler artış göstermiştir. Renk çeşitliliği artmıştır. Kırmızı ve kahverengi mallar öne çıkmakla birlikte metalik görünümlü griler göze çarpar. III. tabakada da görülmeye başlayan silver wash ve gold wash mal grupları üretilmeye devam edilmektedir. ETÇ I'den itibaren görülen formlar az sayıda da olsa bu evrede de tespit edilmiştir. Makara kulp, yatay tünel delikli tutamak, üçayaklar, boynuz biçimli çıkıntılar erken evrenin devam eden form özellikleri arasındadır. 37 adet çanak, 5 adet kase, 25 adet çömlek, 7 adet çömlekcik, 2 adet süzgeç, 1 adet

pithos, 5 adet testi, 2 adet kapak, 1 adet bezemeli parça, 1 adet kulp, 5 adet tutamak ve 10 adet dip olmak üzere toplam 101 adet form ele alınmıştır.

3.3.3.1. Çanaklar

3.3.3.1.1. Omurgalı Çanaklar

VI. tabaka; Omurgalı çanaklar arasında yüksek omurgalı içe dönük ağızlı çanaklar, VI. tabakada ele geçen yaygın formlardan biridir. Ağzın hemen altında başlayan keskin omurgasıyla birlikte ağız yapısı içe doğru dönüş yapmaktadır. Ağız çapları 15 cm ile 28 cm arasında değişiklik göstermektedir. Bazı kapların omurganın hemen altında yatay ip delik tutamakları bulunmaktadır (HBJ-11338)(**Lev.1-3**), GZZ-11253 (**Lev.1-4**), HZZ-11232(**Lev.2- 1**)). Kapların tamamı el yapımıdır. Nerdeyse tamamına açkı uygulanmıştır. Hamur ve astar renkleri aynı olmakla birlikte iç astar ve dış astarda da değişiklik yoktur. Kapların hepsi iyi pişmiş durumdadır. Kum, küçük taşcık, mika ve kireç katkılıdır. Kapların 3 tanesi kahve ve tonları (tip 1, (**Lev.1-1, 2, 3**), 1 tane kırmızı (tip 2 (**Lev.1-4**)) ve 6 tanesi siyah (tip 3 (**Lev.2**)) mal grubundan oluşmaktadır.

VI. tabakada ele geçen keramiklerin benzerleri İzmir merkezde yürütülen kazılarda ve yüzey araştırmalarında görmek mümkündür. Bayraklı Höyüğü'nün yaklaşık 8 km güneyinde yer alan Yassıtepe'nin IIB 6-8 evrelerinde karşımıza çıkmaktadır[825]. İzmir'in kuzeyinde Menemen Ovası'nda yürütülen yüzey araştırmalarında Melengiç Sekisi Mevkii'nde benzer formalar tespit edilmiştir[826]. İzmir'in güneyinde Menderes Ovası'nda Baklatepe Geç Kalkolitik Dönem'de bulunmuştur.[827] Bu tip çanakların benzerleri Kumtepe IB ile çağdaş tabakası olan Emporio VII-VI evresinde tip 11 olarak tanımlanan kaplardan oluşmaktadır.[828] Kuzeybatı Anadolu'da Kumtepe IB1'in karakteristik formlarından biridir[829]. Kumtepe IC1 tabakasına gelindiğinde bu kapların sayıca azaldığı ve form olarak değişikliğe uğradığı görülmektedir[830]. Troya I

[825]Derin, 2020, 10, Fig. 6:1, 15; Fig.7:3, 8,910.
[826]Sperling, 1976; 346, Fig.23: 702-704; Korfmann et. al. 1994, Abb.22: 4-6; Abb.23: 1.
[827] Tuncel, 2009, Lev. XVIII.
[828] Hood, 1982: 720; Hood 1981, Fig.148.
[829]Sperling,1976: 327, Fig.12: 303.
[830] Hood, 1982, 720; Hood, 1981, Fig.148.

erken evre ve Bozköy-Hanaytepe'de[831] görülen çanaklarda Bayraklı'yla benzerlik göstermektedir[832]. Ege Dünyası'na bakıldığında Poliochni Mavi Evre'deki çanaklar ve meyvelikler benzer formdadır[833].

V. tabakada omurgalı çanaklar arasında yüksek omurgalı, basit ağız kenarlı çanaklar Bayraklı Höyüğü'nde yaygın olarak karşılaşılan formlardan biridir. Ağız çapları 20-26 cm arasında değişmektedir. Dikey gövdeli, basit ağız kenarlı, keskin ve yüksek omurgalıdır. Bütün olarak ele geçmediği için dip kısmı bilinmemektedir. Çağdaş dönem yerleşim yerlerindeki örnekleri gibi düz ya da halka dipli olmaları muhtemeldir. El yapımıdır. Hamur ve astar rengi aynı olmakla birlikte iç astar dış astar da değişmez. Koyu kahverengi mal grubunda üretilmişlerdir. Kum, taşcık ve az kireç katkılı keramikler, iyi ve orta derecede fırınlanmışlardır.(**Lev.3-1, 2**)

Formun Batı Anadolu'daki benzerlerine bakıldığında Troas Bölgesi'nde Kumtepe IB tabakasında karşımıza çıkar.[834] İzmir merkezde Yassıtepe Höyüğü'nde Kalkolitik ve Erken Tunç Çağı tabakalarında görülmektedir.[835] Aynı zamanda Balıkesir-Akhisar/Manisa bölgesinde yer alan Pamukçu[836], Sındırgı[837], Kayışlar[838], Kennez II[839], Arpalı II[840], Hacırahmanlı[841], Halitpaşa II[842] gibi alanlardan paralel örneklerine rastlamak mümkündür.

Yüksek omurgalı çanaklar arasında içe dönük ağızlı, içe kalınlaştırılmış ağız kenarlı çanaklar Bayraklı Höyüğü'nün V. tabakasında görülen yaygın formlardan biridir. Söz konusu form dışa açılan ağızlı, içe yuvarlatılmış ağız kenarlıdır. Ağız çapları 36-18 cm arasında değişmektedir. Bütün olarak ele geçmediği için dip kısmı bilinmemektedir. Çağdaş dönem yerleşim yerlerindeki benzerlerinden yola çıkarak düz ya da halka dip olmaları muhtemeldir. Bazı örneklerin ağız kısmında yatay tünel delikli tutamak bulunurken (GLE-10413 (**Lev.3-3**), GZC-11181 (**Lev.4-2**), GJS-10321(**Lev.4-5**), bazılarında ağız üzeri boynuz çıkıntılı bezemeye rastlanılır (GLE-

[831] Yılmaz, 2013,866, Fig.7.
[832]Blegen, 1950.
[833]Bernabo-Brea, 1976.
[834]Korfmann et. al. 1995;Fig. 27: 4; Fig. 29: 4-5; Fig. 30: 6-7; Fig. 33: 8-12; Fig. 35: 14; Fig. 38: 11.
[835]Derin, 2020; 10, Fig. 6: 15; Fig.7: 8,9.
[836] French, 1969, 14-15.
[837] French, 1969, 16.
[838] French, 1969, 17-21.
[839] French, 1969, 22.
[840] French, 1969, 23-26.
[841] French, 1969, 27.
[842] French, 1969, 28.

10413**(lev.3-3**), FSO-9186 (**Lev.3-2**)). Örnekler kahverengi ve tonları (tip 1 (**Lev.3-3,4,5**)) koyu kırmızı (tip 2 (**Lev.4-1,2**)) ve siyah (tip 3 (**Lev.4-3,4,5**)) mal grubunda üretilmiştir. El yapımıdır. Hamur ve astar rengi aynı olan örneklerin dış yüzeyleri büyük oranda perdahlı olmakla birlikte az sayıda örneğin perdahsız olduğu anlaşılmaktadır. Kum, taşcık ve az kireç katkılı keramikler, iyi ve orta derecede fırınlanmışlardır.

Söz konusu form arkeoloji literatüründe "*roller-rim*" olarak geçmektedir. Kuzeybatı Anadolu'da Kumtepe IB ve IB1 tabakalarında yaygın bir şekilde görülmektedir.[843] Kumtepe IB'de görülen form örnekleri IC1'de azalmış ve biçim olarak değişiklik göstermiştir. [844] Emporio VII-VI evresinde form örnekleri TİP 11 olarak tanımlanmıştır. [845] Troya I-Erken tabakada karşımıza çıkar [846] . İzmir merkezde Yassıtepe'nin IIB1-2 tabakasında tespit edilmiştir [847] . Bölgede yapılan yüzey araştırmalarına Melengiç Sekisi'nde bulunmuştur.[848] Ağızdan çıkan boynuz çıkıntılı ve yatay ip delikli tutamaklı kabın benzeri İç Batı Anadolu'da Beycesultan ETÇ I level XIX tabakasında görülmektedir[849].

Yüksek omurgalı, içe dönük, basit ağız kenarlı çanakları Bayraklı Höyüğü'nde yaygın olarak karşılaşılan formlardan biridir. Basit ağız kenarlı, omuz üzerinde keskin omurgalıdır. Ağız çapları 18-28 cm arasında değişmektedir. Örnekler arasında ağız kısmı üzerinden yükselen makara kulplar bulunmaktadır (GJL-10298/10303 (**Lev.5-6**)). Bazı örnekler de ise omurganın hemen altında bulunan yatay ip delikli tutamaklar yer almaktadır (GJL-10301(**Lev.5-3**), GZC-11186 (**Lev.5-5**)) Kaplar koyu kahverengi (tip 1 (**Lev.5-1, 2, 3, 4**)) ve siyah (tip 2 (**Lev.5-5, 6, 7**)) mal grubunda üretilmiştir. El yapımıdır. Hamur ve astar rengi aynı olmakla birlikte iç astar dış astar da değişmez. Kum, taşcık ve az kireç katkılı keramikler, iyi ve orta derecede fırınlanmışlardır.

Formun Batı Anadolu'daki benzerlerine Troas Bölgesi'nde Kumtepe IB safhasında rastlanılır.[850] İzmir merkezde Yassıtepe Höyüğü'nde IIB 6-8 evreleri arasında koyu

[843]Sperling, 1976; 327, Fig. 12: 303-; Derin, 2020, 10-11.
[844]Sperling,1976, 346, Fig.23:702-704; Korfmann et. al. 1994, Abb.22:4-6; Abb.23:1.
[845]Hood, 1982, 720; Hood, 1981, Fig.148.
[846]Sperling, 1976; 327, Fig. 12: 303.
[847]Derin, 2020, 10-11.
[848]Derin ve Caymaz, 2013, Çiz. 1: 1-3, 5-11.
[849]Lloyd ve Mellart, 1962.
[850]Korfmann et. al. 1995: Fig.27: 4; Fig.29: 4-5; Fig.30: 6-7;

gri ve grimsi kahve mal gruplarında görülmüştür. Menemen Ovası'nda yüzey araştırmalarında Melengiç Sekisi, Höyücek ve Hacı Yusuf Değirmeni Tepesi'nde ele geçen keramikler arasında bulunmuştur[851].

Omurgalı çanaklar arasında yüksek omurgalı, içe dönük ağızlı olanlar V. tabakada ilk defa tespit edilen formlardan biridir. **IV. tabaka** da ise içe kapanan ağızlı, basit ağız kenarlı, keskin omuzludur. Ağız çapları 32-18 cm arasında değişmektedir. Koyu kahverengi (tip 1)**(Lev.6-1,2,3)**, kırmızı (tip 2) **(Lev.6-4)** ve pembemsi kahve (tip 3) **(Lev.6-5,6,7)** mal grubunda üretilmiş formlar oldukça iyi pişirilmiştir. Özellikle kırmızı mal grubunda örneklerin yüzeylerinde yatay yiv bezeme uygulanmıştır. Genellikle hamur ve astar rengi aynı olmakla birlikte kırmızı hamur üzerine kahverengi astar sürülmüş örnekler de bulunmaktadır. Kum, küçük taşcık, kireç ve mika katkılıdır. El yapımı olan ve ince cidarlı kaplar iyi fırınlanmıştır. İç ve dış astarı aynıdır. Benzer örneklerini Baklatepe geç Kalkolitik Dönemi'nde [852] görmek mümkündür.

Yüksek omurgalı, içe kalınlaştırılmış ağız kenarlı çanaklar Bayraklı Höyüğü'nde IV. tabakadan itibaren görülmeye başlanan formdur. Dışa açılan ağızlı, içe yuvarlatılarak kalınlaştırılmış ağız kenarlıdır. Keskin omuzludur. 44 cm civarında ağız çaplarına sahiptir. Kap siyah tonlarındaki bir mal grubundandır. El yapımı olan kapların çoğunluğu iyi pişmiştir. Açkılama görülmektedir.**(Lev.7-1)**

Yüksek omurgalı içe dönük ağızlı çanaklar IV. tabakada karşımıza çıkan yeni formlardan biridir. İçe dönük ağızlı dışa yuvarlatılarak kalınlaştırılmış ağız kenarlı formlu çanaklar literatürde boncuk ağızlı (*bead rim*) olarak tanımlanan örneklerin omurgalı formundaki kaplardır. Örneklerin bazılarında keskin omurga dönüşleri görülmektedir. Ağız çaplapı 25 cm civarındadır. Kırmızı tonlarındaki mal grubuna sahiptir. Genel olarak kum, küçük taççık, mika katkılıdır ancak bazı kaplarda kireç katkıda gözlemlenmektedir. Çark yapımı olan kaplar iyi derecede pişirilmiştir. Açkısız ve içi dışı aynı astarlıdır. **(Lev.7-2)**

Yüksek omurgalı, "S" profilli çanaklar Bayraklı Höyüğü'nde ilk defa IV. tabakada ortaya çıkan formlardan biridir. Az sayıda ele geçmesi sebebiyle yaygın olarak

---

Fig. 33: 8-12; Fig. 35: 14; Fig.38: 11.
[851]Caymaz, 2014, 161, Çiz. 1:3-5.
[852] Tuncel, 2009, Lev. IX-Tip 4b.

kullanılmayan bir form olduğu düşünülmektedir. İçe dönük ağızlı, basit ağız kenarlı, keskin omurgalıdır. Ağız çapları 22 cm civarındadır. Siyah (tip 1) **(Lev.7-3)**ve pembemsi Kahve (tip 2) **(Lev.7-4)** mal grubuna aittir. Kum, küçük taşcık, mika ve kireç katkılıdır. Örneklerin yüzeylerinde yoğun mika katkısı göze çarpar. El yapımı olan kap iyi pişmiştir. Örneklerin benzerlerini Demircihüyük ETÇ II[853] tabakasında ve Küllüoba ETÇ II'de[854] görmek mümkündür.

Yüksek omurgalı, içe dönük ağızlı, basit ağız kenarlı çanak Bayraklı Höyüğü IV. tabakada yaygın olarak kullanılan formdur. Bu form V. tabakada oldukça basit olarak üretilmiş iken bu tabakada daha özenli yapılmıştır. Basit ağız kenarlı, sığ gövdelidir. Ağız çapları 24-26 cm arasında değişmektedir. Parçaların %50'ı koyu kahverengi mal grubunda üretilmiş iken %25'si mat kahve (tip 1)**(Lev.8-1,2,3)**, % 25'i kırmızı (tip 2)**(Lev.8-4)** yüzeylidir. El yapımı olan çanakların kaba üretilmiş olanlarının yanı sıra kırmızı mal grubundaki örneklerin ince cidarlı ve perdahlıdır. Hamur ve astar rengi aynı olan örneklerin orta ve iyi derecede pişirildikleri anlaşılmaktadır. Örneklerin benzerlerini Demircihüyük ETÇ II[855] tabakasında ve Küllüoba ETÇ II'de[856] görmek mümkündür. **(Lev.8-1,2,3,4)**

Keskin omurgalı içe dönük ağızlı, basit ağız kenarlı çanaklar Bayraklı Höyüğü'nde çanak formları içerisinde IV. tabakada kullanımı devam eden formlardan biridir. Bu tabakada V. tabakaya göre değişiklikler yaşanmaktadır. En belirgin farklılık koyu kahverengi yüzeylerin öne çıkmasıdır. Örneklerin neredeyse %10'u koyu kahverengi (tip 1) **(Lev.8- 5)** tonlarındadır. Siyah (tip 2) **(Lev.9)** mal grubu %90'dir. Bunun dışında üretim tekniği açısından açkılamanın daha iyi olduğu söylenebilir. V. tabakada gözlemlediğimiz makara kulplar bu tabakada görülmemektedir. Ayrıca ağzı çapları 17-32 cm arasında geniş tutulmuştur. Örneklerin benzerlerine Troya I ve II'de sıkça rastlanılmaktadır[857]. Aynı zamanda daha Thermi[858], Ulucak[859] gibi yerleşim yerlerinin ETÇ II tabakasında ve Limantepe'de[860] rastlanılmaktadır.

[853] Efe, 1988.
[854] Sarı, 2012, Lev. 56,10.
[855] Efe, 1988.
[856] Sarı, 2012, Lev. 56,3-5.
[857]Blegen et. al. 1950, 244.
[858] Lamb, 1936, fig. 26-27.
[859] Derin vd, 1997, çiz. 10.
[860]Şahoğlu, 2002, lev.95, Lev.127.

Keskin omurgalı, kısmen içe kalınlaştırılmış ağız kenarlı çanaklar Bayraklı Höyüğü'nde IV. tabakada kullanımı devam eden çanak formlarından biridir. Bu evrede V. tabakada görülen koyu kahverengi ve siyah malların yanı sıra açık kahverengi (tip 1) **(Lev.10-1)** üretimler de karşımıza çıkar. Aynı zamanda devetüyü (tip 2) **(Lev.30-2)** ve siyah (tip 3) **(Lev.10-3,4)** mal grupları da görülmektedir. Ağız çapları 17-18 cm civarındadır. Omuz üzeri yatay ip delikli tutamak (FSN-9173, FSN-9165) ve ağız üzerinde makara kulp (FRC-9050, FRP-9062) kullanımı devam eder.

Yuvarlak omurgalı, dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı çanaklar IV. tabakada karşımıza çıkan yeni formlardan biridir. İçe dönük ağızlı dışa yuvarlatılarak kalınlaştırılmış ağız kenarlı formlu çanaklardır. Literatürde boncuk ağızlı (*bead rim*) olarak tanımlanan kapların erken örnekleridir. Ağız çaplapı 20 cm civarındadır. Kahve tonlarındaki mal grubuna sahiptir. Genel olarak kum, küçük taççık, mika katkılıdır ancak bazı kaplarda kireç katkıda gözlemlenmektedir. Çark yapımı olan kaplar iyi derecede pişirilmiştir. Açkısız ve içi dışı aynı astarlıdır. **(Lev.11-1,2)**

Omurgalı çanaklar arasında yüksek omurgalı içe dönük ağız kenarlı çanaklar Bayraklı Höyüğü'nde ilk defa **III. tabaka**da karşımıza çıkan formlardan biridir. Az sayıda ele geçmiştir. İçe eğik ve dikey gövdeli, inceltilmiş ağız kenarlıdır. Ağız çapları 20-31 cm arasında değişmektedir. Örneklerden birinin ağız kısmında kazıma dalga bezeme uygulanmıştır (FMS-8594)(**Lev. 12-1).** El ve çark yapımıdır. Hamur ve astar rengi aynıdır. Açık kahverengi (tip 1)**(Lev.12-1, 2, 3, 4)** ve siyah (tip 2)**(Lev.12-5,6)** renkteki yüzeylere sahiptir. İyi derecede pişirilmiştir. Kum, taşcık ve kireç katkılıdır. Kapların benzer örneklerine Limantepe'de[861] rastlanılmaktadır.

Omurgalı çanaklar arasında, içe dönük ağızlı basit ağız kenarlı olan ve Bayraklı Höyüğü V. tabakadan itibaren üretilen form III. tabakada yoğun olarak kullanılmaya devam etmektedir. Bu evrede de basit ağız kenarlı, sığ gövdeli olan formun erken evrelerde gördüğümüz kulp eklentisi bu evrede de uygulanmıştır (FMC-8543). Bunun yanı sıra önceki evrelerden bildiğimiz forma omuz üzerindeki omurga ilk defa bu tipte gövde üzerinde keskin biçimde oluşturulmuştur. Örneklerden bir tanesinin ağız kısmında yatay olarak çekilmiş siyah boya bant bezeme bulunmaktadır (FOI-8826) **(Lev.13-1)**. Ağız kenarında siyah boya bezeme (*blacktopped*) uygulaması daha

[861] Şahoğlu, 2002, lev94.

çok İç Batı Anadolu'da yer alan Demircihöyük'ten[862] bilinmektedir. Bayraklı'da ise tek örnekten bu bezeme türü tek örnek olarak bulunmaktadır. Bu evrede de el yapımı olan form düzgün yüzeyli, çok iyi perdahlı görünümüyle dikkat çeker. Açık kahverengi (tip 1) **(Lev.13-1,2)** ve kırmızımsı (tip 2)**(Lev.13-3)** yüzeylerin ön plana çıktığı formda, siyah mal grubunda üretimi ortadan kalkar. Ayrıca çok ince cidarlı, iyi derecede pişirilmiş örnekler tabaka için karakteristik olmaya başlar. Formun benzer örneklerini Küllüoba erken ETÇ III tabakasında[863] görmek mümkündür.

Yüksek omurgalı "S" profilli çanaklar Bayraklı Höyüğü'nde ilk defa IV. tabakada üretilmiştir. Bu form çeşidi III. tabakada da karşımıza çıkmaktadır. Ağız gövde yapısının dikey yükselmesi ve üretim tekniğindeki değişiklikler yeniliklerdendir. Dikey gövdeli, keskin omurgalı, dışa çekik basit ağız kenarlıdır. Ağız çapları 19-22 cm arasında değişmektedir. Koyu ve açık kahverengi (tip 1)**(Lev.13-4, 5)** dışında kırmızı (tip 2) **(Lev.14-1)** mal grubunda örneklere de rastlanılmaktadır. Hamur ve astar rengi genel olarak aynı olmakla birlikte, kahverengi hamur üzerine krem astar uygulanmıştır. Kırmızı mal grubu oldukça iyi açkılanmıştır. El ve çark yapımıdır.

Yüksek omurgalı içe dönük ağızlı basit ağız kenarlı çanaklar Bayraklı Höyüğü'nde ilk olarak IV. tabakada gördüğümüz formdur. III. tabakada da oldukça fazla sayıda karşımıza çıkar. IV. tabakadaki örnekler ile üretim tekniği benzerlik göstermekle birlikte III. tabakada kaplarda çark üretimi ağırlık kazanır. Bu evrede de tıpkı IV. tabakadaki gibi düşey hilal biçimli tutamak görülmekle birlikte tutamak daha şematizedir (FNH-8763)(**lev.14-3**). Hamur ve astar renkleri genel olarak aynı olmakla birlikte kırmızı (tip 1) **(Lev.14-2)** yüzeylere rastlanılır. Aynı zamanda bu evrede ilk defa gümüş mika astarlı (tip 2)**(Lev.14-3)** üretime ait izler tespit edilmiştir (FNH-8763). Kapların benzer örneklerine Limantepe'de de[864] rastlanılmaktadır.

Hafif omurgalı dışa çekik ağızlı çanaklar V. tabakadan itibaren itibaren görülmektedir. 20-44 cm arasında değişen bir ağız çapı genişliğine sahiptir. Kahve ve kırmızı renk tonlarına ait mal grubundan oluşmaktadır. Kum, küçük taşcık ve mika katkılıdır. Açkısızdır. **(Lev.14-4,5)**

[862] French, 1969.
[863] Sarı, 2012, lev. 64, 5.
[864] Şahoğlu, 2002, lev.96.

Yüksek omurgalı basit ağız kenarlı çanaklar Bayraklı Höyüğü'nde V. tabakadan itibaren kullanımı devam eden formlardan biridir. Söz konusu form V. tabakadan bildiğimiz basit ağız kenarlı, omuz üzerinde keskin omurgalı yapısı ve ağız kısmı üzerinde makara kulp eklentisi özelliklerini devam ettirmektedir (FNA-8674**(Lev.15-1)**, FNH-8779**(Lev.15-2)**). Kaplar 20-40 cm arasında değişen bir ağız çapına aralığına sahiptir. Üretim tekniği açısından erken evreye göre daha iyi pişirilme ve parlak perdahlı yüzeyler değişiklik olarak söylenebilir. Siyah mal grubunda üretilmiştir.**(Lev.15-1, 2, 3)** Makara kulplu örneklere Limantepe'de [865] rastlanılmaktadır.

Yuvarlak omurgalı çanaklar Bayraklı Höyüğü'nde ilk olarak IV. tabakada gördüğümüz formlardır. III. tabakada da oldukça fazla sayıda karşımıza çıkar. IV. tabakadaki örnekler ile üretim tekniği benzerlik göstermekle birlikte III. tabakada kaplarda çark üretimi ağırlık kazanır. Form açısından yenilik olarak kapların ağız kısmından taşan yatay sepet kulplardır (FNA-8663)**(Lev.15-4).** Bununla birlikte III. tabakada benzer formda üretilmiş oldukça ince cidarlı kaseler dikkat çekicidir (FNH-8765)**(Lev.15-6)**. Bahsi geçen ince cidarlı üretimler MÖ 2. binyılda üretilmiş "Tortoise Shell" formlarının erken örneklerinden olabileceği tahmin edilmektedir. Hamur ve astar renkleri genel olarak aynı olmakla birlikte portakal kahvesi yüzeylere rastlanılır. **(Lev.15-4,5,6)** Kapların benzer örneklerine Limantepe'de de [866] rastlanılmaktadır.

Yuvarlak omurgalı dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı çanaklar Bayraklı Höyüğü'nde III. tabakada da kullanımı devam eden formlardan biridir. Ağız çapları 19-33 cm arasında değişmektedir. Bu evrede yenilik olarak gövde üzerinde yiv bezemeli örneklerin görülüyor olmasıdır (FMU-8601)(**lev.16-4**). Kahverengi (tip1) **(Lev.16-1,2)** ve kırmızı (tip 2)**(Lev.16-3,4,5)** mal grubunda üretilmeye devam edilmiştir. Açkılı ve açkısız örnekler bulunurken özellikle kırmızı mal grubunda son derece iyi açkılama dikkat çekicidir. El ve çark yapımıdır. Kum, küçük taşcık, mika ve kireç katkılıdır. Hamur ve astar rengi aynıdır.

II. tabaka; Yüksek omurgalı içe dönük ağızlı inceltilmiş ağız kenarlı çanaklar Bayraklı Höyüğü'nde ilk defa III. tabakada tespit edilen ve içe doğru ince biçimde

[865] Şahoğlu,2002,lev.95.
[866] Şahoğlu, 2002, lev.96.

çekilerek şekillendirilmiş form II. tabakada da az sayıda olsa da karşımıza çıkar. Üretim tekniği açısından III. tabakadaki örneklerle ile benzerlik göstermektedir. Bu tabakada da kaba görünümlü, el yapıdır. Hamur ve astar renkleri aynı, kırmızımsı kahverengi örnekler tespit edilmiştir**.(Lev.17-1)** Kabın benzer örneklerine Limantepe'de[867] rastlanılmaktadır.

Keskin omurgalı içe dönük ağızlı basit ağız kenarlı çanaklar (*anti splash*) Bayraklı Höyüğü'nde V. tabakadan itibaren kullanımı devam eden formlardan biridir. Söz konusu form V. tabakadan bildiğimiz basit ağız kenarlı, omuz üzerinde keskin omurgalı yapısı ve ağız kısmı üzerinde makara kulp eklentisi özelliklerin II. tabakada kaybolduğu anlaşılmaktadır. Aynı zamanda II. tabakada da V. tabakadan itibaren görülen el yapımı üretim ve parlak açkılı yüzeyler devam etmektedir. Koyu gri ve siyah hakim mal grubudur. Batı Anadolu'da kullanılan yaygın formlardan biridir. **(Lev.17-2,3)**

Keskin omurgalı "S" profilli çanaklar Bayraklı Höyüğü'nde ilk defa IV. tabakada görülmeye başlamaktadır. III. tabakada tespit edilememiş olan form II. tabakada tekrar karşımıza çıkmaktadır. Ağız çapları 17 cm civarındadır. Formlar arasında sepet kulplu örneklere de rastlanılmaktadır (BZS-2943). II. tabakada oldukça ince cidarlı ve iyi derecede perdahlanmış örnekler ile karşılaşılır. Kırmızı mal grubuyla dikkati çeker. Çark yapımı olan form, kum, küçük taşcık, mika ve kireç katkılıdır. Örneklerin yüzeylerinde yoğun mika katkısı göze çarpar. **(Lev.17-4)**

Yuvarlak omurgalı içe dönük ağızlı çanaklar Bayraklı Höyüğü'nde V. tabakadan itibaren üretimini bildiğimiz formlardır. II. tabakada da üretilmeye devam etmiştir. Ağız çapları 20-28 cm arasında değişmektedir. Aynı zamanda gümüş topraklarıyla bulunmuş bir kap da bu tip form grubunda değerlendirilmektedir. Ağız ve omurga arasında yiv bezeme bulunmaktadır. Sepet kulplu olan kabın dışına uygulanan astar uygulaması içine de akıtma şeklinde uygulanmıştır. Bu işlem dikey olarak bant şeklinde şeritler oluşturulmuştur (CTP-4384)**(Lev.18-1).** V. tabakada siyah, IV. tabakada koyu kahverengi yüzeylerin öne çıktığı formlara III. tabakada pembemsi renkler dahil olmaktadır. II. tabakada koyu kahverengi (tip 1)**(Lev.18-1,2),** siyah tonlar (tip 3) **(Lev.18-4)** azalmakla birlikte açık kırmızı (tip 2) **(Lev.18-3)** renklerde üretim dikkati çeker. II. tabakadaki sepet kulplar üzerindeki memecikler ilk defa

[867]Şahoğlu, 2002, lev.94.

görülmektedir (CKA-3576) **(Lev.18-4)**. El ve çark yapımıdır. Yüzeylerdeki kireç katkısı belirgindir. Aynı zamanda bol mikalı yüzey dikkat çekicidir (CLU-3865)**(Lev.18-3)**. Perdahlı ve perdahsız örneklere rastlanılır. Bu tabakadaki en belirgin yenilik daha özenli, iyi derecede pişirilmiş örnekler mevcuttur. Memecikli sepet kulplu çanağın örneği Limantepe IV geç ETÇ III tabakasında[868] görülmektedir. Küllüoba geç ETÇ III tabakasında da benzerlerini görmek mümkündür.[869]

Yuvarlak omurgalı içe dönük ağızlı dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı çanaklar Bayraklı Höyüğü'nde IV. tabakadan itibaren karşılaşılmaktadır. Kalınlaştırılmış dudaklı (*beadrim*) çanak formu olarak da bilinen bu kaplarda III. tabakada gövde üzeri yiv bezemeler ile çeşitlenmiş iken II. tabakada omuz kısmına doğru genişleyen örnekler ile dikkat çeker (CKT-3608) **(Lev.19-7)**. Üretim tekniği açısından III. tabaka ile benzerlik söz konusudur. Aynı zamanda bir örnek düzleştirilmiş ağızlı, içe ve dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı, keskin omurgalı gövdelidir. Düz olan ağız kısmında yiv bezeme uygulanmıştır (BUL-2704) **(Lev.19-1)**. II. tabakada da kahverengi (tip 1) **(Lev.19-1)** ve kırmızı (tip 2) **(Lev.19-2, 3, 4, 5, 6, 7, 8)** mal grubu yoğunluktadır. Hamur ve astar rengi aynıdır. El yapımı ortadan kalkar. Çark yapımı öne çıkar. Kum, küçük taşcık, mika ve kireç katkılıdır. İyi derecede perdahlanmış örnekler bulunmaktadır.**(Lev.19)** Benzer örneklerini geç ETÇ III tabakasına denk gelen Küllüoba yerleşiminde görmek mümkündür.[870]

Yuvarlak omurgalı içe dönük ağızlı basit ağız kenarlı çanaklar Bayraklı Höyüğü'nde V. tabakadan itibaren kullanılmaktadır. V. tabakada koyu kahverengi kaba biçimde üretilen form, IV. tabakada daha özenli ve sığ olarak kırmızımsı renklerde, III. tabakada ise kırmızının açık tonlarında üretilmişlerdir. II. tabakaya gelindiğinde söz konusu formun sığ gövdeli ve ince cidarlı olarak karşımıza çıkar. Ağız çapları 15-20 cm arasında değişmektedir. Gövde üzerine yerleştirilmiş, ağız kısmından yukarı doğru taşan sepetkulplu örnekler tespit edilmiştir (ETZ-6658)**(Lev.20-5).** Kahverengi mal grubunun (tip 1)**(Lev.20-1)** yanı sıra kırmızı mal grubu (tip 2) **(Lev.20-2, 3, 4, 5)** bu tabakanın hâkim mal grubunu oluşturmaktadır. El yapımı örneklerin yanı sıra çarkta şekillendirilmiş formlar da bulunur. Hamur ve astar rengi genellikle aynıdır. Kahverengi mal grubu ağırlıkta olmakla birlikte kırmızı mal grubu da karşımıza

[868] Günel, 1999, 10-11.
[869] Türkteki vd, 2021, 119, fig.17.
[870] Sarı, 2012, lev. 75, 5.

çıkar. Formların yüzeylerinde yoğun kireç katkısı dikkat çekicidir. Benzer örneklerini Aphrodisias'ta [871] ve Limantepe'nin IV. tabakasında [872] görmek mümkündür.

I. tabaka; Yüksek omurgalı içe dönük ağızlı olan çanakların Bayraklı Höyüğü'nde IV. tabakadan itibaren üretimini bilinmektedir. IV. tabakada hilal biçimli tutamakları olan formun, III. ve II. tabakada sepetkulplu örnekleri bulunmaktadır. I. tabakada da bu formda sepet kulplar devam etmektedir. İlk defa III. tabakada üretilen inceltilmiş ağız kenarlı örnek I. tabakada da üretilmiştir. Çanakların I. tabakada ince cidarlı yapıldığı anlaşılmaktadır. Erken tabakalardaki gibi hem çark hem de el yapımıdır. Mevcut örnekler kahve (tip 1)**(Lev. 21-1)**, kırmızı (tip 2)**(Lev. 21-2,3)** ve siyah (tip 3) **(Lev. 21-4)** mal gruplarında üretilmişlerdir. Kum, taşcık, kireç katkının devam ettiği formlarda, hamur ve astar renkleri de aynıdır. Benzer örnekleri Beycesultanı'ın V-IVc tabakalarında[873] ve Küllüoba OTÇ'ye geçiş evresinde[874] görmek mümkündür.

Yüksek omurgalı çanaklar arasında içe kalınlaştırılmış ağızlılar Bayraklı Höyüğü'nde V. tabakadan itibaren üretilen formdur. Söz konusu form I. tabakada da karşımıza çıkmaktadır. Erken tabakalarda gözlemlediğimiz üretim tekniklerinin bu evrede de benzer şekildedir. Ağız kısmı altında yatay tünel delikli tutamak kullanılmaya devam edilmiştir. Erken tabakalarda gördüğümüz hamur ve astar renkleri gibi siyah ve koyu kahve tonları bu tabakada kırmızımsı siyah görünümdedir. Son derece iyi perdahlanmışlardır (GTP10309)**(Lev.22-1).**

Keskin omurgalı içe dönük ağızlı basit ağız kenarlı çanaklar Bayraklı Höyüğü'nde V. tabakadan itibaren üretimini bildiğimiz formlardır. Bu çanaklar I. tabakada da üretilmeye devam etmiştir. İçe dönük ağızlı, keskin omuzludur. Ağız çapları 22-37 cm arasında değişmektedir. V. tabakada siyah, IV. tabakada koyu kahverengi yüzeylerin öne çıktığı formlara III. tabakada pembemsi renkler dahil olmaktadır. II. tabaka örnekleri IV. tabakadan bildiğimiz koyu yüzeylere yeniden dönüş olarak değerlendirilir. I. tabakada gri ve siyah tonlar (tip 2) **(Lev.22-4,5)** yeniden hâkimdir. Aynı zamanda kahve mallar da görülen mal grupları arasındadır (tip 1)**(Lev.22-2,3).** Açkılama her dönemde iyi biçimde yapılmıştır. Omuz ve ağız hizasında makara kulp,

[871] Joukowskky, 1986, f
[872] Günel, 1999, 10-11.
[873] Lloyd et. al.1965.
[874] Şahin, 2013, 62-63.

gövde üzerinde yatay ip delikli tutamaklı (GJP-10316) **(Lev.22-2).** Üretimler erken tabakalardan itibaren devam etmiştir. Hamur ve astar renkleri aynıdır. İyi derecede pişirilmiştir. Çark yapımıdır. Kum, küçük taşcık ve kireç katkılıdır.

Keskin omurgalı içe dönük ağızlı dışa kalınlaştırılmış çanaklar Bayraklı Höyüğü'nde ilk defa II. tabakada ortaya çıkan ve az sayıda üretilen formdur. I. tabakada yoğun biçimde üretilmeye başlanmıştır. Bu tabakada farklı olarak dışa kalınlaştırılan ağız kısmı yassılaştırılmıştır. Bununla birlikte kalınlaştırılan dudak üzerinde yatay yiv bezemeler görülmektedir. Gövde üzerinde keskin omurgalı ve omurgasız örnekleri vardır. Ağız çapları 22-36 cm arasında değişmektedir. Kahve (tip 1)**(Lev.23-1,2)**, kırmızı (tip 2) **(Lev.23-3)**, krem (tip 3) **(Lev.23-4)** ve goldwash (tip 4) **(Lev.23-5)** mal gruplarından oluşur. Hamur ve astar renkleri genel de aynı olmakla birlikte sadece krem astar kırmızı renk hamur üzerine uygulanmıştır. Kum, küçük taşcık, büyük taşçık katkılıdır. İyi derecede fırınlanmıştır. İyi açkılıdır. Benzer örneklerini Bademağacı'nda[875] ve Küllüoba OTÇ'ye geçiş evresinde[876] görmek mümkündür. Ancak küllüoba'da yassılaştırılmayan örnekler mevcuttur.

Keskin omurgalı "S" profilli çanaklar Bayraklı Höyüğü'nde ilk defa I. tabakada ortaya çıkan formlardan biridir. Dışa sarkık dudaklı, dikey gövdeli, keskin omurgalıdır. Bu formların bazı örnekleri aynı zamanda literatürde goblet olarak adlandırılmaktadır. Ağız çapları 15-26 cm arasında değişmektedir. Büyük oranda gövde üzerinde yiv bezeme görülmektedir. Koyu kahverengi (tip 1)**(Lev.24-1,2)**, kırmızı (tip 2)**(Lev.24-3)**, siyah (tip 3) **(Lev.24-4,5)**, goldwash (tip 4)**(Lev.25-1,2)** ve silwerwash (tip 5) **(Lev.25-3,4,5)** renklerindeki mal grubundaki çeşitliliğinden oluşur. Genel olarak hamur ve astar rengi aynı olmakla birlikte krem astarlı örnek kırmızı renk hamur üzerine uygulanmıştır (GGJ-9970) **(Lev.25-1)**. Troya VI-VI. tabakada hem kaideli ve yüksek kaideli hem düz dip şeklinde kaplarla benzer örneklerine rastlanılmaktadır[877]. Aynı zamanda Beycesultan'ın V-IVc tabakasında[878] yatay kulplu örnekleri de bulunmaktadır. "S" profilli gobletlerin benzer örneklerini Küllüoba OTÇ'te geçiş evresinde[879]görmek mümkündür.

[875]Umurtak, 2003.
[876]Şahin, 2013, 66.
[877]Blegen, 1950,114.
[878] Lloyd et. al. 1965.
[879] Şahin, 2013, 71.

Yuvarlak omurgalı basit ağız kenarlı çanaklar Bayraklı Höyüğü'nde V. tabakadan itibaren koyu kahverengi kaba biçimde üretilen formdur. IV. tabakada daha özenli ve sığ olarak kırmızımsı renklerde, III. tabakada ise ise kırmızının açık tonlarında üretilmişlerdir. II. tabakada kahverengi ağırlıktadır. I. tabakaya gelindiğinde kahve mal üretimi mallar devam etmektedir. Bu tabakadaki örneklerin ağız çapları 16 cm civarındadır. Ağız yapısı da erken tabakalara oranla daha ince yapılmıştır. Çark yapımıdır. Hamur ve astar renkleri aynıdır.**(Lev.26-1)**

Yuvarlak omurgalı içe dönük ağızlı basit ağız kenarlı çanaklar Bayraklı Höyüğü'nde IV. tabakadan itibaren üretimini bildiğimiz formlardandır. IV. tabakada hilal biçimli tutamakları olan kap formlarının III. ve II. tabakada sepet kulpları yeniliğiyle bu tabakada da varlığı söz konusudur. I. tabakada ince cidarlı yapıldığı anlaşılmaktadır. Erken tabakalardaki gibi hem çark hem de el yapımıdır. Kahve (tip1)**(Lev.26-2,3)**, kırmızı (tip 2) **(Lev.26-4,5)** ve siyah (tip 3)**(Lev.97-6)** mal gruplarında üretilmişlerdir. Kırmızı mal grubunda üretilen bir kabın ağzının hemen altında kabartmalı bıyık bezeme bulunmaktadır (EUK-6734) **(Lev.26-4)**. Bıyık motifi daha çok ETÇ III ve OTÇ'de oldukça yoğun kullanılan bir bezeme türüdür. Kum, taşcık, kireç katkının devam ettiği formlarda, hamur ve astar renkleri de aynıdır. Bıyık motifli kabın benzer örneklerine Beycesultan'ın VII-VI. tabakalarında [880] erken örneklerini V-IVc tabakalarında geç örneklerini [881] görmek mümkündür. Aynı zamanda paralel örnekleri Küllüoba OTÇ'ye geçiş evresinde [882] , Troya [883] , Demircihöyük [884] , Kusura [885] , Limantepe ve Kocabaştepe [886] , Aphrodisias, Ayasuluk[887], Larissa[888] gibi[889] yerleşim yerlerinde görmek mümkündür.

Yuvarlak omurgalı, içe dönük, dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı çanaklar Bayraklı Höyüğü'nde IV. tabakadan itibaren kullanımını bildiğimiz beadrimlerdir. I. tabakada da üretilmi devam etmektedir. Üretim tekniği açısından erken dönem örnekleri ile

[880] Lloyd et. al. 1962.
[881] Lloyd et. al.1965.
[882] Şahin, 2013, 67.
[883]Blegen, 1963,figs.19, 22, 26, 29; Blegen, Caskey and Rawson, 1951, fig. 244.23; Türkteki, 2020, 67; Oy, 2021, 77
[884]Seeher, 1988,Tafel 3/4, 30/2
[885] Lamb, 1937, 237, Fig. 14/11
[886]Aykurt, 2020, Pl. 112/6, 119/6,
163/6; 2004, Pl. 98/a, 98/l, 100/a, 108/c, 111/c
[887]Konakçı, 2012, Pl. 5/6, 6/5
[888]Bayne, 2000,Fig. 21/8
[889] Türker, 2008, Pl. XX/2, XXI/1, LXII/1-4, footnote 406; Orthmann,1963,Tafel 8/20-21, 12/98, 43; Erdem vd, 2023,91-92.

büyük oranda benzerlik söz konusu olmakla birlikte hızlı çarkta üretimin öne çıktığı anlaşılmaktadır. Bu tabakada kırmızı mal grubu üretim görülmektedir. Hamur ve astar renkleri aynıdır. Genel olarak iyi açkılama söz konusudur **(Lev.27)**. Benzer örneklerini Beycesultan V-IVc tabakalarında [890] , Troya VI tabakalarında [891] ve Küllüoba OTÇ'ye geçiş evresinde[892]görmek mümkündür.

3.3.3.1.2. Basit Çanaklar

VI. tabaka; Basit ağız kenarlı ve omurgasız olan bu çanaklar en erken tabadan itibaren görülmektedir. Ağız altında kabartmalı tutamağın (HBN-11362 (**Lev.28-1**)) ve ağzın hemen altında yatay ip delik tutamağının (HAS-11290 (**Lev.28-2**)) olduğu örnekler mevuttur. Ağız çapının ölçülebildiği kapların genişliği 16 cm civarındadır. Tamamı el yapımı olan kapların açkılı örnekleri de mevcuttur. Pişme dereceleri iyi ve ortadır. Kum, küçük taşcık, büyük taşcık, kireç ve mika katkılıdır. Bu formdaki çanaklar kahve (tip 1) ve siyah (tip 2) mal gruplarında oluşmaktadır. Bu tabakadaki kap formunun benzer örneklerine Yassıtepe III 1-2 tabakasında[893], Küllüoba 5-3 tabakasında[894] rastlanılmaktadır.

Basit çanaklar grubunda yer alan bu kap formu dışadönük ağızlı basit ağız kenarlıdır. 30-20 cm arasında değişiklik gösteren ağız çaplarından oluşur. Tamamı el yapımı olan kaplar iyi derecede pişirilmiştir. Örnekler açkısızdır. Kum, küçük taşcık, mika ve kireç katkılarında oluşmaktadır. Kahverengive siyah mal grupları mevcuttur. (**Lev.28-3,4**)

VI. tabakadaki kap formunun benzer örneklerine Yassıtepe III 1-2 tabakasında rastlanılmaktadır[895]. Büyük Menderes Havzası'nda Kaklık Mevkii'nde Erken Tunç Çağı IA grubundaki örneklerde tespit edilmiştir.[896]

V. tabaka; Basit çanaklar arasında dik ağızlı, basit ağız kenarlı çanaklar çalışmalarda ele geçen yaygın formlardan biridir. Basit ağız kenarlı ve dikey

[890] Lloyd et. al.1965.
[891]Blegen et. al. 1950.
[892] Şahin, 2013, 64,68.
[893] Derin, 2020: 38, Fig. 6: 17.
[894] Efe vd, 2001.
[895] Derin, 2020: 38, Fig. 6:4,6,8.
[896]Efe vd, 1993, fig. 12.

gövdelidir. Koyu kahve ve siyah yüzeylere sahiptir. Ağız çapları 16-26 cm arasında değişmektedir. Perdahlı ve perdahsız örnekleri bulunmaktadır. Perdahsız örneklerin bazılarında ağızdan başlayıp gövdeye uzanan şerit biçimde kabartma bezeme bulunmaktadır (GJD-10213 (**Lev.29-1**), GKK-10294 (**Lev.29-3**)). El yapımı olan örnekler İyi ve orta derecede pişirilmişlerdir. Kahverengi (tip 1 (**Lev.29-1**)) ve siyah (tip 2 (**Lev.29-2,3**)) renklerinde mal grupları görülmektedir.

Kabın benzer örnekleri Yassıtepe IIB1-5 yapı katlarında görülmektedir. Söz konusu tabakanın karakteristik örneklerindendir.[897]

Basit çanaklar arasında dışa dönük ağızlı çanaklar Bayraklı Höyüğü'nde tespit edilen yaygın formlardan biridir. Dışa açılan ağızlı, basit ağız kenarlıdır. Ağız çapları 16-28 cm arasında değişmektedir. Tabak görünümündedir. Kapların birinin ağız kenarı üzerinde hafif bir boynuz çıkıntısı vardır (GYN-11104 (**Lev.29-4**)). Örnekler koyu kahverengi (tip 1 (**Lev.30-4**)) ve siyah (tip 2 (**Lev.30-1,2**)) mal grubuna aittir. El yapımı ve iyi pişmiştir. Ağız kısımları dışarı doğru sarkıtılmış ya da inceltilmiş forma sahiptir. Örneklerin bazıları açkılı iken bazıları da açkısızdır. Kum, küçük taşcık ve mika katkılıdır. Kabın benzerlerine Kumtepe IB[898], Beycesultan ETÇ I XVII [899] , Troya I'de [900] , Küllüoba 2 [901] 'de ve Bozköy-Hanaytepe'de [902] rastlanılmaktadır.

Basit formlu çanaklar arasında yer alan "S" profilli çanaklar Höyükte az sayıda tespit edilmiş örneklerden biridir. Basit ağız kenarlı hafif "S" profil gövdeli örneklerin düz dipli olduğu düşünülmektedir. Ağız çapları 16 cm olan örneklerin tamamı koyu kahverengi mal grubunda üretilmiştir. El yapımıdır. Hamur ve astar rengi aynıdır. Kum, taşcık ve az kireç katkılı keramikler, iyi derecede fırınlanmıştır.(**Lev.30-3**)

Formun benzerleri Troas Bölgesi'nde Kumtepe IB1 tabakasından itibaren görülür.[903] İzmir merkezde Yassıtepe Höyüğü'nde ETÇ I geçiş tabakası IIB 6-8 evrelerinde kırmızımsı kahverenginde üretilmiş, üçayaklı pişirme kapları olarak

[897]Derin, 2020, 13.
[898]Sperling, 1976, 547, 549, 559, 528, 518, 602; Korfmann, 1995, çizim 8.
[899] Lloyd ve Mellart, 1962.
[900]Blegen et. al. 1950,254.
[901] Efe-Ay, 2000, 15/1,4, 10, 17,; 16/6; 17/2,3,11; 18/3,6; 20/2; 21/1
[902] Yılmaz, 2013, 867, fig.8.
[903]Sperling, 1976, Lev 13a, Lev.14c-d.

tanımlanmıştır.[904] Menemen çevresindeki yüzey araştırmalarında Melengiç Sekisi ve Höyücek'te bulunmuştur. [905] Adalarda Emporio VII-VI. tabakalarında ele geçmiştir.[906] İç Batı Anadolu'da Geç kalkolitik Dönem'de Bilecik Demirköy'de ve ETÇ I Geçiş Dönemi'nde Afyon Kaklık'ta az sayıda karşımıza çıkar.[907]

IV. tabaka; Basit formlu çanaklar içerisinde dışa çekik ağızlı olanlar Bayraklı Höyüğü'nde ilk defa IV. tabakada ortaya çıkan formlardan biridir. Dışa açılan ağızlı, basit ağız kenarlı, dışa çekik sarkık dudaklıdır. Ağız çapları 24 cm'dir. Derin bir gövdeye sahiptir. Kahverengi mal grubunda üretilmişlerdir. Kum, küçük taşcık, mika ve kireç katkılıdırlar. El yapımı olan kaplar iyi fırınlanmıştır. İç ve dış astarları aynıdır. Yüzeyi açkılıdır.**(Lev.31-3)** Bayraklı'da görülen bu formun benzer örneklerine Poliochni Yeşil Evre'de [908] , Beycesultan XIIIa tabakasında [909] ve Küllüoba IV A evresinde[910] rastlanılmaktadır.

Basit çanaklar içerisinde dışa dönük ağızlı basit ağız kenarlı olanlar Bayraklı Höyüğü'nde IV. tabakada kullanımı devam eden formlardan biridir. Söz konusu form V. tabakada form özelliklerini korumakla birlikte bu evrede daha derin biçimde de üretilmeye bağlanmıştır. Ağız çapları 23-28 cm arasında değişmektedir. Bir örneğin ağız kısmında üretim aşamasında kazıma bezeme uygulanmıştır (FSM-9161). El yapımıdır. Perdahlı ve perdahsız örnekleri bulunmaktadır. Koyu kahve (tip 1)**(Lev.31-2)**, kırmızı (tip 2) **(Lev. 31-3,4)**ve siyah (tip 3) **(Lev. 31-5)**yüzeylere sahiptir.

Formun Batı Anadolu'daki benzerlerine bakıldığında İzmir merkezde Yassıtepe Kalkolitik tabakasından itibaren görülmektedir[911]. Aynı zamanda Troya yerleşiminin ETÇ II[912] tabakasında ve Baklatepe geç Kalkolitik Dönemi'nde[913]paralel örneklerine rastlanılmaktadır.

III. tabaka; Basit formlu çanaklar içerisinde dışa dönük ağızlı basit ağız kenarlı çanaklar V. tabakadan itibaren görülen formlardandır. Tıpkı IV. tabakada olduğu gibi

[904]Derin, 2020, 2020, Fig. 7: 15.
[905]Caymaz, 2014, 162, Çiz.1: 9; Çiz.3: 6; Çiz.5: 2-3.
[906]Hood, 1981, 329.
[907]Efe vd, 1995, 385, Fig.24/79-80.
[908]Bernabo- Brea, 1964.
[909]Mellaart, 1962.
[910] Sarı, 2012, Lev. 56B, 1.
[911]Derin, 2020: 10, fig. 6: 3-4.
[912]Blegen et. al. 1950.
[913] Tuncel, 2009, Lev. IX-Tip 1.

bu tabakada da derin formdaki çeşitleri de mevcuttur. Dışa açılan ağızlı basit ağız kenarlı olan söz konusu çanak türü kahverengi (tip 1)**(Lev.32-1,2)**, kırmızı (tip 2)**(Lev.32-3)**ve siyah (tip3) **(Lev.32-4)**tonlarına sahip mal gruplarından oluşur. Ağız çapları 15-44 cm arasında değişiklik göstermektedir. Tamamı el yapımı olan kapların bazılarında deniz kabuğuyla yüzey düzeltme işlemleri gibi uygulamalar mevcuttur (FMD-8585)**(Lev.32-1)**. Kapların bazılarının sepetkulplu olduğu anlaşılmaktadır(FNA-8685) **(Lev.32-3)**. Kum, küçük taşcık ve mika katkılıdır.

Basit çanak formunda yer alan içten kalınlaştırılmış ağız kenarlı çanaklar Bayraklı Höyüğü'nde V. tabakadan itibaren kullanımı devam eden formlardan biridir. Dışa açılan ağızlı, hafif içe doğru kalınlaştırılmış basit ağız kenarlıdır(FNG-8751) **(Lev.32-7)**. Ağız çapı 15-19 cm arasında değişmektedir. Bu tabakada az sayıda ele geçmiş olması kullanım yoğunluğunun azalmasıyla ilişkili olabilir. Omuz hizasında yatay ip delikli tutamak özelliği erken evrelerden itibaren görülmektedir. Aynı zamanda ağız üzerinde makara kulp eklentisi bulunmaktadır. Üretim tekniği ve katkı maddeleri bakımında da erken evre örnekleri ile birebir benzerlik sunmaktadır(FND-8730) **(Lev.32-5)**. Kahve ve siyah mal gruplarından oluşmaktadır. Hamur ve astar rengi aynıdır. Kötü derece pişirilmiştir. Açkılama iyidir.**(Lev.32-5,6,7)**

II. tabaka; Basit formlu çanaklar arasında içe dönük ağızlı dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı olanlar İlk defa IV. tabakada tespit edilmiştir. IV. tabakada kırmızı ve koyu kahve mal grubunda üretilmiş form II. tabakada tekrar karşımıza çıkar. Makara kulp eklentisi ağız üzerine bitişik yapılmış örnekler mevcuttur (CLD-3823)**(Lev.33-4)**. Ağız çapları 21-26 cm arasında değişmektedir. IV. tabakadan bildiğimiz ve literatürde *bead-rim* olarak geçen formundan geliştirilerek oluşturulmuş örnekler bulunmaktadır. Üretim tekniğinde el yapımı olması, iyi derecede fırınlanmış olması bakımından IV. tabaka ile benzerlik sunmaktadır. Kırmızı (tip 1)**(Lev.33-1,2,3)** ve siyah (tip 2) **(Lev.33-4)** mal grubunda üretilmiş ve açkılama çok daha iyi yapılmıştır. İyi derecede pişirilmiştir. Perdahlama iyidir. Çark yapımıdır. Hamur ve astar rengi aynıdır.

Basit formlu dışa dönük ağızlı dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı çanaklar Bayraklı Höyüğü'nde V. tabakadan itibaren kullanımını bildiğimiz formdur. IV. tabaka ile birlikte derin gövdeli dönüşüm geçirmiştir. III. tabakada tespit edemediğimiz form II. Tabakda az sayıda örnekle karşımıza çıkar. Form derin gövdeli yapısı ve perdahsız

yüzeyiyle IV. tabakanın devamı şeklindedir. Hamur ve astar rengi aynıdır. Tespit edilen örneklerin ağız çapları 22 cm genişliğindedir. Koyu kahverengi mal grubunda üretilmiştir. **(Lev.33-5)** El yapımıdır. Perdahsızdır. Benzer örneklerini Beycesultan X-VIII tabakasında[914] görmek mümkündür.

Basit çanak formları arasında yer alan "S" profilli çanakların İlk örnekleri V.tabakada tespit edilmektedir V. tabakada koyu kahverengi mal grubunda el yapımı, basit ağız kenarlı, hafif "S" profil gövdeli örnekler uzun bir aradan sonra II. tabakada karşımıza çıkmaktadır. Bu tabakada da V. tabakadaki gibi el yapımı üretimler bulunmakla birlikte siyah mal grubu (tip 1)**(Lev.33-6)** öne çıkmaktadır. Fakat tabakanın en belirgin değişikliği çark yapımı, gümüş mika astarlı (tip 2) **(Lev.33-7)**, ince cidarlı üretimlerin ortaya çıkmasıdır (CAI-3015) **(Lev.33-7)**. Kum, taşçık ve yüzeyde bol mika katkılı form, iyi derecede pişirilmiştir.

I. tabaka; Basit formlu çanaklar içerisinde dışa açılan ağızlı dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı çanaklar Bayraklı Höyüğü'nde ilk defa IV. tabakada ortaya çıkmıştır. Söz konusu form uzun bir süreç sonunda I. tabaka tekrar üretilmiştir. Dışa açılan ağızlı, basit ağız kenarlı, dışa çekik sarkık dudaklıdır. Ağız çapları 24 cm'dir. Derin bir gövdeye sahiptir. Kahverengi mal grubunda üretilmiştir. Kum, küçük taşcık, mika ve kireç katkılıdırlar. El yapımı olan kaplar iyi fırınlanmıştır. İç ve dış astarları aynıdır. Üretim tekniği açısından IV. tabakaya göre tamamen farklıdır. I. tabakada hızlı çarkta şekillendirilmiştir. Kırmızı mal grubundadır. İyi derecede pişirilmiştir. Hamur ve astar rengi aynıdır. Açkılama iyidir (GFO-9779)**(Lev.34-1)**. Çanakların benzer örneklerine Aphrodisias[915], Küllüoba[916], Samos-Heraion[917], Ulucak Höyük[918], Bademağacı[919], Emporio[920] ve Troya'da[921] rastlanılmaktadır.

Basit çanaklar içerisindeki içe dönük ağızlı formlar Bayraklı Höyüğü'nde ilk III. tabakada ortaya çıkmıştır. II. tabaka de az sayıda üretilen form I. tabaka da benzer özelliklerle üretilmiştir. Bu evrede de az sayıda ele geçmiştir. Bu tabakada da el yapımı kaba görünümlüdür. Aynı zamanda ağızdan geçen yatay ip delik tutamağının

[914] Lloyd et. al. 1962.
[915] Joukowsky, 1986, fig. 423, 1-2.
[916] Efe veİlaslı, 1997, PI. III, 1-3; Efe ve Türkteki, 2005, fig,8b,13.
[917] Milojcic, 1961, taş. 46,5.
[918] French, 1969, fig. 15, 18-19.
[919] Duru,2003,lev. 43,1.
[920] Hood, 1982, fig.246, no.2508, fig.-247, no.2525, 2530.
[921] Zimmermann, 2006, Taf. 8, no. 68, 69, 70, 71.

olduğu görülmektedir. Koyu kahverengi yüzeylidir. Hamur ve astar rengi aynıdır. Perdahsızdır. Kum, küçük taşçık, kireç katkılıdır. (GHN-10041)**(Lev.34-2)**

Basit formlu çanaklar arasında dik ağızlı olanlar Bayraklı Höyüğü'nde I. tabakada ortaya çıkan formlardan biridir. Söz konusu form II. tabakada ortaya çıkan formdan sığ gövdeli ve omurgasız gövdesi ile ayrılmaktadır. Düz olan ağız kısmında yiv bezeme ile benzerlik gösterir. Dudak kısmında şematize edilmiş makara kulp bulunmaktadır. Makara kulp süsleme amaçlıdır. Delikleri yoktur. Ağız çapı 18 cm olan tek örnek bulunmuştur. Grimsi kahverengi yüzeye sahiptir. Hamur ve astar rengi aynıdır. Bunun yanı sıra gövde üzerinde siyah bant bezeme bulunmaktadır (GGH-9905)**(Lev.34-3).** Çark yapımıdır. Kum, taşcık ve kireç katkılıdır.

3.3.3.2. Kaseler

V. tabaka; Bayraklı Höyüğü'nde ele geçen kapların yapısı ve ağız çapları dikkate alınarak oluşturulan kaseler kategorisindeki çeşitlilik dikkat çekmektedir. Bazı kaselerin ağız altında yatay ip delik tutamakları (GJT-10333 (**Lev.35-1**), FZS-9222 (**Lev.35-2**))bulunurken bazılarının ise dikey çubuk şeklinde kabartma (GYO-11111 (**Lev.35-5**)) bezemelerle ve ağız üstünde küçük boynuz çıkıntılarıyla (FTI-9241(**Lev.35-6**)) kaplar işlenmiştir. Kahve ve siyah tonlarındaki mal gruplarından oluşmaktadır. Açkılı örneklerin yanı sıra açkısız mallar da bulunmaktadır. El yapımı olan kapların geneli iyi pişmiştir. Kum, küçük taşcık, mika ve kiraç katkılar yüzeyinden gözlemlenebilmektedir. (**Lev.35**)

IV. tabaka; Çalışmalarda en erken tabadan itibaren görülmeye başlayan kaseler IV. tabakada da çeşitilik göstererek karşımıza çıkmaktadır. İçe ve dışa dönük ağızlı olarak çeşitlilik gösteren kase formalarının bazılarında ağız altında dikey ip delik tutamağı (FPY-9007) **(Lev.36-4)** bulunmaktadır. Siyah ve kahve tonlarındaki mal gruplarında oluşmaktadır. Ağız çapları 11-15 cm arasında değişiklik göstermektedir. Derin kase örneklerinin benzerlerini Köyceğiz'de[922] görmek mümkündür. **(Lev.36)**

III. tabaka; En erken VI. tabakadan itibaren görülmeye devam eden kase formu III. tabakada da kullanılmıştır. Krem astar üzerine koyu kahve astarlı kase dikkat çekicidir (FMU-8633) **(Lev.37-1)**. Yatay ip delik tutamaklı makara kulplu olduğu

[922] French, 1998,fig.12.

tahmin edilen örnekler de mevcuttur (FMU-8617) **(Lev.27-2).** Dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı (FMU-8646) **(Lev.37-6)**, içe dönük (FMD-8586) **(Lev.37-4)**, dışa dönük (FNG-8746) **(Lev.37-7)** formlara sahip kaseler de yer almaktadır. Kase formu arasında hem hamur rengiyle hem de kazıma benzemesiyle dikkat çeken bir kap bulunmaktadır. Keskin omurgalı olan bu kasenin omurga üstünde eğik çizgilerle kazıma bezemeler oluşturulmuştur. (FOI-8840) **(Lev.37-8)** Hem kahve hem siyah hem de goldwash mal grupları görülmektedir.**(Lev.37)**

II. tabaka; Kase formunun II. tabakada da devam eden bir kullanımı mevcuttur. Dışa çekik ağızlı ve yivli (BZS-2956, CKK-3604), içe dönük ağızlı (CKT-3611**(Lev.38-3)**, CKB-3580**(Lev.38-4)**) gibi form çeşitliliği gözlemlenmektedir. Koyu kahve, kırmızı ve siyah gibi mal gruplarından oluşur. Koyu malların birinde yoğun mika astar mevcuttur (BZS-2956). Kırmızımal grubuna ait olan bir kase formunun sepet kulplu olduğu dikkat çekmektedir (CKB-3580)**(Lev.38).** Dışa çekik ağızlı kaselerin benzer örneklerini Küllüoba geç ETÇ III tabakasında [923] ve Beycesultan X-VIII. tabakasında[924]görmek mümkündür.

I. tabaka; VI. tabakadan itibaren kesintisiz kullanımı devam eden kase formu I. tabakada da karşımıza çıkmaktadır. Kahve, kırmızı siyah ve gri renklerinden oluşan bir mal grubu çeşitliliğine sahiptir. Yivli (GHP-10074) **(Lev.39-1)** ve makara kulplu (GHE-9988) **(Lev.39-3)** gibi örnekleri görmek mümkündür**(Lev.39)**. Dışa çekik ağızlı kaselerin benzer örneklerini tek kulplu olarak Troya IV tabakasında[925]ve "S" profilli kaselerin ise benzerlerini küllüoba OTÇ'ye geçiş evresinde [926] görmek mümkündür.

3.3.3.3. Çömlekler

3.3.3.3.1. Boyunlu Çömlekler

V. tabaka; Boyunlu çömlekler arasında dışa çekik ağızlı olanlar höyüğün V. tabakasında yoğun olarak kullanılan formlardan biridir. Dışa açılan basit ağız kenarlı,

[923] Sarı, 2012, lev.75,6.
[924] Lloyd et. al. 1962.

[925]Blegen, 1953.
[926] Şahin, 2013, 68-69.

uzun boyunludur. Ağız çapları 16-38 cm arasında değişmektedir. Örnekler koyu kahverengi (tip 1 (**Lev.40-1**)) ve kırmızı (tip 2 (**Lev.40-2,3,4**)) yüzeylidir. El yapımı üretimler kaba mutfak malları ya da depolama amaçlı kullanılmış olmalıdır. Örneklerden birinin gövdesi üzerinde memecik bezeme vardır (FTA 9229 (**Lev.40-2**)). Hamur ve astar rengi aynıdır. Kum, büyük taşcık, kireç ve bitkisel katkı mevcuttur. Oldukça iyi derecede iyi pişirilmiş olmaları dikkat çekicidir. Parlak açkılı örnekler mevcuttur. Çömleklerin benzer örneklerini Limantepe'de de görmek mümkündür[927].

IV. tabaka; Boyunlu çömlekler arasında dışa dönük ağızlı, dışa çekik ağız kenarlı çömlekler Bayraklı Höyüğü'nde IV. tabakada kullanımı devam eden formlardan biridir. Bu evrede ağız çapları 11-36 cm arasında değişen küçük çapta üretimlere rastlanılmaktadır. Kırmızımsı kahve, Açık kahverengi, koyu kahverengi (tip 1)**(Lev.41)** ve kırmızı (tip 2)**(Lev.42-1,2,3)** renkteki mal grubu üretim söz konusudur. Çoğunluğu el yapımı olan örneklerin dışında bir örneğin çarkta şekillendirildiği anlaşılmaktadır (FPS-9003)**(Lev.42-2)**. Genellikle hamur ve astar rengi aynı olmakla birlikte örneklerden birinin krem renkli hamuru üzerine koyu kahverengi astar çekildiği anlaşılmaktadır (FOU-8911**(Lev.42-5)**). Açkılama iyidir. Kum, taçcık kireç katkılıdır. İyi pişmiş örnekler mevcuttur. Benzer örneklerini Emprorio [928] , Limantepe'de [929] ve Küllüoba ETÇ II tabakasında [930] görmek mümkündür.

Boyunlu çömlekler arasında yer alan düz ağız kenarlı çömlekler Höyükte ilk defa IV. tabakada ortaya çıkan formlardan biridir. İçe dönük ağızlı, basit ağız kenarlı dar boyunludur. Ağız çapları 12-44 cm arasında değişmektedir (FOP-8897)**(Lev.42-4)**. Kaplarkahvetonlarındaki mal grubuna aittir. Kum, küçük taşcık, mika ve kireç katkılıdır. Kapların hepsi el yapımı ve iyi pişmiştir. Ele geçen kapların yarısının açkılandığı gözlemlenmektedir. **(Lev.42-4,5)**

III. tabaka; Boyunlu dışa dönük ağızlı dışa çekik ağız kenarlı çömlekler Bayraklı Höyüğü'nde V. tabakadan itibaren üretilen bir formdur. IV. tabakada küçük ölçekli karşımıza çıkan form III. tabakada büyük boyutlu depolama kaplarının temel formu

[927]Şahoğlu, 2002, lev.27.
[928] Lamb, 1936, fig. 26-27.
[929]Şahoğlu,2002,lev. 60.
[930] Türkteki vd, 2021, 115, fig.11.

olarak üretilemeye devam etmiştir. Bunun yanı sıra ilk defa III. tabakada ağzın iç kısmında yivler oluşturulmuştur. Bahsi geçen örnek kapak ile ilişkili bir durumu göstermektedir (FNN-8814**)(Lev.43-2)**.Bu tabakada IV. tabakada gözlemlediğimiz kalın cidarların, düzleştirilmiş ağız kenarlı malların üretiminin devam ettiği anlaşılmakla birlikte, ince cidarlı ve basit ağız kenarlı çömlekçik olarak nitelendirilebilecek üretimlere de rastlanılmaktadır. Ağız çapı 8,6-27 cm arasında değişen örnekler vardır. Bu evrede üretimde erken tabakalara oranla belirgin farklılıklar göze çarpar. En belirgin değişiklik üretimlerin artık çark yapımı olmasıdır. Bunun yanı sıra son derece iyi kalitede pişirilme ve iyi derecede açkılanma söz konusudur. Hamur ve astar renkleri aynıdır. Kum, mika ve kireç katkılar belirgindir. Kahve ve Kırmızımsı kahverengi (tip 1) **(Lev.43)**, kırmızı (tip 2)**(Lev.44-1,2,3)** mal grubunda üretilmiştir. Aynı zamanda gold wash (FMD-8581) **(Lev.44-4)** yüzeylerin öne çıkması (tip 3) **(Lev.44-4)**, mika katkısının belirginleşmesi ve iyi derecede fırınlanmış olmaları ise en temel yeniliktir. Boyunlu çömleklerin benzer örneklerini Limantepe'de[931] görmek mümkündür.

Boyunlu dışa çekik ağızlı içe kalınlaştırılmış ağız kenarlı çömlekler Bayraklı Höyüğü'nde ilk defa III. tabakada ortaya çıkan çömlek formlarındandır. İçe eğik gövdeli, dışa çekik basit ağız kenarlı, dar boyunludur (FMU-8652)**(Lev.44-5)**. Yavaş dönen çarkta şekillendirilmiştir. Hamur ve astar rengi aynıdır. Açık kahverengi mal grubunda üretilmiştir. İyi derecede pişiriliştir. Kum, taşçık, kireç katkılıdır.

II. tabaka; Boyunlu dışa dönük ağızlı dışa çekik ağız kenarlı çömlekler Bayraklı Höyüğü'nde V. tabakadan itibaren üretilmektedir. IV. tabakada küçük ölçekli boyutlarıyla gördüğümüz form III. tabakada boyutlarının büyümesi değişikliğiyle devam etmiştir. II. tabakada da benzer boyutlarla görülmektedir.**(lev.45)** Üretim tekniği açısından bu tabakada elde şekillendirilmiş örnekler bulunmaktadır. Bu tabakadaki en büyük yenilik formun ağız kısmında oluşturulmuş çıkıntıdır. Söz konusu çıkıntı muhtemelen kapak ile ilişkilidir. Bunun yanı sıra ağızdan yükselen dikey şerit kulp ile de III. tabakadan ayrılır. El yapımı olan bu formun hamur ve astar rengi aynıdır (CLT-3846)**(Lev.46-2)**. II. tabakada aynı zamanda gümüş toprağının üstünde ele geçen çömlek de bu kategoride değerlendirilmiştir. Boyunlu olan çömleğin ağız altında iki sıra yivli vardır. Dört adet dikey kulbu olduğu

[931]Şahoğlu, 2002, lev.60.

anlaşılmaktadır. Kuplardan üçü kırık bir tanesi gövde de mevcuttur. Şişkin karınlı bir çömlek olan kabın dibi kaptan ayrı olarak kırık şekilde değerlendirilmiştir (CTP-4384)**(Lev.46-4)**. Kahverengi (tip 1)**(Lev.78),** kırmızı (tip 2)**(Lev.46),** mal grubuna ek olarak siyah (tip 3)**(Lev.47-1)** mal grubunda üretimler de söz konusudur. Kum, mika ve kireç katkılar belirgindir. Hamur ve astar rengi aynıdır. Pişirilme ve açkılama iyidir.

Boyunlu dışa dönük içe ve dışa kalınlaştırılmış çömlekler Bayraklı Höyüğü'nde V. tabakadan itibaren üretilmektedir. IV. tabakda küçük ölçekli karşımıza çıkan, III. tabakada büyük boyutlu üretilmeye devam etmiştir. Söz konusu çömlek formunun II. tabakada çeşitlendiği görülmektedir. II. tabakada üretilmeye başlanan büyük boyutlu depolama kaplarından biridir. Çömlek dışa açılan, basit ağız kenarlı yapısının yanı sıra ağzın iç kesiminde yivleri ile dikkati çeken yeni bir form olarak değerlendirilmiştir. Ağız çapları 16-32 cm arasında değişmektedir. El ve çark yapımıdır. Hamur ve astar renkleri aynıdır. Kahve (tip 1) **(Lev.47-2)**, kırmızı (tip 2) **(Lev.47-3,4,5)** ve siyah (tip 3) **(Lev.48-1)** mal grubunda üretilmişlerdir. Özelikle kırmızı mal grubu örnekler iyi derecede açkılanmıştır. Kum, taşçık mika ve kireç katkısı belirgindir. Kireç katkı hem hamurda hem yüzeyde dikkat çekici biçimde belirgindir (BZS-2934).

Boyunlu içe dönük ağızlı basit ağız kenarlı çömlekler Bayraklı Höyüğü'nde ilk olarak V. tabakada üretilmiş bir formdur. II. tabaka ile birlikte yeniden tespit ediliştir. Form açısından V. tabakaya oranla daha ince cidarlı olması ve ağız kısmının altında at nalı biçimli tutamakların yer alması yeniliktir (CKY-3792) **(Lev.48-3)** . III. tabakada karşımıza çıkan, içe kapanan ağızlı, inceltilmiş ağız kenarlı form II. tabakada da yaygın biçimde kullanım görmüştür. Bazı örnekler dikey kulpludur (CMJ-3905**(Lev.48-6)**, CLU-3856 **(Lev.48-2)**). Aynı zamanda en belirgin değişiklik formun küresel bir gövdeye doğru evirilmesidir. Aynı zamanda bu kap formunda yoğun mika katkıları (goldwash ?) dikkat çekicidir. (ERM-6291)**(Lev.49-2).** Hamur ve astar renkleri aynıdır. V. tabakada gördüğümüz koyu kahverengi (tip 1)**(Lev.48-2,3,4,5,6)** yüzeylerin dışında siyah (tip 2)**(Lev.49-1)** ve krem (tip 3)**(Lev.49-2)** tonları öne çıkmaktadır. Geneli açkısızdır. Örneklerin geneli el yapımıdır. Kum,

küçük taşcık mika ve kireç katkılar görülmektedir. Atnalı biçimli çömleklerin benzer örneklerini Küllüoba Höyüğü'nün geç ETÇ III tabakasında görmek mümkündür.[932]

Boyunlu içe dönük dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı çömlekler Bayraklı Höyüğü II. tabakada ortaya çıkan formlardan bir diğeridir. Söz konusu form dışa açılan ağızlı, hafif yuvarlatılmış ağız kenarlı ve basık boyunludur (CLG-3831). Ağız çapları 11-32 cm arasında değişen örnekler bulunur. Hızlı çarkta şekillendirilmiştir. Hamur ve astar rengi aynıdır. Kahverengi (tip 1)**(Lev.49- 3,4),** kırmızı (tip 2) **(Lev.49-5)** ve krem (tip 3)**(Lev.49-6)** mal grubunda üretilmiştir. Kum, taşcık ve bol mika katkılıdır. Mika katkısı yüzeyde belirgin biçimde görülmektedir. İyi derecede pişirilmiştir. Açkılı ve açkısız örnekleri vardır.

Boyunlu dik ağızlı basit ağız kenarlı çömleklerin İlk örnekleri IV. tabakada görülmektedir. Hafif içe dönük ağızlı, düz ağız kenarlı, küresel gövdeli çömlek II. tabakada da kullanılmıştır. En belirgin yenilik çark yapımı üretimlerin de olmasıdır. Kahverengi mal grubuna ek olarak kırmızı örnekler üretilmeye başlanması ve parlak açkı dikkati çekici yeniliklerdir (CAI-3014) **(Lev.49-8)**. Pişirimeler iyi derecede yapılmıştır.**(Lev.49-1,2)**

I. tabaka; Boyunlu, dışa dönük, dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı çömlekler Bayraklı Höyüğü'nde ilk defa II. tabakada üretilmiştir. II. tabakada çark yapımı olan çömleklerdeki üretimI. Tabakada da devam etmiştir. Ağız çapları 12-26 cm arasında değişmektedir (GFR-9800)**(Lev.50-2)**. Bu tabakada da II. tabakadaki üretim özellikleri değişmemiştir. Kırmızı (tip 1)**(Lev.101-1)** ve krem (tip 2) **(Lev.50-2)** astarlı mallar ile çeşitlilik artmaktadır. Boyun kısmında yiv bezeme uygulaması yaygındır. Kum, taşcık ve kireç katkılıdır. Yüzeylerde az da olsa mika görülmektedir. Benzer örneklerini Bademağacı'nda[933] görmek mümkündür.

Boyunlu, omurgalı, dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı çömlekler Bayraklı Höyüğü'nde I. tabakada ortaya çıkan formlardan biridir. Dikey gövdeli, hem dışa kalınlaştırılarak hem de düzleştirilmiş ağız kenarlı, keskin omurgalıdır. Ağız çapı 38 cm'dir (GHE-9998)**(Lev.50-3).** Hızlı çarkta şekillendirilmiştir. Kırmızı renk hamur üzerine kırmızımsı gri astarlıdır. Kum, taşçık, kireç katkılıdır. İyi derecede pişirilmiştir. Açkılıdır.

[932] Sarı, 2012, lev.75/15.
[933]Umurtak, 2003.

Boyunlu içe ve dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı çömlekler Bayraklı Höyüğün'nde V. tabakadan itibaren örneklerinin gördüğümüz bir formdur. Bu formdaki çömlekler I. tabakada da üretilmeye devam edilmiştir. IV. tabakada hafif omurga çıkıntılı olan örnek, III. tabakada boynuz çıkıntılı biçimde karşımıza çıkarken I. tabakada dikey kulplu olarak tespit edilmiştir. Dikey kulp üzerindeki oluk bezeme yeniliktir. Üretim açısından bu evrede açık kırmızı üretim söz konusudur. II. tabakada açık kahverengi örneklerini bildiğimiz, kahverengi yüzeyli bol mikalı örnekler I. tabakada bazı değişiklikler ile birlikte üretilmeye devam edilmiştir. Bu tabakada ağız çapları 15-35cm arasındadır. Geniş ağız çaplı örneklerin bulunması, ağız iç kısmının daha yuvarlak bırakılması ve iç kısımda yiv bulunması yeniliklerden bazılarıdır. Kahve (tip 1)**(Lev.51-1,2)** mal grubunun yanı sıra söz konusunu form grubunda az sayıda ele geçmiş olan ve krem astar üzerine açık kahverengi boya bezemeli özelliği ile ithal olabileceği düşünülen bir örnek yer almaktadır (tip 2) **(Lev.51-3)**. İyi derecede perdahlanmıştır. Mika katkısı yüzeyde belirgindir(GIS-10179) **(Lev.51-3)**. İlk defa II. tabakada açık kahverengi ve kiremit kahverengi tonlarında üretilmiş bir form I. tabakada da kullanılmıştır. II. tabakadan farklı olarak çömleklerçarkyapımıdır (GHA-9950) **(Lev.51-4)**. Omzu üzerinde yiv bezeme bulunmaktadır. Koyu gri hamur üzerine siyah astar çekilmiştir (tip 3)**(Lev.51-4)**. Parlak açkılıdır. Örnekler Kum, taşçık ve kireç katkılıdır. Hamur ve astar rengi aynıdır. İyi derecede pişirilmiştir. Formun benzer örneklerini Küllüoba OTÇ'ye geçiş evresinde [934] görmek mümkündür.

Boyunlu, omurgalı, içe dönük ağızlı, içe ve dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı çanaklar Bayraklı Höyüğü'nde II. tabakadan itibaren üretilen formdur. Söz konusu form I. tabakadada yoğun olarak kullanılmıştır. Ağız çapları 18-26 cm arasında değişmektedir. Söz konusu form el yapımıdır. Kaba görünümlü ve kötü pişirilmiştir. Bu tabakada kahve (tip 1) **(Lev.52-1)** ve kırmızı (tip 2)**(Lev.52-2)** mal grubunun açık ve koyu tonlarında üretimleri söz konusudur. Hamur ve astar renkleri aynıdır ve perdahsızdır. Kum, büyük taşçık ve kireç katkı hem hamurda hem yüzeyde dikkat çekici biçimde belirgindir. Çömleklerin benzer örneklerine Limantepe'de [935] rastlanılmaktadır.

[934] Şahin, 2013, 82-84.
[935] Şahoğlu, 2002, lev.90,b.

Boyunlu çömlekler arasında içe dönük ağızlı, içe ve dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı çömlekler Bayraklı Höyüğü'nde ilk defa II. tabakada gördüğümüz formdur. Bu çömlekler I. tabakada da kullanılmaya devam etmiştir. Ağız çapları 21-32 cm arasında değişmektedir. Bazı örneklerde gövde üzerinde memecik tutamaklar görülmektedir (GIR-10112)**(Lev.52-4)**. El yapımıdır. Hamur ve astar rengi aynıdır. Bu tabakada mal grubunda çeşitlenme söz konusudur. Kırmızımsı kahverengi (tip 1) **(Lev.52-3, 4, 5)**, kırmızımsı gri, kırmızı (tip 2)**(Lev.52-1, 2, 3)** yüzeylere sahiptir. İyi ve orta derecede pişirilmiştir. Kum, taççık ve kireç katkılıdır. Hamur ve astar rengi aynıdır. Perdahsız örnekler mevcuttur.

Boyunlu, omurgalı, içe dönük ağızlı, dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı çömlekler Bayraklı Höyüğü'nde I. tabakada ortaya çıkan formlardan bir diğeridir. Bahsi geçen form içe eğik gövdeli, dışa yuvarlatılarak kalınlaştırılmış ağız kenarlı, keskin omuzlu, dar boyunludur. Ağız çapı 27 cm dir (GFZ-9882)**(Lev.53-4)**. Çark yapımıdır. Açık kırmızı mal grubundadır. Hamur ve astar rengi aynıdır. Kum, taşcık, mika ve kireç katkılıdır. Orta derecede pişirilmiştir. Açkılıdır. Kabın benzerini Limantepe'de[936] görmek mümkündür.

Boyunlu, dik ağızlı, içe kalınlaştırılmış ağız kenarlı çömlekler Bayraklı Höyüğü'nde I. tabakada tespit edilen formlardan biridir. İçe kapanan ağızlı, bant şeklinde içe kalınlaştırılmış yivli ağız kenarlıdır. Ağız çapı 36 cm'dir (GFR-9806)**(Lev.53-5**). Hızlı çarkta şekillendirilmiştir. Kırmızımsı kahverengi hamur üzerine pembemsi kahverengi astar çekilmiştir. Kum, taşcık, mika katkılıdır. İyi derece pişirilmiştir. Açkılıdır.

I. tabakada görülen yeni formlu çömleklerdeki biri de boyunlu şişkin karınlı formda olanlardır. Ağız kısmı kırık olan kap dar boyunludur ve tüme yakın şekilde restore edilmiştir. Karın kısmında iki adet dikey kulp kırığı bulunmaktadır. Koyu kahve tonlarında mal grubuna ait olan çömlek açıklanmıştır. Üzerinde yanık izleri bulunmaktadır. Çömleğin dip kısmı yuvarlak olarak şekillendirilmiştir ve 7 cm çapındadır. **(Lev.54-1)**

[936]Şahoğlu, 2002, lev.103, çömlek tip 8.

3.3.3.3.2. Boyunsuz Çömlekler

VI. tabakada tespit edilen çömlek formlarının tümü boyunsuz olarak ele geçmiştir. Dışa dönük ağızlı basit ağız kenarlı çömleklerin bazıları dikey kulpludur.(HAP-11299 (**Lev.55- 1**)) Ağız çapları 26-13 cm arasında değişmektedir. Tamamı kahverengi mal grubundan oluşmaktadır. Genellikle iyi pişirilerek yapılmış kapların hepsi el yapıdır. Kum, küçük taşcık, büyük taşcık, mika kireç gibi katkılar gözlemlenmektedir. Kaplara açkı uygulanmamıştır. (**Lev.55- 1, 2, 3**)

Formun benzerlerine İzmir merkezde Yassıtepe IIB 6-8 tabakalarında[937], Urla'da Limantepe yerleşiminde [938] ve Menderes Ovası'nda Baklatepe Geç Kalkolitik Dönem'de [939] rastlanılmaktadır. Kuzeybatı Anadolu'daTroia I erken evrede görülmektedir[940].

İçe dönük ağızlı basit ağız kenarlı olan boyunsuz çömleğin ağız çapları ortalama 14 cm'dir. Açkısız olan kap elde yapılmış ve iyi pişirilmiştir. Gri mal grubuna aittir. Kabın ağız kısmının hemen üstünde yükselen ve ağız altına kuyruk gibi sarkan bir kabartması bulunmaktadır. (**Lev.55-4**) Bu formun benzer örnekleri Yassıtepe Höyüğü'nün II.1-5 tabakalarında görülmektedir[941].Troya I ETÇ 1'de üçayaklı bir kapta ve Ic evresinde birçok kap parçasında görmek mümkündür[942].

V. tabaka; Boyunsuz çömlekler arasında basit ağız kenarlı olan çömlekler höyükte az sayıda ele geçen örneklerden biridir. Basit ağız kenarlı, kısa boyunlu, hafif "S" profil gövdelidir. Ağız çapları 18-36 cm arasında değişmektedir. Bütün olarak ele geçmediği için dip kısmı bilinmemektedir. Örneklerden birisinde, omuz kısmında dikey kulp bulunmaktadır (GZI-11201 (**Lev. 56-1**), GKJ-10387 (**Lev. 56-3**), GYT-11132 (**Lev. 56-4**)). Kapların yapımı sırasında bazılarının deniz kabuğu ile şekillendirildikleri anlaşılmaktadır (FTA-9226). Örnekler kahverengi tonlarında (tip 1 (**Lev. 56**)) ve kırmızı (tip 2 (**Lev. 57-1,2**)) yüzeylidir. El yapımıdır. Hamur ve astar rengi aynı olmakla birlikte iç astar dış astar da değişmez. Kırmızımsı kahverengi örneklerin bazılarında parlak açkı görülürken geri kalan parçaların çoğunluğu

[937]Derin, 2020: 11, Fig. 6: 15; Fig.7: 18.
[938]Şahoğlu, 2002, lev.18.
[939]Tuncel, 2009, Lev. XX.
[940]Blegen, 1950.
[941]Derin, 2020: 13, Fig. 9: 43, 44, 45.
[942]Blegen, 1950, 53.

perdahsızdır. Kum, taşcık ve az kireç katkılı keramikler, iyi ve orta derecede fırınlanmışlardır.

V. tabaka; Boyunsuz formdaki çömlekler arasında içe dönük ağız kenarlı çömlekler Bayraklı Höyüğü'nde az sayıda ele geçen örneklerden biridir. İçe dönük kapanan ağızlı, basit ağız kenarlıdır. Kaba görünümlü, pişirme kaplarından biridir. Söz konusu örnek hafif içe kapanan ağızlı, basit ağız kenarlıdır. Ağız çapları 22-24 cm arasında değişmektedir. El yapımı örneklerin koyu kahverengi ve kiremit kahverengi yüzeyleri bulunmaktadır. Hamur ve astar rengi aynıdır. Kum, taşcık, kireç ve mika katkılıdır. İyi derecede pişirilmişlerdir. Parçaların tamamı perdahsızdır. (**Lev.57-3,4**)

Boyunsuz çömlekler arasında akıtacaklı ağız yapısına sahip olan çömlek höyükte nadir ele geçen formlardan biridir. Kabın ağzı akıtacaklı bir forma sahip olduğu bilinmektedir. Kırmızımsı kahve mal grubuna aittir. Kum, küçük taşcık, mika katkılıdır. El yapımı olan kap orta derece bir pişmeye sahiptir. İçi ve dışı aynı astara sahiptir. Açkılıdır. (**Lev. 57-5**)

Formun Batı Anadolu'daki benzerlerine bakıldığında İzmir merkezde Yassıtepe Höyüğü'nde ETÇ I IIB1-5 evrelerinde kızıl kahverengi ve açık kırmızı mal gruplarında, boynuz çıkıntılı, dikey kulplu, üçayaklı pişirme kaplarında rastlanılır[943]. Baklatepe'de Geç Kalkolitik Çağı'nın sonlarından başlayarak ETÇ I'in erken tabakalarına kadar ele geçtiği görülür. ETÇI'in erken tabakalarındaki üçayak formları iri boyutlu ve dış yüzü dikine oluklu olarak karakteristik bir yapıya sahiptir.[944] Kapların benzer formları aynı zamanda Kumtepe IB [945], Kumtepe IC[946] , Troya I [947], Beşik-Yassıtepe[948], Limantepe VI[949] gibi yerleşimlerin belirtilen tabakalarında tespit edilmiştir. Yunan Adaları'ndaki yerleşimlere bakıldığında Thermi I-II[950] , Poliochni gelişmiş Mavi Evre'sinde[951] formların benzerleri ele geçmiştir. Emporio yerleşiminde ilk kez VII-VI evresinde görülmeye başlar ve V.

[943]Derin, 2020, 14, Fig. 11: 52-53.
[944]Caymaz, 2010, 165,169.
[945]Sperling, 1976,Fig. 18; 558;vb. Korfmann et. al. 1995: Abb.33: 18; Abb.39:7.
[946]Korfmann et. al. 1995,Abb.22: 14; Abb.24: 9.
[947]Blegen et. al. 1950,fig.266: 8.
[948]Korfman, 1984,Abb.3: S12-130.
[949]Erkanal, 1998, res. 6;Şahoğlu, 2002, Lev.18-20.
[950] Lamb, 1936, Fig.26.
[951]Bernabo-Brea, 1964, Tav. LXXI, CXXXII, CLIV-CLIVII.

tabakada yaygın hale gelir.[952] Bahsi geçen form için Deniz Sarı Ege ETÇ kökenli tanımlamasını yapar.[953]

IV. tabaka; Boyunsuz çömlekler arasında yer alan içe dönük ağızlı basit ağız kenarlı çömlekler Bayraklı Höyüğü'nde IV. tabakada ortaya çıkan formlardan biridir. İçe kapanan ağızlı, basit ağız kenarlıdır (FOP-8901)**(Lev.58-3)**. Gövde üzerinden içe doğru keskin biçimde daralır. Ağız çapları 11-29 cm arasında değişmektedir. Kapların bazıları atnalı tutamaklı (GVA-10692) **(Lev.58-2)** bazıları ise dikey kulpludur (GVD-11074) **(Lev.58-4)**. Bazıları grimsi, pembemsi ve kırmızımsı kahverengi (tip 1)**(Lev.58)**, bazıları ise siyah (tip 2)**(Lev.59-1,2)** tonlarında üretilmiştir. Bu kapların tankard formuna paralel olarak içecek kabı olarak kullanıldığı tahmin edilmektedir. Hamur ve astar rengi aynıdır. Kum, taşcık, kireç katkılıdır. El yapımıdır. İyi derecede pişirilmiştir. Perdahsızdır ve açkısızdır. Dikey kulplu örneğinin benzerini Köyceğiz'de[954] ve Küllüoba erken ETÇ III tabakasında[955] Baklatepe Geç Kalkolitik Dönemi'nde[956] görmek mümkündür.

Boyunsuz çömlekler arasında dışa kalınlaştırılmış çömlekler Bayraklı Höyüğü'nde IV. tabakada ortaya çıkan formlardan biridir. İçe kapanan ağızlı, hafif dışa yuvarlatılarak kalınlaştırılmış ağız kenarlıdır: Ağız çaplar 18 cm civarındadır. Gövdesi üzerinde dikey kulplu örnekleri de mevcuttur. Gövde üzerinde tahrip olmuş durumda bir tutamak yer alır (FOZ-8937)(**Lev.60-1)**. Bazı kaplar ise dikey kulpludur (FRT 9103 (**Lev.60-2**), FRT-9104 (**Lev.59-3**). Koyu kahverengi ve pembemsi kahverengi (tip 1) **(Lev.59-3)** ve siyah (tip 2) **(Lev.60-1,2)** tonlarında üretilmiştir. Hamur ve astar rengi aynıdır. Kum, küçük taşcık mika ve kireç katkılar görülmektedir. Kapların %10'unda açkı vardır. Tamamı el yapımı olan kapların geneli iyi pişmiştir. Yüzeyi parlak açkılıdır. Dikey ilmik kulplu örneklerinin benzerlerine Kusura ETÇ II[957] tabakasında rastlanılmaktadır.

Boyunsuz çömlekler arasında içe dönük ağızlı, içe ve dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı çömlekler Bayraklı Höyüğü'nde ilk defa IV. tabakada ortaya çıkan formlardan biridir. Söz konusu form içe eğik ağızlı, içe kalınlaştırılmış ağız

[952]Hood, 1981, 329, Fig.150: 653; Pl.46: 654-655,393, Fig.178.
[953]Sarı-Aslan, 2017, 5.
[954] French, 1998,fig 12.
[955] Türkteki vd, 2021, 115, fig.15.
[956] Tuncel, 2009, Lev. X-Tip 2b
[957] Lamb, 1938.

kenarlıdır (FON-8885)**(Lev.60-3)**. Çok sayıda ele geçen örneklerdendir. Ağız çapları 19 cm civarındadır. Kahverengi mal grubunda üretilmişlerdir. El yapımıdır. Kum taşcık, kireç katkılıdır.

Boyunsuz çömlek formları arasında dışa kalınlaştırılmış olanlar Bayraklı Höyüğü'nde IV. tabakada ortaya çıkan çömlek formlarından bir diğeridir. Az sayıda ele geçmiştir. Dikey gövdeli, hafif dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlıdır (FRA-9020)**(Lev.61-1)**. Oldukça kaba görünümlüdür. El yapımıdır. Hamur ve astar rengi aynıdır. Koyu kahverengi mal grubunda üretiliştir. Kum, taşçık ve kireç katkılıdır. Az açkılıdır.

Boyunsuz ve basit ağız kenarlı çömlekler Bayraklı Höyüğü çömlek formları içerisinde IV. tabakada ortaya çıkan formlardan biridir. Basit ağız kenarlı, dikey gövdelidir. Kırmızımsı kahverengi mal grubunda üretilmiştir. Hamur ve astar rengi aynıdır. Kum, taşcık, kireç katkılıdır. Açkısızdır(FOP-8896) **(Lev.61-2)**.

Boyunsuz çömlek grubunda boynuz çıkıntılı çömlekler Bayraklı Höyüğü'nde IV. tabakada kullanımı devam eden formlardan biridir. Bahsi geçen form V. tabakada kulplu örneğiyle bilinirken bu evrede boynuz çıkıntılı ağız parçasıyla tespit edilmiştir. Ağız çapı 31 cmdir (FOU-8913). Bu evrede gövde üzerinde hafif bir omurga çıkıntısı olması yeniliktir. El yapımı örnekler siyah ve koyu kahverengi mal gruplarında üretilmişlerdir. **(Lev.61-3)**

III. tabaka; Boyunsuz içe dönük ağızlı çömlekler Bayraklı Höyüğü'nde ilk olarak V. tabakada gördüğümüz içe kapanan ağızlı formlardan üretilmiş yeni bir formdur(FLZ-8512)**(lev. 62-3).** İlk defa III. tabakada karşımıza çıkan bu form içe kapanan ağızlı olmasına rağmen ağız yapısı içe doğru inceltilmiş ve bir hat halinde belirginleştirilmiştir. Uçları aşağı bakan atnalı biçimli tutamaklar mevcuttur (FNP-8728, FOI-8855)**(lev.62-4, lev.63-1).** Ağız çapları 22-36 cm arasında değişmektedir. Kahverengi (tip 1)**(Lev.62-1, 2, 3, 4)** ve kırmızı (tip 2)**(Lev.63-1)** mal grubundandır. Hamur ve astar rengi aynıdır. Kum, taşçık, kireç ve kuvarz katkısı belirgindir. El yapımıdır. Geneli açkısızdır. İyi derecede pişirilmiştir. V. Tabakada koyu kahverengi tonlarının hâkim olduğu form III. tabakada pembemsi kahverengi yüzeylere sahiptir. El yapımı örnekler bu tabada da kaba mutfak mallarında pişirme kabı olarak

kullanılmış olmalıdır. Kum, küçük taşcık ve bitkisel katkılıdır. Atnalı biçimli tutamaklı çömleklerin benzer örneklerine Limantepe'de[958] rastlanılmaktadır.

Boyunsuz dik ağızlı çömlekler Bayraklı Höyüğün'nde V. tabakadan itibaren örnekleri görülmektedir. Bu formdaki çömlekler IV. tabakada boynuz çıkıntılı ve hafif omurgalı yapısıyla üretilmiş iken III. tabakada aynı özellikli kaplar kullanım görmüştür. Bu tabakada tespit edilen örnek el yapımı, iyi derecede pişirilmeleri, açkılamanın iyi olması gibi özellikleri ile V. tabakayı yansıtır (FNH-8771). Ağız kısmının altına at nalı biçimli tutamaklar yerleştirilmiş örnekler mevcuttur (FOI-8825). Kahverengi (tip 1)**(Lev.63-2)** ve kırmızı (tip 2) **(Lev.63-3,4)** rengindeki mal gruplarından oluşmaktadır. Ağız üstünde üçgen çıkıntısı olan kabın benzerini Limantepe'de[959] görmek mümkündür.

II. tabaka; Boyunsuz çömlekler arasında dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı çömlekler Bayraklı Höyüğü çömlek formları içerisinde IV. tabakada ortaya çıkan formlardandır. Hafif dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı, dikey gövdeli form II. tabakada da karşımıza çıkmaktadır. Bu tabakada özenli biçimde yapılması ve çark yapımı olması en belirgin yeniliktir. Kırmızımsı kahverengi hamur üzerine kahverengi astar çekilmiştir (CKV-3776). **(Lev.63-1)**

Boyunsuz içe ve dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı çömlekler Bayraklı Höyüğü'nde ilk defa II. tabakada ortaya çıkan formlardan biridir. İçe eğik gövdeli dışa, yuvarlatılarak kalınlaştırılmış ağız kenarlı, küresel gövdelidir. Ağız kısmının altında at nalı biçimli tutamak bulunmaktadır (CMG-3872). Aynı zamanda kısa dikey kabartma bezeme (CLG-3843) ve insan yüzlü kabartması (COU-4034) olan kaplar bu tip çömleklerde karşımıza çıkmaktadır. El yapımıdır. Hamur ve astar rengi aynıdır. Kahverengi (tip 1) **(Lev.65-2)** ve kırmız (tip 2)**(Lev.64-3,4)** mal grubundadır. Kötü derecede pişirilmiştir. Kum, iri taşcık ve kireç katkılıdır.

Boyunsuz boynuz çıkıntılı çömlek Bayraklı Höyüğün'nde V. tabakadan itibaren örneklerinin gördüğümüz formdur. IV. tabakada hafif omurga çıkıntılı iken, III. tabakada boynuz çıkıntıları olan bir formda tespit edilmiştir. II. tabakadaki kapların üretim özellikleri de erken tabakaların tekrarı şeklindedir. Bu tabakada hem boynuz çıkıntıları belirgin biçimde sunulmuş hem de örneklerden birinde bu çıkıntılar

[958]Şahoğlu, 2002, lev.87,a.
[959]Şahoğlu, 2002, lev.80,b.

tutamak formunda şekillendirilmiştir (CKB-3587) **(Lev.64-5)**. Hamur ve astar rengi aynıdır. Siyah ve koyu gri mal gruplarında üretilmiştir. Açkılı ve açkısız örnekleri vardır.**(Lev.64-5,6)**

Boyunsuz geniş ağızlı basit ağız kenarlı çömlekler II. tabakada ele geçen ve tüme yakın şekilde restore edilebilen örneklerden biridir. Geniş ağızlı bu çömlekler flower pot olarak da tanımlanmaktadır. Basit ağız kenarlı düz dipli formda şekillendirilmiştir. Ağız altında uçları aşağı bakan atnalı biçiminde tutamağı bulunmaktadır. Elde şekillendirilen kap oldukça kaba işlenmiştir. Üzerinde yanık izlerinin görülebildiği kap koyu kahve bir hamurludur. Kum, küçük taşcık, taşcık ve mika katkılıdır. Kötü pişmiş ve açkısızdır. En yakın benzer örnekleri Beycesultan'da[960] görülmektedir.**(Lev.65)**

I. tabaka; Boyunsuz, içe dönük ağızlı basit ağız kenarlı çömlekler Bayraklı Höyüğü'nde ilk olarak V. tabakada üretilmiş formlardandır. II. tabakada ağız kısmının altındaki at nalı biçimli tutamaklı ve kırmızımsı kahverengi tonlu yapılarıyla karşımıza çıkarken, I. tabakada II. tabakanın form özelliklerini taşımaktadır. (GHI-10334**(Lev.66-1)**, GIS-10177**(Lev.66-5)**, GHE-9991**(Lev.66-6)**) Gövde üzerine eklenmiş dikey kulplar yeniliktir (GGJ-9977)**(Lev.66-4)**. Üretim tekniği açısından V. tabakada gözlemlediğimiz kaba görünüm bu tabakada da devam etmektedir. Ağız çapları 28-13 cm arasında değişmektedir. Hamur ve astar renkleri aynıdır. V. tabakada gördüğümüz koyu kahverengi (tip 1) **(Lev.66-1, 2, 3, 4, 5)** yüzeylere ek olarak bu tabakada kırmızı (tip 2) **(Lev.66-6, 7)** renkler eklenmiştir. Tamamı el yapımıdır. Atnalı biçimli tutamaklı çömleklerin benzerlerini küllüoba OTÇ'ye geçiş evresinde[961] ve Limantepe'de[962] rastlamak mümkündür.

3.3.3.4. Testiler

VI. tabaka; Çalışmalarda VI. tabakada şimdiye kadar iki adet gaga ağızlı testi tespit edilmiştir. Tüme yakın olarak tespit edilen testilerden biri şişkin karınlı, gövde de memecik bezemeli ve tek kulpludur, Ağzı kırık olan kabın hangi türde gaga ağızlı testi olduğu tahmin edilememektedir. Kahverengi mal grubuna aittir. Kötü pişen

[960]Lloyd ve Mellaart 1962.
[961] Şahin, 2013, 81-82.
[962]Şahoğlu, 2002, lev.104.

kapta açkı uygulaması yoktur (HBB-11309 (**Lev.67-1**)). Diğer testi ise kesik gaga ağızlı testi türündedir. Dikey kulpludur ve grimsi kahverengi tonlarında üretilmiştir. Çok iyi açkılıdır ve iyi derecede pişirilmiştir (HBB-11314 (**Lev.67-2**)). Kum, küçük taşcık, az mika, kireç ve bitkisel katkılar gözlemlenmektedir. Gaga ağızlı testinin benzer örneklerine Troya IB erken evre[963], Emporio V-IV[964], Beycesultan XVI. Tabakada [965], Yortan Mezarlığı [966] ve Limantepe [967] gibi yerleşim yerlerinde rastlanmaktadır.

V. tabaka; Bayraklı Höyüğü'nde testilere ait kesik gaga ağızlı ve sivri gaga ağızlı olmak üzere iki farklı tip bulunur. Kesik gaga ağızlı örnek (GJU-10349 (**Lev.68-2**)) uzun boyunludur. Omuz üzerinden gövdeye doğru oluk biçimli dikey kulpu bulunmaktadır. Boyun çapı 5 cm'dir. El yapımıdır. Kırmızımsı kahverengi yüzeye sahiptir. Hamur ve astar rengi aynıdır. Kum, taşçık ve kireç katkılıdır. İyi derecede pişirilmiştir. Parlak açkılıdır. Kesik gaga ağızlı örneklerin benzerlerine İzmir merkezde Yassıtepe Höyüğü'nde ETÇ I dönemi IIB katında[968], Limantepe'de[969] ve Beycesultan XVI tabakasında[970] rastlanılmaktadır.

Sivri gaga ağızlı örnek (FTH-9240 (**Lev.68-1**)) kısa boyunludur. Ağız çapı 5,6 cm'dir. Ağız üzerinden gövdeye bağlanan dikey kulpludur. El yapımıdır. Kırmızımsı kahverengi yüzeye sahiptir. Hamur ve astar rengi aynıdır. Kum, taşcık, mika ve kireç katkılıdır. Kötü derecede pişirilmiştir. Açkılıdır. Sivri gaga ağızlı testinin benzerleri İzmir merkezde Yassıtepe Höyüğü'nde ETÇ I evresi IIB tabakasında rastlanılmaktadır.[971]

IV. tabaka; Çalışmalarda IV. tabakada ilk defa karşımıza çıkan bir formda dikey kulbunun üstünde boynuz çıkıntısı olan ve kulbu soket kulp olarak kaba birleştiren gaga ağızlı testi formudur. Kırmızı mal grubunda olan testinin ağız çapı 8 cm ölçülerindedir. Dip kısmı kırık olduğu için formu bilinmemektedir. Dışındaki astarlama işlemi iç kısımda ağız altına kadar devam ettirilmiştir. Kum, küçük taşcık, mika gibi katkılar yüzeyden görülebilmektedir. Benzer örneklerini Kuruçay'ın ETÇ

[963]Blegen et. al.1950.
[964] Hood, 1982,365.
[965] Lloyd ve Mellart, 1962, 148, Fig.25, 11.
[966] Kamil, 1982.
[967]Şahoğlu, 2002, lev. 145,d.
[968]Derin, 2020, 14, fig.11: 61-62.
[969]Şahoğlu,2002,lev. 145, d.
[970]Lloyd ve Mellart, 1962, 148, Fig.25, 11.
[971]Derin, 2020, 14, fig. 11: 58-59.

II evresinde bezemeli[972] olarak görmek mümkündür. Aynı zamanda Emporio'da[973] testinin benzerine rastlanmaktadır.**(Lev.69-1)**

III. tabaka; Höyükteki çalışmalarda III. tabakada ortaya çıkan diğer bir örnek boyunlu testidir. Tüm olarak ele geçmediği için genel olarak form hakkında yorum yapmak mümkün değildir. Tek kulplu ve uzun boyunlu olduğu söylenebilir. Kırmızımsı kahve tonlarında bir yüzeye sahiptir. Sadece dış yüzeyine astar uygulanmıştır. Yüzeyde az da olsa açkı vardır. Kum, küçük taşcık ve mika katkılıdır. El yapımı olan kap iyi fırınlanmıştır.**(Lev.69-2)** Benzer örneklerini Troya erken ETÇ III tabakasında sivri ağızlı bir testi olarak görmek mümkündür[974].

Yonca ağızlı testi kullanımının III. tabaka ile birlikte yaygınlaştığı görülmektedir. Bu tabakada karşımıza çıkan örneklerin dudak kısmının sivri olduğu anlaşılmaktadır. Çeşitli boyutlardaki yonca ağızlı testiler kahve ve tonları, kırmız ve siyah mal gruplarına aittir. El yapımı olan testiler genel olarak iyi fırınlanmıştır. Testilerin çok azında açkıya rastlanılmaktadır. Kum, küçük taşcık, mika ve kireç katkılıdır. **(Lev.70)**

II. tabaka; Bayraklı Höyüğü'nde III. tabaka ile birlikte kullanımını bildiğimiz yonca ağızlı testiler II. tabaka ile birlikte yaygın olarak karşımıza çıkar. III. tabakadaki form özelliklerinin yanı sıra bu tabakada dudak kısmındaki değişiklikler ile de dikkati çeker. III. tabakadan bildiğimiz sivri görünümlü dudak yapılarının (CMJ-3899) **(Lev.71-1)** yanı sıra dışa sarkıtılmış dudaklı örnekler ortaya çıkar (CLU-3866) **(Lev.71-2)**. Büyük boyutlu yonca ağızlı testilerin yanı sıra küçük boyutlu yonca ağızlı testiler de bu tabakada görmektedir (CBA-3117) **(Lev.71-3)**. El yapımı olan testiler açık kahve ve kırmızımsı kahve tonlarında üretilmiştir**.(Lev.71)** Testilerin benzer örnekleri Limantepe IV. tabakasında[975] ve Küllüoba Geç ETÇ III tabakasında görülmektedir.[976]

İlk olarak V. tabakadan tespit ettiğimiz, el yapımı, kırmızımsı kahverengi yüzeyli sivri gaga ağızlı testi formu, II. tabakada yeniden karşımıza çıkar. Bu tabakada V. tabakada gözlemlediğimiz el yapımı, parlak açkılı üretimler devam ederken, en

[972]Duru, 1996, 135.
[973] Hood, 1981, fig. 176, no.1158.
[974]Blegen, et. al. 1950; Blegen, 1953.
[975] Günel, 1999, 10-11.
[976] Türkteki, 2021, 119,fig. 17.

belirgin değişiklik çarkta üretilmiş olanlara da rastlanılması ve çok iyi derecede pişirilmeleridir (EYE-6851) **(Lev.72-2)**. Hamur ve astar rengi aynıdır. Siyah ve açık kahverengi mal grubunda üretilmişlerdir.**(Lev.72-1,2)** Benzer örneklerini Seyitömer yangın katında erken ETÇ III'de görmek mümkündür.[977] Yine erken ETÇ III çanak çömleklerin arasında Beycesultan XII-XI tabakasında paralellleri bulunmaktadır.[978]

I. tabaka; Bayraklı Höyüğü'nde III. tabakadan itibaren kullanımını bildiğimiz yonca ağızlı testiler I. tabakada da çeşitlenerek üretilmeye devam edilmiştir. III. tabakadaki dudakların sivri olma özelliği I. tabakada devam etmektedir. Aynı zamanda bazı örneklerin bu tabakada dışa çekilerek sarkıtıldığı anlaşılmaktadır(GIB-10100) **(Lev. 73-3)** . Küçük boyutlu olanların yanı sıra küp niteliğinde büyük boyutlu üretimler de karşımıza çıkar. El yapımı örnekleri iyi ve kötü derecede pişirildikleri görülmektedir. Kırmızı, kırmızımsı kahve, kırmızımsı siyah yüzeylere sahiptir. Kum, taşçık, kireç katkı belirgindir **(Lev.73-1, 2, 3, 4)**. Testilerin benzer örnekleri Limantepe IV. tabakasında[979]ve Küllüoba OTÇ'ye geçiş evresinde[980]görülmektedir.

Bayraklı Höyüğü'nde V. tabakada ortaya çıkan sivri gaga ağızlı testi formu, II. tabakada çark üretimi örnekleri ile bilinmekte, I. tabakada hem form hem de üretim tekniği açısından gelişim göstermektedir. V. tabakada ağız kısmı dik ve sivri biçimde yukarı doğru doğru üretilmiş iken I. tabakada karşımıza çıkan sivri gaga ağızlar yatay biçimde dışa doğru sarkmaktadır (GGJ-9974)**(Lev.72-3)** Açık kırmızı mal grubunda üretilmiştir. Hamur ve astar rengi aynıdır. İyi derecede pişirilmiştir. Kum, taşcık, mika kireç katkılıdır. Sivri gaga ağızlı testi örneklerini Troya IV. tabakasında[981] Küllüoba OTÇ'ye geçiş evresinde[982]görmek mümkündür.

3.3.3.5. Pithos

VI. tabaka; Tabakada az sayıda tespit edebildiğimiz örneklerden biri pithoslardır. Bunların içerisinde sadece gövdekımsı ele geçen büyük boyutlu örnek bir mekan içine depolama amacıyla özenle yerleştirilmiştir. Gövdenin üzerinde uçan kulp

[977]Çakalgöz, 2000.
[978] Lloyd et. all., 1962, 48/17.
[979] Günel, 1999, 10-11.
[980] Şahin, 2013, 77.
[981]Blegen, 1953.
[982] Şahin, 2013, 79.

(tutamak) bulunmaktadır. Kırmızı mal grubuna aittir. Kum, küçük taşcık, büyük taşcık, mika katkılıdr. İç ve dış astar aynıdır. Açkısızdır. (**Lev. 74- 1**)

IV. tabaka; Çalışmalarda ele geçen diğer bir form türü pithoslardır. Hafif içe daralan ağızlı basit ağız kenarlı bir forma sahiptir. Ağız çapları 34 cm civarında olan bu büyük kapların depolama amaçlı kullanıldığı tahmin edilmektedir. Pithosların gövde parçası üzerinde kabartma şeklinde bezemeler işlenmiştir. Bu bezeme kabartma şerit üzerine hafif yatık şekilde oyuntularla ve düz bir bant şeklinde yapılmıştır. Pithosların tamamı kırmızı mal grubuna aittir. El yapımı ve kötü derecede fırınlanmıştır. Kum, küçük taşcık ve mika katkılıdır. Bazılarında kireç katkıda gözlemlenmektedir. Bayraklı Höyüğü'ndeki pithos bezemesinin benzeri yine pithosolduğu tahmin edilen bir kabın üzerine işlenmiş şekilde Limantepe [983] örneğinde görülmektedir.**(Lev.75)**

III. tabaka; Höyükte IV. tabakadan itibaren pithoslar kullanılmaktadır. III. tabakada karşımıza çıkan pithoslar basit ağız kenarlıdır. Koyu kahve ve kırmızı mal gruplarında çeşitlilik göstermektedir. El yapımıdır. İyi pişmiştir. Kum, küçük taşcık, büyük taşcık, mika ve kireç katkılıdır.**(Lev.76-1,2)**

II. tabaka; Bayraklı Höyüğü'nde IV. tabakada nitibaren içe dönük ağızlı basit ağız kenarlı, el yapımı, örneğini bildiğimiz pithoslar III. tabakada da benzer özelliklerde üretilmiştir. II. tabakada ise pithosların üretiminde erken tabakalardaki örneklerle benzerliklerin yanı sıra değişiklikler de bulunmaktadır. En belirgin değişiklik çark yapımının ortaya çıkmasıdır. Ağızları dışa doğru kalınlaştırılmış örnekler tespit edilmiştir (ERM-6290) **(Lev.76-4)**. Bol mika katkılı yüzeyler ve iyi derecede perdahlanma ve çok iyi fırınlama diğer yeniliklerdir. Hamur ve astar rengi aynıdır. Açık kahverengi mal grubunda üretilmişlerdir. **(Lev. 76-3,4)**

I. tabakada tespit edilen pithos, gövdesindeki akıtacaklı yapısıyla dikkati çeker. 17 cm dip çapına sahip olan kabın ağız kısmı kırık olduğu için formu ve boyutu bilinmemektedir. El yapımıdır. Açık kırmızı mal grubunda üretilmiştir. **(Lev.77-1)**

[983] Şahoğlu, 2002, lev.75-e.

3.3.3.6. Çömlekcik

VI. tabaka; Çalışmalarda tespit edilen çömlekcik bu tabakada tek örnekle karşımıza çıkmaktadır. Kabın gövde kısmında akıtacak mevcuttur. Tüm olarak ele geçmediği için ağız yapısının devamı bilinmemektedir. Kahverengi mal grubuna aittir. Kötü pişirilmiş olan kap elle şekil verilerek yapılmıştır. Açkısızdır. (**Lev. 78- 1**)

V. tabaka; Bayraklı Höyüğü'nde V. tabakada az sayıda ele geçen örneklerden bir diğeri minyatür çömlekciklerdir. İçe eğik gövdeli, dışa çekik basit ağız kenarlıdır. Ağız çapı 12 cm'dir (GJD-10214). Söz konusu form bütün olarak ele geçmediği için kullanım amacı bilinmemektedir. Buna karşın formun az sayıda ele geçmiş olması, ince cidarlı yapılması özel işlevi bir kaba ait olabileceğini gösterir. El yapımıdır. Siyah mal grubundadır. Hamur ve astar rengi aynıdır. Kum, taşcık, kireç katkılıdır.**(Lev.78-2)**

IV. tabaka; Bayraklı Höyüğü'nde IV. tabakada da görülmeye devam eden formlardan biri de çömlekciklerdir. Dışa açılan ağızlı, basit ağız kenarlıdır. Ağız çapları 5-8 cm arasında değişmektedir (FSN-9178)**(Lev.79-2)**. 2022 yılı çalışmalarında basit ağız kenarılı, iki adet dikey ip delik tutamaklı ve üçayaklı koyu kahve tonlarında küçük bir çömlekcik de ele geçmiştir (FSN-9269)**(Lev.79-3)**. Yüzeyi tahrip olsa da açkılama yapıldığı anlaşılmaktadır. El yapımıdır. Koyu kahverengi mal grubunda üretilmiştir. Hamur ve astar renkleri aynıdır. Kum, taşcık ve mika katkılıdır. **(Lev.79)** Kapların benzerleri Thermi[984], Troya ETÇ II[985] ve Poliochni Mavi Evre[986], Yortan Mezarlığı[987]yerleşim yerlerinde de görülmektedir.

III. tabaka; Bayraklı Höyüğü'nde V. tabakadan itibaren az sayıda olsa da üretildiğini bildiğimiz çömlekçikler III. tabakada da karşımıza çıkmaktadır. Söz konusu form V. tabakadan bildiğimiz ip delikli tutamakları olan formun geliştirilmiş halidir. Basit ağız kenarlı "S" profil gövdeli form el yapımıdır. Bir örnekte gövde üzerinde yatay sepet kulp tespit edilmiştir (FOI-8850) **(Lev.80-3)**. Aynı zamanda oldukça minyatür olan kaplar da bu tabakada teslim edilmiştir. Bu minyatür kapların birinde ip delikleri olan (FMP-8592)**(Lev.81-1)** ve ağız altında kabartma benzemesi (FNA)**(Lev.81-2)** olan kaplar bulunmaktadır. Gri mal grubunda tespit edilen örnek

[984]Lamb, 1936, fig. 26-27.
[985]Blegen et. al.1950.
[986]Bernabo-Brea, 1976.
[987] Kamil, 1982,pl.IV. 19; pl.VI,75

çark yapımıdır (FNH-8772)**(Lev.80-4).**Hamur ve astar renkleri aynı olmakla birlikte iyi biçimde perdahlama uygulanmıştır. "S" profilli çömlekciklerin benzerlerini Limantepe'de[988] görmek mümkündür.**(Lev.80 ve Lev.81)**

II. tabaka; Bayraklı Höyüğü'nde V. tabakadan itibaren az sayıda olsa da üretildiğini bildiğimiz çömlekçikler III. tabakada basit ağız kenarlı "S" profil gövdeli şekliyle üretilmiş, II. tabakada da benzer form kullanımı devam etmiştir. Bu tabakadaki en belirgin yenilik çark üretiminin artış göstermesidir (BZS-2952)**(Lev. 82-1)**. Ağızdan yükselen sepet kulplar görülmektedir. (CLD-3814) **(Lev.82-3)** Hamur ve astar renkleri aynıdır. Kahverengi ve kırmızımsı kahve yüzeylere sahiptir. İyi biçimde perdahlama uygulanmıştır **(Lev. 82-1, 2, 3, 4).**

I. tabaka; Bayraklı Höyüğü'nde I. tabakadaki çanak çömlekler içerisinde minyatür kaplara ait parçalar da bulunmaktadır. El yapımı olan formlar basitçe şekillendirilmiştir. Örneklerden biri içe kapanan ağızlı, basit ağız kenarlıdır. 10 cm ağız çapına sahiptir. Gövdesi üzerinde belirli aralıklar yerleştirilmiş memecik şeklinde küçük tutamakları bulunmaktadır(GKH-10374)**(Lev.83-1)**. Kırmızımsı kahverengi yüzeylidir. Hamur ve astar rengi aynıdır. Diğer bir örneğin ağız kısmı tahribata uğramıştır. İşlevi tam olarak anlaşılamasa da koku kabı ya da küçük bir minyatür bir testi formunda olabilir. El yapımıdır. Kırmızı mal grubunda üretilmiştir (GGJ-9967)**(Lev.83-2)**. I. tabakada aynı zamanda ağız çapları ortalama olarak 3-4 cm arasında değişen çift kulplu ve ağız altında ip deliği olan çömlekcikler de görülmektedir. El yapımı ve kaba şekilde üretilmişlerdir**(Lev.83-1, 2, 3, 4, 5, 6, 7)**. İlmik kulplu çömlekciklerin benzerleri Küllüoba OTÇ'ye geçiş evresinde[989]oldukça karakteristiktir.

3.3.3.7. Fincan

VI. tabaka; Fincanlar tek kulplu içki kaplarıdır (HBN-11354). Kahverengine sahip mal gruplarında oluşmaktadır. Ağız çapı 9 cm civarındadır. İyi ve kötü pişen örnekler mevcuttur. Açkısız yapılan kapların tamamı el yapımıdır. Kum, küçük taşcık, büyük taşcık, mika kireç gibi katkılardan oluşmaktadır. (**Lev. 84- 1**)

[988]Şahoğlu, 2002,lev.63.
[989] Şahin, 2013, 69.

IV. tabaka; Bayraklı Höyüğü'nde ilk defa IV. tabakada karşımıza çıkan formlardan biridir. Örneklerin çoğu kulpludur. Daha çok kırmızı ve kırmızımsı kahve tonlarındaki mallara aittir. Bir örneğin ağız ve dip kısmı ele geçmese de hem Bayraklı Höyüğü'nde III. tabakada görülen fincan formu (FRC-9035) **(Lev.84-3)** hem de çağdaş dönemdeki diğer merkezlerdeki benzer örneklerden yola çıkılarak bu form fincan olarak tanımlanmıştır. Ancak bu kabın tankardın erken örnekleri olarak tanımlanması da mümkündür. Karın çapı 6 cm civarındadır. Diğer örneklerin formu tüme yakın olduğu için daha net çıkarım yapılabilmektedir. Halka dipli, şişkin karınlı (GUZ-10687)**(Lev.84-2)** örnekler mevcuttur. El yapımı örnek, açık kahve hamurludur ve dış yüzeyine kırmızı tonlarında bir astar uygulanmıştır. Kum, küçük taşcık, mika ve kireç katkılıdır. Açkılı örnekler mevcuttur.**(Lev.84-2,3)** Fincanların benzer örneklerini Yortan Mezarlığı'nda[990] görmek mümkündür.

III. tabaka; Fincan formu III. tabakada da kullanılmaya devam etmektedir. Kırmızı ve kahverengi tonlarında olan fincanlar dikey tek kulbu olduğu anlaşılmaktadır. Dışa doğru açılan ağız yapısı ve şişkin karınları vardır. Düz dipli ve yivli (FPN-9400)**(Lev.85-1)**. Ağız Çapları 6 ve 7,8 cm dir.**(Lev.85-1, 2, 3)**

3.3.3.8. Pyxis

Bayraklı Höyüğü'nde **V. tabaka**da karşımıza çıkan özel kaplardan biri pyxislerdir. Az sayıda ele geçen örnek hafif içe eğik gövdeli, dışa çekik basit ağız kenarlıdır. Yuvarlak gövdelidir. Ağız çapı 13 cm'dir (FTG-9252). Ağız kısmının altında hava boşluğu ya da iple asmak için delikler mevcuttur. Gövde üzerinde kazıma biçiminde "ağ" motifi işlenmiştir. Motif içerisine beyaz macun dolgu bezeme uygulanmıştır. Pyxis'in dip kısmı bilinmemektedir. Bu tip pyxislerin çağdaş dönem yerleşim yerlerindeki bütün olarak ele geçen örneklerinde üçayaklı olduğu ve ağız kısımlarının da kapak ile kapalı olduğu görülmektedir. (**Lev.86-1**)

Yassıtepe Höyüğü ETÇ I, IIB1-2 tabakalarında tespit edilmiştir.[991] Troya'da da karşımıza çıkar.[992] Adalarda Thermi yerleşiminde de benzerleri görülmüştür.[993]

[990] Kamil, fig.77, 250-251.
[991] Derin, 2020, 15, Fig.12, 67-68.
[992] Blegen et. al. 1950, Lev.230:33.159,35.648,36.677
[993] Lamb, 1936, plate. XXXV.9-11, Fig.26: pyxides 1-2

3.3.3.9. Bardak

Basit ağız kenarlı, boyunsuz olan form dikey bir kulba sahiptir. Parça bütün olarak ele geçmediği için tek kulplu mu yoksa çift kulplu mu olduğu bilinmemektedir. Dip kısmı kaide formundadır. Koyu kırmızımsı kahve tonlarında mal grubuna aittir. Orta derecede bir pişmeye sahip olan kap el yapımıdır. Kum, küçük taşcık, mika ve kireç katkılıdır. Bardak formunun benzer örneklerine Bayraklı'ya en yakın yerleşim yeri olan Yassıtepe'de[994] ve Limantepe'de[995] rastlanılmaktadır.**(Lev.86-2)**

3.3.3.10. Tankard

III. tabakanın en dikkat çeken buluntularından biri de hiç şüphesiz 2022 yılında tespit edilen boyalı tankarttır. Ağız kısmı kırık olan kabın dip kısmı çok ince şekilde yuvarlatılmış bir halkayla oluşturulmuştur. İki dikey kulbu olduğu görülmektedir ancak kulplar kırıktır. Kabın gövdesinde dikey bir şekilde oluşturulmuş 5 adet panel boya bezeme bulunmaktadır. Bu paneller çapraz çizgilerle kutucuklar oluşturacak şekilde boyayla işlenmiştir. Açık kahve hamur üzerine koyu kırmızı boya bezeme uygulanmıştır. Gerek hamur özellikleri gerekse üretim teknikleri açısından Batı Anadolu özellikli bir üretim olmadığı anlaşılan kabın adalardan ithal geldiği tahmin edilmektedir.**(Lev.87)** Erken Hellas III Dönemi'ne ait Kolonna V. tabakasında benzer tankard örneklerine ve bezeme şekillerinde rastlanılmaktadır. Bezeme olarak benzer olan kabın mikroskobik analizleri sonucunda Kolonna'ya da Peloponez'den ve Yunanistan'dan ithal geldiği ortaya çıkmıştır[996]. Lerna V'de Orta ve Geç Hellas Dönemi'nde farklı bir formdaki kabın üzerinde açık mat zemin üzerine koyu kırmızı benzer bezeme örneklerin olduğu kap Yunan Adaları'ndan ithal olarak geldiği belirtilmiştir[997]. Beycesultan VIII. ve X. tabakalarında bir kap parçası üzerinde devetüyü üzerine kırmızı boya bezemenin panel oluşturularak yapıldığı benzer

[994]Derin, 2019, 8, Fig.10. ; Derin, 2020: 15.
[995]Şahoğlu, 2002, lev.43.
[996] Berger- Gauss, 2016, 217, fig. 5,4; fig. 6.
[997]Caskey- Blackburn, 1997, 23, 26.

uygulama dikkat çekicidir. Bu kabın Beycesultan'a da ithal olarak getirildiği belirtilmiştir[998].

3.3.3.11. Kantaros

Bayraklı Höyüğü'nde ilk defa II. tabakada karşımıza çıkan formlardan biridir. İçe eğik gövdeli, dışa çekik basit ağız kenarlı, sarkık dudaklı, keskin omurgalıdır. Omurga üzerinden başlayıp ağız kısmına doğru dikey yükselen, karşılıklı yerleştirilmiş iki kulpa sahiptir. Çark yapımıdır. Hamur ve astar rengi aynıdır. Kahverengi mal grubunda üretilmiştir. Kum, taşcık, kireç katkılıdır (CKK-3595). Formun benzer örneklerini Küllüoba Geç ETÇ III tabakasında[999] ve Limantepe'de[1000] görmek mümkündür. **(Lev. 88-1)**

3.3.3.12. Akıtacak

IV. tabakada ele geçen parçalardan biri de akıtacak formudur. Küçük boyutta olduğu için bir çömlekciğe ya da bir çaydanlığa ait olabileceği tahmin edilmektedir. Kahve tonlarındaki bir mal grubuna ait olan form açkısızdır.**(Lev.88-2)** Benzer bir örneği Yortan/Gelembe ETÇ II'de [1001] bir testiciğin karın kısmında görülmektedir. Akıtacaklar aynı zamanda ETÇ'nin ortalarına doğru ortaya çıkan çaydanlık formlarında da kullanılmaktadır. Akıtacaklı Çaydanlık örneklerini Baklatepe'nin III. tabakasında[1002] görmek mümkündür. Ayrıca akıtacakların benzerleri testi üzerinde Yortan Mezarlığı'nda[1003] da bulunmaktadır.

3.3.3.13. Pota

Bayraklı Höyüğü'nde nadir görülen formlardan biri potadır. **IV. tabaka**da ele geçen pota dışa açılan ağızlı, basit ağız kenarlı sığ gövdelidir. Özensiz biçimde

[998] Lloyd ve Mellaart, 1962, 220-221, Fig. 56, 3.
[999] Sarı, 2012, lev.75,4.
[1000]Şahoğlu,2002,lev.104.
[1001] Kamil, 1982, 65-113.
[1002]Erkanal ve Şahoğlu, 2012.
[1003] Kamil 1982, shape XI.

şekillendirilmiş form kum, büyük taşçık ve bitkisel katkılıdır. Kötü derecede pişirilmiştir. Söz konusu formun benzeri İzmir merkezde Yassıtepe Höyüğü'nde madencilikte metalin eritilmesinde kullanıldığı düşünülen örneklere benzemektedir.[1004]**(Lev.88-3)**

Bayraklı Höyüğü'nde IV. tabakada olduğu gibi **III. tabaka**da da tek örnekle temsil edilir. Söz konusu yapım şekli açısından bu evrede de el yapımı, kalın cidarlı ve kaba şekillendirilmiştir. Bu form Bayraklı Höyüğü'nde maden ergitme işleminin yapılmaya devam edildiğini gösterir. **(Lev.88-4)**

Bayraklı Höyüğü'nde IV. tabakadan itibaren kullanımını gördüğümüz potalar III. tabakada de tek bir örnekle temsil edilmektedir. Çanak biçimli bu potaların benzerleri **II. tabaka**da da karşımıza çıkar. Bu tabakada ele geçen örnek de kahverengi mal grubunda, el yapımı, kalın cidarlı ve kaba biçimli şekillendirilmiştir. Büyük oranda tahrip olmuş örneğin iç kısmındaki yoğun yanık izleri üretim ile ilişkili olmalıdır (CAI-3012)**(Lev.88-5).**

3.3.3.14. Süzgeç

VI. tabaka; Basit ağız kenarları olan süzgeç kaplarının bazısı dışa açılan (HAA-11264 (**Lev. 89-1,2**)) bazısı ise dik bir şekilde oturan (HAJ-11293 (**Lev. 89-2)**) ağız yapılarına sahiptir. Kırmızı ve kahverengi tonlarında mal gruplarından oluşmaktadır. Literatürde "*cheese pot*" olarak tanımlanan bu kaplar en erken tabakadan itibaren karşımıza çıkmaktadır. İyi ve kötü pişmiş örneklerden oluşmaktadır. Kum, küçük taşcık, mika, kireç katkılıdır. El yapımı olan kaplara açkı uygulanmamıştır. Bu tipte üretilmiş kapların benzerlerine İzmir merkezde Yassıtepe III 1-2 ve II 6-8 tabakalarında rastlanılmaktadır [1005] . İzmir'in güneyinde Menderes Ovası'nda Baklatepe'nin Geç Kalkolitik tabakasında[1006] görmek mümkündür.

V. tabaka; Höyükte ele geçen nadir parçalardandır. İçe eğik gövdeli, basit ağız kenarlı örneğin dışında, dikey gövdeli bir gövde parçasına göre tanımlanmıştır. Gövde üzerinde yer alan deliklerden dolayı süzgeç amacıyla kullanılmış olabilir.

[1004]Erdem ve Derin, 2022.
[1005]Derin, 2020, 11, Fig. 6: 20; Fig.7: 19.
[1006] Tuncel, 2009, Lev. XI.

Koyu kahverengi mal grubuna ait olan kap oldukça kaba biçimde üretilmiştir. Kum, büyük taşcık ve kireç katkılıdır. Açkısızdır. Söz konusu form Kalkolitik Dönem'de *cheesepot* olarak tanımlanan formları anımsatmaktadır. (**Lev.89-3,4,5**)

IV. tabaka; Bayraklı Höyüğü'nde IV. tabakada kullanımı devam eden formlardan bir diğeri süzgeçlerdir. V. tabaka ile benzer şekilde el yapımı ve kaba görünümlüdür. Bu tabakada da içe dönük ve dik ağızlı bir kap şeklinde karşımıza çıkar. Bu tabakada üretilen örnekler açık kahverengi yüzeylidir.**(Lev.90-1,2)**

I. tabaka; Bayraklı Höyüğü'de V. tabakadan itibaren gördüğümüz, IV. tabakada da üretimini bildiğimiz süzgeçler I. tabakada da benzer form özellikleri göstermekte ve üretim tekniği daha iyi bir şekilde yapılmaktadır. I. tabakada kırmızı mal grubunda üretilmiş, hamur ve astar rengi aynı olan örnek, iyi derecede pişirilmiştir (GIB-10118)**(Lev.90-4)**. Dışa açılan ağızlı kase formunda olan süzgeçler de bulunmaktadır (CMS-3936)**(Lev.90-3)**. Süzgeçlerin kase formundaki benzer örneklerini Troya IV. tabakasında görmek mümkündür.[1007]

3.3.3.15. Kapaklar

Bayraklı Höyüğü'nde **V. tabaka**da az sayıda ele geçen örneklerden biri kapaktır (FTG-9265). El yapımı olan örnek koyu kahverengi mal grubunda üretilmiştir. İyi derecede pişirilmiş ve parlak açkılıdır. Söz konusu form büyük boyutlu depolama kaplarında kullanılmıştır. Formun benzerlerine İzmir merkezde Yassıtepe Höyüğü'nde ETÇ I dönemi IIB tabakasında ve Limatepe'de[1008] rastlanılmaktadır.[1009] (**Lev.91-1**)

Bayraklı Höyüğü'nde **IV. tabaka**da kapak kullanımı devam etmektedir. V. tabakadaki gibi büyük boyutlu depolama kaplarına ait örneklere rastlanıldığı gibi (FRG-9057) bu tabakada daha ince cidarlı küçük boyutlu kubbe biçimli kapaklar da ortaya çıkmıştır (FPS-8996-9876- FOY-8928-FRC-9053).**(Lev.91-2, 3, 4, 5, 6, 7)**

Büyük boyutlu depolama kaplarına ait kapaklar bu evrede de benzer şekilde üretilmiştir. Formda herhangi bir değişiklik yaşanmamıştır. Sadece bu tabakada siyah

[1007]Blegen, 1953.
[1008]Şahoğlu, 2002, lev.40.
[1009]Derin, 2020, 16, fig.12: 78.

mal grubu ağırlık kazanmıştır. Benzer örneklere Küllüoba ETÇ II tabakasında[1010], Yortan Mezarlığı[1011] ve Limantepe'de[1012] rastlanılmaktadır.

Kubbe biçimli kapaklar oldukça ince cidarlı ve iyi açkılanmış olarak karşımıza çıkar. El yapımı olan örnekler iyi derecede pişirilmiştir. Koyu kahverengi, kırmızımsı kahverengi ve gri mal grubunda üretilmişlerdir. Hamur ve astar renkleri aynıdır. Bu tip kapakların benzerlerine İzmir merkezde Yassıtepe Höyüğü'nde ETÇ I dönemi IIB 1-5 evrelerinde.[1013], Limantepe'de[1014], Yortan Mezarlığı[1015] ve Küllüoba ETÇ II[1016] tabakasında rastlanılmaktadır.

III. tabaka; V. tabakada itibaren görülmeye devam eden kapak formu III. tabakada kırmızı yüzeyli yapısı dışında değişikliğe uğramamıştır. Bu tabakda görülen yenilik oval formlara sahip olan kapak modelidir (CBF-3087) **(Lev.92-3)**. Kapakların benzer formlarını Limantepe[1017] yerleşiminde görmek mümkünüdür.**(Lev.92)**

II. tabaka; Bayraklı Höyüğü'nde V. tabakadan itibaren kullanımını bildiğimiz kapakların II. tabakada taç biçimli olanları yoğun olarak ele geçmiştir. Bu tabakadaki örnekler oldukça özenli biçimde şekillendirilmiştir. Örneklerden biri üzerinde üç adet tutamak eklentisi bulunmaktadır (CAI-3013)**(Lev.93-3)**. El yapımıdır. Hamur ve astar renkleri aynıdır. Açık kahverengi ve grimsi kahverengi tonlarında üretilmiştir. Kum, taşcık ve mika katkılıdır. Açkılı ve açkısız örnekleri bulunmaktadır **(Lev.93-1, 2, 3, 4)**. Benzer örneklerini Seyitömer yangın katında erken ETÇ III'de görmek mümkündür.[1018] Aynı zamanda paralel dönemde yer alan Beycesultan'ın XII-XI tabakasındada yer alır.[1019]

I. tabaka; Bayraklı Höyüğü'nde I. tabakada tespit edilen kapak formları erken tabakalardan ele geçen örneklerden kubbe biçimli örnekler ile benzerlik göstermektedir. Örneklerden biri 5 cm çapındadır. Sap kısmı kıvrık biçimlidir (GIA-1001)**(Lev.93-6)**. El yapımıdır. Hamur ve astar rengi aynıdır. Kahverengi mal

[1010] Sarı, 2012, Lev. 56, 30.
[1011] Kamil, 1982, fig.89.
[1012]Şahoğlu, 2002, lev.75-a.
[1013]Derin, 2020, 16, Fig. 12, 74.
[1014]Şahoğlu, 2002, lev 69.
[1015] Kamil, 1982, Fig. 90.
[1016] Sarı, 2012, Lev. 56, 29.
[1017]Şahoğlu, 2002, lev.66.
[1018]Çakalgöz, 2000.
[1019] Lloyd et. al.1962,49/10.

grubunda üretilmiştir. Diğer kapak 11 cm çapındadır. Sap kısmı kare biçimlidir (GIH-10123) **(Lev.93-5)**. El yapımıdır. Kahverengi mal grubunda üretilmiştir.

3.3.3.16. Kulplar

VI. tabaka; Bayraklı Höyüğü'nde VI. tabakada tespit edilen kulp tiplerinden biri mahmuzlu kulptur. Kulp dikey biçimde yükselmekte ve üst kısmında sivri biçimde çıkıntı yapmaktadır. Söz konusu kulplar testi ya da fincan gibi sıvı ile ilişkili formlar için üretilmşi olmalıdır. Bu tarz kulpların benzerleri Troya IB erken evredeki testilerde kullanılmıştır[1020]. İyi pişirilmiş olan kulp elle şekil verilerek yapılmıştır. Açkısızdır ve kahverengi mal grubuna aittir. (**Lev.94-1)**

V. tabaka; VI. tabakadan itibaren görülmeye başlayan mahmuzlu kulp benzer özellikler göstermektedir. Koyu gri mal grubuna aittir. Bir testiye ait olabileceği tahmin edilmektedir. Troya I' de tek kulplu testi ve çömleklerde benzerleri görülmektedir[1021].**(Lev.94-2)**

Bayraklı Höyüğü'nde V. tabakada tespit edilen kulplardan biri dikey oluk kulplardır (GJD-10211). Koyu kahverengi mal grubunda üretiliş testi formunda bir kapa aittir. Kulbun benzerleri Troya I'de sıkça rastlanılmaktadır[1022]. Aynı zamanda Troya yakınında yer alan Bozköy-Hanaytepe[1023] yapılan yüzey araştırmalarında da benzer oluklu kulp örnekleri görülmüştür. **(Lev.94-3)**

IV. tabaka; Bayraklı Höyüğü'nde V. tabakada karşılaştığımız dikey kulplar IV. tabakada da üretilmiştir. V. tabakada oluk biçimli tasarlanış kulp örnekleri IV. tabakada daha geniş ve şerit şeklinde oluşturulmuştur (FSM-9164). Söz konusu form V. tabakadaki üretim tekniklerini tamamen korumaktadır. El yapımı, iyi açkılı, iyi derecede pişirilmiş ve parlak yüzeylidir. Koyu kahverengi mal grubunda üretilmiştir.**(Lev.95-1)**

IV. tabakada karşımıza çıkan yeni form ise yatay sepet kulplardır (FRT-9097) **(Lev.95-2)**. Büyük boyutlu depolama kaplarına ait parçalar üzerinde tespit edilen

[1020]Blegen et. al.1950.
[1021]Blegen et. al.1950, 223a.
[1022]Blegen et. al.1950,247.
[1023] Yılmaz, 2013, 869, fig. 13.

kulplar el yapımıdır ve siyah mal grubunda üretilmişlerdir. Kum, taşçık, kireç ve mika katkılıdır. İyi derece perdahlanmıştır. **(Lev.95-2,3)**

IV. tabakada dikey ve sepet kulpların yanı sıra Höyükte ilk defa görülen üçgen biçimli bir sepet kulp formlu (triangularlugs) ele geçmiştir (FOU-8923)**(Lev.95-4).** Bu kulübün benzerleri hem testiler de hem de kapak formlarında mevuttur. Çan biçimli (the bell- shapedlid) olarak tanımlanmaktadır. Kulbun benzer örneklerini Limni Adası[1024], Girit[1025], Poliochni Mavi Evre[1026] ve Siyah Evre[1027], Troya I'de[1028], Yortan Mezarlığı [1029] ve Küllüoba ETÇ II tabakasına ait bir çömleğin üzerinde[1030] görmek mümkündür. Aynı zamanda çan biçimli kulbun benzerlerini Makedonya'da Early Helladıc I tabakalarında[1031] kapaklarda, Chıos'da genellikle kapaklarda[1032] ve Limantepe'de[1033] görmek mümkündür.

Bayraklı Höyüğü'nde kaba mutfak mallarında taşıyıcı unsur olarak üretilmiş at nalı biçimli tutamaklar ilk kez IV. tabakada karşımıza çıkmaktadır. Tabakanın yaygın örneklerindendir. El yapımı olan tutamaklar koyu kahverengi ve siyah yüzeylere sahiptir. Söz konusu form Küllüoba ETÇ I içe kapanan ağızlı pişirme kaplarında kullanılmış, Deniz Sarı tarafından Yukarı Sakarya Grubu içerisinde değerlendirilmiştir.[1034]**(Lev.95-5,6)**

III. tabaka; Bayraklı Höyüğü'nde dikey kulplar III. tabakada da oldukça yoğun karşımıza çıkmaktadır. Kulplar, ince ve kaba biçimde yapılarıyla dikkat çekmektedir. Kaba görünümlü olanlar perdahsız, büyük taşcık ve bitkisel katkılıdır ve muhtemelen pithos tipi depolama kapları için üretilmiştir. Örneklerden birinin yarım tutamak biçiminde bırakıldığı ve uç kısmına çentik bezeme uygulandığı anlaşılmıştır (FOI-8853) **(Lev.96-7)**. Bir diğer kaba örnekte bağlantı noktasında parmak baskı tespit edilmiştir (FNA-8681) **(Lev.95-5)**. İnce nitelikteki dikey kulplar düz ve oluklu şekilde üretilmiştir. Perdahlı ve perdahsız olarak tespit edilen örneklerin büyük

[1024]Alexiou& Warren, 2004.
[1025]Mortzos, 1972, 418 and pl.36, no. 9440; pls. 37-8, 3328 and 3329; 408 and pls 1-2, no.9207. Lebena Tholos Tomb II;Alexiou & Warren, 2004,77-78, fig. 22.159, pl. 53b left.
[1026]Bernabò Brea, 1964, 575-6, pl. LXVII.
[1027]Papathanasopoulos, 1996, 281, figs. 157-8.
[1028]Podzuweit, 1979, 218-9, Tip C1b and pl. 22.
[1029] Kamil 1982,Shape IV, 76-79.
[1030] Sarı, 2012, Lev. 56, 27, 24.
[1031]Weınberg, 1847,171, fig.4.
[1032] Honda et. al.1982.
[1033]Şahoğlu, 2002, lev.71,c., lev. 79,e., lev.132,e.
[1034]Sarı, 2012, 148, şekil 9: 13.

çoğunluğunu kahverengi tonları oluşturmakla birlikte, siyah mal grubu azalarak devam etmekte, gri yüzeyli örnekler az sayıda da olsa görülmektedir. Söz konusu kulplar testi gibi akıtacaklı kapların ya da fincan gibi küçük boyutlu kapların üretiminde kullanılmış olmalıdır.**(Lev.95)**

Bayraklı Höyüğü'nde ilk defa III. tabakada karşımıza çıkan bir diğer form sepet kulptur. Söz konusu form kapların ağız ve gövdesi üzerinde taşıyıcı unsur olarak eklenmiştir. Kırmızı ve gri mal grubunda üretilmiştir. El yapımıdır. Hamur ve astar rengi aynıdır.**(Lev.97-1)**

Bayraklı Höyüğü'nde ilk defa III. tabakda ortaya çıkan formlardan bir diğeri kare biçimli tutamaklardır. Benzer örneklerine çağdaş dönemde ve sonrasında kapların omuz kısmında rastladığımız kulpların Bayraklı Höyüğü'ndeki kullanımının da aynı olduğu düşünülmektedir. El yapımıdırlar. İyi derece pişirilmiş, hamur ve astar rengi aynıdır. Perdahsızdır. **(Lev.97-2)** Kulbun benzer örneğini Beycesultan X-VIII. tabakasında [1035] ve Heraion IV tabakasında [1036] çömlekler üzerinde görmek mümkündür.

Bayraklı Höyüğü'nde ilk defa III. tabakda karşımıza çıkan bir diğer form burgu kulptur. Dikey kulpların kıvrılarak burgu biçiminde şekillendirilmesi ile oluşturulmuştur. Açık kahve ve kırmızımsı yüzeylere sahip örneklerin el yapımı olduğu, hamur ve astar renklerinin aynı olduğu anlaşılmıştır. İyi derecede pişirilmişlerdir. **(Lev.97-3,4)** Benzer örneklerini Baklatepe'de[1037], Limantepe'de[1038] ve Beycesultan X-VIII'de[1039] testilerde görmek mümkündür.

II. tabaka; Bayraklı Höyüğü'nde III. tabakadan itibaren varlığını bildiğimiz şerit kulplar II. tabakada az sayıda olsa da karşımıza çıkar. Bu tabakada şerit kısmının daha geniş olduğu ve ince cidarlı üretilmeleri yenilik olarak değerlendirilebilir (BZS-2951). Hamur ve astar rengi aynıdır. Kahverengi mal grubunda üretilmiştir**.(Lev.98-1)**

Bayraklı Höyüğü'nde ilk defa III. tabakada açık kahverengi ve kırmızı mal grubunda karşımıza çıkan burgu kuplar II. tabakada da az sayıda olsa tespit edilmiştir. Bu

[1035] Lloyd et. al.1962.
[1036]Milojcic, 1961.
[1037]Şahoğlu,2008,fig 5c.
[1038]Şahoğlu, 2002, lev. 64.
[1039] Lloyd et. al.1962.

tabakada da III. tabakadaki gibi el yapımı olan örnek kahverengi mal grubunda üretilmiştir. Kulp yüzeyinde siyah boya bezeme benzeri damla şekiller bulunmaktadır (CMJ-3901) (**Lev.98-2**). Burgu kuşların benzerleri Troya erken ETÇ III tabakasında testilerde[1040] ve Baklatepe'de[1041] görmek mümkündür.

Bayraklı Höyüğü'nde IV. tabakadan itibaren üretimini bildiğimiz tutamaklar bu tabakada da benzer özelliklerle üretilmeye devam edilmiştir. Bunun dışında II. tabakada basit tutamaklara da rastlanılmaktadır. Kahverengi mal grubunda el yapımı üretilmiş örneklerdir (CAH-2994)**(Lev.98-3).**

I. tabaka; Dikey olarak kullanılan mahmuz kulbunun tepe kısmı hafif çıkıntılı bir şekilde yapılmıştır. Kulbun boyutundan anlaşıldığına göre küçük bir kaba ait olabileceği tahmin edilmektedir. Koyu gri tonlarında olan kulp elle şekil verilmiştir. **(Lev.99-1)**

Bayraklı Höyüğü I. tabakada karşımıza çıkan boynuz biçimli tutamak formu V. tabakadan itibaren çömleklerin ağız kısmında gördüğümüz, üçgen biçimli zarif görünümlü, perdahlı örneklerden tamamen farklıdır. Muhtemelen depolama amaçlı üretilmiş bir çömleğin gövdesine eklenmiş, kaba görünümlüdür. El yapımıdır. Kırmızı mal grubunda üretilmiştir. Hamur ve astar rengi aynıdır. Kum, taşçık, kireç ve yoğun mika katkılıdır. Astarsızdır.**(Lev.99-2,3)**

Bayraklı Höyüğü I. tabakada karşımıza çıkan boynuz biçimli tutamak formu V. tabakadan itibaren çömleklerin ağız kısmında görülmektedir. Üçgen biçimli zarif görünümlü, perdahlı örnekler ile form ve üretim tekniği açsından erken tabakalarla benzerlik sunmakla birliktebu tabakanın özgün üretimini de yansıtmaktadır. V. tabakadaki üçgen görünüm I. tabakada daha sivri ve delikli olması yeniliktir. El yapımı, sarımsı kahverengi mal grubunda üretilmiştir. Çok iyi açkılanmıştır (GHV-10085)**(Lev.100-1)**. Diğer bir örnek küçük ağız çapına sahip bir formun parçasıdır (GFL-9757)**(Lev.100-2)**. Açık kırmızı mal grubunda üretilmiştir. Kum, taşçık kireç katkılıdır.

Bayraklı Höyüğü'nde I. tabakada karşımıza çıkan örneklerden biri de kare ip delikli tutamaktır. Höyükte IV. tabakadan itibaren çanak formlarında gördüğümüz hilal

[1040]Blegen et. al.1950, Blegen 1953.
[1041]Şahoğlu, 2008, fig.5c.

biçimli tutamakların kare görünümlü olarak üretilmiş örnekleridir (GKH-10375)**(Lev.100-3)**. Bunun yanı sıra III. tabakada büyük boyutlu çömleklerde kullanılan kare kulpların, I. tabakadaki çanak formları üzerine daha küçük boyutta uyarlanmış halidir. Az sayıda ele geçmiştir. Açık kırmızı mal grubunda, el yapımı, hamur rengi ve astar rengi aynı olan bir çanak formuna aittir. Kum, küçük taşcık az mika katkılıdır. Kare ip delikli tutamağın benzer örneğini dar boyunlu bir çömlek üzerinde Seyitömer yangın katında[1042] ve Thermi'de[1043] görmek mümkündür. Ayrıca Yortan Mezarlığı'nda[1044] da erken örneklerine rastlanılmaktadır.

3.3.3.17. Dipler

VI. tabakada görmeye başladığımız üç ayaklardaha çok mutfak kaplarının dibine eklenti olarak yapılmışlardır. Pişirme teknolojisinde farklı yolların denendiğini gösteren bu ayaklar ocak üzerinde kabın doğrudan ateşe marz kalmasını engellemeye yöneliktir. Neolitik Dönem'den itibaren kullanılan üçayaklar Erken Tunç Çağı'nda da yoğun kullanıma sahiptir. Dönemsel olarak biçimlerinde de değişiklik görülmektedir[1045]. Bayraklı Höyüğü'nde hem sivri hem de kabaca dörtgen kesitli biçimdeki üçayaklar kullanılmıştır. Kahverengi mal grubuna ait olan üçayaklar iyi pişirilmiş ve elde yapılmıştır. Kum, küçük taşcık, mika ve kireç katkılarıyla oluşturulmuştur. Benzer örnekleri Kumtepe IB[1046], Troya IB Erken evre[1047] ve Baklatepe[1048] gibi kültür bölgelerinde yaygın olarak kullanılmaktadır. (**Lev. 101-1,2,3)**

V. tabaka; Bayraklı Höyüğü'nde çanak, çömlek, testi gibi kaplara ait çok sayıda ve farklı tiplerde örnekler ele geçmiştir. Bunlar içerisinde düz dip ve üçayaklar V. tabakanın en tanımlı olanlarıdır.

Düz dip olarak kazıda en çok karşılaştığımız dip örnekleridir. Dip çapları 6-9 cm arasında değişmektedir. Örneklerin %80'ı koyu kahverengi, %10 kırmızı ve %10'u siyah yüzeylidir. Kase formunda olan kırmızı bir dibin içerisinde astarlamadan ya da

[1042]Çakalgöz, 2000.
[1043] Lamb, 1936a, fig.27,5.
[1044] Kamil 1982, Shake IV, Fİg.32,74.
[1045] Sarı ve Arslan. 2017, 1-22.
[1046]Sperling, 1972, 547, 549, 559, 528, 518, 602; Korfmann, 1995.
[1047]Blegenet. al.1950.
[1048] Tuncel 2009, Lev. XIII-Tip 1-2..

boyadan kaynaklı belirli bir herhangi bir şekil vermeyen renk değişiklikleri bulunmaktadır (GYE-11087**(Lev.102-4))** El yapımıdır. Hamur ve astar rengi aynıdır. Büyük taşcık, bitkisel katkı ve kireç katkı örnekler perdahsızdır. Söz konusu form büyük boyutlu depolama kaplarına ait kaba üretimlerdir.**(Lev.102)**

Bayraklı Höyüğü'nde tespit edilen dip formlarından bir diğeri üçayaklardır. İki farklı tipte karşımıza çıkar. Örneklerden birinin zemine oturan kısmı sivri iken (FSZ-9211 ve GJK-10292), diğer bir örnek oval biçimde zemine değmektedir. Üçayaklardan biri oldukça büyük bir kaba aittir (GJK- 10278-10294). Bu bağlamda söz konusu dip muhtemelen ev dışında açık alanlarda pişirme ile ilişkili, kazan olarak nitelendirilebilecek kaplara ait olmalıdır. Bu tabakada yenilik olarak dörtgen kesitli üçayaklar görülmektedir. (GKJ-10294-10278, GKI-10382, GKR-10409) Tamamı koyu kahve tonlarında yüzeylere sahiptir. El yapımıdır. Genel olarak iyi pişmişlerdir. Kum, küçük taşcık, mika ve kireç katkılar mevcuttur. Örnekler açkısız ve astarsızdır. Üçayak formu çağdaş dönemde çömlek ya da pişirme kabı olarak kullanılan mutfak kaplarında kullanıldığı gibi, ip delikli küçük çömlekçikler de ve uzun boyunlu çömleklerde karşımıza çıkmaktadır.**(Lev.103)**

IV. tabaka; Bayraklı Höyüğü'nde IV. tabakada tespit edilen dip formları arasında düz dipler ağırlıklı olmakla birlikte az sayıda üçayak V. tabakada devamı niteliğindedir. Bu tabakada halka dipler ortaya çıkmıştır.

Höyükte çok sayıda ele geçen düz dipler kabın boyutlarına göre çeşitlilik göstermektedir. Kapların %95'i kahve ve tonları, %3ü kırmızı ve %2'si siyah mal grubuna aittir. Genellikle kum, küçük taşcık ve mika katkılı olan kapların bazılarında kireç katkılar da görülebilmektedir. Kapların %60'ı iyi pişmiş %35'i kötü ve %5'i de orta derece pişmeye sahiptir. Genellikle açkısız olan kapların %5'lik bir kısmının açkılandığı görülmektedir. Tamamı el yapımıdır. Ağız çapları 2,5-8 cm arasında değişkenlik göstermektedir. Bazı diplerin kase formuna bazı diplerin çanak formuna asit olduğu gözlemlenmektedir.**(Lev.104-1, 2, 3, 4)**

Halka dipler IV. tabakada az sayıda da olsa tespit edilmiştir. Çapları 8-15 cm arasında değişmektedir. Kırmızımsı kahverengi ve açık kahverengi yüzeylere sahiptir. El yapımı olan örneklerin daha çok çanak formunda kaplara ait olduğu düşünülmektedir.**(Lev.104-5,6,7)**

Ele geçen diğer dip çeşidi de yüksek kaidelerdir. IV. tabakada yeni rastlanan bir dip çeşididir. Siyah (FRA-2019) ve kahve (FON-8874) mal gruplarından oluşmaktadır. El yapımı olan bu grubun açkılı örnekleri mevcuttur. Kum, küçük taşcık ve mika katkılıdır. İyi pişmiş kaplardır.**(Lev.105-1,2)** Yüksek kaidenin benzer örneklerini Beycesultan ETÇ II'ye[1049] tarihlenen meyveliklerin diplerinde görmek mümkündür. Aynı zamanda benzer örnekleri Limantepe'de[1050] de bilinmektedir.

Höyükte V. tabakadan itibaren görülen üçayak formları IV. tabakadada karşımıza çıkmaktadır. Üretim tekniği açısından benzerlik söz konusudur. Form açısından bakıldığında üçayakların zemine oturan kısmı sivri (FSM-9163) ve düz (FSN-9174) şeklinde çeşitlilik göstermektedir. Kaplar kahve tonlarındaki mal grubuna aittir. Kum, küçük taşcık ve mika katkılı olan kapların birinde bitkisel katkı da gözlemlenmektedir. El yapımı ve kaba olan örnekler iyi pişmiştir. Açkısız ve astarsızdır.**(Lev.105-3,4)**

III. tabaka; Bayraklı Höyüğü düz dip formları içerisinde tespit edilen örnekler V. tabakadan itibaren görülen formların devamı niteliğindedir. Çapları 8,2-10 cm arasında değişen örneklerin büyük çoğunluğu kahve tonlarında olup, kırmızı yüzeyler de oldukça fazladır. Siyah mal grubunda örneklerin sayısının az olması açık renk mal gruplarının bu evredeki hâkimiyeti ile örtüşmektedir. Tamamı el yapımı olan üretimlerin, kum taşcık, kireç katkılarının yanı sıra birkaç örnekte bitkisel katkıya rastlanılır.**(Lev.106-1,2)**

Bayraklı Höyüğü'nde erken tabakalardan itibaren izlerini gördüğümüz halka dip III. tabakada da kullanılmaktadır. Dip çapları 8-10 cm arasındadır. Form açısından erken evrelerle bir değişiklik görülmemektedir. Üretim açısından kalın kırmızı astar çekilmesi ve parlak yüzeyli olmaları yenilik olarak değerlendirilebilir. **(Lev.106-3,4)** Benzer örneklerini Troya erken ETÇ III tabakasında[1051] testilerin dip özellikleri olarak görmek mümkündür.

Höyükte V. tabakadan itibaren görülen üçayak formları III. tabakada da karşımıza çıkmaktadır. Üretim tekniği açısından erken evre örnekleri ile benzerlik göstermektedir. Form açısından bakıldığında üçayakların zemine oturan kısmı

[1049]Mellaart, 1962,95,res. 4.
[1050]Şahoğlu, 2002, lev 71,4.
[1051]Blegen et. al. 1950, Blegen 1953.

sivridir (FMU-8661) ve erken evre örneklerine göre daha zarif yapılmıştır.**(Lev.106-5)**

II. tabaka; V. tabakadan itibaren el yapımı, kötü ve orta derece pişirilmiş, kaba mutfak mallarına ait düz dip formu tabakada da benzer üretim tekniği göstermektedir. Dip çapları 8,5-16 cm arasında değişmektedir. Bu tabakadaki en belirgin farklılık kırmızı mal grubunda iyi derecede pişirilmiş örneklere de rastlanılmasıdır.**(Lev.107-1,2)**

Bayraklı Höyüğü'nde ilk defa IV. tabakada karşımıza çıkan kadeh ya da meyvelik gibi kaplara ait olduğu düşünülen yüksek kaideler II. tabakada da üretilmiştir. Örnekler doğrudan zemine oturmakla birlikte bir tanesinde kazıma bezeme yapılmıştır (CKA-3577) **(Lev.107-5)**. Bu tabakada tamamen çark yapımı olan örneklerin krem ve gri mal grubunda üretildikleri anlaşılmaktadır. Gri mal grubunda örneklerin yüzeylerinde bol miktarda mika katkısına rastlanılır. Açkılı ve açkısız örnekleri vardır. **(Lev.107-3,4,5)**

I. tabaka; Düz dipler I. tabakada da kullanılmaya devam edilmiştir. Bu tabakada da form açısından bir değişiklik görülmezken büyük boyutlu depolama kaplarında da üretimi söz konusudur.**(Lev.108-1)**

Halka dipler I. tabakada da kullanılmaya devam eden dip çeşitlerindendir. Bu tabakada da form açısından bir değişiklik görülmezken gri mal grubunda parlak yüzeyleri ile dikkat çeker. **(Lev.108-2,3)**

Bayraklı Höyüğü'nde IV. tabakadan itibaren karşımıza çıkan yüksek kaideler, II. tabakada da benzer özellikler göstermiş, I. tabakada oldukça fazla sayıda tespit edilmiştir. Bu tabakada formlar oldukça düzgün kesilmiş tabanlara sahiptir. Bunun yanı sıra III. tabakada gördüğümüz kalınlaştırılmış görünüm ortadan kalkmıştır. Doğrudan zemine oturan yüzeylerin üretimi devam ederken en belirgin farklılık kaide kısmının fazla uzatılmadan kabın gövdesine eklenmesidir. Ayrıca bu tabakayla birlikte kaidelerin kalın bant şeklinde biçimlendirildiği söylenebilmektedir (GFM-9761) **(Lev.119-2)**. Üretim tekniği açısından bu tabakada gri malların öne çıkmakla birlikte, kırmızı mal grubunda üretimlere de rastlanılmıştır. Gri malların hızlı dönen

çarkta üretildiği anlaşılmaktadır. **(Lev.119-1, 2, 3)**Yüksek kaideli kapların benzerleri meyvelik benzeri kaplar olarak Limantepe'de[1052]görülmektedir.

Bayraklı Höyüğü'nde V. tabakadan itibaren karşılaştığımız üçayaklar I. tabakada da kullanılmıştır. V. tabakada gözlemlediğimiz zemine oturan kısmın sivri ve düz olma özelliği bu tabakada da devam etmektedir. Bunun yanı sıra V. tabakadaki kaba görünümlü, büyük boyutlu örnek I. tabakada da birebir benzer şekilde bulunmuştur. III. tabakadaki zarif üretimlerin I. tabakada da devam etmektedir. Aynı zamanda zarif görünümlerine ek olarak uç kısımlarının hafif dışa doğru kıvrılmış olması yeniliktir (GJP-10318)**(Lev.119-4, 5, 6, 7).**

3.3.3.18. Bezemeli Parçalar

VI. tabakadaki çalışmalarda tespit edilen kaplar üzerinde hem kabartma hem de kazıma şeklinde bezemeler uygulanmıştır. Kaplar üzerinde görülenlerin bazısı memecik bezeme ya da küçük tutamak şeklinde (HAA-12265 (**Lev.110-3**)) bazısı kazıma şeklinde uygulanmış nokta bezeme (HBB-11324 (**Lev.110-2**)) ve çizgi bezeme (HAS-11284 (**Lev.110-1**)) şeklindedir. İçlerinde herhangi bir dolgu bulunmamaktadır. Kahverengi, kırmızı ve siyah renklerine ait mal gruplarında oluşmaktadır. İyi pişmiş olan bezemeli gövde parçaları açkısızdır. Kum, küçük taşcık, mika ve kireç katkılıdır. Bu tabakada ele geçen bezeme örneklerinin benzerlerine Troia I erken evre[1053], Poliochni Mavi Evre[1054], Beycesultan XVI. tabakada[1055] ve Baklatepe Geç Kalkolitik Dönem'de[1056] rastlanılmaktadır.

Bayraklı Höyüğü'nde **V. tabaka**da bir form içermeyen fakat üzerlerinde memecik, kazıma ve çentik bezeme içeren kap parçaları bulunmaktadır. Memecik bezemeler siyah ve kahve mal grubunda küresel gövdeli bir kaba aittir. Söz konusu form muhtemelen akıtacaklı bir testi üzerine uygulanmıştır. Aynı zamanda kahve mal grubuna ait içi oluklu bir memecik bezeme de bulunmaktadır (GJB-10189, GYP-11119). Kazıma bezeme koyu kahverengi mal grubunda üretilmiş, el yapımı bir kap üzerine yapılmıştır. Muhtemelen pyxislerde kullanılan kapaklara ait bir parçadır.

[1052]Şahoğlu, 2002, lev.92.
[1053]Blegen et. al.1950.
[1054]Bernabo-Brea, 1976.
[1055] Lloyd ve Mellart, 1962, 148, Fig.25, 11.
[1056] Tuncel 2009, Lev. XIV.

Yatay "V" şeklinde yan yana çizilmişlerdir. İç kısımlarında beyaz macun bulunmaktadır (FSZ-9225, GZP-11239). Aynı zamanda kazıma bezemeler nokta (GYA-11081) ve dairesel şekillerde de (GZP-11241) işlenmiştir. Çentik bezeme büyük boyutlu bir depolama kabına aittir. Açık kırmızımsı kahverengi yüzey üzerine, belirli aralıklarla sıralanmıştır (GKJ-10392). Pithos üzerine işlenen bezelemelerin benzer örneklerine Limantepe'de[1057] de rastlanılmaktadır. (**Lev.111**)

III. tabaka; Bayraklı Höyüğü'nde ilk defa III. tabakada karşımıza çıkan spiral motifi bu tabakanın karakteristik özellikleri arasındadır. Açık kahverengi ve koyu kırmızı (FNC-8714)**(Lev.112-2)** mal grubunda üretilmiştir. Hamur ve astar rengi aynıdır. **(Lev.112)** Erken Tunç Çağı'nda kullanılan spiral bezemelerin etkilerini Blegen Erken Hellas Dönemi'nde Hellas etkilerine dayandırmaktadır[1058]. Öte yandan K. Branigan spiral bezemelerin Hellas kültüründen ziyade Minos etkileriyle ilişkili olabileceğini ileri sürmüştür[1059]. J. Mellart ise Menderes Vadisi'ndeki spiral motiflerin kökenini Kiklad Adası'yla ilişkilendirmiştir[1060]. Sonuç olarak bu motiflerin Ege Dünyası'yla ilişkili olduğu anlaşılmaktadır. Ancak Avrupa ve Transkafkasya'da da kullanımı mevcuttur[1061]. Erken Tunç Çağı için karakteristik olan spiral bezeme formu Bayraklı'nın yanı sıra en iyi örnekleri Troya'dan[1062] da bilinmektedir.

I. tabaka; Daha önceki tabakalarda stilistlik olarak yapılan antropomorfik kaplar I. tabakada daha belirgin şekilde yapılmıştır. Hamur ıslakken yapıldığı tahmin edilen kapta kaşlar yay şeklinde birbirine birleşik ve alın bölgesinden uca doğru genişleyen burun bir bütün halde yapılmış ve gözler yuvarlak bir kabartmayla şekil verilmiştir. Kahverengi hamurlu içi, dışı astarlı ve hafif perdahlıdır.**(Lev.112-3)** Amorf parçanın cidar kalınlığından ve formun kıvrımından anlaşıldığı kadarıyla parça dışa dönük ağız kenarlı orta boy bir çömleğin boyun kısmına ait olmalıdır[1063]. Kabın benzer örnekleri Troya III'te[1064], Aphrodisias[1065], Karataş-Semayük IIIA[1066], Seyitömer ETÇ

[1057]Şahoğlu, 2002, lev. 75,e.
[1058]Caskey ve Rawson, 1953, 256; Caskey ve Rawson 1951, figs. 154b, 238; Aruz, 1986, 164
[1059]Branigan, 1988, 189.
[1060]Mellaart, 1954.
[1061]Alin vd, 2020, 213
[1062]Blegen, 1963,figs.19, 22, 26, 29; Blegen, Caskey- Rawson, 1951, Fig. 244.23; Blum, 2016, 93, Fig.5
[1063] Eroğlu vd, 2022, 37.
[1064]Blegen et. al. 1950, 96.
[1065]Joukowsky, 1986, 371, fig. 310.
[1066]Mellink, 1968, Plate 82, fig. 15.

II[1067], Kumtepe IC2[1068], Baklatepe ETÇ II sonu[1069], Limantepe ETÇ II-III[1070] ve Çiledir Höyük ETÇ tabakalarında[1071] karşımıza çıkmaktadır.

3.3.4. Çanak Çömleklerin P-XRF Analizleri

Bayraklı Höyüğü (Eski Smyrna) Erken Tunç Çağı'na ait ele geçen çanak çömleklerin işlevlerine göre tipolojik sınıflandırılmasının yanı sıra üretimde kullanılan hammaddelerin kimyasal içeriklerini belirlemek amacıyla analiz yöntemi uygulanmıştır. Bu bağlamda analizler Ege Üniversitesi BAP birimi destekleriyle 31962 nolu projeden alınan madddi destek ile Dokuz Eylül Üniversitesi Torbalı Meslek Yüksekokulu İnşaat Bölümü, Doğal Yapı Taşları Teknolojisi Programında görev yapan Öğr. Gör. Dr. Ramazan Hacımustafaoğlu tarafından gerçekleştirilmiştir. Hem yaygın kullanımı hem de kısa sürede sonuç vermesi sebebiyle P-XRF analizleri yapılmıştır. **(Tablo 5, 6, 8)**

Çalışmalar gaga ağızlı testiler **(Şekil 53)**, omurgalı ve içten kalınlaştırılmış ağız kenarlı çanaklar **(Şekil 56, 57, 58)**, dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı çanaklar (beadrim) **(Şekil 54,55)**, yivli çanaklar (goblet) **(Şekil 59)** ve pyxis **(Şekil 52)** gibi kap formlarından oluşan grupları içermektedir. Bu gruplar Bayraklı Höyüğü'nün Erken Tunç Çağı tabakalarının çeşitli evrelerinde kullanılan kaplardan oluşmaktadır. Gaga ağızlı testiler 6 adet, omurgalı ve içten kalınlaştırılmış çanaklar 10 adet, dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı çanaklar (beadrim) 7 adet, yivli çanaklar (goblet) 5 adet ve 1 adet pyxis olmak üzere toplamda 29 adet çanak çömlek üzerinde P-XRF elamantal kimyasal analiz uygulanmıştır. Analizde Si, Al, Fe, Ca gibi ana elementlerin yanı sıra aynı zamanda Oksijen, N-Azot, C-Karbon gibi elementlerin bulunduğu light of elementler (LE) tanımlanmaktadır. Söz konusu elementlerin yanı sıra toplamda %100 lük dilimi tamamlanmayan kısmın ppm derecesinde (milyonda bir) elementlerden oluştuğu görülmektedir. Yapılan analizlerde ana elementler olan Si, Al, Fe, Ca dağılımlarına bakıldığında grupların kendi içinde oldukça büyük dalgalanmalar olduğu saptanmıştır. Örneğin silisyum (Si) %31 ile %18, kalsiyum

[1067]Efe ve İlaslı, 1997, 599-601, Pl. I, 15-18.
[1068]Sperling, 1976, Pl. 79, 823-824
[1069]Erkanal ve Özkan, 2000, s. 275, Res. 2
[1070] Arda 2002, 13-29; Erkanal ve Aykurt, 2017,174
[1071]Türktüzünvd, 2014, Res. 15, Fig. 15

(Ca) %15 ile %0,01, alüminyum (Al) %12 ile %5 ve demir (Fe) %7,8 ile %3,5 aralıklarında olduğu olduğu gözlemlenmektedir. Söz konusu aralıkların yüzdelik olarak büyük fark taşıması geniş bir tarih aralığını kapsayan Erken Tunç Çağ'da hem kil yataklarının değişkenlik gösterdiğini hem de çanak çömlek üretim sürecinde farklı tekniklerin uygulandığı düşüncesini akla getirmektedir. Gaga ağızlı testiler, omurgalı çanaklar ve gobletler gibi ortak form gruplarının dahi hem aynı tabakaya hem de farklı tabakalardan örnekler oluşturması ortaya çıkarılan değişkenliği çok iyi yansıtmaktadır.

3.3.5. Çanak Çömleklerin Genel Değerlendirmesi

Bayraklı Höyüğü'de 2017 ile 2024 yılları arasında tespit edilen 6 tabakada toplam 491 parça çanak çömlek üzerinde çalışılmıştır. Bunların 171 tanesi çanak, 118 tanesi çömlek, 28 tanesi kase, 6 tanesi fincan, 21 tanesi çömlekcik, 20 tanesi testi, 9 tanesi süzgeç, 8 tanesi pithos, 16 tanesi kapak, 3 tanesi pota ve tankard, kantharos, pyxis, bardak gibi kap türlerinden birer adet olmak üzere buluntu gruplarından oluşmaktadır. Ayrıca kapların parçalarında oluşan diplerden 43 adet, bezemeli parçalardan 13 adet, kulplardan da 29 adet parça incelenmiştir (**Grafik 7**).

Çanaklar incelenen kap parçaları içinde % 35 ini oluşturmaktadır. Kırmızı ve siyah astarlı malların ağırlıkta olduğu yüksek omurgalı kaplar VI. tabakadan itibaren görülmeye başlamaktadır. Blegen'in "A12" olarak tanıttığı bu çanaklar arkeoloji literatüründe "*anti-splash*" olarak da bilinmektedir. Söz konusu çanaklarda makara kulplar karakteristiktir. [1072] İçe dönük yüksek omurgalı çanakların bazıları yuvarlatılmış ve kalınlaştırılmış dudaklıdır (*Rolled-rim*). Yuvarlatılmış ve kalınlaştırılmış ağızlı çanaklar Kumtepe IB kültürünün en karaktestik formlarını oluşturmaktadır [1073] . Çanaklar da aynı zamanda yatay ip delikli tutamaklar da bulunmaktadır. V. tabakada görülen içten kalınlaştırılmış dudaklı çanaklar Blegen'in "A6" olarak tanımladığı formlardandır. Kumtepe IB çanaklarından gelişerek oluşturulmuştur. Ancak Bayraklı Höyüğü'nde içten kalınlaştırılmış dudaklı çanaklarda beyaz macunla doldurulmuş çizi bezemeli örnekleri henüz görmek

[1072]Blegen et. al. 1950, 223a, 253
[1073]Sperling, 1976, p. 332.

mümkün değildir[1074]. V. tabakada ip delikli tutamakların yanı sıra ağız üstünden yükselen boynuz çıkıntıları da görülmeye başlanmaktadır. Aynı zamanda V. tabakadan itibaren makara kulplu çanak çeşitleri de görülen yeniliklerdendir. Bu tabakada ağız altına memecik bezemeli örnekler de bulunmaktadır. IV. tabakada içe dönük ağızlı yüksek omurgalı çanaklarda koyu yüzlü mallar hakim olmaya başlar. Makara kulplar ve ip delik tutamaklar kullanılmaya devam eder. Bu tabakada kırmızı ve siyah renklere sahip malların yanı sıra parlak açkılı mallar (*Luster Ware*) dikkat çekmektedir. III. tabakada içe dönük yüksek omurgalı anti-splash çanakları oldukça azalmıştır ve değişikliğe uğramıştır. Kapların ağızları inceltilmiştir. Aynı zamanda bir kabın ağız üzerinde kazıma bezeme uygulanmıştır (FMS-8594). Omurgalı çanaklara sepet kulplar ve dikey ip delikli kulplar eklenmiştir. Makara kulplar da görülmeye devam etmektedir. Mal grupları daha çok kırmızı ağırlıklıdır. II. tabakaya gelindiğinde *anti-splash* örnekler oldukça azdır ve yalnızca koyu yüzlü mallardan oluşmaktadır. İnceltilmiş ağızlı derin çanaklar görülen örnekler arasındadır. I. tabakada yüksek omurgalı çanakların omurgaları ağız mesafesine göre değişkenlik göstermektedir. Koyu yüzlü mal grubunun yanı sıra az da olsa kırmızı mal grubu da bulunmaktadır. İnceltilmiş ağızlı ve yuvarlatılmış ağızlı (*roller-rim*) yatay ip delik tutamaklı örnekler birer adetle temsil edilmektedir. Aynı zamanda I. tabakada omurgalı çanaklarda dikkat çekici farklılar vardır. İçe dönük ağızlı, dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı omurgalı çanaklar yivli örnekleriyle ortaya çıkmıştır.

Yüksek omurgalı çanakların yanı sıra dışa dönük basit ağızlı çanaklar da görülmektedir. V. tabakada dışa açılan örneklerin birinde ağız üzerine hafif yükselen boynuz çıkıntısı bulunmaktadır. Aynı zamanda bu tabakada "S" profilli çanak çeşitleri az da olsa görülmeye başlamaktadır. IV. tabakada kullanılmaya devam eden dışa dönük basit ağızlı çanakların yanı sıra dışa çekik ağızlı çanaklar da görülmeye başlar. III. tabakada dışa çekik ağız kenarlı kapların büyük ve küçük ebatlı boyutlardaki kaplarla temsil edilmektedir. Dışa ağızlı çanaklarda yatay kulplu örnekler bulunmaktadır. I. tabakada da dışa çekik ağızlı kaplar az da olsa kullanılmaya devam etmiştir.

IV. tabakayla birlikte çanak repertuarında çeşitlenme görülür. İçe dönük ağızlı omurgalı çanaklara yivler eklenmiştir. Bu kaplarda koyu yüzlü malların yanı sıra

[1074]Blegen et. al. 1950, p.52-53.

kırmızı ve portakal kahverengi mal grupları da ilk defa görülmeye başlamaktadır. Aynı zamanda dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı (*bead-rim*) çanakların en erken örnekleri bulunmaktadır. III. tabaka da dışa kalınlaştırılmış ağızlı çanak örnekleri yivli ve yivsiz çeşitleriyle kullanılmaya devam etmektedir. Kahverengi ve kırmızı tonlar hakimdir. II. tabakada dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı çanak örnekleri derin bir forma kavuşmuştur. Aynı zamanda bu örnekler daha çok içe dönük ağızlıdır. Dışa Kalınlaştırılmış bir örneğin sepet kulbu memecik bezemelidir (CKA-3576). II. tabakada görülen yeniliklerden biri de ağız üzerine işlenen yivli bir örnekte görülür (BUL-2704). Bu örnek *bead-rim* repertuvarı dışındadır. I. tabakada da kullanılmaya devam eden kap formu daha çok kırmızı mal grubundan oluşmaktadır.

III. tabakada "S" profilli ve yivli çanaklar ile basit ağız kenarlı yuvarlak omurgalı çanaklar görülen yeniliklerindendir. "S" profilli çanaklar kahve kırmızı tonlarına hakim mal gruplarından oluşmaktadır. Yuvarlak omurgalı çanakların birinin ağız altında boya bezeme bulunmaktadır (FOI-8826). II. tabakada "S" profilli ve yuvarlak omurgalı çanaklara sepet kulplar eklenmiştir. I. tabakadaki yuvarlak omurgalı çanaklarlar hem sepet kulplu hem de ağız altında dalgalı bezemeleriyle tespit edilmiştir.

I.tabakaya gelindiğinde tespit edilen "S" profilli çanakların formu arkeoloji literatüründe *goblet* olarak tanımlanmaktadır. Sepet kulpların gövdeye bağlanan kısımları yivlidir. Yüksek kaideli örnekleri de bulunmaktadır. Goldwash ve silwerwash mal gruplarındaki örneklerini görmek mümkündür. Hemen hemen her örneğin ağız altı ve omurgası arasında yivleri bulunmaktadır. Aynı zamanda I. tabakada tek bir örnek üzerinden görülen yeni bir kap türü bulunmaktadır. Kabın ağız üstünde dört sıra yiv işlenmiştir. Ağız altında ise temsili bir makara kulp eklenmiştir(GGH-9905).

Çömlekler 6 tabaka boyunca görülen kapların % 24'ünü oluşturmaktadır. Boyunlu ve boyunsuz olarak iki ana bölüm olarak ayrılmaktadır. VI. tabakada yalnızca boyunsuz örnekleri ele geçmiştir. Bunun sebebi dar bir alanda çalışılmış olması olabilir. Dışa ve içe dönük ağız yapılarıyla çeşitlenen çömleklerde dikey kulplar ve ağız altına doğru uzanan dikey kabartma bezemeler bulunmaktadır. Erken tabakadan itibaren koyu yüzlü mal grubunun hakim olan çömleklerde V. tabakada koyu yüzlü mal grubunun yanı sıra kırmızı ve kahve mal grupları da dahil olmaktadır. IV.

tabakada kahve, kırmızı ve siyah mal grupları belirgin şekilde renk skalasını oluşturmaya devam etmektedir. III. tabakada kullanılan mal gruplarının yanı sıra kullanılan bir parçada gold wash mal grubu dikkat çekmektedir. II. tabakada kırmızı ve kahve mal grupları belirgin şekilde yoğunluk oluşturmaktadır. I. tabakada mevcut mal gruplarına krem ve boyalı örneklerde dahil olmuştur. V. tabakaya gelindiğinde çömleklerin boyunlu formları da tespit edilmiştir. Dışa çekik ağızlı olan çömleklerin küçük boyutlu olanların yanı sıra büyük boyutlu olanları da bulunmaktadır. Büyük boyutlu çömleklerin gövde üzerinde memecik bezemeleri bulunmaktadır. Boyunsuz formdaki çömleklerin bazılarında dikey kulplar, yatay ip delik tutamaklar görülmektedir. Dikey tutamakların bazıları ağız altına yanlamasına olacak şekilde eğik olarak eklenmiştir. V. tabakada tek örnekle temsil edilen akıtacaklı çömlek dikkat çekmektedir. Çömlekler V. tabakada genellikle kahverengi ve kırmızı tonlarındadır. IV. tabakada dışa açılan boyunlu çömlekler kullanılmaya devam etmiştir. Boyunsuz çömleklerde ise dikey kulpların yanı sıra ağız altında uçları aşağıya bakan at nalı biçimli tutamaklar, ağız üstüne yükselen boynuz çıkıntılar yeniliktir. Mal gruplarında bir değişiklik gözlenmemektedir. III. tabakadaki boyunlu çömleklerde iç kısıma işlenen yivler bir yeniliktir. Çömleklerin üzerine kapatılan kapaklarla ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Aynı zamanda bu grupta görülen gold wash mal grubu dikkat çekicidir. Boyunsuz çömleklerde at nalı biçimli tutamaklar devam ederken ağız üzerinde yükselen üçgen biçimli boynuz çıkıntılar net bir şekilde tespit edilebilmiştir. Kırmızı ve kahverengi mal grubu hakim olmaya devam etmektedir. II. tabakadaki boyunlu çömleklerin bazılarında boyun kısmının uzadığı görülmektedir. Gümüş takı grubuyla ele geçen çömlek tipi henüz Bayraklı'da tespit edilen tek örnektir. Dört adet dikey kulplu ağız altı yivlidir. Boyunlu çömleklerde kabın içine uygulanan yivler devam etmektedir. Aynı zamanda ağız kısmı keskin bir şekilde dışa açılan ve ağız üzerine işlenen yivli çömlekler II. tabakayla birlikte görülmektedir. Bazı boyunlu çömleklerin küresel gövdeli olacak şekilde form kazandığı tahmin edilmektedir. Boyunsuz çömleklerdeki atnalı biçimli tutamakalar ve boynuz çıkıntılar gibi gelenekler II. tabakada da devam etmektedir. Bu geleneklerin yanı sıra stilistik insan yüzleri ve dikey kısa çizgi kabartma bezemeler görülen yeniliklerdendir. Üçgen boynuz çıkıntılı örneğin yatay ip tutamak izi bulunmaktadır. Mal gruplarında kırmızı renk hâkim olmaya başlamıştır. I. tabakada boyunlu çömleklerde çeşitlilik artmaktadır. Ağız yapıları dar ve geniş formda olan çömleklerin yanı sıra omurgalı örnekleri de görmek mümkündür.

Çömleklerin boynuna uygulanan yivler oldukça yaygındır. Bunların yanı sıra ağız biçimlerindeki farklılar da göze çarpmaktadır. Dışa Kalınlaştırılmış ağız kenarlı, dışa çekik ağızlı, içe kalınlaştırılmış ağız kenarlı, içe dönük ve dışa dönük ağızlı form çeşitliliğinde örnekler görülmektedir. Çömleklerin bazılarında dikey oluklu ve oluksuz kulpları ve memecik bezemeleri bulunmaktadır. İçe kalınlaştırılmış bir formun yine iç kısmına uygulanmış yivleri bulunmaktadır. Dar boyunlu küresel gövdeli bir form tüme yakın olarak ele geçse de ağzı kırık olduğu için ağız yapısının formu bilinmemektedir. Dikey iki adet kulpları olduğu anlaşılmaktadır. Boyunsuz çömleklerde dikey kulp ve atnalı biçimli tutamak geleneği devam etmektedir. Kahve, kırmızı ve siyah malların yanı sıra krem ve bir adet boyalı örnek yenilikler arasındadır.

Kaseler kap formları arasında % 6 lük bir dilimi oluşturmaktadır. V. tabakadan itibaren ele geçmiştir. Omurgalı içe dönük kapların küçük ebatlı formlarından oluştuğu söylemek mümkündür. Aynı zamanda dışa dönük ağızlı örnekleri de bulunmaktadır. Dışa dönük formdakilerde ağız altına uzanan dikey kabarma bezeme ile ağız üstünde küçük boynuz çıkıntıları olan bezemeleri görmek mümkündür. IV. tabakada benzer kap formlarının daha derin örnekleri karşımıza çıkmaktadır. Omurgalı içe dönük kaselerin yanı sıra dışa açılan ağızlı basit ağız kenarlı kaseler de görülen formlar arasındadır. Omurgalı örneklerin birinde bulunan dikine ip delik tutamak ilk defa görülen formdadır. Kaseler IV. tabakada daha çok koyu mallardan oluşmaktadır. III. tabakaya gelindiğinde kaselerde çeşitlilik artmaktadır. Bu tabakada içe dönük omurgalı ve dışa açılan ağızlı kaselerin yanı sıra ilk defa "S" profilli kaseler de ortaya çıkmıştır. Omurgalı kaselerde makara kulplar vardır. Aynı zamanda omurgalı kaselerin arasında bir örnek dikkat çekicidir. Bu kasede ağız ve omurga arasında yatay kazıma çizgilerle bezemeler oluşturulmuştur. Mal grubu açısından da diğer kaselerden oldukça farklıdır. Koyu yüzlü açkılı, kırmızı ve krem üstüne koyu kahve astarlı mal grupları görülen diğer çeşitliliklerdendir. II. tabakada "S" profilli kaseler kullanılmaya devam etmiştir. Yenilik olarak gövdeye işlenen yivler göze çarpar. Ucu inceltilmiş ağız kenarlı derin kase de ilk defa karşımıza çıkmaktadır. Dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı kase ise sepet kulpludur. Koyu yüzlü mallar çoğunlukta olmak üzere kırmızı mal grubundan da örnekler bulunmaktadır. I. tabakada "S" profilli, yuvarlak omurgalı, yüksek omurgalı formlarda kaseler çeşitlilik gösterir. Yuvarlak omurgalı kaseler kullanılan yeni formlardır ve bu

formlarda kırmızı renkte mal grubu hakimdir. Düz dipli "S" profilli kase tüme yakındır ve tek örnek olması açısından da dikkat çekicidir. Koyu mallar ve kırmızı mallar hakimdir. Bu mal grupları arasında koyu hamur üstüne gri renk astar uygulaması yapılmıştır.

Çömlekcikler en erken tabakadan itibaren karşımıza çıkmaktadır ve kap formları arasında % 4 lük dilimi kapsayan kaplardır. VI. tabakada tek örnekle temsil edilen çömlekcik formu akıtacaklıdır. Elle şekil verilmiş kabaca yapılmıştır. V. tabakada dışa açılan ağızlı koyu mala sahip bir çömlekcik bulunmaktadır. IV. tabakada da çeşitli formlarda çömlekcikler karşımıza çıkmaktadır. Dışa açılan ağızlı formların yanı sıra üçayaklı çömlekcik formuda yer almaktadır. Dikine ip delik tutamaklıdır. ETÇ III/II'nin spesifik kap formları arasındadır. III. tabakaya gelindiğinde çölekciklerin çeşitliliğinde ve sayıca oranlarında artış olmuştur. "S" profilli ve içe dönük ağızlı çömlekler tespit edilmiştir. El yapımı olan kaplar arasında oldukça küçük boyutlu çömlekler de vardır. Örneklerden birinin ağız altında ip asmak için olduğu tahmin edilen delikler bulunmaktadır. Diğer bir örnek oldukça sığ yapılmış ve kabın ağız altında kabartma küçük dalga motifi bulunmaktadır. Bu örnekler kahve mal grubundandır. Kalan diğer formlar ise koyu mal grubuna aittir. "S" profilli formların birinde sepet kulp olduğu tahmin edilen kulp kırığı dikkat çekicidir. II. tabakada "S" profilli çömlekcikler devam ederken dışa dönük ağızlı ve basit ağız kenarlı örnekler görülen yeniliklerdendir. Basit ağız kenarlı örnek oldukça kaba yapılmış ve koyu renkli mal grubuna aittir. "S" profilli çömlekçik modelinin dikey kulplu olduğu görülmektedir. Bu örnekler kahvemsi kırmızı mal grubundadır. I. tabakada çömlekcik repertuvarı oldukça değişikliğe uğramıştır. "S" profilli çömlekcik formu tamamen ortadan kalkmıştır. Onun yerini oldukça küçük ebatlarda elle yapılmış dikey ilmik kulplar eklenmiş modeller almıştır. Örneklerin tamamının ağzı içe dönüktür. Bir ya da iki adet olmak üzere yapılmış ilmik kulpların yanı sıra ağız altında memecik bezeme ve ip deliği için açılmış delikler yer almaktadır. Neredeyse tamamı koyu kaba mal grubuna aittir.

Bayraklı Höyüğü'nde **fincan** formu genele göre küçük bir oranda karşımıza çıkar. En erken tabakadan itibaren az da olsa görülmektedir. IV. tabakada tek dikey kulplu bir örnekle temsil edilmektedir. Kaba ve kahve mal grubuna aittir. V. tabakada herhangi bir fincan formu bulunmazken **bardak** formu olarak yorumladığımız kap formu içecek kabı olarak ilişkilendirilmektedir. Fincana göre daha büyüktür ve yine dikey

ilmik kulpludur. IV. tabakadaya gelindiğinde fincan formları çeşitlilik göstermektedir. III. tabakada da fincan kullanımının devam ettiği görülmektedir. Dışa açılan ağızlı ve omurgalı bir forma sahiptir. Gövdesi yivli örneklerintek kulplu olduğu görülmektedir. Fincanlar bu tabakada kırmızımsı kahve mal gruplarından oluşmaktadır. Benzer formlar ve dikey kulplar devamlılığı göstermektedir. II. tabakada herhangi bir fincan formu bulunmazken içerecek kabı olarak kullanıldığı tahmin edilen form **kantaros** olarak yorumlanmıştır. Fincana göre boyutları oldukça büyüktür. I. tabakada ise fincan formuna ait herhangi bir kap türü bulunmamaktadır.

Testiler kap formları arasında az da olsa neredeyse tüm tabakalarda karşımıza çıkmaktadır. VI. tabakada en erken örnekleri tespit edilen testi türü gaga ağızlı testilerdir. İki adet olarak ele geçen testilerin bir tanesi küresel gövdeli ve memecik bezemelidir. Dikey kulplu ve sivri gaga ağızlı olduğu anlaşılmaktadır. Koyu kahve mal grubuna aittir. Diğer gaga ağızlı testinin ise sadece ağız kısmı tüme yakınken gövdesi eksiktir. Kesik gaga ağızlı olan testi oldukça iyi açıklanmıştır. Dikey kulpludur ve koyu mal grubuna aittir. V. tabakada testi kullanımı devam etmektedir. Bu tabakadaki örnekler sivri gaga ağızlı örneklerden oluşmaktadır. Küçük boyutlu olan bir örnek tüme yakın ve kırmızı mal grubuna aittir. Diğer örnekler siyah ve açkılı mallardandır. Dikey kulplu oldukları anlaşılmaktadır. IV. tabakada sivri gaga ağızlı testi tek örnek olarak ele geçmiştir. Kırmızı tonlarındaki mal grubuna aittir. Dikey kulplu olan örneğin kulbun tepe noktasında üçgen bir boynuz çıkıntısı bulunmaktadır. Ayrıcaca kulbun gövdeye soket kulp şeklinde monte edildiği görülmektedir. III. tabakayla birlikte testi formları değişikliğe uğramaktadır. İlk defa bu tabakada yonca ağızlı testiler karşımıza çıkmaktadır. Kırmızı mal grubundan oluşmaktadır. Bu tabakada diğer bir yenilik ise yüksek boyunlu testi örneğidir. Kırmızımsı mal grubuna ait olan testinin ağız kısmı kırıktır ancak dikey kulplu olduğu tahmin edilmektedir. II. tabakada da yonca ağızlı testi kullanımı devam etmiştir. Hem büyük hem de küçük ebattaki yonca ağızlı testiler kırmızı ve koyu mal grubuna aittir. Yonca ağızlı testilerin yanı sıra sivri gaga ağızlı testiler tekrar tespit edilmiştir. Sadece ağız kısımları ele geçen testilerin kırmızı ve siyah mal grubuna ait olduğu görülmektedir. I. tabakada da benzer formlu testiler hala kullanılmaktadır. Yonca ağızlı testiler çoğunluğu oluştururken sivri gaga ağızlı testi tek örnekle temsil edilmektedir. Yonca ağızlı testiler koyu ve kahve mal grubundan sivri gaga ağızlı testi ise kırmızı mal grubundan oluşmaktadır. **(Şekil 62)**

Bayraklı Höyüğü'nde görülen kaplardan biri de **pithoslar**dır. Kap formları arasında az da olsa bir yüzdelik sahibidir. VI. tabakadan itibaren görülmeye başlar. Depolama amaçlı kullanıldığı tahmin edilen oldukça büyük bir gövdeye sahiptir. Ağız ve dip kısımları bilinmeyen pithosun gövdesinde bir adet uçan kulp bulunmaktadır. Kırmızı mal grubuna aittir. V. tabakada bir pithosun yalnızca kabartma bezemeli kısmı ele geçmiştir. IV. tabakaya gelindiğinde aynı bezeme geleneğinin devam ettiği görülmektedir. Bu tabakadaki pithosların boyutları oldukça büyümüştür. Hafif dışa dönük ağızlı olan kapların diplerinin düz olduğu da görülmektedir. Kırmızı mal gruplarından oluşmaktadır. III. tabakadaki pithosların yalnızca ağız kısımları ele geçmiştir. Bu yüzden formu ya da bezemeleri hakkında yorum yapmak mümkün değildir. Kaba mal grubuna aittir. II. tabakada pithosların ağız kısımları dışa dönüktür. Boyunlu olduğu görülen pithosların boyun kısmında yivler bulunmaktadır. Kahve ve koyu mal grubuna aittir. I. tabakadaki pithos tek örnekle temsil edilmektedir. Düz dipli, şişkin karınlı olan pithosun karın kısmında bir akıtacak bulunmaktadır. Dikey kulbu olan kabın ağız formu bilinmemektedir. Koyu kahve mal grubuna aittir. Pithosların neredeyse tüm tabakalarda kaba şekilde işlendiğini görmek mümkündür.

Kap repertuvarındaki bir diğer tür ise **süzgeç**lerdir. Arkeoloji literatüründe "*cheese pot*" olarak tanımlanan kapları Bayraklı Höyüğü'nde de neredeyse tüm tabakalarda görmek mümkündür. VI. tabakadan itibaren görülmeye başlayan süzgeç formu oldukça kaba bir şekilde ve elde yapılmıştır. Bazı formların ağzı dışa doğru açılmakta bazı formların ise genellikle ağızları dik oturmaktadır. Ağzının hemen altına işlenen deliklerle kaplar şekil almaktadır. Tüm tabakalardaki süzgeç formlarının birbirine benzemesinin yanı sıra sadece I. tabakadaki süzgeç formunun kâse niteliği taşıdığını söylemek mümkündür.

Kaplara ait olan ve belirli bir form veren diğer buluntu grubu **kulplar**dır. En erken tabakalardan itibaren görülmeye başlayan kulplar zamanla çok fazla çeşitlilik göstermektedir. VI. tabakada tek örnekle temsil edilen kulp türü mahmuzlu kulptur. Kabaca şekil verilmiş ve elle yapılmıştır. V. tabakaya gelindiğinde mahmuzlu kulp kullanım geleneği devam etmektedir. Bu defa mahmuzlu kulp daha keskin hatlara sahiptir. Bu tabakada mahmuzlu kulbun yanı sıra görülen bir diğer kulp da oluklu kulptur. Koyu yüzlü ve açıklıdır. IV. tabakada kulplar dikey ve yatay olarak şekillenmektedir. Aynı zamanda bu tabakada görülen ortasında deliği olan üçgen

kulbun da testilerde ve çömleklerde kullanıldığı tahmin edilmektedir. Kulpların yanı sıra kapların ağız altına ya da gövdeye işlenen at nalı biçimli tutamaklar da kulp kategorisinde incelenmektedir. Atnalı biçimli tutamakların IV. tabakadan en geç tabakaya kadar kullanımı devam etmiştir. III. tabakada kulp çeşitliliğinin oldukça arttığını görmek mümkündür. Dikey oluklu-oluksuz kulplar, sepet kulp, kare ve burgu kulplarla birlikte formlardaki çeşitlilik göze çarpmaktadır. Kahve, kırmızı ve kaba mallara ait kulplardan oluşmaktadır. Bazı kırmızı ve koyu yüzlü malların açkılı olduğu görülmektedir. II. tabakada devam eden burgu kulpların yanı sıra ele geçen şerit kulp bir yeniliktir. Aynı zamanda bu tabakada işlevsel şekilde yapılmış tutamak örnekleri de mevcuttur. I. tabakada mahmuzlu kulp kullanımı geleneği tekrar görülmektedir. Kulpların yanı sıra bu defa çeşitlilik tutamaklara yansımıştır. Yuvarlak biçimli, boynuz biçimli, ve kare ip delikli tutamak gibi formlardan oluşmaktadır. Tutamakların bazılarına işlenen deliklerin kabı asmak amacıyla yapıldığını akla getirmektedir.

Kaplarda görülen diğer bir form grubu da kapların zemine oturmasını sağlayan **dip**lerdir. ETÇ boyunca Bayraklı'da çok fazla çeşitlilikte tespit edilmiştir. En erken tabakada üçayak formunda dip örnekleri ele geçmiştir. Üç adet örnekle temsil edilen üçayaklar hem sivri hem de kare uçludur. V. tabakada üçayakların çeşitliliğinde artmıştır. Ayrıca büyük boyutlu kaplara ait üçayaklar da ele geçmiştir. Bu boyuttaki üçayakların daha çok pişirme kabı olarak kullanılma amacıyla yapıldığı tahmin edilmektedir. Üçayakların yanı sıra V. tabakada düz dipler de bulunmaktadır. Düz diplerin kase formu taşıyan kaplara ait olduğu görülmektedir. Genellikle koyu yüzlü mallardan oluşmaktadır. Bir kaba kırmızı astarlama işlemi uygulanmıştır. Bu işlem sırasında kabın içine de herhangi bir şekil vermeyen astarlama/boyama işlemi yapıldığı görülmektedir. IV. tabakada düz dip ve üçayak formları değişikliğe uğramadan devam etmiştir. Bunun yanı sıra halka dipler ve yüksek kaideler görülen yeni formlardandır. Kap formları kullanımının değişmesiyle paralel bir değişim olduğu gözlenmektedir. III. tabakada düz, halka dip ve üçayak kullanımı benzer şekilde devam etmektedir. II. tabakada düz dipli kapların bazılarının boyutları büyüktür. Düz diplerin yanı sıra yüksek kaide kullanımı da sürdürülmüştür. I. Tabakada düz dip, halka dip, yüksek kaide ve üçayaklar kullanılmıştır. Bazı düz dip ve üçayakların büyük boyutlu kaplara ait olduğu görülmektedir.

Bezemeler kabın çeşitli bölgelerine işlenen motiflerdir. Kazıma, kazıma çizi, sokma nokta, kabartma ve boyama ve son olarak boyama şekilde uygulanmış örnekler bulunmaktadır. En erken tabakadan itibaren görülmektedir. VI. tabakada kazımayla rastgele işlenmiş çizgi bezemeler, nokta ve kabartma şeklinde memecikler kullanılmıştır. V. Tabakada ağız altında uygulanan kabartma ya da ağız üstüne uzanan boynuz çıkıntıları kapları şekillendirmektedir. Pyxis örneğinde kabın gövdesine kazıma çizgilerle geometrik şekiller oluşturulmuş ve içi beyaz macunla doldurulmuştur. Aynı zamanda bu tabakada kazımalarla ve kabartmalarla oluşturulmuş çeşitli bezeme şekilleri de uygulanmıştır. IV. tabakada herhangi bir estetik amaçlı bezeme kullanımına rastlanmamıştır. III. tabakaya gelindiğinde kazıma bezeme şekillerinin kabın ağız kısmına, ağız ve omuz arasına uygulandığı görülmektedir. Kabartma şeklinde uygulanan bezemeler spriral daire şeklinde ya da kısa küçük kabartma çubuklar şeklindedir. III. tabakada aynı zamanda boya bezemeli kap örneklerine de rastlanılmaktadır. Kabın ağız altına bant şeklinde uygulanan örneğin yanı sıra ele geçen tankard üzerindeki boya bezeme şimdiye kadar Bayraklı Höyüğü'nde ele geçen tek örnektir. II. tabakada bezeme şekilleri kabartma ve boyama şeklinde devam etmektedir. Gümüş takı grubuyla birlikte tespit edilen kabın içinde astarlama sırasında yapıldığı tahmin edilen boyama şeklinde dikey şerit çubuklar işlenmiştir. Memecik bezemelerin sepet kulplara da işlendiği görülmektedir. II. tabakada kabartma bezemeler stilistik şekilde yüz şeklinde işlenmeye başlamıştır. I. tabakada kabartma bezeme motiflerinde artık işlenen yüzler daha da belirgindir. Aynı zamanda bu tabakada kabartma şeklinde bıyık motifleler de işlenmiştir. Bir çömlek üzerinde açık kahve üzerine kırmızı boya bezeme motifleri bezeme örnekleri arasında yer almaktadır (**Şekil 53**).

Ele alınan kap formları arasında **kapak**lar % 3'lük dilimi oluşturmaktadır. V. tabakadan itibaren kapak örnekleri karşımıza çıkmaktadır. Bu tabakada taç biçimli kapak tek örnektir. IV. tabakada kapak çeşitliliği ve yoğunluğu artmaktadır. Kapak skalası taç biçimli ve kubbe biçimli kapaklardan oluşmaktadır. Kapaklar koyu yüzlü ve kaba mallardan oluşmaktadır. III. tabakada taç biçimli kapaklara oval formdaki kapak örneği de dahil olmuştur. Oval biçimli formun üzerinde aynı zamanda kulp kırıkları da bulunmaktadır. Kubbe biçimli kapaklara rastlanılmamıştır. II. tabakada taç biçimli kapaklar tek çeşit olarak karşımıza çıkmaktadır. Üzerindeki kulp kırıklarının Batı Anadolu'daki örneklerine bakıldığında çaprazlama bir şekilde

konumlandığı görülmektedir. I. tabakada kapak repertuvarı tamamıyla değişmiştir. İki adet tüm halde ele geçen kapakların ikisi de kubbe biçimlidir. Ancak üzerinde yer alan kulpları kare ve sivri uçlu şekilde formlandırılmıştır. Kapağın üzerinde yer alan sivri ucu eğik olarak şekillendirilmiştir.

Çanak çömlekler arasında değerlendirilen formlardan biri de **potal**ardır. Maden ergitmek için kullanılan potaların Bayraklı Höyüğü'nde de ele geçmesi madenciliğe işaret eden en önemli bulgulardandır. Şimdiye kadar yapılan çalışmalarda IV., III., ve II. tabakada ele geçen ve pota olduğu tahmin edilen formlar değerlendirilmiştir. Oldukça kaba biçimde şekillenmiştir. Örneklerin yüksek ısıya maruz kaldığı gözlemlenmektedir. Hem pota, kalıp, üfleç gibi üretim malzemelerinin hem de bronzdan yapılmış eserlerin tespit edilmesi Bayraklı Höyüğü'nde bu alandaki uzmanlaşmayı ve üretimi göstermektedir.

Bayraklı Höyüğü'nde ETÇ'nin erken evrelerinde görülen çanak çömlek özellikleri bölgesel olarak Batı Anadolu'daki diğer yerleşimlerle ortak benzerlik göstermektedir. Bayraklı'da ele geçen siyah açkılı mallar ve gaga ağızlı testiler, Kumtepe IB, B. Menderes, ve Frigya Bölgesi'yle paralel bir biçimde benzerlik göstermektedir. Ancak bu bölgelerde görülen pencereli- penceresiz kaideler henüz Bayraklı Höyüğü'nde tespit edilememiştir. Kırmızı astarlı ve açkılı mallar, basit profilli kaseler ve ilmik kulplar B. Menderes ve Frigya Bölgesi'yle benzerliği gösteren unsurlardır. Bayraklı'da ele geçen *roller-rim* kaseler makara kulplar ve üçayaklı kaplar Kumtepe IB ile benzerlik göstermektedir[1075].

Çanaklardaki makara kulplar V. tabakada bir örnekle temsil edilmekte ve asıl kullanımı IV. tabakadan itibaren yoğunlaşmaktadır. En yoğun kullanılan yatay ip delik tutamakların ve testiler üzerinde yer alan memecik bezemelerin en erken tabakadan itibaren görülmektedir. Bayraklı'da kaplarda görülen bu özellikler ETÇ I için İzmir ve çevresinde yer alan diğer yerleşimlerle birlikte bir uyum sergilemektedir. Boynuz şeklindeki çıkıntılara da çanaklara da epeyce rastlanmaktadır. V. tabakada ele geçen pyxis örneği Troya ve İzmir grubunda yer alan yerleşmeler için karakteristiktir. Bayraklı Höyüğü'nde en erken tabakadan itibaren tespit edilen üçayaklar yine Troya, Limni ve İzmir grubunda yer alan yerleşmelerle paralel bir şekilde benzerlik göstermektedir. Üçayaklı mutfak kapları

[1075] Sarı 2012, 89, tab.2.

Beycesultan, Göller Bölgesi'nde ve Frigya Bölgesi'nde ETÇ II'den itibaren yaygınlaşmaktadır. Neticede ETÇ I'de Bayraklı Höyüğü'nün coğrafi bir bütünlük içeren Troya ve İzmir ve çevresinde yer alan alan yerleşmelerle birlikte kültürel bir yakınlık içinde olduğunu söylemek mümkündür.

ETÇ II'yi kapsayan IV. tabakada tıpkı Troya'da[1076] olduğu gibi parlak açkılı malların (*Luster Ware*) yoğunlaştığı görülmektedir. Aynı zamanda bu tabakada daha sık karşılaştığımız yiv bezemeleri Yukarı Menderes Bölgesi (Beycesultan)[1077] paralel özellikler göstererek iyice yaygınlaşır. Bayraklı Höyüğü'nün ETÇ II'ye tarihlenen IV. tabakasında rastlanan makara kulplar, boynuz şeklinde ip delikli çıkıntılar ve kabartma hilal biçimli tutamaklarlar İzmir ve Büyük Menderes'te yer alan yerleşimlerle paralellik içinde gelişim göstermektedir. Bayraklı Höyüğü'nde "S" profilli çanakların kullanımının Demircihöyük ETÇ II'ye tarihlenen LM evrelerindeki[1078] kullanımla eşzamanlıdır. ETÇ II evresinde Küllüoba'da portakal astarlı parlak açkılı mallar (*Red Coated*)[1079] erken örnekler olarak görülmektedir. Bu mallar ETÇ III'de Batı Anadolu'da oldukça yaygın kullanılacaktır[1080]. Bayraklı'da da mal grubu içesinde IV. tabakadan itibaren benzer mal grubunu az da olsa görmek mümkündür.

Erken Tunç Çağ III evresinde tüm Batı Anadolu Bölgesi'nde belirgin değişiklikler yaşanmaktadır. Belirli mal grupları ve formlarda yenilikler görülmektedir. Parlak kırmızı açkılı mal (*Red Coated Ware*), portakal rengi astarlı mal, Film astarlı (*Wash Ware*) ve yalın mal (*Nubble Ware*) gibi malların kullanımı yoğunlaşmıştır. Bunun yanı sıra, tankard, Suriye şişesi, depas, yalın mallara ait tabaklar gibi yeni formlar ortaya çıkmıştır. Troya'da içe dönük omurgalı kaseler (*anti-splash*) çanakların çoğu içe doğru kıvrılan formlara dönüşmektedir[1081]. Bu dönem de insan yüzlü boyunlu çömlekler ve bıyık motifleri Troya için karakteristik hale gelmektedir[1082]. Bunun yanı sıra Troya'da III. Yerleşmede A11 olarak adlandırılan "S" profilli ve genel olarak çark yapımı olan kaseler ortaya çıkmıştır[1083]. ETÇ III'de yaygın olarak

[1076]Blegen et. al. 1950, 220.
[1077]Lloyd ve Mellaart, 1962, 151.
[1078]Efe, 1988, Taf. 38/11-12; 40/12-16; 43/13-18; 44/15-18; 55/4-8; Efe 1988., Taf. 38/11-12; 40/12-16; 43/13-18; 44/15-18; 55/4-8.
[1079]Blegen et. al. 1950, p. 221
[1080] Sarı, 2009, 92.
[1081]Blegen et. al. 1950, 226.
[1082]Blegen, 1950.
[1083]Lloyd ve Mellaart, 1962, 201.

kullanılan diğer bir kap türü de ağız üzerinden yükselen çift kulplu kaseler (gobletler)dir. Kaideli ve kaidesiz depaslar ve gobletler güney Batı Anadolu için oldukça karakteristiktir[1084]. Az sayıdaki akıtacaklı küpler Erken Minos III kültürü ile olan ilişkileri temsil eder. Genel olarak ETÇ III ile görülen bu değişiklik ve yenilikleri Bayraklı Höyüğü'nün III ve II. tabakasında da gözlemlemek mümkündür. Parlak kırımızı açkılı ve portakal rengi astarlı malların oranı oldukça düşüktür. Şu ana kadar depas ya da Suriye şişesi gibi kap formlarını tanımlanan formları görmek mümkün değildir. Bayraklı Höyüğü'nde tankard örneği de çok yaygın olmasa da ithal bir kap üzerinden tanımlanabilmektedir. Erken Hellas III dönemine ait olduğu düşünülen kap adalarla olan ilişkileri göstermesi açısından da oldukça önemlidir. Höyükte III. tabakadan itibaren çark kullanımı kapların sayısında artış olduğu da görülmektedir. III. tabakadan itibaren artan goblet formları da Batı Anadolu'da görülen değişikliklerle uyum içindedir. I. tabakada ele gene akıtacaklı çömlek de Erken Minos III kültürü içinde paralellik göstermektedir.

Orta Tunç Çağı'na geçiş dönemi W. Orthmann tarafından *übergangsperiode* olarak adlandırılmaktadır[1085]. Daha çok Orta Anadolu için tanımlanan bu dönemde görülen çanak çömlekler koyu kırmızı-kahverengi, portakal rengi astarlı ve genellikle ince hamurlu bir mal grubudur[1086]. Kalınlaştırılmış dudaklı (*bead-rim*) çanaklar, ince çizi bezemeler, baskı nokta bezeme, kabartma bıyık ve kablo motifi gibi özellikler geçiş evresinde görülen özelliklerdir[1087]. Bu özelliklerin çoğunu Bayraklı Höyük'te de görmek mümkündür. Tıpkı Troya'da[1088] ve Limantepe[1089] olduğu gibi yassılaştırılmış bead-rim dudaklı ve omurgalı çanak çömlekler, "S" profilli kâseler ve gobletler Bayraklı'nın da geçiş evresinde görülen formlardır.

3.4. Küçük Buluntular

Bayraklı Höyüğü'nde 2017-2024 yılları arasında batı açmasında gerçekleştirilen kazı çalışmalarında höyüğün en erken tabakası VI. tabakadan itibaren I. tabakaya kadar farklı hammaddelerde üretilmiş buluntulara rastlanılmıştır. Pişmiş toprak, taş, kemik,

[1084] Sarı, 2012, 179.
[1085] Ortmann, 1963, 10, 99.
[1086] Lloyd et. al. 1962, 262. C
[1087] Efe, 1994,24.
[1088] Blegen et. al. 1951, 225.
[1089] Günel, 1999b, 44.

metal, deniz kabuğu, hayvan boynuzundan üretilmiş örnekler tespit edilmiştir. Buluntu yoğunluğu pişmiş toprak ve taştan üretilmiş olanlardandır. Pişmiş topraklarda ağırşaklar, dokuma tezgah ağırlıkları ve makaralar dikkati çeker. Figürin başı, fırça, tıpaç, damga mühür pişmiş topraktan yapılmış diğer ürünlerdir. Taş eserler çakmaktaşı, mermer, obsidyen, bazalt gibi kayaç türlerinden üretilmiş perdah taşı, dilgi, delici, perdah taşı, biley taşı, kırma öğütme taşları ve idolden oluşmaktadır. Kemiklerde bız ve deliciler öne çıkmaktadır.

Küçük ve dar bir alanda çalışılan ve henüz çok yeni tespit edebildiğimiz VI. tabakadaki buluntular arasında çakmaktaşları ve metal eserler çeşitlilik göstermektedir. VI. tabaka çok dar bir alanda çalışılmış olsa bile ele geçen buluntular günlük yaşama ilişkin yorum yapmamıza olanak tanımaktadır.

V. tabakaya ait bulgular yine aynı alandan gelmesine karşın kısmen VI. tabakaya göre biraz daha geniş alanda çalışıldığı için daha çeşitlidir. Bu tabakada taş ve metal aletler dışında pişmiş toprak buluntulara da rastlanılmaktadır.

IV. tabakaya ait olan buluntular yine V. tabakanın bir üst evresi olarak aynı alandan ele geçmiştir. Bu tabakada buluntuları arasında pişmiş V. tabakadaki gibi pişmiş toprak, taş ve metal örneklere rastlanılmakla birlikte kemik üretimi bu tabaka için farklı bir hammadde türüdür.

III. tabakada ele geçen küçük buluntular içerisinde pişmiş toprak ve taş üretimlere rastlanılmaktadır. Erken tabakalardan bildiğimiz metal ve kemik üretimler bu tabakada şimdiye kadar bulunamamıştır. Fakat buluntular arasında ele geçen üfleç olarak kullanılmış pişmiş toprak alet ve taş kalıplar metal üretiminin de olabileceğini gösterir. Buluntuların birçoğu yuvarlak bir hat oluşturan çöp çukuru ya da adak çukuru (?) niteliğindeki özel bir alandan ele geçmiş olması nedeniyle Bayraklı Höyüğü'nde günlük kullanımın yanı sıra ritüel unsurunun da değerlendirilmeye alınmasına olanak tanımaktadır.

II. tabakadaki buluntular içerisinde ham maddesi pişmiş toprak, yontmataş ve metalolan üretimler tespit edilmiştir. Bunların içerisinde pişmiş topraktan ağırşak ve ağırlık aletler en çok ele geçen nesnelerdir.

I. tabakada hammaddesi pişmiş toprak, taş, metal, kemik olan çok sayıda buluntu ele geçmiştir. Bunun sebebi I. tabakanın geniş alanlarda çalışılabilmiş olmasıdır.

3.4.1. Pişmiş Toprak Eserler

V. tabakada pişmiş topraktan yapılmış buluntular arasında ağırşak ve kaşık formuna rastlanılmaktadır. Söz konusu buluntulardan ağırşak bu tabakadan itibaren Bayraklı Höyüğü'nde tekstil üretimini yansıtan örnektir(GKR**) (Lev.113-1)**. Kabaca asimetrik çift komik şeklinde yapılmıştır. Üzerindeki bezemeler yuvarlak bir halka oluşturacak şekilde yapılmış genişçe uygulanmış noktalar şeklindedir. İçinde herhangi bir dolgu yoktur. Bu formun benzer örneğini Emporio'da [1090] ve Yassıtepe'de [1091] görmek mümkündür. Pişmiş topraktan diğer bir buluntu olan kaşığın sapı kırıktır. El yapımı olan bu örnek küçük bir kepçe görünümündedir (GYP) **(Lev.117-1)**.

IV. tabakada pişmiş toprak buluntular içerinde ağırşakların sayısı ve form çeşitliliği artmaktadır. Ağırşakların birçoğu kahverengi ve kahvenin tonlarına sahip renklerdir. 4 tanesi asimetrik çift konik ve 3 tanesi küresel forma sahiptir. 2 tane ağırşak disk formunda(GVD-FRH) ve keramikten yapılmıştır. Disk formunda olanların haricinde çoğunluğu bezemelidir ve bezemelerin içi beyaz macun dolguludur. Halka biçimindeki çizgiler, kısa çizgiler, konsantrik daireler, yay biçimli eğri çizgi ve nokta bezemelerden oluşan karma kompozisyon bezemeler ağırşaklara kazıma olarak uygulanmıştır **(Lev.113-2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9)**. IV. tabakadaki ağırşak örneklerinin benzerleri Troya I-II [1092], Beycesultan XVI-XIV [1093], Ulucak [1094], Çine-Tepecik Höyüğü[1095],Thermi[1096], Poliochni[1097], Yortan Mezarlığı ETÇ I-II[1098], Yassıtepe II[1099], Kusura B[1100], Aphrodisias bronz çağ 1[1101] Demircihöyük[1102], Emporio III, II ve I[1103] ve Küllüoba[1104] gibi yerleşim yerlerinde de rastlanmaktadır.

[1090] Hood, 1982, fig. 288.
[1091]Mamikoğlu, 2019, 110-127, kat.5,6-13, 15, 22
[1092]Blegen et. al. 1950, 50.
[1093] Lloyd ve Mellaart, 1962.
[1094]Derin ve Öner, 1997, Çiz:16; Çilingiroğlu vd, 2004, Fig: 33
[1095]Günel, 2008, Çiz. 6; Günel 2015, res.5.; Günel 2013, res.7.
[1096]Lamb,1936, Fig. 47; Spencer ve Lambrianides, 2008, Fig.20
[1097]Brea Bernabo, 1964, Tav, LXXXII, LXXXIV, XCI, CLXIX
[1098] Kamil, 1982, 85-86.
[1099] Derin, 2019, 2; Derin vd, 2021, 77.
[1100] Lamb, 1937, 256.
[1101]Joukowsky, 1986, Fig.312
[1102]Seeher- Kauder, 1996, 232.
[1103] Hood, 1982, 635.
[1104] Öner, 2009, lev. 17-18.

IV. tabakadaki Pişmiş topraktan yapılan diğer üretimlere bakıldığında kahverengi hamurdan yapılmış dokuma tezgah ağırlığı (FRC)**(Lev.127-2)**, sapı aşağı doğru olan bir kaşık (FSF) **(Lev.120-2)**, hangi amaçla kullanıldığı belirlenemeyen bir obje (FRM) **(Lev.117-4)** ve fallus biçimli obje (GZM)**(Lev.117-5)** dikati çekmektedir. Kaşığın benzerlerini Limantepe'de [1105], Yassıtepe'de [1106] ve Troya'da [1107] görmek mümkündür. Fallusun taştan yapılmış bir benzeri Limantepe ETÇ II tabakasında[1108] ve granit taşından üretilmiş örneğini Troya'da[1109]rastlanılmaktadır.

III. tabakanın da en çok ele geçen küçük buluntu örneklerini ağırşaklar oluşturmaktadır. Tabanüstü, tabanaltı ve fırın hattı gibi tanımlı alanlardan ele geçmişlerdir. Oldukça iyi derecede perdahlandıklarını gördüğümüz örneklerin kahverengi ve tonlarında üretildiği anlaşılmıştır. Form çeşitliliği açısından 2 adet simetrik çift konik ve 3 adet asimetrik çift konik formlar kaşımıza çıkar. Bunların dışında kalanların ise herhangi bir formu bulunmamaktadır. Ağırşakların 2 tanesi bezemesizdir, geri kalanlarına bezeme uygulanmıştır. Bezemeli ağırşakların tümüne yakını beyaz macun dolguludur. Kemer biçimindeki eğri çizgiler, kısa çizgi gibi şekillerden oluşan bezemeler kazıma olarak uygulanmıştır **(Lev.114)**. III. tabakaya ait ağırşakların benzerlerine Beycesultan XII-VIII [1110], Troya III-IV, Aphrodisias bronz çağ 4[1111], Yortan Mezarlığı[1112], Kusura B[1113], Kuruçay[1114], Poliochni[1115]ve Küllüoba[1116]gibi yerleşim yerlerinde rastlamak mümkündür.

III. tabakanın pişmiş topraktan yapılmış diğer örneklere bakıldığında dokuma tezgah ağırlığı (GUK)**(Lev.118-1)**, idol başı (FME)**(Lev.118-2)**, kaşık (CTB-508) **(Lev.118-3)** gibi tanımlı örnekler iken içi delik biçimli bir çubuk farklı bir kullanımı akla getirir (FMC)**(Lev.1118-4)**. Bunlardan dokuma tezgah ağırlığının ortası ilkel bir matkap ile delinerek oluşturulmuştur. Bu haliyle işlevini yitiren bir nesnenin yeniden kullanılmasıyla ilişkilendirilebilmektedir. İdolün sadece baş ve boyun kısmı

[1105]Şahoğlu,2002,lev.108, lev.24,lev..21,e.
[1106] Derin, 2020, 39, fig.12, 72.
[1107]Blegen et. al. 1950, 410, fig. 474.
[1108]Erkanal ve Günel, 1996, 252, çiz. 3; Erkanal ve Şahoğlu, 2012, 226, K res.8.
[1109] Schliemann, 1880,276, fig.155; 584, NO: 1346.
[1110] Lloyd ve Mellaart, 1962.
[1111]Joukowsky, 1986, Fig.312
[1112] Kamil, 1982, Fig. 85-86.
[1113] Lamb, 1936, Fig.13.
[1114]Duru, 1996, 107.
[1115]Brea Bernabo, 1964, Tav, LXXXII, LXXXIV, XCI, CLXIX
[1116] Öner, 2009, lev. 17-18.

korunmuştur. Adak çukuru olabileceği düşünülen alandan ele geçmiştir. Kusura Tipi idollere benzeyen örnek Beycesultan X tabakasında mermerden yapılmış kırık form ile benzerdir.[1117] Kaşık olarak üretilmiş örneğin sap kısmı kırıktır. Benzer örneklerini Troya'da[1118] görmek mümkündür. Diğer bir pişmiş toprak buluntu olan içi delikli çubuk ise tekstil üretiminde boncuk ya da madencilikte üfleç olarak kullanılmış olabileceği düşünülmektedir(FMC).

II. tabakada ağırşakların sayısının III. tabakaya göre azaldığı gözlemlenmektedir. Bu tabakaya ait ağırşaklar alan genelinde ele geçmesinin yanı sıra kerpiç alan fırın hattı etrafı gibi domestik yapıdaki bölümlerden de ele geçmiştir. Kahverengi ve kahvenin tonlarında yapılan ağırşaklar perdahsızdır. Ancak bu tabakada da ağırşakların birkaç tanesinin üzerinde yanık izleri bulunmaktadır. 2 tanesi simetrik çift konik, 4 tanesi asimetrik çift konik ve 3 tanesi küresel forma sahiptir. Tespit edilen ağırşakların yarıdan biraz fazlası bezemelidir. Bezemeler kısa çizgi kazıma bezeme, tam ve yarım daireler ve çentik bezeme gibi şekillerde işlenmiştir**(Lev.125).** Bu tabakaya ait ağırşak örneklerinin benzerleri Beycesultan VII-VI[1119], Aprodisias bronz çağ 2-3[1120], Troya IV[1121], Kusura B[1122] gibi yerleşim yerlerinde ele geçmiştir.

II. tabakanın pişmiş toprak üretimi buluntular içerisinde bu tabakada dokuma tezgah ağırlığının form çeşitliliği ve sayısı artış olmuştur. Tekstil üretimiyle ilişkili bu aletler bezemesizdir. Örneklerden biri literatürde "*Minos Tipi*" olarak geçen forma aittir. Batı Anadolu kıyı kesiminde özellikle MÖ 2. binyıl tabakalarında görülen bu formun Bayraklı Höyüğü'nde bu tabakada görülmesi erken örnekler açısından önem teşkil etmektedir.(BUH-3)**(Lev119-3)**

Pişmiş topraktan yapılmış diğer eserler ise minyatür kaplar (CVK-388, EYE-6861)**(Lev.119-4,5)** ve bir adet ocak ayağından (CKK)**(Lev.119-6)** oluşmaktadır. Bu buluntu grubununda üretim ve pişirme ile ilgili alanlarda kullanıldığını söylemek mümkündür.

[1117]Lloyd ve Melllart, 1962, 272, Fig, 4, 9.
[1118]Blegen et. al. 1950, 410, fig. 474.
[1119] Lloyd veMellaart, 1962.
[1120]Joukowsky, 1986, Fig.312.
[1121]Blegen-Caskey-Rawson, 1951, Fig.151
[1122] Lamb, 1936, Fig.13

I. tabakada pişmiş toprak buluntular içerisinde ağırşaklarda ve ağırlıklarda erken tabakalarda görülen formlara yeni tipler eklenmiştir. Makara formu ilk defa bu tabakada karşımıza çıkmaktadır.

Ağırşaklar tabanüstü, tabanaltı ve insan gömüsünün olduğu alanlardaki çalışmalarda tespit edilmiştir. Siyah, kahve ve kahvenin tonlarındadırlar. Büyük bir kısmı pişmiş toprak olmakla birlikte iki örnek taştan yapılmıştır (GFI-GFO). I. tabakadaki bazı ağırşakların üzerinde yanık izlerini görmek mümkündür. Simetrik çift konik, asimetrik çift konik ve küresel forma ait örnekler erken tabakalar ile benzerlik gösterirken piramit biçimli ağırşak örneği ilk kez bu tabakada karşımıza çıkmaktadır (GFT-GGH). Bu tabakadaki ağırşakların yarısı bezemeli diğer yarısı da bezemesiz olarak yapılmıştır. Bezemeler şevron bezeme, kısa çizgi kazıma, tam daire, nokta ve yarım daire gibi yay biçimli eğri çizgilerden oluşan bezemeler şeklinde uygulanmıştır **(Lev.116).** Ağırşakların benzer örneklerine Troya IV. [1123] , Aphrodisias[1124], Yortan Mezarlığı[1125], Kusura[1126], Emporio[1127], Demircihöyük[1128], Elmalı- Karataş[1129] ve Beycesultan'da[1130] rastlanılmaktadır.

I. tabakada dokumayla ilişkili eserlerin yoğunluğunda bir artış söz konusudur. İlk defa bu tabakada dokuma ağırlıklarının yanı sıra makaralarda ele geçmiştir (GHZ-10088**(Lev.120-1)**, BEV, BVI, EOZ, BVG**(Lev.120-2, 3, 6, 9)**). Ayrıca piramidal dokuma ağırlıkları kullanımı da bir yenilik olmalıdır (EOY) **(Lev.120-4)**. Dokuma ağırlıklarınında genelde geniş olan kısımda ip deliği bulunurken bir örnekte delik kısmı yan kısımdan açılmıştır (CJL) **(Lev.120-7)**. Aynı zamanda dokuma ağırlıklarındaki bir buluntuda oldukça dikkat çekicidir. Örneklerini Beycesultan'dan[1131], Kusura[1132], Demircihöyük[1133] ve Aphrodisias[1134] gibi İç Batı Anadolu'dan bildiğimiz hilal biçimli dokuma ağırlığı bir sahil kesimi yerleşimi olan Bayraklı Höyüğü'nde de karşımıza çıkması bakımından oldukça anlamlıdır (CRU)

[1123]Blegenet. al.1951,Fig.151
[1124]Joukowsky,1986,Fig.312
[1125]Kamil,1982,fig. 85.
[1126] Lamb, 1936, fig. 13.
[1127] Hood, 1982, fig.288.
[1128]Seeher ve Kauder, 1996, Fig. 90-95.
[1129]Warner 1994,Fig. 183, 184 ve 185.
[1130]Mellaart ve Murray 1995, 137. Fig. O 13
[1131]Mellaart ve Murray 1995, 143. Fig. O 27
[1132]Lamb, 1936: Fig.15
[1133]Kull, 1988, Levha36-48
[1134]Joukowsky, 1986, 379.

(Lev.120-8). Dikdörtgen şeklinde ve ortasında deliği olan bir objenin de dokuma da kullanıldığı tahmin edilmektedir (BYR) **(Lev.120-10)**. Dokuma aletlerinin içinde yer alan buluntulardan iki tanesi de (EUH ve GHE) **(Lev.120-11-12)** balıkçılıkta ağlar için kullanıldığı tahmin edilen buluntulardır ve taştan yapılmıştır.

Pişmiş topraktan yapılmış eserler I. tabakada oldukça çeşitlilik göstermektedir. Ocak ayakları (?) (GJV-10364, BSF ve GHC)**(Lev.121-1,5,6)**, tıpaçlar (BZG)**(Lev.121-2)**, baskı mühürler, fırçalar ve üfleçler (ESZ) ilk defa bu tabakada tespit edilen buluntulardandır. Baskı mühür (EPB)**(Lev.121-3)** ve fırçanın (GHI)**(Lev.121-4)** boyama ve şekil verme amaçlı kullanıldığı tahmin edilmektedir. Baskı mühürün altı içine geçmiş halkalardan oluşmaktadır. Tutamak kısmı ise kırıktır. Fırçanın ise sadece kıl delikleri korunmuştur. Genel olarak fazla tahrip olsa da yarıdan fazlası korunmuştur. Tekstil üretiminde de kullanımını bildiğimiz bu materyaller muhtemelen giysi üzerine şekil verme boyama gibi amaçlar için kullanılmaktadır. I. tabakada ele geçen pişmiş topraktan yapılmış üfleç (ESZ)**(Lev.121-7)** ise metal üretiminin varlığına işaret etmektedir.

3.4.2. Taş Eserler

VI. tabakada taş eserler içerisinde çakmaktaşı aletler dikkati çeker. Çakmaktaşından yapılmış orak dilgisi (HAS), ön kazıyıcılar(HAS) ve dişlemeli aletler (HAI) günlük kullanıma yönelik aletleridir. Toplamda 4 adet olarak değerlendirilmiştir. **(Lev.122-1, 2, 3, 4)**

V. tabakadaki taş aletlerin üretiminde çakmaktaşlarının üretimi devam ederken obsidyen ve hematit hammaddesi ilk defa bu tabakada karşımıza çıkmaktadır. Çakmaktaşından yapılmış ön kazıyıcı (GZI-5), dişlemeli alet (GZI-3) ve deliciler (GZI-4) bu tabakanın da karakteristik formlarıdır. Obsidyenden yapılmış dilgi şu ana kadar kazısı yapılan tabakalar içerisindeki en erken örnektir (GVZ-6) (**lev.122-5, 6, 7, 8, 9, 10, 11**). Hematit taşından yapılmış perdahlar dikkati çekmektedir (GYH-GZI). Keramik gibi objelerin yüzeyini parlatmak için kullanılmış olmalıdır.**(Lev.123-1,2)**

Çakmaktaşından ve az da olsa obsidyenden yapılmış mikrolit dilgi aletler **IV. tabaka**da da kullanılmıştır **(Lev.123-4, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9)**. Diğer bir taş eser sap

delikli baltadır (GVD) **(Lev.124-1)**. Bu tip baltalar çekiç balta (*Hammer-axe of Store*) olarak tanımlanmaktadır. Troya I[1135], Beycesultan XVI-XIII tabakalarda[1136] ETÇ II'de, Aphrodisias'ta [1137] , Troya'da [1138] , Kusura [1139] , Karaoğlan [1140] , Demircihöyük[1141], Çiledir Höyük[1142], Karataş-Semayük'te[1143], Yortan Mezarlığı[1144], Yassıtepe[1145] ve Küçükhöyük'te[1146] benzerleri görülmektedir.

III. tabakada oldukça yontmataş aletlerin sayısında artış gözlenmektedir. Özellikle çakmaktaşından buluntular öne çıkmaktadır. Çakmaktaşından kenar kazıyıcılar (FPS1-2), ön kazıyıcı ve deliciler (GJD) dikkati çekmektedir. İki adet çakmaktaşı çekirdek de ele geçmiştir (FPS 1 ve FPS 2). Çakmaktaşı dışında obsidyenden dilgi ve deliciler üretilmeye devam etmiştir. Obsidyenlerin mat görünümlü olanları İç Anadolu (FRH-FSG), parlak ve saydam olanları Melos Adası kökenli olduğu tahmin edilemektedir. (FSN) **(Lev.125).** Bu tabakada ele geçen aletlerin hammaddesi çakmaktaşı ve hematit olan eserler bulunmaktadır. III. tabakada çakmaktaşı dilgilerin sayısında erken tabakalara göre bir azalma görülmektedir. Yontmataş aletler içerisinde çakmaktaşı ön kazıyıcı, delici ve dişlemeli aletler üretilmeye devam edilmiştir (EVV-FNA-FNC-FNN)**(Lev.125-21, 22, 23, 24).** Bunların yanı sıra hematitten biley taşı (FOJ)) **(Lev.126-5,6)** silindir biçimli bir alet ve bir kalıp (?) (DCE)) **(Lev.126-2)** dikkati çekmektedir. Söz konusu aletlerin hepsi gümüş takı grubunun bulunduğu alanda gerçekleştirilen kısa bir çalışmanın sonrasında ele geçtiği için metal üretimi ile ilişkii olabileceğini akla getirmektedir.

Yontmataş aletler dışında bu tabakadaki çukurdan iki adet perdahtaşının (FPS) **(Lev.126-3,4)** yanı sıra bir adet mermerden yapılmış idol tespit edilmiştir. İdol, stilize olarak şekil verilmiş bir insanı temsil etmektedir (FPN) **(Lev.126-1)**. Üzerinde herhangi bir kazıması olmayan idol kabaca şekil verilerek baş ve vücut olarak şematize edilmiştir. Boyun çok fazla belirgin değildir. Vücut kısmı yuvarlaktır. Geri

[1135]Blegen et. al.1950, 51.
[1136] Lloyd ve Mellaart, 1962, 270-276.
[1137]Joukowsky, 1986, Fig.252.
[1138]Schlıemann, 1880, 276,Fig. 152.
[1139] Lamb, 1937, 264, Fig. 24-2b.
[1140] Topbaş ve Efe, 1998: 65, Fig. 50.
[1141]Seeher, 2000, 164, G. 485 a- 173, 5.
[1142]Türktüzün et. al.2014, 66-69, Fig.46.
[1143]Mellink, 1967, 254. Fig.20.
[1144] Kamil, 1982, fig.88,336.
[1145] Derin, 2020, 39, fig. 12, 8.
[1146]Gürkan ve Seeher, 1992, 93, 1.

kalan vücut detayları işlenmemiştir. Bu tip idoller "*8" şekilli*" ve "*Troya tipi*" idoller olarak tanımlanmaktadır[1147]. Benzerleri Karataş-Semayük'te[1148], Karahisar[1149], Baklatepe ETÇ II[1150], Chıos'ta[1151], Kiklad, Beycesultan, Aphrodisias[1152] görmek mümkündür.

II. tabakadaki küçük buluntu grubu içerisinde yontmataş aletlerin sayısının IV. ve III. tabakaya göre oldukça az olduğu anlaşılmaktadır. Çakmaktaşından dişlemeli alet (CPA)**(Lev.127-2)** ve orak dilgisi (COU)**(Lev.127-1)** örneklerden bazılarıdır. Yontmataş dışında karşımıza çıkan kübik biçimli vurgaç 73,08 gram ağırlığındadır (CKY)**(Lev.127-3)**. Kırma öğütme işleminde kullanılmış olmalıdır.

Yontmataş üretimler **I. tabaka**da da bulunmaktadır. Çakmaktaşlarından yapılmış orak dilgileri (GHI-BSD-GFZ), dişlemeli aletler (GGJ-EOU) I. tabakada da karşımıza çıkmaktadır. Her ne kadar alet olmasa da obsidyen çekirdek (GFD) günlük hayatta obsidyenin önemini koruduğunu ifade etmektedir**. (Lev.128-1,2,3,4,5,6)**

Diğer taş eserleri içerisinde stilize insan şekinde yapılmış bir idol karşımıza çıkmaktadır (GFP)**(Lev.128-7).** Kafa ve vücut kısmı kabaca şekil verilerek iki bölümde yapılmıştır. Üzerinde herhangi bir kabartma bulunmamaktadır. Ancak yine de özenle yapıldığı görülmektedir.

Serpantinden üretilmiş minyatür yassı balta dikkat çekicidir (BYC)**(Lev.128-8)**. Kabaca şekil verilmiş ve uç kısmı inceltilmiştir. Bu formda üretimler Neolitik Dönem'den itibaren bilinse de İzmir merkezde Erken Tunç Çağı'na ait en erken üretimler Yassıtepe'de karşımıza çıkar.[1153] Bunun yanı sıra Troya'da[1154] ve Kumtepe'de[1155] görmek mümkündür. Hematit taşından perdah taşı bu tabakadaki üretimlerden bir diğeridir (GIB) **(Lev.128-9)**. Ayrıca bu tabakada yapılmış bir kalıp (BPD)**(Lev.128-10)** tespit edilmiştir. Söz konusu kalıp madeni eser üretimiyle ilişkili olmalıdır. Bu kalıbın varlığı da Bayraklı Höyüğü'nde metal üretimi ile ilgili oldukça önemli veri teşkil etmektedir. Kalıbın şekline bakıldığında bir bıçak ya da kılıç gibi

[1147]Blegen et. al.1950, 45.
[1148]Mellink, 1967, Fig.15.
[1149]Akdeniz, 2002, 16, kat. 12.
[1150]Erkanal ve Özkan, 1999,190, res. 19.
[1151] Hood et. al.1982, 653, fig.293,42.
[1152]Sotırakopoulou, 2008, 540 fig.2, 15.,
[1153] Derin, 2020.
[1154]Schliemann, 1880, 445, no: 667,668,671; 569 no:1279,1280,.
[1155]Sperling, 1976, palet 70, 316, 560, 424.

ucu incelen bir aletin üretimiyle ilgili olabileceğini akla getirmektedir. Ayrıca kalıbın tek seferlik kullanımdan ziyade seri üretim gibi birçok defa kullanılmış olabileceği kuvvetle muhtemeldir.

3.4.3. Metal Eserler

VI. tabakada metal üretimi buluntular içerisinde bronz bir balta (HAP) ve olasılıkla iğne (HBN) olarak kullanılan örneklere rastlanılmaktadır. Bronz balta ya da levha olabilecek eser bir taşa yapışmış vaziyette tespit edilmiştir (**Şekil 28**). Bu tipte ürerilmiş baltaların Kalkolitik Çağ'dan Erken Tunç Çağ sonuna kadar kullanımı oldukça yaygındır. Benzer örneklerini Bayraklı'ya çok yakın olan Yassıtepe'de[1156] görmek mümkündür. En erken tabakadan itibaren metal kullanımının olması Bayraklı Höyüğü'nün metal üretiminde uzmanlaştığının göstergesi olmalıdır**(Lev.129-1,2).**

V. tabakada metal kullanımının devam etmekte olduğu görülmektedir. Sadece uç kısmı korunmuş olan bıçak ya da hançer olarak kullanıldığını düşündüğümüz alet bu tabakanın önemli buluntularından biridir (GZI)**(Lev.129-3)**. Anadolu'da bu tipte örneklerinsap kısmı delikli/yarıklı ve deliksiz olmak üzere iki çeşiti bulunmaktadır. Anadolu'nun neredeyse genelinde karşımıza çıkan hançerlerin kullanımı Balkanlara kadar yayılım göstermektedir. Sap kısmının deliksiz olan hançer çeşidinin kullanımı daha yaygındır [1157] . Benzer örneklerinin Beycesultan'da [1158] ve Yassıtepe'de[1159]görmek mümkündür.

IV. tabakadaki metal buluntulara bakıldığında rulo başlı iğne Bayraklı Höyüğü'nün tanımlı en erken örneği olarak karşımıza çıkar (FTR) **(Lev.129-3)**. İğnenin sivri kısmı kırık olsa da başı spiral şekilde (*scroll-headed*) oluşmaktadır. Bu tipte üretilmiş iğnelerin benzerlerini Beycesultan XIV-VI tabakalarda benzerlerini görmek mümkündür[1160]. Kusura[1161],Thermi[1162], Troya[1163], Demircihöyük[1164] ve Poliochni[1165] gibi yerleşim yerlerinde bulunmmıştur.

[1156] Derin, 2020, 39, 21.
[1157] Sazcı, 2016, 184-188.
[1158] Lyon ve Mellart, 1962, 284.
[1159] Derin, 2020, 39, FİG.13,21.
[1160] Lloyd ve Mellaart, 1962, 288-290.

Bayraklı Höyüğü'nde **II. tabaka**da tespit edilen metal buluntular içerisinde toplu halde ele geçen takı grubu dikkat çekicidir. 2019 yılı çalışmalarında Erken Tunç Çağı III'e tarihlendirilen kerpiçlerin kaldırılması sırasında ele geçen küçük bir çömlekçiğin (CTP)**(Lev.130-1)** içinde birbirine kaynaşmış halde gümüş buluntu grubu ele geçmiştir. Toprak halinde olan bu gümüş buluntu grubu 406 gr ağırlığında ve yaklaşık 12 santim çapındadır. Toprak ve korozyon nedeniyle birebirine yapışan bu buluntu üzerinde mikroskobik incelemeler yapılmıştır. Kesit fotoğrafları da alınan buluntunun gümüş buluntularının netliğini ortaya çıkarmıştır. Tek bir kütle halinde olan gümüş buluntularının içinde bulunan takıların ve buluntu özellikleri hakkında net bir bilgi edinmek henüz mümkün değildir. Ancak yine de gümüş kütle üzerinde yapılan ilk incelemeler ve röntgen fotoğraflarına göre genel bilgiler elde edilmektedir. Gümüş takı grubunun içinde gümüş tellerden yapılmış spiral yüzükler ve küpeler, üzeri faklı ebatlarda metal boncuklarla süslenmiş (granül) saç iğneleri, levha plakalardan yapılmış alın bantları (diadem) ve çok sayıdaki farklı boydaki boncuklardan oluşmaktadır. Levhalardan birinin dış yüzeyinde gözlemlenebildiği kadarıyla geometrik motiflerden oluşan kazıma bezemeler bulunmaktadır. En fazla grubu saç iğneleri oluşturmaktadır. Diğer yoğun buluntu grubu sağlayan boncuklardır. Bunlar dışında 6 adet spiral yüzük ya da küpe, en az 3 adet alın bandı bulunmaktadır. Alın bantları levha şeklinde ve rulo olarak sarılmıştır[1166](**Şekil 63**).

Batı Anadolu'da gümüş eserlerin varlığı Geç Kalkolitik Çağ'dan itibaren bilinmektedir. Erken Tunç Çağı'ndan itibaren yaygınlaşan gümüş kullanımına ilişkin veriler Limantepe, Baklatepe, Çukuriçi ve Troya gibi yerleşim yerlerinden gelmektedir[1167]. İç kesimlerde ise Demircihöyük, Karataş-Semayük gibi yerleşim yerlerindeki mezarlarda elde edilen çok sayıdaki altın ve gümüşten yapılmış eserlerden bilinmektedir[1168]. Limantepe'de IV. tabakada ele geçen bir yüzük parçası ETÇ I'e tarihlenmektedir[1169]. Baklatepe'de ise ETÇ I'e ait gömülerde gümüş bilezik

[1161] Lamb, 1936b, fig.18 no:13,12.
[1162] Lamb, 1936a, fig.48,32,46.
[1163]Easton, 2002, fig. 182; Schliemann, 1881, no. 1231,1234,1236,1237; Blegen et. al.1950, fig.215, 36,415; Blegen et. al.1951,fig.47,fig, 147, fig, 234.
[1164] Seher, 2000, abb.21, G.83; Abb.22,G.92,b.; Abb25, G.131,b.: Abb.45, G. 419,c.
[1165]Bernabo-brea, 1964, tav. CLXXVI, 17.
[1166]Erdem, 2021, 84-85.
[1167]Erkanal ve Şahoğlu, 2012a, 219-230, ErkanalveŞahoğlu 2012b, 91-98, Horejs, 2017: 20, Traill, 2000, 32; Sazcı, 2016, 189.
[1168] Efe ve Fidan 2006, 15; Massa, 2014: 73-93; Massa vd., 2017, 51-83.
[1169]Erkanal ve Şahoğlu, 2012a, 222; Erkanal ve Şahoğlu, 2016, 160.

ve yüzükler, ETÇ II'ye tarihlenen gömülerde saç iğneleri, küpeler, kolye ve saç bantları tespit edilmiştir[1170]. Çukuriçi'nin IV. ve III. tabakalarında ele geçen gümüş objeler ETÇ I'de metal üretimi açısından merkezi bir nokta olduğunu göstermektedir[1171].

Batı Anadolu'nun kıyısında yer alan ve ETÇ için önemli olan bir diğer yerleşim ise Troya'dır. Troya'da Erken Tunç Çağı II ve III'e ait altın ve gümüşten oluşan hazine 18. yüzyıl sonunda H. Schliemann tarafından keşfedilmiştir. Bu hazine içerisinde altından ve gümüşten yapılmış yüzükler, bilezikler, küpeler, kolyeler, pendantlar, saç bantları, boncuklar ve yine altın ve gümüşten yapılmış kaplar bulunmaktadır[1172].

I. tabakada madencilik ile ilgili metal buluntulara bakıldığında topuz başlı iğneler öne çıkar (BRD-GHA)**(Lev. 130-2, 3).**

3.4.3.1. Metal Buluntuların P-XRF Analizleri

Bayraklı Höyüğü (Eski Smyrna) Erken Tunç Çağı'na ait ele geçen HBN, FRT ve GZI koduna ait metal buluntuların işlevlerine göre tipolojik sınıflandırılmasının yanı sıra metallerin üretiminde kullanılan hammaddelerin kimyasal içeriklerini belirlemek amacıyla analiz yöntemi uygulanmıştır. Bu bağlamda analizler Ege Üniversitesi BAP birimi destekleriyle 31962 nolu projeden alınan madddi destek ile Dokuz Eylül Üniversitesi Torbalı Meslek Yüksekokulu İnşaat Bölümü, Doğal Yapı Taşları Teknolojisi Programında görev yapan Öğr. Gör. Dr. Ramazan Hacımustafaoğlu tarafından gerçekleştirilmiştir. Hem yaygın kullanımı hem de kısa sürede sonuç vermesi sebebiyle P-XRF analizleri yapılmıştır. **(Tablo 7, 9)(Şekil 60)**

Erken Tunç Çağı'na ait iğne/süs iğnesi (HBN, FRT) ve hançer/bıçak (GZI) metal parçalarında yapılan analizlerin bazıları iki ölçümlü gerçekleştirilmiştir. HBN ve FRT kodlarına ait parçaların üzerinde yapılan ölçümlerde Cu (bakır) ve Si (silisyum) içeriklerinin oldukça yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bunların dışında diğer örneklerde de baskın olarak Cu ve Si kimyasal bileşimi karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca malzeme bileşiminde Pb, Fe ve Al mevcut olup, numuneler arasında oransal

[1170]Erkanal ve Şahoğlu, 2012b, 91-98.
[1171]Horejs, 2017, 20; Mehofer, 2014, 465-466.
[1172]Traill, 2000, 32; Sazcı, 2016, 189.

olarak değişkenlikler görülmüştür. HBN (iğne) örneğinde Cu (bakır) ve Si (silisyum) karışımındaki oransal farklılıklardan döküm işleminin homojen yapılmadığı anlaşılmaktadır. FRT (süs iğnesi) örneğinde yapılan ölçümlerin ise oransal değerleri birbirine daha yakın olduğundan homojen bir şekilde alaşımlandırıldığı görülebilmektedir. Bu durum dönemsel olarak farklı teknolojilerin uygulandığına işaret etmektedir. **(Şekil 60)**

3.4.4. Kemik Eserler

Bayraklı Höyüğü'nde hammaddesi kemik olan örnekler ilk defa **III. tabaka**da tespit edilmiştir. Adak çukuru (?) olarak tanımladığımız alandan ele geçen örnek muhtemelen bir iğneye aittir. Yalnızca uç kısmı ele geçmiştir (FPS)**(Lev.131-1)**.

I. tabakada kemik aletler günlük kullanıma ait olabilecek şekilde çeşitlilik göstermektedir. Kemiklerin yanı sıra boynuzların da şekil verilerek kullanıldığı görülmektedir (BVG ve ERZ)**(Lev.131-4,6)**. Bir kemiğin boru gibi içinde boşluk oluşturularak işlendiği görülmektedir (GHI) **(Lev.131-3).** Benzer örneklerini Chıos'da[1173] görmek mümkündür. Başka bir aletin tepesine ip deliği açıldığı ağırşak gibi bir şekil verildiği görülmektedir. Ancak bu alet balıkçıkçılıkta da kullanılma ihtimali söz konusudur (BTB)**(Lev.131-5).**

3.4.5. Diğer Buluntular

I.tabakada diğer buluntu grubundan yapılmış olan eserlerde mevcuttur. Bu buluntular olasıkla takı olarak kullanılmakta ve sedef gibi taşlardan yapılmıştır (EOV)**(Lev.131-7,8).** Kolye ucu ya da bileklik olarak kullanıldığı tahmin edilen boncuklardan oluşmaktadır.

[1173] Hood et. al.1982, 668, fig.297.

3.4.6. Küçük Buluntuların Genel Değerlendirmesi

Bayraklı Höyüğü'nde yapılan çalışmalardaki buluntu çeşitliliği ve yoğunluğu çalışılan alanla doğru orantılıdır. En erken tabakalar kısıtlı ve dar alanda yürütüldüğü için küçük buluntu grubunda genelleme yapmak pek mümkün değildir. Bu nedenle değerlendirme yaparken tüme varım yönteminden ziyade buluntulardan elde edilen veriler ışığında değerlendirme yapılmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda Batı Anadolu'da yer alan merkezlerdeki paralelleri ile değerlendirilerek hem dönem hem de kullanım açısından bir fikir elde edilmeye çalışılmıştır.

Kil hamurunun zahmetsizce şekillendirilmesi ya da kırık keramik parçalarının ikincil kullanımı ile oluşturulmuş ağırşaklar erken dönemlerden Anadolu arkeolojisinde varlığını bildiğimiz nesnelerdir. Şüphesizki Bayraklı Höyüğü'nde ilk dönem kazılarında bahsedilen Tunç Çağı tabakaları bulguları arasında da, her ne kadar bahsedilmese de, ağırşaklar da yer alıyor olmalıydı. Erken Tunç Çağı sosyal yaşamın boyut olarak küçük fakat arkasında derin bir emek barından bir nesnesi olan ağırşaklar, yeni dönem kazılarında detaylı olarak sunulma imkanı bulmuş ve İzmir Körfezi'nin kuzeyinde kendi halinde bir yerleşim olarak kurulan Bayraklı Höyüğü'nün Klasik Dönemlerde mega yapılara dönüşen tarihsel sürecinde yerini almıştır.

Bayraklı Höyüğü'nde ortaya çıkartılan pişmiş toprak ürünlerin büyük çoğunluğu üretim ile ilişkilidir. Ağırşaklar, ağırlıklar, makaralar tekstil üretiminin yerleşimin erken tabakalarından itibaren etkin biçimde yapıldığını gösterir. VI. tabakadan I. tabakaya kadar geçen süreçte buluntuların değişim ve dönüşümünü takip edebilmek mümkündür. Bunun yanı sıra tipoloji ve bezeme anlayışıyla söz konusu ürünler hem Anadolu hem de Ege Denizi üzerindeki buluntular ile kültürel benzeşmeleri ortaya koymaktadır. Ağırlıklar, ağırşaklar ve makaralar Bayraklı Höyüğü'nün geçim ekonomisi hakkında ipuçları sunmaktadır. Küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinden elde edilen yünler hayvancılığın da kentin ekonomisinde önemli bir yeri olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda yerleşimin aktif gündelik yaşamında hayvancılık faaliyetlerinin sadece beslenme için değil, tekstil için de önemli olduğunu göstermektedir. Bayraklı Höyüğü'nde hiçbir tabakada dokuma tezgahına ait bir veri bulunamamıştır. Bunun sebebi dokuma tezgahları ahşaptan yapılması ve taşınabilir

olmasıdır. Kazılarda tespit edilen piramidal ve minos tipi ağırlıklar dikey yönlü tezgahta üretimi işaret etmektedir.

Ağırşakların en erken V. tabakdan itibaren tespit edilmiş olması VI. tabaka'da dar bir alanda çalışılmış olmasıyla ilişkilidir. I. tabakaya kadar her süreçte ağırşakların varlığı ve bunların dışında kesit temizliği gibi çalışmalar sırasında ve yüzeydeki çalışmalardan çok sayıda ağırşağın ele geçmesi gelecek yıllarda Erken Tunç Çağı sürecine ait tabakalarda ağırşak miktarın artacağını gösterir. Tipolojik açıdan incelendiğinde Bayraklı Höyüğü'nde simetrik çift konik, asimetrik çift konik, küresel, yassılaştırılmış form, piramit biçimli ve belirli formu olmayan şeklinde 6 farklı tipte ele almak mümkündür. Basık, küresel, simetrik, asimetrik ve belirgin bir formu olmayan örnekler V. tabakadan itibaren I. tabakaya kadar üretilmiş örnekler iken piramit başlı örnek ise sadece I. tabakada karşımıza çıkar (**Şekil 64**). Bunun yanı sıra taştan yapılmış ağırşaklara da yalnızca I. tabakada rastlanılması üretimde daha sağlam bir maddeden ağırşak için yararlanıldığını göstermektedir.

Bezeme açısından bakıldığında V. tabakadan itibaren ağırşakların üst kısımlarında kazıma bezeme uygulanmakla birlikte IV. tabakayla birlikte uygulanan bezeme çeşitliliğinde artış gözlemlenmeltedir. Kısa çizgi bezeme, dalgalı çizgi bezeme, nokta bezeme, çentik bezeme, yay biçimli eğri çizgilerden oluşan bezeme, şevron bezeme, konsantrik dairelerden oluşan kazıma bezeme, kemer biçimindeki eğri çizgilerden oluşan bezeme ve karma kompozisyonlar IV. tabakadan itibaren yaygın olarak kullanılmaktadır. Bunların yanı sıra bezemelerin içleri çoğunlukla beyaz macunla doldurulmuştur. III. tabakaya gelindiğinde kabaca yapılan ağırşakların yanı sıra daha özenli yapılmış ve şekil verilmiş ağırşaklar da mevcuttur. Yine karma kompozisyonlar şeklinde kazıma bezemeler uygulanmış ve bezemelerin içi beyaz macunla doldurulmaya devam edilmiştir (**Şekil 65**). Bunun yanı sıra bezemesiz ağırşak örnekleri de görmek mümkündür. II. tabakadaki ağırşakların da çok özenli yapılmadığı görülmektedir. Bu tabakada kırmızımsı kahverengi tonlarındaki ağırşaklar renk skalasında bir yenilik oluşturmaktadır. Karma kompozisyonların uygulandığı kazıma bezemelerde bu tabakada beyaz dolgu uygulanmayan örnekler bulunmaktadır. Ayrıca birkaç ağırşak üzerinde yanık izleri belirgin olarak gözle görülebilmektedir. Sayıca fazla ağırşakların tespit edildiği I. tabakada bir alt tabakada olduğu gibi yangın izlerini taşıyan ağırşaklar görülmeye devam etmektedir.

Bu tabakada altı ve üstü kesik, altı uzunlamasına asimetrik olan yeni bir form ortaya çıkmıştır.

Ağırşaklar dışında pişmiş topraktan yapılmış kaşıklar V. tabakadan itibaren karşımıza çıkan ve IV ve III. tabakalarda da kullanımı tespit edilen örneklerdir. Söz konusu ürünler katı ve sıvı gıdaların beslenmede ölçek dâhilinde tüketildiğini göstermektedir. Daha geç tabaklarda bulunmamış olması kazı çalışmalarında denk gelmemiş olmasıyla ilişkilendirilebilir.

Yontmataş aletlerin büyük çoğunluğunu çakmaktaşları oluşturmaktadır. VI. tabakadan itibaren I. tabakaya kadar orak dilgileri, ön kazıyıcılar, dişlemeli aletler tespit edilmiştir. III. tabakada karşımıza çıkan çekirdek üretimin yerleşim içinde yapıldığını gösterir. Açık kahverengi, krem ve siyah yüzeyli çakmaktaşlarının olması Bayraklı Höyüğü sakinlerinin farklı noktalardan çakmaktaşına ulaşmış olabileceklerini işaret etmektedir.

V. tabakadan itibaren I. tabakaya kadar obsidyenden yapılmış delicilere ve çekirdeklere rastlanılmaktadır. Renfrew, Dixon ve Cann'a göre Batı Anadolu'da kıyı ve kıyıya yakın konumlanan yerleşimlerde tespit edilen obsidyen aletlerin deniz yolu ile Melos ya da Kiklad Adaları'ndan getirilmiş olmalıdır[1174]. Bunların dışında Orta Anadolu kökenli obsidyenlerin de varlığı bilinmektedir. Bayraklı Höyüğü'nde her iki bölgeden de obsidyenlere rastlanılması ticari ilişkiler ile açıklanabilir. Bayraklı Höyüğü'nün bu organizasyona doğrudan katılıp katılmadığı bilinmemektedir. Muhtemelen aracılar bu işi organize etmiştir.

Obsidyen ve çakmaktaşı dışında Bayraklı Höyüğü'nde tespit edilen sedef kabuğundan yapılmış takı olarak kullanıldığı tahmin edilen bir kolye ucu (?) ve lapizlazzuli ya da azurit olduğu tahmin edilen bir boncuk kişisel görünümde farklılıkların arandığını göstermektedir. Bunun yanı sıra lapislazuli ticari ilişkiler sonucu yerleşime getirilmiş olmalıdır.

Bayraklı Höyüğü'nde küçük buluntular içerisinde az da olsa kemik aletler ele geçmiştir. IV. tabakada bir bız ucu ve I. tabakadaki birkaç kemik aletten oluşmaktadır. Tıpkı pişmiş topraktan ağırlşık ve ağırşaklardan anladığımız gibi beslenme dışında üretimde de küçükbaş hayvanlardan yararlanıldığı söylenebilir.

[1174] Renfrew, 1972, 444,449; KarduliasveRunnels, 1995, 105.

Metal eserler de hemen hemen tüm yerleşim evrelerinde en erken tabakadan itibaren karşımıza çıkar. Maden kaynaklarını bilen ve yaşadığı coğrafyanın avantajlarını iyi değerlendiren Bayraklı Höyüğü sakinleri elde ettiği kaynakları günlük yaşamlarına dahil etmişlerdir. VI. tabakada kesici ya da iğne gibi objelerle karşımıza çıkan metal objelerin kullanımı V. tabakada da olası hançer ya da bıçak olduğu tahmin edilen amaçlarla kullanılmaya devam etmiştir. IV. tabakada yine günlük işleyişin bir parçası olan bronz iğneler spiral başlarıyla estetik bir görünüme kavuşmuştur. III. tabakada çalışılan alanın kısıtlı olmasından kaynaklı olabilecek sebeplerden ötürü herhangi bir metal esere rastlanmamaktadır. Metal üretimin yerleşimdeki önemini 2019 yılında II. tabakada ele geçen gümüş takılardan da anlamak mümkündür. Çok sayıda takı grubu ve sarmal bir şekilde istiflenmiş levhalar bize metal üretimi ile ilgili önemi ve gelişimi göstermektedir. Nitekim ki bu gümüş grubu muhtemelen bir hurda niteliğinde tekrar ergitip kullanılmak için de olabilir. Bu döngü Bayraklı Höyüğü'ndeki uzmanlığın ne kadar ileri seviyede olduğunun bir işareti olmalıdır. I. tabakada metal buluntular piremit başlı iğnelerdir. Yerleşimde metal üretimine dair en izlere de rastlanılmaktadır. Taş eserler arasında ele geçen kalıp şeklinden dolayı hançer/bıçak gibi bir alet elde etmek için kullanılmış olabilir. Üretim ile bağlantılı diğer bir pişmiş toprak ürün üfleçtir. Söz konusu buluntu Bayraklı Höyüğü'nde metal üretiminde ısının kontrolünü sağlamak için ortama oksijen sokulmasıyla alakalıdır.

III. tabakada tespit edilen mermerden yapılmış Troya tipi idol ve Kusura Tipi idol başı ile I. tabakadaki şematize insan figürü inanç sistemiyle bağlantılı olabilecek buluntulardır. Bu bağlamda Bayraklı Höyüğü'nde şematize edilmiş insan figürinleri farklı hammaddelerden yararlanılarak üretilmeye devam edilmiştir.

Kazılan alanların sınırlı olması sebebiyle Bayraklı Höyüğü'nde en azından mimariye yansıyan bir sosyal sınıf ayrımından bahsetmek güçtür. Buna karşın ETÇ III dönemine ait gümüş takı grubu[1175] ve III. tabakadaki Erken Hellas III boyalı çömlek Bayraklı Höyüğü'nün hem yerel kaynakları iyi biçimde kullanan hem de Kıta Yunanistan ile uzun mesafeli ticaret yapabilecek potansiyelde bir yerleşim olduğunu gösterir. Bunun dışında I. tabakada görülen baskı mühür potansiyel bir yönetici sınıfı işaret eder.

[1175] Erdem, 2021, 84

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BATI ANADOLU ERKEN TUNÇ ÇAĞI BAĞLAMINDA BAYRAKLI HÖYÜĞÜ'NÜN DEĞERLENDİRİLMESİ

4.1. Mimari

Batı Anadolu'da MÖ 3. binyıl süreci uygun çevre koşulları ve zengin doğal kaynaklar etrafında şekillenen toplumlara sahne olmuştur. Bu dönemde toplumluklar siyasi, kültürel ve ekonomik yönden birçok gelişimin temellerini atmıştır. Basit toplumdan karmaşık topluma geçişi sağlayan bu değişimler aynı zamanda sosyal tabakalaşma ve toplumsal hiyerarşi yapısına ivme kazandırmıştır. Batı Anadolu'daki bu değişim ve dönüşüm arkeolojik metaryalin yanı sıra mimaride yerleşim dokusuna ve yapı tiplerine yansımıştır[1176].

Kültürel değişim ve dönüşümün Anadolu'nun batı kıyılarında, İzmir ili sınırları içerisinde, Yamanlar Dağı'nın Ege Denizi'ne uzanan eteklerinde yaşandığı noktalardan biri Bayraklı Höyüğü'dür. Bayraklı Höyüğü'de MÖ 3000'lerde, ETÇ'nin erken aşamalarında başlayan ve MÖ 400-330 yıllarına değin kesintisiz devam eden bir yerleşim söz konusudur. Özel konumuna ve yaşanılan dönemin gelişmelere bakılarak neredeyse iskan edildiği tüm evrelerde eşsiz bir liman kentidir. Belki de coğrafi konumu sebebiyle Batı Anadolu'da Bayraklı Höyüğü (Eski Smyrna) dışında bu denli uzun iskanı olan bir yerleşim yeri bulunmamaktadır.

Şimdiki verilerimiz dahilinde Bayraklı Höyüğü'nün ETÇ sürecine bakıldığında 6 tabakadan oluşan ve ETÇ'nin tüm evrelerini kapsayan bir stratigrafi tespit edilmiştir. Bu özelliği Bayraklı Höyüğü'nü Batı Anadolu'da kazısı yapılan ve ETÇ'nin önemli veri kaynaklarından olan Beycesultan, Troya, Karataş-Semayük, Limantepe, Emporio, Poliochni, Thermi gibi yerleşimlerin arasına sokmaktadır. Söz konusu yerleşimlerin birçoğunun kazısı tamamlanmış olmakla birlikte devam eden kazılarında daha çok MÖ 2. binyıl tabakaları üzerine yoğunlaşmaları, devam eden çalışmalarıyla Bayraklı Höyüğü'nün önemini arttırmaktadır. Bu bağlamda Bayraklı Höyüğü Batı Anadolu'nun MÖ 3. binyıl sürecine katkı sağlayacak ender noktalardan biri haline gelmiştir.

[1176] Gündoğan, 2022.

Batı Anadolu'nun MÖ 3. binyılında göstermiş olduğu gelişim, değişim ve dönüşmü mimaride, keramikte ve küçük buluntularda gözlemlemek mümkündür.

Batı Anadolu mimarisinde MÖ 3. binyılda genel olarak bir bütünlük hakimdir. Mimaride uygulanan teknikler ve yapı malzemeleri ortak özellikler sergilemektedir. Ancak yerleşim modeli açısından İç Batı Anadolu ve Batı Anadolu'nun sahil kesiminde farklılıklar gözlemlenmiştir. Son 20 yıllık sürece kadar ETÇ Batı Anadolu mimarisi değerlendilirken Korfmann'ın *Anadolu Yerleşim Planı*[1177] olarak tanıttığı model, E. Fidanın yeni söylemiyle *İç Batı Anadolu Yerleşim Modeli*[1178] olarak ele alınmıştır. Bunun yanı sıra Thermi ve Poliochni'nin öne çıktığı ve Anadolu kıyılarına yakın Doğu Ege Adaları'nda *Linear Yerleşim Planı* olarak literatürde yer almıştır. Bunlara ek olarak Batı Anadolu kıyı kesiminde, özellikle İzmir ve çevresinde gerçekleştirilen araştırmalarda her iki yerleşim modelinden izler taşıyan, sahil kesimi ve Doğu Ege Adaları için Ü. Gündoğan'ın *Ege Yerleşim Modeli*[1179] yeni bir yaklaşım sunmaktadır.

Bayraklı Höyüğü'nde ortaya çıkarılan mimari yapılar da teknik ve yapı malzemeleri açısından Batı Anadolu'daki yerleşimlerle bir bütünlük oluşturmaktadır. Batı Anadolu'daki neredeyse tüm yapılarda çevreden toplanan taşlar ile inşa edilmiş taş temeller kullanılmıştır. Bu noktada Bayraklı Höyüğü'nde kullanılan taş temeller, Yamanlar Dağı'nın volkanik püskürtmeleri sonrasında etrafa yayılan volkanik kökenli taşlardan oluşmaktadır. Bugun Bornova Ovası'nda herhangi boş bir alanda söz konusu taş tiplerinden gözlemlemek mümkündür. Taş temel üzerinde kerpiç bedenler ile yapıların duvarları yükseltilmiştir. Uzun ev tipinde, dikdörtgen formdaki yapıların, evlerin iç kısımlarından ahşaplar ile desteklenen düz çatılı olduğu düşünülmektedir. Çatı örtüsünün ise sazlar ile kapatılıp üstten kil ya da çamur harç ile sıvanarak çatı izolasyonunun sağlandığı anlaşılmaktadır. Bu dönemde çağdaş yerleşim yerlerinden Troya[1180], Yenibademli[1181], Thermi[1182] ve Kıta Yunanistan'da Erken Hellas II'ya tarihlendirilen yerleşimlerde[1183] duvarlarda bazen balık kılçığı

[1177] Korfmann, 1983, 222.
[1178] Fidan, 2013.
[1179] Gündoğan, 2020; Gündoğan 2022, 161.
[1180] Blegen et. al.1950.
[1181] Hüryılmaz, 2011.
[1182] Lamb, 1936.
[1183] Cosmopoulos, 1991; Lamb 1936; Mylonas, 1934; Tzavella-Evjen, 1985.

tekniği uygulanmıştır. Fakat Bayraklı Höyüğü'nde bugüne kadar yapılan çalışmalarda balık kılçığı tekniği uygulamasına henüz rastlanılmamıştır[1184].

Batı Anadolu sahil kesiminde bazı belli başlı yapı modelleri ön plana çıkmaktadır. Uzun evler, megaron planlı yapılar, apsidal planlı yapılar, merkezi yapılar ve çok odalı yapılar söz konusu modellerin başlıca örneklerini oluşturmaktadır[1185]. İç Batı Anadolu'da bu modellerin yanı sıra *Anadolu Yerleşim Planı'*na uyum sağlayan trapez planlı yapılar da görülmektedir. Bayraklı Höyüğü'nde mimari yapılara ilişkin veriler daha çok V., III, ve I. tabakalardan elde edilmektedir. V. tabakadaki mimari veriler kuzey-güney doğrultulu bir duvardan ibarettir ve herhangi bir tanımlı yapı özelliği göstermemektedir. III. tabakada bir uzun ve kısa duvarıyla bir mekan özelliği gösteren yapı ile en tanımlı olan I. tabakadaki (ETÇ III sonu OTÇ'ye geçiş) konutlara bakıldığında Bayraklı Höyüğü'nde uzun evlerden oluşan bir konut anlayışına rastlanılmaktadır. Bu uzun evler dikdörtgen yapısıyla Batı Anadolu'da görülen konut tipleriyle uyum sergilemektedir. Öte yandan I. tabakada tanımlı olan 2 nolu mekanda oldukça dar bir antre olduğu tahmin edilen girişli bir yapı bulunmaktadır. Antreli yapılar Batı Anadolu'da birçok yerleşimde rastlamak mümkündür.

Bayraklı Höyüğü'nde evler ortak bir duvar anlayışıyla birbirine bitişik olarak inşa edilmiştir. V. tabakada bir mekana ait olduğu tahmin edilen duvar, kuzey-güney doğrultuludur. III. tabakaya gelindiğinde ortaya çıkarılan mekan 70-80 derecelik bir açıyla doğu batı doğrultulu bir şekilde yön değiştirmiştir. Yön değişikliği uygulaması Troya Ig evresinden sonra inşa edilen yapılarda da görmek mümkündür. Troya'da kuzey-güney doğrultulu mekanlar, söz konusu evreden sonra 90 derecelik bir açıyla doğu-batı yönlü olmak üzere yön değiştirmiştir [1186] . Bayraklı Höyüğü'nde I. tabakadaki mekanlarda tekrar bir yön değişikliği yapılmış ve mekanlar kuzey-güney yönlü doğrultuda inşa edilmiştir. Ancak yerleşimin güneyinde bu mekanlara bitişik yine doğu-batı doğrultulu birkaç mekan da bulunmaktadır. Yani mekanlar tek bir doğrultuda değil birbirine bitişik olarak farklı doğrultularda inşa edilerek sıkışık yapıda bir yerleşim oluşturulmuştur. I. tabakada gördüğümüz mekanların oluşturduğu bu düzen giriş olarak ortak bir yön birliği olmadığını da göstermektedir.

[1184] Gündoğan, 2022, 154.
[1185] Gündoğan, 2022,162.
[1186] Korfmann,1991.

Bu nedenle sıkışık yapıların arasında geçişleri kolaylaştıracak sokak yapılarına da ihtiyaç duyulmalıdır. Bayraklı Höyüğü'nün en geniş alanda çalışılan ve ortaya çıkarılan mimari yapılarında (I. Tabakada) herhangi bir radyal plana ait bir düzen görülmemektedir. Bu doğrultuda çevresindeki yerleşimlerle bir bütünlük içinde olduğunu da göz önünde tutarak Bayraklı Höyüğü'nde *Ege Yerleşim Modeli* ne uygun bir düzene sahip olabileceğini öngörmek mümkündür.

Evlerin içerisinde genellikle ocak, seramik fırınları ve işlikler gibi günlük aktivitelerin gerçekleştiği birimler tespit edilmektedir. Yapı içlerinde ve söz konusu birimlerin çevresinde ele geçen dokumacılık faaliyetlerini gösteren bulgulardan yola çıkarak Bayraklı Höyüğü yapılarının domestik özelliğinden bahsedilebilir.

ETÇ yerleşmelerinde günlük aktivitelerin gerçekleştirildiği yapıların yanı sıra birçok çukur tespit edilmiştir. Çöp çukuru ve adak çukuru olarak kullanıldığı düşünülen bu çukurlardan özellikle adak çukurları belirli bir ritüel ile ilgili uygulamaların gerçekleştirilmesi ile dikkati çekmektedir. Çöp çukurları kullanılmayan nesnelerin atıldığı ya da bırakıldığı alan iken adak çukurları, Batı Anadolu'da yazının ve tapınağın olmadığı dönemde ruhani içerikli aktivitelerin gerçekleştirilmiş olabileceği alanlardan biri olabilir. Batı Anadolu'da MÖ 3. binyılın başından itibaren ETÇ I'de Karataş-Semayük, ETÇ I[1187] ve II'de Poliochni[1188], ETÇ III'de Küllüoba[1189], Baklatepe ve Limantepe[1190] gibi yerleşim yerlerinde adak çukurlarına rastlanılmaktadır. Bayraklı Höyüğü'nde de ETÇ IIIb evresine denk gelen III. tabakasında bir adak çukuru (?) tespit edilmiştir. Çukur içerisinde idol, içecek kabı, çeşitli buluntularla birlikte hayvanlara ait kemiklerine rastlanılmıştır. Adak çukurundan gelen bulgular Bayraklı Höyüğü'nde olası bir ritüelin yansıması şeklinde yorumlanabilir. Söz konusu ritüeller yeme içme eşliğinde bir rutinle gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Bayraklı'da çok fazla kemik ele geçmiş ve bu kemiklerden elde edilen radyokarbon analizlerine göre MÖ 2205-2021 tarih aralığını vermiştir. Batı Anadolu'daki adak çukuru geleneği tüm yerleşimlerdeki paralel özellikleriyle ve Batı Anadolu'da yoğunluk gösteren bir tarih aralığında benzer şekilde Bayraklı Höyüğü'nde de görülmektedir.

[1187]Warner, 1994, 182-183.
[1188] Cultraro, 2013,110; Kouka, 2011,47.
[1189] Türkteki ve Başkurt 2016.
[1190]Kouka, 2011, 48; Massa ve Şahoğlu 2011, 166.

MÖ 3. binyılın başlarından itibaren Batı Anadolu'da ya siyasi bir huzursuluk nedeniyle ya da yerleşimlerin kendi sınırlarını daha tanımlı hale getirmek amacıyla yaşam alanlarının etrafı sur ile çevrelenmektedir. Ekonomik ve siyasi gelişmelere bağlı olarak toplumsal yapıda değişiklik hızlanır. Bu gelişmeler özellikle binyılın ikinci yarısında mimari de kendini daha çok belli etmektedir. Sosyal yapıdaki eşitsizlik yerleşmelerde yukarı ve aşağı şehir ayrımına neden olmuştur. Hatta bazı yapılar diğerlerinden ayrı özel konutlara dönüşmüştür. Bayraklı Höyüğü'nde bu değişimin ya da diğer bir ifadeyle eşitsizliğin varlığını mimaride tespit etmek şimdiye kadar açığa çıkartılan mimari bulgulara bakılarak söylemek güçtür. Belki bu noktada Bayraklı Höyüğü'nü destekleyecek unsur yerleşimin güneyindeki andezit kayalarla çevrili anakayalarda saklıdır. Bu kayalar yerleşimde en üst tabakadan en alt tabakaya kadar derinlik göstermektedir. Bazı duvarlar kayalara dayandırılmış vaziyettedir. Muhtemelen Bayraklı sakinleri kayalardan kendilerine bir set kurmuş olabilirler. Ancak yerleşimi çevreleyen bir sur yapısı şu ana kadar yapılan çalışmalarda açığa çıkarılamamıştır. Öte yandan Troya Ic evresinde yerleşimin ilk savunma sistemi olarak görülen C duvarı[1191], Bayraklı Höyüğü'nde tespit edilen bir duvarla benzer özellikler taşıdığını söylemek mümkün olmuştur. Bayraklı Höyüğü'nde söz konusu duvar yüksekliği 1 metreyi aşmakta ve yerleşimdeki diğer duvarlara göre oldukça güçlü bir yapı sergilemektedir. Troya'daki C duvarı örneğinde olduğu gibi Bayraklı Höyüğü'nde de söz konusu duvar yerleşimin en erken suru olabileceği tahmin edilmektedir. Aynı zamanda Baklatepe'de [1192] yerleşimi cevreleyen bir bir duvar yapısı güçlendirilmiş bir duvar olarak nitelendirilmektedir. Dolayısıyla çağdaş dönemdeki yerleşimlerin benzeri bir şekilde güçlü duvar yapıları inşa ettikleri bilinerek bu çerçevede Bayraklı'daki duvar yapısı yorumlanabilmektedir. Eğer Bayraklı'daki duvar bir sur ise akla bu defa başka sorular gelmektedir. Sur duvarının güneyinde yer alan mekanlar sur içinde mi yoksa sur dışında mı kalmaktaydı? Yerleşimin güney sınırında yapılan paleocoğrafya çalışmaları deniz kıyısının antik dönemde güney sınırlarına kadar içeride olduğunu ortaya koymuştur. Aynı zamanda yerleşimin kuzey bölümünde (H Açmasında) yapılan sondaj çalışmalarında da ETÇ'ye ait arkeolojik buluntular ele geçmiştir. Tüm bu faktörler göz önüne alındığında yerleşimin olası surunun kuzeye doğru yayıldığını söylemek mümkündür. Öte yandan Bayraklı'daki olası duvarın inşa edildiği IV.

[1191] Ünlüsoy, 2006,133-135, çiz.4.
[1192] Gündoğan 2020.

tabakada (ETÇ II) yerleşimin boyutlarının kuzeye doğru çekildiği akla gelmektedir. Bunun yanı sıra Batı Anadolu'da MÖ 3. binyılın ortalarında gelişen yukarı ve aşağı şehir yapılanmasını Bayraklı Höyük'te şuanki çalışma alanında saptabilmek mümkün değildir.

4.2. Çanak Çömlek

Bayraklı Höyüğü'nde ETÇ tabakalarında tespit edilmiş çanak çömlekler yapım teknikleri ve form özelliklerine bakılarak Batı Anadolu'daki çağdaş dönem yerleşim yerleriyle büyük oranda benzerlik sunmaktadır. MÖ 3. binyılın başlarına tarihlenen Bayraklı'nın VI. Ve V. tabakadalarında tespit eidlen yuvarlatılmış ve kalınlaştırılmış dudaklı çanaklar (*rolled rim*) Kumtepe IB keramikleriyle büyük oranda benzemektedir[1193]. Aynı zamanda içten kalınlaştırılmış dudaklı çanaklar (Troya A6 çanakları)[1194] ve içe dönük ağızlı omurgalı (*anti splash*) çanaklar[1195] tüm Batı Anadolu ile paralel özellikler sergilemektedir. Bu kaplarda ağız altına yerleştirilmiş ip delikli tutamaklar ve memecikler karakteristiktir. Çanakların bazılarında ağız üstüne uzanan üçgen şeklinde boynuz çıkıntılar bulunmaktadır. İp delikli tutamaklar çanakların yanı sıra Kumtepe IB özelliği gösteren makara kulplar da az da olsa vardır. Troya[1196], Kumtepe yerleşimlerinde olduğu gibi kırmızı, kahve ve siyah renklerin koyu tonlarında yüzeylere sahip açkılı mallardan oluşmaktadır. Beycesultan'da görülen portakal rengindeki mal grubu[1197] Bayraklı'da henüz tespit edilememektedir. Bayraklı'da ele geçen dışa dönük dudaklı kaseler Poliochni'de de görülmektedir[1198]. Söz konusu çanakların yanı sıra Demircihöyük ve Küllüoba gibi yerleşim yerlerinde bulunan siyah ağız kenarlı çanaklar (*Black topped*) ve küresel gövdeli, iç kısımlarında açık renk zemin üzerine kırmızı hac motifli boya bezemeli çanaklar[1199] Bayraklı'da henüz ele tespit edilememiştir. Gaga ağızlı testiler Bayraklı Höyüğü'nde en erken tabakalardan itibaren görülebilmektedir. Küresel gövdeli gaga ağızlı testiler, kesik gaga ağızlı testiler Troya[1200], Kumtepe[1201], Emporio[1202] gibi

[1193] Sperling, 1961, 102.
[1194] Blegen et. al.1950,223,253
[1195] Blegen et. al.1950, 260-261.
[1196] Blegen et. al.1950,52-53.
[1197] Lloyd ve Mellaart 1962.
[1198]Bernabo-Brea, 1964.
[1199] Seeher, 1987.
[1200] Blegen et. al.1950.

belirli merkezler dışında İzmir ve çevresinde yer alan Yassıtepe[1203] ve Baklatepe[1204] gibi yerleşimlerle benzer özellikler taşımaktadır. Bu gaga ağızlı testiler üzerinde memecik bezemelere de rastlanılmaktadır. Bayraklı'daki üç ayaklı mutfak kapları hem İzmir ve çevresinde yer alan yerleşmelerle hem de Troya[1205] ve Doğu Ege Adaları'yla paralellik göstermektedir. Bayraklı'da içi beyaz macun dolgulu bezemeli silindirik formlu pyxis kabının benzerleri Yassıtepe[1206], Baklatepe[1207], Göller Bölgesi'nde yer alan yerleşmeler[1208] ve Manisa-Akhisar yüzey araştırmalarında[1209] görülmektedir. Çoğunlukla geometrik motiflerden oluşan bezemelerin beyaz macunla doldurulması geleneği Batı Anadolu sahil kesimi boyunca görülen özelliklerdendir[1210]. Göller Bölgesi'nden bilinen svastika ve dağ keçisi motifleri bölgeye özeldir[1211]. Limantepe ve Baklatepe gibi yerleşmelerde görülen Kiklad tavaları ve urfirnis sos kapları henüz Bayraklı Höyüğü'nde tespit edilememiştir[1212]. Bunun nedeni höyükte ETÇ I ve II'e ait tabakalarının oldukça dar alanda çalışıyor olmasından kaynaklandığı tahmin edilmektedir.

Bayraklı Höyüğü'nde ele geçen çanak çömlekler mal grubu ve form açısından değerlendirildiğinde MÖ 3. binyılın başlarında Batı Anadolu'nun iç bölgelerinden ziyade daha çok kıyı kesimiyle bir paralellik taşıdığını söylemek mümkündür.

Bayraklı Höyüğü'nde IV. tabakada (ETÇ II) koyu yüzlü açkılı mallar kullanılmaya devam etmektedir. Koyu yüzlü açkılı mallar kırmızı, kahve ve siyah renklerinden oluşan bir renk skalasına sahiptir. Koyu renklerin hakim olduğu malların arasında çok az da olsa portakal kahve gibi açık renkler de ele geçmiştir. Portakal rengi astarlı mallar ve açkılı mallar (*Red-Coated*) Batı Anadolu'da ETÇ III'ün öncüsü olarak *Porto-red Coated* olarak tanımlanmıştır[1213]. Açkılı mallar içerisinde yer alan parlak açkılı mallar (*Luster Ware*) ve açkılı mallar (*Glazed Ware*) Troya

---

[1201] Sperling, 1961.
[1202] Hood, 1982, 186, 391.
[1203] Derin, 2020.
[1204] Erkanal ve Günel, 1997.
[1205] Blegen et. al.1950.
[1206] Derin, 2020.
[1207] Erkanal ve Günel 1997, 269.
[1208] Eslick, 2009, 63,75.
[1209] French, 1969a.
[1210] Şahoğlu, 2011,138.
[1211] Eslick, 2009.
[1212] Şahoğlu, 2011, 136-138.
[1213] Blegen et. al.1950, 221; Sarı 2009, 92

kültüründekilerle[1214] paralellik taşımaktadır. İçten kalınlaştırılmış dudaklı çanaklar (A6), içe dönük dudaklı çanaklar (A16), ve keskin omurgalı çanaklar (*anti splash*) seyrekleşerek kullanılmaya devam etmektedir. Bu çanaklar da Troya'dakilerle benzer bir kullanım sergilemektedir[1215]. Keskin omurgalı kaselerde omurgalar yumuşamakta ve içe doğru kıvrılan çanaklar yoğunluk kazanmaktadır. Bu yoğunluk Beycesultan'daki[1216] çanaklarla sunmaktadır. Çanaklar üzerinde ip delikli tutamaklar, makara formundaki tutamaklar Batı Anadolu kıyı kesimiyle paralel bir şekilde kullanılmaya devam etmektedir. Bayraklı Höyüğü' nde IV. tabakada ortaya çıkan çanak türlerinden biri de ağız altında birkaç sıra işlenen yivlerdir. Genellikle omurgalı çanaklarda görülen yiv bezemeler Beycesultan ve Küllüoba[1217] ile benzerlik taşımaktadır [1218] . İç Batı Anadolu'da görülen Kusura fincan formları, oluk bezemeleri [1219] , barbotin bezemeleri ve *blacktopped* [1220] çanaklara Bayraklı Höyüğü'nde rastlanmamıştır. Bu formlar ve bezemeler genellikle İç Batı Anadolu ve Göller Bölgesi'nde yaygın bir şekilde görülmektedir. Bayraklı Höyüğü'nde "S" profilli çanakların erken örnekleri görülmeye başlamaktadır.

ETÇ I'de olduğu gibi ETÇ II'de de gaga ağızlı testiler kullanılmaya devam etmektedir. Dikey kulplu olan gaga ağızlı testi kulbunun üstünde yer alan boynuz çıkıntısıyla dikkat çekmektedir. İzmir ve çevresi, Troya gibi alanlardaki testiler ile bir uyum söz konusudur. Testiler dışında kullanımı devam eden bir diğer form üç ayaklı mutfak kaplarıdır. Batı Anadolu'da bu evreden itibaren görülen tankard formuyla ilişkilendirilen içki kapları Bayraklı'da da görülmeye başlamaktadır. Tek kulplu tankard/içki kapları Poliochni [1221] ile paralellik göstermektedir. Büyük depolama kapları kırmızı ve kahve tonlarındaki mal grubuyla kabartma bezemelerle işlenerek kullanılmaktadır. Depolama kapları geniş ağızlı küp (*flower pot*) formuna benzemektedir. Bu küplerin benzerleri Beycesultan'da [1222] da tanımlanmaktadır. Alçak kaideli kaplar, silindir kapaklar İzmir ve çevresinde[1223] yer alan yerleşmelerle uyum içindedir. Bayraklı'da bu tabakada ilk kez görülen kubbeli kapak örnekleri

[1214] Blegen et. al.1950.
[1215] Blegen et. al.1950.
[1216] Lloyd ve Mellaart 1962, 163.
[1217] Sarı, 2012, 144.
[1218] Lloyd ve Mellaart 1962, 153,161.
[1219] Lamb, 1937.
[1220] French, 1969.
[1221] Lamb, 1936,88.
[1222] Lloyd ve Mellaart 1962.
[1223] Şahoğlu, 2008.

Küllüoba[1224] ve Karataş-Semayük[1225] gibi yerleşimlerle aynı anda ortaya çıkar ancak bu yerleşim yerlerindeki kapak örneklerinin ağız yönleri dışa doğru açılmaktadır. Bayraklı örneklerinde kubbeli kapaklar ise basit ağızlıdır.

Bayraklı Höyüğü'nde ETÇ II'ye tarihlendirilen IV. tabakadaki çanak çömlek kültürü İç Batı Anadolu'da bulunan yerleşimlerle az da olsa etkileşim içindedir. Ancak genel olarak ETÇ I'de olduğu gibi bu dönemde de Batı Anadolu sahil kesimi ile bir bütünlük sergilemektedir.

Bayraklı Höyüğü III. ve II. tabakası ETÇ III'in erken ve geç dönemlerini temsil etmektedir. Mezopotamya ilişkilerin yoğunlaşması sonucunda ortaya çıkan çark yapımı kapların varlığını tüm Batı Anadolu'da olduğu gibi Bayraklı Höyüğü'nde de bu dönemde görmek mümkündür. Bu evrede koyu yüzlü malların yanı sıra parlak kırmızı astarlı ve açkılı mallar da (*Red Coated Ware*) ele geçmektedir. Parlak astarlı ve açkılı mallar İzmir ve çevresinde yer alan yerleşimler[1226], Küllüoba[1227] ve Troya[1228] gibi yerleşim yerlerindeki gelişmelerle paralellik göstermektedir. Aynı zamanda gri mal grubuna ait keramikler Beycesultan, Troya ve İzmir ve çevresindeki diğer yerleşimlerle[1229] birlikte Bayraklı Höyüğü'nde de görülmeye başlamıştır. Seyitömer gibi İç Batı Anadolu'da yer alan yerleşim yerlerinde ve Karataş-Semayük[1230] gibi Göller Bölgesi'nde görülen portakal rengi astarlı mallar ve portakal rengi ince mallar (*Fine Orange Ware*) Bayraklı'da görülmez. Anti splash kaselerin yerini tıpkı Troya'da[1231] olduğu gibi içe doğru kıvrılan ağızlı çanaklar almaktadır. İçe doğru kıvrılan çanak formların yatay kulplu örnekleri mevcuttur. Çanaklarda içte ve dışta ağız altında uygulanan yiv bezemeler Bayraklı'da devam eden özelliklerdir. Yiv bezeme uygulaması Baklatepe gibi yakın bölge yerleşimiyle benzer özellik göstermektedir[1232]. Çanak formları arasında bu evrede gobletler ilk kez görülmeye başlar. Bu yenilik Küllüoba[1233], Beycesultan[1234] ile benzerlik taşımaktadır. Bir önceki dönemde az da olsa mevcut olan "S"profilli çanaklar (Troya A11) bu dönemde de

[1224] Sarı, 2012, 146.
[1225] Mellaart, 1954, 47.
[1226] Şahoğlu, 2008b, 490.
[1227] Sarı, 2012.
[1228] Blegen et. al.1950.
[1229] Aykurt, 2019, 13-14.
[1230] Eslick, 2009.
[1231] Blegen et. al.1950, 226.
[1232] Şahoğlu, 2008b.
[1233] Türkteki, 2010.
[1234] Lloyd ve Mellaart 1962.

karşımıza çıkmaktadır Bu çanaklara paralel olarak Troya[1235], Beycesultan[1236], Heraion[1237], Aphrodisias[1238] ve Seyitömer gibi yerleşim yerlerinde de rastlanılmaktadır. Ancak "S" profilli çanaklarda Seyitömer'deki gibi ilmik kulplar ve memecik bezemeler bulunmamaktadır. Bunun yerine "S" profilli çanaklarda daha çok yiv bezeme uygulaması yaygındır. Yiv bezeme uygulamasını Beycesultan'da[1239] da görmek mümkündür. Bayraklı Höyüğü'nde çanaklarda dışa kalınlaştırılmış dudaklı (*Bead rim*) formların erken örnekleri bulunmaktadır.

Tankardların Batı Anadolu'da yoğun kullanımı Bayraklı Höyüğü'nü de etkilemektedir. Bu tabakada bulunan birçok içki kabının yanı sıra Erken Hellas III'e ait boyalı tankard Batı Anadolu'daki gelenek ile benzeşmektedir. Höyükteki diğer kap formlarından ve mallarından oldukça farklı olduğu için Bayraklı Höyüğü'ne ithal olarak gelmiş olduğu anlaşılmaktadır. Aynı zamanda kısa boyunlu ince nitelikli, tek kulplu fincanlar içme kabı olarak kıyı kesimiyle birlikte Bayraklı Höyüğü'nde de paralel bir şekilde kullanılmaktadır[1240].

Bayraklı Höyüğü'nde bugüne kadar yapılan çalışmalarda henüz Troya A2 el yapımı tabaklar[1241], Suriye şişeleri ve depas kap formu el geçmemiştir. Bunun yanı sıra ilk kez yonca ağızlı testiler ve silindirik boyunlu testileri görmek mümkündür. Testi formu gelişimi Troya ve Poliochni ile benzerlik taşımaktadır[1242]. Depolama kaplarında geniş ağızlı atnalı biçimli tutamaklı formların yanı ara gövdeler ovalleşir, incelir ve uzar. Çömlekler üzerinde kabartma yatay, dikey kabartma motifleri ile insan yüzleri motifleri bulunmaktadır. Omuzlarında söz konusu çıkıntıları olan kaplar Poliochni, Thermi, Limantepe, Aphrodisias, Karataş-Semayük ve Troya gibi yerleşim yerlerinde de tespit edilmektedir.

Bayraklı Höyüğü'nde I. tabaka ETÇ III sonu OTÇ'ye geçiş evresiyle temsil edilmektedir. Höyüğü'nde bu tabakasında kırmızı, kahve, gri ve siyah renkleri ve tonlarına ait mal gruplarının yanı sıra yeni mal grupları da ortaya çıkmıştır. Bu mal grupları silwerwash ve gold wash gibi yeniliklerden oluşmaktadır. Silwer wash ve

[1235] Lloyd ve Mellaart 1962, 201.
[1236] Lloyd ve Mellaart 1962.
[1237] Milojcic, 1961, 47/2.
[1238] Joukowsky, 1986, fig. 442/22.
[1239] Lloyd ve Mellaart, 1962,205.
[1240] Şahoğlu, 2011, 139.
[1241] French, 1967,65.
[1242] Blegen et. al.1950.

gold wash gibi mal grupları önceki tabakalarda birkaç adetle temsil edilirken I. tabakada kısmen daha yoğundur. Gri mal gruplarına ait örnekler ETÇ III sonu ve OTÇ 'ye geçiş evresinde Beycesultan, Troya, İzmir ve çevresindeki yerleşmelerle birlikte Bayraklı Höyüğü'nde de kullanılmıştır[1243].

Çanak formları arasında keskin omurgalı içe dönük ağızlı *anti splash* formları görülmeye devam etmektedir. Bunun yanı sıra bir önceki tabakada erken örneklerini gördüğümüz *bead rim* formlar bu dönemde kullanılmıştır. Benzerleri Troya[1244], Küllüoba[1245] gibi yerleşim yerlerinde de rastlanılmaktadır. Ancak Küllüoba'da yassılaştırılmış *bead rim*lere rastlanmazken Bayraklı Höyüğü'nde, Troya'da yassılaştırılmış ağızlı *bead rim*ler bulunmaktadır. Beycesultan'da[1246] ise bu evrede *bead rim*lere rastlanılmamaktadır. Kaideli ve yivli gobletler farklı mal gruplarıyla karşımıza çıkmaktadır. Goblet formları Küllüoba gibi yerleşim yerlerinde çok yaygın değilken Beycesultan'da keskin "S" profilli derin kadehler şeklinde kullanım görülmektedir. Bayraklı Höyüğü'nde içe dönük dudaklı çanaklar ve "S" profilli çanaklar Troya ile paralel bir şekilde kullanılmaktadır. Kırmızı hac motifli *bead rim* kaseler, dipleri iple kesilmiş kadehler, yiv bezemeli küçük kaseler, Orta Anadolu tipindeki çaydanlıklar (*schnabelkanne*), ağız kenarı altında baskı bezeme motifleri gibi İç Anadolu özellikli formlar Bayraklı Höyüğü'nde rastlanılmamaktadır.

Küresel gövdeli silindirik boyunlu iki kulplu çömlekler Troya, Baklatepe[1247], Karataş-Semayük[1248] ile paralel bir şekilde Bayraklı'da da görülmektedir. Çömlekler üzerinde bıyık motifleri ve insan yüz plastik bezemeler bu dönemde kullanılan betimlemelerdir.

Testilerde yonca ağızlı testi kullanımı devam ederken ETÇ III'ün sonlarından itibaren tespit edilen sivri gaga ağızlı testi bir yeniliktir. Sivri gaga ağızlı testiler Troya'da, Beycesultan'da da görülmektedir.

[1243] Aykurt, 2019, 14-16.
[1244] Blegen et. al.1950, 225.
[1245] Sarı, 2012,186-187.
[1246] Lloyd ve Mellaart 1962,200.
[1247] Erkanal ve Özkan 1999, 114.
[1248] Şahoğlu, 2011,141.

4.3. Küçük Buluntu

Bayraklı Höyüğü'nde ETÇ tabakalarında karşımıza çıkan küçük buluntulara bakıldığında bunların büyük çoğunluğu domestik kullanıma yönelik aletlerden oluşmaktadır. Ağırşaklar, dokuma ve tezgah ağırlıkları gibi metaryaller tüm Batı Anadolu'da görülen örnekler ile paralellik taşımaktadır. Bayraklı Höyüğü'nde tespit edilen ağırşaklar form ve bezeme açısından Batı Anadolu ile bir bütünlük içindedir. Tezgah ağırlıklarında Troya'da tipolojisini yansıtan düz-ikizkenar yamuk biçimli ve piramit biçimli [1249] ve aynı zamanda Küllüoba tipolojisinde bulunan dikdörtgen biçimli [1250] örnekleri Bayraklı Höyüğü'nde de görmek mümkündür. Höyükte I. tabakada ele geçen bir tezgah ağırlığı dikkat çekmektedir. Hilal biçimli tezgah ağırlığı Beycesultan[1251] ve Küllüoba[1252] gibi İç Batı Anadolu'da yer alan yerleşim yerlerinde görülürken ilk defa bir sahil kesimi yerleşimi olarak Bayraklı'da ele geçmiştir. İki bölge arasındaki etkileşimi göstermesi açısından oldukça önemlidir.

Pişmiş toprak küçük buluntular içerisinde baskı mühür örneği Bayraklı'da spiral şekillidir. Baskı yeri yuvarlak tutma yeri üçgen formda olan mühürün benzerlerine Bademağacı [1253], Karataş-Semayük [1254] ve Yassıtepe [1255] gibi yerleşim alanlarında rastlamak mümkündür.

Bayraklı'da ele geçen bir diğer buluntu türü mermer idoldür. Batı Anadolu'da ETÇ'ye tarihlenen çok sayıda ve farklı formlarda idoller bulunmaktadır. Bayraklı'da ele geçen örnek ise "*Troya Tipi*" olarak tanımlanan kubik yapılı, yuvarlak bir kafa ve dörtgenimsi vücuda sahiptir[1256]. Baş ve vücut oldukça sade bir şekilde şematize edilmiştir. Troya tipli idoller Batı Anadolu ve Ege Adaları'nda neredeyse tüm yerleşim yerlerinde rastlanılmaktadır.

Taş eserler arasında yer alan baltalar sap delik ve standart şekilde olmak üzere Bayraklı Höyüğü'nde ele geçmiştir. Benzer formdaki örnekler Yassıtepe[1257], Orta

[1249] Blegen, 1953,31,271,232,381.
[1250] Öner, 2009.
[1251] Lloyd ve Mellaart 1962.
[1252] Öner, 2009.
[1253] Umurtak ve Çongur, 2020,22,fig.7
[1254]Warner, 1994, 187, a. KA 755
[1255] Derin, 2020, 17.
[1256]Lloyd ve Mellart 1962: 269.
[1257] Derin, 2020, 19.

Troya I[1258], Karaoğlan[1259], Demircihöyük[1260], Kusura[1261], Küçükköy[1262], Çiledir Höyük[1263] ve Beycesultan[1264] gibi yerleşim yerlerinde ele geçmektedir.

Bayraklı Höyüğü'nde maden eserler arasında en dikkat çeken buluntu gümüş kütledir. Batı Anadolu'da Bayraklı'daki kadar yoğun ve çeşitliliğe sahip gümüş buluntu grubuna henüz rastlanılmamaktadır. Bunun yanı sıra Bayraklı'da ele geçen topuz başlı iğne, spiral başlı gibi iğne çeşitlerine Çiledir Höyük[1265], Beycesultan[1266], Kusura[1267], Yortan[1268], Troya[1269], Bademağacı[1270] gibi yerleşim yerlerinde de tespit edilmiştir. Metalden yapılma yassı baltalar da Bayraklı Höyüğü'nde en erken tabakadan itibaren kullanılmaktadır. Yassı balta örnekleri Kusura, Thermi ve Küllüoba'da ETÇ II'de [1271] Beycesultan'da ETÇ III'de [1272] yerleşim yerleri ile paralellik taşımaktadır. Aynı zamanda Yortan[1273] gibi yerlerde de ele geçmiştir.

Kemik aletler höyükte tekstil üretiminde kullanıldığı tahmin edilen delici aletlerden oluşmaktadır. Kemikten yapılma delicilere aynı zamanda Troya[1274], Kusura[1275], Yassıtepe[1276], Beycesultan[1277] gibi yerleşim yerlerinde ele geçmektedir.

[1258] Blegen, 1963,50, fig.10;
[1259]Topbaş ve Efe 1998: 65, Fig. 50.
[1260]Seeher, 2000: 145, G. 192.
[1261]Lamb, 1937: 264, Fig. 24-2b.
[1262]Gürkan ve Seeher 1992: 93, 1.
[1263] Türktüzün vd, 2014, 66.
[1264]Lloyd ve Mellaart 1962,Fig.F.3:1,3-7.
[1265] Türktüzün, 2014, 66.
[1266]Lloyd ve Mellart 1962: 288, Fig. 2.
[1267]Lamb, 1937, 259- 20
[1268] Kamil, 1982, 336,fig. 329-333.
[1269]Blegen et. al.1950: 125, 1.
[1270]Duru, 2008: 176, Fig. 351.
[1271] Lamp, 1938, fig.19.1, 1936,172, Pl XXV:29-9; Efe ve Fidan 2006, PL.4:18.
[1272] Lloyd ve Mellaart 1962.
[1273] Kamil, 1982, 336, fig.88.
[1274] Blegenet. al.1950. 126,5.
[1275] Lamb, 1937,271, fig.27-2.
[1276] Derin, 2020, 21.
[1277] Lloyd ve Mellaart 1962, 270,17.

SONUÇ

"Bayraklı Höyüğü Erken Tunç Çağı Yerleşiminin Batı Anadolu Arkeolojisindeki Yeri" başlıklı tez çalışmasında Bayraklı Höyüğü'nün 2017-2024 yılları arasındaki gerçekleştirilen kazıları sonucunda ortaya çıkan arkeolojik veriler bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilerek ilk defa bu tez çalışmasıyla detaylı olarak incelenmiştir.

Bayraklı Höyüğü'nde sistematik ilk kazılar 1948 yılında başlamıştır. Bazı dönemlerde küçük aralar verilmiş olsa da 2013 yılına kadar çalışılmıştır. Yaklaşık olarak yarım asır araştırma geçmişine sahip olmakla birlikte Erken Tunç Çağı ile ilgili veriler oldukça sınırlı kalmıştır. İlk kazı sezonlarındaki bulgulardan yola çıkılarak yerleşimin başlangıcı Erken Tunç Çağı olarak belirtilmiş ve iki tabakalı bir Erken Tunç Çağı süreci yaşandığı ifade edilmiştir. Söz konusu tabakalanmada MÖ 3000-2500 yılları arasına I. tabaka (Troya I ile çağdaş) ve MÖ 2500-2000 yılları arasına II. tabaka (Troya II ile çağdaş) olarak yorumlanmıştır. E. Akurgal 1950 yılında yayınladığı "Bayraklı Kazısı Ön Rapor" da Erken Tunç Çağı'na ait bu tabakadaki verileri birkaç duvardan oluşan duvar kalıntısı ve keramik örnekleriyle açıklamıştır[1278]. Akurgal'ın Erken Tunç Çağı ile ilgili mimariye ait görseli ise sadece Almanca raporda bulunmaktadır. Akurgal sonrası 2000 yılında N. Bayne'in yaptığı doktora çalışmasında B açmasındaki veriler değerlendirilerek oluşturulmuş ve kronolojide en alttaki ilk üç yapı katı Erken Tunç Çağı olarak tanımlamıştır[1279]. Ancak bu çalışmalar Bayraklı'da Erken Tunç Çağı yerleşimi hakkında önemli veriler sunsa da yerleşimin Anadolu ve Ege Dünyası hakkındaki önemini ortaya koyma bakımından yeterlilik teşkil etmemiştir. 2014 yılından itibaren Prof Dr. Cumhur Tanrıver başkanlığında, yerleşimin Tunç Çağ tabakalarına odaklanılarak araştırma alanları genişletilmiştir. Bu kapsamda yerleşimin sosyal, kültürel ve ekonomik yapısı, en erken tabakalardan itibaren daha ayrıntılı biçimde incelenmeye başlanmıştır.

2017 yılından itibaren "Batı Açmaları" olarak tanımlı alanda yürütülen kazı çalışmaları sonucunda, stratigrafiye dayalı kesintisiz bir Erken Tunç Çağı kültürünün varlığı ortaya konmuştur. 2024 yılına kadar toplamda 319,2 metrekarelik bir alan üzerinde bir alan kazılmış ve değerlendirilmiştir. Bu çalışmalar neticesinde Erken Tunç Çağı mimarisi, çanak çömleği ve küçük buluntularına dair oldukça zengin

[1278] Akurgal, 1950.
[1279] Bayne, 2000, 61-80.

veriler elde edilmiştir. Erken Tunç Çağı verileri kapsamında yerleşimde MÖ 3. binyılın başından sonuna kadar uzanan toplam altı tabaka tespit edilmiştir. Tabakaların belirlenmesinde kimi zaman mimari unsurlar, kimi zaman mekanların içerisinde taban yapısının değişikliğine dayanarak materyallerde gözlemlenen farklılaşmalar dikkate alınmıştır. Arkeolojik veriler üzerindeki göreli tarihlendirme yöntemlerinin yanı sıra radyokarbon analizlerinden de yararlanılmış, böylece mutlak kronolojiyle de desteklenmiştir. 2017 yılından itibaren yapılan radyokarbon analizlerine tez çalışması kapsamında 3 adet yeni radyokarbon verisi daha eklenmiştir. Bu çalışmalar sonucunda Bayraklı Höyüğü'nün Erken Tunç Çağı kronolojisi detaylı bir şekilde oluşturulmuştur (**Tablo 3**). Aynı zamanda gaga ağızlı testiler, omurgalı çanaklar, dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı çanaklar (beadrim), içten kalınlaştırılmış ağız kenarlı çanaklar, yivli çanaklar (goblet) ve pyxis gibi kap formlarından oluşan ve toplamda 279 adet çanak çömlekleğe uygulanan analizler ile kapların katkı maddelerine ilişkin detaylı veriler elde edilmiştir.

Bayraklı Höyüğü'nün Erken Tunç Çağı tabakalanmasında dikkat çeken en önemli özelliklerinden biri kesintisiz bir kültür dolgusuna sahip olmasıdır. Bu durum yerleşimin herhangi bir terk edilme süreci yaşamadan sürekli iskan edildiğini göstermektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde Bayraklı Höyüğü, daha önce kazılmış olan Troya, Limantepe, Beycesultan, Karataş-Semayük, Emporio, Poliochni ve Thermi gibi kesintisiz iskan edilen önemli merkezlerle aynı katagoriye dahil edilmesi yerinde olacaktır. Bayraklı Höyüğü'nün kımi olarak yangın geçirmiş tabakasından alınan ahşap örneğinin radyokarbon analizlerine göre MÖ 2200'lere tarihlenmesi, Anadolu'da birçok yerleşmede gözlemlenen bölgesel yıkım ve terk edilme süreçleriyle eş zamanlılık göstermektedir. Söz konusu dönem, hem Anadolu'da hem de Mezopotamya'da iklimsel kuraklık nedeniyle yaşanan yıkım ve toplumsal çöküşlerle ilişkilendirilmektedir[1280]. Yapılan araştırmalara göre, İç Anadolu, Batı Anadolu ve Ege kıyılarında kazılmış 27 yerleşimden 22'si en az bir kere büyük çaplı bir yangın geçirerek yıkıma uğramıştır[1281]. Tüm Anadolu, Ege kıyıları ve Mezopotamya'da olduğu gibi Bayraklı Höyüğü'nde de bu sürece ilişkin yıkımın izleri küçük bir alandaki yangın tabakasıyla takip edilebilmiştir. MÖ 2200'lerden

[1280]Massa, 2014; Massa ve Şahoğlu 2015; Ünlüsoy, 2018; Ayrıca Mezopotamya'da gerçekleşen iklimsel değişimler hakkında ayrıntılı
bilgi için bk. Weiss et. al.1993.
[1281]Massa, 2014: Res. 2.

sonra yerleşimler ya terk edilmiş ya da küçülmeye gitmiştir. Literatürde 4.2k olarak geçen iklimsel kriz ve yerleşimlerin MÖ 2200'lerde yangın tabakalarına rastlaması olayı birçok açıdan bölgedeki merkezlerin yıkılmasıyla ilişkilendirilmiştir. Benzer tarihlerde Bayraklı Höyüğü'nde yerleşimin yangın sonrası yıkılmaya bağlı olarak küçüldüğüne ilişkin yorum yapmak mümkün olmasa da mimari, çanak çömlek ve küçük buluntu gibi arkeolojik verilerle yerleşimin terk edilmediği oldukça açıktır. Bu büyük iklimsel kuraklık makro ölçekte geniş bir coğrafyayı etkilemiş olsa da, Bayraklı Höyüğü'nün kesintisiz devam eden tabakaları iklime bağlı bir terk edilişin burada yaşanmadığını göstermektedir. Bu sebeple Bayraklı Höyüğü'nün her tabakasında hayvan yetiştiriciliği ve tarımın etkin bir şekilde devam edildiği anlaşılmaktadır. Ve hatta uzun mesafeler arası ticari ilişkilerin kopmadığı gösteren bulguların da olması Bayraklı'daki yerleşimin bu dönemdeki devamlılığı ile ilişkilendirilebilir.

Yerleşimde stratigrafik verilerin dışında dikkati çeken diğer bir unsur ETÇ kültürel sürecinin yayılım alanıdır. "Batı Açmaları" dışında, ETÇ verilerinin elde edildiği diğer kazı alanları dikkate alındığında yerleşimin küçük ölçekli bir yerleşim olmadığı anlaşılmaktadır. N. Bayne'in 2000 tarihli doktora çalışmasında tanımladığı 14 yapı katının, ilk üçü Erken Tunç Çağı'na ait olarak sınıflandırılmış ve bu katmanların höyüğün güneydoğusunda, "B Açması" olarak adlandırılan bir alanda yer aldığı belirtilmiştir [1282] . Ancak bu alan günümüzde doldurulduğu için kazı izleri görülememektedir. Erken Tunç Çağı'na ait diğer bir veri ise "H Açması" olarak adlandırılan alanda yapılan sondaj çalışması ile elde edilmiştir. Bu alandaki çanak çömlek buluntuları döneme ışık tutmaktadır. Son olarak 2024 yılında "Geleceğe Miras Projesi" kapsamında H/I plankaresinde gerçekleştirilen çalışmalar Erken Tunç Çağı'na dair mimari ve çanak çömlek açısından yeni veriler sunmuştur. Bu çalışma sonucunda kuzey-güney doğrultulu bir duvar yapısı ile çevresinde ocak olduğu düşünülen mimari unsurlar tespit edilmiştir. Aynı alanda, siyah ve kırmızı renginde koyu mal gruplarına ait Erken Tunç Çağ'a tarihlenebilecek içe dönük ağızlı, keskin omuzlu (*Anti-splash*) kase ve çanaklar ele geçmiştir. Yerleşimde Erken Tunç Çağı verileri elde edilen buluntu alanları ve Batı Açmaları ile birlikte en azından 2 hektarlık yayılım gösteren bir iskan alanından bahsedilebilir. Klasik Dönemlerde neredeyse 100 hektara yayılan kentin temellerinin Erken Tunç Çağı'nda atıldığını

[1282]Bayne, 2000, 61-80, Erdem, 2016,418-419.

söylemek mümkündür. İzmir ve çevresindeki höyükler, hatta Batı Anadolu ve Ege Adaları genelinde yer alan birçok yerleşme, genellikle 10 m'yi geçmeyen kültürel dolgulara sahiptir. Buna karşılık İç Batı Anadolu, Orta Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve Mezopotamya gibi daha yoğun kültürel gelişim gösteren bu dolgu kalınlığı 40-50 metreyi bulmaktadır. Batı Anadolu'da ise hem su kaynaklarına ulaşımın kolay olması hem de topografik elverişlilik nedeniyle yerleşmeler yatay stratigrafide konumlanmıştır. Yassıtepe Höyüğü, Çeşme-Bağlararası yerleşmelerinde olduğu gibi Bayraklı Höyüğü de bu duruma iyi bir örnek teşkil etmektedir.

Bayraklı Höyüğü'nün tabakalanması, kronolojisi ve yayılım alanı gibi fiziksel verilerin ötesinde Erken Tunç Çağı sürecine dair en kapsamlı bilgiler mimari buluntular, çanak çömlek verileri ve küçük buluntu grupları sayesinde elde edilmektedir.

Batı Anadolu'da bu dönemde mimari yapım teknikleri ve kullanılan malzeme büyük ölçüde benzerlik gösterse de, yerleşim planları arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Mimari yapım teknikleri açısından benzerlik taşıyan bu yerleşimlerde ortak bir yerleşim düzeninin bulunmaması, farklı etnik grupların iklimsel ve topografik koşullara göre geliştirdikleri yerel inşa anlayışlarının bir sonucu olduğu tahmin edilmektedir. Bu durum, Batı Anadolu'nun kültürel çeşitliliğini ve yerleşim dokusundaki esnek yapısını ortaya koymaktadır. Batı Anadolu'nun Erken Tunç Çağı kent modeli olarak M. Korfmann tarafından önerilen evlerin ortak bir avlu etrafında çevrelendiği topografyaya göre bazen oval bazen ise yuvarlak şekil aldığı, önceden tasarlanan ve dışarıya kapalı bir yerleşim modeli *Anadolu Yerleşim Planı*[1283] olarak tanımlanmıştır. Ancak yapılan çalışmalarla birlikte *Anadolu Yerleşim Planı*'nın tüm Batı Anadolu için geçerli ve standart bir yapı sunmadığı anlaşılmaktadır. Son yıllarda E. Fidan yeni değerlendirmelerle birlikte ortak bir avlu etrafında şekillenen plan tipinin daha çok Batı Anadolu'nun iç kısımlarında yaygın olarak uygulandığını vurgulayan "*İç Batı Anadolu Yerleşim Modeli*"[1284] şeklinde bir tanımlama üzerinde durmuştur. İç Batı Anadolu Yerleşim Modeli'nde Batı Anadolu'nun iç taraflarında kalan Demircihöyük, Küllüoba, Keçiçayırı gibi yerleşim yerlerinin yanı sıra Bademağacı, Hacılar Büyük Höyük, Karataş-Semayük gibi Göller Bölgesi'nde yer alan yerleşmelerde söz konusu yerleşim planının yoğun olarak uygulandığı

[1283]Korfmann, 1983, 222.
[1284] Fidan, 2013.

görülmektedir. Öte yandan sahil kesimi ve Doğu Ege Adaları'ndaki yerleşimlere odaklanan ise Ü. Gündoğan ise bu bölgelerdeki cadde ve sokaklarla ayrılan *insula* olarak tanımlanan ev gruplarından oluşan ve sonradan plana ekleme yapılabilen dışarıya açık bir yapıya sahip mimari örüntüye dayanarak "*Ege Yerleşim Modeli*"[1285] kavramını geliştirmiştir. Sonuç olarak Batı Anadolu ve Doğu Ege Adalarını kapsayan *İç Batı Anadolu Yerleşim Modeli* ve *Ege Yerleşim Modeli* olmak üzere iki yerleşim modeli tanımlaması bulunmaktadır.

Bayraklı Höyüğü'nde sınırlı bir alandan mimari veriler elde edilmiş olsa da, tez çalışmamız çerçevesinde bu yerleşimde hangi yerleşim modelinin uygulanmış olabileceği, eldeki mimari veriler üzerinden değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bayraklı'nın VI. V. ve IV. tabakalardan elde edilen veriler, 5x5 metrelik sondaj niteliğindeki açmada ortaya çıkarıldığı için, mimari bütünlük kurulamamıştır. III. ve II. tabakalar ise daha çok tek odalı yapılar, keramik atölyeleri veya adak çukurları (?) gibi sınırlı alanlardan elde edilen mimari verilerle desteklenmektedir. Buna karşılık I. tabaka yerleşimde en geniş alanda ortaya çıkarılan ve mekanlar arası mimari bütünlüğün yakalanabildiği evre olmuştur. I. tabakada ortaya çıkarılan yapılar, genellikle kuzey-güney doğrultusunda ve güneyde yer alan iki adet mekan ise doğu-batı yönünde uzanan dikdörtgen planlı uzun evlerden oluşmaktadır. Farklı yönlerde inşa edilen mekânların tek yönlü bir girişten ziyade farklı yönlere açılan girişlerden oluştuğu tahmin edilmektedir. Girişlerdeki yön farklılığı mekânların arasına konumlanan cadde ve sokaklarla sağlanmış olmalıdır. Her ne kadar şu ana kadar doğrudan cadde veya sokaklara dair herhangi bir plan ortaya çıkarılmamış olsa da, mekânların konumlanış biçimi, yerleşim içinde mekânlar arası ulaşımın ancak bu yollarla sağlanmış olabileceğini düşündürmektedir (**Şekil 30**). Buna göre Batı Anadolu ve Doğu Ege Adaları için tanımlanan "*Ege Yerleşim Modeli*"nin Bayraklı Höyüğü içinde uygulanmış olabileceği önerilebilmektedir. Dolayısıyla Bayraklı Höyüğü'nün coğrafi ve kültürel ağı içerisindeki yerleşim modeliyle uyumlu bir planlama anlayışına sahip olduğunu gösterir. Aynı zamanda Bayraklı yerleşiminde kullanılan mimari yapım tekniğinin yanı sıra diğer kültürel öğelerin de Anadolu'nun yerel özelliklerini yansıtıyor olması Bayraklı Höyüğü'nde Anadolu etkisinin de göz ardı edilememesi gerektiğini gösterir.

[1285] Gündoğan, 2020; 2022, 161.

Batı Anadolu'daki surla çevrili pek çok yerleşmede olduğu gibi Bayraklı Höyüğü'nde de yerleşimin bir surla çevrelenip çevrelenmediği konusu önem taşımaktadır. Bu durum MÖ 3. binyılın başlarında Batı Anadolu Bölgesi'nde oluşan siyasi bir huzursuzluk ile ilişkili olabileceğini göstermektedir. Bayraklı Höyüğü'nde şu ana kadar yapılan çalışmalarda yerleşimin bir sur ile çevrelenip çevrelenmediği bazı çıkarımlar ile dile getirilebilir. Yapılan kazılarda yerleşimin güney yamacında andezit kayalardan oluşan doğal bir hat belirlenmiş ve mimari unsurların bu kayalarla bütünleşerek inşa edildiği görülmüştür. Akurgal'ın Almanca raporundaki bir görselde bu doğal kaya hattına dayandırılmış duvarlar yer almaktadır. Güncel kazılarda da en alt tabakadan en üst tabakaya kadar ana kaya ile mimari yapıların bütünleştiği anlaşılmaktadır. Bu durum Bayraklı Höyüğü sakinlerinin doğal kaya formasyonlarını bir koruma unsuru olarak kullanmış olabileceğini göstermektedir **(Şekil 30)**. Öte yandan Troya Ic evresinde görülen ve yerleşimin ilk savunma sistemi olarak yorumlanan ard arda sıralanmış duvarların arasında yer alan güçlü "C duvarı"[1286], Bayraklı Höyüğü'nde tespit edilen bir duvarla benzerlik göstermektedir. Söz konusu duvar Bayraklı'da en erken tabakaların yer aldığı açmada kesit içinde kalan ve boyu 1 m'yi aşan yüksekliğiyle oldukça sağlam bir yapıya sahiptir (**Çizim 4**). Kesit içerisinde kalmasından dolayı genişliği tam olarak tespit edilememekle birlikte, şu ana kadar ortaya çıkarılan diğer duvarlara kıyasla daha güçlü bir inşa tekniği sergilemektedir. Troya'nın yanı sıra çağdaş dönemde yerleşim izlerini görebildiğimiz Baklatepe'de [1287] de yerleşimin dışında güçlendirilmiş bir duvar yapısı bulunmaktadır. Troya'daki "C duvarı" ve Baklatepe örneğinde olduğu gibi Bayraklı Höyüğü'nde de söz konusu duvarın yerleşimin en erken savunma sistemine ait olabileceği öngörülmektedir. Olası sur duvarının yerleşimde ETÇ II evresi gibi bir zaman aralığında kullanıldığı tahmin edilmektedir. Bu savunma duvarının sur işlevi görmüş olması durumunda, yerleşimin güneyinde kalan mekânların sur içinde mi yoksa dışında mı yer aldığı sorusu akıllara gelmektedir. Ancak paleocoğrafya çalışmaları, yerleşimin güneyinde antik dönemde deniz kıyısının uzandığını ortaka koymaktadır. Ayrıca höyüğün genel yapısı ve kuzey alandaki kültür katmanları, yerleşimin kuzeye doğru genişlediğini göstermektedir. Tüm bu veriler ışığında, ETÇ yerleşiminin olası sur sisteminin kuzeyine doğru uzandığını söylemek mümkündür **(Şekil 25)**. Öte yandan Bayraklı yerleşiminin olası sur duvarına tarihlenen ETÇ II

[1286] Ünlüsoy, 2006,133-135, çiz.4.
[1287] Gündoğan 2020.

evresinde kuzeye doğru geri çekildiği de akla gelen öngörüler arasındadır. Bununla birlikte, Batı Anadolu'da MÖ 3. binyılın ortalarında görülen yukarı ve aşağı şehir yapılanmasını Bayraklı Höyüğü'nde şu anki kazı verileriyle tespit etmek mümkün değildir.

Yerleşimin içindeki mimari unsurlar, ocaklar, keramik fırınları, platformlar, çöp ve adak çukurları ve dokumacılıkla ilişkilendirilebilecek işlikler, genel olarak domestik özellikler sergilemektedir. Batı Anadolu'da MÖ 3. binyılın başlarından itibaren birçok yerleşimde adak çukurları görülmektedir. Yeme içmeye ait verilerin elde edildiği adak çukurlarının bir ritüel eşliğinde oluşturulduğu anlaşılmaktadır. Bayraklı Höyüğü'nde de benzer şekilde yeme ya da kurban ritüeli ile ilişkili olabilecek birçok hayvan kemiği ve içme eylemi ile ilişkilendirilebilecek bir fincan ele geçmiştir **(Şekil 32, Tablo 4)**. Kemiklerden elde edilen radyokarbon analizlerine göre MÖ 2205-2021 tarih aralığı saptanabilmiştir. Batı Anadolu'daki adak çukuru geleneği tüm yerleşimlerdeki paralel özellikleriyle uyumlu olarak Bayraklı Höyüğü'nde uygulandığı anlaşılmaktadır.

Bayraklı Höyüğü'nde ele geçen çanak çömlek buluntuları, Batı Anadolu'daki diğer yerleşimlerle etkileşime işaret etmektedir. MÖ 3. binyılın başlarında kullanılan kırmızı, kahve ve siyah gibi koyu mal gruplarından oluşan açkılı ve astarlı yüzeylere sahip yuvarlatılmış ve kalınlaştırılmış dudaklı çanaklar (*rolled rim*), içten kalınlaştırılmış dudaklı çanaklar (Troya A6 çanakları) ve içe dönük ağızlı omurgalı (*anti splash*) çanaklar Kumtepe IB, Troya I, Poliochni gibi merkezler ile benzerlik göstermektedir. Ayrıca çanakların yanı sıra küresel gövdeli gaga ağızlı testiler, kesik gaga ağızlı testiler ve gaga ağızlı testilerin üzerindeki memecikler, beyaz macun dolgulu silindirik pyxis kapları, üçayaklı mutfak kapları ve bu kaplara ait koyu renk mal grupları Troya, Kumtepe, Emporio, Yassıtepe, Baklatepe ve Manisa-Akhisar Bölgesi ile ortak çanak çömlek özellikleri sergilemektedir. Öte yandan, Demircihöyük ve Küllüoba gibi İç Batı Anadolu yerleşimlerinde siyah ağız kenarlı çanaklar (*black topped*) ve iç yüzeylerinde açık renk zemin üzerine kırmızı renkte uygulanan haç motifli boya bezemeli küresel gövdeli çanaklar görülmektedir. Göller Bölgesi'nde svastika ve dağ keçisi motifleri o bölgeye özgü motifler olarak dikkat çekmektedir. Beycesultan'da ise portakal renkli mal grubu kıyı yerleşmelerinde henüz tespit edilmemiştir. Erken Tunç Çağı'nın başlarında bölgeler arası ortak bazı

mal grupları ve formlar görülse de, İç Batı Anadolu ve Göller Bölgesi'nin kendine özgü bir çanak çömlek kültürleri olduğunu anlaşılmaktadır.

MÖ 3. binyılın ortalarına gelindiğinde, koyu yüzlü mallar kullanımının devam ettiği ancak yeni mal gruplarının da ortaya çıktığı görülmektedir. Portakal rengi astarlı ve açkılı malların (*Red-Coated*) erken örnekleri (*Proto red coated*), parlak açkılı mallar (*Luster ware*) ve açkılı mallar (*Glazed ware*) bu dönemin yenilikleri arasındadır. Bayraklı Höyüğü'nde de bu parlak açkılı mallar (*Luster ware*) ve açkılı mallar (*Glazed ware*) Troya kültürü ile paralellik göstermektedir. Ayrıca, az sayıda da olsa portakal renkli mal gruplarına rastlanılmaktadır. İçten kalınlaştırılmış dudaklı çanaklar (A6), içe dönük dudaklı çanaklar (A16) ve keskin omurgalı çanaklar (*anti splash*) seyrekleşerek kullanılmaya devam etmiş, Bu çanaklarda Troya'daki benzer örneklerle aynı eğilimleri yansıtmıştır[1288]. Bu dönemde keskin omurgalı çanakların dönüşleri yumuşayarak içe kıvrılan formlara evrilmiştir ve omurgalı çanaklarda ağız altında yiv bezemeleri eklenmiştir. Bu tip çanaklar Beycesultan ve Küllüoba gibi yerleşmelerde de görülmektedir. Ancak İç Batı Anadolu'da yaygın olan Kusura tipi fincanlar, oluk bezemeleri [1289], barbotin (kabartma) bezemeleri ve *black topped* [1290] çanaklar Bayraklı Höyüğü'nde ve sahil kesimi yerleşmelerinde pek rastlanmamaktadır. Öte yandan testilerde Bayraklı Höyüğü'nün de dahil olduğu sahil kesimi yerleşmeleri ile uyumlu bir paralellik göze çarpmaktadır. Bu tabakalardan itibaren Bayraklı Höyüğü'nde tankard formuyla ilişkilendirilebilecek içecek kapları Poliochni ile benzerlik göstermektedir. Kırmızı ve kahverengi tonlarında mal gruplarına sahip kabartma bezemelerle işlenmiş geniş ağızlı depolama kaplarının (*flower pot*) benzerleri Beycesultan'da da görülmektedir. Ayrıca silindir kapaklar kıyı bölgesi yerleşimleriyle ilişkilendirilirken kubbe biçimli kapaklar Küllüoba ve Karataş-Semayük gibi iç bölgelerle benzerlik taşımaktadır. Ancak Bayraklı'daki kapaklar dışa açılan ağız yapısıyla iç bölge örneklerinden ayrılmaktadır. Genel olarak bakıldığında, çanak çömlek türleri kıyı ve iç bölgeler arasında etkileşim ve iletişim olduğunu göstermekle birlikte, her bölgenin kendine özgü bazı çanak çömlek kültürü özellikleri gözlemlenebilmektedir.

[1288] Blegen et. al.1950.
[1289] Lamb, 1937.
[1290] French, 1969.

MÖ 3. binyılın sonlarına gelindiğinde en büyük yenilik Mezopotamya'yla ilişkilerin artması sonucu çark kullanımının başlamasıdır. Bayraklı Höyüğü'nde de aynı evreye denk gelen tabakalarda çark yapımı çanak çömlek örnekleri tespit edilmiştir. Bu evrede koyu yüzlü mallara ek olarak parlak kırmızı astarlı ve açkılı mallar da (*Red Coated Ware*) ele geçmektedir. Parlak astarlı ve açkılı mallar İzmir ve çevresi yerleşimleri[1291], Küllüoba[1292] ve Troya[1293] gibi merkezlerle paralellik göstermektedir. Ayrıca gri mal grubuna ait keramikler de Beycesultan, Troya ve İzmir ve çevresindeki diğer yerleşimlerle[1294] birlikte Bayraklı Höyüğü'nde de görülmeye başlamıştır. İç Batı Anadolu ve Göller Bölgesi'nden farklı olarak portakal rengi astarlı mallar ve portakal rengi ince mallar (*Fine Orange Ware*) kullanılmaktadır. Keskin omurgalı içe dönük (*anti-splash*) kaselerin yerini tıpkı Troya[1295] örneklerinde olduğu gibi içe doğru kıvrılan ağızlı çanaklar almaktadır. Çanakların iç ve dış yüzeylerinde uygulanan yiv bezeme teknikleri, Bayraklı Höyüğü ile birlikte kıyı kesimde yer alan Baklatepe gibi yerleşimlere kadar yayılmıştır. Ayrıca Bayraklı'da goblet formları ve "S" profilli çanaklar (Troya A11) bu dönemde Küllüoba[1296], Beycesultan, Troya[1297], Beycesultan[1298], Heraion[1299], Aphrodisias[1300] ve Seyitömer gibi yerleşimlerle paralellik göstermektedir. Ancak "S" profilli çanaklar Seyitömer'de ilmik kulplar ve memecik bezemelerle süslenirken Bayraklı Höyüğü'nde bu tür bezemelere rastlanmamaktadır. Bayraklı'da dönemin erken evrelerinde dışa kalınlaştırılmış dudaklı (*Bead rim*) formun erken örnekleri ele geçmiştir ve geç evrelerde kullanımı devam etmiştir. *Bead rim* kapları, Troya ve Küllüoba'da da paralel şekilde görülmektedir. Ancak Küllüoba'da yassılaştırılmış *bead rim* örneklerine rastlanmazken Bayraklı ve Troya'daki örnekler yassılaştırılmış ağız kenarlarına sahiptir. Beycesultan'da[1301] ise bu evrede *bead rim* kullanımın oldukça sınırlı olduğu veya ortadan kalktığı anlaşılmaktadır.

[1291]Şahoğlu, 2008b, 490.
[1292] Sarı, 2012.
[1293] Blegen et. al.1950.
[1294] Aykurt, 2019, 13-14.
[1295] Blegen et. al.1950, 226.
[1296] Türkteki, 2010.
[1297] Lloyd ve Mellaart 1962, 201.
[1298] Lloyd ve Mellaart 1962.
[1299]Milojcic, 1961, 47/2.
[1300]Joukowsky, 1986, fig. 442/22.
[1301]Lloyd ve Mellaart 1962,200.

MÖ 3. Binyılın sonlarında Batı Anadolu'da tankard formundaki içki kaplarının yoğun olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır ve Bayraklı Höyüğü'nde de benzer içki/içecek kaplarına rastlanılmaktadır. Kısa boyunlu ince cidarlı, tek kulplu fincanlar içme kapları olarak kıyı kesimiyle birlikte Bayraklı Höyüğü'nde de paralel bir şekilde kullanılmaktadır[1302]. Bu örneklerin yanı sıra tankard formunun en iyi örneğini Erken Hellas III'e ait boyalı tankard kabı oluşturmaktadır. Bu kabın form olarak birebir benzerlerine rastlanmasa da bezeme olarak stilistik özellikleri Kolonna[1303], Lerna[1304] ve Beycesultan'daki[1305]tek bir kap parçası ile benzerlik göstermektedir. Bu yerleşim yerlerindeki kapların ithal ürünler olduğu vurgulanmıştır. Bu durum Ege kıyılarında ticari bir unsur niteliğinde dolaşan bu tür kapların Bayraklı Höyüğü'ne de ulaştığını ortaya koymaktadır. Öte yandan Kıta Yunanistan'da Lerna IV, Kuzey Mora Yarımadası gibi bölgelerde içki ziyafetleri ve bu ziyafetlerle ilişkilendirilebilecek karaflar, içki bardakları ve bu içkilerin dinlendirildiği küpler Erken Hellas III'te MÖ 2200/2150-2000 yıllarında ortaya çıkmaktadır. Bu içki ziyafetleri geleneğinin Batı Anadolu ve Kiklad Adaları üzerinden Kıta Yunanistan'a ulaştığı düşünülmektedir[1306]. Bayraklı Höyüğü'nde ithal tankardın bu dönemle eş zamanlı olması, bölgenin uluslararası ticaret ağları içindeki yerini ve seçkin sınıflar arası ilişkilerin niteliğini göstermektedir. Bu tankardı bir prestij nesnesi ve seçkin sınıfın statü göstergesi olarak değerlendirmek mümkündür. Ayrıca bu tür ithal kapların varlığı, Bayraklı Höyüğü'nün dönemin ticaret ağlarına entegre olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Şuana kadar yapılan çalışmalarda Bayraklı Höyüğü'nde henüz Troya A2 el yapımı tabaklar[1307], Suriye Şişeleri ve depas kap formlarına rastlanılmamıştır. Bununla birlikte, yerleşimde MÖ 3. binyılın sonlarına doğru ilk kez yonca ağızlı testiler ve silindirik boyunlu testilere ait örnekler tespit edilmiştir. Testi formundaki bu gelişim, Troya ve Poliochni'ndeki örnekler ile benzerlik göstermektedir[1308]. Ayrıca depolama kaplarında geniş ağızlı, atnalı biçimli tutamaklı formlar dikkat çekerken, gövdeler ovalleşerek incelir ve uzar. Çömlekler üzerinde kabartma yatay, dikey kabartma motifleri ile insan yüzleri motifleri bulunmaktadır. Omuzlarında söz konusu

[1302] Şahoğlu, 2011, 139.
[1303]Berger ve Gauss, 2016, 217, fig. 5,4; fig. 6.
[1304]Caskey ve Blackburn, 1997, 23, 26.
[1305]Lloyd ve Mellaart, 1962, 220-221, Fig. 56, 3.
[1306] Rutter 2008; Naiboğlu 2018.
[1307] French 1967,65.
[1308] Blegen vd. 1950.

çıkıntıları olan kaplar Poliochni, Thermi, Limantepe, Aphrodisias, Karataş-Semayük ve Troya gibi yerleşim yerlerinde de tespit edilmektedir. Çömleklerdeki benzer özellikler söz konusu yerleşimler ile Bayraklı Höyüğü'nü kültürel açıdan bağlantılı kılmaktadır.

Erken Tunç Çağı III sonu OTÇ'ye geçiş evresinde gri, gümüş mika astarlı (silwer wash) ve altın mika astalı (gold wash) gibi mal grupları ortaya çıkmaktadır. *Silwer wash* ve *gold wash* örnekleri önceki tabakalarda sınırlı sayıda bulunurken, I. tabakada daha yaygın bir kullanım göstermektedir. Gri mal gruplarına ait örnekler de bu evrede Beycesultan, Troya, İzmir ve çevresindeki yerleşmelerle birlikte Bayraklı Höyüğü'nde de kullanılmıştır[1309]. Ayrıca bir önceki tabakada erken örnekleri görülen dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı çanakların (*bead rim*) bu dönemde kullanımı artmış ve Troya ile Küllüoba'da da paralel örnekler ortaya çıkmıştır. Ancak Küllüoba'da yassılaştırılmış ağız kenarlı *bead rim* kaplara rastlanmazken Bayraklı Höyüğü ve Troya'daki örnekler yassılaştırılmış ağız kenarlarıyla dikkat çekmektedir. Beycesultan'da[1310] ise bu evrede *bead rim* kaplara rastlanılmamaktadır. Bayraklı'da ele geçen goblet formları, Küllüoba gibi bazı yerleşimlerde yaygınlık göstermese de Beycesultan'da keskin "S" profilli derin kadehler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bayraklı Höyüğü'nde içe dönük dudaklı çanaklar ve "S" profilli çanaklar Troya'daki örneklerle paralellik göstermektedir. Buna karşılık kırmızı haç motifli *bead rim* kaseler, dipleri iple kesilmiş kadehler, yiv bezemeli küçük kaseler, Orta Anadolu tipindeki çaydanlıklar (*schnabelkanne*), ağız kenarı altında baskı bezeme motifleri gibi İç Anadolu'ya özgü formlar Bayraklı Höyüğü'nde görülmemektedir. Öte yandan küresel gövdeli silindirik boyunlu iki kulplu çömlekler Troya, Baklatepe[1311], Karataş-Semayük'te[1312] olduğu gibi Bayraklı'da da tespit edilmiştir. Çömlekler üzerinde bıyık motifleri ve insan yüzlü plastik bezemeler dönemin karakteristik süslemeleri olarak öne çıkmaktadır. Testilerde yonca ağızlı formun kullanımı devam ederken Erken Tunç Çağı III'ün sonlarından itibaren sivri gaga ağızlı testiler yeni bir form olarak ortaya çıkmıştır. Sivri gaga ağızlı testiler Troya'da, Beycesultan'da gibi çağdaş yerleşimlerde de gözlemlenmektedir.

[1309] Aykurt 2019, 14-16.
[1310] Lloyd-Mellaart 1962,200.
[1311] Erkanal ve Özkan 1999, 114.
[1312] Şahoğlu, 2011,141.

Erken Tunç Çağı boyunca çanak çömlek kültürleri, belirgin evreler halinde değişim ve dönüşüm gösterirken, bölgeler arası ortak stiller kadar her bölgenin kendine özgü çömlekçilik geleneği de dikkat çekmektedir. Örneğin keskin omurgalı içe dönük ağızlı kaseler (*anti splash*) gibi birçok yerleşim yerlerinde ortak bir kullanım modası bulunurken bazı bölgelerin kendine özgü çanak çömlek kültürlerini görmek de mümkündür. Bu özgünlük Erken Tunç Çağı I evresinde İç Batı Anadolu'da siyah ağız kenarlı çanaklar (*Black Topped*), küresel gövdeli, iç kısımlarında açık renk zemin üzerine kırmızı haç motifli boya bezemeli çanaklarda kendini belli etmektedir. Göller Bölgesi'nde ise svastika ve dağ keçisi motifleri tipik süslemeler arasında yer almaktadır. Erken Tunç Çağı II evresinde, İç Batı Anadolu ve Göller Bölgesi'nde portakal rengi astarlı mallar ve portakal rengi ince malların (*Fine Orange Ware*) kullanımı yaygındır. İç Batı Anadolu'da siyah ağız kenarlı çanakların kullanımı devam ederken oluk ve barbotin (kabartma) bezemelere sahil kıyısında pek rastlanmamaktadır. Erken Tunç Çağı III evresinde ise portakal rengi astarlı malların İç Batı Anadolu Bölgesi'nde kendine özgü bir gelenek oluşturduğu görülürken, sahil kesiminde dışa kalınlaştırılmış omurgalı çanaklar (*bead rim*) yassılaştırılmış ağız kenarlı formlarıyla kendine has bir özellik taşır. İç Batı Anadolu'nun bazı merkezlerinde (örneğin Küllüoba) yassılaştırılmış ağızlı *bead rim* formlarına rastlanılmazken, Beycesultan'da bu tür çanakların kullanımı oldukça kısa süreli olmuş ve daha sonra ortadan kalkmıştır. Ayrıca kırmızı hac motifli *bead rim* kaseler, dipleri iple kesilmiş kadehler, yiv bezemeli küçük kaseler, Orta Anadolu tipindeki çaydanlıklar (*schnabelkanne*), ağız kenarı altında baskı bezeli motifler gibi ögeler, İç Anadolu Bölgesi'ne özgü çanak çömlek repertuarını oluşturur. Çanak çömlek kültür bölgeleri açısından birçok yerleşim farklı özellikler gösterse de bu çalışma kapsamında iki ana bölge ayırt edilmiştir. Küçük buluntulara bakıldığında dokumacılıkla ilişkili veriler, "*Troya Tipli*" idoller gibi buluntularda da bir kültürel bütünlük gözlemlemek mümkündür. Daha önce Emporio, Heraion, Poliochni, Thermi ve Yenibademli gibi yerleşim yerlerini baz alan kuzey sahil şeridine odaklanan Troya merkezli bölge "*Troya Kültürü*" olarak tanımlanmıştır. Bu tanım sadece Batı Anadolu'nun sahil kıyısının kuzey bölümüyle sınırlı tutulmuştur. Ancak son yıllarda yapılan çalışmalarla birlikte hem mimari özellikler (*İç Batı Anadolu Yerleşim Planı* ve *Ege Yerleşim Modeli*) hem de çanak çömlek repertuarı açısından Batı Anadolu sahilinde kuzeyden güneye uzanan daha geniş ve dikey bir kültürel hat olduğunu ortaya koymuştur. Sahil kıyısının güneyinde yer alan Limantepe,

Baklatepe, Çeşme Bağlararası, Yassıtepe gibi yerleşmelerin yanı sıra Bayraklı Höyüğü'nün de varlığı bu çalışma ile daha iyi anlaşılmıştır. Tüm bu yerleşimler arasında arkeolojik buluntulara dayalı güçlü bir kültürel bütünlük gözlemlenmektedir. Dolayısıyla Batı Anadolu'nun sahil kıyısı yerleşimleri ve Doğu Ege Adalarını içine alan yerleşim yerlerinin oluşturduğu bu kültürel bütünlük "*Ege Kültür Hattı*" olarak tarafımızca tanımlanmıştır. 'Ege Kültür Hattı'nda söz konusu yerleşimler arasında deniz yoluyla kurulan iletişimin, büyük ölçüde ticari nitelik taşıdığı kuvvetle muhtemeldir.

Bayraklı yerleşiminde küçük buluntu verilerinde erken tabakalardan itibaren dokumacılıkla ilişkili buluntulara rastlanılması, bu yerleşimin üretim potansiyelini de ortaya koymaktadır. Çalışılan alanın genişliğine bağlı olarak geç tabakalarda sayıca artan bu buluntular, yerleşimde dokuma faaliyetlerinin endüstriyel ölçekte yapıldığını göstermektedir. Yerleşimde dokumacılıkla ilişkili buluntu grubu ağırşak, tezgah ya da dokuma ağırlıkları ve makara gibi eserlerden oluşmaktadır. Tipolojik açıdan incelendiğinde Bayraklı Höyüğü'nde simetrik çift konik, asimetrik çift konik, küresel, yassılaştırılmış form, piramit biçimli ve belirli formu olmayan şeklinde 6 farklı tipte ele almak mümkündür. Ağırşaklar form ve bezeme olarak Beycesultan, Troya, Emporio, Thermi, Yassıtepe, Poliochni, Yortan Mezarlığı, Demircihöyük, Aphrodisias, Küllüoba gibi yerleşimlerle büyük benzerlikler sergilemektedir. Bayraklı Höyüğü'nde ağırşakların büyük bölümü pişmiş topraktan üretilmiş olsa da az da olsa taştan yapılmış örneklere de rastlanılmaktadır. Tezgah ağırlıkları ise Troya ve Küllüoba örnekleriyle benzerlik gösterirken, aynı zamanda "*Minos tipi*" olarak tanımlanan formların örneklerini de görmek mümkündür. Minos tipi tezgah ağırlıkları genellikle MÖ 2. binde yaygınlaşırken, Bayraklı Höyüğü'nde Erken Tunç Çağı tabakalarında ele geçmeleri bu tipolojinin erken örneklerini oluşturmaktadır. Dokuma ağırlıkları, ağırşaklar ve makaralar, hem Anadolu hem de Ege'deki yerleşimlerle kültürel benzeşmeyi göstermekte ve Bayraklı Höyüğü'nün geçim ekonomisi hakkında ipuçları sunmaktadır. Bu buluntular küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinden elde edilen yünlerin dokumacılığa yönlendirilmesini ve hayvancılığın yalnızca beslenme değil tekstil üretimi açısından da önemli bir ekonomik faaliyet olduğunu ortaya koymaktadır. Yerleşimde hiçbir tabakada dokuma tezgahına ait doğrudan bir kanıt bulunamamıştır. Bunun nedeni dokuma

tezgahlarının ahşaptan yapılması ve taşınabilir olmasıdır. Kazılarda tespit edilen piramidal ve Minos tipi ağırlıklar dikey yönlü tezgahta üretimi işaret eder.

Pişmiş toprak eserler arasında yer alan kaşıklar V. tabakadan itibaren ortaya çıkmakta ve katı ile sıvı gıdaların beslenmede ölçülü tüketildiğine dair ipuçları sunmaktadır. Pişmiş topraktan yapılmış bir diğer önemli buluntu ise fallustur. Benzer fallus örnekleri Limantepe'nin Erken Tunç Çağı II tabakasında[1313] örnekleri taştan ve Troya'da [1314] ise granit taşından üretilmişlerdir. Bu tür sembolik buluntular yerleşimler arası benzer inanç sistemlerini ve kültürel ağı anlamak açısından önemli veriler sağlamaktadır.

Yontmataş aletler açısından bakıldığında, Bayraklı Höyüğü'nde çakmaktaşı buluntuları büyük bir paya sahiptir. En erken tabakadan en geç tabakaya kadar orak dilgileri, ön kazıyıcılar, dişlemeli aletler tespit edilmiştir. III. tabakada görülen çekirdek örnekleri ise çakmaktaşı üretiminin yerleşim içinde yapıldığını gösterir. Açık kahverengi, krem ve siyah yüzeyli çakmaktaşlarının bulunması yerleşim sakinlerinin farklı kaynaklardan hammadde temin edildiğine işaret etmektedir. V. tabakadan itibaren I. tabakaya kadar obsidyenden yapılmış delicilere ve çekirdeklere de rastlanılmıştır. Renfrew, Dixon ve Cann'a göre Batı Anadolu'da kıyı ve kıyıya yakın konumlanan yerleşimlerde tespit edilen obsidyen aletlerin deniz yolu ile Melos ya da Kiklad Adaları'ndan getirilmiş olmalıdır[1315]. Ayrıca Orta Anadolu kökenli obsidyenlerin de varlığı bilinmektedir. Henüz uzmanlar tarafından çalışılmamış ve analizleri yapılmamış olsa da, taş aletler üzerine yaptığımız gözlemler Bayraklı Höyüğü'nde her iki bölgeden de obsidyen örneklerinin bulunduğunu düşündürmektedir. Bu durum yerleşimin ticari ilişkileriyle açıklanabilir. Bayraklı Höyüğü'nün bu organizasyona doğrudan katılıp katılmadığı bilinmemektedir. Muhtemelen aracılar yoluyla hammadde temin ettiğini göstermektedir. Obsidyen ve çakmaktaşı dışında Bayraklı Höyüğü'nde sedef kabuğundan yapılmış takı olarak kullanıldığı düşünülen bir kolye ucu (?) ve lapis lazzuli (azurit taşı ?) olduğu tahmin edilen bir boncuk ele geçmiştir (**Levha 131/7,8**). Bu tür buluntular kişisel görünümde farklılıkların arandığını ve bireysel kimliğin ifadesini gösterirken, özellikle lapislazuli örneği uzun mesafeli ticari ilişkiler sayesinde yerleşime ulaşmış olmalıdır.

[1313]Erkanal ve Günel, 1996, 252, çiz. 3;Erkanal ve Şahoğlu, 2012, 226, K res.8.
[1314]Schliemann, 1880,276, fig.155; 584, NO: 1346.
[1315] Renfrew, 1972, 444,449; Kardulias veRunnels, 1995, 105.

Erken Tunç Çağı'na özgü olarak kullanılan bir diğer önemli buluntu çekiç baltadır (*Hammer-axe of Store*) (**Levha 124**). Bu tip baltaların Batı Anadolu'daki birçok yerleşimde tespit edilmiş olması, dönemin genel madencilik ve alet üretimi pratiğine dair değerli bilgiler sunmaktadır. Adak çukuru ile ilişkilendirilen buluntulardan biri de mermer idoldür. "*Troya Tipi*" olarak tanımlanan idol Bayraklı'nın içinde bulunduğu kültürel ağı belirlemek açısından oldukça önemlidir. Pişmiş topraktan yapılmış kusura tipi idol başı ve 1. tabakadaki taştan yapılmış şematize insan figürinleri farklı hammaddeler kullanılarak inanç sistemiyle bağlantılı olabilecek buluntulardır.

Bayraklı Höyüğü'nde metal eserler, en erken tabakadan itibaren yerleşimde yaygın biçimde kullanılmıştır. Yerleşim sakinleri maden kaynaklarını tanımış ve yaşadıkları coğrafyanın avantajlarını iyi değerlendirerek bu hammaddeleri günlük yaşamlarına dahil etmişlerdir. En erken tabakadan itibaren kesici ve delici işlevli yassı baltalar, iğneler gibi buluntu grupları ele geçmiştir. Erken Tunç Çağı'na özgü spiral başlı süs iğneleri de estetik amaçlarla üretilmiş olmalıdır. Bu durum, dönemin metal işçiliğinin gelişmiş düzeyini ve yerleşimdeki uzmanlaşmayı ortaya koymaktadır. Bayraklı Höyüğü'ndeki en dikkat çekici metal buluntu grubu ise gümüş takılardan oluşturmaktadır. Gümüş buluntu grubunun içerisinde yüzükler, küpeler, boncuklar, süs iğneleri, alın bantları (diadem) gibi takılar yer almaktadır. Birbirine kaynaşmış halde birçok takı grubunu içeren kütlenin ergitilip tekrar kullanılmak için bir araya getirildiği de akla gelmektedir. Bu döngü Bayraklı Höyüğü'ndeki uzmanlığın ne kadar ileri seviyede olduğunun ve endüstriyel metal üretiminin bir işareti olmalıdır. Aynı zamanda metalin, özellikle gümüşün prestij nesnesi olarak önemli bir rol oynadığı ve ticari ağlarda öne çıktığı anlaşılmaktadır. Erken Tunç Çağı'ndan itibaren yaygınlaşan gümüş kullanımına ilişkin veriler Limantepe, Baklatepe, Çukuriçi ve Troya gibi çağdaş yerleşim yerlerinden gelmektedir[1316]. Bahsi geçen yerleşim yerlerinde gümüş buluntuların sayıca sınırlı kalırken Bayraklı Höyüğü'ndeki gümüş buluntu grubunun bu yerleşim yerlerindeki buluntulara kıyasla ne denli kapsamlı boyutta olduğunu göstermektedir. Madenlerin toprağın altından çıkarılıp işlenerek bir alet veya takı gibi bir nesneye dönüştürülmesine kadar olan zahmetli süreç karmaşık bir bilgi ve beceri gerektirmektedir. Bu nedenle üretilen nesnelerin seçkin sınıflara

[1316]Erkanal ve Şahoğlu, 2012a, 219-230, Erkanalve Şahoğlu 2012b, 91-98, Horejs, 2017: 20, Traill, 2000, 32; Sazcı, 2016, 189.

hitap eden prestij nesneleri olması büyük olasılıktır. Ayrıca metal nesneler, Erken Tunç Çağı'ndaki ticari faaliyetlerin başlıca unsurlarından biri olarak zenginliğin ve sosyal statünün en önemli göstergeleri arasında yer almıştır. Bu nedenle prestij nesnesi olarak kullanılabilecek metal eserlerin Bayraklı Höyüğü'nde kesinlikle hitap ettiği seçkin bir sınıf olmalıdır. Yerleşimdeki sosyal tabakalaşma, kazı alanının sınırlılığı nedeniyle mimari ölçekte net biçimde takip edilememektedir. Ancak ele geçen buluntular bu konuda önemli ipuçları vermektedir. Özellikle prestij nesnesi olarak yorumlanan ithal boyalı tankard kabı ve gümüş takı grubu, Bayraklı Höyüğü'nde belirgin bir seçkin sınıfın varlığına işaret etmektedir. Bu buluntular yerleşimin sosyal yapısında hiyerarşik bir düzenin ve statü göstergelerinin varlığını desteklemektedir.

En erken tabakadan itibaren Batı Anadolu'daki önemli merkezleriyle kültürel bir bağlantı içerisinde olan Bayraklı Höyüğü, zamanla bu iletişim ağını daha da geliştirmiştir. Mimari unsurlar, çanak çömlek üretimi, dokumacılık ve metal işçiliği gibi pek çok alanda bin yıl boyunca kesintisiz olarak sürdürülen bu kültürel bağlar, yerleşimin bölgedeki önemini ortaya koymaktadır. Özellikle Erken Tunç Çağı III'ün erken evrelerinden itibaren Bayraklı Höyüğü, "Liman Kenti" kimliğini kazandığını göstermektedir. Erken Tunç Çağı III'de ETÇ gümüş topağı[1317] ve Erken Hellas III boyalı tankard Bayraklı Höyüğü'nün hem yerel kaynakları verimli bir şekilde kullanabilen hem de Kıta Yunanistan ile uzun mesafeli ticaret yapabilecek potansiyelde bir merkez olduğunu gösterir. Ayrıca I. tabakada ortaya çıkarılan bir baskı mühür potansiyel bir yönetici sınıfın varlığına işaret etmektedir. Bayraklı Höyüğü'nün arkeolojik verileri yerleşimin "*Ege kültür hattı*" içinde önemli bir "Liman Kenti" kimliğine sahip olduğunu göstermektedir. Bu durum, Bayraklı'nın hem yerel üretim kapasitesini hem de uluslararası ticaret ağlarına entegrasyonunu ortaya koymakta, yerleşimin sosyal ve ekonomik yapısının karmaşıklığını ve bölgedeki stratejik konumunu vurgulamktadır. **(Şekil 66)**

Erken Tunç Çağı'ının en önemli kavramlardan biri olan kentleşme, ilk olarak Gordon Childe tarafından MÖ 4. binyıl sonundan itibaren Uruk ve Güney Mezopotamya bağlamında on maddelik bir modelle ile tanımlanmıştır. Daha sonrasında popüler olan bu konu pek çok araştırmacı için ilgi odağı olmuştur. Farklı coğrafyalarda farklı

[1317] Erdem 2021, 84

dinamiklere oturtulmaya çalışılan kent kavramı Batı Anadolu'daki yerleşim yerleri içinde sorgulanmıştır. Mimari yapılanma ve arkeolojik buluntular üzerinden ticaret ve sosyal tabakalaşma gibi ögeler açısında bir zemine oturtulmaya çalışılmıştır. Dolayısıyla kentleşmenin tek bir evrensel tanımı olmadığı anlaşılmıştır. Bu nedenle coğrafi konum, bereketli topraklar, hammadde kaynakları ve ticaret gibi birçok etkenle beslenmiş yerleşmeler kompleks bir nitelik kazanmış olmalıdır. Bayraklı Höyüğü örneğine bakıldığında, ortalama 2 hektarlık alanı kapsayan Erken Tunç Çağı yerleşiminin kesintisiz ve cazip bir yaşam alanı sunduğu anlaşılmaktadır. Yerleşim yalnızca Erken Tunç Çağı'nda değil neredeyse tüm Tunç Çağları boyunca ve hatta Klasik Dönem'de yaklaşık 100 hektara ulaşan boyutlarıyla bir kasaba-kent ve devletleşme sürecine tanıklık etmektedir. Erken Tunç Çağı yerleşimin tüm alanını açığa çıkarmaya gerek kalmadan bile elde edilen veriler, yerleşimin bölgelerarası iletişim ağında merkezi bir konumda olması ve seçkin sınıfın varlığını ortaya koyan arkeolojik veriler gibi parametreler yerleşimin kompleks yapısını göstermeye yetmektedir. Dolayısıyla Bayraklı'nın tüm kültürel ve ticari ilişki ağı ve sosyal tabaklaşmasıyla birlikte yerleşimin süreçsel devamlılığı gibi birçok özellikler kentleşme niteliğini açıkça ortaya koymaktadır. Sonuç olarak Bayraklı Höyüğü bahsedilen tüm parametrelerin yanı sıra "*kültürel sürekliliği*" ile kentleşmenin en önemli göstergelerinden biri olduğunu göstermektedir.

Bir yerleşimin dönemler boyunca kesintisiz olarak iskan olması tesadüfi değildir. Üstelik İzmir gibi doğal bir körfeze sahip, dört mevsimi yaşayan verimli tarım arazileri ve zengin fauna ve floraya sahip bir kent, coğrafi avantajları sayesinde sürekli yerleşim için son derece elverişlidir. Genel olarak bakıldığında İç Batı Anadolu'da Demircihöyük, Beycesultan, Küllüoba gibi çok katmalı yerleşimler bulunurken Kıyı Ege hattında uzun süre sadece Troya bu özelliğiyle ortaya çıkmıştır. İzmir ve çevresinde Baklatepe Kalkolitik ve ETÇ başı tabakalarıyla dikkati çekerken, Limantepe bu bağlamda kültürel bir devamlılık sunsa da eldeki veriler neredeyse 40 yıllık bir geçmişte kalmaktadır. Yassıtepe Höyüğü ise yalnızca ETÇ I evresine ait verileriyle bilinmektedir. Bu yerleşimlerin her biri "kent" olarak tanımlanmakla birlikte ortak bir kentleşme modeline dair bulgular net değildir. Örneğin, Küllüoba ETÇ II evresinde kompleks yapısıyla öne çıkarken, diğer yerleşim yerlerinde bunu destekleyebilecek mimari bulgulara ulaşılamamaktadır. Ticari faaliyetler ve yerleşimlerin birbirine olan bağlantıları, Erken Tunç Çağı kentleşme sürecinin en

belirleyici unsurlarındandır. Bu bağlamda kervan yolları üzerindeki kentlerin çok katmanlı yapısı dikkati çekerken, Bayraklı Höyüğü'nde buna ek olarak deniz yolu ticaretinin de önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir. Muhtemelen Bayraklı Höyüğü'de kentleşme sürecinde ticari bağlamdan dahil olduğu tahmin edilmektedir. Bu örnekler birçok açıdan çoğaltılabilmektedir. Bu sebeple Bayraklı Höyüğü'nün kültürel sürekliliğinin varlığı ile birçok etkenle birlikte kentleşme süreci doğal akış içerisinde var olduğunu söylemek mümkündür.

Sonuç olarak Bayraklı Höyüğü, A. Sherratt'ın "İkincil Devrim" olarak [1318] tanımlandığı Erken Tunç Çağı'nda yerleşik yaşama dayalı sosyal ve ekonomik yapısıyla Batı Anadolu'da önemli merkezlerden biri olmalıydı. Erken Tunç Çağı'nda Troya I-II 0,5-0,6 ha, Seyitömer 2,1 ha, Bademağacı 2,4 ha, Thermi I-III 1,7 ha, Poliochni (sarı evre) 1,4 ha ve Yunatsite 1,4 ha boyutlara sahip olan yerleşimler[1319] arasında Bayraklı Höyüğü'nün de neredeyse tüm höyüğe yayılan boyutlarıyla (2,25 ha) söz konusu merkezler arasında söz sahibi olduğu kuşkusuzdur. Öte yandan artan ilişkiler nedeniyle [1320] Erken Tunç Çağı'nda Bayraklı Höyüğü'nünde bu iletişim ağında yer aldığı tartışmasız olarak kabul edilmektedir. Kültürler arası iletişim ağında "Liman kenti" niteliğiyle binyıllar boyunca kesintisiz yerleşim gören Bayraklı Höyüğü Erken Tunç Çağı'nda "*Ege Kültür Hattı*"daki konumuyla belirli bir kültürel kimliğiyliğe sahiptir.

Bu tez çalışması ile Bayraklı Höyüğü'nün sosyal, kültürel ve eknomik yapısı ortaya konmuş ve hem Batı Anadolu hem de Ege Adaları'yla olan ilişkileri ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu çok yönlü iletişim ağıyla birlikte Bayraklı yerleşimi stratejik konumuyla bir kavşak niteliğinde olduğu ortaya konmuştur. Bayraklı yerleşimi Anadolu'nun yerel kültür öğelerinin Ege Dünyasına açıldığı liman kentidir. Bunun yanı sıra Ege Denizi üzerinden gelen öğelerin de İzmir merkeze ulaştığı belki de ilk noktadır. Bornova Ovası'nın kuzey kesiminde yer alan höyük, kervan ticaretinin Belkahve üzerinden İç Batı Anadolu'ya doğru uzanan rotanın başlangıç noktası da olabilir. Uzak mesafelerdeki önemli yerleşimler ile ticaret yapabilecek güçte olan Bayraklı yerleşimi bu anlamda dönemin siyasi ve ekonomik anlamda başkentlerinden biri olma potansiyeline sahiptir.

[1318] Sherratt, 1981,1983.
[1319] Naiboğlu, 2018, 41.
[1320] Renfrew tarafından "*Uluslararası Ruh*" (Internation Spirit) olarak tanımlanmaktadır. Renfrew, 1972,451.

KAYNAKÇA

Akar Tanrıver, D. (2017). Eski Smyrna'nın Keşfi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*(*42*), 67-78.

Abay, E. (2010). Çağlar Arası 40 Kültür Tabakası, *Aktüel Arkeoloji Dergisi*, Mayıs, 40-41.

Akdeniz 2009: Akdeniz, E., *Büyük Menderes Havzası'nda Demir Çağı Öncesi Kültürleri*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ege Üniversitesi, İzmir.

Akdeniz, E. (2002). Erken Tunç Çağı'na Ait Bir grup İdol, *Anadolu Araştırmaları*, XVI., 9-16.

Akdeniz, E. (2009a). Yortan Mezarlığı Hakkında Yeni Gözlemler, *TÜBA-AR,* 12: 49-64.

Akdeniz 2009b: Akdeniz, E., 2007 Yılında Manisa ili ve ilçelerinde Yürütülen Prehistorik- Protohistorik Yüzey Araştırmaları, *AST* XXVI/II:255-266

Akdeniz 2011: Akdeniz, E., Kuşadası Kadıkalesi Kazısı'nın İlk Tunç Çağı Buluntuları, (Eds. A. Öztan ve Ş. Dönmez), *Karadeniz'den Fırat'a Bilgi Üretimleri*. *Önder Bilgi'ye Armağan Yazılar(*s.1-21*)*, Bilgin Yayınları, Ankara.

Akdeniz, E. (2012). "Kuzey Lydia'daki Thyateira'nın Erken Dönem Yerleşimi: 'Hastane Höyüğü' Kazısı", Türkiye Bilimler Akademisi Arkeoloji Dergisi 15: 21–45.

Akdeniz, E. (2014). Kuzey Lydia'daki Thyateira'nın Erken Dönem Yerleşimi: Hastane Höyüğü Kazısı. *TÜBA-AR* 15, 21-45.

Akurgal, E. (1950). Bayraklı Kazısı, Ön Rapor, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi* VIII. 1-51.

Akurgal, E. (1958). Yortan kultur-Siedlung in Ovabayındır Balıkesir, *Anadolu* III,.156-164.

Akurgal 1993: Akurgal, E., *Eski Çağ'da Ege ve İzmir, İzmir*: Yaşar Eğitim ve Kültür Vakfı.

Akurgal 1997: Akurgal, E., *Eski İzmir I. Yerleşme Katları ve Athena Tapınağı*, Ankara

Alram-Stern 2004: Alram-Stern *Die Ägäische Frühzeit 2, Die Frühbronzezeit in Griechenland.* Verlag Der Österreichischen Akademie Der Wissenschaften, Viyana.

Alin, F. (2020). Between world and elites at the beginning of the Early Bronze Age in the Danube Basin: a pluri disciplinary approach to personal ornaments, *Archaeological and Anthropological Science,* 12-213, 1-18.

Alkım, B. (1968). *Anatolie I*, Cenevre.

Arda, G. (2002). *Limantepe, Baklatepe ve Kocabaştepe İnsan Yüzlü Kapları*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale18 Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale

Arundell 1828: Arundell, F.V.J. *A Visit to the Seven Churches of Asia*. Londra.

Aruz, J. (1986). The Aegean Pottery-impressions from Troy IIB, *Kadmos,* 25/2, 164-194.

Alexiou P. ve Warren P. (2004). The Early Minoan tombs of Lebena, Southern Crete, *(SIMAvol. XXX*), Sävedalen.

Atalay 1982: Atalay, İ., *Türkiye Jeomorfolojisine Giriş,* Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Yayınları, İzmir.

Atalay, İ. (1996). Paleosols as Indicators of the Climatic Changes During Quaternary Period in S. Anatolia, Journal Arid Environment, 32, 1996, p. 23-35.

Aslan, C.C. (2000). The *Architectural Expression of Social Categories at Five Early Bronze Age West Anatolian Communities,* Bryn Mawr College.

Aykurt, A. (2019). Batı Anadolu'da Gri Seramiğin Kökeni ve Gelişimi, (Eds. A.Ö. Erkanal, S. Günel, U. Deniz), *Hacettepe Üniversitesi Arkeoloji Bölümü 10. Kuruluş Yılı Etkinliği Batı ve Doğu Akdeniz Geç Tunç Çağı Kültürleri Üzerine Yeni Araştırmalar*,(s. 9-22), Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Ankara,

Bachhuber, C. (2009). The Treasure Deposits of Troy: Rethinking Crisis and Agency on the Early Bronze Age Citadel", *Anatolian Studies 59*, 1-18.

Bakır, G. ve Anlağan, Ç. (1980). 1979 Yılı Klazomenai Kazısı, *II. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 87-90.

Banks 1967: Banks, E., *The Early and Middle Helladic Small Objects from Lerna*, Cincinnati,

Başkurt-Usta, R. (2024). Seyitömer Höyük Erken Tunç Çağı III Dönemi Bey (?) Yapısından Ele Geçen Metal Eşyalar ve Bölgelerarası İlişkiler, *Anadolu Anatolia 50*, 2024, 79-104

Baykal A. ve Seeher J. (1996). Die Lithischen Kleinfunde", A. Baykal-Seeher- J. Oblagen-Kauder (eds.), *Demircihöyük IV*, Die Kleinfunde(s.7-139), Mainz.

Bayne, N. (2000).*The Grey Wares of North-West Anatolia in the Middle and Late BronzeAge and the Early Iron Age and TheirRelation to the Early Greek Settlements*, Asia Minor Studen 37, Bonn.

Berger, L. ve Gauss, W. (2016). Early Bronze Age Aegina Kolonna: A View from a Southwest Aegean Centre, (Eds. E. Pernicka, C.B. Rose, P. Jablonka), *Studia Troica: Monographien 8: Early Bronze Age Troy: Chronology, Cultural Development and Interregional Contacts*, 209-228.

Bernabò Brea 1964: Bernabò Brea, L., *Poliochni.Città preistoricanell'isola di Lemnos*, I, Rome.

Bernabò Brea 1976: Bernabò Brea, L., *Poliochni. Città preistoricanell'isola di Lemnos*, Rome.

Bilgen, A.N. (2015). *Seyitömer Höyük Kazısı Ön Raporu (2013- 2014). Kütahya:* Üç Mart Press.

Bilgen, A. N., Coşkun, G., Bilgen, Z., Ünan, N, Silek, S., Çırakoğlu F.Ç, Kuru, A, Kuzu, Z.(2013). Seyitömer Höyük 2011 Yılı Kazısı. *34. Kazı Sonuçları Toplantısı, Cilt*: 1, Ankara, 201-216.

Bilgen, A.N. (2015). Orta Tunç Çağ Yerleşimi (IV. Tabaka). Seyitömer Höyük I, N. Bilgen (Ed.). *Arkeoloji ve Sanat*, İstanbul, 61-118.

Bilgen, A.N., Coşkun, G., Çevirici, Z., Bilgen, Z., Dikmen, B, Akalın, B., Çırakoğlu S., Kuru, A. Erdinnç, Z.(2015), Seyitömer Höyüğü 2013 Yılı Kazısı, *36. Kazı Sonuçları Toplantısı,* 3.Cilt, 2 – 6 Haziran 2014, Gaziantep, Ankara, 323 – 338.

Bilgen, H., Yalçın, H., Özkul, H., Çakmak, B., Polat, M., Kılıç, A. (2005). Plastik Rengi, Vakum Uygulaması ve Bekletme Şeklinin Paket Mısır Silaj Yemi Kalitesi Üzerine Etkileri. *Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 42(2).

Bittel K. (1942). ”Kleinasiatische Studien”, *Istanbuler Mitteilungen* 5.

Bittel ve Otto 1939: Bittel, K ve Otto, H., *Demircihöyük. Eine Vorgeschichtliche Siedlung an der Phrygisch-Bithynischen Grenze*, Berlin.

Bittel, K. (1939). Eingraberfeld Yortan kultur bei Babaköy, *Archiv für Orientforschung* 13: 1-28.

Bittel et. al. 1941: Bittel, K., R. Naumann, H. Otto, Yazılıkaya: Architektur, Felsbilder, Inschriften und Kleinfunde. Leipzig: Hinrichs.

Bittel 1945: Bittel, K., *Önasya Tarih Öncesi Çağlar: Mısır, Filistin, Suriye*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

Bittel 1957: Bittel, K., Armförmige Libationsgefaesse, Funde aus den Grabungen 1952-1955, Boğazköy III, Berlin.

Blegen et. al. 1950a: Blegen, C. W., Caskey, J. L. Rawson, M. ve Sperling, J., *Troy.General Introduction. The First and The Second Settlements. Vol. I. Part 1: Text.* New Jersey: Princeton University Pres.

Blegen et. al. 1950b: Blegen C.W., Caskey J. L., Rawson M. ve Sperling J., *Troy. General Introduction. The First and The Second Settlements.* Vollume. I. Part 2: Plates. New Jersey: Princeton University Press

Blegen et. al.1951: Blegen C.W., Caskey J. L., Rawson M. ve Sperling J. *Troy The Third, Fourth, and Fifth Settlements,* Volume II, Princeton University Press, New Jersey.

Blegen et. al. 1953: Blegen C. W., Jaskey J. L., Rawson M., *Troy III: Excavations conduted bey the University of Cincinnati 1932-38*, Princeton.

Blegen 1963: Blegen, C.W., *Troy and the Trojans*, London.

Blum, S. W.E. (2006). Troia an der Wende von der frühenzurmittleren Bronzezeit – Troia IV und V, (Ed. Manfred O. Korfmann), *Troia: Archäologieeines Siedlungshügels und seiner Landschaft(*s.145-154*),* Mainz.

Blum, S.W.E. (2016). The Final Stages of the Early Bronze Age at Troy, (Eds. E. Pernicka, C.B. Rose, P. Jablonka), *Studia Troica: Monographien 8: Early Bronze Age Troy: Chronology, Cultural Development and Interregional Contacts*, 89-180.

Branigan 1988: Branigan, K., *Pre-Palatial, The Foundations of Palatial Crete, A Survey of Crete in the Early Bronze Age,* Amsterdam.

Bulut, H. (2018). *Prehistorik Dönemlerde Anadolu'da Kemik Alet Endüstrisi: Bölgesel Sentezler ve Karşılaştırmalı Değerlendirmeler*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Büyükulusoy, K. (2016). *Baklatepe Erken Tunç Çağı I Seramiğinin Ege Arkeolojisindeki Yeri ve Önemi,* (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Hacattepe Üniversitesi, Ankara.

Caskey ve Blackburn 1997: Caskey, J.K. ve Blackburn, E., *Lerna in the Argolid*, Amerikan School of Classical Studies at Athens.

Caymaz, T. (2010). *Yeni Buluntuların Işığında Orta Batı Anadolu Kalkolitik Dönem Kültürü*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ege Üniversitesi, İzmir.

Caymaz, T. (2014). Menemen Ovası Kuzeyinde Üç Prehistorik Yerleşim ve Geç Kalkolitik Çağ'dan Erken Tunç Çağı'na Uzanan Süreçle İlgili Veriler, (Eds. Çınardalı-Karaaslan N, Aykurt A, Kolankaya- Bostancı N, vd.), *Armağan Erkanal'a Armağan/ Complied in Honor of Armağan Erkanal, Anadolu Kültürlerine Bir Bakış/Some Observations on Anatolian Cultures*,(s. 157–170), Ankara.

Chabot 2000: Chabot, A.C., *The Architectural Expression of Social Categories at Five Early Bronze Age West Anatolian Communities*, Bryn Mawr College.

Chandler 1817: Chandler, R., *Travels in Asia Minor, and Greece: or An Account of a Tour made at the Expense of the Society of Dilettanti* (3. ed.), Vol. 1, Londra.

Chapman, J. (2000). Pit-digging and structured deposition in the Neolithic and Copper Age, *Proceedings of the Prehistoric Society 66*, 61–87.

Charloux, G. (2001). Paul Gaudin et les premières campagnes de fouilles à Yortan et àAphrodisias*", Orient Express 2001/1:* 24-26.

Child, G. (1950). The Urban Revolution, *Town Planning Review 21/1*, s. 3-17.

Chıld, G. (1979). The Urban Revulotion, *Ancient Cities of The Indus* (Yay. Haz. G.L. Possehl), 12-17.

Cook, J.M. (1958). Old Smyrna, 1948-1951, *The Annual of the British School at Athens,* 53/54, s. 1-34.

Cosmopoulos, M.B. (1991). Exchange Networks in Prehistory: The Aegeanand the Mediterranean in the Third Millenium, (Eds. R. Laffienur, L. Basch) *AEGEUM 7. Thalassa L'egee Prehistorique et la Mer.*, Actes de la troisième Renconteé

génneinternationale de l'Université de Liége. Station de recherchessous-marines et océanographieques (StaReSo), Calvi, Corse(s.155-168)Université de Liége.

Cultraro, C. (2004). Island Isolation and CulturalInteraction in EBA Northern Aegean: a Case Study from Poliochni (Lemnos), *Mediterranean Archaeologyand Archaeometry* 4.1:15-27.

Cultraro, M. (2007). Domestic Architecture and Public Space in Early Bronze Age Poliochni (Lemnos), *British School at Athens Studies, Vol. 15. Building Communities: House, Settlement and Society in the Aegean and Beyond,* s. 55-64.

Cultraro, M. (2009). Crete and the islands of north Aegean Before the Palaces: reconsideringthe evidence of Poliochni, Lemnos. (Eds. C.F. Macdonald, E. Hallager, W.D –Niemeier) *The Minoans in the central Eastern andAegean new evidence,* of the Danish Institute at Athens vol.8, (s. 219-241) England.

Cultraro, M. (2013). Food Preparation and Consumption in the Early Bronze Age of the Northern Aegean: Evidence from Poliochni, Lemnos, (Eds. G. Graziadio – R. Guglielmino– V. Lenuzza – S. Vitale) *Studies in Mediterranean Archaeology for Ma rio Benzi, Bar International Series 2460(s.*103-111), Oxford.

Çelik, Ç. (2024). *Yassıtepe Höyüğü Erken Tunç Çağı I Mimarisi*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ege Üniversitesi, İzmir.

Çilingiroğlu vd. 2004: Çilingiroğlu, A. Derin Z., Abay E., Sağlamtimur H., Kayan İ., *Ancient Near Eastern Studies, Ulucak Höyük, Excavation Conduted Between 1995 and 2002*, Louvain – Paris – Dudley.

Çilingiroğlu, A ve Çilingiroğlu, Ç. (2007). Ulucak, (Eds. M. Özdoğan, N. Başgelen), *Anadolu'da Uygarlığın Doğuşu ve Avrupa'ya Yayılımı. Türkiye'de Neolitik Dönem. Yeni Kazılar, Yeni Bulgular(s.*361-372), Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.

Çilingiroğlu, A., Çevik, Ö., Çilingiroğlu, Ç. (2012). Ulucak, A. Çilingiroğlu, Z. Mercangöz, G. Polat(eds) *Ege Üniversitesi Arkeoloji Kazıları* (s.157-168)İzmir.

D'Altroy, T. ve Earle, T. (1985). Staple Finance, Wealth Finance and Storage in the Inca Political Economy, *Current Anthropology* 26/2 (1985) 187-206.

Darkot ve Tuncel 1995: Darkot, B. ve Tuncel, M., *Ege Bölgesi Coğrafyası*, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul.

De Jesus 1980: De Jesus, P.D., *The Development of Prehistoric Minning and Metallurgy in Anatolia,* BAR,74, Oxford.

Demangel 1926: Demangel, R., *Le tumulus dit de Protésilas*, Paris.

Deniz, M. ve Ay, E. (2006). Küllüoba'da Bulunmuş Olan Pişmiş Toprak Figürinlerinden Birkaç Örnek, (Eds. E.Özgen vd), *Hayat Erkanal'a Armağan: Kültürlerin Yansıması* içinde (s.90-94), İstanbul.

Derin ve Öner 1997: Derin, Z., Öner, E., Ulucak Höyük Kazıları ve PaleoCoğrafya Araştırmaları 1995, *Kazı Sonuçları Toplantısı XVIII. Cilt I*, Ankara, 411 - 440.

Derin vd. 2002: Derin, Z., Abay, K, Özkan, T., Kemalpaşa-Ulucak Höyük Kazıları, 1999-2000", 23. *Kazı Sonuçları Toplantısı XXIII.* 341-350.

Derin, Z. (2006). İzmir'den İki Yeni Prehistorik Yerleşim: Yassıtepe Höyüğü, Çakallar Tepesi Höyüğü. *Arkeoloji Dergisi*. Sayı VII: 1-14.

Derin, Z., Ay, F. Caymaz, T. (2009). İzmir'in Prehistorik Yerleşimi. Yeşilova Höyüğü 2005–2006 Yılı Çalışmaları, *Arkeoloji Dergisi* 13, 7–58.

Derin 2012: Derin, Z., İzmir'in Prehistorik Yerleşim Alanı Yeşilova Höyüğü-2010. *Kazı Sonuçları Toplantısı XXXIII- 2,* s. 39-56.

Derin 2019: Derin, Z., İzmir'de 5 Bin Yıllık Yerleşim Alanı Yassıtepe'de Yeni Keşifler, (Eds. H.Göncü, A.Ersoy, D.S.Tanrıver), *İzmir Kazı ve Araştırmaları III-Smyrna / Izmir Excavation and Research III(*s.1-16), İzmir.

Derin, Z. (2020). Bornova-Yassıtepe Höyüğü 2010-2019 Yılı Çalışmaları *Ege Üniversitesi Arkeoloji Dergisi 2020*; XXV: 1-42.

Derin, Z. Erdem. M.A., Çelik, Ö., Mamikoğlu, M. (2020). Yassıtepe Höyüğü, *İzmir Araştırmaları Dergisi,* Sayı: 12 (61-74), 2020

Dickinson 1994: Dickinson, O., *The Aegean Bronze Age.* Cambridge: University Pres.

Dinç, R. (1996). 1994 Yılı Akhisar-Kulaksızlar Mermer Atölyesi Yüzey Araştırmaları, *Anatolian Studies 13,* 11-14.

Dinç, R., (1997). Kulaksızlar Mermer Atölyesi ve Çevre Araştırmaları, *Anatolian Studies* 14-*2*, 255-282.

Doumas, C. G. (2008). The Aegean Islands and their Role in the Development of Civilisation,(Eds. H. Erkanal, H. Hauptmann, V. Şahoğlu ve R. Tuncel), Proceedings of the International Symposium, *The Aegean in the Neolithic, Chalcolithic and the Early Bronze Age, Urla (İzmir), October 13th-19th 1997*, (s. 131-140), Ankara Üniversitesi Yayınevi, Ankara.

Dörpfeld , W. (1902). *Troya und llion I,* Athens.

Duru 1996: Duru, R., *Kuruçay Höyük II 1978-1988 Kazılarının Sonuçları Geç Kalkolitik ve İlk Tunç Çağı Yerleşmeleri*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

Duru, R. (1998). Bademağacı Höyüğü'nün (Kızılkaya) İlk Tunç Çağı Çömlekçiliği ve Çarkişi iki Maşrapa Hakkında Bazı Düşünceler, *Karatepe'deki Işık/ Halet Çambel'e Sunulan Yazılar*, Istanbul, 267-275

Duru, R. (2003). Bademağacı Kazıları 2000 ve 2001 Yılları Çalışma Raporu, *Belleten*, C. LXVI, S. 246, s. 550- 594.

Duru, R. (2004). Bademağacı Kazıları 2002 ve 2003 Yılları Çalışma Raporu. Belleten, LXVIII/252, 519-560.

Duru 2008: Duru R., *MÖ 8000'den MÖ 2000'e Burdur-Antalya Bölgesi'nin Altı Bin Yılı.* Antalya.

Duru ve Umurtak 2002: Duru, R. ve Umurtak, G., Bademağacı Kazıları 2000, *Kazı Sonuçları Toplantısı* XXIII, Ankara, 237-244.

Duru, R. ve Umurtak, G. (2008). Bademağacı Kazıları 2004, 2005 ve 2006 Yılları Çalışma Raporu", *Belleten LXXII*- 263, Ankara, 193-251.

Duru, R. ve Umurtak, G. (2010). Bademağacı 2009 Yılı Kazıları, ANMED (Anadolu Akdenizi Arkeoloji Haberleri-8) Antalya, 19-26.

Duru, R. ve Umurtak, G. (2011). Bademağacı 2010 Yılı Kazıları-Excavations at Bademağacı in 2010, *ANMED Anadolu Akdenizi Arkeoloji Haberleri -9*, s. 7-15.

Duru, R. ve Umurtak, G. (2013). Yeniden Hacılar-Hacılar Büyük Höyük Kazıları 2011-2012*–Arkeoloji ve Sanat Dergisi* 142,1-22.

Duru, R. (2016). *Tarım'dan 'Yazı'ya Burdur Yöresi ve Yakın Çevresinin Altı Bin Yılı (MÖ 8000 – MÖ 2000)*, Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı.

Easton, D. (2002). *Schliemann's Excavations at Troia 1870-1873, Verlag Philipp Von Zabern,* Mainz Am Rhein.

Efe, T. (1988). *Demircihöyük. Band III, Die Keramik 2, Die Frühe bronze zeitliche Keramik der JüngerenPhasen (ab Phase H)*, Mainz am Rhein.

Efe, T. (1993). 1991 Yılında Kütahya, Bilecik ve Eskişehir İllerinde Yapılan Yüzey Araştırmaları, Anatoian Studies-X, Ankara, 345-364.

Efe, T. (1995). 1993 Yılında Kütahya, Bilecik ve Eskişehir İllerinde Yapılan Yüzey Araştırmaları, Anatolian Studies XII, Ankara, 245-266.

Efe, T. (1994a). Early Bronze Age III Pottery from Bahçehisar: The Significance of thePre-Hittite Sequence in the Eskişehir Plain, Northwestern Anatolia, *American Journal of Archaeology 98*, 5-34.

Efe, T. (1994b). 1992 Yılında Kütahya, Bilecik ve Eskişehir İllerinde Yapılan Yüzey Ara tırmaları, Anatoian Studies XI, Ankara, 571-592.

Efe, T. (2002), The Interaction Between Cultural/Political Entities and Metal working in Western Anatolia during the Chalcolithic and Early Bronze Ages, (Ed. Ü. Yalçın), *Anatolian Metal II. Der Anschnitt.* (s.49-65) Bochum.

Efe, T. (2003). "Küllüoba and the Initial Stages of Urbanism in Western Anatolia", Mehmet Özdoğan et al (eds), *From Village to Cities. EarlyVillages in the Near East. Studies Presented to Ufuk Esin /Koyden Kente Yakindogu'da Ilk Yerleşimler(*265-282), Ufuk Esin'e Armağan, İstanbul.

Efe, T. (2004). Kültür Gruplarından Krallıklara: Batı Anadolu'nun Tarihöncesi Kültürel ve Siyasal Gelişim Profili, *Colloquium Anatolicum III*, İstanbul,15-29.

Efe, T. (2006a) A Trinket Mould from Küllüoba Near Seyitgazi/Eskişehir, (Eds. A.Erkanal ve S. Günel), *Hayat Erkanal' Armağan(s.301-304). Kültürlerin Yanısması*, İstanbul.

Efe, T. (2006b). Anatolische Wurzeln-Troia und die frühe Bronzezeit im Western Kleinasiens, (Ed. M. O. Korfmann), *Troia, Archäologie eines Siedlung shügels und seiner Landschaft*, (s.15-28), Mainz am Rheim.

Efe, T. (2007a). Küllüoba Kazıları ve Anadolu Tarihöncesi Araştırmalarına Katkısı ,(Eds. G. Umurtak, Ü. Dönmez, A. Y. Beyzazıt), *Refik Duru'ya Armağan*, (s.103-114), İstanbul.

Efe, T. (2007b). The Theories of the 'Great Caravan Route' Between Cilicia and Troy: the Early Bronze Age III Period in Inland Western Anatolia, *Anatolian Studies LVII* (2007) 47-64.

Efe, T., İlaslı, A., Topbaş, A. (1995). Salvage Excavations of the Afyon Archaeological Museum, Part I:Kaklık Mevkii, A Site Transitional to the Early Bronze Age, *Studia Troica 5*, Maiz Am Rhein, 357-399.

Efe, T. ve Fidan, E. (2006). Pre-Middle Bronze Age Metal Objects from Inland Western Anatolia: A Typological and Chronological Evaluation, *Anatolia Antiqua XIV*, 15-43.

Efe, T. ve Fidan, E. (2008). Complex Two in the Early Bronze Age II Upper Town of Küllüoba Near Eskişehir, *Anatolica XXXIV*, 67-102.

Efe, T. ve İlaslı, A. (1997). Pottery Links Between The Troad and Inland Northwestern Anatolia During the Trojan Second Settlement, (Eds. Chr. G. Doumas, V. La Rosa), *Poliochni El'AnticaEtà Del Bronzo Nell'Egeo Settentrionale, Convegno Internaizonale Atene, 22- 25 Aprile 1996, Acura di, ScuolaArcheologica Italiana di Atene,*(s. 596- 609),Atene.

Efe, T. ve Ay Efe, D.M. (2000). Early Bronze Age I Pottery from Küllüoba Near Seyitgazi, Eskisehir, *Anatolia Antiqua 8*, 1-87.

Efe, T. ve Ay Efe, D.M. (2001). Küllüoba: Kuzeybatı Anadolu'da bir İlk Tunç Çağı Kenti; 1996 2000 Yılları Arasında Yapılan Kazı Çalışmalarının Genel Değerlendirmesi, *TÜBA-AR 4,* 44-78.

Efe, T. ve Türkteki, M. (2005). The Stratigraphy and Pottery of Period Transitional inte the Middle Bronze Age at Küllüoba (Seyitgazi-Eskişehir), *Anatolia Antiqua XIII,* 119-144.

Efe, T. ve Türkteki M. (2011). "Early Bronze Age Pottery in the Inland Western Anatolian Region." Across: the Cyclades and Western Anatolia during the 3rd Millennium BC. Istanbul: Sabancı Univ. Sakıp Sabancı Müzesi, 214-23.

Efe,T.,Sarı, D., Fidan, E. (2011). The Significanceof the Keçiçayırı Excavations in the Prehistory of Inland Northwestern Anatolia", *Archaeological Research in Western Central Anatolia (Third International Symposium of Archaeology*), 2011,9-28.

Ekercin, S. (2007). Coastline Change Assessment at the Aegean Sea Coastsin Türkey Using Multitemporal Lands at Imagery, *Journal of Coastal Research 23-3 (May),* 691-698.

Erdem A. Ü. (2016a). İzmir-Bayraklı Höyük'te Prehistorik Çalışmalar, *Türk Eski Çağ Bilimleri Enstitüsü Haberler,* Ocak 2016, Sayı 41, 27-28.

Erdem A. Ü. (2016b). Bayraklı / Smyrna Makaraları ve Ege Arkeolojisindeki Yeri, *TÜBA-AR* 19 (1), Ankara, 69 - 77.

Erdem A. Ü. ve Tanrıver, C. (2016). 2015 Yılı Bayraklı Höyük Kazıları: Tunç Çağ Çalışmalarına Dair Ön Rapor, *Ege Üniversitesi Arkeoloji DergisiXXI,* 1-9

Erdem, A.Ü., Gürgen-Erdem, K., Ongar, B. (2019). Bayraklı Höyüğü Erken Tunç Çağ Tabakalarına Dair İlk Bulgular, (Eds. H. Göncü, A. Ersoy ve D. S. Akar Tanrıver) *Smyrna/İzmir Kazı ve Araştırmaları III*, (s. 39-48) İstanbul.

Erdem A.Ü. (2021) İzmir-Bayraklı Höyük'te Bulunan Gümüş Takılara Dair İlk Gözlemler /First Observations on Silver Jewelry from İzmir-Bayraklı Mound. *Arkeoloji Dergisi* XXVI, 83-90.

Erdem A. Ü. ve Gürgen–Erdem K. (2022). Bayraklı Höyüğü'nde MÖ 3. Binyıl Sonuna Dair Yeni Bulgular Eds. M. Işıklı, E. Fidan, A. Türker ve M. Yılmaz), *MÖ III. Binyılda Anadolu*, (s.151-168), İstanbul: Ege Yayınları.

Erdem, A.Ü., Eroğlu, G. Gürgen-Erdem, K. (2023). Bronze Age Relief-Decorated Pottery İn Western Turkey: New Evidence From İzmir- Bayraklı Mound, *Mediterranean Archaeology and Archaeometry* Vol. 23, No 2, (2023), 89-107.

Erdem vd. 2024: Erdem, A.Ü., Eroğlu, G., Gürgen-Erdem, K., Bayraklı Höyüğü Erken Tunç Çağ Verileri Üzerine Arkeometrik Çalışmalar, *Arkeometrik Sonuçları Toplantısı*, 38 (1), 139-149.

Erdem M.A. ve Derin, Z. (2022). Yassı Tepe Höyük Erken Tunç Çağı Potaları, *Arkeoloji Dergisi* 2022/1, Nisan / April; XXVIII: 43-61

Erginer 1997: Erginer, G., *Kurban, Kurbanın Kökenleri ve Anadolu'da Kanlı Kurban Ritüelleri, Yapı Kredi Yayınları,* İstanbul

Ergün, G. (2013). *Beycesultan Höyük Tunç Çağı Ağırşakları ve Dokuma Ağırlıkları*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi.

Erkanal 1987: Erkanal, A., Panaztepe Kazısının 1985 Yılı Sonuçları, *Kazı Sonuçları Toplantısı-XV-I*, 361-373.

Erkanal 2002: Erkanal, A., 2000 Yılı Panaztepe Kazı Sonuçları*, Kazı Sonuçları Toplantısı XXIII-I,* 305-312.

Erkanal ve Günel 1996: Erkanal, H ve Günel, S., 1995 Yılı Liman Tepe Kazıları, *Kazı Sonuçları Toplantısı XVIII*-1. 231-260.

Erkanal ve Günel 1997: Erkanal, H ve Günel, S., 1996 Liman Tepe Kazıları, *Kazı Sonuçları ToplantısıXIX- I,* s. 305-329.

Erkanal ve Hüryılmaz 1994: Erkanal, H. ve Hüryılmaz, H., "1992 Liman Tepe Kazıları", Kazı Sonuçları Toplantısı15/1, 361-373.

Erkanal ve Karaturgut 2004: Erkanal, H. ve Karaturgut, E., 2002 Yılı Çeşme-Bağlararası Kazıları, *Kazı Sonuçları Toplantısı XXV- 2*,153-164.

Erkanal ve Çınardalı-Karaaslan 2010: Erkanal, A. ve Çınardalı-Karaaslan, N., Panaztepe 2008 Yılı Çalışmaları, *Kazı Sonuçları Toplantısı XXXI- 2*, 101-116.

Erkanal ve Özkan 1997: Erkanal, H. ve Özkan, T., 1995 Bakla Tepe Kazıları, *Kazı Sonuçları Toplantısı XVIII- I,* 261-279.

Erkanal ve Özkan 1998: Erkanal, H. ve Özkan, T., 1996 Bakla Tepe Kazıları, *Kazı Sonuçları Toplantısı XIX/I*, 399-425.

Erkanal, H. ve Özkan, T. (1999). *Tahtalı Barajı Kurtarma Projesi,* İzmir.

Erkanal ve Özkan 2000: Erkanal, H. ve Özkan, T. 1998 Bakla Tepe Kazıları. *Kazı Sonuçları Toplantısı XXI*-1, 263-278.

Erkanal vd. 2009: Erkanal, H. Şahoğlu, V., Tuncel, R., Kouka, O., Keskin, L., Tuğcu, İ., Liman Tepe 2007 Yılı Kazıları, Kazı *Sonuçları Toplantısı XXX-1*, 299-322.

Erkanal, H. ve Şahoğlu, V. (2012a) Liman Tepe (1992-), /Eds. O. Bingöl – A. Öztan – H. Taşkıran) *Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi 75.Yıl Armağanı Arkeoloji Bölümü Tarihçesi ve Kazıları* (1936-2011) *(s.* 219-230)*,* Ankara.

Erkanal, H. ve Şahoğlu, V. (2012b). Baklatepe 1995-2001, (Eds. O Bingöl- A. Öztan- H. Taşkıran), *DTCF Arkeoloji Bölümü Tarihçesi ve Kazıları (1936-2011),Anatolia Supplement III.2(s.*91-98), Ankara.

Erkanal H., Şahoğlu, Votruba 2012: Erkanal H., Şahoğlu V., Votruba S., "2010 Yılı Liman Tepe Su Altı Kazıları", 33. Kazı Sonuçları Toplantısı-Cilt 4, s. 479-487.

Erkanal, H. ve Şahoğlu. V. (2016). Limantepe an Early Bronze Age Trade Center in Western Aantolia: Recent Investigations, (Eds. E. Pernicka- S. Ünlüsoy- W. E. Blum), *Early Bronze Age Troy: Chronology, Cultural Development and Interregional Contacts*(s.157-166) *Preceedings of an International Conference held at the University at Tübingen May 8-10, 2019*, Bonn.

Erkanal, A ve Aykurt, A. (2017). Thoughts on the Anthropomorphic Pot Found in Liman Tepe, (Eds. Ç. Maner, M.T. Horowitz &A.S. Gilbert), *Overturning Certainties in Near Eastern Archaeology:A Festschriftin Honor of K. Aslıhan Yener*(s.171-185), Leiden-Boston.

Erkanal, H., Şahoğlu, V., Tuğcu, İ. (2020). Liman Tepe Kara ve Su Altı Kazıları. *İzmir Araştırmaları Dergisi*. Yıl 6, Sayı 12: 41-60.

Erkanal 1998: Erkanal, H., 1996 Limantepe Kazıları, *Kazı Sonuçları ToplantısıXIX-1*, 379-398.

Erkanal, H. (1999). Early Bronze Age Fortification Systems in İzmir Region, (Eds. P. P. Betancourt, V. Karageorgis, R.Laffineur, W-D. Niemeier), *Aegeum 20. Melemeta. Studies Aegean Archaeology Presented to Malcolm H.Wiener as the Enters his 65th. Year I.*(s. 237-242) Liege.

Erkanal, H. (2008a). Liman Tepe: New Light on Prehistoric Aegean Cultures, (Eds. H. Erkanal, H. Hauptmann, V. Şahoğlu, R. Tuncel), *Proceedingsof the International Symposium. The Aegean in the Neolithic, Chalcolithic and the Early Bronze Age.*

Urla-İzmir (Turkey) October 13th-19th, 1997(s.179-190), Ankara, Ankara Üniversitesi Basımevi.

Erkanal, H. (2011). Early Bronze Age Settlement Models and Domestic Architecture in the Coastal Regions of Western Anatolia, (Eds. V. Şahoğlu ve P. Sotirakopoukou) *Across: The Cyclades and Western Anatolia duringteh erdi Millennium BC:* (s.130-135) Sabancı Üniversitesi Sakıp Sabancı Müzesi, İstanbul.

Erkanal, H. (2011b). Erken Tunç Çağı Batı Anadolu Sahil KesimiYerleşim Modelleri ve Konut Mimarisi, (Eds. V. Şahoğlu-P. Sotirakopoulou), *Karşıdan Karşıya MÖ. 3. Bin'de Kiklad Adaları ve Batı Anadolu*, (s.130-130), İstabul.

Erkanal, H., Şahoğlu, V. Tuğcu, İ. (2020). Liman Tepe Kara ve Su Altı Kazıları, *İzmir Araştırmaları Dergisi,* Sayı: 12 (41-60).

Eroğlu, G. ve Erdem A.Ü. (2022). İzmir-Bayraklı Höyüğü'nde Bulunan Antropomorfik Kap Parçaları ve Batı Anadolu Tunç Çağ Arkeolojisindeki Yeri, *Anadolu Araştırmaları*-27, 31–49.

Ertüzün ve Ongar (2024), Ertüzün B. Ongar B., Colelli C., Eski Smyrna'da Tunç Çağı-Demir Çağı Geçişine İlişkin Yeni Veriler, Arkeoloji Dergisi, 1(32), 67-84.

Eslick, C. (1988). Hacılar to Karataş: Social Organinazation in South-Westernn Anatolia, *Mediterranean Archaeology 1*, s. 10-40.

Eslick, C. (1992). *Elmalı-Karataş I: The Neolithic and Chalcolithic Period Bağbaşı and Other Sites,* Bryn Mawr.

Eslick 2009: *Elmalı-Karataş V, The Early Bronze Age Pottery of Karataş: Habitation Deposits,* Oxford.

Evren, A. (1996). Selçuk-Efes Prehistoryası, *Selçuk Gazetesi Sayı* 4, s.5.

Evre, A. (1999). Efes Çukuriçi Höyüğü 1996 Yılı Kazısı1, *Arkeoloji ve Sanat* 92, s.22-32.

Fidan, E. (2011). *Küllüoba İlk Tunç Çağı Mimarisinin Batı Anadolu ve Ege Dünyası İçerisindeki Yeri,* (Yayınlanmamış Doktora Tezi),İstanbul Üniversitesi.

Fidan, E. (2012). Küllüoba İlk Tunç Çağı Mimarisi. Mimarlar, Arkeologlar, Sanat Tarihçileri, Restoratörler Ortak Platformu, 7, 1-44.

Fidan, E. (2013). Anadolu Yerleşim Planı Üzerine Yeni Bir Değerlendirme, *Arkeoloji Dergisi* XVIII: 113-125.

Fidan, E. (2016). Tarihöncesi Dönemlerde Anadolu'da Kullanılmış Olan Maden Yatakları, *Türk Tarihi Madenler Konferansı Bildirileri MT Bilimsel Dergisi*, 51-59

Fidan, E. (2020). Yeni Araştırmalar Işığında Kütahya'da Eski Anadolu Madenciliği, (Eds. H. G. Yalçın ve O. Stegemeier) *Metallurgica Anatolica Ünsal Yalçın'ın 65. Yaş günü Armağan Kitabı*,(s. 85-90), Ege Yayınları.

Frangipane, M. (2010). Different models of power structuring at the rise of hierarchical societies in the Near East: Primary Economy Versus luxury and Defence Management, (Eds. D. Bolger and L. Maguire) *Development of Pre-state Communities in the Ancient Near East: Studies in Honour of Edgar Peltenburg*, (s.79-86) Oxbow Books, Oxford.

French, D. (1961). Late Chalcolithic Pottery in Northwest Turkey and the Aegean, *Anatolian Studies XI*, s, 99-141.

French, D. (1967). Prehistoric Sites in Northwest Anatolia I: The İznik Area, *Anatolian Studies XVII:*49-100.

French, D. (1969a). Prehistoric Sites in Northwest Anatolia II: The Balikesir and Akhisar/Manisa Area, *Anatolian Studies XIX*: 41-98.

French, D. (1969b). *Anatolia and the Aegean in the Third Millenium B.C., Anatolia and the Aegean in the Third Millenium B.C*, Cilt 1, (Yayınlanmamış Doktora Tezi),Cambridge.

French, D. (1969c). *Anatolia and the Aegean in the Third Millenium B.C., Anatolia and the Aegean in the Third Millenium B.C, Cilt 2*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Cambridge.

French, D. (1997). Early Bronze Age Pottery in Western Anatolia. *A Summary1970-1995 in Poliochni e l'anticaetà del bronzonell'Egeosettentrionale (Convegnointernazionale, Atene 22-25 aprile 1996).* Athens. (569-595).

Garstang 1953: Garstang, J., *Prehistoric Mersin; Yümük Tepe in Southern Turkey*, Oxford University Press.

Goetze 1957: Goetze, A., *Kleinasien,* Münih.

Goldmann 1956a: Goldmann, H., *Excavations at Gözlü Kule, Tarsus. From the Neolithic through the Bronze Age.* Vol. I. New Jersey: Princeton University Press.

Goldman 1956b: Goldmann, H., *Excavations at Gözlü Kule, Tarsus. From the Neolithic through the BronzeAge.* Vol. II: Plates. New Jersey: Princeton University Press.

Graeve 1992: Graeve, von V., 1990 Yılı Milet Çalışmaları, *Kazı SonuçlarıToplantısı XIII- II,* 9-20.

Graeve 1999: Graeve, von V., 1996/1997 Yılı Milet Çalışmaları, *Kazı Sonuçları Toplantısı XX-I*, 583-605.

Graeve 2014: Graeve, von V., 2012 Yılı Milet Çalışmaları, *Kazı Sonuçları Toplantısı* XXX-3, 372-385.

Graeve ve Niemeier 2002: Graeve, von V, ve Niemeier, W.D. 1998-2000 Yılı Milet Çalışmaları, *Kazı Sonuçları Toplantısı XXIII-2 23,* 75-88.

Günel 1999: Günel, S., *Panaztepe II, MÖ II. Bine Tarihlendirilen Panaztepe Seramiğinin Batı Anadolu ve Ege Arkeolojisindeki Yeri ve Önemi*, TTK, Ankara .

Günel, S. (1999). Vorbericht Über die Mittel- und Spätbronzezeitliche Keramik von Liman Tepe. *Istanbuler Mitteilungen,* 49, 41- 82.

Günel 2006: Günel, S., Çine – Tepecik Höyüğü 2004 Yılı Kazıları, *Kazı Sonuçları Toplantısı XXVII-I, 19* - 28.

Günel, S. (2008). Çine-Tepecik Höyük'te Bulunan Mermer İdoller, (Eds. T. Tahran, A. Tibet, E. Konyar) *Muhibbe Darga Armağanı* (s.251-260), İstanbul.

Günel, S. (2012). Çine-Tepecik 2010 Yılı Kazıları, *Kazı Sonuçları Toplantısı XXXIII-2*, 19-38.

Günel 2014a: Günel, S., Çine-Tepecik 2012 Yılı Kazıları, *Kazı Sonuçları Toplantısı XXXV-2,*111-123.

Günel, S. (2014b). New Contributions Regarding Prehistoric Cultures in the Meander Region: Çine-Tepecik, (Eds. B. Horejs, M. Mehofer), *Western Anatolia before Troya Proto-Urbanization in the4th Millenium B.C.? Proceedings of the International Symposium held at the Kunsthistorisches Museum Wien(*s. 83-103), Vienna, Austria, 21-24 November 2012.

Günel, S. (2018). Prehistoric Culture at Çine-Tepecik and its Contribution to the Archaeology of the Region, (Eds. S. Dietz, F. Mavridis, Z. Tankosic, T.Takaoğlu), *Communites in Transition: The Circum-Aegean Area Duringthe 5th and 4th Millennia BC, Monographs of the Danish Institute at Athens,(* s. 538-547) *Volume 20*, Oxford, Oxbow Books,

Günel, S. (2022). Çine-Tepecik Höyüğü: Batı Anadolu'nun Kültürel Dinamiklerine Katkısı ve Etkileşimler, XVIII. Türk Tarih Kongresi, Arkeoloji, Roma ve Bizans Tarihi ve Medeniyetleri Sanat Tarihi, Cilt 1, Ankara: *Türk Tarih Kurumu yayını*, 381-403.

Gündoğan-Aydingün, Ş. (2003). *Eski Tunç Çağında Anadolu Pişmiş Toprak Figürinve İdolleri*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Gündoğan, Ü. (2019). *Bakla Tepe Buluntuları Işığında MÖ 3. Binyılın ilk Yarısında Batı Anadolu Sahil Kesimi Mimarisi ve Yerleşim Modelleri*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi, Ankara.

Gündoğan, Ü. (2020). The Aegean Settlement Pattern in Coastal Western Anatoliafrom the NeolithicAge to the End of the 3rd Millennium BC", *TÜBA-AR. 27*, 29-44.

Gündoğan, Ü. (2022). Erken Tunç Çağı'nda Batı Anadolu Sahil Kesimi Mimarisi,(Eds. M. Işıklı, E. Fidan, A. Türker ve M. Yılmaz), *MÖ III. Binyılda Anadolu*, (s.151-168), İstanbul: Ege Yayınları.

Gündoğan vd. 2019, Gündoğan Ü., Şahoğlu V., Erkanal H., Spatıal Organızatıon and Production Activıtıes at Baklatepe During The First Half Of The 3rd Millenium BC, DTCF Dergisi, 59.2 (2019): 1087-1110.

Gürkan, G. ve Seeher, J. (1991). Die frühbronzezeitliche Nekropole von Küçükhöyük bei Bozüyük, *Istanbuler Mitteilungen 41*: 39-96

Gürkan, G. ve Seeher, J. (1990). Die Frühbronzezeitliche Nekropole von Küçük höyükbei Bozüyük", *Istanbuler Mitteilungen 41*: 39-95.

Gürgen Erdem, K., Erdem, A.Ü., Tanrıver, C. (2024). Bayraklı Höyüğü (Eski Smyrna) MÖ 3. Binyıl Stratigrafisine Dair Son Veriler, *İzmir Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 20 (1-16).

Greaves, M.A. (2008). Bronze Age Aphrodisias, (Eds. Revisited, C. Gallou, M. Georgiades, G. M.Mussket) *Dioskouroi. Studies presented to W.G. Cavanagh and C.B. Mee on the anniversary of their 30 year Jointc ontribution to Aegean Archaeology*, (s.252-264), Oxford: BAR International Series 1889.

Hanfmann 1972: Hanfmann, M.A., *Letters from Sardis*, Cambridge.

Harris, Ch. D ve Ullman, E.L. (1945). The Nature of Cities, The *Annals of the American Academy of Political and Social Sciens 242 (Bulding the Future City),*7-17.

Heızer, R.F. (1962). The Background of Thomsen's Three-Age System*, Technology and Culture 3-3*, 259-266.

Hekman 2003: Hekman, J.J., *The Early Bronze Age Cemetery at Chalandriani on Syros*, Assen.

Hıggıns ve Hıggıns 1996: Hıggıns, M.D. ve Hıggıns, R., *A Geological Companion to Greece and the Aegean.* Cornell University Press.

Hodder ve Hutson 2010: Hodder, I. ve Hutson, S., *Geçmişi Okumak Arkeolojiyi Yorumlamada Güncel Yaklaşımlar*, B. Toprak – E. Rona (çev.), Phoenix Yayınları.

Hojers B., Galik, A, Thaneiser, U. (2009). Erster Grabungsbericht zu den Kampagnen 2006 und 2007 am Çukuriçi Höyük bei Ephesos., *Jahreshefte Des Österreichischen Archäologischen Institues* in Wien 77, s. 91-106.

Horejs B. (2009). Metalworkers at the Çukuriçi Höyük? An Early Bronze Age Mouland a Near Eastern Weight" from Western Anatolia içinde: T. L. Kienlin, B. W.Roberts (ed.), Metals and Society, band 169, Bonn, R.Habelt GMBH, s. 358-368.

Horejs B. (2010). "Çukuriçi Höyük: Neue Ausgrabungenauf einem Tell bei Ephesos",içinde: S. Aybek, A. K. Öz (ed.), Metropolis Ionia II: Yolların Kesiştiği Yer, Recep Meriç İçin Yazılar, The Land of Crossroads, Essays in Honour of R. Meriç, İstanbul, Homer Kitabevi, s. 167-176.

Hojers B., Galik A.,Thanheiser U., Wiesinger S. (2011). Aktivitäten und Subsistenz in den Siedlungen des Çukuriçi Höyük. *Der Forschungsstandnach den Ausgrabunden 2006 – 2009"*, Prähistorische Zeitschrift 86, 31 – 66.

Hojers B. (2012). Çukuriçi Höyük. A Neolithic and Early Bronze Age Settlement in the Region of Ephesos. (Ed. M. Özdoğan, N. Başgelen, P. Kuniholm), *The Neolithic in Turkey. New Excavations and New Research (s.117-131)* Archaeology and Art Publications,.

Hojers B. (2014). Proto-Urbanisation without Urban Centres? A Model of Transformation for the Izmir Region in the 4th Millennium B.C. Western Anatolia Before Troya Proto-Urbanization in the 4th Millenium B.C.?. (Ed. B. Horejs, M. Mehofer*) Proceedings of the International Symposiumheld at the Kunsthistorisches Museum Wien* (s.15-41), Vienna, Austria, 21-24 november 2012,

Horejs B. (2017). The Çukuriçi Research Project, Çukuriçi Höyük I. Anatolia and the Aegean from the 7th to the 3rd Millennium BC. Orea 5, (Ed. B. Horejs): 11-26.

Horejs B. ve Mehofer M. (2015). Early Bronze Age Metal Workshops at Çukuriçi Höyük: Production of Arsenical Copper at the Beginning of the 3rd Millennium BC, (Ed. A. Hauptmann, D. Modarressi-Tehrani), Der Anschnitt. Beiheft 26:Archaeometallurgy in Europe 3(s. s. 165-176), Bergbau Museum, Bochum,

Horejs B. ve Schwall C. (2022). "Çukuriçi Höyük Batı Anadolu'da Erken Tunç ÇağıI Dönemi Metal Üretim Merkezi". M. Işıklı, E. Fidan, A. Türker ve M. A.Yılmaz (Eds.), *MÖ III. Binyılda Anadolu* içinde (s. 209-224). İstanbul: EgeYayınları.

Hood, S. (1981). *Excavations in Chios 1938-1955: Prehistoric Emporio and Ayio Gala, Vol. I, BSA Supplemantary Vol. 15,* Thames&Hudson, London.

Hood, S. (1982) *Excavations in Chios 1938-1955: Prehistoric Emporio and Ayio Gala,* Vol. II, BSA Supplemantary Vol. 16, Thames&Hudson, London.

Hüryılmaz 1998: Hüryılmaz H., Gökçeada-Yenibademli Höyük 1996 Yılı Kurtarma Kazısı, *Kazı Sonuçları Toplantısı XIX-I*, 357-378.

Hüryılmaz 1999: Hüryılmaz H., 1997 Gökçeada-Yenibademli Höyük Kazıları, *Kazı Sonuçları Toplantısı XX,* 311-324.

Hüryılmaz 2000: Hüryılmaz H., Gökçeada-Yenibademli Höyük 1998 Yılı Kazıları, *Kazı Sonuçları Toplantısı XXI,* 229-238.

Hüryılmaz 2002: Hüryılmaz H., 2000 Yılı Gökçeada-Yenibademli Höyük Kazıları, *Kazı Sonuçları Toplantısı XXIII-I*, 295-304.

Hüryılmaz H. (2002b). Yenibademli Höyük: Kuzeydoğu Ege Denizi"nde Bir Erken Tunç Çağı Yerleşmesi, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* 19/1, 27-44.

Hüryılmaz ve Sevinç 1999: Hüryılmaz H. ve Sevinç N., 1997 Yılı Gökçeada-Yenibademli Höyük Kazıları, *Kazı Sonuçları Toplantısı XX-I,* 311-324.

Hüryılmaz H. (2007). Gökçeada-Yenibademli Höyük: 5000 Yıllık Bir Yerleşmede Sosyal Yaşam, *Sosyal Bilimler Dergisi*, sayı: 17, 85-100.

Hüryılmaz H. (2011). Gökçeada-Yenibademli Höyük: Troia'nın Denizaşırı Uydusundan Bezemeli Keramik Örnekleri, (Ed A. Öztan ve Ş. Dönmez), Karadeniz'den Fırat'a Bilgi Üretimleri, Önder Bilgi'ye Armağan Yazılar,(s. 233-252), Ankara.

Hüryılmaz H. (2020). Yenibademli Höyük Bulguları ışığında Gökçeada'nın Erken Bronz Çağı II Döneminde Doğal Çevre Ortamı,(Ed. M. Işıklı, E. Fidan, A. Türker, M.A. Yılmaz), MÖ III Binyılda Anadolu(s.125-136), Ege Yayınları.

İlaslı A. (1992). Karaoğlan Höyüğü Kurtarma Kazısı, *II. Müze Kurtarma Kazıları Semineri, Ankara,* 95-103.

İlaslı A. (1996). Seyitömer Höyüğü 1993 Yılı Kurtarma Kazıları, *6. Müze Kurtarma Kazı Sonuçları, T.C. Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Basımevi, Ankara*, 1-15.

İnandık H. (1958-1959). Ege Bölgesi Akarsularının Rejimleri, *Türk Coğrafya Dergisi*, Sayı: 18-19, 78-100.

İvanova 2008: İvanova, M., *Befestigte Siedlungenauf dem Balkan, in der Ägäis und in Westanatolien, ca. 5000-2000 v. Chr*. Münster.

Ivanova M. (2013). Domestic Architecture in the Early Bronze Age of Western Anatolia: the Row-houses of Troy I, *Anatolian Studies 63*, 17-33.

Jablonka P. (2001). Şehrin Tahta Surları Troia II Aşağı Şehrinin Savunması, (Ed. M. Korfmann) *Troia: Düş ve Gerçek*,(s.391-394) İstanbul.

Jablonka 2007: Jablonka P., 2005 Yılı Troia Kazı Sonuçları, *Kazı SonuçlarıToplantısı XXVIII- 2*, 701-716.

Jablonka P. (2016). Beyond the Citadel: A Map of Greater Bronze Age Troy. (Eds. E. Pernicka, S. Ünlüsoy – S. W. E. Blum), *Early Bronze Age Troy. Chronology, Cultural Development and Interregional Contacts*.(s. 61-74), Bonn.

Joukowsky 1986a: Joukowsky, M.S., *Prehistoric Aphrodisias. An Account of the Excavations and Artifact Studies. Vol. I: Excavation and Studies.* Louvain and Providence: Brown University/Erasme.

Joukowsky 1986b: Joukowsky, M.S., *Prehistoric Aphrodisias. An Account of the Excavations and Artifact Studies. Vol. II: Bibliography, Catalogue, Appendix, Index*. Louvain and Providence: Brown University/Erasme.

Kamil 1982: Kamil, T., *Yortan Cemetery in the Early Bronze Age of Western Anatolia*, BAR International Series 145, Oxford.

Kaptan 1998a: Kaptan E., Bakla Tepe'de Eski Metalurjiye Ait Buluntular, *Arkeometri Sonuçları Toplantısı XIII,* Ankara:103-114.

Kaptan 1998b: Kaptan E., Liman Tepe'de Eski Metalurjiye Ait Buluntular, *Arkeometri Sonuçları Toplantısı XIII*, Ankara:83-102.

Kaptan E. (2008). Metallurgical Residues From Late Chalcolithic and Early Bronze Age Limantepe, (Eds. H. Erkanal, H. Hauptmann, V. Şahoğlu, R. Tuncel) *The Aegean in the Neolithic, Chalcolithic and the EarlyBronze* Age(s.243-250)Ankara.

Kardulias N. P. ve Runnels C. (1995). The Lithic Artifacts Flaked Stone and Other Nonflaked Lithicks, (Eds. C.N. Runnelsi, D.J. Pullen, S. Langdom) *The Finds form a*

Ragional Survey of the Southern Argolid, Grecee, Volume I the Prehistoric and Early Iron AgePottery and the Lithic Artifacts, *Artifact and Assemblage*(s.74-139), Sweden.

Karul N. ve Özeren Ö. (2006). Aktopraklık Höyüğü Çalışmaları 2005, *Türk Eski çağ Bilimleri Enstitüsü Haberler,* Sayı 21, 2006, 13 14.

Karul N. (2013). İlk Kalkolitik Çağ'da Konut ve Yerleşme: Aktopraklık Höyük, *Arkeoloji ve Sanat, 142*: Mayıs-Ağustos, 41-51.

Kayan İ. (1988). Late Holocene Sea-Level Changes on the Western Coast. *Palaeogepgraphy, Paleoclimatoloji, Palaeocology* 68/2-4. (205-218).

Kayan İ. (1991). Holocene Geomorphic Evolution of the Beşik Plain and Changing Environment of Ancient Man. *StuidoTroica Band I*, (79-91).

Kayan İ. (1995). Klaros Kazı Alanında Jeomorfolojik-Jeoarkeolojik *Araştırmalar. Ege Coğrafya Dergisi 8*. (1-24).

Kayan İ. ve Öner E. (2013). Bayraklı Höyüğü (İzmir) Çevresinin Holosen'deki Jeomorfolojik Gelişim, *Prof. Dr. Asaf Koçman'a Armağan Kitabı*(s.135-158*)*, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No:180, İzmir.

Keskin L. (2011). Metalworking in the Western Anatolian Coastal Region in the 3rd Millennium BC, (Eds. V. Şahoğlu ve P. Sotirakopoulou), *Across: The Cyclades and Western Anatolia during the 3rd Millenium BC.*,İstanbul, Sabancı Üniv. Sakıp Sabancı Müzesi, 144 – 153.

Koçman A., Işık Ş., Mutluer M. (1996). Ege Ovalarında Yağış Değişkenliği ve Kuraklık Sorunu, *Ege Coğrafya Dergisi* 8, s. 25-3.

Kolonkaya-Bostancı N. (2007). Liman Tepe Erken Tunç Çağı II Dönemi Obsidyen Alet Üretiminde Uzmanlaşma ve Organizasyon, *Edebiyat Fakültesi Dergisi* /cilt 24, sayı 2, 139-153.

Kolonkaya-Bostancı N. ve Derin Z. (2020). Bornova-Yassıtepe Höyüğü Erken Tunç Çağı Sürtme Taş ve Yontmataş Endüstrisi, *Colloquium Anatolicum 2020 / 19,* 129-150.

Kolonkaya-Bostancı N. ve Derin Z. (2022). Erken Tunç Çağı Obsidyen Kaynaklarının ve Ticaret Ağı, (Eds. M. Işıklı, E. Fidan, A. Türker ve M. Yılmaz), *MÖ III. Binyılda Anadolu*, (s.151-168), İstanbul: Ege Yayınları.

Konakçı E. (2012). *Büyük ve Küçük Menderes Havzalarındaki MÖ 2. Binyıl Kültürlerinin Yeni Veriler Işığında Değerlendirilmesi*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ege Üniversitesi, İzmir.

Korfmann M. (1977). Demircihüyük Eine Vorgeschıchtlıche Sıedlung An Der Phrygısch- Bıthy Nıschen Kampagne 1975. *Türk Arkeoloji Dergisi*(*42*), 43-64.

Korfmann M. (1979). Eine weibliche Göttheit in der Frühbronzezeit *Anatoliens. PZ,* 54, 187-200.

Korfmann M. (1983). Red Cross Bowl. AngeblicherLeittyp für Troja V, (Eds. R. M. Boehmer ve H. Hauptmann) *BeiträgezurAltertumskundeKleinasiens. Festschrift für Kurt Bittel* (s. 291- 297). Mainz am Rhein: Verlag Philip von Zabern.

Korfmann M. (1984). Beşik-Tepe. Vorbericht über die Ergebnisseder Grabung von 1982. Die Hafenbuchtvor 'Troja' (Hisarlik), Grabungen am Beşik-Yassitepe, *Archäologischer Anzeiger* 1984- 2, s.165-195.

Korfmann M. (1985). Beşik-Tepe Vorbericht über die Ergebnisse der Grabung von 1983.Grabungen am Beşik-Yassıtepe und Beşik-Sivritepe. *Archäologischer Anzeiger* 1985-2, s.157-194.

Korfmann 1986: Korfmann M., Beşik-Yassıtepe, Beşik-Sivritepe ve Beşik Mezarlığı 1984 Ön Raporu, *VII. Kazı Sonuçları Toplantısı*, s.229-238.

Korfmann 1987a: Korfmann M., Beşik-Yassıtepe ve Beşik Mezarlığı 1985 Ön Raporu, *Kazı Sonuçları Toplantısı VIII*/1, 263-272.

Korfmann 1987b: Korfmann M., *Demircihüyük: die Ergebnisse der Ausgrabungen 1975-1978*, Mainz.

Korfmann 1988: Korfmann M., Beşik-Yassıtepe, 1986 Kazı Raporu, *Kazı Sonuçları Toplantısı IX*/1, 131-134.

Korfmann 1991: Korfmann M., Troya Çalışmaları 1989-1990, *Kazı Sonuçları Toplantısı*, XIII(I), 423-446.

Korfmann 1993: Korfmann M., Troia 1991 Kazı Çalışmaları, *Kazı Sonuçları Toplantısı XIV*/2:381-406.

Korfmann 1994: Korfmann M., "1993 Yılı Troia Çalışmaları", XVI. Kazı Sonuçları Toplantısı, T.C. Kültür Turizm Bakanlığı, Ankara, 239- 262.

Korfmann 1996: Korfmann M., "Troia-Ausgrabungen 1995", Studia Troica, 6, Mainz am Rhein, 1-63.

Korfmann 1999: Korfmann M., Troia 1997 Kazıları, *Kazı Sonuçları Toplantısı XX*/1:357-370

Korfmann 2001a: Korfmann M., Troia 1999 Kazıları, *Kazı Sonuçları Toplantısı XXII*/1:279-288

Korfmann 2001b: Korfmann M., Yüksek Troia Kültürü (Troia VI-VIIa) Bir Anadolu Kültürü, (Ed. J. Latacz) *DüŞ ve Gerçek, Troia(*s. 395-406), İstanbul.

Korfmann 1994: Korfmann M., Troia 1992 Kazı Çalımaları, *Kazı Sonuçları Toplantısı XV*/1:325-360.

Korfmann 1995: Korfmann M., 1993 Yılı Troia Çalımaları, *Kazı Sonuçları Toplantısı XVI*/1:239-262.

Korfmann 1997: Korfmann M., Troia 1995 Kazıları, *Kazı Sonuçları ToplantısıXVIII*-. I, 213- 229.

Korfmann 1998: Korfmann M., Troia 1996 Kazıları, *Kazı Sonuçları Toplantısı XIX*/I:427-453.

Korfmann vd. 1994: Korfmann, M. & A. Baykal-Seeher & S. Kılıç Anatolien in der Frühen und Mittleren Bronzezeit-I. Bibliographie zur Frühbronzezeit, Beihefte zum Tübinger Atlas des vorderen Orients (TAVO), Reihe B, Nr. 73/1 TAVO, B 73/ 1, Dr. Ludwig Reichert Verlag, Wiesbaden, 1994.

Korfmann vd. 1995: Korfmann M. Girgin Ç., Morçöl Ç., Kılıç S., Kumtepe 1993 Bericht über die Rettungsgrabungen", *Studia Troica 5*, 237-289.

Korfmann M. Ve Zidarov P. (2006). "Trensenknebel in Troia", Grundlegungen Beitrage zur europaischen und afrikanischen Archaologie für Manfred K. H. Eggert, ed. H. P. Wotzka, J. Bofinger, Francke Verlag, Marburg, 678-690.

Koşay H. Z. (1938). Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Alaca Höyük Hafriyatı,1936'daki Çalışmalara ve Keşiflere ait ilk Rapor, *Türk Tarih Kurumu Yayınları* V.Seri, No2.

Koşay 1976: Koşay, H.Z., *Keban Projesi Pulur Kazısı / Keban Project Pulur Excavations 1968-1970*, ODTÜ, Ankara

Koşay H. Z. ve Akok M. (1950). Amasya Mahmatlar Köyü Definesi, *Belleten 14/55*;Ankara: 481-485

Koşay H. Z. ve Gültekin H. (1949). Karaburun (İzmir) Çakmak Civa Madenine Öntarih buluntuları, *Türk Arkeolojii ve Etnoğrafya Dergisi V*, s. 16-27.

Koşay, H.Z. ve Sperling, J. (1936). *Troad'da Dört Yerleşme Yeri*, İstanbul.

Kouka 2002: Kouka, O., *Siedlungsorganisation in Der Nord- Und Ostagais Wahrend Der Fruhbronzezeit* (3. Jt. V.Chr.).

Kouka, O. (2008). Zur Struktur der frühbronzezeitlichen insularen Gesellschaften der Nord- und Ostägäis: Ein neues Bild der sogenannten Trojanischen Kultur.(Eds. H. Erkanal, H. Hauptmann, V. Şahoğlu ve R. Tuncel), *Proceedings of the International Symposium, The Aegean in the Neolithic, Chalcolithic and the Early Bronze Age,*

Urla (İzmir), October 13th-19th 1997 içinde (s. 285-300), Ankara Üniversitesi Yayınevi, Ankara.

Kouka, O. (2009a). Third Millennium BC Aegean Chronology: Old and New Data from the Perspectives of the Third Millennium AD.(Eds. S. Manning ve M. J. Bruce), *Tree-rings, Kings, and Old World Archaeology and Environment: Papers Presented in Honour of Peter Ian Kuniholm* (s. 133-149). Ithaca: Cornell University

Kouka, O. (2009b). Cross-cultural links and elite-identities: the Eastern Aegean/Western Anatolia and Cyprus from the early Third Millenium through the Early Second Millenium BC,(Eds. V. Karageorghis ve O. Kouka), *Cyprus and the East Aegean. Intercultural Contacts from 3000 to 500 B.C. An International Archaeological Symposium held at Pythagoreion, Samos, October 17th-18th 2008, Nicosia*(s. 31-47).

Kouka O. (2011). Symbolism, Ritual feasting and ethnicity in Early Bronze Age Cyprus and Anatolia,(Eds. V. Karageorghis ve O. Kouka), *On Cooking Pots, Drinkingcups, Loomweights And Ethnicity In BronzeAge Cyprus And Neıghbouring Regions, An Inter national Archaeological Symposium held in Nicosia*,(s.43-56) November 6th – 7th 2010 (Nicosia 2011).

Kulaçoğlu 1992: Kulaçoğlu, B., *Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi. Tanrılar ve Tanrıçalar*, İstanbul.

Kull 1998: Kull, B., *Demircihüyük V Die Mittel Bronzezeit Liche* Siedlung,

Kuru A. (2016*). Seyitömer Höyük Erken Tunç Çağı III Seramiği'nin Batı Anadolu Erken Tunç Çağı'na Katkıları*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.

Kraft C. J., Aschenbrenner E. S., Rappjr G. (1997). Paleogeographic Reconstructions of Coastal Aegean Archaeological Sites, *Science, New Series vol.195,* no:4282, s. 941-947.

Lamb W. (1932). Schliemann's Prehistoric Sites in the Troad, *PZ, XXIII*. Band, 111-131.

Lamb 1936a: Lamb, W., *Excavations at Thermi in Lesbos,* Cambridge University Press, Cambridge.

Lamb W. (1936b). Excavations at Kusura near Afyon Karahisar, *Archaeologia, Vol*. LXXXVI, s. 1- 64.-

Lamb W. (1937). Excavations at Kusura near Afyon Karahisar II, *Archaeologia,* Vol. LXXXVII, s. 217- 273.

Lamb 1937: Lamb, W., *Excavation at Kusura Near Afyon Karahisar*. London.

Lamb W. (1938). Excavations at Kusura Near Afyon Karahisar, *Archaeologia 87* (1938), 217

Lambeck K., Esat T. M., Potter E.K. (2002). Links Between Climate and Sea Levels for the Past Three Million Years, *Nature 419*, s. 199-206.

Lambrıanıdes K. ve Spencer N. (1996). The Madra Çay Delta Archeological Project, first Preliminary Report, *Anatolian Studies,* XLVI, s. 167-200.

Lambrıanıdes K. ve Spencer N. (1997). Unpublished Material from the Deutsches Archäologisches Institut and the British School at Athens and Its Contribution to a Better Understanding of the Early Bronze Age Settlement Patternon Lesbos, *The Annual of the British School at Athens* 92, s. 73-107.

Leurquin J.L. (1986). Chipped Stone Analysis,(Ed. M.S. Joukowsky), *Prehistoric Aphrodisias, an Account of the Excavations and Artifact Studies*(s.242-271), Volume I, Rhode Island.

Lloyd S. (1974). Twenty-FiveYears, *Anatolian Studies* 24, s. 197-220.

Lloyd ve Mellaart 1962: Lloyd S. ve Mellaart J., *Beycesultan I: The Chalcolithic and Early Bronze Age Levels*, Londra.

Lloyd ve Mellaart 1965: Lloyd S. ve Mellaart J., *Beycesultan Vol. II Middle Bronze Age Architecture and Pottery,* London

Maliszewski D. (1993). Trojan Shematic Idols at Munich, *Anatolian Studies* 48: 111-113.

Mamikoğlu M. (2019). *Yassıtepe Höyüğü'nde Erken Tunç Çağ'da Dokumacılık*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.

Maran J. (2001). Der Depotfund von Petralona (Nordgriechenland) und derSymbolgehalt von Waffen in der erstenHälfte des 3. Jahrtausendsv. Chr. Zwischen Karpatenbecken und Ägäis, (Eds. R. Boehmer ve J. Maran), *Lux Orientis. Archäologiezwischen Asien und Europa. Festschrift für Harald Hauptmann*,(s.275-284) Rahden / Westfalen, Leidorf.

Massa M. (2014). Early Bronze Age Burial Customs on the Central Anatolian Plateau: A View from Demircihöyük-Sarıket, *Anatolian Studies* 64: 73-93.

Massa M., Macllfatrick O., Fidan F. (2007). Patterns of Metal Purocurement, Production and Exchange in the Early Bronze Age Northwestern Anatolia and Beyond, Anatlian Studies 67, 51-83.

Massa M. ve Şahoğlu V. (2011). Erken Tunç Çağı'nda Batı Anadolu'da Ölü Gömme Gelenekleri,(Eds. V. Şahoğlu ve P. Sotirakopoulou) *Karşıdan Karşıya MÖ 3. Bin'de Kiklad Adaları ve Batı Anadolu(*s.164-171), İstanbul.

Massa M. ve Şahoğlu V. (2015). The 4. 2 ka BP Climatic Event in West and Central Anatolia: Combining Paleo-Climatic Proxies and Archaeological Data. (Eds. H. Meller, H. W. Arz, R. Jung – R. Risch) *A Climatic Break down as a Cause of the Collapse of the Old World?*(s. 61-78) Halle.

Mehofer M. (2014). Metallurgy During the Chalcolithic and the Beginning of the Early Bronze Age in Western Anatolia, (Eds. B. Horojs ve M. Mehofer), *Western Anatolia Before Troy. Proto-Urbanisation in the 4th Millennium BC? Proceedings of*

the International Symposiumheld at the Kunsthistorisches Museum Wien,(s.463-490) Vienna, Austria, 21_24 November, 2012,Vienna.

Mellaart ve Murray 1995: Mellaart J. ve Murray A., *Beycesultan Vol. III Part II Late Bronze Age and Phrygian Pottery and Middle and Late Bronze Age Small Objects,* 1995. London.

Mellaart J. (1954). Preliminary Report on a Survey of Pre-Classical Remains in Southern Turkey, *Anatolian Studies 4,* 175-240.

Mellaart J. (1959). Notes on the Architectural Remains of Troy I and II, *Anatolian Studies* 9, Londra, 131-162

Mellaart J. (1961). Early Cultures of the South Anatolian Plateau, *Anatolian Studies 11*, 159-184.

Mellink ve Matcteld 1967: Mellink M. J. ve Matcteld D., *American Journal of Archaeology, Jul*., *1967, Vol. 71, No. 3 (Jul., 1967)*.

Mellink M. J. (1963). An Akkadian Illustration of a Campaigne in Cilicia, *Anadolu (Anatolia)* VII: 101-115

Mellink M. J. (1964). Excavations at Karataş-Semayük in Lycia, 1963, *American Journal of Archaeology* 68, p. 269-278

Mellink M. J. (1965). Excavations at Karataş-Semayük in Lycia, 1964, *American Journal ofArchaeology* 69, p. 241-251.

Mellink M. J. (1966). Excavations at Karataş-Semayük, *Türk Arkeoloji Dergisi*(*24*), 73-81.

Mellınk, M. J. (1967). Excavations at Karataş-Semayük, *Türk Arkeoloji Dergisi*(*25*), 110-115.

Mellink M. J. (1968.). Excavation at Karataş Semayük in Lycia 1967, *American Journal of Archaeology* 72(3), 243-263.

Mellink M. J. (1969). Excavations at Karataş-Semayük ana Elmalı, *American Journal of Archaeology* 73, p. 293-307.

Mellink M. J. (1974). Excavations at Karataş-Semayük and Elmalı, Lycia, 1973, *American Journal of Archaeology* 78(4), s. 351-359.

Mellink M. J. (1986). The Early BronzeAge in West Anatolia.(Ed. G. Cadogan)*The End of the EarlyBronzeAge in the Aegean* (s. 139-152). Leiden: Brill.

Mellink M. J. (1989), "Anatolian and Foreign Relations of Tarsus in the Early Bronze Age" eds., K. Emre - M. Mellink - B. Hrouda - N. Özgüç, Anatolia and the Ancient Near East, Studies in Honor of Tahsin Özgüç (1989): 319-331.

Mellink M. J. (1992). Anatolian Chronology.(Ed. R. W. Ehrich) *Chronologies in Old World Archaeology Vol. I* (s. 207-220) Chicago: The University of Chicago Press.

Mellink 1994: Mellink M. J., The E.B. II-III Transition At Karataú-Semayük: Village, Center and Cemetery" *Kazı Sonuçları Toplantısı XV*-1, 45-460

Meyer G. (2008a). Lesruines de Smyrne dans lesrelations des voyageurs (XVIIe-XIXe siècles). Étudepréliminaire, *Journal des Savants* 2/1, 273-381.

Meyer G. (2008b). Antoine Galland et le voyageentre Smyrne et Versailles de quatrestatuestrouvées par un marchandhollandais, *Revue des Études Grecques*, 121/2. s. 797-804.

Meriç R. (1988). Antik Dönemde Küçük Menderes Havzasının Tarihsel Coğrafyasına Genel Bir Bakış, E.Ü. Edebiyat Fakültesi, *Coğrafya Dergisi*, Sayı: 4, 202-213.

Meriç R. (1993). Pre–Bronze Age Settlements of West-central Anatolia (An Extended Abstract)" *Anatolia* XIX, s,143-150.

Mitten D.G. (1968). Prehistoric Survey of Gygean Lake and Excavations at Ahlatlı Tepecik, *BASOR* 191, s, 7-10.

Mılojcıc 1961: Mılojcıc, V., *Samos Band I. Die Prähistorische Siedlungunter dem Heraion. Grabung 1953 und 1955*. Bonn: Rudolf Habelt Verlag.

Mitten D. G. ve Yüğrüm G. (1969). Excavations at Ahlatlı Tepecik the Gygean Lake 1968, *TAD XVII-1*, s. 125-127.

Mitten D. G. ve Yüğrüm G. (1971). The Gygean Lake 1969, Eski Balıkhane, Preliminary Report, *Harvard Studies in Classical Philology* 75, s. 191-195.

Mıltner F. ve Mıltner H. (1932). Bericht über eine Voruntersuchung in Alt-Smyrna, *Jahre shefte des Österreichischen Archäologischen Institutes in* Wien, 27, Beibl, 127-188.

Mortzos C.E. (1972). Mortzos, 'Πάρτιρα. Μιαπρώιμοςμινωικήομάς', İΕθνικόνκαι Καποδι-στριακόνΠανεπιστήμιοθηνών, *ΕπατερίςΕπιστημονικώνΕρευνών* 3,386-421.

Mumford 1961: Mumford, L., *The City in History: Its Origins, Its Transformations, and Its Prospects.* New York: Harcourt, Brace and World.

Murray 1995: Murray, A., *Beycesultan Vol. III, Part II. Late BronzeAge and Phrgian Pottery and Middle Bronze Age Small Objects.* London

Müller Karpe 1974: Müller Karpe, A., *Handbuch der Vorgeschichte III, Kupferzeit*, Münih.

Müller Karpe 1994: Müller Karpe, A., *Anatolisches Metall Handwerk*, Neumunster

Mylonas G. E. (1934). Excavation at Haghios Kosmas, *American Journal of Archeology*, 38(2), 258-279.

Naiboğlu 2018: Naiboğlu N., *Anadolu Kent Modelinin Yayılımı MÖ 3. Binyılda Batı Anadolu, Ege Adaları ve Balkanlar'da Kentleşme*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Nikolov V. (2011). A Reinterpretation of Neolithic Complexes with dug-out features: pit sanctuaries, (Eds. V. Nikolov, K. Bacvarov, M. Gurova) *Studia Praehistorica 14*(s. 91 119)

Nikolov V. (2015). Newly-unearthedtypes of plasticfigurines from the Late Neolithic pit sanctuary at Kapitan Andreevo in Southe ast Bulgaria, *Internationale Archäologie Studia Honoraria 37*, 21-26.

Obladen-Kauderi 1996: Obladen-Kauderi J., *Demircihüyük IV: Die Kleinfunde B*, Mainz.

Oğuzhanoğlu U. (2015). Laodikeia Erken Tunç Çağı 2 Mezarlığından Bir Çukur ve Düşündürdükleri, (Eds. C. Şimşek, B. Duman, E. Konakçı) *Mustafa Büyükkolancı'ya Armağan (*s.423-434)*,* Ege Yayınları, İstanbul.

Oğuzhanoğlu U. (2019). Çukurun Dibinde Erken Tunç Çağı: Güneybatı Anadolu'dan Bazı Çukur Örnekleri ve Anlamları Üzerine Düşünceler, (Ed. A. Atakuman), *Arkeoloji^de Ritüel ve Toplum (*s.191-202) , İstanbul.

Oras E. (2013). Sacrifice or offering: What can we see in the archaeology of Northern Europe? *Folklore: Electronic Journal of Folklore* 55, 2013, 23-44.

Orthmanni 1963: Orthmanni W., *Die Keramik der Frühen Bronz Ezeitaus Inneranatolien*, Berlin

Orthmann W. (1978). Kaniš. (Eds. Von Erich, E. ve Meissner, B) *Reallexikon der Assyriologie. Fünfter Band.* (380-387) Berlin: Walter de Gruyter.

Oy H. (2021). New Survey and Typological Study of Prehistoric Wares of Dutluca Region, Uşak, Turkey, *Mediterranean Archaeology and Archaeometry* 21/2, pp. 96-92.

Ökse 2012: Ökse, T., *Önasya Arkeolojisinde Çanak Çömlek, Teknik Özellikler, Biçimler, Türkçe, İngilizce, Almanca ve Fransızca Terimler*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Öner B. (2009). *Küllüoba Höyüğü Geç Kalkolitik ve İlk Tunç Çağ Küçük Buluntuları (Yontmataş Aletler Ve Metal Eserler Hariç),*Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul ÜniversitesiSosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, İstanbul,2009.

Özdoğan 1988: Özdoğan, M., 1987 Yılı Edirne ve Balıkesir illeri Yüzey Araştırması, *Araştırma Sonuçları Toplantısı* 6, 571-590.

Özdoğan, M. (1991)."Arkeoloji Nedir? Ne Değildir? Ne Olmamalıdır", Arkeoloji ve Sanat 52/53: 20-25.

Özdoğan, M (2022). Bütüncül Bakış Açısıyla İlk Tunç Çağı ya da Yerleşik Yaşamın Kurumsallaşması, (Eds M. Işıklı, E. Fidan, A.Türker, M.A. Yılmaz) *MÖ 3. Binyılda Anadolu*, (s.1-18), Ege Yayınları, İstanbul.

Özdoğan ve Parzinger 2012: Özdoğan, M. ve Parzinger, H., *Die frühbronzezeitliche Siedlung von Kanlıgeçit bei Kırklareli, Studien in Thrakien Marmara Raum, Ver lag Philipp von Zabern,* Mainz am Rhein.

Özgüç 1968: Özgüç, N., *Kaniş Karumu Ib Katı Mühürleri ve Mühür Baskıları. Seals and Seal Impressions of Level Ib from Karum Kanish.* Türk Tarih Kurumu. Ankara.

Özgüç, T. (1986). New Observations on the Relationship of Kültepe with Southeastern Anatolia and North Syria during the Third Millenium BC, (Eds. J. V. Canby, E. Porada, B. S. Ridgeway ve T. Stech) *Ancient Anatolia. Aspects of Change and Cultural Development. Essays in Honour of Machteld J. Mellink* (s. 31-47). London: The University of Wisconsin Press

Özgüç 2002: Özgüç, N., *Eski Tunç Çağı, Die Hethiter und ihr Reich das Volk der 1000 Götter*, Bonn

Özgüç, T ve Akok, M. (1957). Horoztepe Eserleri, *Belleten 21,* Ankara:201-219

Özgüç ve Akok 1958: Özgüç, T ve Akok, M., *Horoztepe. Eski Tunç Devri Mezarlığı ve İskân Yeri. An Early Bronze Age Settlement and Cemetery,* Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.

Özgüç, T ve Temizer, R. (1993). The Eskiyapar Treasure, (Ed. M. J. Mellink vd.), *Aspects of Art and Iconography: Anatolia and its Neigbors. Studies in Honorof Nimet Özgüç*(s.613-628)

Özkan, T. ve Erkanal, H. (1999). *Tahtalı Barajı Kurtarma Kazısı Projesi/ Tahtalı Dam Area Salvage Project,* İzmir.

Özsait, M. (2000). 1998 yılı Harmanören(Göndürle Höyük) Mezarlık Kazısı, *Kazı Sonuçları Toplantısı XXI-I,*Ankara, 371-380.

Özsait 2002: Özsait, M., 1999-2000 Yıları GöndürleHöyük-Harmanören Mezarlık Kazısı, *Kazı Sonuçları Toplantısı XXIII,* 327-340.

Pacorella 1984: Pacorella, P.E., *La Cultura Preistorica di lasos in Caria,* Roma.

Papathanasopoulos 1996: Papathanasopoulos, A., *Neolithic Culture in Greece*, Athens.

Peet, T.E. (1909). Two Prehistoric Figurines from Asia Minor, *Annals of Archaeology and Anthropology*, 145-147

Perıssoratıs, C. ve Conıspolıatıs, N. (2003). The İmpacts of Sea-Level Changes During Latest Pleistocene and Holocene Times on the Morphology of the Ionian and Aegean Seas, *Marine Geology 196*, 145-156.

Pernicka, E. (2000). Zusammensetzung der Früh- und Mittelbronzezeitlichen Metallfunde aus der: Nekropopole von Demircihöyük-Sarıket, *Die Bronzezeitliche Nekropole von Demircihüyük Sarıket,* 232-237.

Pernicka, E. (2001). "Metaller Yeni Bir Çığır Açıyor, Tunç, Demir ve Gümüş", Düş ve Gerçek Troia, İstanbul, 369–372.

Pernicka, E., Eibner, C., Öztunalı, Ö., Wagner, G.A. (2003). Early Bronze Age Metallurgy in the Northeast Aegean, Troia and The Troad. Scientfic Approaches, *Natural Science in Archaeology*, Berlin, Heidenberg, 143-172.

Pococke 1772: Pococke, R., *Voyages de Richard Pockocke, membre de la sociétéroyale, et de celle des antiquités de Londres, etc., en Orient, dans l'Égypte, l'Arabie, la Palestin, la Syrie, la Grèce, la Thrace, etc., Vol. V*. Paris.

Podzuweit 1979: Podzuweit, C., *Trojanische Gefässformen der Frühbronzezeit in Anatolien, der Ägäisundan grenzenden Gebieten*, Main-aim Rhein.

Prokesch von Osten 1836-1937: Prokesch von Osten, A., Denkwürdigkeiten und Erinnerungen aus dem Orient, 3 Band. Stuttgart.

Psimogiannou, K. (2012). Creating İdentities in the Mortuary Arena of the Greek Final Neolithic: A Contextual Definition of Practices in Central and Southern Greece, *Documenta Praehistorica* XXXIX, 185-201.

Pernicka, E. (2001). Metaller yeni Bir Çığır Açıyor, Tunç, Demir ve Gümüş, (Ed. M. Korfmann),*Düş ve Gerçek, Troia(s.* 369-383), İstanbul,

Pernicka, E, Jablonka, P, Aslan, P. (2008). 2006 Yılı Troia Kazı Sonuçları. *Kazı Sonuçları Toplantısı* XXIX-2, 311-328.

Rahmstorf, L. (2003). Clay Spools from Tiryns and Other Contemporary Sites: An Indication of Foreign Influence in LHIIIC?",(Eds. N. Kyparissi, Apostolika, M.Papakonstantinou), *2nd International Interdisciplinary Colloquium, The Perifery of the Mycenaean World*(s.397-415).

Rahmstorf, L. (2005). Ethnicity and Changes in Weaving Technology in Cyprus and the Eastern Mediterranean in the12th Century BC,(V. Karageorghis, H. Matthäus, ve S. Rogge) *Cyprus: Religion and Society. From the Late Bronze Age to the Archaic Period*, (s. 143- 169)

Rahmstorf, L. (2015). The Aegean Before and After c. 2200 BC Between Europe and Asia: trade as a prime mover of cultural change, (Eds. H. Meller, H. Wolfgang, R. Jung, R. Risch), *2200 BC – Ein Klimasturzals Ursache für den Zerfall der Alten Welt? 7. Mitteldeutscher Archäologentag vom 23. bis 26. Oktober 2014 in Halle (Saale), Halle, Landesamtfür Denkmalpflege und Archäologie Sachsen-Anhalt(s.*149 – 180)

Renfrew, C. (1969). The Development and Chronology of the Early Cycladic Figurines, *American Journal of Archaeology,* Vol. 73/1:1-32

Renfrew 1972: Renfrew, C.,*The Emergence of Civilization, The Cyclades and Aegean in the Third Millenium BC*. London.

Reinholdt 2008: Reinholdt C., Der frühbronzezeitliche Schmuckhortfund von Kap Kolonna. Ägina und die Ägäis im Goldzeitalter des 3. Jahrtausends v. Chr., Wien (2008).

Roodenberg 1995: Roodenberg, J.J., *The Ilıpınar Excavations I: Five Seasons of Fieldwork in NW Anatolia, 1987-91*, Leiden.

Runnels, C. (1985). The Bronze Age Flaked Stone Industries from Lerna. A Preliminary Report, *Hesperia 54*, 357-391.

Russell, R.J. (1954). Allüvial Morphology of Anatolian Rivers, *Annals of the Association of American Geographers* 44-4, 363-391

Sampson 2008: Sampson, A., *The Sarakenos Cave at Akraephnion, Boeotia, Greece. Vol. I, The Neolithic and the Bronze Age, Athens*, Polish Academy of Arts and Sciences

Sarı, D. ve Arslan, F. (2017). İlk Tunç Çağ'ında Batı Anadolu'da Üç Ayaklı Mutfak Kaplarının Yayılımı ve Gelişimi, *Belleten* LXXXI, 290, 1-38.

Sarı, D. (2009). Late EB II Pottery Recovered in Complex II of Küllüoba, Anatolia Antiqua 17, 89-132.

Sarı D. (2012). İlk Tunç Çağı ve Orta tunç Çağı'nda Batı Anadolu'nun Kültürel ve Siyasal Gelişimi, *Masrop E-Dergi 7*, 112-249.

Sazcı, G. (2005). Troia I- III, Die Maritime Troia- Kultur und Troia IV-V, Die Anatolische Troia Kultur: Eine Untersuchung der Funde und Befundeim Mittleren Schliemanngraben, *StudiaTroica* 15, 35-98.

Sazcı 2007: Sazcı, G., *Troia Hazineleri*. İstanbul.

Sazcı, G. (2016). The Metal Finds of the 3rd Millenniumin Troy and Their Counterparts in the Early Bronze Age World,(Eds. E. Perniçka, S. Ünlüsoy, S.

Blum), *Early Bronze Age Troy: Chronology, Cultural Development and Interregional Contacts*,(s.183-195), Bonn.

Schachner, A. (1999). Der Hanay Tepe und seine Bedeutung für die bronzezeitliche Topographie der Troas: Die prähistorischen Funde der Grabungenvon Frank Calvert im Berliner Museum für vor- und Frühgeschichte, *Acta Praehistorica et Archaeologica* 31, s. 7-47.

Schliemann 1874: Schliemann, H., *Atlas Trojanischer Altermüter: Photographische Berichte über die Ausgrabungen in Troja, Brockhaus*: Leipzig.

Schliemann 1881: Schliemann, H., *Illios The City and Country of the Trojans, Reprint Edition (1976)*, Arno Press Inc., New York.

Schoop, U.D. (2011). *Archaeological Research in Western Central Anatolia: Proceedings of the III rd International Symposium of Archaeology, Kütahya. 8th–9th March 2010. (Eds.* Bilgen, A. N., von den Hoff, R., Sandalcı, S. Silek, S.). Kütahya: Üçmart Press(s.29-45).

Seeher ve Kauder 1996: Seeher, A ve Kauder, J., *Demircihüyük IV Die Kleinfunde*, Mainz.

Seeher, J. (1987). *Die Mittel bronzezeitliche Siedlung in Demircihöyük*. (Ed.M. Korfmann) *Die Ergebnisse der Ausgrabungen 1975-1978*, Band V, Mainz am Rhein.

Seeher 1996: Seeher, J., Boğazköy-Hattuşa 1994 Yılı Kazı ve Onarım Çalışmaları, *Kazı Sonuçları Toplantısı* ,XVII-I, Ankara, 249-261.

Seeher 2000: Seeher, J., *Die Bronzezeliche Nekropole Von Demircihüyük-Sarıket*. Tubingen.

Sherratt, A. (1981). Plough and Pastoralism: Aspects of the Secondary Products Revolution. (Eds. I. Hodder, G. Isaac, N. Hammond) *Pattern of the past: Studies in honour of David Clarke (pp. 261-305)*. Cambridge: Cambridge University Press.

Sherratt, A. (1983). The Secondary Exploitation of Animals in The Old World. *World Archeology 15(1)*, 90-104.

Sherratt, A. (2011). Global Development, (Eds. T. C. Wilkinson, S. Sherratt ve J. Bennet), *Interweaving Worlds. Systemic Interactions in Eurasia, 7th to 1st Millenia BC. Papers from aconference in memory of Professor Andrew Sherratt.* What Would a Bronze Age World System Look Like? World Systems Approaches to Europe and Western Asia 4th to 1st Millenia BC (s. 4–6),Oxford ve Oakville: Oxbow Books.

Servise 1962: Servise, E.R., *Primitive Social Organization*. New York.

Sevinç, N. (1994). Bozcaada (Tenedos) Nekropolü 1992 Yılı Kurtama Kazısı, *IV. Müze Kurtarma Kazıları Semineri, Marmaris*, 311-320.

Sevinç, N. (1995). Tenedos Kurtarma Kazısı, V. *Müze Kurtarma Kazıları Semineri,* Didim, 113-127.

Sotirakopoulo, P. (2008). The Cyclades, The East Aegean and the Western Asia Minor: Their Relations in the Aegean Late Neolithic and Early BronzeAge, (Eds. H. Erkanal, H. Hauptmann, V. Şahoğlu, R. Tuncel), *Proceedings of the International Symposium. The Aegean in theNeolithic, Chalcolithic and the Early Bronze Age* (s.533-557),October13th-19th 1997, Urla-İzmir (Turkey), Ankara.

Spanos 1972: Spanos, P.Z., *Untersuchung über den bei Homer. Deapas Amphikypellon Gannten Gefasstypus, østanbuler Mitteilungen.* 6,Tübingen.

Spencer, N. ve Lambrianides, K. (2008). The Early Bronze Age Sites of Lesbos and Madra Çay Delta: New Light on a Discrete Regional Centre of Prehistoric Settlement and Socienty in the Northeast Aegean,(Eds. Erkanal, H., Hauptmann,H., Şahoğlu, V., Tuncel, R.) *The Aegean in the Neolithic, Chalcolithic and the Early Bronze Age*, Ankara University Anküsam Publication No:1, Ankara, 2008.

Sperling J. W. (1934). "Kum Tepe in the Troad: Trial Excavation, 1934", Hesperia: 45/4, 1976, ss. 305-364.

Sperling, J.W. (1976). Kum Tepe in the Troad: Trial Excavations, 1934, *Hesperia 45*, 305-364.

Spier, J. (1983). *Prehistoric and Protohistoric Periods,*(Ed. Hanfmann, G.M.A.) s.17-25.

Stampolidis, N. Chr. ve Sotirakopoulou, P. (2011). Early Cycladic Architecture, (Eds. V. Şahoğlu and P. Sotirakopoulou), *Across the Cyclades and Western Anatolia during the 3rd Millennium BC.*(s.32-40) Istanbul: Sabanci University Sakip Sabanci Museum.

Strahm, Ch. (1994). Die Anfange der Metallurgie in Mitteleuropa. *Arçelik*. 25, 2-39.

Şahin, F. (2013). *Küllüoba Höyüğü Orta TunçÇağı'na Geçiş Dönemi (Übergangsperiode): Mimari ve Çanak Çömlek,* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi.

Şahin, F. (2015). Küllüoba Erken Tunç Çağı III Döneminde Kalınlaştırılmış Dudaklı (Bead-rim) Kâselerin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi, *Colloquium Anatolicum 14, 96-115.*

Şahoğlu, V. (2002). *Limantepe Erken Tunç çağı Seramiğinin Ege Arkeolojisindeki Yeri ve Önemi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara; 2002.

Şahoğlu, V. (2005). The Anatolian Trade Network and the İzmir Region During the Early Bronze Age, *Oxford Journal of Archaeology 24*, 339-360.

Şahoğlu, V. (2008a). Crossing Borders: The Izmir Region as a Bridge Between the East and the West during the Early Bronze Age", (Ed. Gillis, C.-B. Sjöberg), *Proccedings 7-9 th International Workshops Athens 1997-1999, Trade and Production in premonetary*, *Crossing Borders* (s.153-173), Greece.

Şahoğlu, V. (2008b). Liman Tepe and Bakla Tepe: New Evidence for the Relations Between the İzmir Region, The Cyclades and the Greek Mainland During the Late Fourth and Third Millennia BC, (Eds. Hayat Erkanal et al.), Proceedings *of the International Symposium, The Aegaen in the Neolithic, Chalcolithic and the Early Bronze Age,(s.483-501),* 13-19.10.1997, İzmir.

Şahoğlu, V. (2011). Batı Anadolu Sahil Kesiminde Erken Tunç Çağı Seramiği, (Ed. S. Sotirakopoulu). *Karşıdan Karşıya MÖ 3. Binde Kiklad Adaları ve Batı Anadolu*(s. 136-143) İstanbul.

Şahoğlu, V. (2011). Trade and Interconnections Between Anatolia and the Cyclades During the 3rd Millennium BC ACROSS(Eds. V. Şahoğlu ve P. Sotirakopoulou), *The Cyclades and Western Anatolia during the Third Millennium BC* (s.172-177),Sakıp Sabancı Müzesi Yayınları, İstanbul,

Şahoğlu, V. (2012). Çeşme – Bağlararası (2002 – 2005, 2009) , DTCF Arkeoloji Bölümü Tarihçesi ve Kazıları (1936-2011), Ankara Üniversitesi DTCF *Arkeoloji Bölümü Dergisi Anadolu (Anatolia)*,Ek III.2, Ankara, 83 – 90.

Şahoğlu vd. 2009: Şahoğlu, V., Vural, H., Karaturgut, E., Çeşme-Boyalık Erken Tunç Çağı Mezarlığı, *26. Araştırma Sonuçları Toplantısı* 1, 235-252.

Şahoğlu vd. 2011: Şahoğlu, V., Erkanal, H., Çayır, Ü., Çeşme-Bağlararası 2009 Yılı Kazıları, *Kazı Sonuçları Toplantısı* IV, İstanbul, 463-474.

Şahoğlu, V., Çayır, Ü., Gündoğan, Ü., Tuğcu, İ.(2018). Çeşme–Bağlararası: Batı Anadolu Sahil Kesiminde Bir Tunç Çağı Yerleşimi, *Anadolu/Anatolia 44*, s. 371-389.

Şahoğlu, V., Çayır, Ü., Gündoğan, Ü., İncirli, M., Güler, R. (2020). Çeşme-Bağlararası: İzmir Bölgesinde Bir Tunç Çağı Kıyı Yerleşimi, *İzmir Araştırmaları Dergisi, sayı: 12*, 75-95.

Şahoğlu, V., Erkanal, H. Gündoğan, Ü., Tuğcu, İ., İncirlili, M. (2020). Limantepe: MÖ 3. Binyılda Anadolu'nun Ege'ye Açılan Kapısı,(Eds. M. Işıklı, E. Fidan, A. Türker, M.A. Yılmaz), *MÖ III. Binyılda Anadolu,*(s.169-180), Ege Yayınları, İstanbul,

Şenyürek, M., Gültekin, H., Şenyürek, E., Dönmez, A.(1950). Larisa Civarında Höyücek'de Yapılan Sondaj, *Belleten XIV*, sayı: 55, 487-494.

Tanrıver vd. 2022, Tanrıver C., Ertüzün B., Erdem A. Ü., Akar-Tanrıver D. S., Eski Smyrna (Bayraklı Ören Yeri) Kazısı 2021 Yılı Çalışmaları, 42. Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu, 53-68.

Tanrıver vd. 2022, Tanrıver C., Ertüzün B., Erdem A. Ü., Akar-Tanrıver D. S., Eski Smyrna (Bayraklı Ören Yeri) Kazısı 2019-2020 Yılı Çalışmaları, 1. Cilt, Özme, Adil, Editör, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara, ss.495-512, 2022.

Tanyu 1967: Tanyu, H., *Ankara ve Çevresinde Adak ve Adak Yerleri,* İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.

Texıerv1849: Texıer, C., *Description de l'AsieMineure: faite par ordre du gouvernementfrançais en 1833- 1837; beaux-arts, monumentshistoriques, plans et topographie des citésantiques,* Band 2, Paris.

Topbaş, A. (1994). Seyitömer Höyüğü 1992 Yılı Kurtarma Kazısı" *MKKS IV*, 297-310.

Topbaş, A., Efe, T., İlaslı, A. (1998). Salvage Excavations of the Afyon Archaeological Museum, Part. 2. The Settlement of Karaoğlan Mevkii and the Early Bronze Age Cemetery of Kaklık Mevkii, *Anatolia Antiqua* V I I: 21-94.

Traıll, D.A. (2000). Priam's Treasure: Clearly a Composit, *Anatolian Studies* 50, 17-35.

Trigger 2014: Trigger, B.G., *Arkeoloji Düşünce Tarihi*, Eski-Yeni Yayınları.

Tiné, S. (1997). Poliochni: Problemi di Urbanistica e Demografia, (Eds. Doumas, C. G., V. La Rosa), E Poliochne kai e Proïme Epochetou Chalkousto Boreio Aigaio(s.226-227), Atina.

Tuncel, R. (2009). *Baklatepe Geç Kalkolitik Çağ Seramiğinin Batı Anadolu Arkeolojisindeki Yeri ve Önemi,* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Tuna, T. (1986). Ionia ve Datça Yarımadası Arkeolojik Yüzey Araştırması, *III. Araştırma Sonuçları Toplantısı,* 209-225.

Türker, A. (2018). Suluca Karahöyük: A Commercial Context in Central Cappadocia in Light of Depas Amphikypellon Findings and Foot-Shaped Stamp Seal, *TÜBA-AR* 23, 53-66.

Türkteki, M. ve Başkurt, R. (2016). Anadolu'da İlk Tunç Çağı Sonunda Geleneksel Bir Ritüel Uygulaması: Küllüoba Kazısı Işığında Adak Çukurları Üzerine Bir Değerlendirme, *Anadolu, 42*, 1-28.

Türkteki, M. (2010). A Unique Necked Pot Found in An Early Bronze Age III Votive Pit at Küllüoba. *Anatolia Antiqua.* 18(1), 23-30.

Türkteki, M. (2012). Batı ve Orta Anadolu'da Çark Yapımı Çanak Çömleğin Ortaya Çıkışı ve Yayılımı, *Mimarlar, Arkeologlar, Sanat Tarihçileri, Restoratörler Ortak Platformu VII*, 45-111.

Türkteki, S. (2020). Beycesultan Early Bronze Age I Pottery Group in the Light of New Data, *Mediterranean Archaeology and Archaeometry* 20/1, 59-75.

Türkteki, M., Sarı, D., Şahin, F. Türkteki, S. Tuna, Y. (2021). Anadolu'da Bir İlk Tunç Çağı Kenti; Küllüoba, Genel Değerlendirme ve 2020 Yılı Çalışmaları, *Lycus Dergisi*, Haziran 2021, Sayı 3, 105-128, Kazı ve Araştırmalar.

Türktüzün, M., Ünan, N., Ünal S. (2014). Çiledir Höyük Erken Tunç Çağı II Bulguları, *TÜBA-AR* 17. 49-72.

Türktüzün vd. 2015: Türktüzün, M. Ünan, N. İnal, S., Höyüktepe 2014 Yılı Erken Tunç Çağı Metal Bulgularına Dair Bir Değerlendirme, (Eds. Türktüzün, M., Ünan, S.), *Kureyşler Barajı Kurtarma Kazıları 2014(*s. 473 –485), Ankara, Bilgin Kültür Sanat Yayıncılık,

Türktüzün vd. 2016: Türktüzün, M., Ünan, S., Karaca, Duğan, S.A., Kırım, G.Z., Çiledir Höyük Kurtarma Kazısı 2009-2014 Yılı Çalışmaları, 24. *MKKS*, 457-459.

Türktüzün vd. 2019: Türktüzün, M., Ünan, S., Ünan, N., "Kureyşler Barajı Kurtarma Kazıları 2015 Yılı Çalışmaları, 25. *MKKS ve 1I.UMÇ*, Ankara, 1-16.

Tütüncüler, Ö. (2005). *M.Ö. 2. Bin Ege Bölgesi Dokuma Aletleri*,(Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji (Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi) Anabilim Dalı, Ankara.

Traverso, A. (1997). Nuovi dati su Poliochni Azzurro, (Ed. C. G. Doumas - V. La Rosa), *E Poliochne kai e Proïme Epoche tou Chalkou sto Boreio Aigaio*,(s.58-77)Athens.

Tsintsov, Z., Hristov, M., Karatsanova, V., Tsaneva, S. (2009). Preliminary Reports from the Study of Early Bronze Age Golden Artefacts from Ritual Structures by the Village of Dubene, Karlovo District, South Bulgaria, *Archaeologia Bulgarica* XIII.3, 7-21.Epochetou Chalkousto Boreio Aigaio, Atina.

Tzavella-Evjen 1985: Tzavella-Evjen, H., *Lithares: An Early Bronze Age Settlement in Boeotia (15),Institute of Archaeology,* Los Angeles, University of California.

Umurtak, G. (1996). Kuruçay Höyük II, Maden Eserler, TTK, Ankara. s. 56-59. YALÇIN 2011: Ü. Yalçın. "Anadolu'da Madencilik", Arkeo Atlas, (Ed. Necmi Karul), s. 188-195.

Umurtak, G. (2003). A Study of a Group of PotteryFinds from the MBA Deposits at Bademaağacı Höyük, *Anatolia Antiqua* XI:53-74.

Umurtak, G. ve Duru, R. (2012). Excavations at Hacılar Büyük Höyük 2011, *ANMED, Anadolu Akdenizi Arkeoloji Haberleri,*10, s. 21-26.

Umurtak, G. ve Duru, R. (2013a). Hacılar Büyük Höyük Kazıları 2012, Excavations at Hacılar Büyük Höyük, 2012, *ANMED, Anadolu Akdenizi Arkeoloji Haberleri* 11, s. 21-25.

Umurtak, G. ve Duru, R. (2013b). Yeniden Hacılar: Hacılar Büyük Höyük Kazıları 2011-2012, *Arkeoloji ve Sanat* 142, 1-22.

Umurtak, G. ve Duru, R. (2014). Hacılar Büyük Höyük Kazıları 2013, *Arkeoloji ve Sanat 145*, 1-20.

Umurtak, G. ve Duru, R. (2016). Hacılar Büyük Höyük Kazıları 2014, *Kazı Sonuçları Toplantısı* XXXVII-1, 147-158.

Umurtak, G. ve Duru, R. (2017), Excavations at Hacılar Büyük Höyük in 2016-Hacılar Büyük Höyük Kazıları-2016, *ANMED, Anadolu Akdenizi Arkeoloji Haberleri* 15, 27-35.

Umurtak, G. ve Çongur, F. (2021). The Early Bronze Age II Settlement at Bademağacı Höyük: An Evalutıon of the Pottery and Beak Spouted Jugs, *OLBA* XXIX, 2021, 1-24.

Ünlüsoy, S. (2006). Vom Reihenhaus zum Megaron-Troia I bis Troia III,(Ed. Korfmann, M.) Troia: Archaologie eines Siedlungshügels und seiner Landschaft(s.133-144), Mainz am Rhein, Philipp von Zabern.

Ünlüsoy, S. (2010). Die Stratigraphie der Burg von Troia II. Kaynak: http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:bsz:21-opus-45097.

Ünlüsoy, S. (2016). Troy and the Aegean During the Third Millennium BC, (Eds. E. Pernicka, S. Ünlüsoy, S. W. E. Blum) *Early Bronze Age Troy. Chronology, Cultural Development and Interregional Contacts*(s. 397-405), Bonn.

Ünlüsoy, S. (2018), İlk Tunç Çağları Boyunca Batı Anadolu'da Toplumsal Değişim, *Cedrus VI,* 105-124.

Ünan, N. (2015). Seyitömer Höyük Erken Tunç Çağı III Ocakları. *TÜBA-AR* 17, 73-82.

Ünan, S., Ünan, N., Bilgiç, H., Andaç, M. (2021). Seyitömer Kurtarma Kazısı 2020 Yılı Çalışmaları, (Ed. Ünan, S.) *Kütahya Arkeoloji, Sanat Tarihi ve Tarih Araştırmaları*.(s.1-19), Sayı VIII, Bilgin Kültür Sanat, Ankara.

Ünan, S. ve Ünan, N. (2022). Seyitömer Höyük, Höyüktepe, Çiledir Höyük Kurtarma Kazıları Işığında Kütahya İli Tunç Çağı, (Eds. M. Işıklı, E. Fidan, A.Türker, M. A. Yılmaz), *MÖ. III. Binyılda Anadolu(s.* 273- 292*),* İstanbul.

Voigtlönder, W. (1982). Funde sus der Insulawestlich des Buleuterion in Millet*, Istanbuler Mitteilungen* 32, s.30 vd.

von der Osten ve Henning 1937: von der Osten, Hans Henning, The Alishar Höyük. Seasons of 1930 – 1932, Part I, Oriental Institute Publications: Chicago.

Walner, O. (1922). Antiken Bericht aus Smyrna, Jahreshefte des Österreichischen Archäologischen Instituts in Wien 21-22, *Beiblatt*, 223-260.

Warner, J.L. (1979). The Megaron and Apsidal House in Early Bronze Age Western Anatolia: New Evidence from Karataş, *AJA* 83/2, 133-147.

Warner 1994: Warner, J. L., *Elmalı-Karatas II, The Early Bronze Age Village of Karatas*, Bryn Mawr.

Weınberg, S.S. (1847). Aegean Chronology: Neolithic Period and Early Bronze Age, *Amerikan Journal Of Archaeology*, Vol. 51. No:2 165-182.

Weiss, H.,. Courty, M. A., Wellerstrom, W., Guichard, F., Senior, L., Meadow, R., Currow, A. (1993). The Genesis and Collapse of Third Millennium North Mesopotamian Civilization, *Science 291*, 995-1088.

Wheeler, T.S. (1974). Early Bronze Age Burial Customs in Western Anatolia, *AJA* 74, 415-425.

Yalçın, Ü. (2000). Anfänge der Metallverwendung in Anatolien.(Ed. Ü. Yalçın) *Anatolian Metal I* (s.17-30). Der Anschnitt, Beiheft 13, Bochum: Deutsches Bergbaumuseum-Bochum.

Yalçın, Ü. (2016). The Beginnings of Metal Use in West Asia. Ancient West Asian Civiliazation. *Springer Verlag.* 115-132.

Yalçın, Ü. (2022). MÖ 3. Binyılda Anadolu'da Madencilik ve Kültürlere Etkisi, (Eds. M. Işıklı, E. Fidan, A.Türker ve M. A. Yılmaz), *MÖ III. Binyılda Anadolu*, (s. 19-42), Ege Yayınları, İstanbul.

Yakar, J. (1979).Troy and Anatolian Early Bronze Age Chronology. *Anatolian. Studies*, XXIX, 51-67.

Yakar 2000: Yakar, J., *Ethnoarchaeology of Anatolia: ruralsocio-economy in the Bronze and Iron Age. Jaruselam:* Tel Aviv University.

Yener 2000: Yener, A., *The Domestication of Metals. The Rise of ComplexMetal Industriesin Anatolia. Culture and History of the Ancient Near East,* Vol. 4, Leiden/ Boston / Köln, Brill.

Yılmaz, D. (2009). *M.Ö. III. Binde Batı ve Orta Anadolu Kültürel İlişkileri,* (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Ankara Üniversitesi, Ankara.

Yılmaz, D. (2013). Doğu Ege'de Yeni Bir Erken Tunç Çağı Kenti: Troas Bölgesi'nde Bozköy-Hanaytepe Yüzey Araştırmaları, *International Journal of Social ScienceVolume* 6 Issue 5, p. 857-888, May 2013.

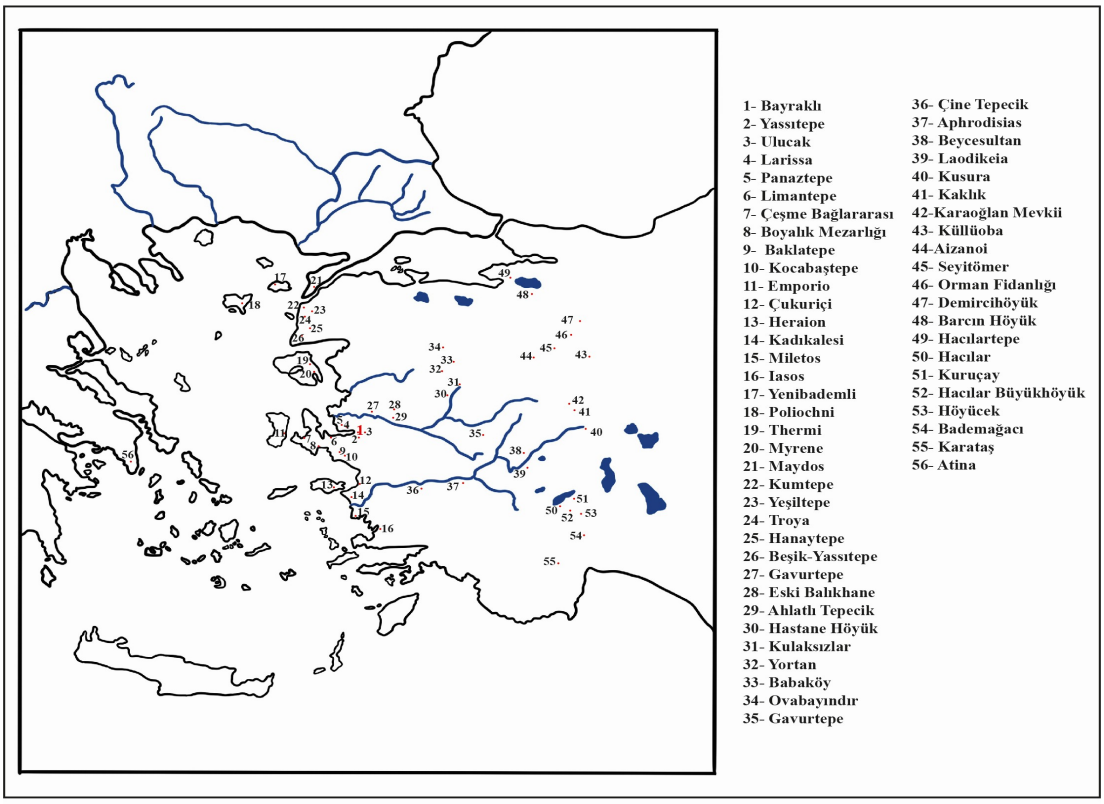
Yılmaz, D. (2010). Erken Tunç Çağı"nda Batı ve Orta Anadolu Kültürel İlişkileri Işığında Depas ve Tankard Türü Kaplar, *Anadolu/Anatolıa* 36, 41-60.

Zımmermann, T. (2006). Bottles and Netbags-Some Additional Notes on the Article About Syrian Bottles, 2005, *Anatolica, No.* XXXII, s. 229- 231.

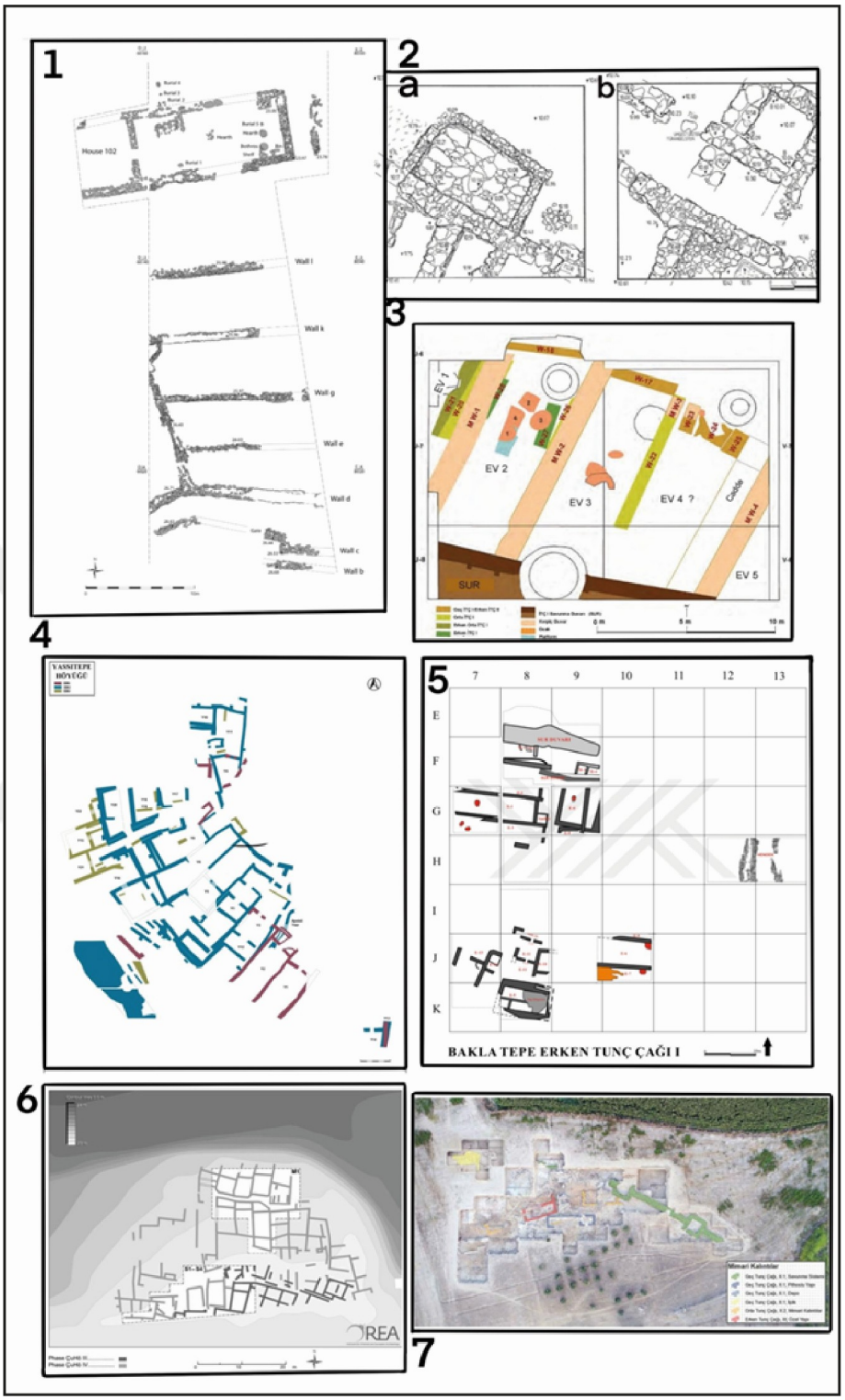
ŞEKİLLER

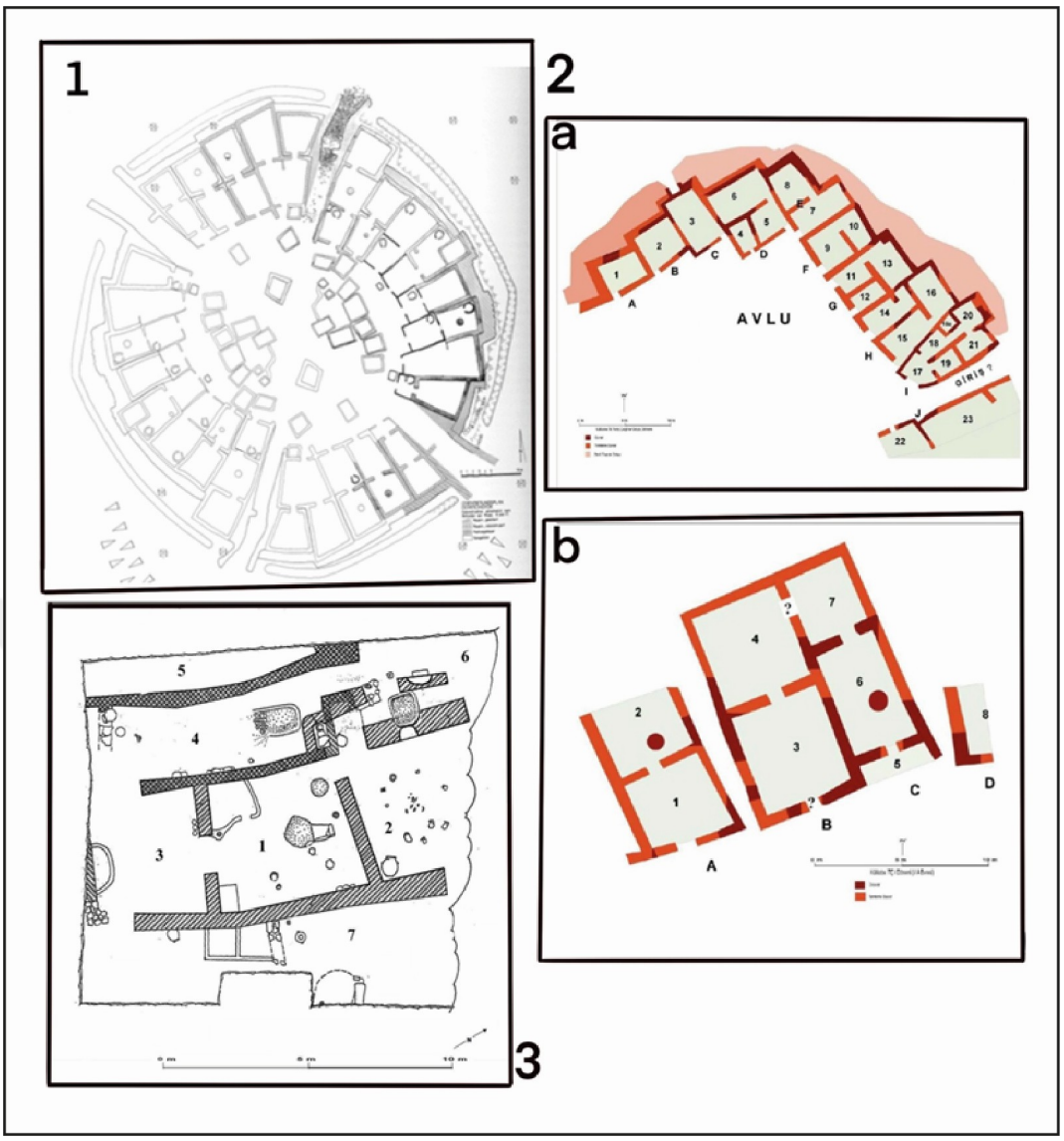
Şekil 1: Batı Anadolu Coğrafyası

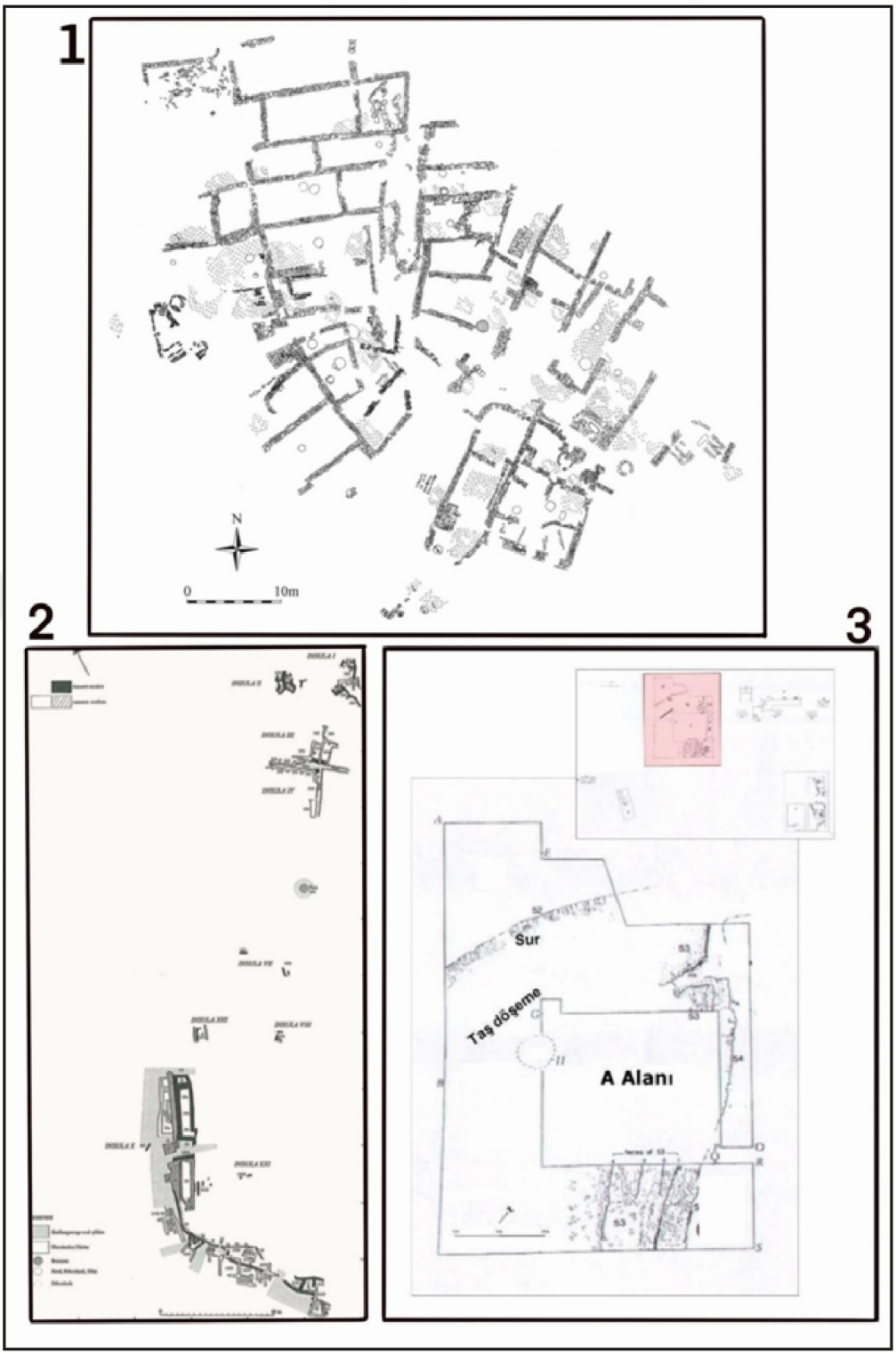
Şekil 2: Tez Çalışmasında Adı Geçen Yerleşim Yerleri

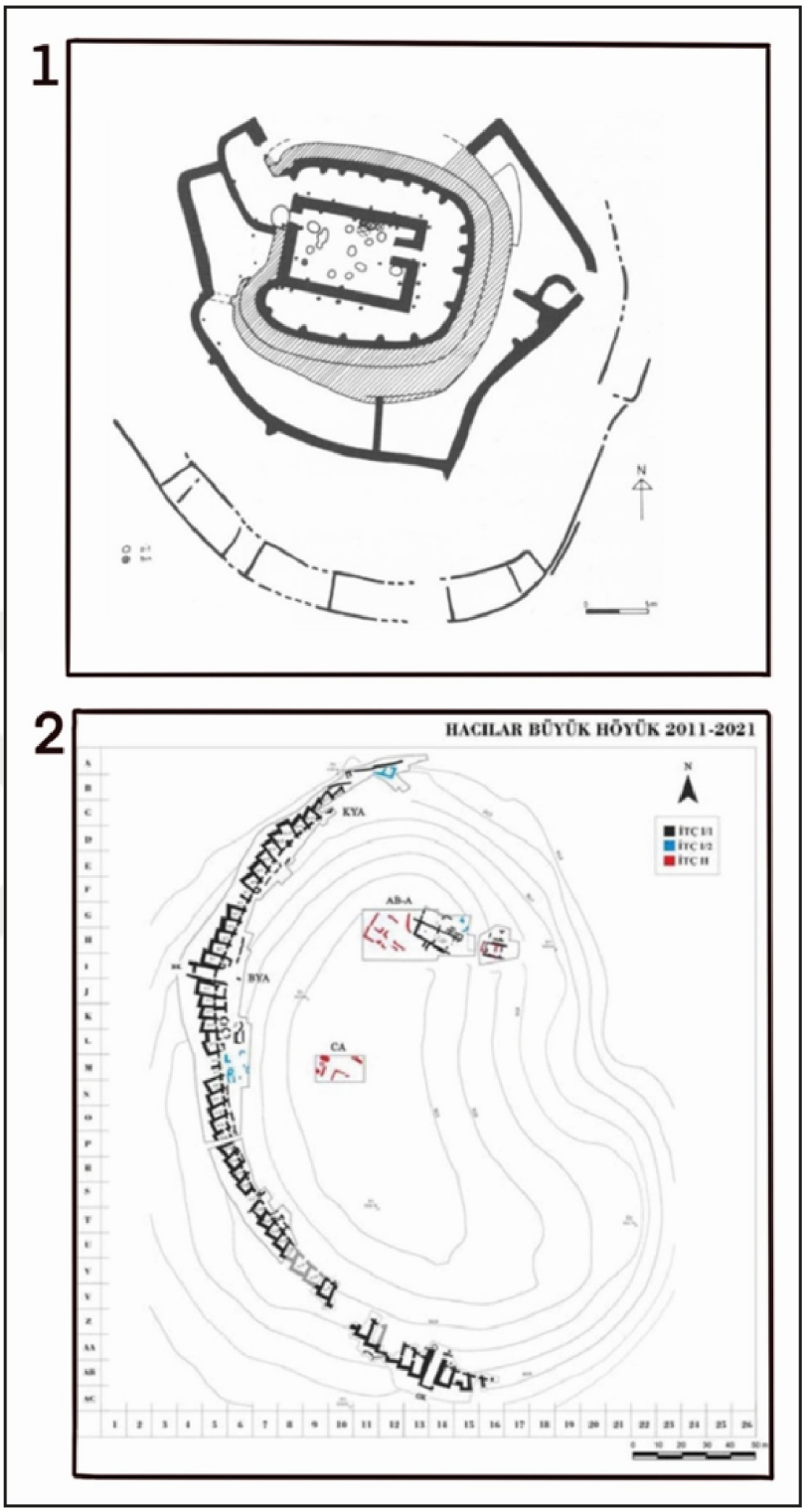
Şekil 3:Kıyı Yerleşimler ETÇ I Mimarisi; **1**; Troya (Blegen vd., 1950, fig. 426), **2a**; Kumtepe B (Korfmann 1993), **2b**; Kumtepe C (Korfmann 1993) **3**; Limantepe (Kouka 2010, çiz. 3), **4**; Yassıtepe (Çelik 2024), **5**; Baklatepe (Gündoğan 2019), **6**: Çukuriçi (Hojersvd. 2017, fig.5.1), 7: Çine Tepecik (Günel 2022)

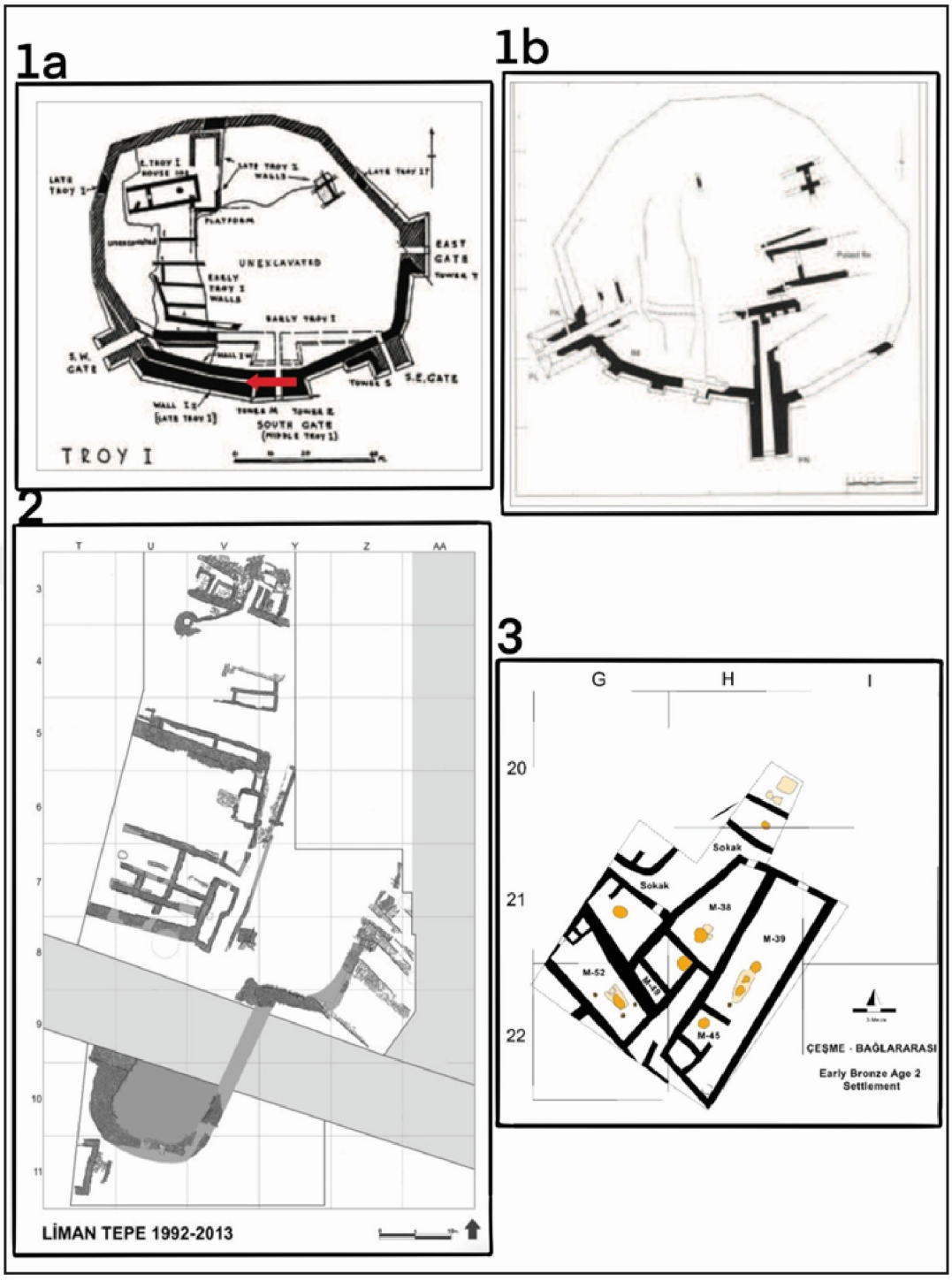
Şekil 4: İç Batı Anadolu Yerleşimleri ETÇ I Mimarisi; **1**; Demircihöyük (Korfmann 1983), **2a**; Küllüoba ETÇ Geçiş (Fidan 2011) **2b**; Küllüoba ETÇ I (Fidan 2011) **3**; Beycesultan (Lloyd ve Mellaart 1962, şek. 9)

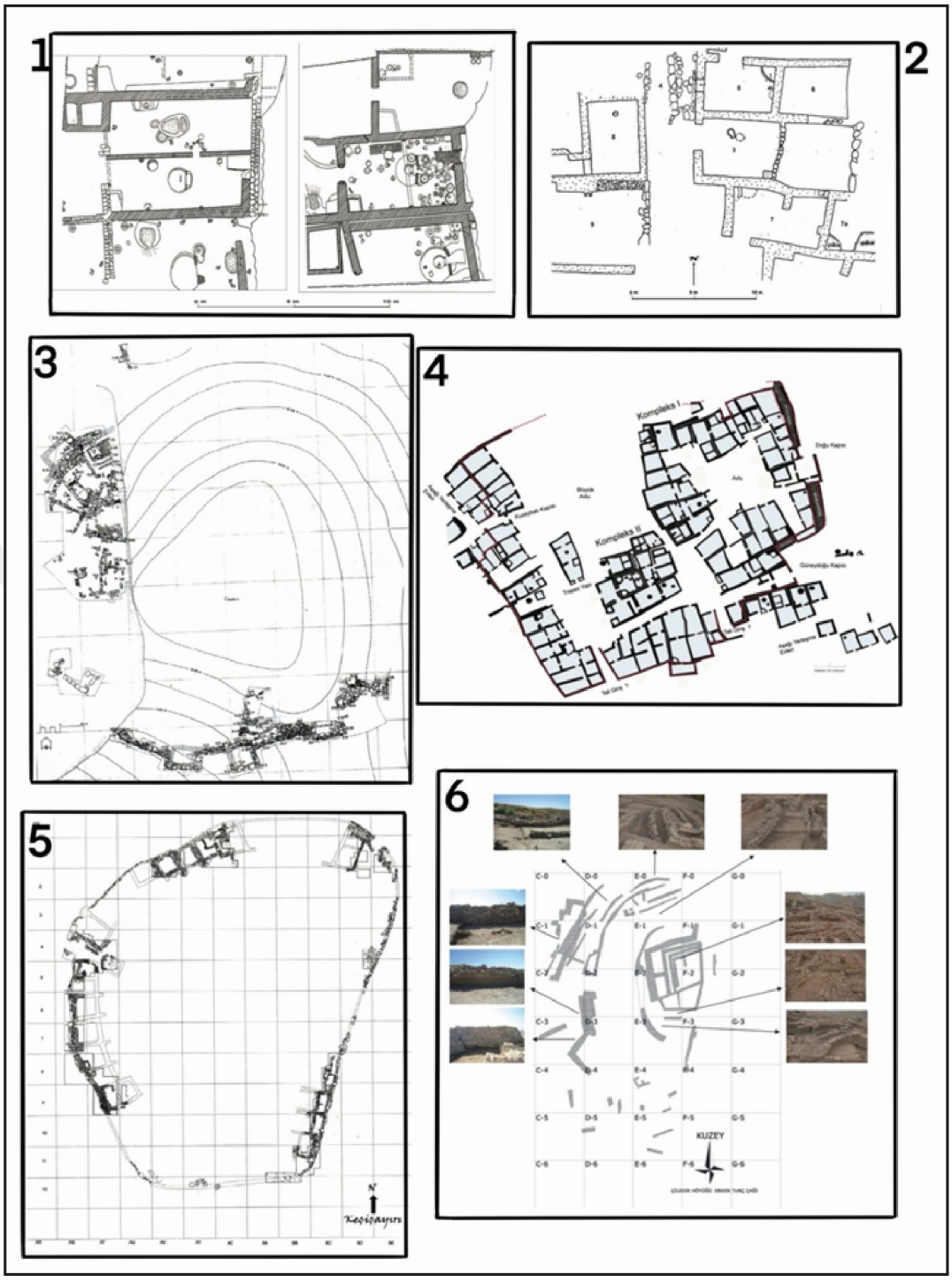
Şekil 5: Doğu Ege Adaları Yerleşimleri ETÇ I Mimarisi; **1**: Thermi (Kouka 2002, plan 14), **2**: Poliochni Mavi (*azzurro*) Evre (Kouka 2002, plan 4), **3**: Emporio (Kouka 2002, plan 42; Fidan 2011, çizim 55)

Şekil 6: Göller Bölgesi Yerleşimleri ETÇ I Mimarisi; **1**: Karataş-Semayük (Eslick 1988,III.12.), **2**: Hacılar Büyük Höyük (Umurtak 2023, Resim 3A)

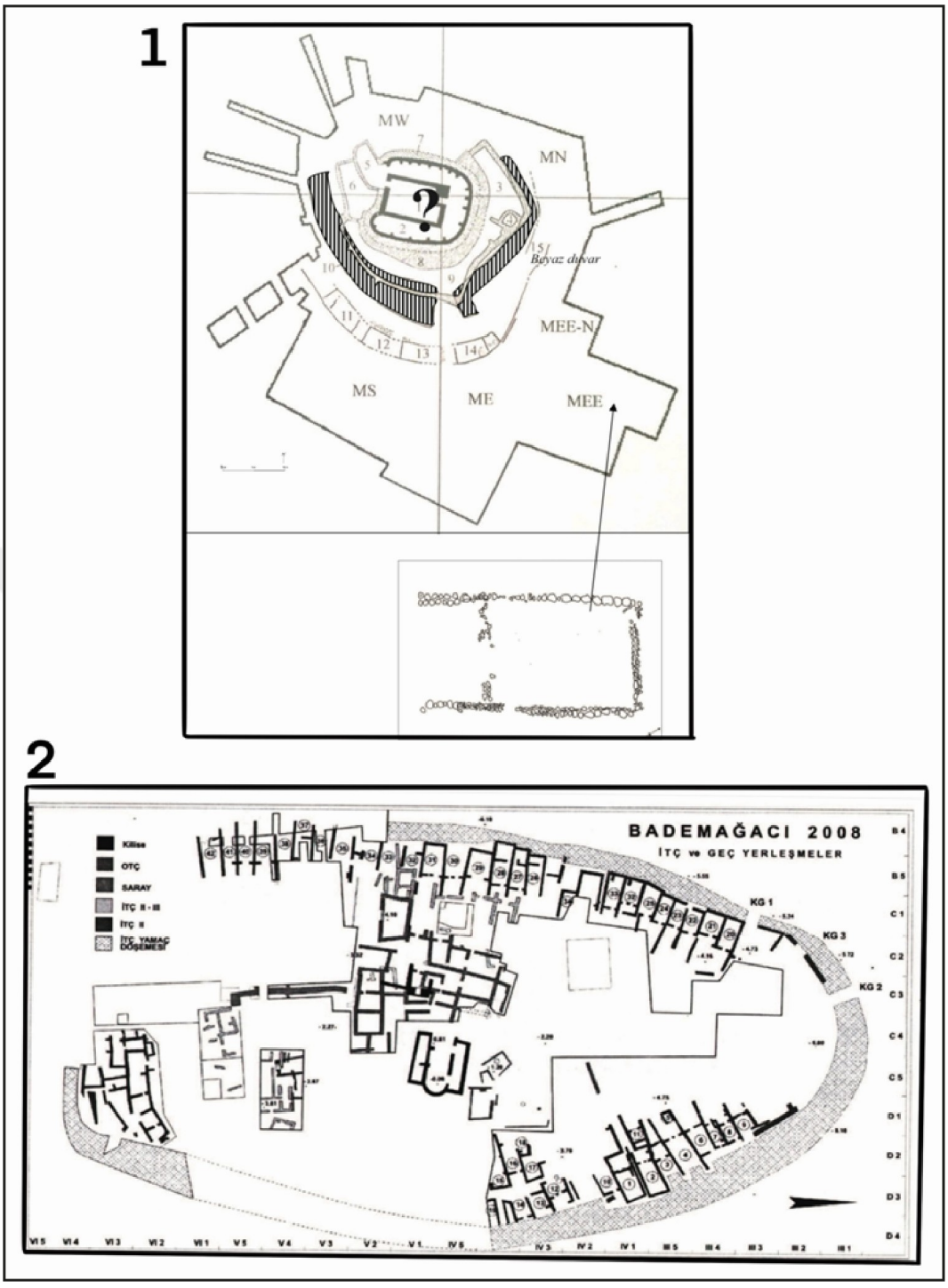
Şekil 7: Kıyı Yerleşimleri ETÇ II Mimarisi: **1a**; Troya I orta ve geç evre planı (Mellaart 1959, fig. 2), **1b**; Troya IIa (Ünlüsoy 2006), **2;** Limantepe (Aykut ve Erkanal 2021), Çeşme-Bağlararası (Şahoğlu vd. 2018, res. 16)

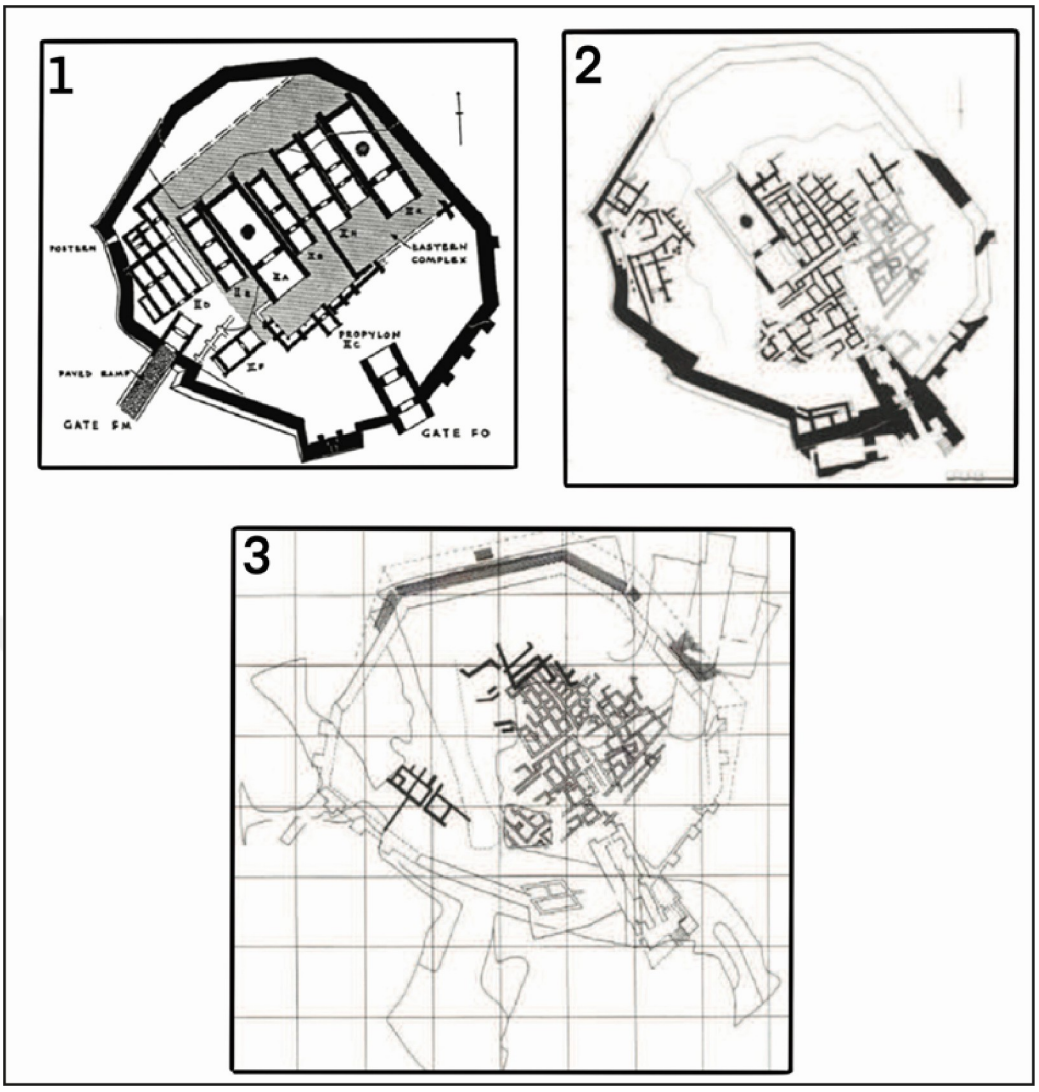
Şekil 8: İç Batı Anadolu ETÇ II Mimarisi; **1**: Beycesultan (Lloyd vd. 1962, fig.10,13), **2**: Kusura B (Lamb 1937, Çiz. 2), **3**: Karaoğlan Mevkii (Topbaş vd. 1998), **4**: Küllüoba (Fidan 2012 res.21), **5**: Keçiçayırı (Efe vd. 2011), **6**: Çiledir Höyük (Türktüzün vd. 2014)

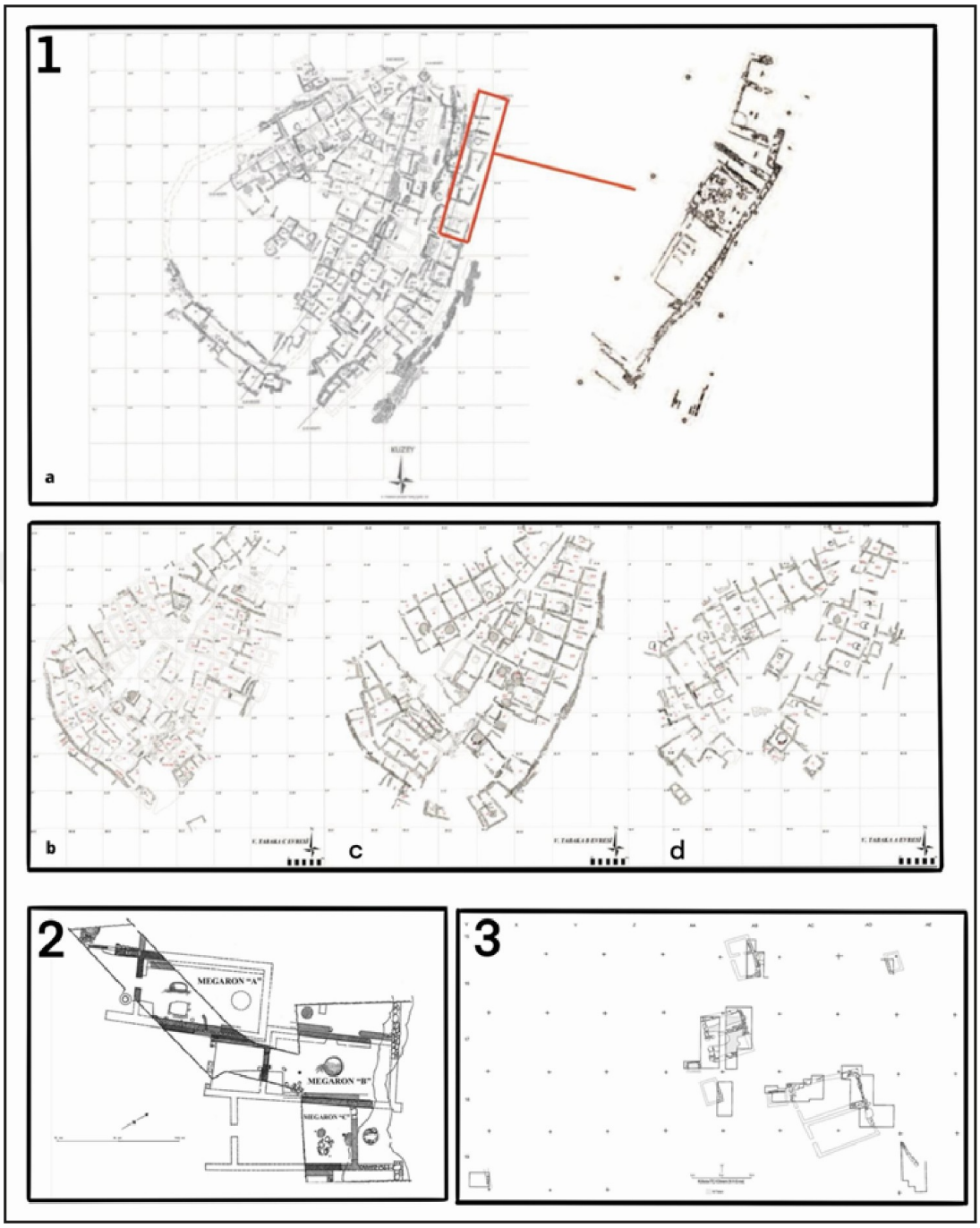
Şekil 9: Doğu Ege Adaları ETÇ II Mimarisi: **1:** Poliochni Yeşil Evre (Kouka 2002, plan5), **2**: Thermi IV (Kouka 2002, plan 27) **3**: Yenibademli (Hüryılmaz 2013, çiz. 4), **4**:Emporio (Hood 1981, fig. 61)

Şekil 10: Göller Bölgesi ETÇ II Mimarisi; **1**: Karataş-Semayük IV-V. Tabaka (Eslick 2009, palet 3a), **2**: Bademağacı (Duru vd. 2008, plan 1)

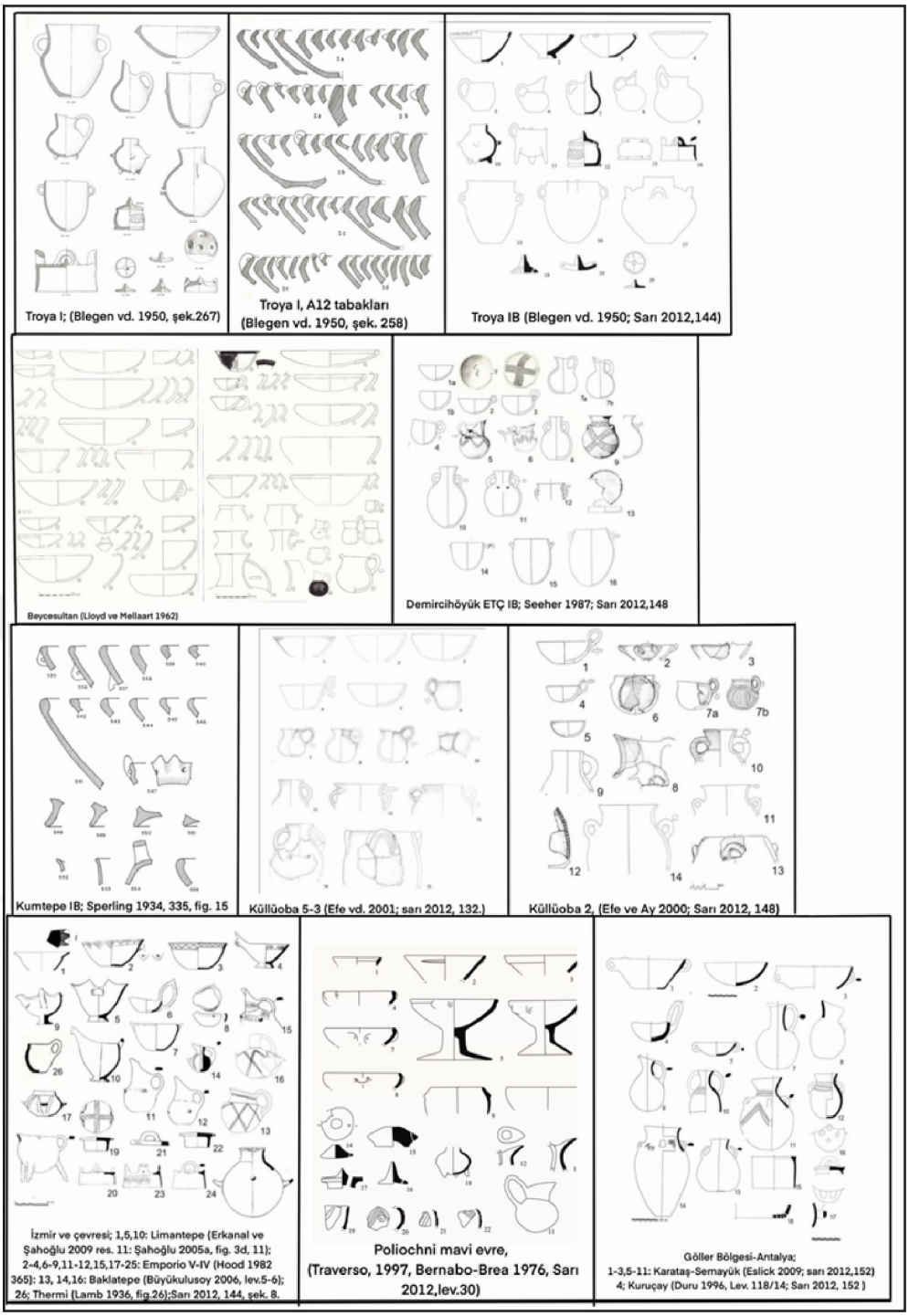
Şekil 11: Troya ETÇ III Mimarisi; **1**: Troya IIc (Mellaart 1959, fig. 6), **2**: Troya IIg (Ünlüsoy 2006), **3**: Troya III (Ünlüsoy 2006)

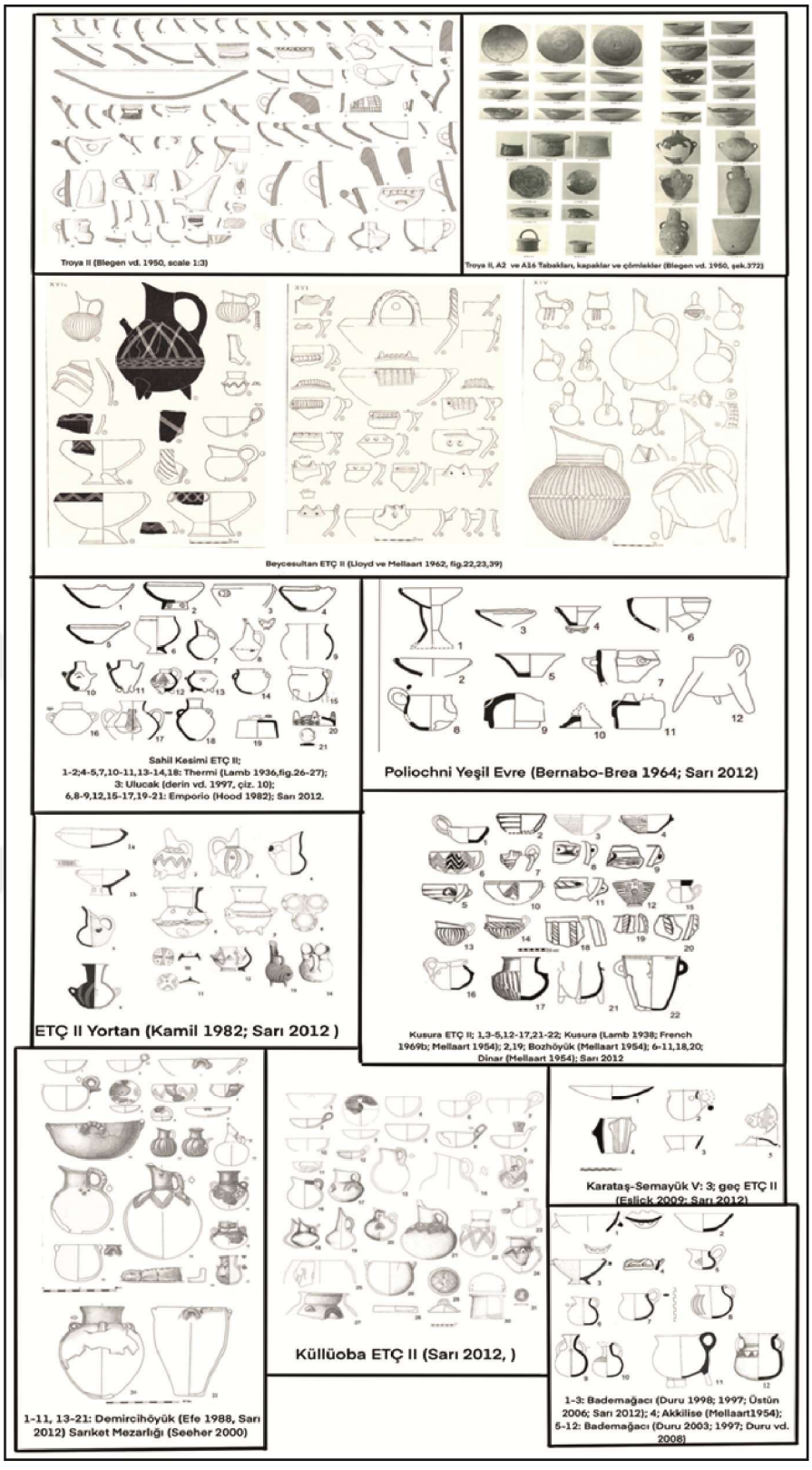
Şekil 12: İç Batı Anadolu Yerleşimleri ETÇ III Mimarisi; 1a; Seyitömer D Evresi **1b**: Seyitömer C Evresi, **1c**; Seyitömer B Evresi **1d**; Seyitömer A Evresi (Ünan ve Ünan 2022, plan 4) **2**: Beycesultan (Lloyd ve Mellaart 1962, şek. 22)

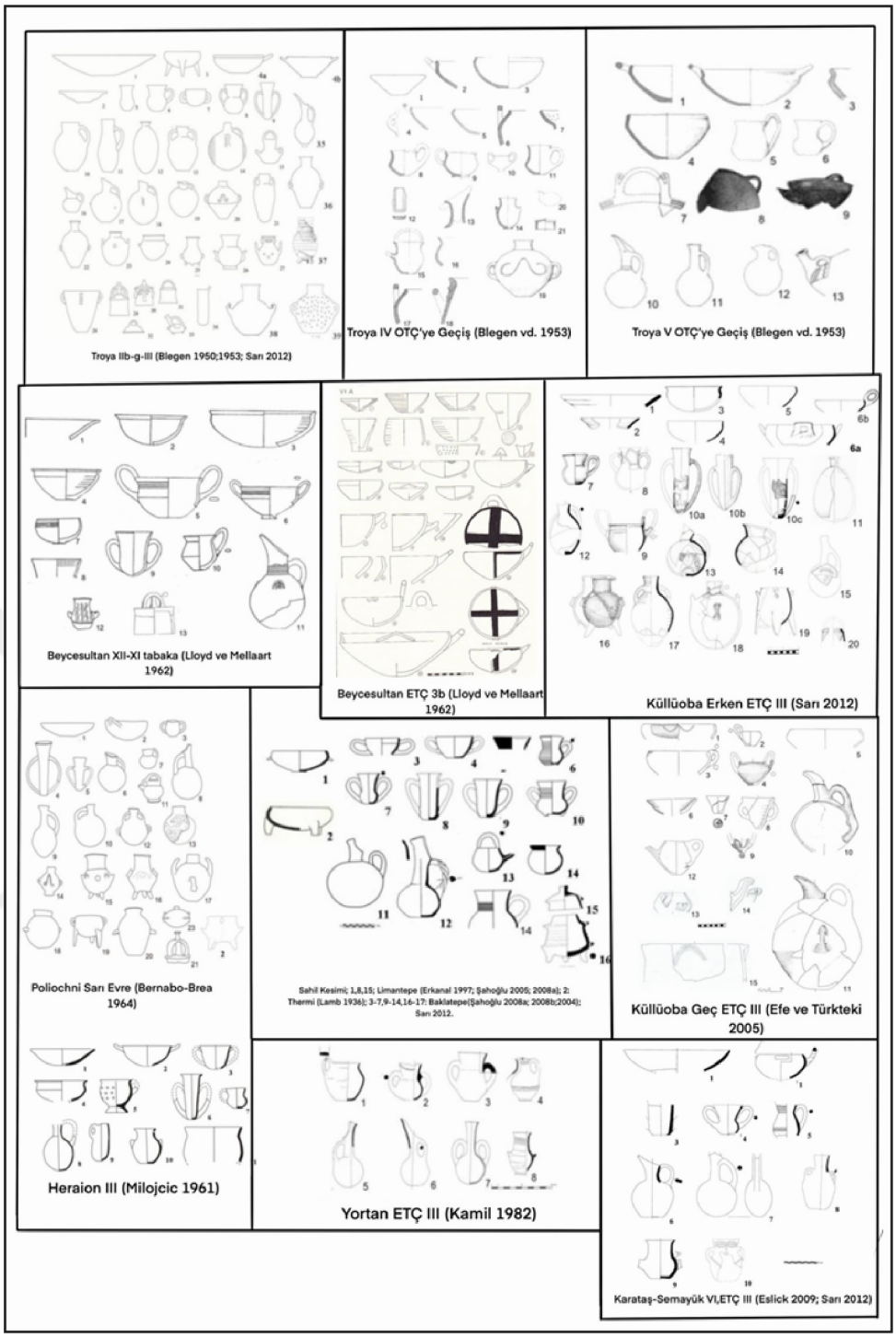
Şekil 13: Doğu Ege Adaları Yerleşimleri ETÇ III Mimarisi: **1;** Thermi V (Kouka 2002,plan 30), **2**; Poliochni Sarı Evre (Kouka 2002, plan 9), **3:** Heraion III (Kouka 2002 plan 51; Fidan 2011çiz. 56)

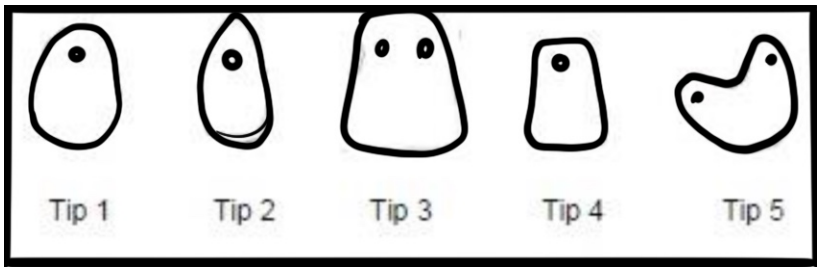
Şekil 14: Erken Tunç Çağı I'de Görülen Keramik Örnekleri

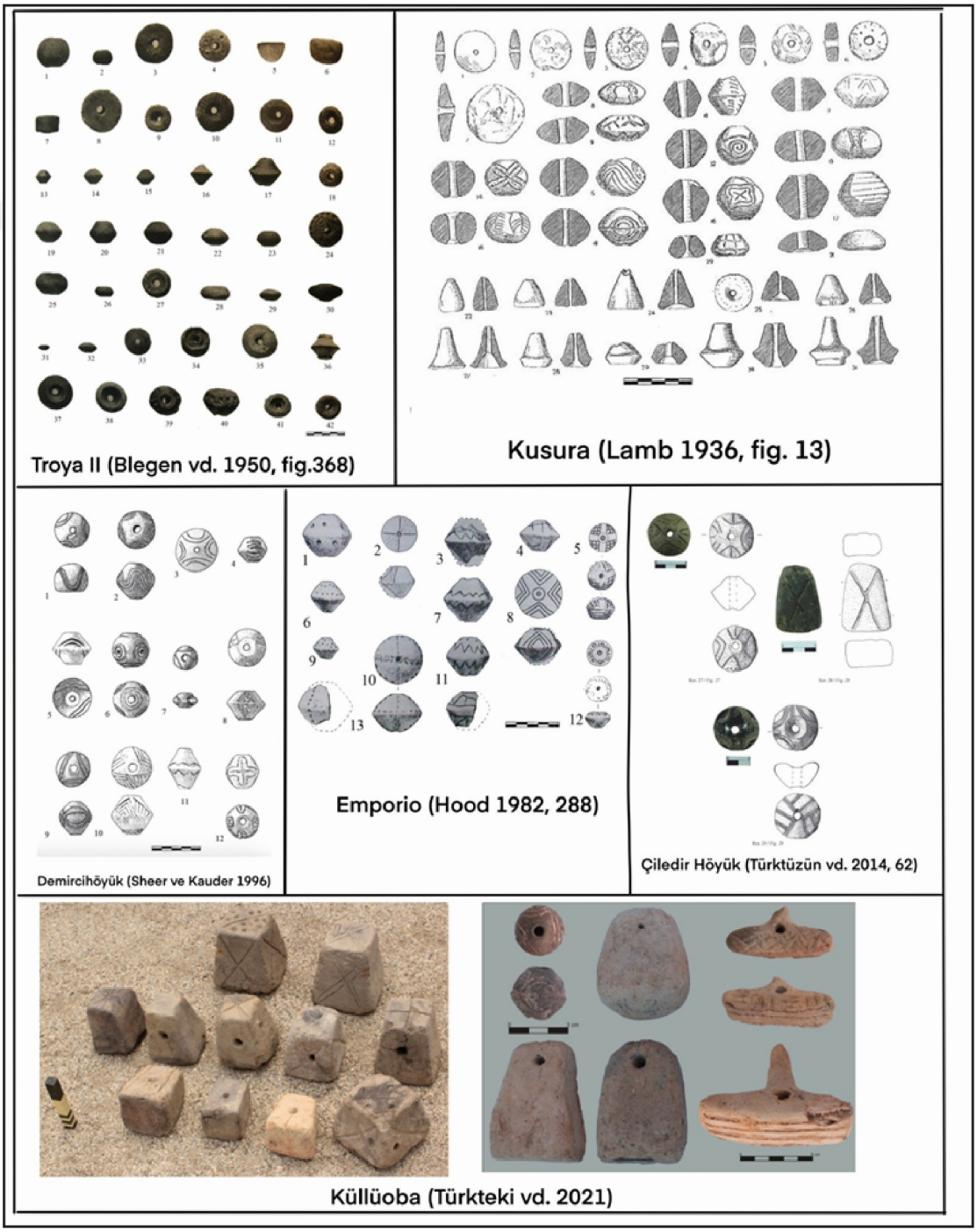
Şekil 15: Erken Tunç Çağı II'de Görülen Keramik Örnekleri

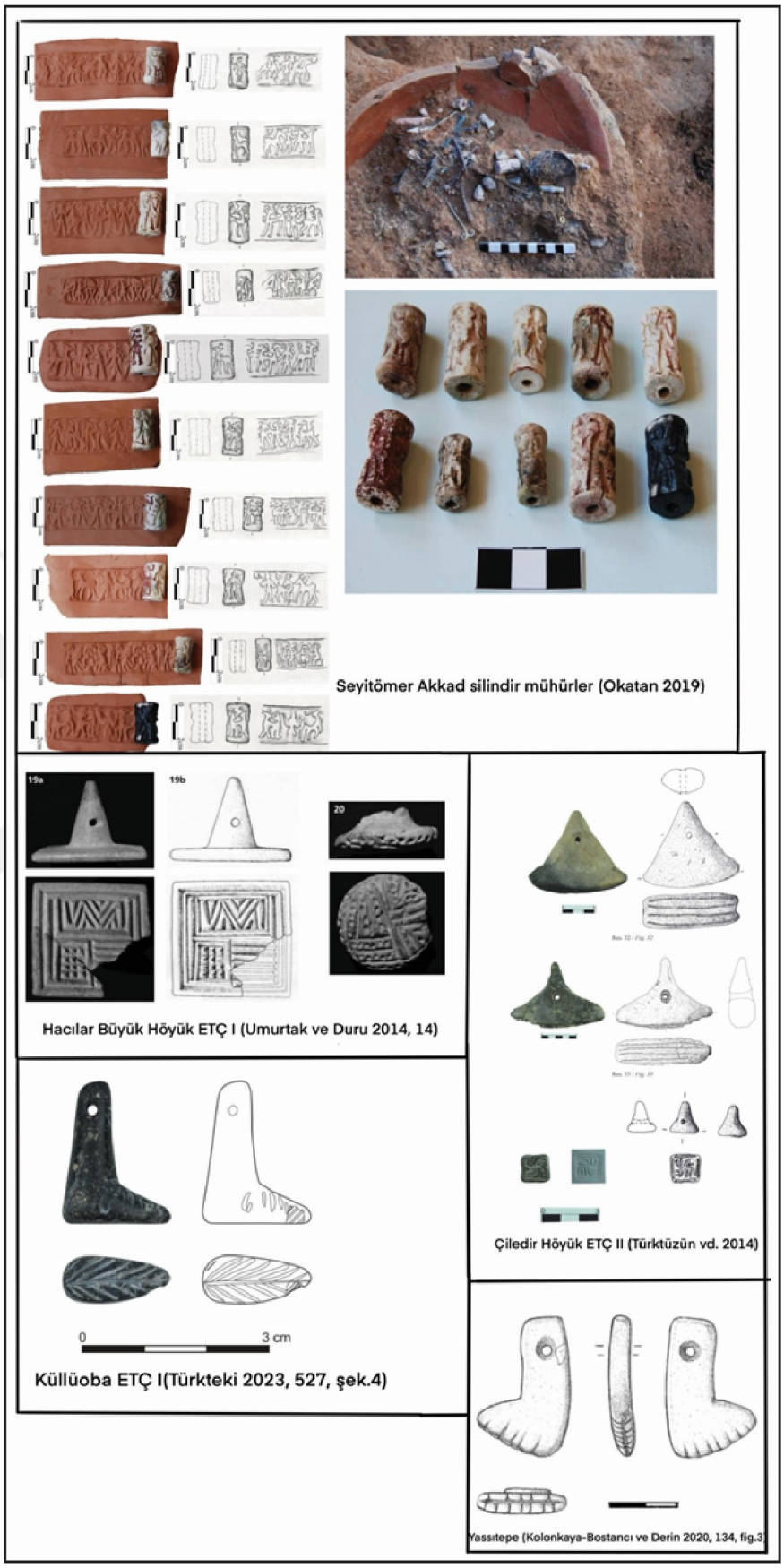
Şekil 16: Erken Tunç Çağı III'de Görülen Keramik Örnekleri

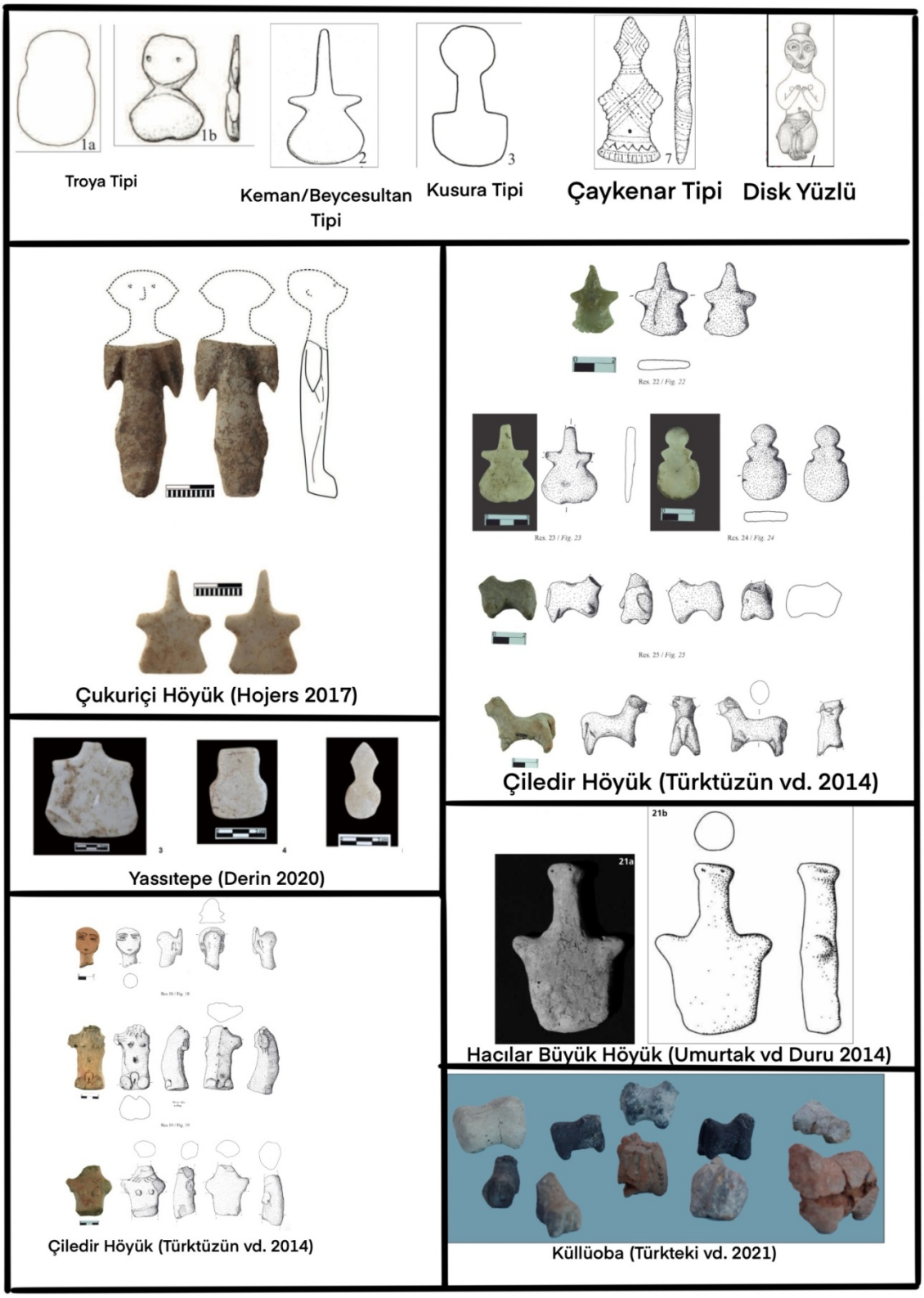
Şekil 17: Küllüoba'da Ele Geçen Tezgah Ağırlıklarının Tipolojisi

Şekil 18: Erken Tunç Çağı Pişmiş Toprak Dokuma Aletleri

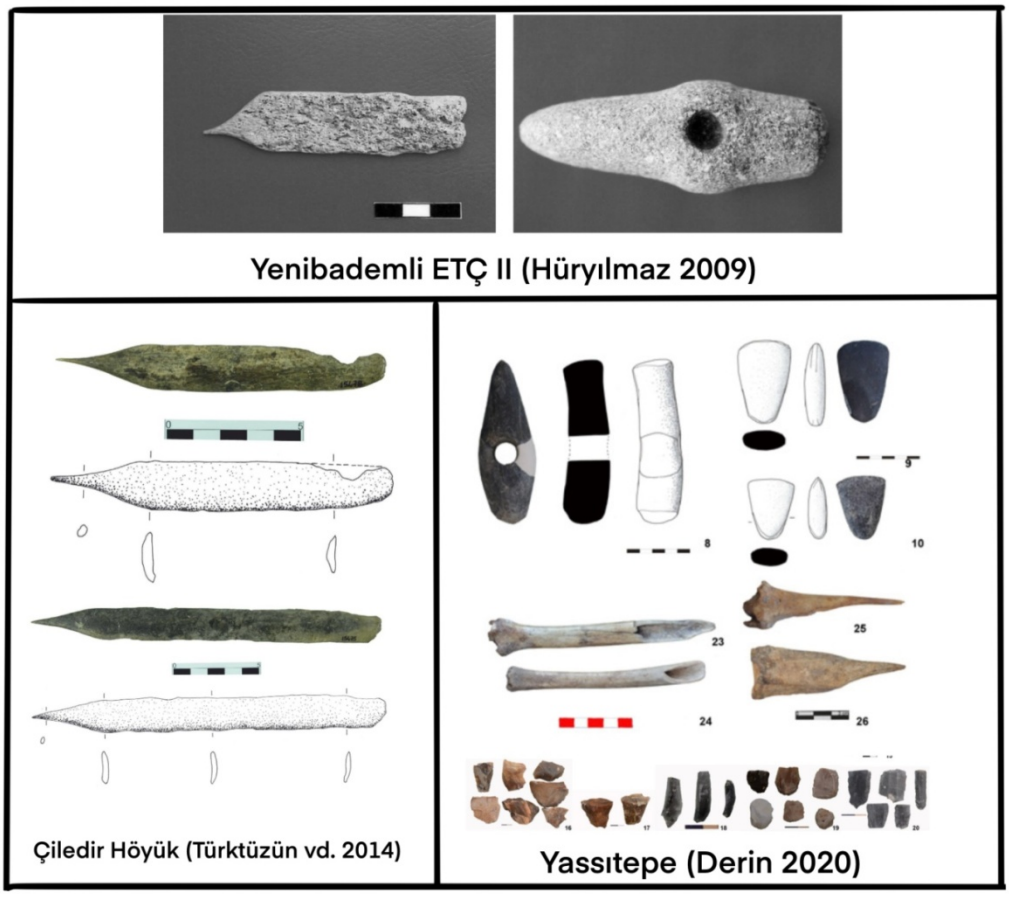
Şekil 19: Erken Tunç Çağı Pişmiş Toprak Küçük Buluntular

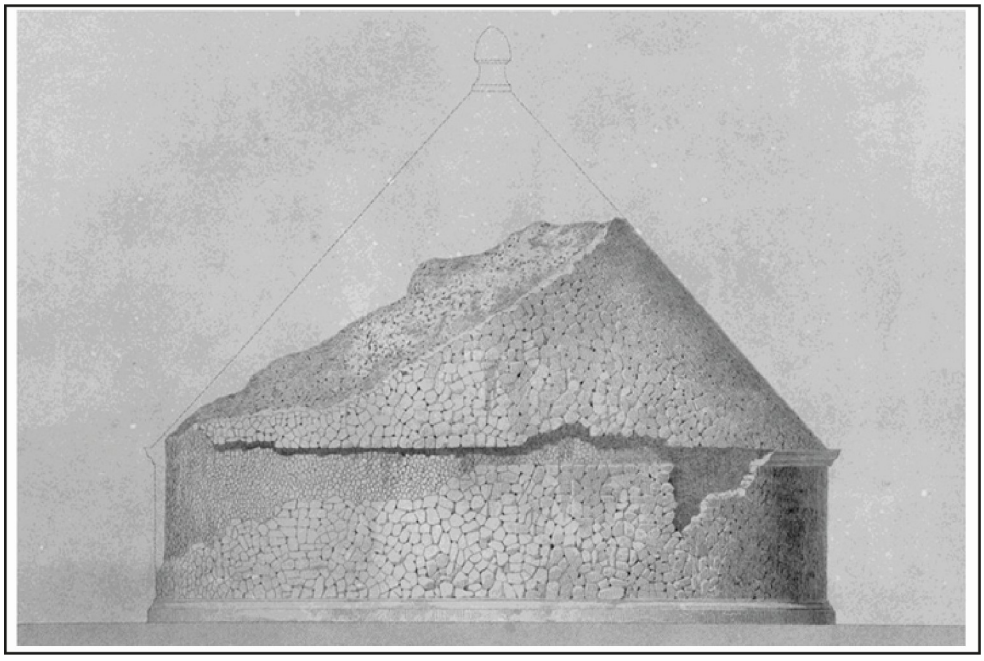
Şekil 20: Erken Tunç Çağı Pişmiş Toprak Figürin ve İdoller

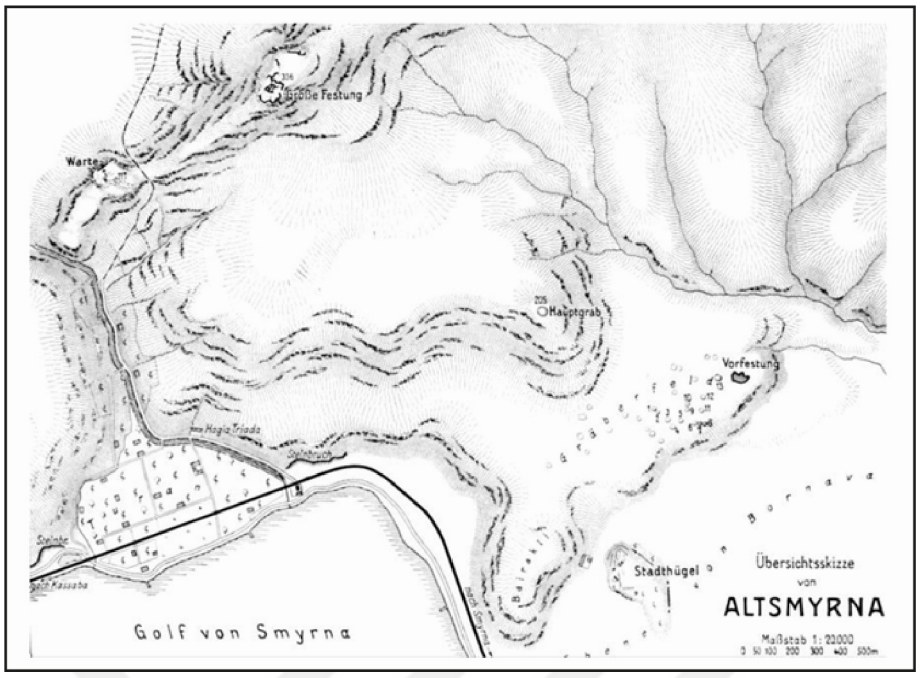
Şekil 21: Erken Tunç Çağı Madeni Eserler

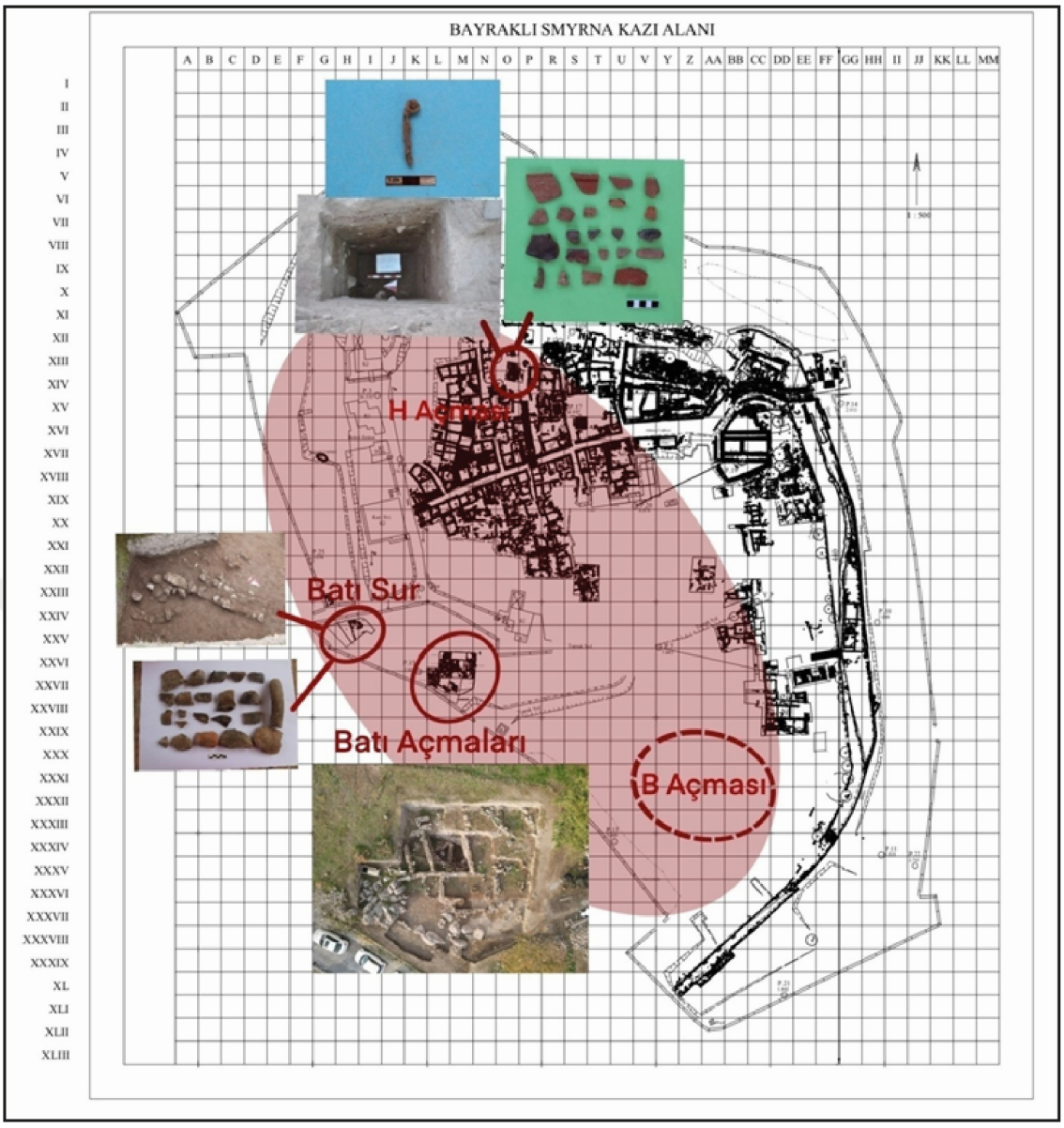
Şekil 22: Erken Tunç Çağı Taş ve Kemik Aletler

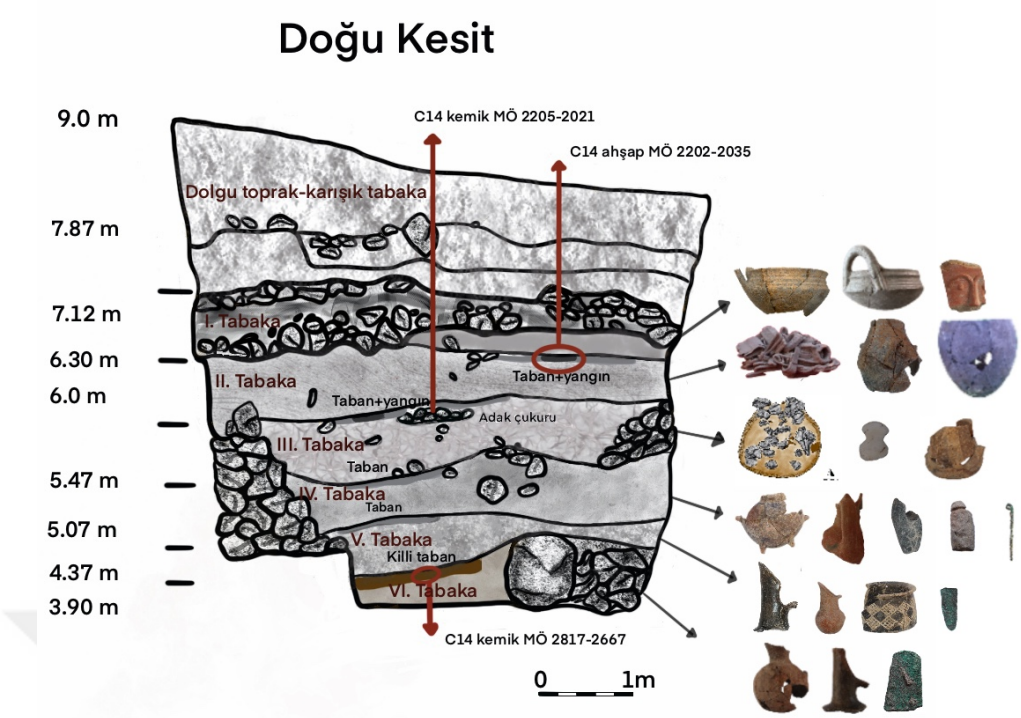
Şekil 23: "Tantalos'un Mezarı" Olarak Bilinen Tümülüs. (Texier 1849 Lev. 130)

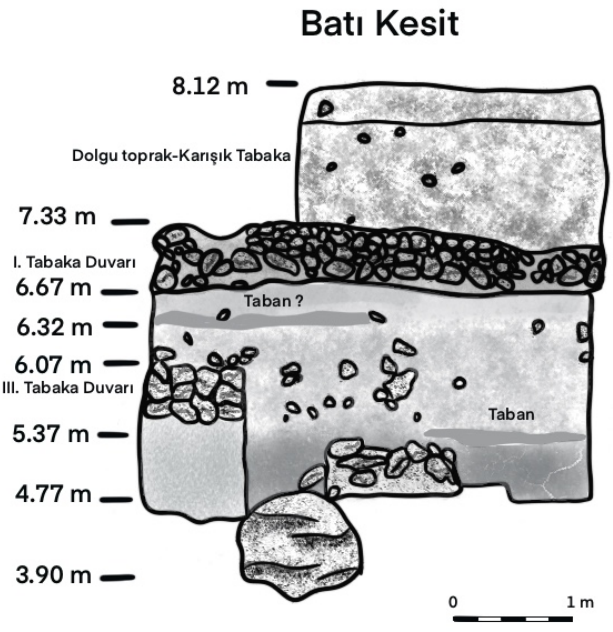
Şekil 24: 20. yüzyıl başlarında Eski Smyrna ve Civarı (Miltner ve Miltner (1932). Fig. 93'den, Akar-Tanrıver 2017, 77.)

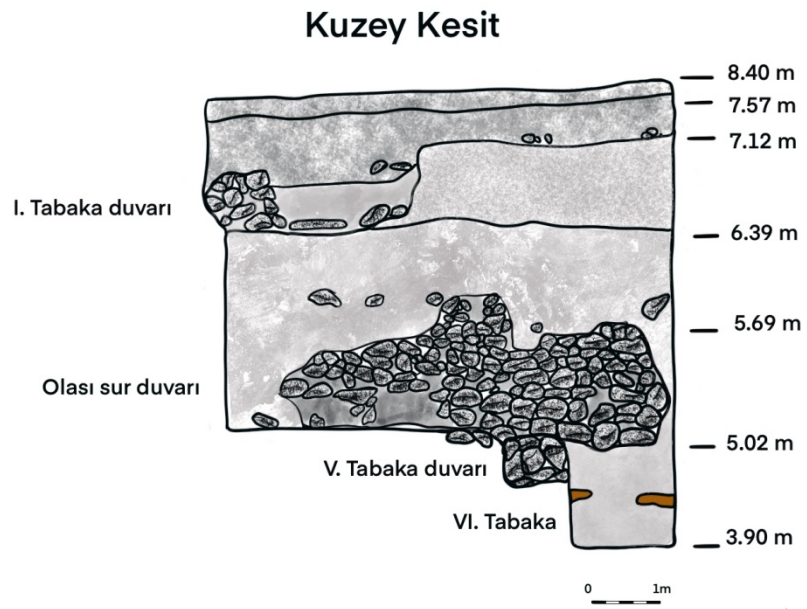
Şekil 25: Bayraklı Höyüğü'nde Tespit Edilen Erken Tunç Çağı Buluntu Noktaları

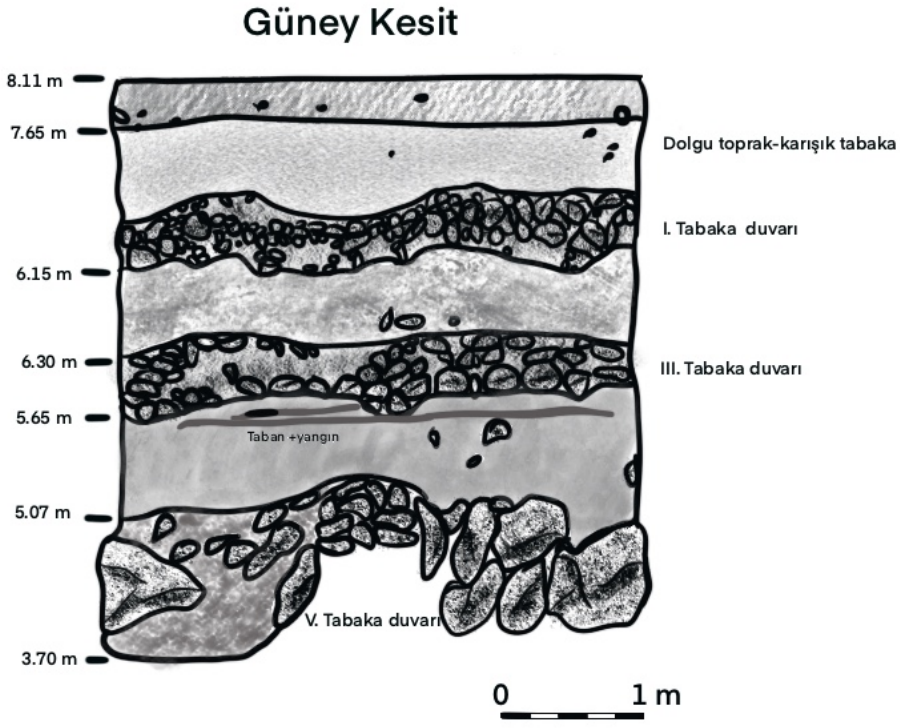
Şekil 26: Batı Açması M26 Plankaresi Doğu Kesit Çizimi

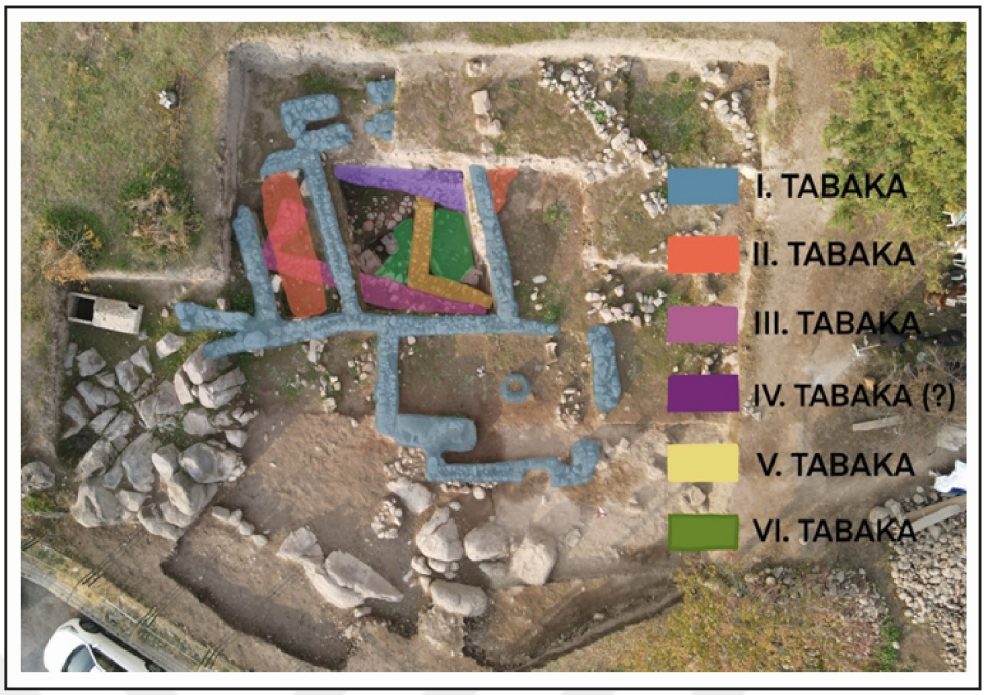
Şekil 27: Batı Açması M26 Plankaresi Batı Kesit Çizimi

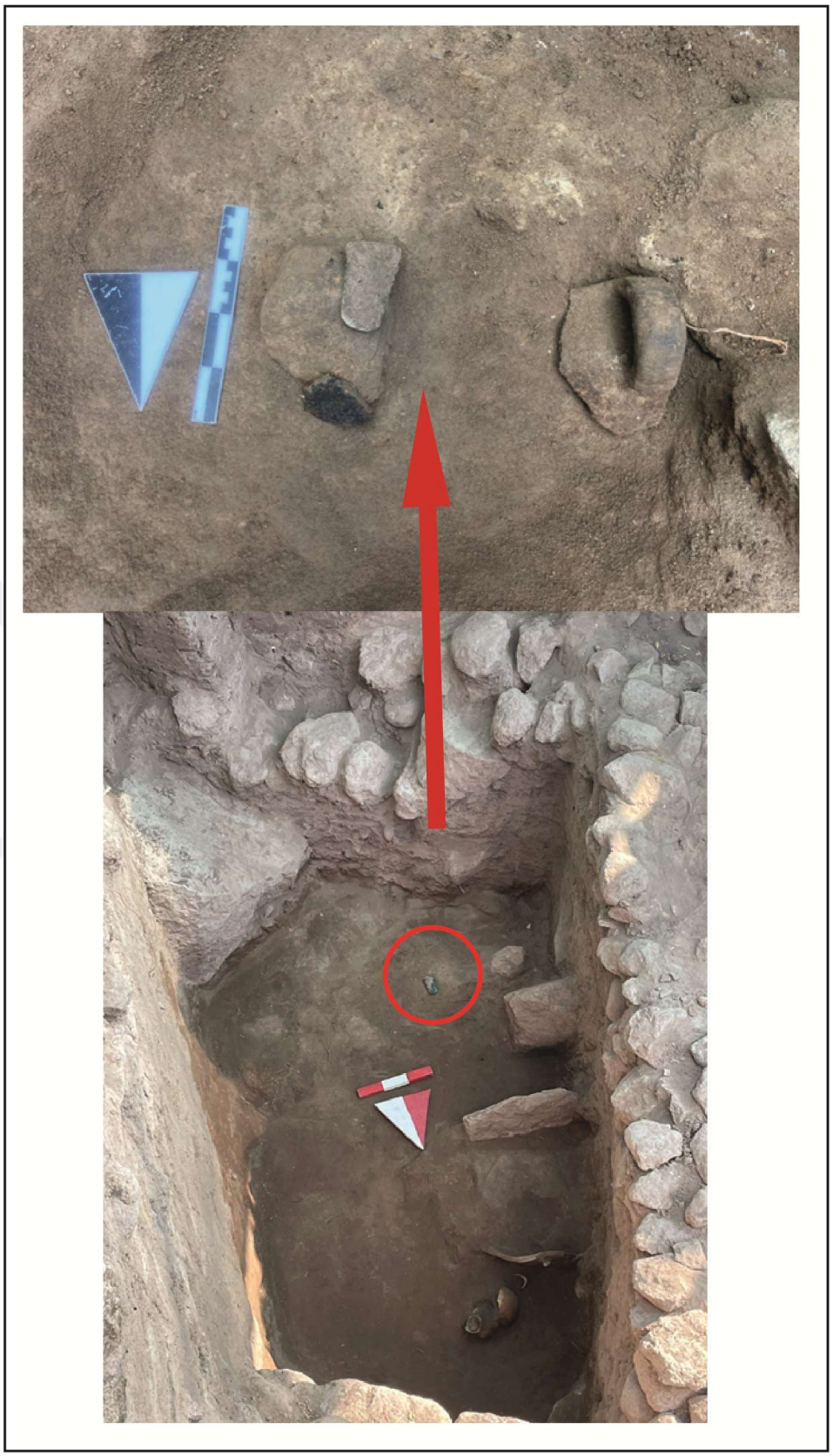
Şekil 28: Batı Açması M26 Plankaresi Kuzey Kesit Çizimi

Şekil 29: Batı Açması M26 Plankaresi Güney Kesit Çizimi

Şekil 30: Bayraklı Höyüğü Batı Açmaları Erken Tunç Çağı Mimari Tabakaları

Şekil 31: VI. Tabaka *İn Sütu* Keramik ve Metal Buluntuları

Şekil 32: Bayraklı Höyüğü'nde Ortaya Çıkarılan Adak Çukuru (?) ve Buluntuları

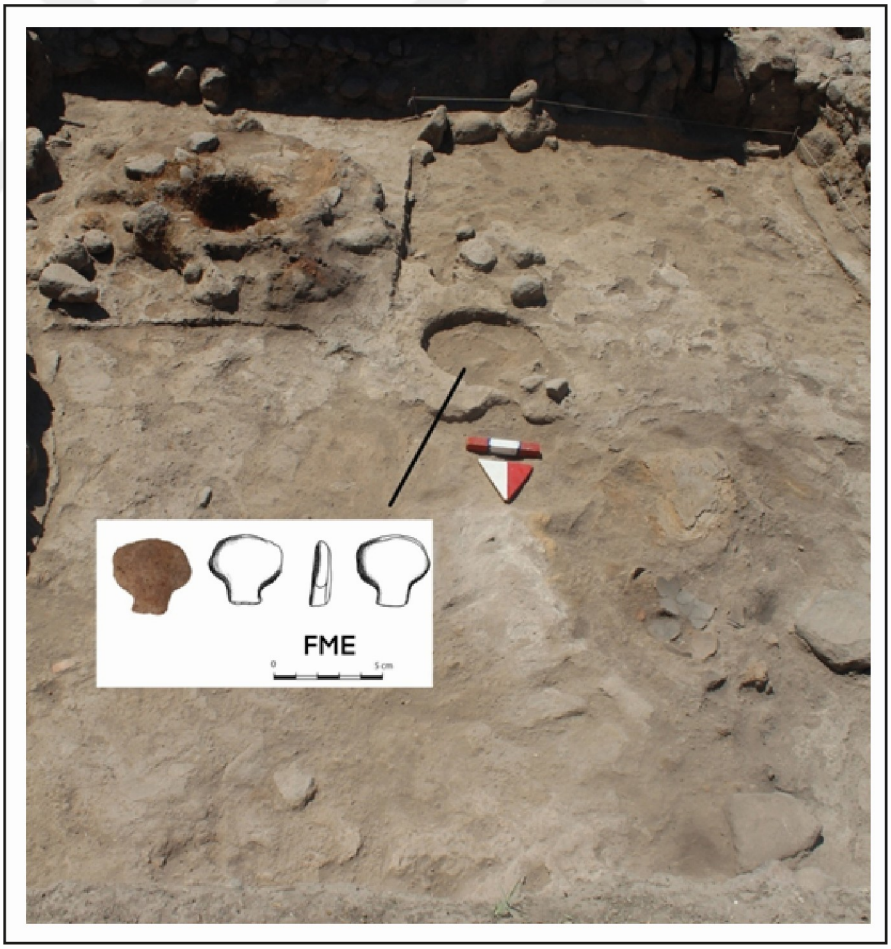
Şekil 33: Bayraklı Höyüğü'nde Ortaya Çıkarılan Adak Çukuru (?)

Şekil 34: Bayraklı Höyüğü'nde Ele Geçen İnsan Kemikleri

Şekil 35: Bayraklı Höyüğü'nde Fırın Tabanı (?) İzleri

Şekil 36: Bayraklı Höyüğü'nde Ortaya Çıkarılan Adak Çukuru (?)

Şekil 37: Bayraklı Höyüğü 2 Nolu Mekan ve Çatı Kalıntıları (Erdem vd. 2019; 44, resim 5)

Şekil 38: Bayraklı Höyüğü'nde Ortaya Çıkarılan Ocak / Fırın Kalıntısı

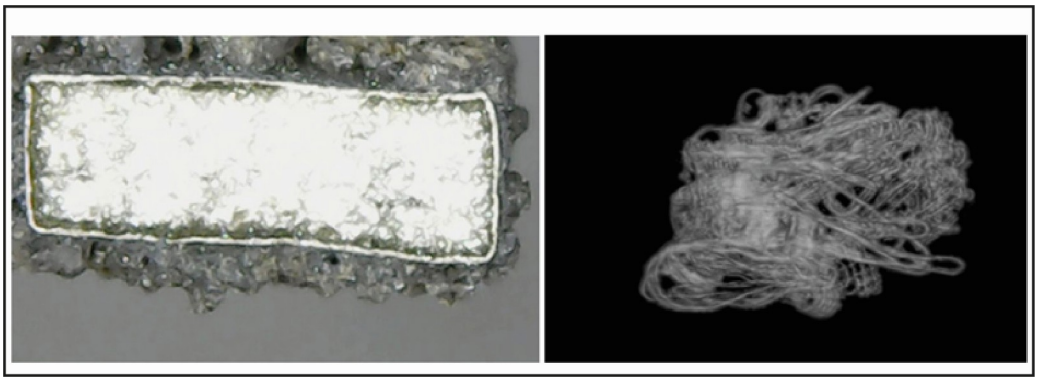
Şekil 39: Bayraklı Höyüğü'nde ortaya Çıkarılan Keramik Fırını Kalıntısı

Şekil 40: Bayraklı Höyüğü'nde Ele Geçen Gümüş Kütle ve Buluntu Yeri

Şekil 41: Gümüş Kütle ve Gümüş Kütleyle Ele Geçen Çömlek (Erdem 2021, 90; fig:5)

Şekil 42: Gümüş Parçalarının Mikroskobik Fotoğrafı ve Röntgen Görüntüsü (Erdem 2021, 90; fig:6)

Şekil 43: 4 No'lu Mekanın İçi

Şekil 44: Bayraklı Höyüğü'nde Toplu Halde Ele Geçen Tezgah Ağırlıkları

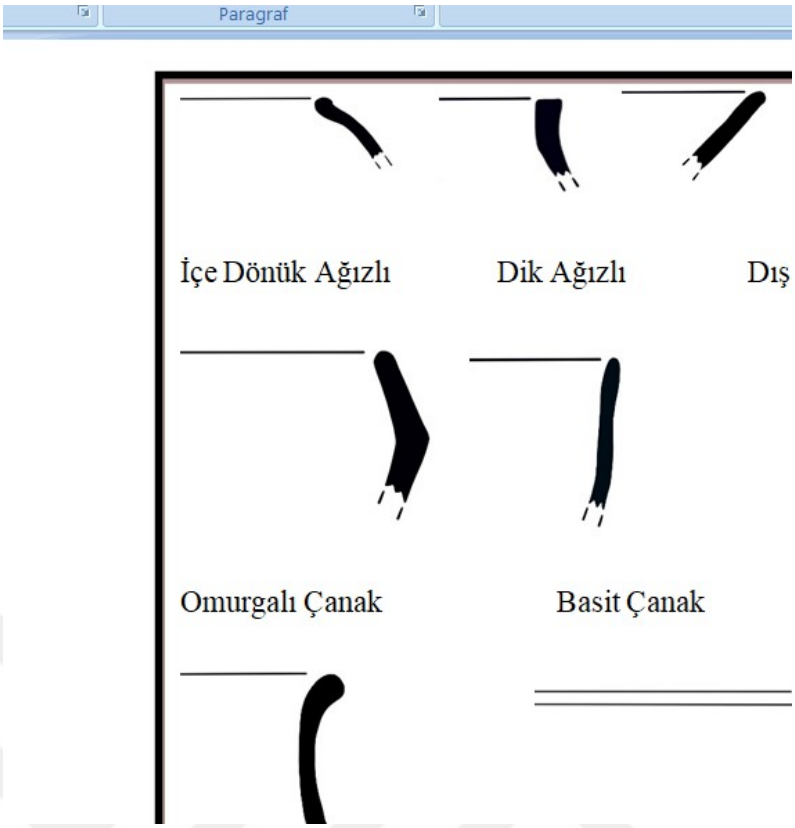
Şekil 45: Bayraklı Höyüğü I. Tabaka'da Ortaya Çıkarılan Yanık Alan

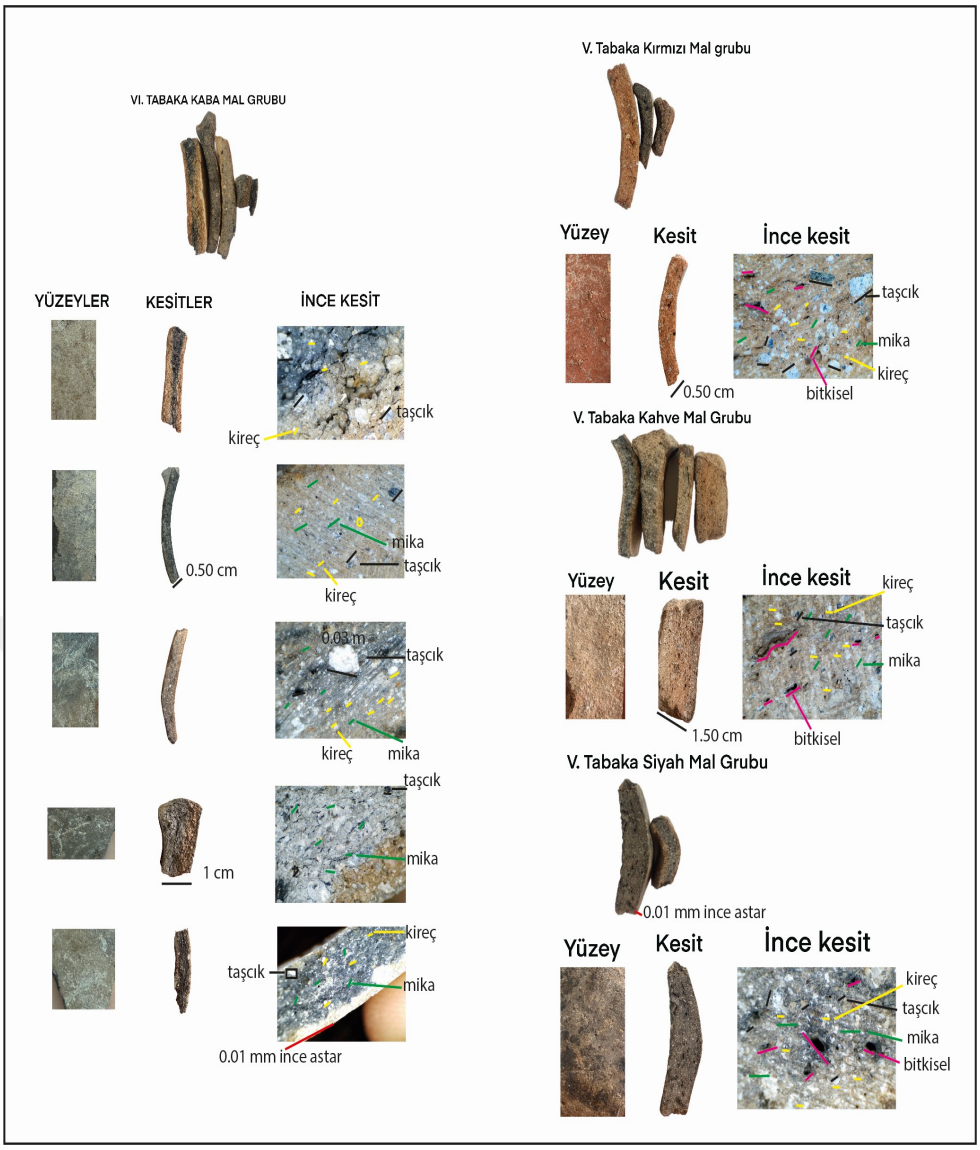
Şekil 46: Bayraklı Höyüğü I. Tabakayı Tahrip Eden İnsan Gömüsü

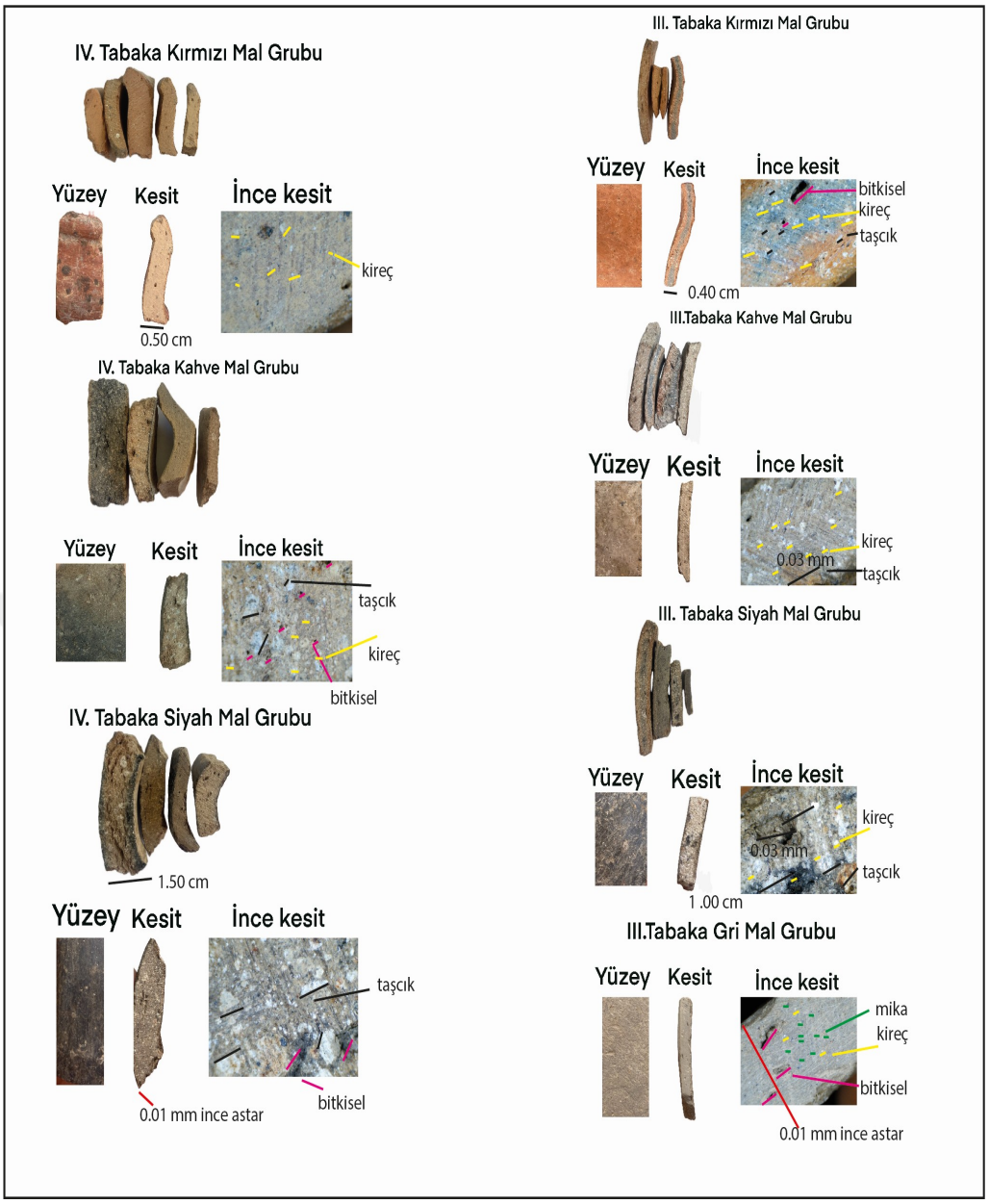
Şekil 47: Bayraklı Höyüğü I. Tabaka Keramik Taban

Şekil 48: Bayraklı Höyüğü'nde Çanak Çömlek Form Örnekleri

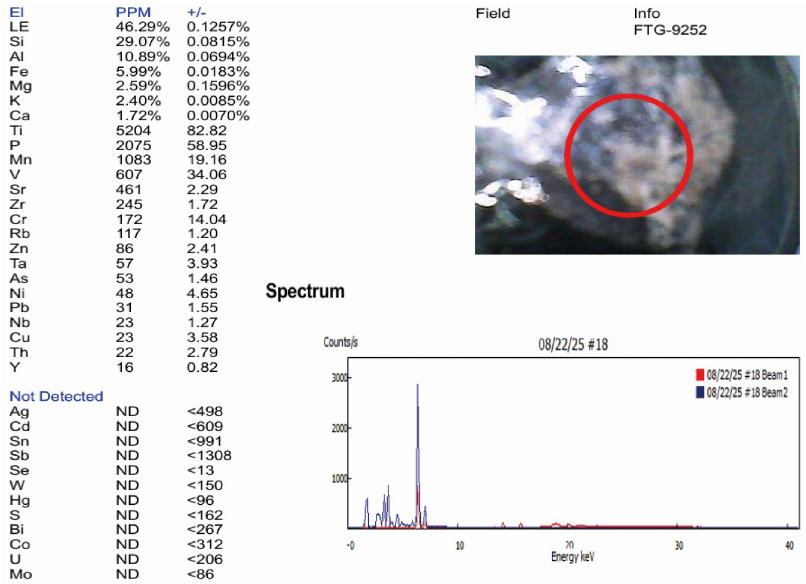
Şekil 49: VI. ve V. Tabaka Mal Gruplarına Göre Katkı Maddeleri

Şekil 50: IV. ve III. Tabaka Mal Gruplarına Göre Katkı Maddeleri

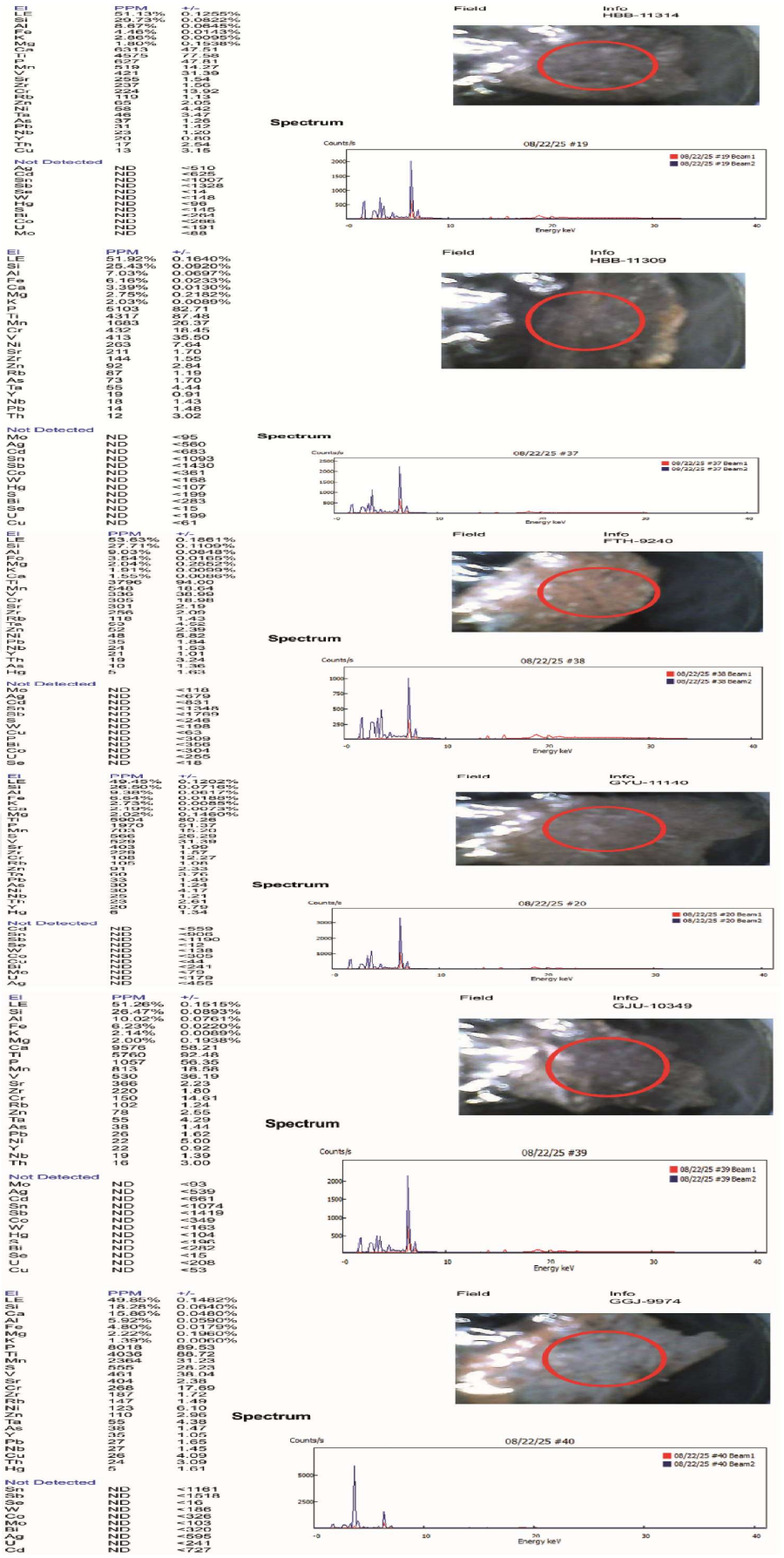

Şekil 51: II. ve I. Tabaka Mal Gruplarına Göre Katkı Maddeleri

El	PPM	+/-
LE	46.29%	0.1257%
Si	29.07%	0.0815%
Al	10.89%	0.0694%
Fe	5.99%	0.0183%
Mg	2.59%	0.1596%
K	2.40%	0.0085%
Ca	1.72%	0.0070%
Ti	5204	82.82
P	2075	58.95
Mn	1083	19.16
V	607	34.06
Sr	461	2.29
Zr	245	1.72
Cr	172	14.04
Rb	117	1.20
Zn	86	2.41
Ta	57	3.93
As	53	1.46
Ni	48	4.65
Pb	31	1.55
Nb	23	1.27
Cu	23	3.58
Th	22	2.79
Y	16	0.82
Not Detected		
Ag	ND	<498
Cd	ND	<609
Sn	ND	<991
Sb	ND	<1308
Se	ND	<13
W	ND	<150
Hg	ND	<96
S	ND	<162
Bi	ND	<267
Co	ND	<312
U	ND	<206
Mo	ND	<86

Şekil 52: Pyxis P-XRF Analiz Ölçümleri

Şekil 53: Gaga Ağızlı Testilerin P-XRF Analiz Ölçümleri

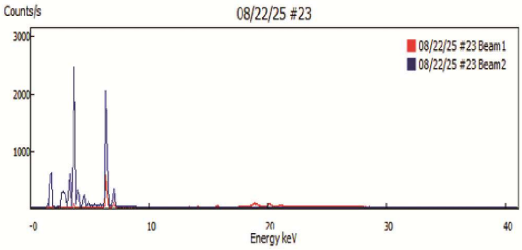
El	PPM	+/-
LE	38.62%	0.1231%
Si	31.43%	0.0870%
Al	10.55%	0.0702%
Ca	7.42%	0.0208%
Fe	5.54%	0.0180%
Mg	2.89%	0.1691%
K	2.40%	0.0088%
Ti	5647	98.13
P	2822	74.87
Zn	928	8.05
Mn	488	16.85
V	386	38.12
Cr	362	18.30
Zr	189	1.60
Rb	149	1.46
Sr	143	1.32
Ni	129	6.12
Ta	64	6.19
Pb	58	1.99
Y	39	1.06
Nb	32	1.47
Cu	25	4.70
Th	20	2.96
As	5	1.41

Not Detected		
Ag	ND	<563
Cd	ND	<683
Sn	ND	<1077
Sb	ND	<1401
Se	ND	<15
W	ND	<279
Hg	ND	<129
S	ND	<124
Bi	ND	<296
Co	ND	<335
U	ND	<210
Mo	ND	<99

Field Info
GHP-10074

Spectrum

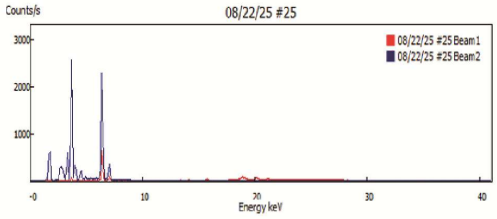
El	PPM	+/-
LE	40.03%	0.1242%
Si	30.28%	0.0848%
Al	10.17%	0.0685%
Ca	7.31%	0.0205%
Fe	5.82%	0.0187%
Mg	3.42%	0.1714%
K	2.27%	0.0083%
Ti	4993	91.48
Cr	387	17.88
Mn	368	15.28
V	288	35.36
Sr	215	1.59
Zr	171	1.53
Ni	153	6.22
Rb	142	1.40
Zn	133	3.13
Ta	47	4.23
Cu	39	4.12
Pb	39	1.73
Y	30	0.98
Nb	27	1.40
Th	13	2.87
As	11	1.28
Hg	6	1.58

Not Detected		
Ag	ND	<545
Cd	ND	<655
Sn	ND	<1034
Sb	ND	<1335
Co	ND	<333
W	ND	<181
S	ND	<131
Se	ND	<15
Bi	ND	<284
P	ND	<198
U	ND	<206
Mo	ND	<95

Field Info
CTP-4383

Spectrum

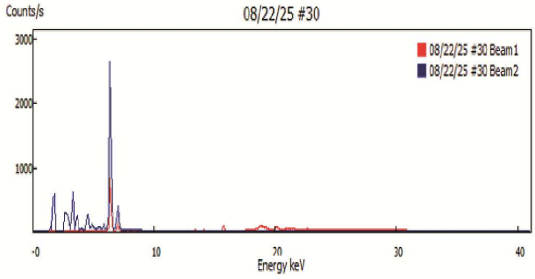
El	PPM	+/-
LE	47.50%	0.1310%
Si	30.20%	0.0873%
Al	10.51%	0.0712%
Fe	6.21%	0.0195%
K	2.51%	0.0091%
Mg	2.24%	0.1661%
Ti	5741	86.76
Mn	833	17.71
V	316	32.29
Cr	283	14.96
Zr	270	1.73
Rb	155	1.38
Ni	138	5.70
Ca	136	41.25
Zn	124	2.88
Sr	112	1.09
Ta	60	4.20
Y	36	0.97
Nb	35	1.37
Pb	32	1.59
As	31	1.34
Cu	28	3.88
Th	16	2.71
Hg	7	1.49

Not Detected		
Ag	ND	<501
Cd	ND	<613
Sn	ND	<993
Sb	ND	<1304
Co	ND	<321
W	ND	<164
S	ND	<155
Se	ND	<14
Bi	ND	<258
P	ND	<218
U	ND	<179
Mo	ND	<87

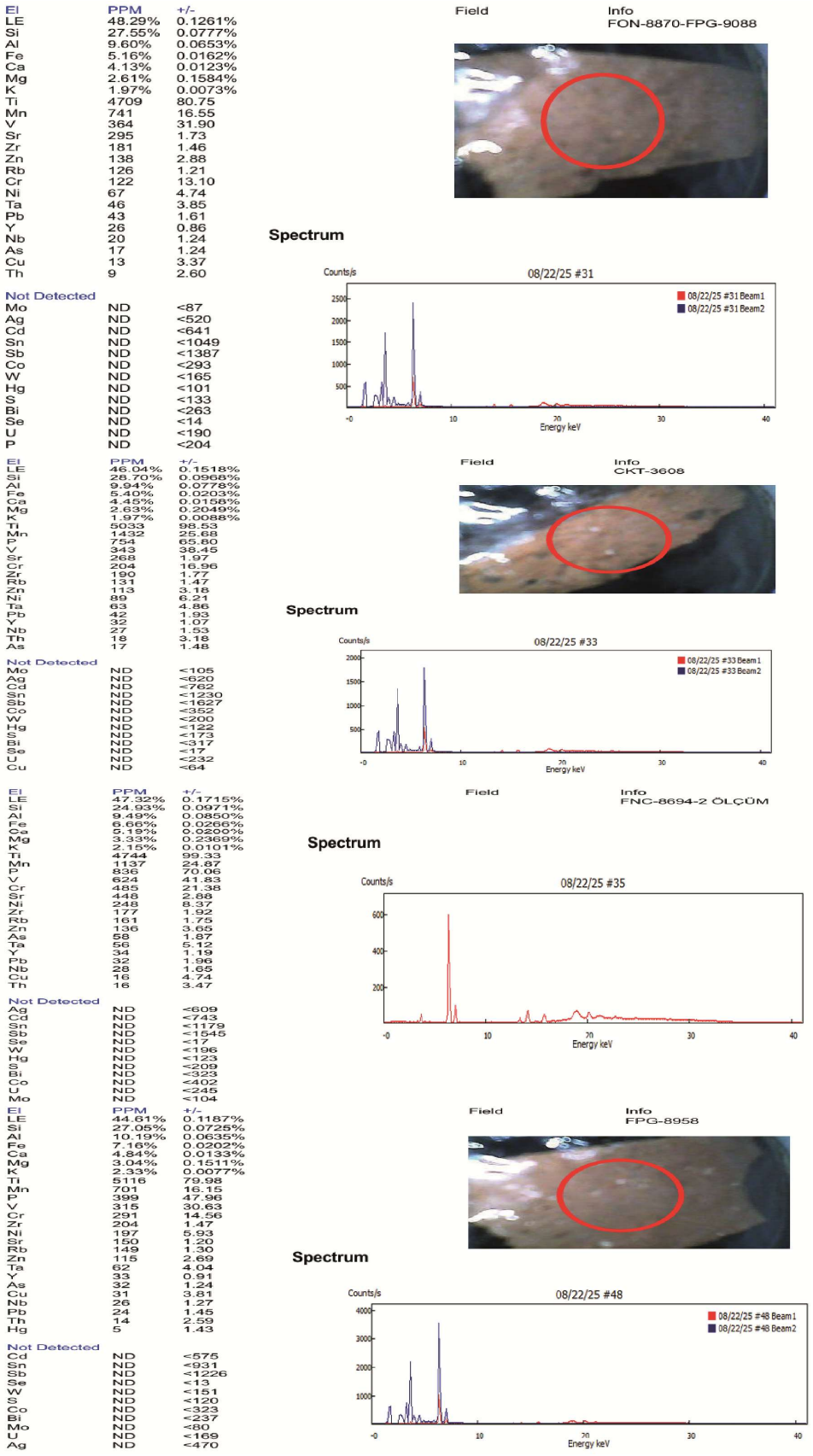
Field Info
GIM-10126

Spectrum

Şekil 54: Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Çanakların (Bead-rem) P-XRF Analiz Ölçümleri

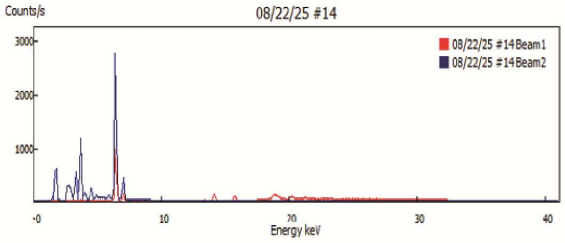
Şekil 55: Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Çanakların (Bead-rem) P-XRF Analiz Ölçümleri

El	PPM	+/-
LE	50.20%	0.1209%
Si	26.96%	0.0733%
Al	9.77%	0.0633%
Fe	5.99%	0.0173%
Ca	2.28%	0.0075%
Mg	2.04%	0.1459%
K	1.68%	0.0062%
Ti	5072	76.19
P	3265	59.96
Mn	737	15.34
V	562	31.02
Sr	480	2.21
Zr	207	1.51
Rb	104	1.07
Cr	83	11.93
Zn	70	2.08
Ta	60	3.68
As	44	1.27
Ni	26	4.05
Pb	25	1.38
Y	21	0.78
Th	18	2.58
Nb	17	1.16
Not Detected		
Mo	ND	<80
Ag	ND	<469
Cd	ND	<575
Sn	ND	<941
Sb	ND	<1242
Co	ND	<292
W	ND	<138
Hg	ND	<89
S	ND	<139
Bi	ND	<247
Se	ND	<13
U	ND	<192
Cu	ND	<44

Field Info
CLD-3823

Spectrum

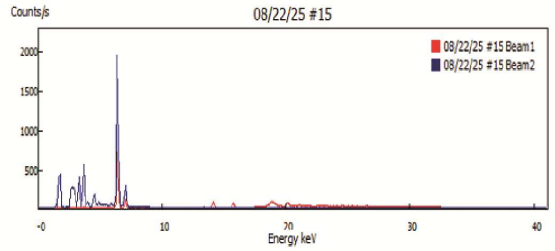

El	PPM	+/-
LE	50.11%	0.1530%
Si	27.53%	0.0936%
Al	10.28%	0.0788%
Fe	6.34%	0.0227%
K	1.78%	0.0081%
Mg	1.74%	0.1955%
Ca	1.31%	0.0068%
Ti	5305	92.89
P	1550	63.77
V	593	37.65
Mn	496	16.34
Sr	445	2.58
Zr	218	1.87
Cr	160	15.37
Rb	87	1.20
Zn	65	2.47
Ta	65	4.60
Ni	44	5.48
As	41	1.55
Pb	29	1.73
Nb	23	1.45
Y	19	0.92
Th	18	3.15
Not Detected		
Mo	ND	<96
Ag	ND	<566
Cd	ND	<698
Sn	ND	<1137
Sb	ND	<1501
Co	ND	<362
W	ND	<167
Hg	ND	<109
S	ND	<202
Bi	ND	<294
Se	ND	<15
U	ND	<224
Cu	ND	<54

Field Info
FTG-9261

Spectrum

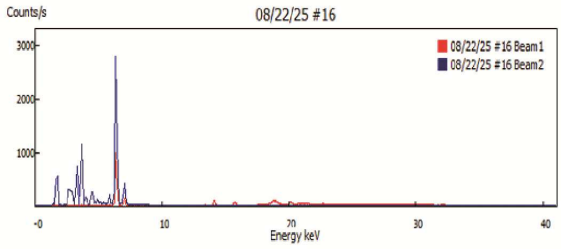

El	PPM	+/-
LE	50.68%	0.1327%
Si	25.82%	0.0768%
Al	8.51%	0.0642%
Fe	6.70%	0.0206%
K	2.57%	0.0088%
Ca	2.48%	0.0086%
Mg	1.91%	0.1671%
Ti	5484	82.02
P	4329	66.77
Mn	1943	23.95
V	510	32.46
Sr	430	2.22
Zr	221	1.65
Zn	93	2.48
Rb	90	1.07
Cr	79	12.58
Ta	72	4.17
Ni	29	4.47
Th	28	2.80
Pb	27	1.52
Nb	25	1.28
Y	19	0.81
As	17	1.16
Not Detected		
Mo	ND	<83
Ag	ND	<479
Cd	ND	<592
Sn	ND	<967
Sb	ND	<1276
Co	ND	<323
W	ND	<145
Hg	ND	<93
S	ND	<170
Bi	ND	<256
Se	ND	<13
U	ND	<189
Cu	ND	<49

Field Info
GTL-10298-10303

Spectrum

Şekil 56: Omurgalı Çanakların P-XRF Analiz Ölçümleri

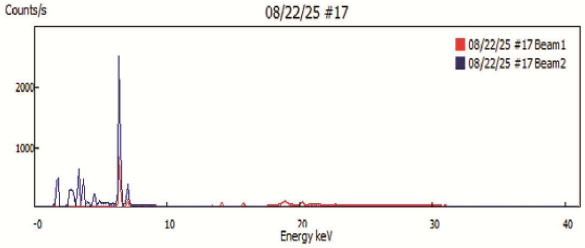
El	PPM	+/-
LE	51.92%	0.1406%
Si	26.42%	0.0830%
Al	9.58%	0.0709%
Fe	6.18%	0.0203%
K	2.49%	0.0092%
Mg	1.79%	0.1774%
Ca	8099	51.46
Ti	4734	80.31
P	1330	53.49
V	493	32.59
Mn	426	13.99
Sr	349	2.01
Zr	181	1.55
Cr	109	13.11
Rb	104	1.17
Zn	77	2.34
Ta	61	4.06
As	44	1.42
Pb	29	1.57
Th	24	2.81
Nb	23	1.30
Y	16	0.82
U	9	1.60
Not Detected		
Mo	ND	<87
Ag	ND	<505
Cd	ND	<620
Sn	ND	<995
Sb	ND	<1306
Ni	ND	<57
W	ND	<148
Hg	ND	<95
Cu	ND	<48
Bi	ND	<267
S	ND	<178
Co	ND	<325
Se	ND	<13

Field

Info
HBJ-11338

Spectrum

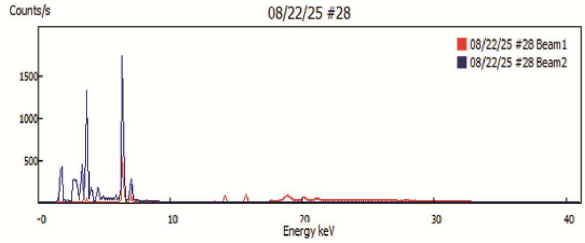
El	PPM	+/-
LE	49.96%	0.1550%
Si	26.02%	0.0901%
Al	9.02%	0.0751%
Fe	5.35%	0.0201%
Ca	4.16%	0.0150%
Mg	2.25%	0.2030%
K	1.98%	0.0087%
Ti	5005	94.70
P	4283	81.61
Mn	1030	21.70
V	854	41.65
Sr	445	2.59
Zr	307	2.17
Cr	205	16.98
Rb	121	1.38
Zn	79	2.67
Ta	53	4.42
Ni	48	5.53
Pb	35	1.80
Y	24	0.99
Nb	23	1.46
Th	19	3.16
Cu	16	3.99
As	12	1.34
Hg	5	1.61
Not Detected		
Cd	ND	<737
Sn	ND	<1206
Sb	ND	<1606
Se	ND	<17
W	ND	<180
S	ND	<203
Co	ND	<342
Bi	ND	<314
Mo	ND	<104
U	ND	<240
Ag	ND	<597

Field

Info
GTS-10321

Spectrum

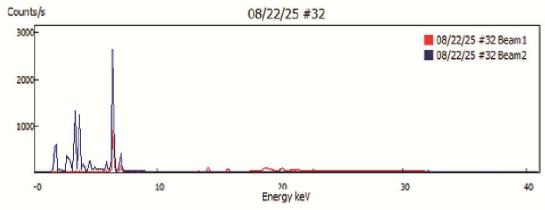
El	PPM	+/-
LE	44.63%	0.1224%
Si	26.91%	0.0743%
Al	10.00%	0.0668%
Fe	6.62%	0.0195%
K	4.98%	0.0143%
Ca	2.81%	0.0093%
Mg	2.27%	0.1541%
P	7665	80.92
Ti	5256	83.99
Mn	2546	27.97
V	597	34.45
S	511	29.19
Sr	444	2.24
Zr	214	1.64
Cr	143	13.96
Rb	100	1.13
Zn	85	2.43
Ta	65	4.15
Pb	38	1.65
Ni	32	4.60
Y	24	0.86
Nb	20	1.28
Th	18	2.79
As	10	1.21
Not Detected		
Ag	ND	<494
Cd	ND	<605
Sn	ND	<985
Sb	ND	<1299
Se	ND	<14
W	ND	<147
Hg	ND	<97
Co	ND	<326
Bi	ND	<261
Cu	ND	<49
U	ND	<197
Mo	ND	<84

Field

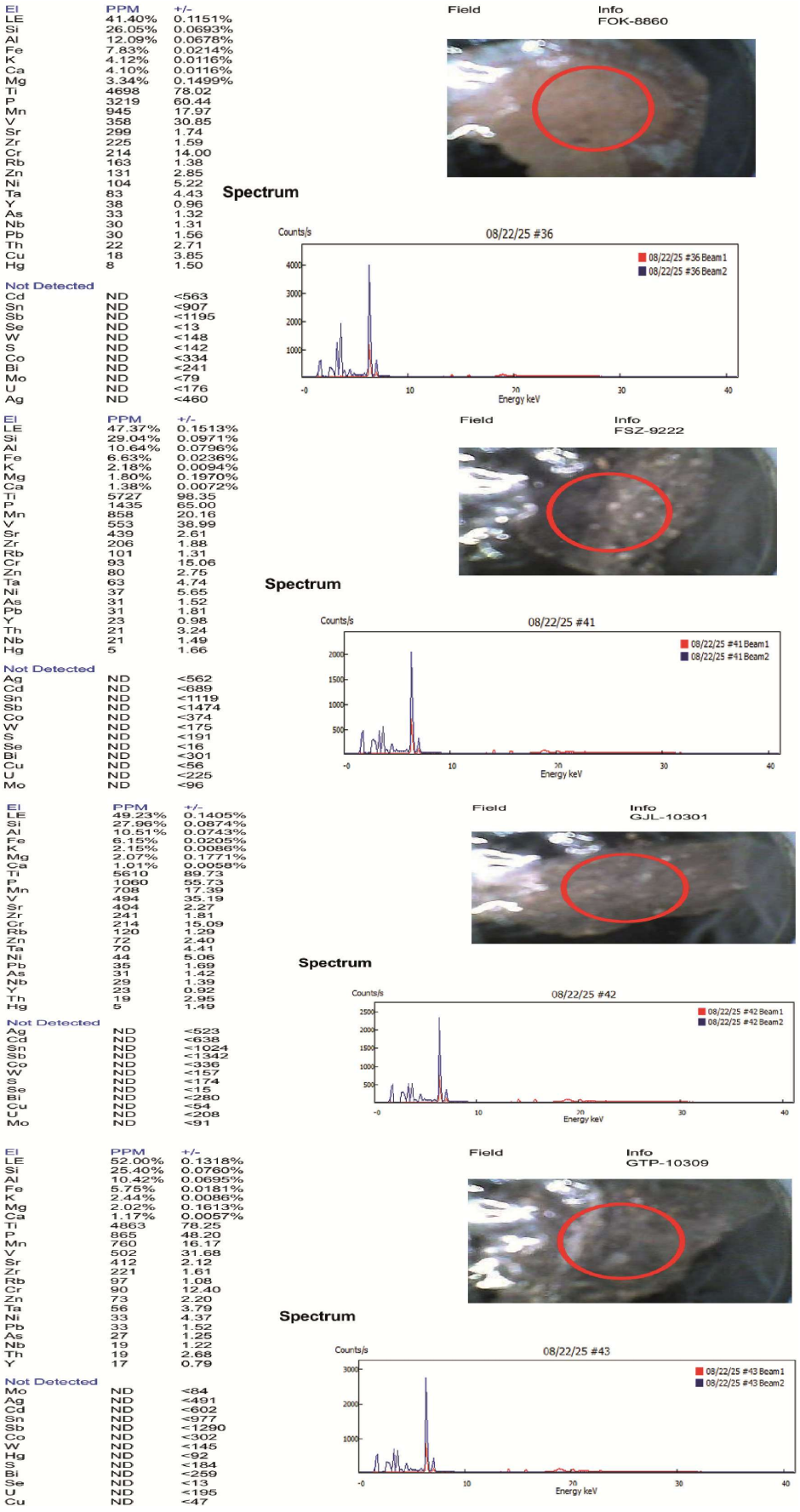
Info
FUM-9384-9389

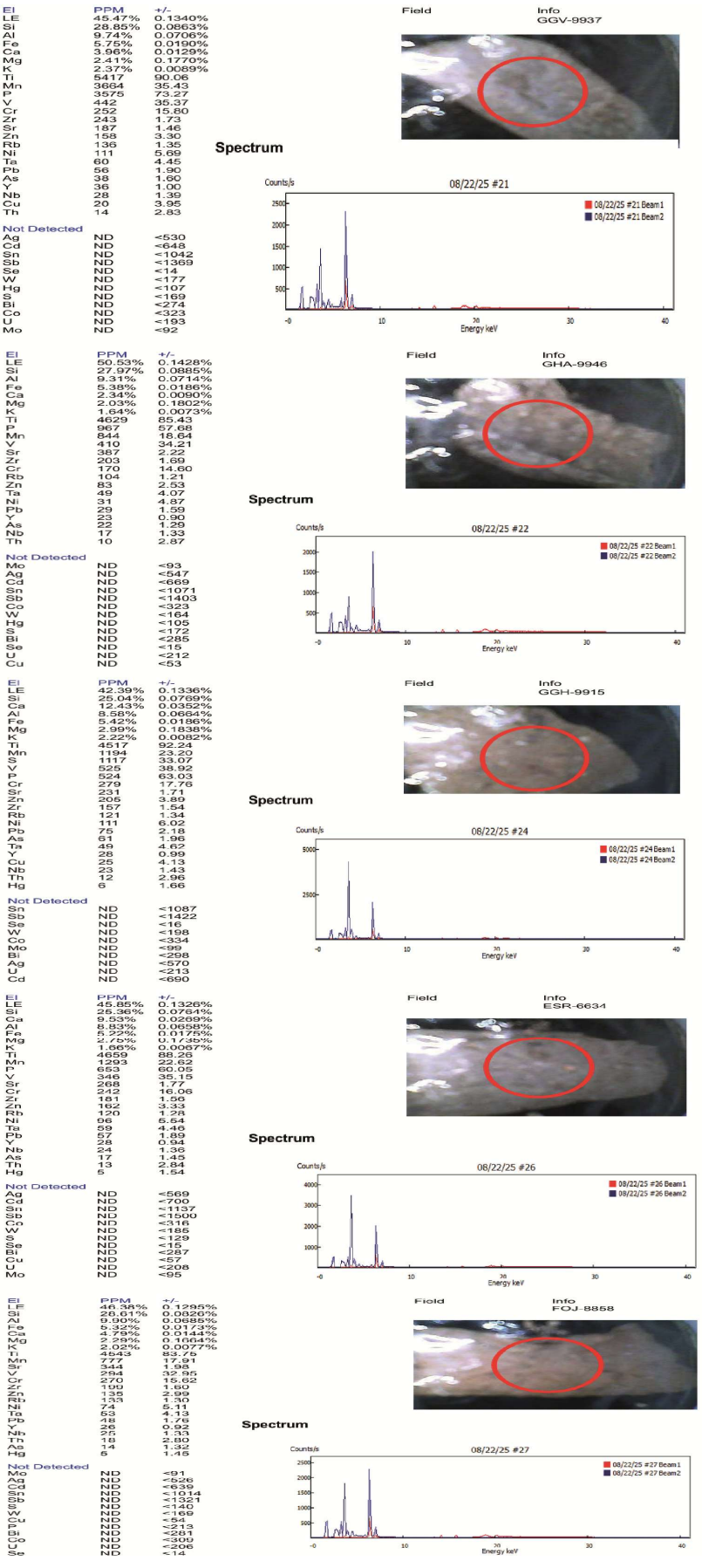
Spectrum

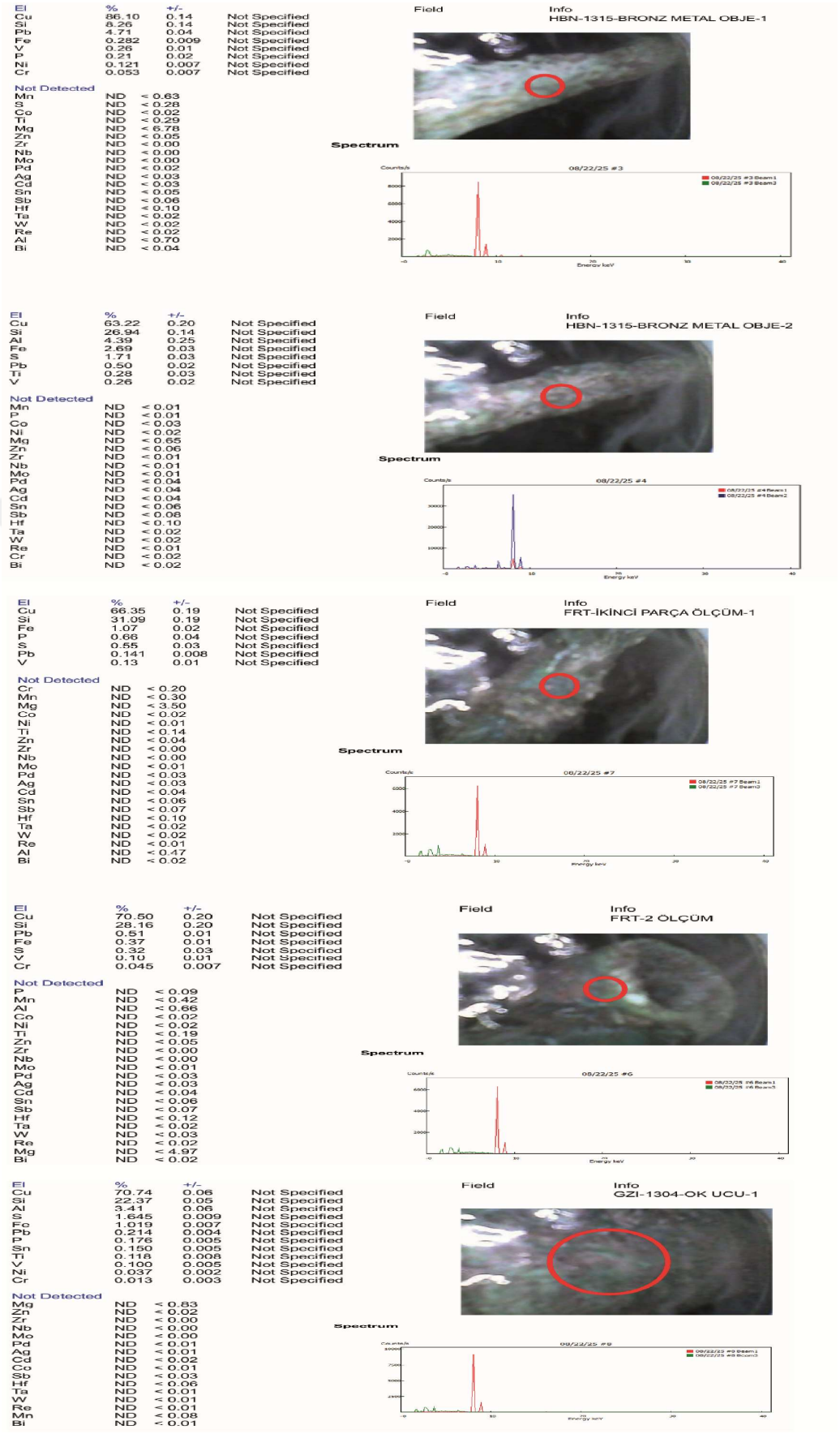
Şekil 57: Omurgalı Çanakların P-XRF Analiz Ölçümleri

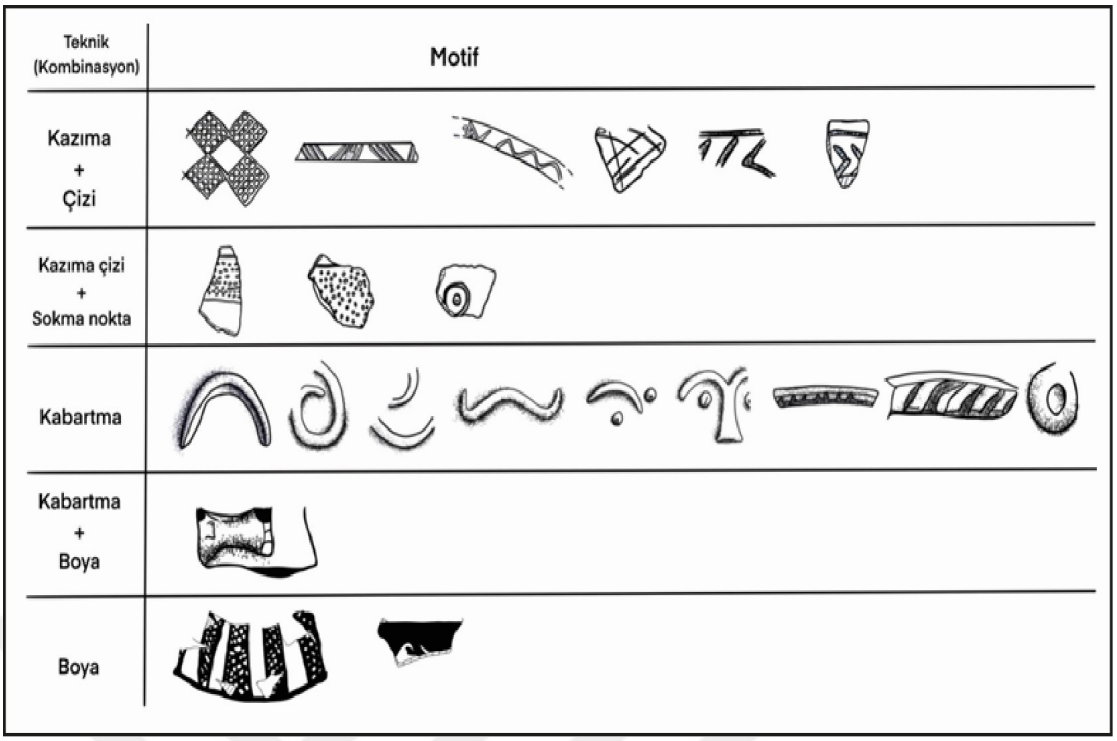
Şekil 58: Omurgalı Çanakların P-XRF Analiz Ölçümleri

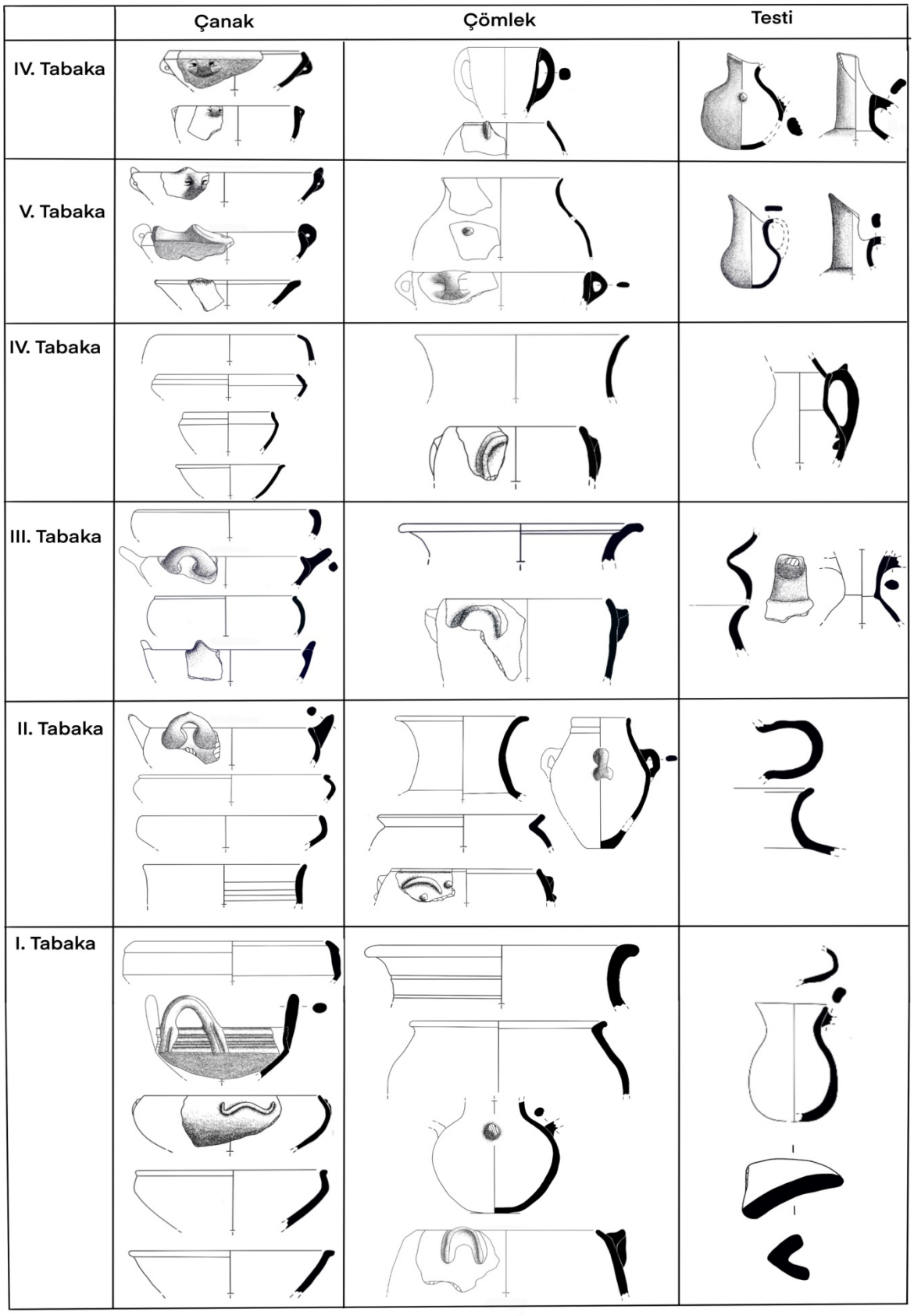
Şekil 59: Gobletlerin P-XRF Analiz Ölçümleri

Şekil 60: Metal Buluntuların P-XRF Analiz Ölçümleri

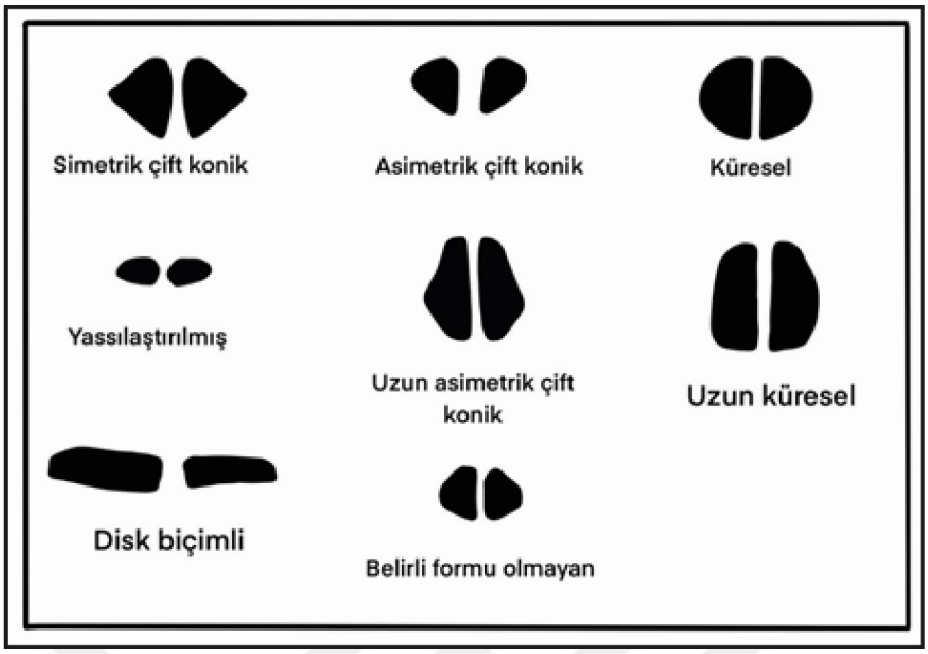
Şekil 61: Bayraklı Höyüğü Keramiklerinde Görülen Bezeme Çeşitleri

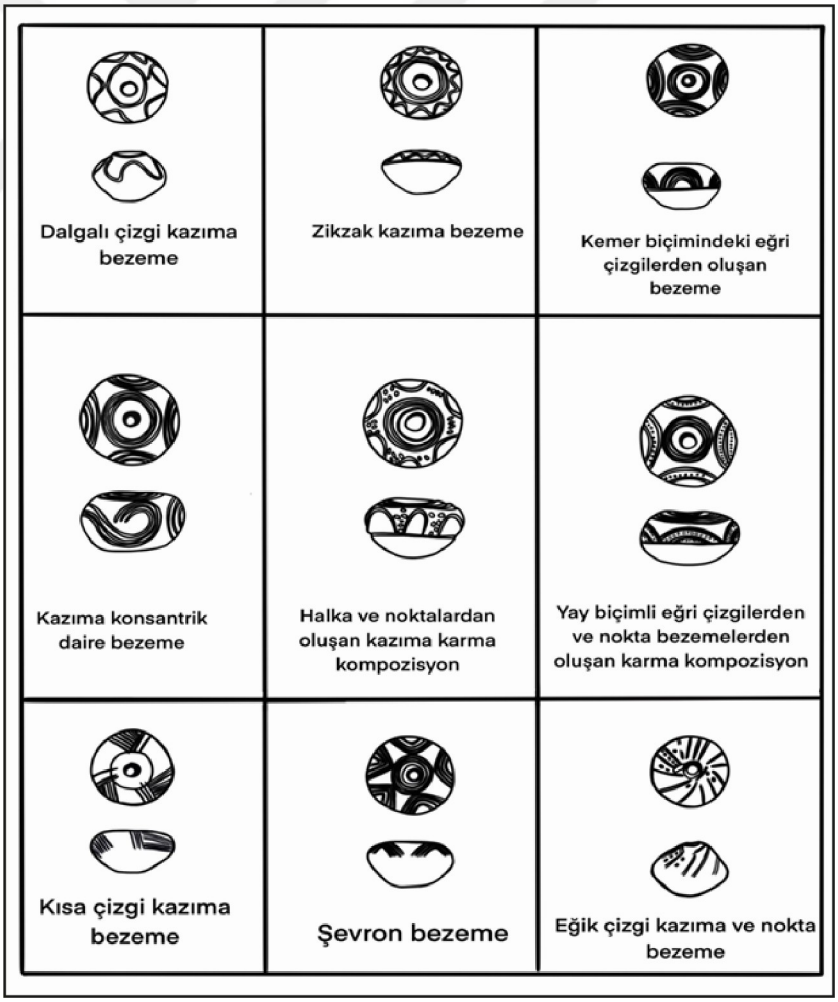
Şekil 62: VI. Tabakadan I. Tabakaya Kadar Çanak, Çömlek ve Testi formların Değişim ve Dönüşümü

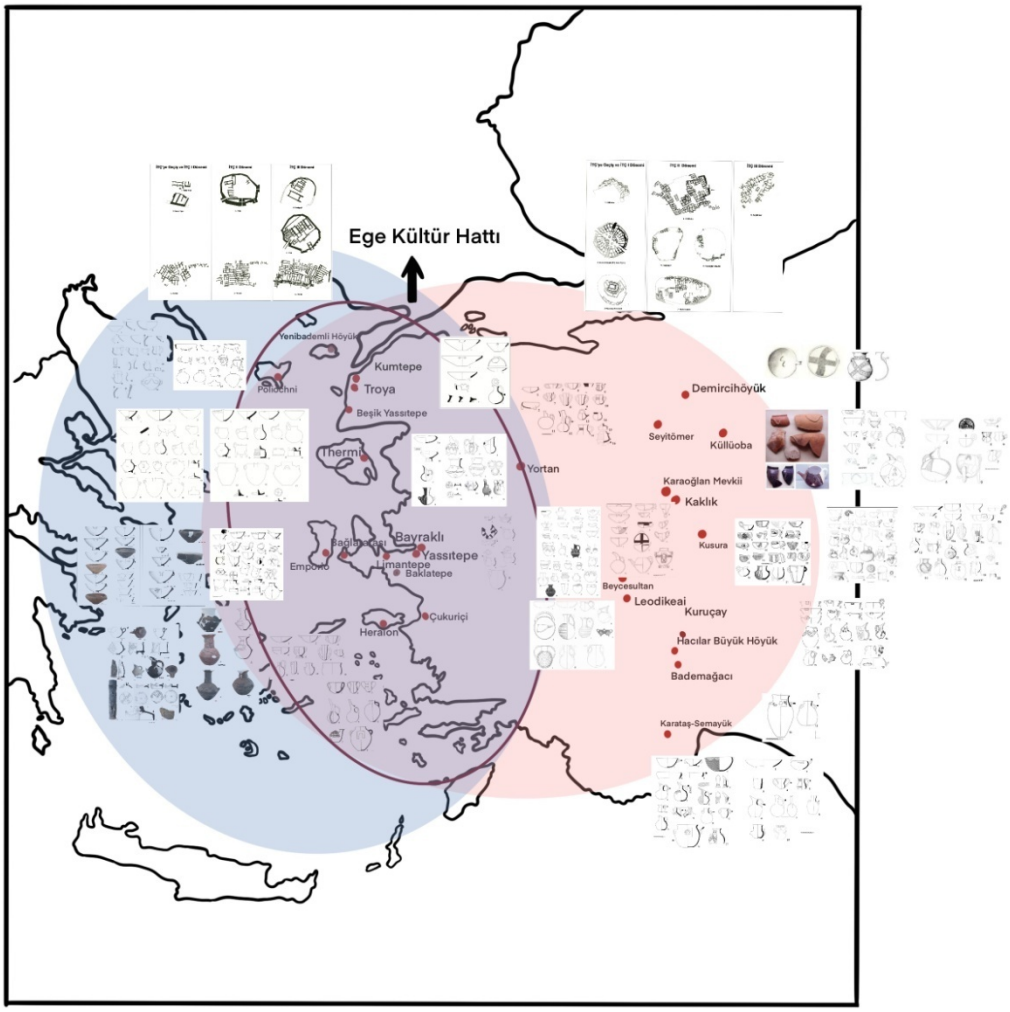
Resim 63: Gümüş Takı Grubunun Seçkin Sınıfın Üzerinde İllüstrasyonu

Şekil 64: Bayraklı Höyüğü Ağırşak Form Örnekleri

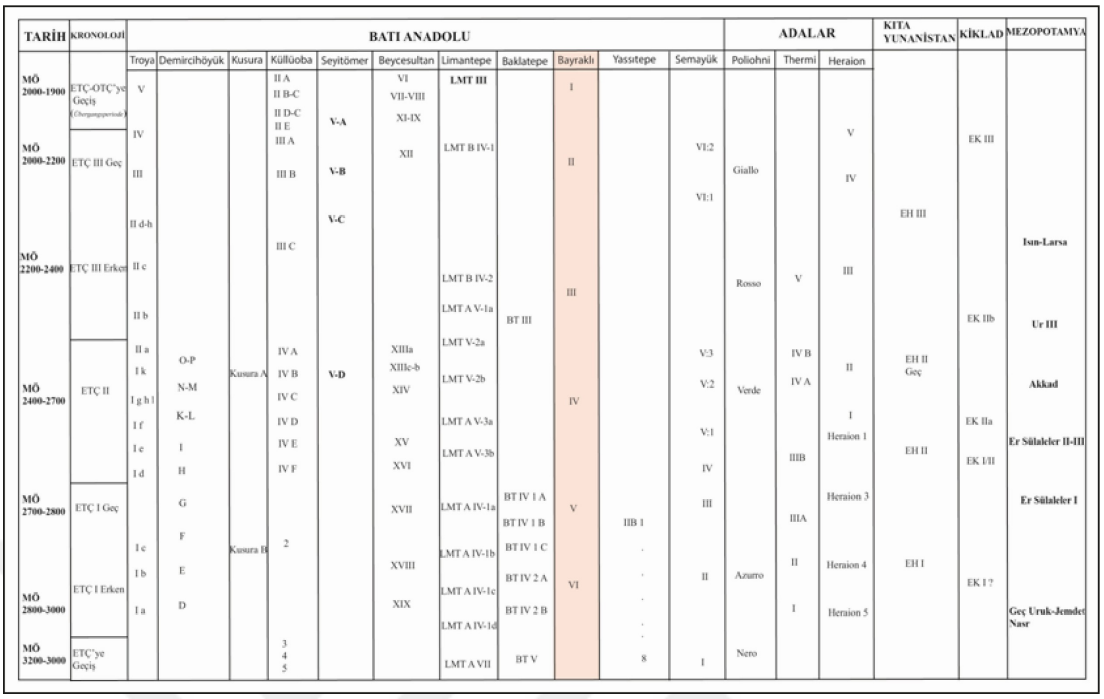

Şekil 65: Bayraklı Höyüğü Ağırşak Bezeme Türleri

Şekil 66: Erken Tunç Çağ'da Batı Anadolu Sahil Kesiminde Kültürel Bütünlüğü Olan "Ege Kültür Hattı"

TABLOLAR

TARİH	KRONOLOJİ	BATI ANADOLU											ADALAR			KITA YUNANİSTAN	KİKLAD	MEZOPOTAMYA
		Troya	Demircihöyük	Kusura	Küllüoba	Seyitömer	Beycesultan	Limantepe	Baklatepe	Bayraklı	Yassıtepe	Semayük	Poliohni	Thermi	Heraion			
MÖ 2000-1900	ETÇ-OTÇ'ye Geçiş	V			II A II B-C II D-C II E	V-A	VI VII-VIII XI-IX	LMT III		I								
MÖ 2000-2200	ETÇ III Geç	IV III			III A III B	V-B	XII	LMT B IV-1		II		VI:2 VI:1	Giallo		V IV		EK III	
MÖ 2200-2400	ETÇ III Erken	II d-h II c			III C	V-C		LMT B IV-2 LMT A V-1a	BT III	III			Rosso	V	III	EH III		Isın-Larsa
MÖ 2400-2700	ETÇ II	II b II a I k I g h l I f I e I d	O-P N-M K-L I H	Kusura A	IV A IV B IV C IV D IV E IV F	V-D	XIIIa XIIIc-b XIV XV XVI	LMT V-2a LMT V-2b LMT A V-3a LMT A V-3b		IV		V:3 V:2 V:1	Verde	IV B IV A IIIB	II I Heraion 1	EH II Geç EH II	EK IIb EK IIa EK I/II	Ur III Akkad Er Sülaleler II-III
MÖ 2700-2800	ETÇ I Geç	I c	G F	Kusura B	2		XVII	LMT A IV-1a	BT IV 1 A BT IV 1 B	V	IIB 1	IV III		IIIA	Heraion 3			Er Sülaleler I
MÖ 2800-3000	ETÇ I Erken	I b I a	E D				XVIII XIX	LMT A IV-1b LMT A IV-1c LMT A IV-1d	BT IV 1 C BT IV 2 A BT IV 2 B	VI	. . . .	II	Azurro	II I	Heraion 4 Heraion 5	EH I	EK I ?	Geç Uruk-Jemdet Nasr
MÖ 3200-3000	ETÇ'ye Geçiş				3 4 5			LMT A VII	BT V		8	I	Nero					

Tablo 1: Erken Tunç Çağı Kronoloji Tablosu

Bayraklı Höyük	Örnek No	Örnek Türü	Uygulama	d13C	Konvensiyonel Tarih BP	Kalibre BCE (2σ Range)
H AçmasıV. Tabaka (BatıAçması I. Tabakaileçağdaş)	TÜBİTAK-1346	Kemik	Collagen Extraction-Ultrafiltration	-18,6±0,5	3544±27	(%95,4) 1955-1771
BatıAçması II. Tabaka	TÜBİTAK-1347	Kemik	Collagen Extraction-Ultrafiltration	-19,6±0,5	3570±29	(%82,6) 1984-1876

Tablo 2: Bayraklı Höyüğü "H Açması" Radyokarbon Analiz Örnekleri (Gürgen-Erdem vd. 2024,4, tab.1)

Tarih	Dönem	Bayraklı/Batı Açmaları	Radyokarbon (C14) Tarih (2 Sigma)
MÖ 2000-1900	Orta Tunç Çağı Geçiş Dönemi	I.Tabaka	
MÖ 2200-2000	Erken Tunç Çağı IIIa	II.Tabaka	1984-1876 BC (Gümüş Takılar)
MÖ 2400-2200	Erken Tunç Çağı IIIb	III. Tabaka	2205-2021 (kemik-adak çukuru) 2202-2035 (Ahşap-yangın)
MÖ 2600-2400	Erken Tunç Çağı II	IV. Tabaka	
MÖ 2800-2600	Erken Tunç Çağı Ia	V.Tabaka	
MÖ 3000-2800	Erken Tunç Çağı Ib	VI.Tabaka	2817-2667 (kemik)

Tablo 3: Bayraklı Höyüğü "Batı Açmaları" Kronoloji Tablosu (Gürgen-Erdem vd. 2024,7, tab.2 ve güncel radyokarbon verileri)

Tür	Tanımlanmış Kemiklerin Sayısı (NISP)	%NISP
Sus scrofa domesticus (domuz)	22	21.78%
Bos taurus (sığır)	4	3.96%
Ovis aries (koyun)	3	2.97%
Capra hircus (keçi)	1	0.99%
Ovicaprid (koyun-keçi)	1	0.99%
Dama dama (alageyik)	8	7.92%
Aves sp. (ötücü kuş)	1	0.99%
Decapoda sp. (yengeç)	2	1.98%
Pisces spp. (balıklar)	3	2.97%
Gastropoda spp. (salyangozlar)	16	15.84%
Bivalvia spp. (midyeler)	40	39.60%
Toplam	101	100.00%

Tablo 4: Batı Açması Çukurlarından Ele Geçen Hayvan Kemiklerinin Analizi (Doç. Dr. A. B. Siddiq) (Erdem vd. 2024, 142, tab.5)

Field 1	Instrument SN	Model	Tube Anode	Unit	Live Time 1	Live Time 2	Live Time Total	Th	U	LE	Pass/Fail	Mo	Pd	Ag	Cd	Sn	Sb	Hf	Ta	W	Re	Hg	Pb	Bi
CLD-3823	512348	Delta Premium	Rh	%	0	4004	4021	8025	0.0018	<LOD	5020	PASS	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	0.0060	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	25 <LOD
FTG-9261	512348	Delta Premium	Rh	%	0	4015	4010	8025	0.0018	<LOD	5011	PASS	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	0.0065	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	29 <LOD
GTL-10298-10303	512348	Delta Premium	Rh	%	0	4017	4004	8021	0.0028	<LOD	5068	PASS	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	0.0072	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	27 <LOD
HBJ-11338	512348	Delta Premium	Rh	%	0	4102	4065	8167	0.0024	0.0009	5192	PASS	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	0.0061	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	29 <LOD
FTG-9252	512348	Delta Premium	Rh	%	0	4008	4013	8021	0.0022	<LOD	4629	PASS	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	0.0057	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	31 <LOD
HBB-11314	512348	Delta Premium	Rh	%	0	4095	4046	8141	0.0017	<LOD	5113	PASS	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	0.0046	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	31 <LOD
GYU-11140	512348	Delta Premium	Rh	%	0	4012	4057	8070	0.0023	<LOD	4945	PASS	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	0.0060	<LOD	0.0006	<LOD	<LOD	33 <LOD
GGV-9937	512348	Delta Premium	Rh	%	0	4145	4034	8179	0.0014	<LOD	4547	PASS	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	0.0060	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	56 <LOD
GHA-9946	512348	Delta Premium	Rh	%	0	4029	4049	8078	0.0010	<LOD	5053	PASS	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	0.0049	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	29 <LOD
GHP-10074	512348	Delta Premium	Rh	%	0	4028	4067	8095	0.0020	<LOD	3862	PASS	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	0.0064	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	58 <LOD
GGH-9915	512348	Delta Premium	Rh	%	0	4007	4022	8029	0.0012	<LOD	4239	PASS	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	0.0049	<LOD	0.0006	<LOD	<LOD	75 <LOD
CTP-4383	512348	Delta Premium	Rh	%	0	4000	4078	8078	0.0013	<LOD	4003	PASS	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	0.0047	<LOD	0.0006	<LOD	<LOD	39 <LOD
ESR-6634	512348	Delta Premium	Rh	%	0	4090	4064	8154	0.0013	<LOD	4585	PASS	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	0.0059	<LOD	0.0005	<LOD	<LOD	57 <LOD
FOJ-8858	512348	Delta Premium	Rh	%	0	4064	4006	8070	0.0018	<LOD	4638	PASS	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	0.0053	<LOD	0.0005	<LOD	<LOD	48 <LOD
GTS-10321	512348	Delta Premium	Rh	%	0	4051	4036	8087	0.0019	<LOD	4996	PASS	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	0.0053	<LOD	0.0005	<LOD	<LOD	35 <LOD
GLE-10413	512348	Delta Premium	Rh	%	0	4038	4048	8086	0.0015	<LOD	4966	PASS	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	0.0067	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	27 <LOD
GIM-10126	512348	Delta Premium	Rh	%	0	4064	4011	8076	0.0016	<LOD	4750	PASS	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	0.0060	<LOD	0.0007	<LOD	<LOD	32 <LOD
FON-8870-FPG-9088	512348	Delta Premium	Rh	%	0	4024	4081	8104	0.0009	<LOD	4829	PASS	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	0.0046	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	43 <LOD
FUM-9384-9389	512348	Delta Premium	Rh	%	0	4054	4055	8109	0.0018	<LOD	4463	PASS	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	0.0065	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	38 <LOD
CKT-3608	512348	Delta Premium	Rh	%	0	4005	4064	8069	0.0018	<LOD	4604	PASS	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	0.0063	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	42 <LOD
FNC-8694-2 ÖLÇÜM	512348	Delta Premium	Rh	%	0	4040		4040	0.0016	<LOD	4732	PASS	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	0.0056	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	32 <LOD
FOK-8860	512348	Delta Premium	Rh	%	0	4020	4045	8065	0.0022	<LOD	4140	PASS	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	0.0083	<LOD	0.0008	<LOD	<LOD	30 <LOD
HBB-11309	512348	Delta Premium	Rh	%	0	4001	4033	8034	0.0012	<LOD	5192	PASS	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	0.0055	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	14 <LOD
FTH-9240	512348	Delta Premium	Rh	%	0	4006	4046	8052	0.0019	<LOD	5363	PASS	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	0.0053	<LOD	0.0005	<LOD	<LOD	35 <LOD
GJU-10349	512348	Delta Premium	Rh	%	0	4026	4040	8066	0.0016	<LOD	5126	PASS	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	0.0055	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	26 <LOD
GGJ-9974	512348	Delta Premium	Rh	%	0	4064	4055	8119	0.0024	<LOD	4985	PASS	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	0.0055	<LOD	0.0005	<LOD	<LOD	27 <LOD
FSZ-9222	512348	Delta Premium	Rh	%	0	4051	4051	8102	0.0021	<LOD	4737	PASS	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	0.0063	<LOD	0.0005	<LOD	<LOD	31 <LOD
GJL-10301	512348	Delta Premium	Rh	%	0	4035	4011	8046	0.0019	<LOD	4923	PASS	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	0.0070	<LOD	0.0005	<LOD	<LOD	35 <LOD
GTP-10309	512348	Delta Premium	Rh	%	0	4052	4025	8077	0.0019	<LOD	5200	PASS	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	0.0056	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	33 <LOD

Tablo 5: Çanak Çömleklerin **Portable X-Ray Fluorescence Spectrometry (P-XRF)** Elemental Kimyasal Analiz Sonuçları (1).

Mn	Fe	Co	Ni	Cu	Zn	As	Se	Rb	Sr	Y	Zr	Nb	Elapsed Time Total	Ti	Mg	Al	Si	P	S	K	Ca	V	Cr	Mode	Elapsed Time 1	Elapsed Time 2
0.0737	59857	<LOD	0.0026	<LOD	0.0070	0.0044	<LOD	0.0104	480	0.0021	0.0207	0.0017	10425	0.5072	2.04	9.77	26,96	0.3265	<LOD	16805	2.2840	0.0562	0.0083	Geochem	5069	5356
0.0496	63441	<LOD	0.0044	<LOD	0.0065	0.0041	<LOD	0.0087	445	0.0019	0.0218	0.0023	9754	0.5305	1.74	10.28	27,53	0.1550	<LOD	17813	1.3087	0.0593	0.0160	Geochem	4815	4939
0.1943	66960	<LOD	0.0029	<LOD	0.0093	0.0017	<LOD	0.0090	430	0.0019	0.0221	0.0025	10369	0.5484	1.91	8.51	25,82	0.4329	<LOD	25661	2.4835	0.0510	0.0079	Geochem	4987	5383
0.0426	61849	<LOD	<LOD	<LOD	0.0077	0.0044	<LOD	0.0104	349	0.0016	0.0181	0.0023	10182	0.4734	1.79	9.58	26,42	0.1330	<LOD	24851	0.8099	0.0493	0.0109	Geochem	4984	5198
0.1083	59947	<LOD	0.0048	0.0023	0.0086	0.0053	<LOD	0.0117	461	0.0016	0.0245	0.0023	10277	0.5204	2.59	10.89	29,07	0.2075	<LOD	23991	1.7238	0.0607	0.0172	Geochem	4949	5328
0.0519	44596	<LOD	0.0058	0.0013	0.0065	0.0037	<LOD	0.0119	255	0.0020	0.0237	0.0023	10217	0.4575	1.80	8.67	29,73	0.0627	<LOD	28566	0.6313	0.0421	0.0224	Geochem	5065	5151
0.0703	66393	<LOD	0.0030	<LOD	0.0091	0.0030	<LOD	0.0105	403	0.0020	0.0229	0.0025	10680	0.5904	2.02	9.38	26,5	0.1970	0.0566	27309	2.1909	0.0529	0.0108	Geochem	5055	5625
0.3664	57516	<LOD	0.0111	0.0020	0.0158	0.0038	<LOD	0.0136	187	0.0036	0.0243	0.0028	10301	0.5417	2.41	9.74	28,85	0.3575	<LOD	23697	3.9634	0.0442	0.0252	Geochem	4977	5324
0.0844	53767	<LOD	0.0031	<LOD	0.0083	0.0022	<LOD	0.0104	387	0.0023	0.0203	0.0017	9916	0.4629	2.03	9.31	27,97	0.0967	<LOD	16436	2.3440	0.0410	0.0170	Geochem	4831	5085
0.0488	55413	<LOD	0.0129	0.0025	0.0928	0.0005	<LOD	0.0149	143	0.0039	0.0189	0.0032	10240	0.5647	2.89	10.55	31,43	0.2822	<LOD	23991	7.4190	0.0386	0.0362	Geochem	4764	5477
0.1194	54166	<LOD	0.0111	0.0025	0.0205	0.0061	<LOD	0.0121	231	0.0028	0.0157	0.0023	10426	0.4517	2.99	8.58	25,04	0.0524	0.1117	22185	12.4318	0.0525	0.0279	Geochem	4720	5707
0.0368	58172	<LOD	0.0153	0.0039	0.0133	0.0011	<LOD	0.0142	215	0.0030	0.0171	0.0027	10302	0.4893	3.42	10.17	30,28	<LOD	<LOD	22663	7.3108	0.0288	0.0387	Geochem	4749	5554
0.1293	52201	<LOD	0.0096	<LOD	0.0162	0.0017	<LOD	0.0120	268	0.0028	0.0181	0.0024	10531	0.4659	2.75	8.83	25,36	0.0653	<LOD	16551	9.5257	0.0346	0.0242	Geochem	4949	5583
0.0777	53227	<LOD	0.0074	<LOD	0.0135	0.0014	<LOD	0.0133	344	0.0026	0.0199	0.0025	10185	0.4543	2.29	9.90	28,61	<LOD	<LOD	20216	4.7876	0.0294	0.0270	Geochem	4881	5304
0.1030	53515	<LOD	0.0048	0.0016	0.0079	0.0012	<LOD	0.0121	445	0.0024	0.0307	0.0023	9913	0.5005	2.25	9.02	26,02	0.4283	<LOD	19836	4.1638	0.0854	0.0205	Geochem	4849	5064
0.0739	62744	<LOD	0.0028	<LOD	0.0082	0.0018	<LOD	0.0093	399	0.0020	0.0202	0.0020	10249	0.5024	2.66	10.56	27	0.0173	<LOD	19079	1.1843	0.0471	0.0100	Geochem	5041	5209
0.0833	62104	<LOD	0.0138	0.0028	0.0124	0.0031	<LOD	0.0155	112	0.0036	0.0270	0.0035	10108	0.5741	2.24	10.51	30,2	<LOD	<LOD	25061	0.0136	0.0316	0.0283	Geochem	4951	5157
0.0741	51575	<LOD	0.0067	0.0013	0.0138	0.0017	<LOD	0.0126	295	0.0026	0.0181	0.0020	10404	0.4709	2.61	9.60	27,55	<LOD	<LOD	19715	4.1266	0.0364	0.0122	Geochem	4979	5425
0.2546	66155	<LOD	0.0032	<LOD	0.0085	0.0010	<LOD	0.0100	444	0.0024	0.0214	0.0020	10569	0.5256	2.27	10.00	26,91	0.7665	0.0511	49835	2.8066	0.0597	0.0143	Geochem	4984	5585
0.1432	54006	<LOD	0.0089	<LOD	0.0113	0.0017	<LOD	0.0131	268	0.0032	0.0190	0.0027	9864	0.5033	2.63	9.94	28,7	0.0754	<LOD	19704	4.4509	0.0343	0.0204	Geochem	4738	5126
0.1137	66555	<LOD	0.0248	0.0016	0.0136	0.0058	<LOD	0.0161	448	0.0034	0.0177	0.0028	4707	0.4744	3.33	9.49	24,93	0.0836	<LOD	21530	5.1893	0.0624	0.0485	Geochem	4707	
0.0945	78315	<LOD	0.0104	0.0018	0.0131	0.0033	<LOD	0.0163	299	0.0038	0.0225	0.0030	10927	0.4698	3.34	12.09	26,05	0.3219	<LOD	41186	4.1026	0.0358	0.0214	Geochem	5004	5923
0.1683	61564	<LOD	0.0263	<LOD	0.0092	0.0073	<LOD	0.0087	211	0.0019	0.0144	0.0018	9858	0.4317	2.75	7.03	25,43	0.5103	<LOD	20266	3.3943	0.0413	0.0432	Geochem	4718	5140
0.0548	35408	<LOD	0.0048	<LOD	0.0052	0.0010	<LOD	0.0118	301	0.0021	0.0256	0.0024	9451	0.3796	2.04	9.03	27,71	<LOD	<LOD	19142	1.5452	0.0336	0.0305	Geochem	4692	4759
0.0813	62304	<LOD	0.0022	<LOD	0.0078	0.0038	<LOD	0.0102	366	0.0022	0.0220	0.0019	9876	0.5760	2.00	10.02	26,47	0.1057	<LOD	21404	0.9576	0.0530	0.0150	Geochem	4835	5041
0.2364	48021	<LOD	0.0123	0.0026	0.0110	0.0038	<LOD	0.0147	404	0.0035	0.0187	0.0027	10667	0.4036	2.22	5.92	18,28	0.8018	0.0555	13854	15.8580	0.0461	0.0268	Geochem	4825	5842
0.0858	66284	<LOD	0.0037	<LOD	0.0080	0.0031	<LOD	0.0101	439	0.0023	0.0206	0.0021	9836	0.5727	1.80	10.64	29,04	0.1435	<LOD	21808	1.3813	0.0553	0.0093	Geochem	4798	5038
0.0708	61517	<LOD	0.0044	<LOD	0.0072	0.0031	<LOD	0.0120	404	0.0023	0.0241	0.0029	9942	0.5610	2.07	10.51	27,96	0.1060	<LOD	21514	1.0074	0.0494	0.0214	Geochem	4860	5082
0.0760	57546	<LOD	0.0033	<LOD	0.0073	0.0027	<LOD	0.0097	412	0.0017	0.0221	0.0019	10289	0.4863	2.02	10.42	25,4	0.0865	<LOD	24360	1.1657	0.0502	0.0090	Geochem	5021	5268

Tablo 6: Çanak Çömleklerin **Portable X-Ray Fluorescence Spectrometry (P-XRF)** Elemental Kimyasal Analiz Sonuçları (2).

Field 1	Mode	Elapsed Time 1	Elapsed Time 2	SN	Model	Tube Anode	Unit	LOD Sigma	Au Karat	Ambient Pressure	LBP Result	Best Match Number
HBN-1315-BRONZ METAL OBJE-1	Alloy Plus	6163	6038	512348	Delta Premium	Rh	%	30000		1008		0
HBN-1315-BRONZ METAL OBJE-2	Alloy Plus	6078	6034	512348	Delta Premium	Rh	%	30000		1008		0
FRT-2 ÖLÇÜM	Alloy Plus	6075	6060	512348	Delta Premium	Rh	%	30000		1008		0
FRT-İKİNCİ PARÇA ÖLÇÜM-1	Alloy Plus	6067	6065	512348	Delta Premium	Rh	%	30000		1008		0
GZI-1304-OK UCU-1	Alloy Plus	4425	3907	512348	Delta Premium	Rh	%	30000		1008		0

Collimated	Basename	2nd Match Number	Live Time 1	Live Time 2	Live Time Total	Elapsed Time Total	Ti	Mg	Al	Si	P	S	K	Ca	V	Cr
Yes	Cu		0	847	234	1081	12200	<LOD	<LOD	<LOD	8,26	0.2147	<LOD		0.2628	0.0531
Yes	Cu		0	851	327	1179	12111	0.2805	<LOD	4.39	26,94	<LOD	1.7052		0.2646	<LOD
Yes	Cu		0	846	233	1079	12134	<LOD	<LOD	<LOD	28,16	<LOD	0.3172		0.0988	0.0451
Yes	Cu		0	844	233	1077	12132	<LOD	<LOD	<LOD	31,09	0.6641	0.5491		0.1307	<LOD
No	Cu		0	3035	3072	6107	8332	0.1184	<LOD	3.41	22.37	0.1764	1.6451		0.0997	0.0130

Mo	Pd	Ag	Cd	Sn	Sb	Hf	Ta	W	Re	Hg	Pb	Bi	Mn	Fe	Co	Ni	Cu	Zn	Zr	Nb
<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD		47113	<LOD	<LOD	2815	<LOD	0.1206	86.10	<LOD	<LOD	<LOD
<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD		5030	<LOD	<LOD	26938	<LOD	<LOD	63.22	<LOD	<LOD	<LOD
<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD		5139	<LOD	<LOD	3656	<LOD	<LOD	70.50	<LOD	<LOD	<LOD
<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD		1409	<LOD	<LOD	10748	<LOD	<LOD	66.35	<LOD	<LOD	<LOD
<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	0.1501	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD		2144	<LOD	<LOD	10187	<LOD	0.0371	70.74	<LOD	<LOD	<LOD

Tablo 7: Bayraklı Höyüğü (Eski Symrna) Erken Tunç Çağı'na Ait Metal Objelerin **Portable X-Ray Fluorescence Spectrometry (P-XRF)** Elemental Kimyasal Analiz Sonuçları.

Örnek no/%	Mg	Al	Si	K	Ca	Fe	LE	Total
CLD-3823	2,04	9,77	26,96	1,68	2,284	5,986	50,2	98,9202
FTG-9261	1,74	10,28	27,53	1,781	1,3084	6,344	50,11	99,0941
GTL-10298-10303	1,91	8,51	25,82	2,566	2,4835	6,696	50,68	98,6656
HBJ-11314	1,79	9,5	26,42	2,485	0,8099	6,185	51,92	99,1899
FTG-9252	2,59	10,8	29,07	3,399	1,7238	5,995	46,29	98,9576
HBB-11338	1,8	8,67	29,73	2,857	0,6313	4,46	51,13	99,2775
GYU-11140	2,02	9,38	26,05	2,731	2,1909	6,639	49,45	98,9111
GGV-9937	2,41	9,74	28,85	2,37	3,9634	5,757	45,47	98,5547
GHA-9946	2,03	9,31	27,97	1,644	2,344	5,377	50,53	99,2043
GHP-10074	2,89	10,55	31,43	2,399	7,419	5,541	38,62	98,8494
GGH-9915	2,99	8,58	25,04	2,218	12,4318	5,417	42,39	99,0669
CTP-4383	3,42	10,1	30,28	2,266	7,3108	5,817	40,43	99,2943
ESR-6634	2,75	8,8	25,36	1,655	9,5257	5,22	45,85	99,1909
FOJ-8858	2,29	9,9	28,61	2,022	4,7876	5,323	46,38	99,3119
GTS-10321	2,25	9,02	26,02	1,984	4,1638	5,352	49,96	98,7489
GLE-10413	2,66	10,56	27	1,908	1,1843	6,274	49,66	99,2466
GIM-10126	2,24	10,51	30,2	2,506	0,0136	6,21	47,5	99,1801
FON-8870-FPG-9088	2,61	9,6	27,55	1,972	4,1266	5,158	48,29	99,30,56
FUM-9384-9389	2,27	10,00	26,91	4,984	2,8066	6,616	44,63	98,2156
CKT-3608	2,63	9,94	28,7	1,97	4,4509	5,401	46,04	99,1319
FNC-8694- 2 ÖLÇÜM	3,33	9,49	24,93	2,153	5,1893	6,656	47,32	99,0678
FOK-8860	3,34	12,09	26,05	4,119	4,1026	7,832	41,4	98,9327
HBB-11309	2,75	7,03	25,43	2,027	3,3943	6,156	51,92	98,7073
FTH-9240	2,04	9,03	27,71	1,914	1,55452	3,541	53,63	99,4102
GJU-10349	2	10,02	26,47	2,14	0,9576	6,23	51,26	99,0784
GGJ-9974	2,22	5,92	18,28	1,385	15,858	4,802	49,85	98,3155
FSZ-9222	1,8	10,64	29,04	2,181	1,3813	6,628	47,37	99,0405
GJL-10301	2,07	10,51	27,96	2,151	1,0074	6,152	49,23	99,0805
GTP-10309	2,02	10,42	25,4	2,436	1,1657	5,755	52	99,1963

Tablo 8: Bayraklı Höyüğü (Eski Symrna) Erken Tunç Çağı'na Ait Çanak Çömleklerin **Portable X-Ray Fluorescence Spectrometry (P-XRF)** Elemental Kimyasal Analiz Sonuçları.

Örnek no/%	HBN-1315	HBN-1315	FRT-1.PARÇA	FRT-2.PARÇA	GZI-1304
Cu	86,1	63,22	70,5	66,35	70,7
Pb	4,71	0,503	0,514	0,141	0,21
Si	8,26	26,94	28,16	31,09	22,4
Fe	0,28	2,69	0,37	1,07	0,19
Al	<LOD*	4,39	<LOD	<LOD	3,41
V	0,263	0,265	0,099	0,131	0,10
Cr	0,053	<LOD	0,045	<LOD	0,01
Ni	0,121	<LOD	<LOD	<LOD	0,04
Ti	<LOD	0,281	<LOD	<LOD	0,12
P	0,215	<LOD	<LOD	0,664	0,18
S	<LOD	1,705	0,317	0,549	1,65
Sn	<LOD	<LOD	<LOD	<LOD	0,15

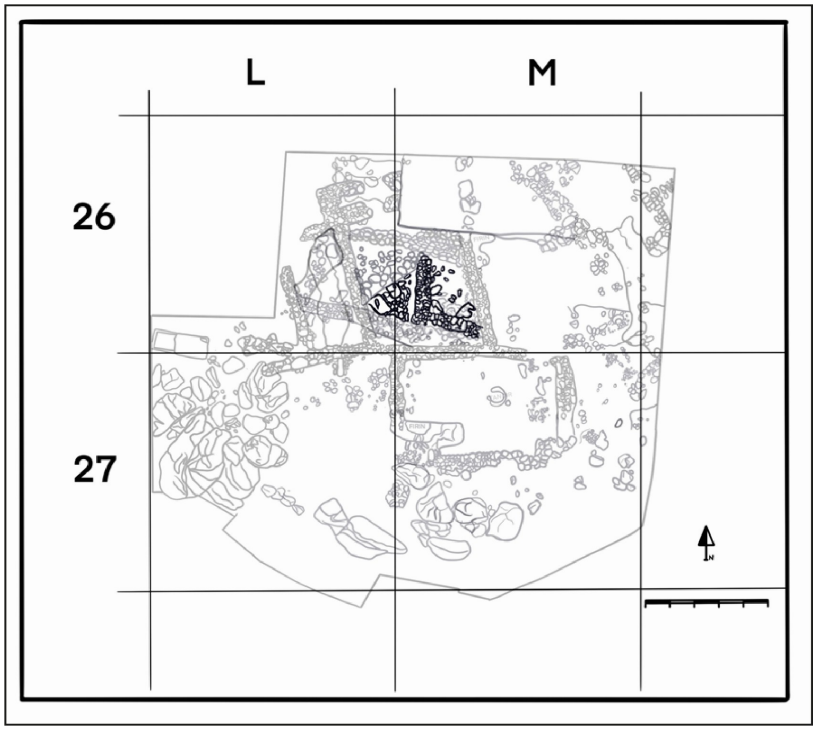
*The Limits of Detection (LOD)

Tablo 9: Bayraklı Höyüğü (Eski Symrna) Erken Tunç Çağı'na Ait Metal Objelerin **Portable X-Ray Fluorescence Spectrometry (P-XRF)** Elemental Kimyasal Analiz Sonuçları.

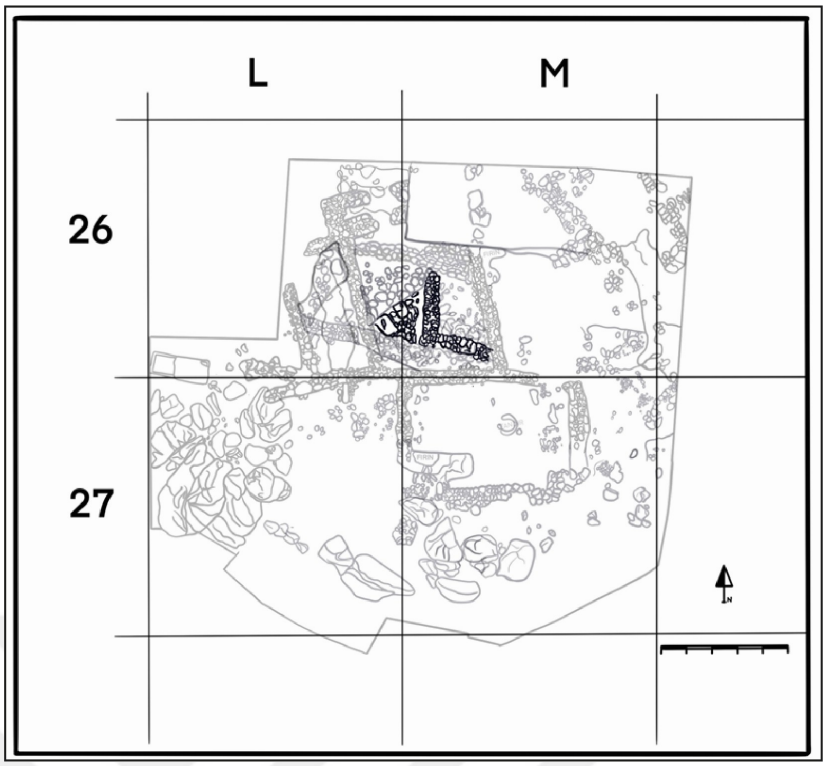
ÇİZİMLER

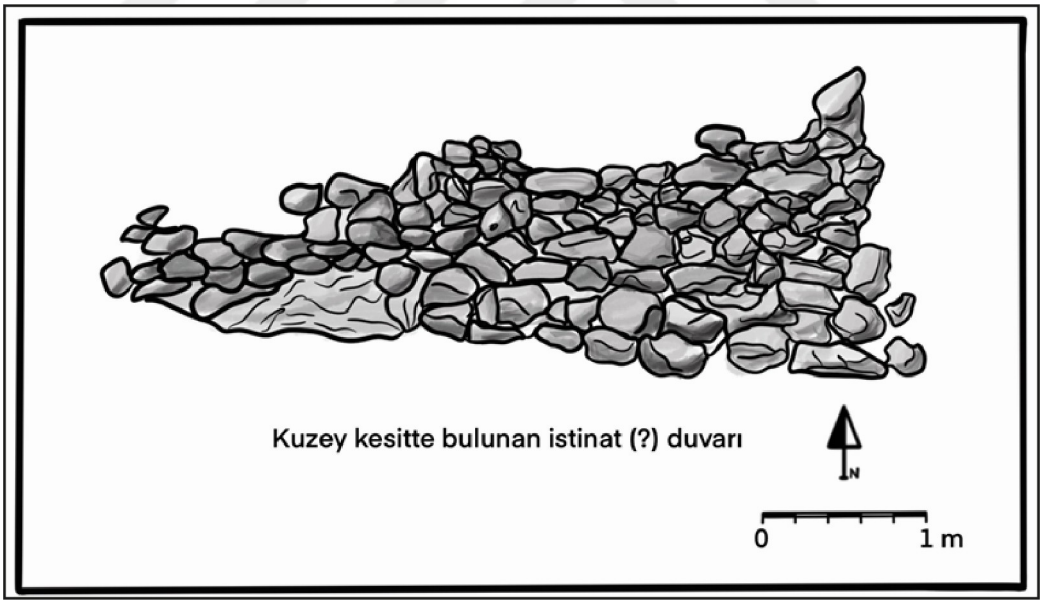
Çizim 1: Bayraklı Höyüğü Batı Açmaları Erken Tunç Çağı Mimari Tabakaları

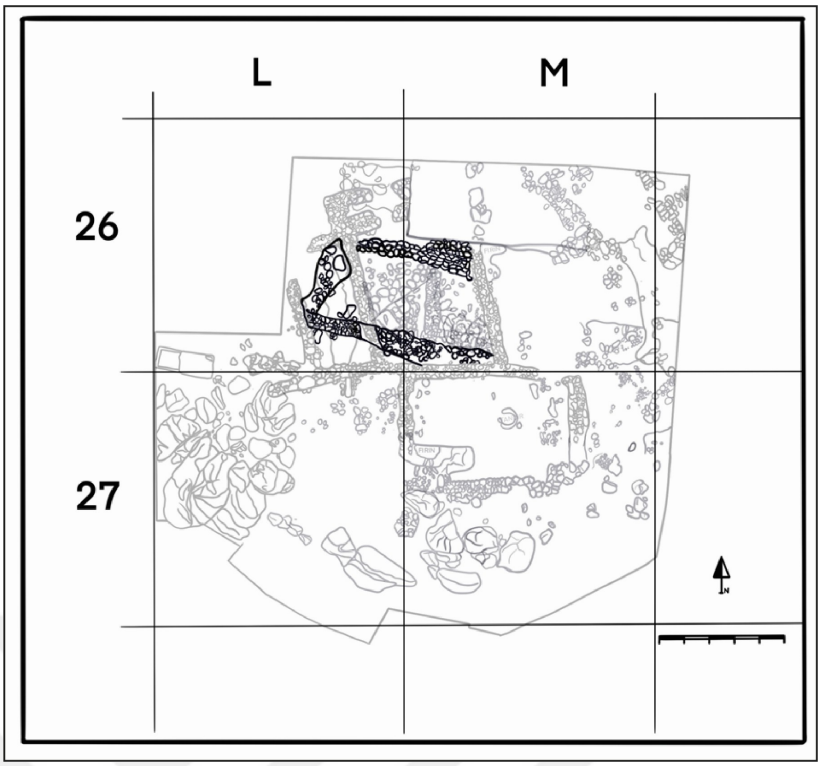
Çizim 2: Bayraklı Höyüğü VI. Tabaka Mimari Tabakası

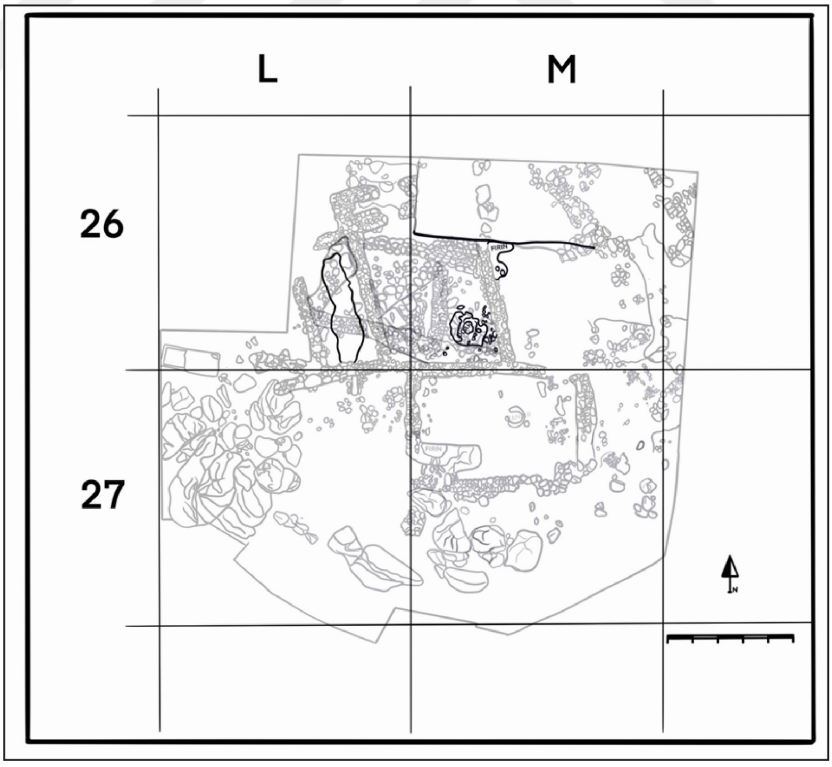
Çizim 3: Bayraklı Höyüğü V. Tabaka Mimari Tabakası

Çizim 4: 3 No'lu Mekanın Kuzey Kesitinde Yer Alan İstinat (?) Duvarı

Çizim 5: Bayraklı Höyüğü III. Tabaka Mimari Tabakası

Çizim 6: Bayraklı Höyüğü II. Tabaka Mimari Tabakası

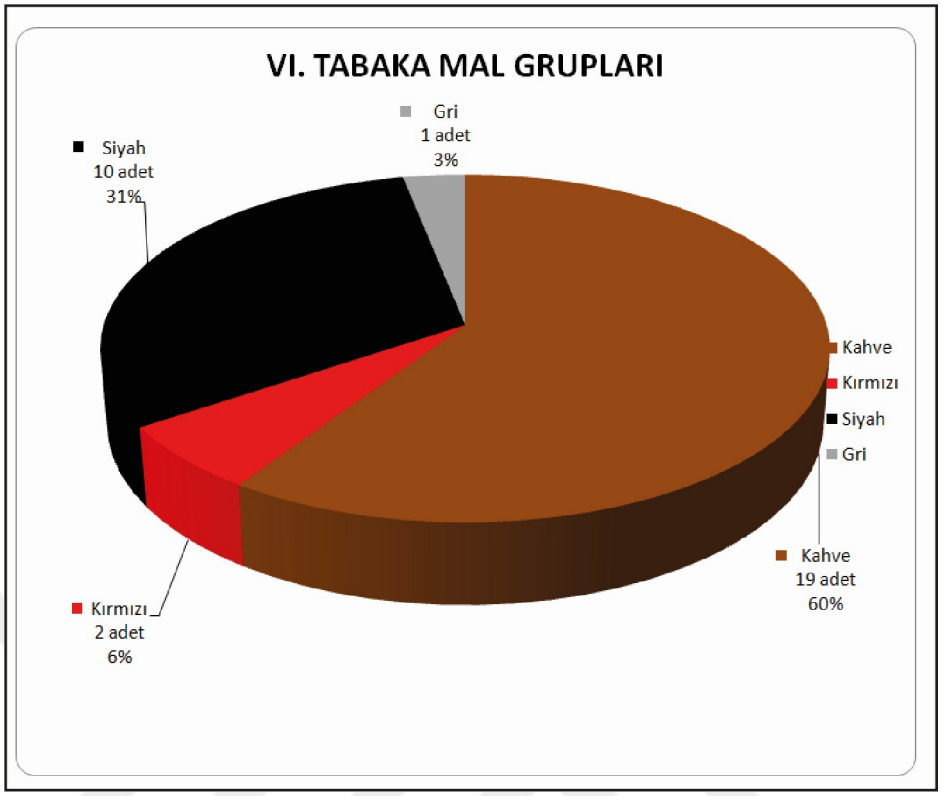

Çizim 7: 2 No'lu Mekanın Doğu Duvarının Doğu Yüzü

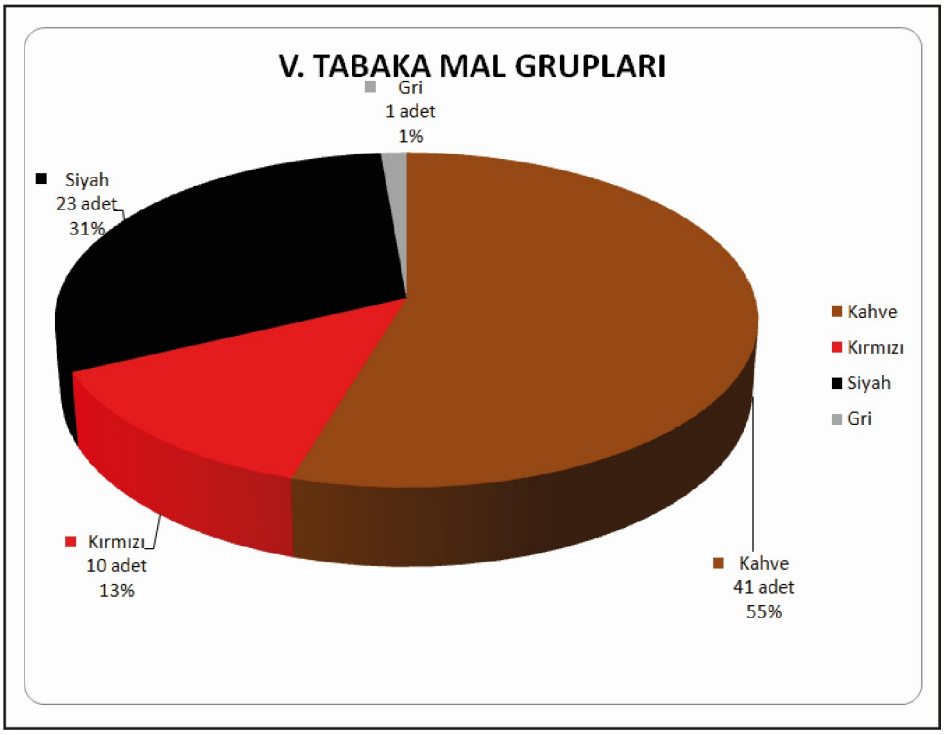

Çizim 8: Bayraklı Höyüğü I. Tabaka Mimari Tabakası

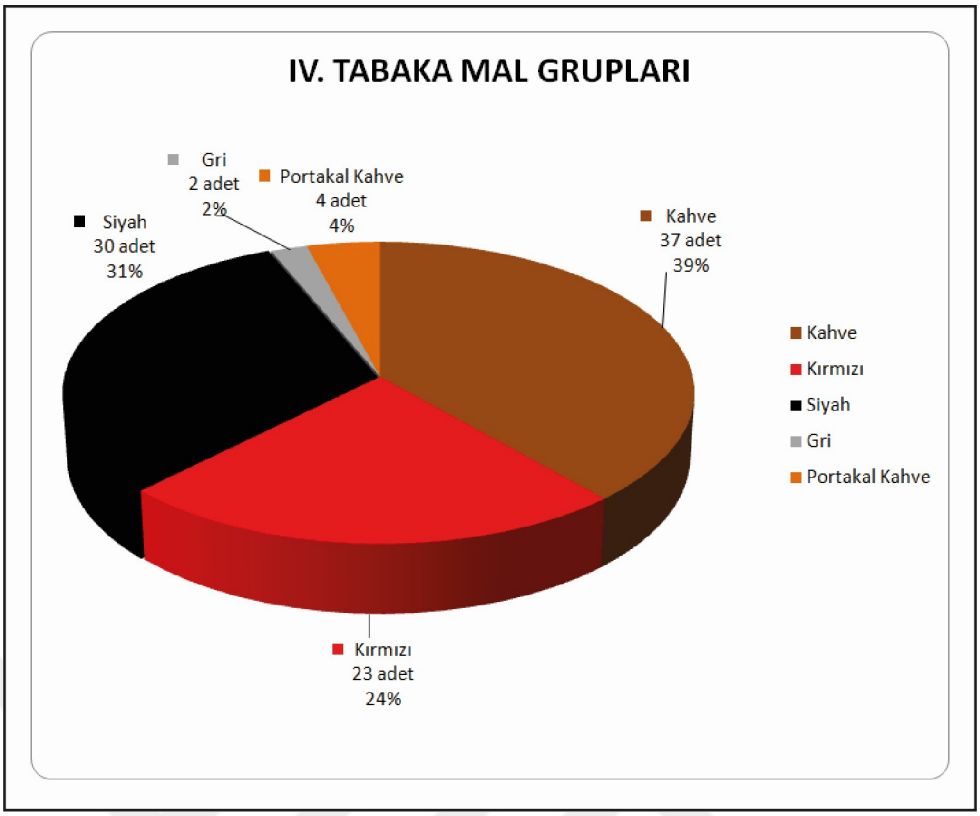
GRAFİKLER

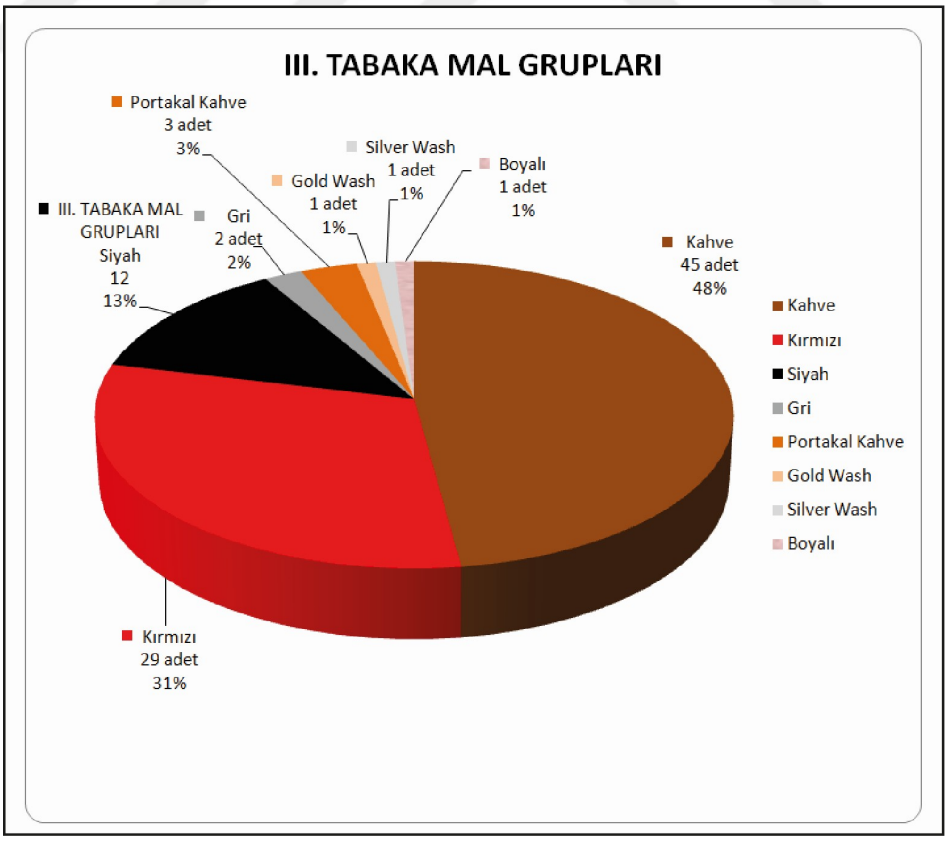
Grafik 1: VI. Tabaka Mal Grupları

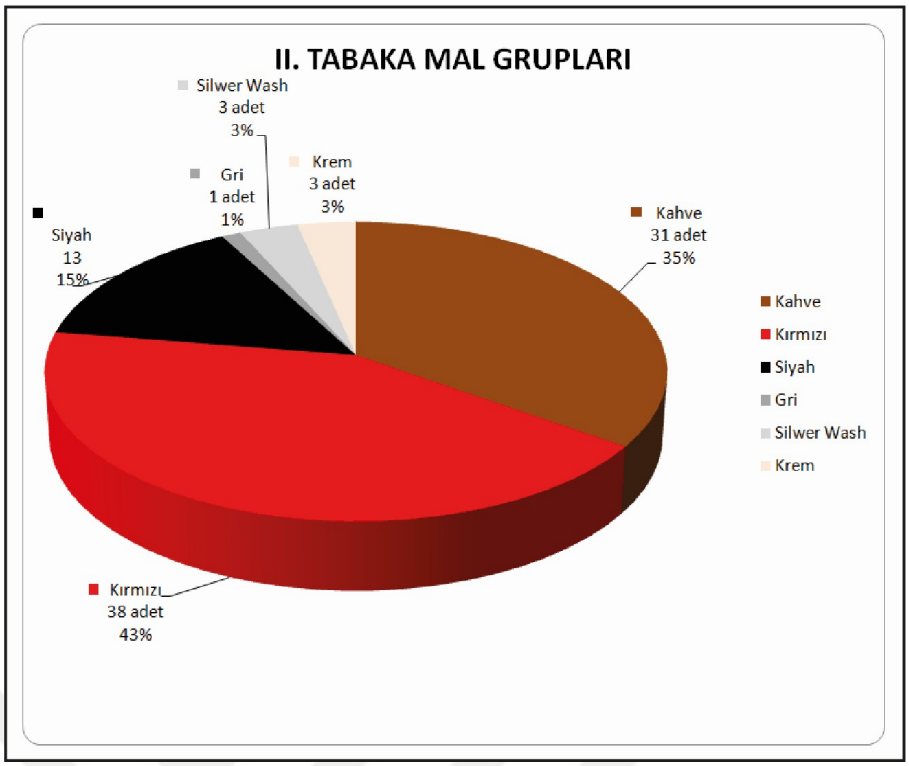
Grafik 2: V. Tabaka Mal Grupları

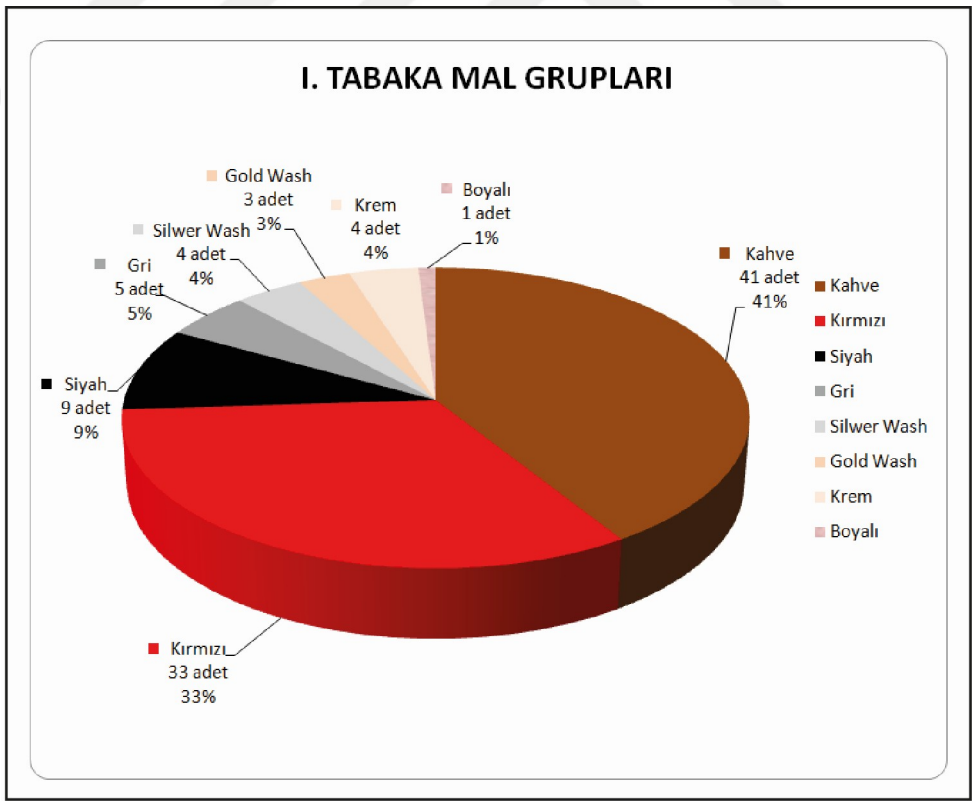
Grafik 3: IV. Tabaka Mal Grupları

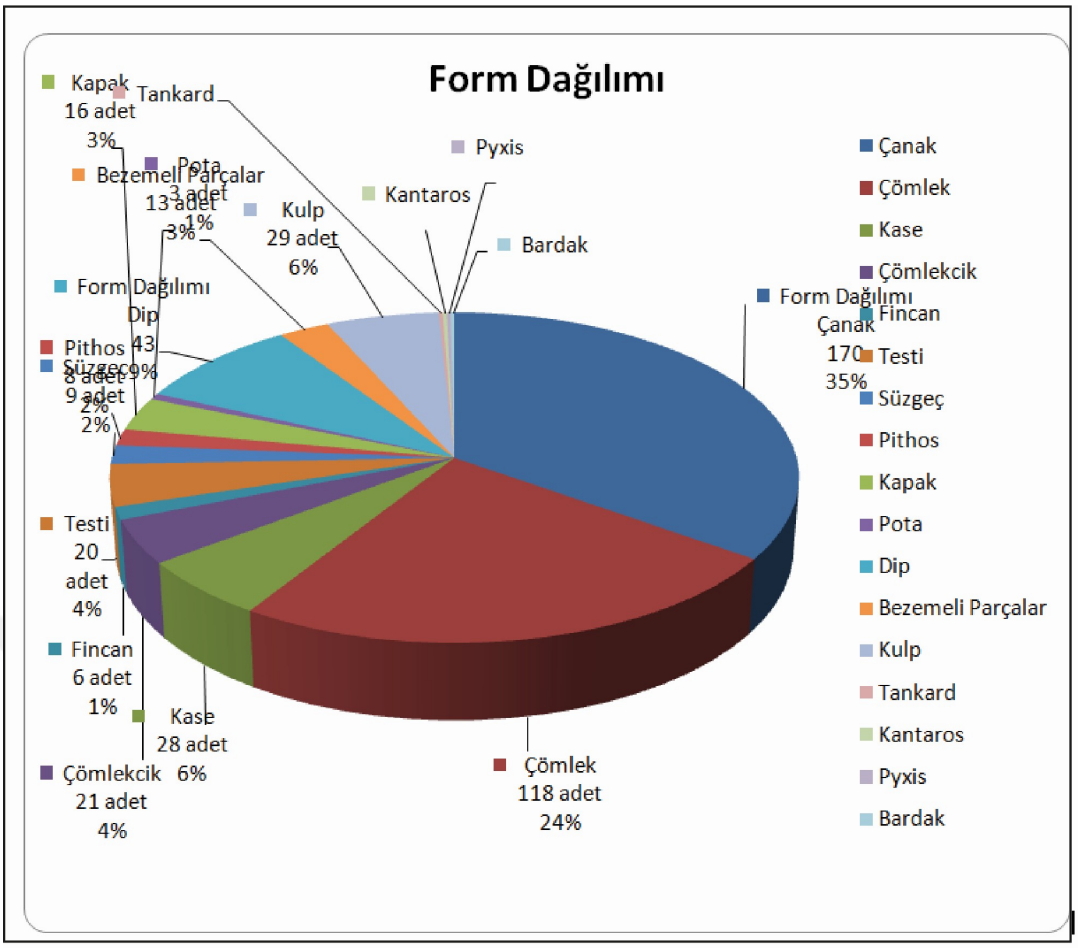
Grafik 4: III. Tabaka Mal Grupları

Grafik 5: II. Tabaka Mal Grupları

Grafik 6: I. Tabaka Mal Grupları

Grafik 7: Bayraklı Höyüğü'nde Görülen Kap Formlarının Yoğunlukları

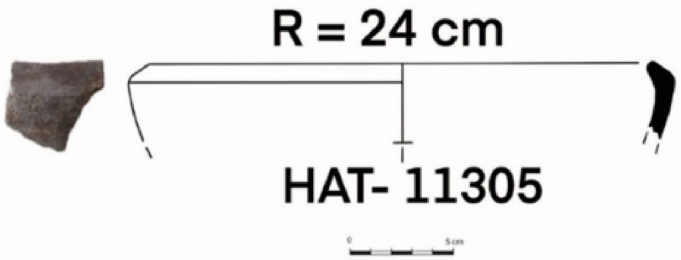
LEVHALAR

VI. TABAKA KERAMİK FORMLARI **LEVHA 1**

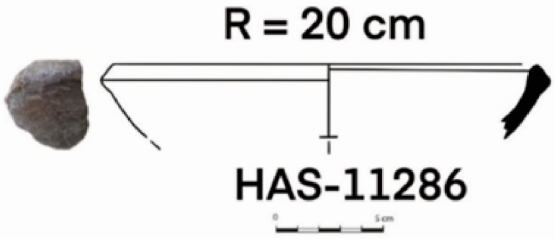
Çanaklar

Omurgalı Çanaklar

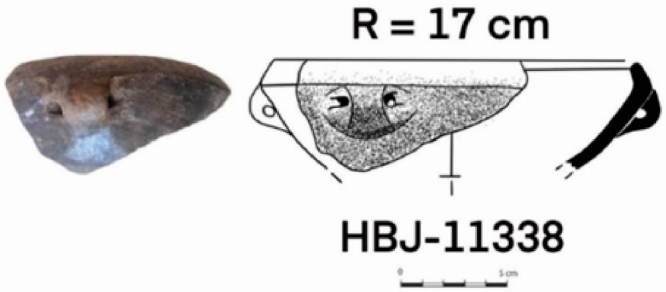
Tip 1

1

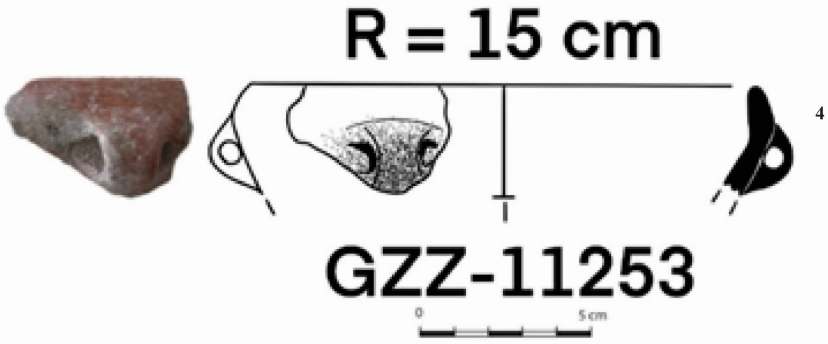

2

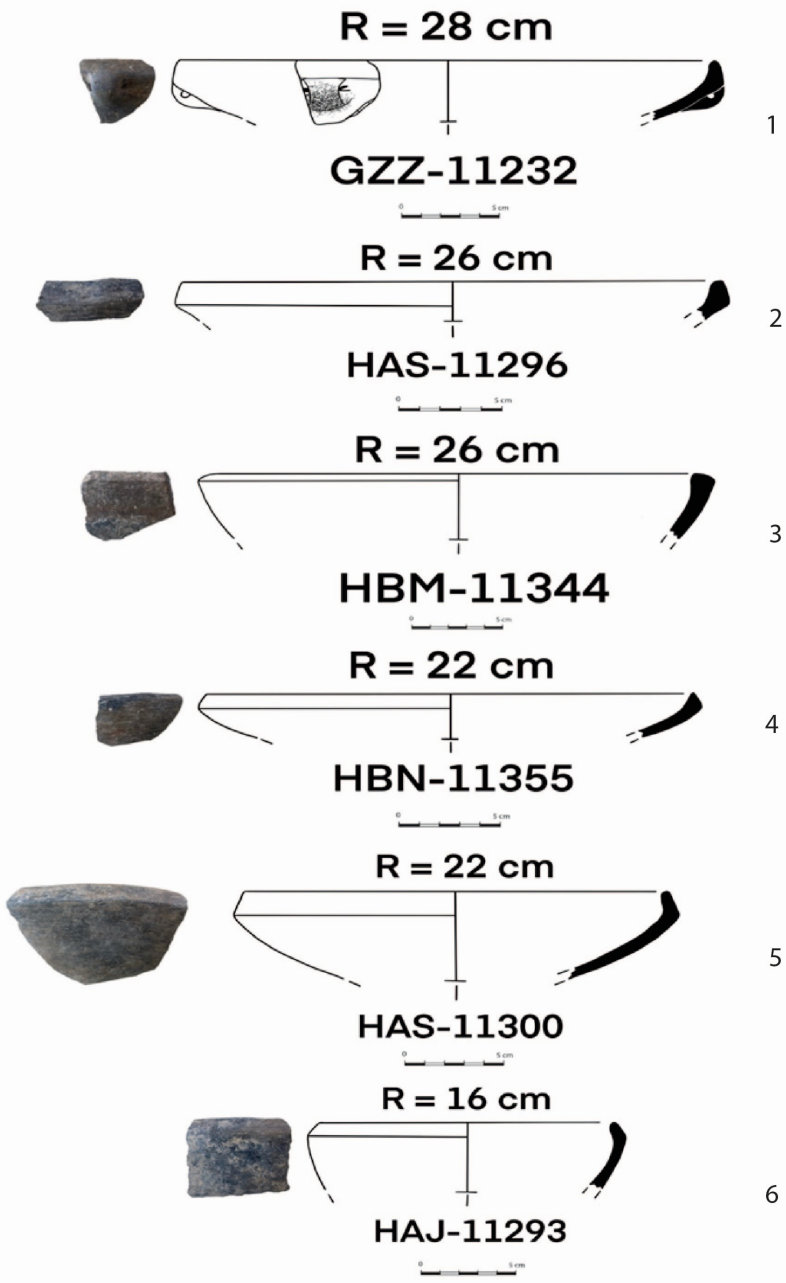
3

Tip 2

4

Tip 3

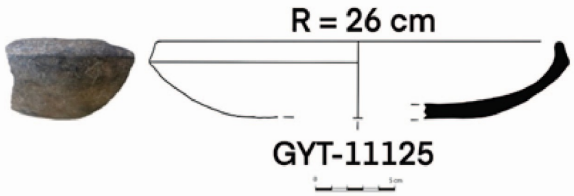

R = 28 cm
GZZ-11232
1
R = 26 cm
HAS-11296
2
R = 26 cm
HBM-11344
3
R = 22 cm
HBN-11355
4
R = 22 cm
HAS-11300
5
R = 16 cm
HAJ-11293
6

V. TABAKA KERAMİK FORMLARI

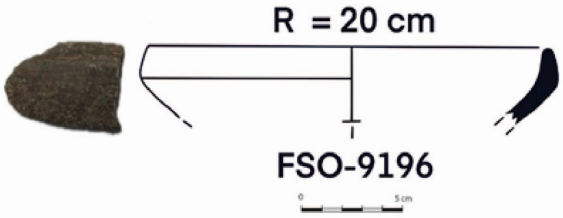
LEVHA 3

Çanaklar

Omurgalı Çanaklar

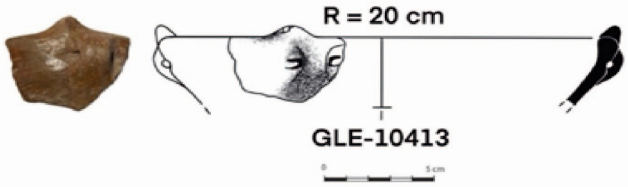

1

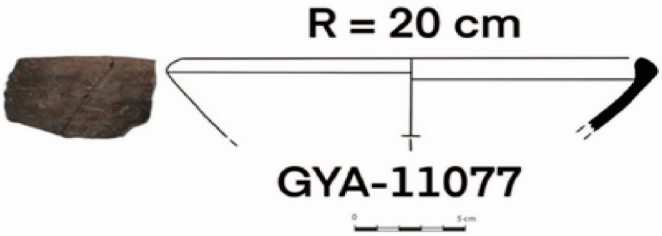

2

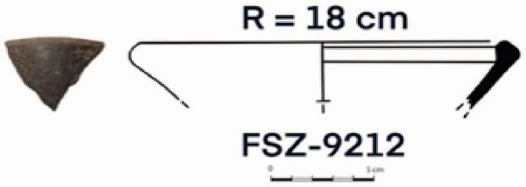
Tip 1

3

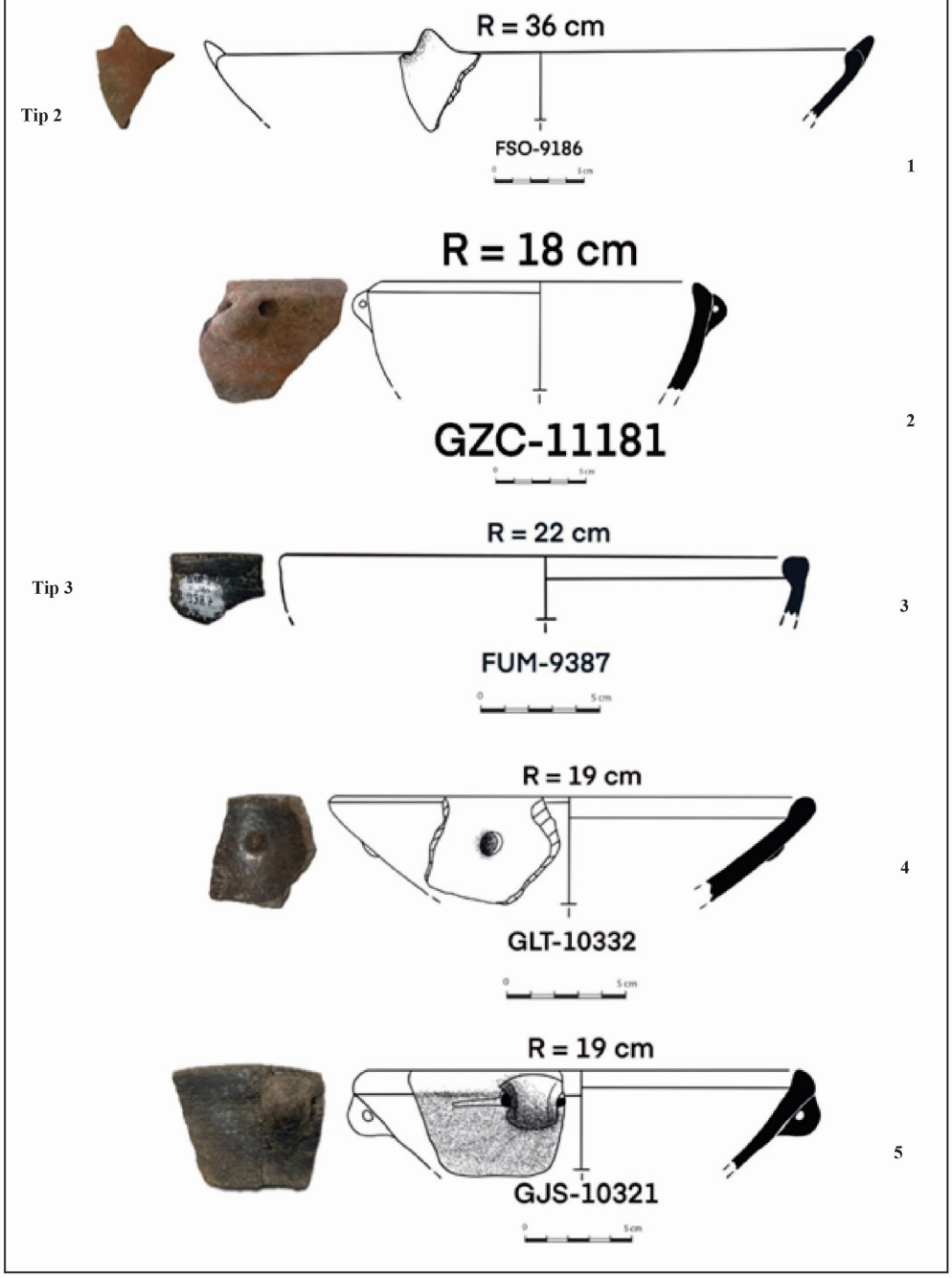
4

5

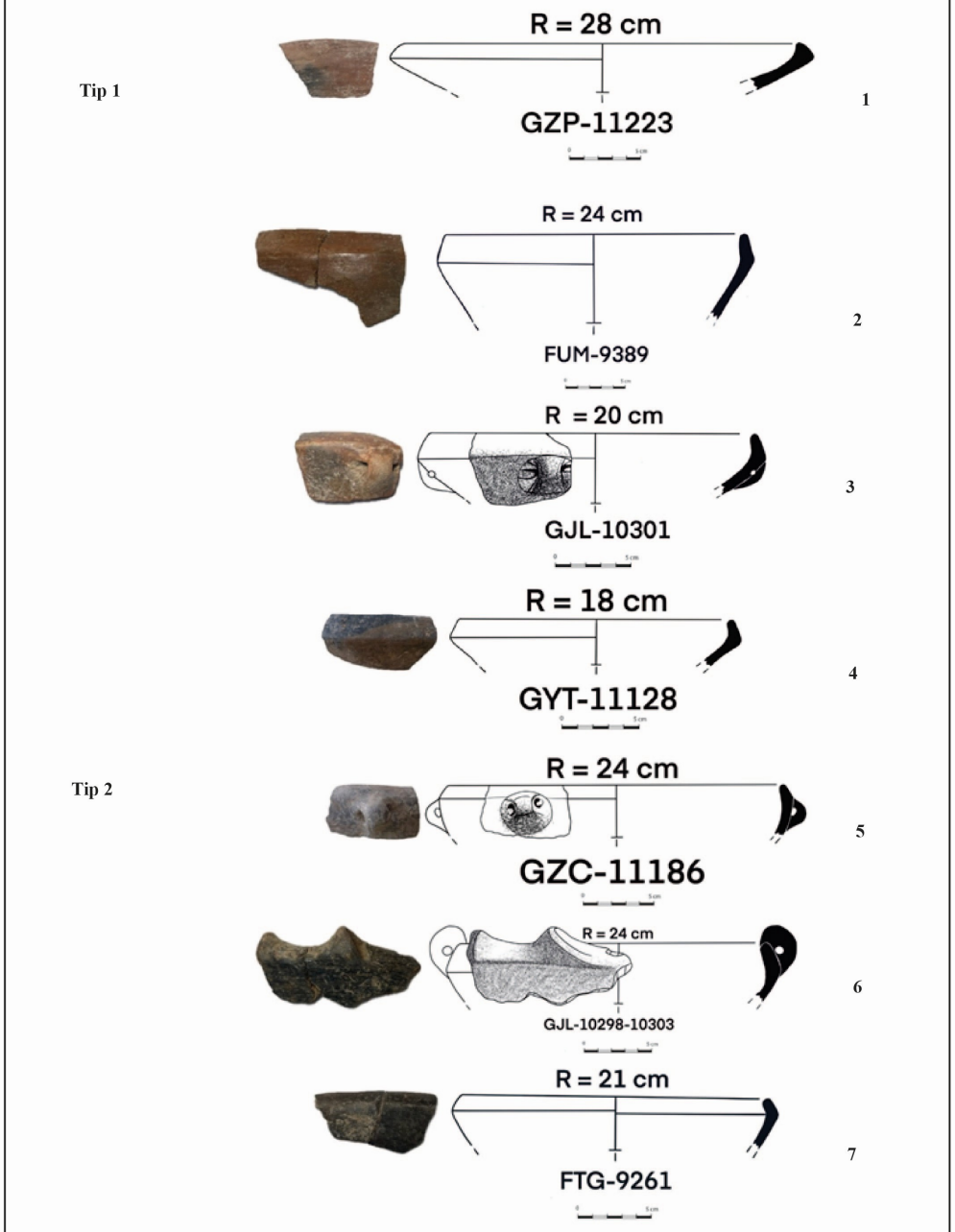
V. TABAKA KERAMİK FORMLARI

LEVHA 4

V. TABAKA KERAMİK FORMLARI

LEVHA 5

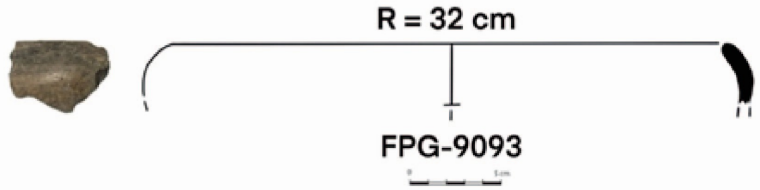
IV. TABAKA KERAMİK FORMLARI

LEVHA 6

Çanaklar

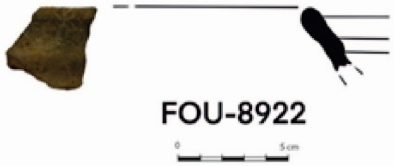
Omurgalı Çanaklar

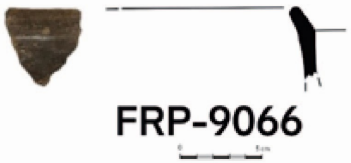
Tip 1

1

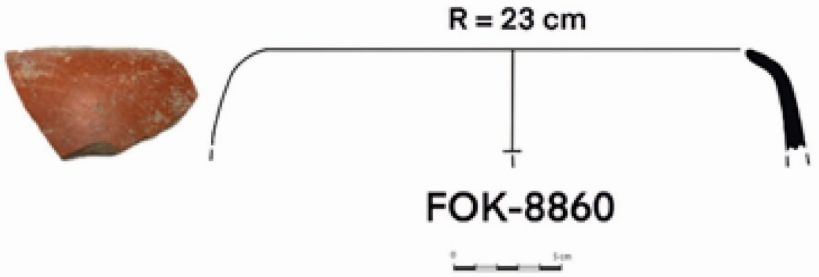
2

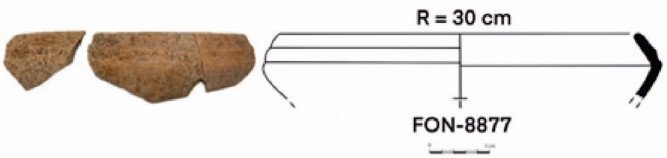
3

Tip 2

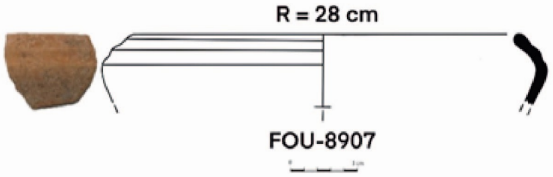

4

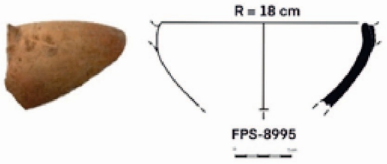
Tip 3

5

6

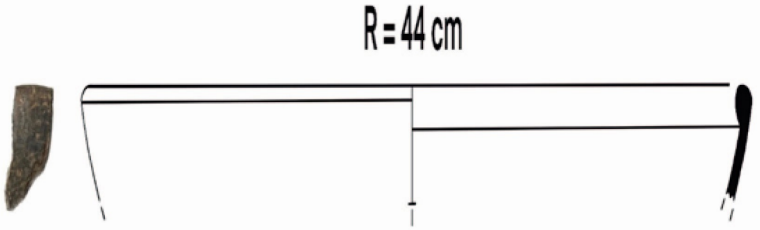
7

IV. TABAKA KERAMİK FORMLARI

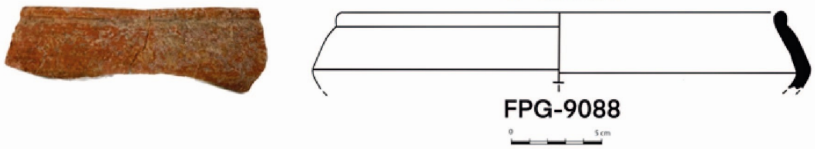
LEVHA 7

Çanaklar

Omurgalı Çanaklar

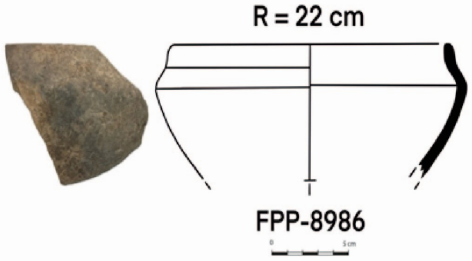

1

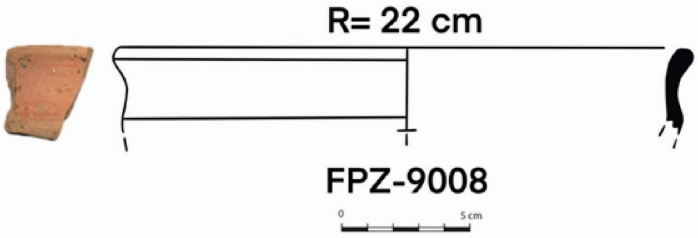
2

Tip 1

3

Tip 2

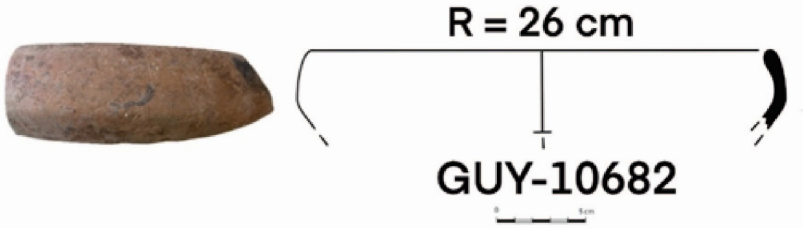

4

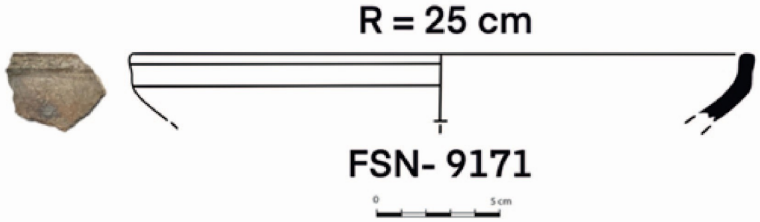
IV. TABAKA KERAMİK FORMLARI

LEVHA 8

Tip 1

1

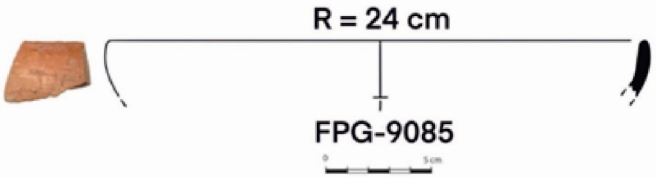

2

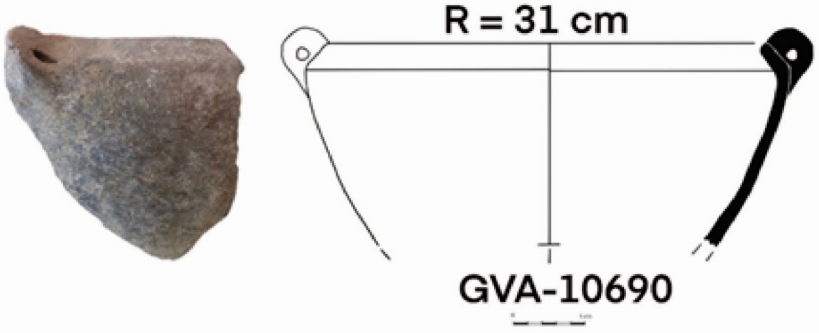
3

Tip 2

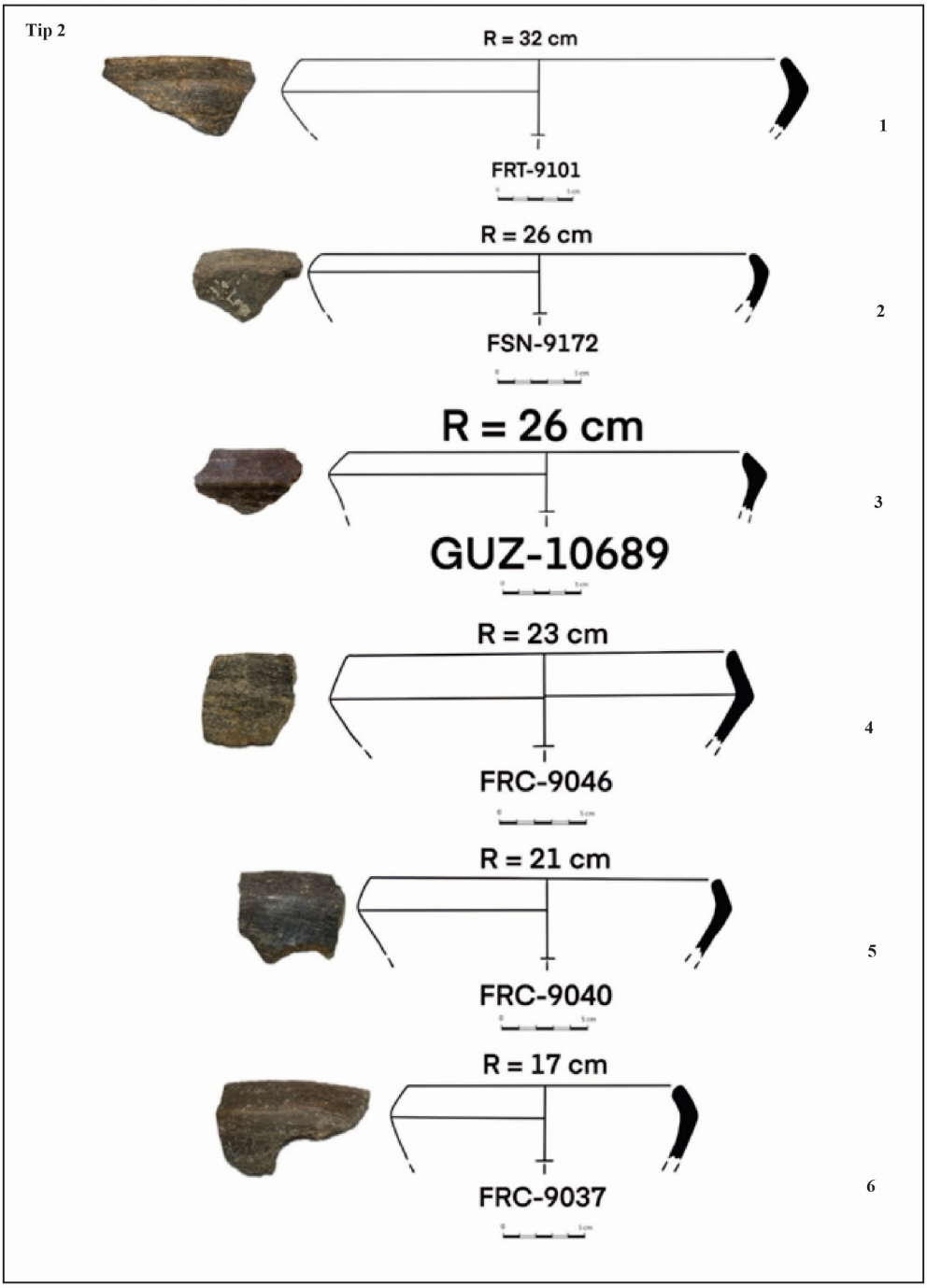
4

Tip 1

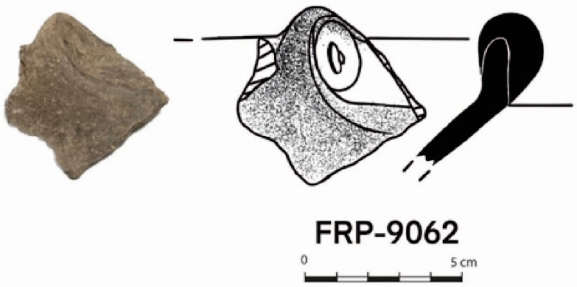

5

IV. TABAKA KERAMİK FORMLARI **LEVHA 9**

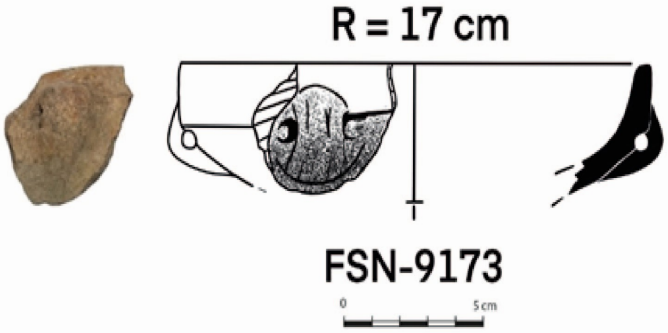

Tip 1

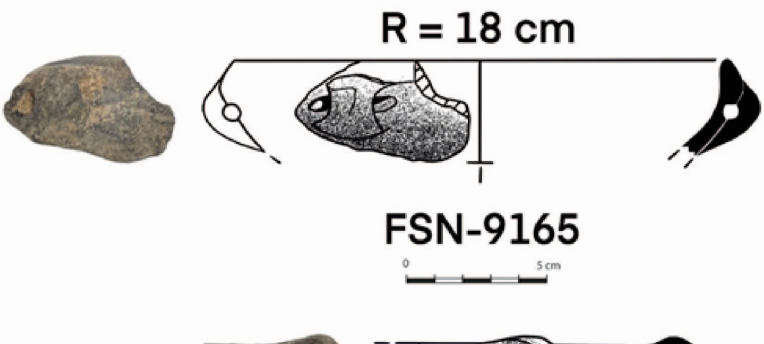
1

Tip 2

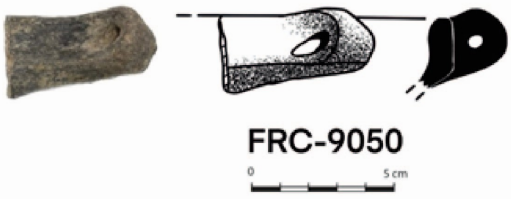

2

Tip 3

3

4

LEVHA 11

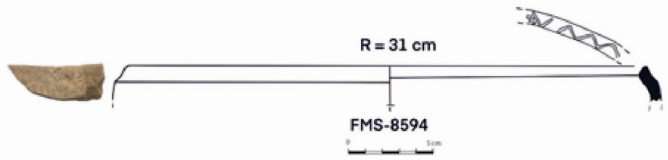
III. TABAKA KERAMİK FORMLARI

LEVHA 12

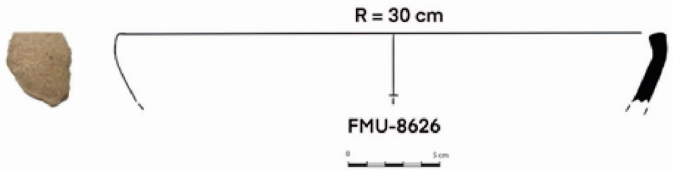
Çanaklar

Omurgalı Çanaklar

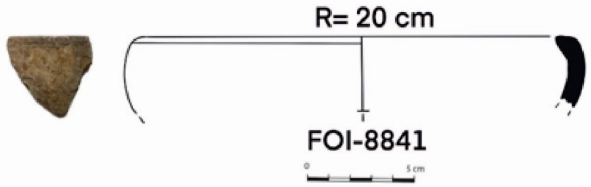
Tip 1

1

2

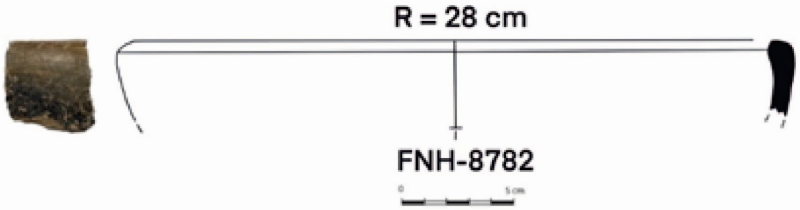

3

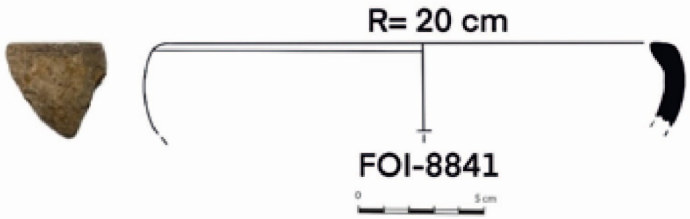

4

Tip 2

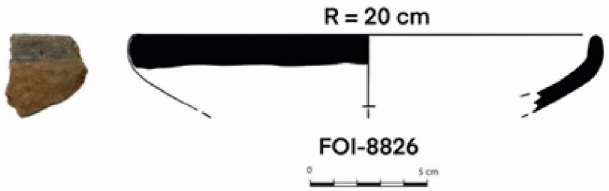
5

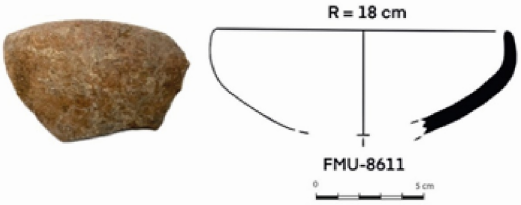
6

III. TABAKA KERAMİK FORMLARI **LEVHA 13**

Tip 1

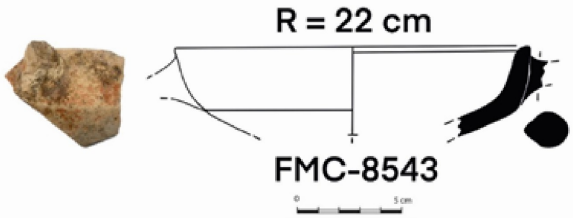

1

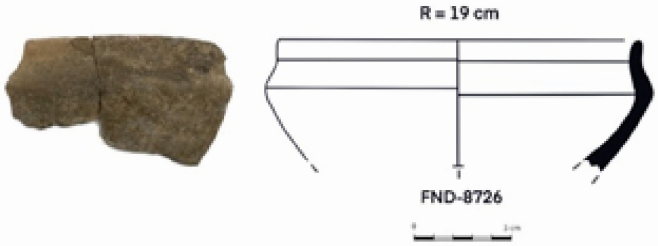

2

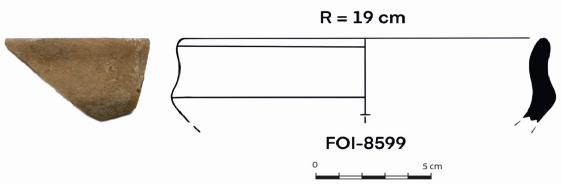
Tip 2

3

4

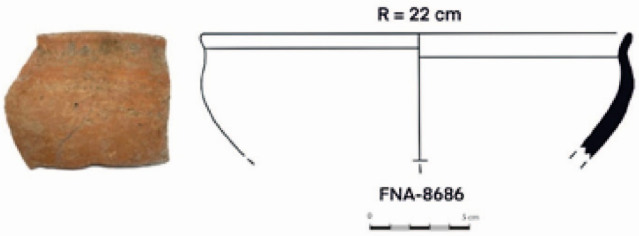

5

III. TABAKA KERAMİK FORMLARI

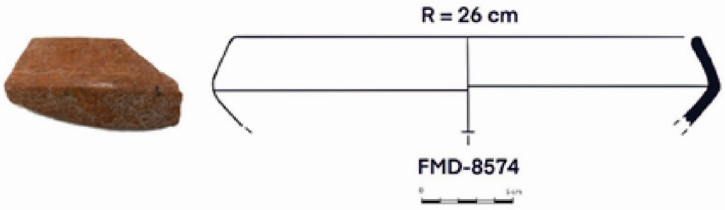
LEVHA 14

Tip 2

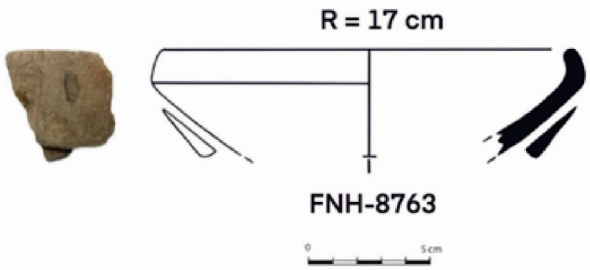
1

Tip 1

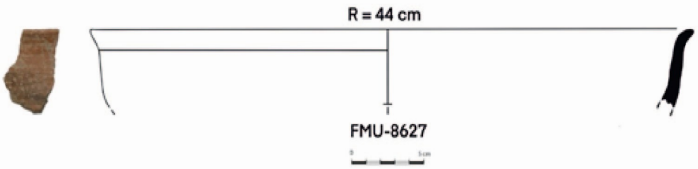

2

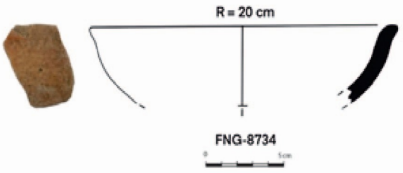
Tip 2

3

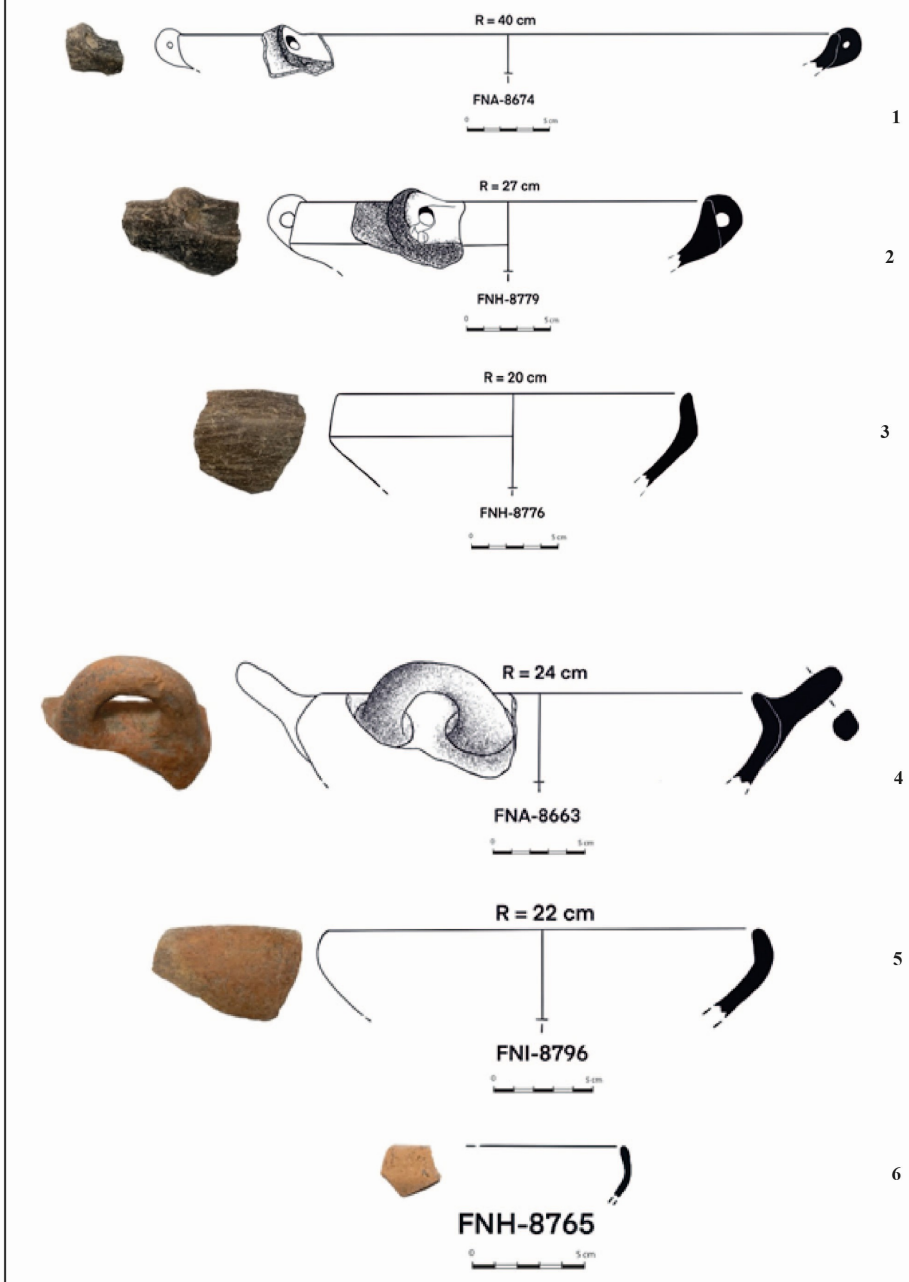

4

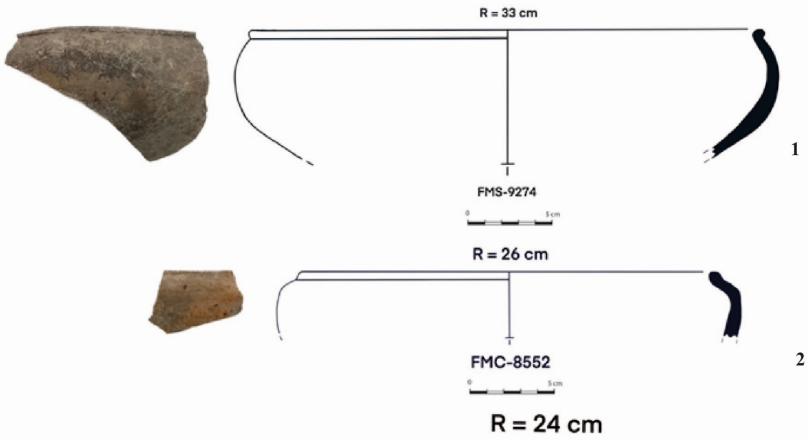
5

III. TABAKA KERAMİK FORMLARI **LEVHA 15**

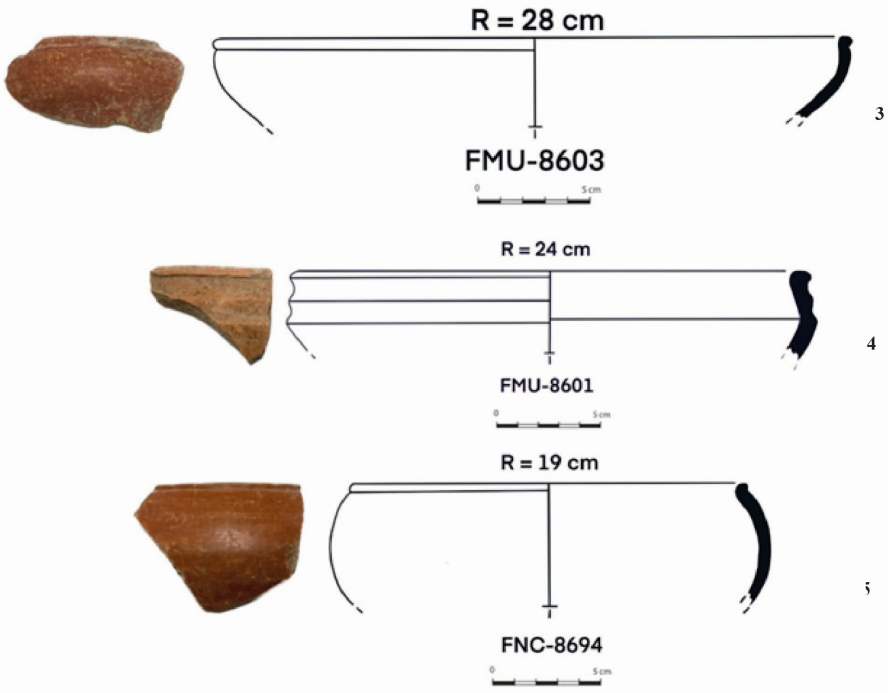

III. TABAKA KERAMİK FORMLARI **LEVHA 16**

Tip 1

Tip 2

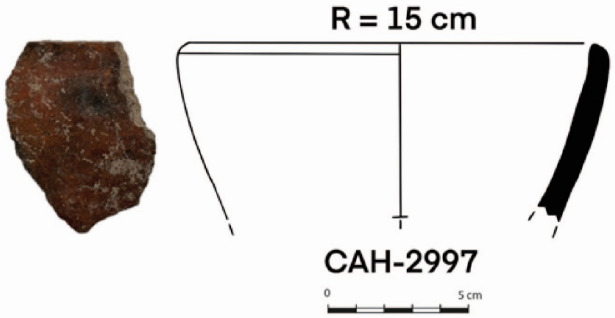

II. TABAKA KERAMİK FORMLARI

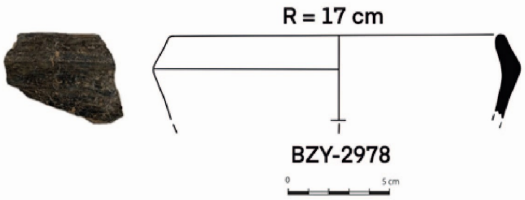
LEVHA 17

Çanaklar

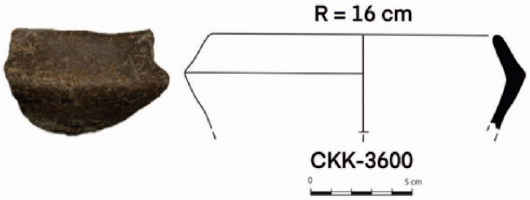
Omurgalı Çanaklar

1

2

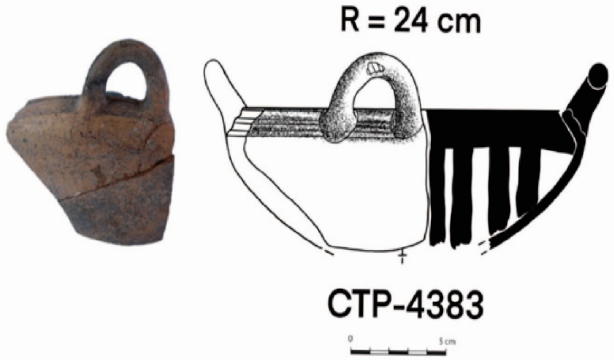
3

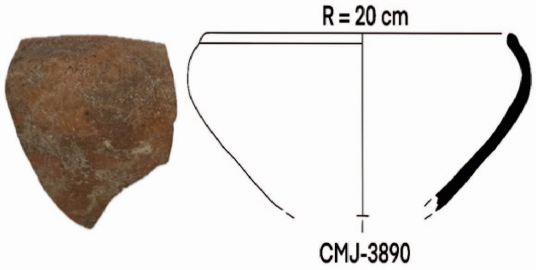
4

II. TABAKA KERAMİK FORMLARI **LEVHA 18**

Tip 1

1

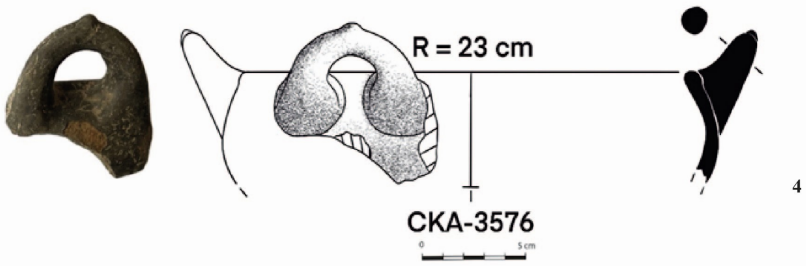
2

Tip 2

3

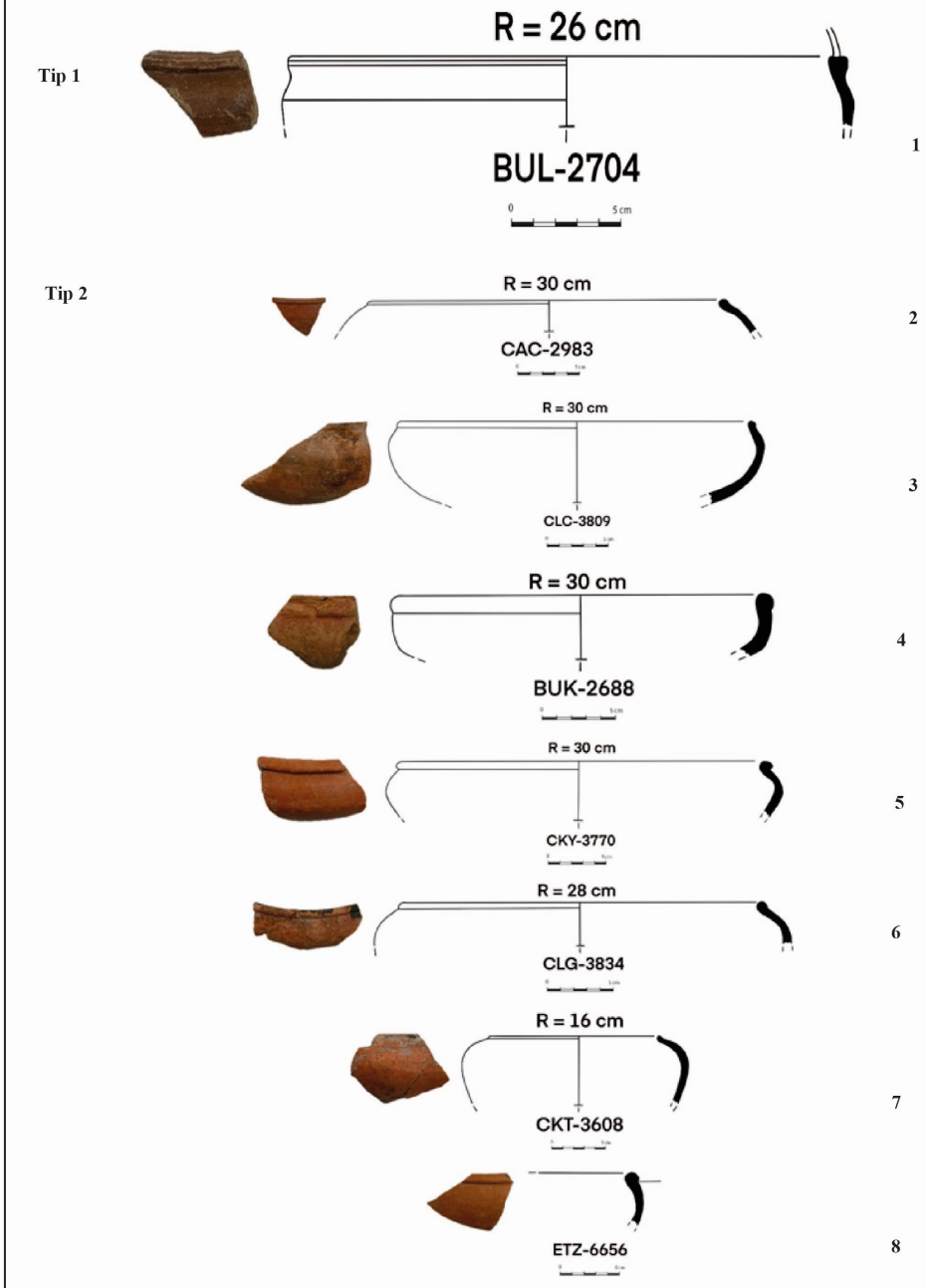
Tip 3

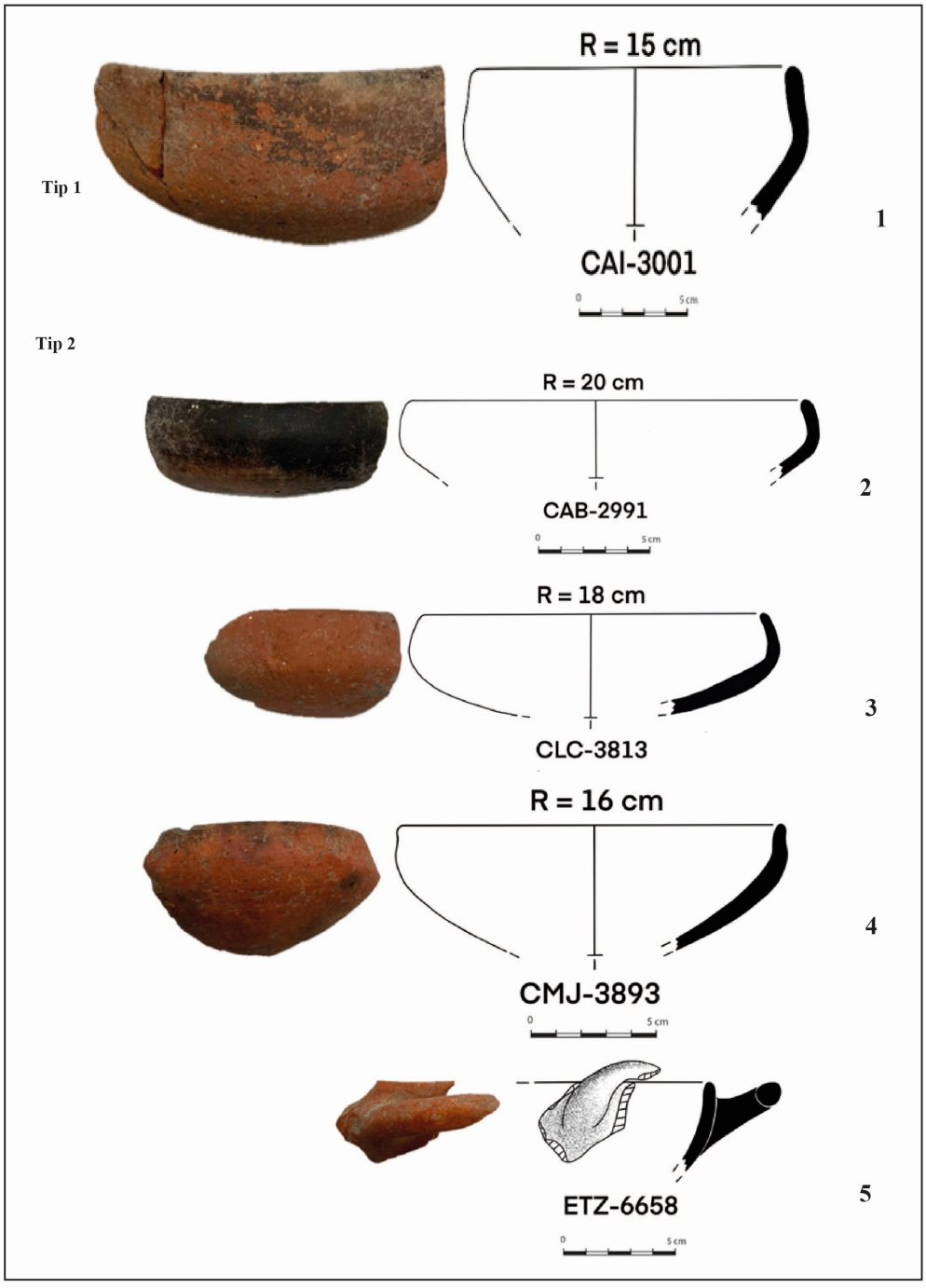
4

II. TABAKA KERAMİK FORMLARI

LEVHA 19

II. TABAKA KERAMİK FORMLARI **LEVHA 20**

I. TABAKA KERAMİK FORMLARI

LEVHA 21

Çanaklar

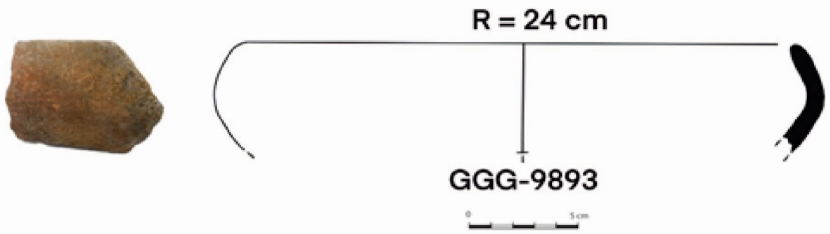
Omurgalı Çanaklar

Tip 1

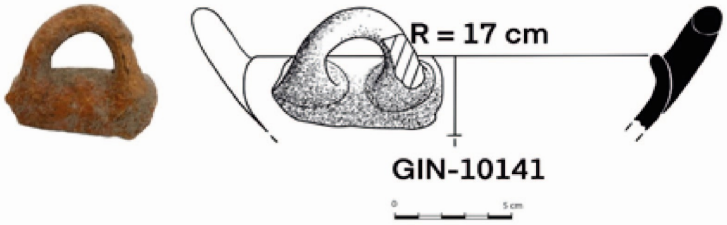

1

Tip 2

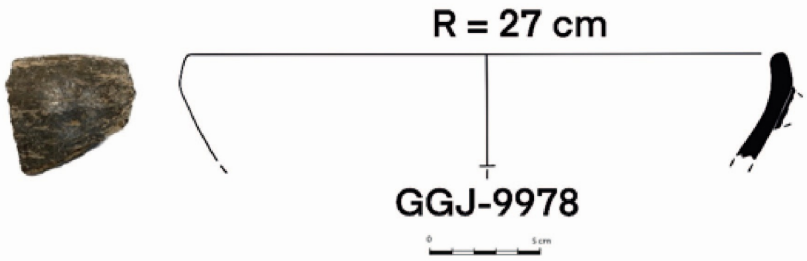

2

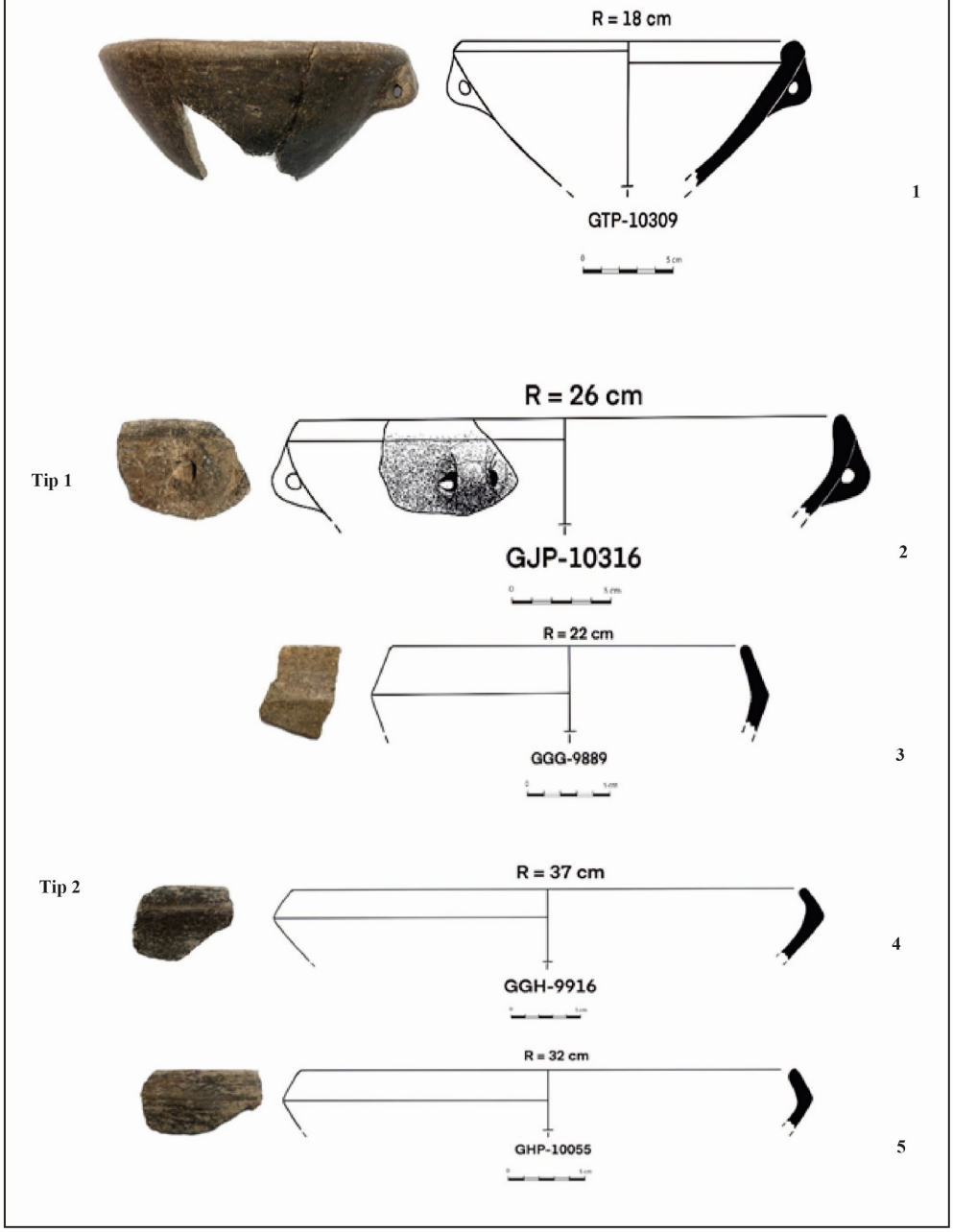

3

Tip 3

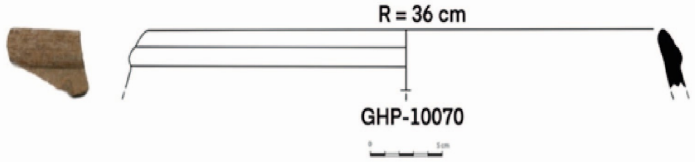
4

R = 18 cm
GTP-10309
1
Tip 1
R = 26 cm
GJP-10316
2
R = 22 cm
GGG-9889
3
Tip 2
R = 37 cm
GGH-9916
4
R = 32 cm
GHP-10055
5

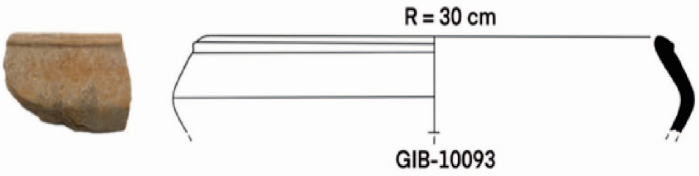
I. TABAKA KERAMİK FORMLARI

LEVHA 23

Tip 1

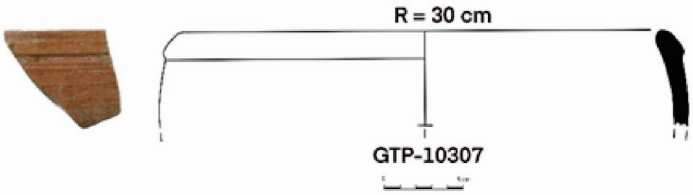

1

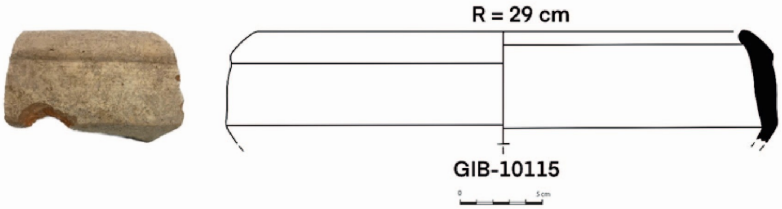
2

Tip 2

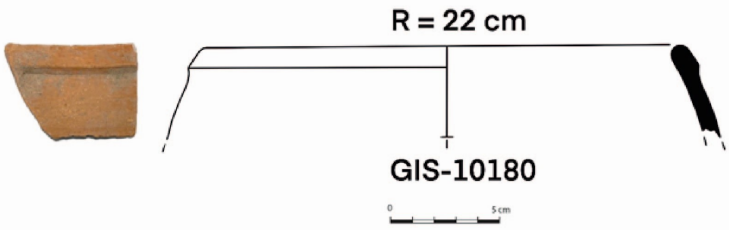
3

Tip 3

4

Tip 4

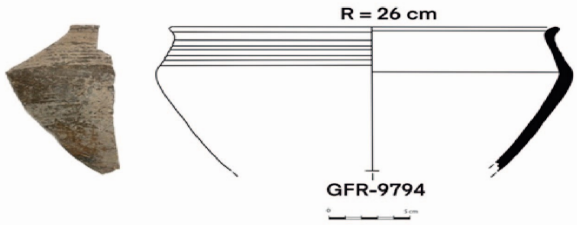

5

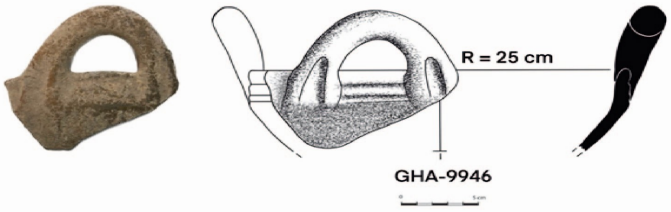
I. TABAKA KERAMİK FORMLARI

LEVHA 24

Tip 1

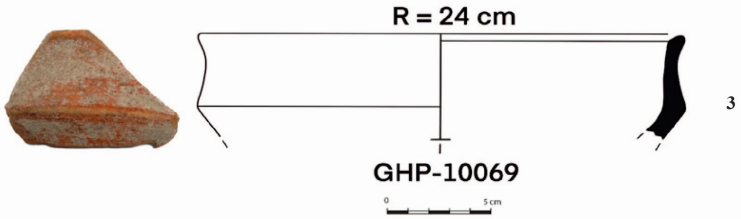

1

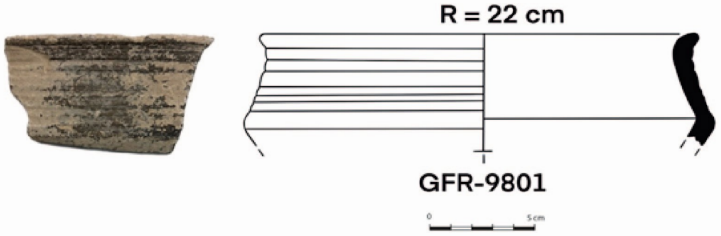
2

Tip 2

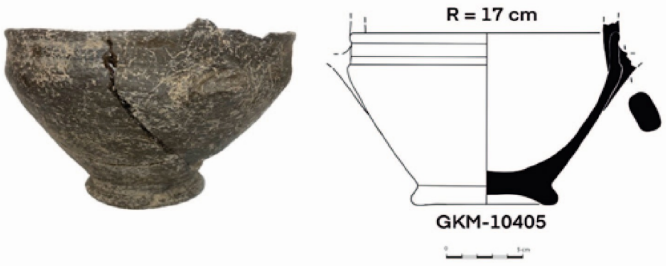

3

Tip 3

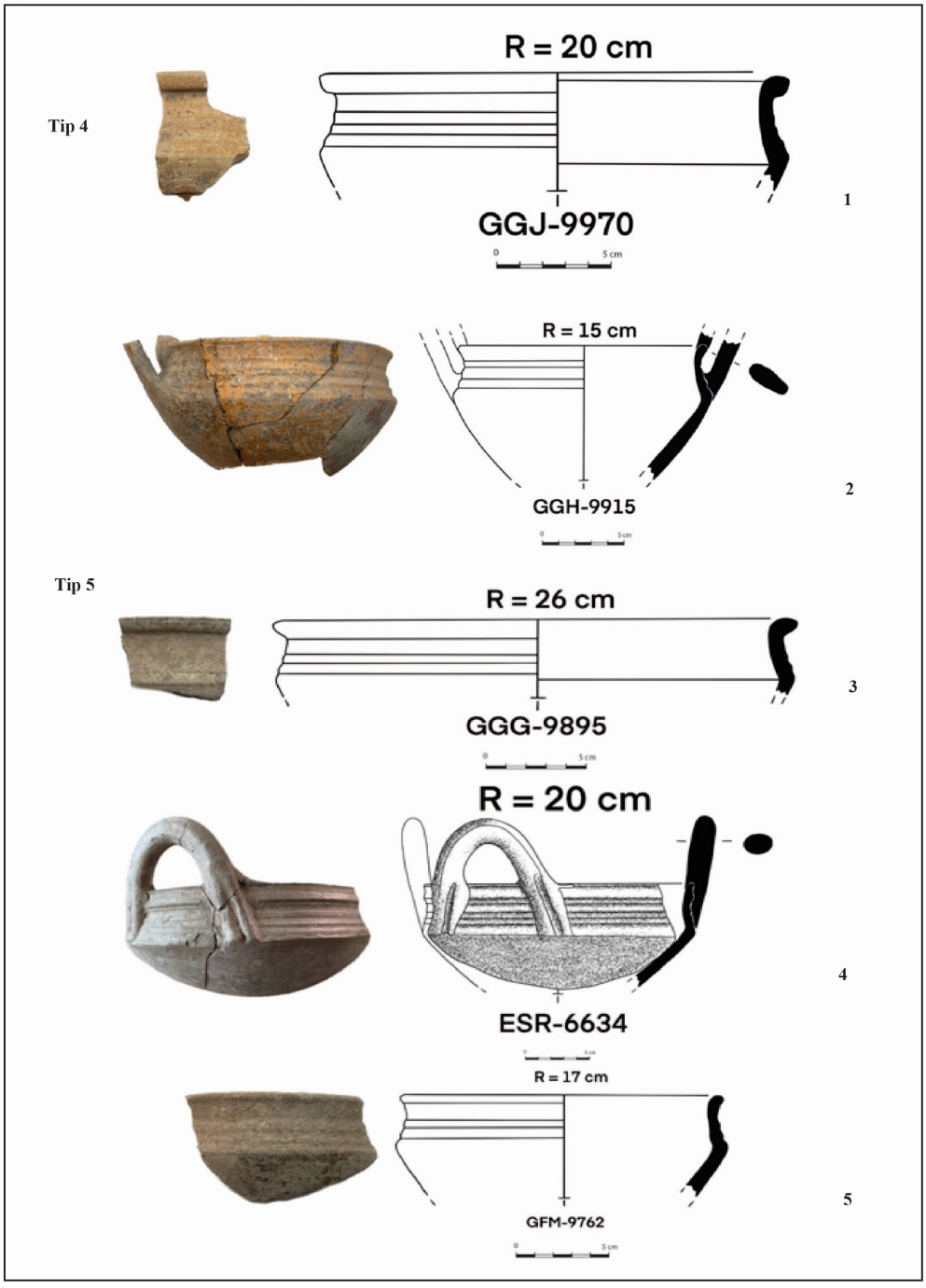
4

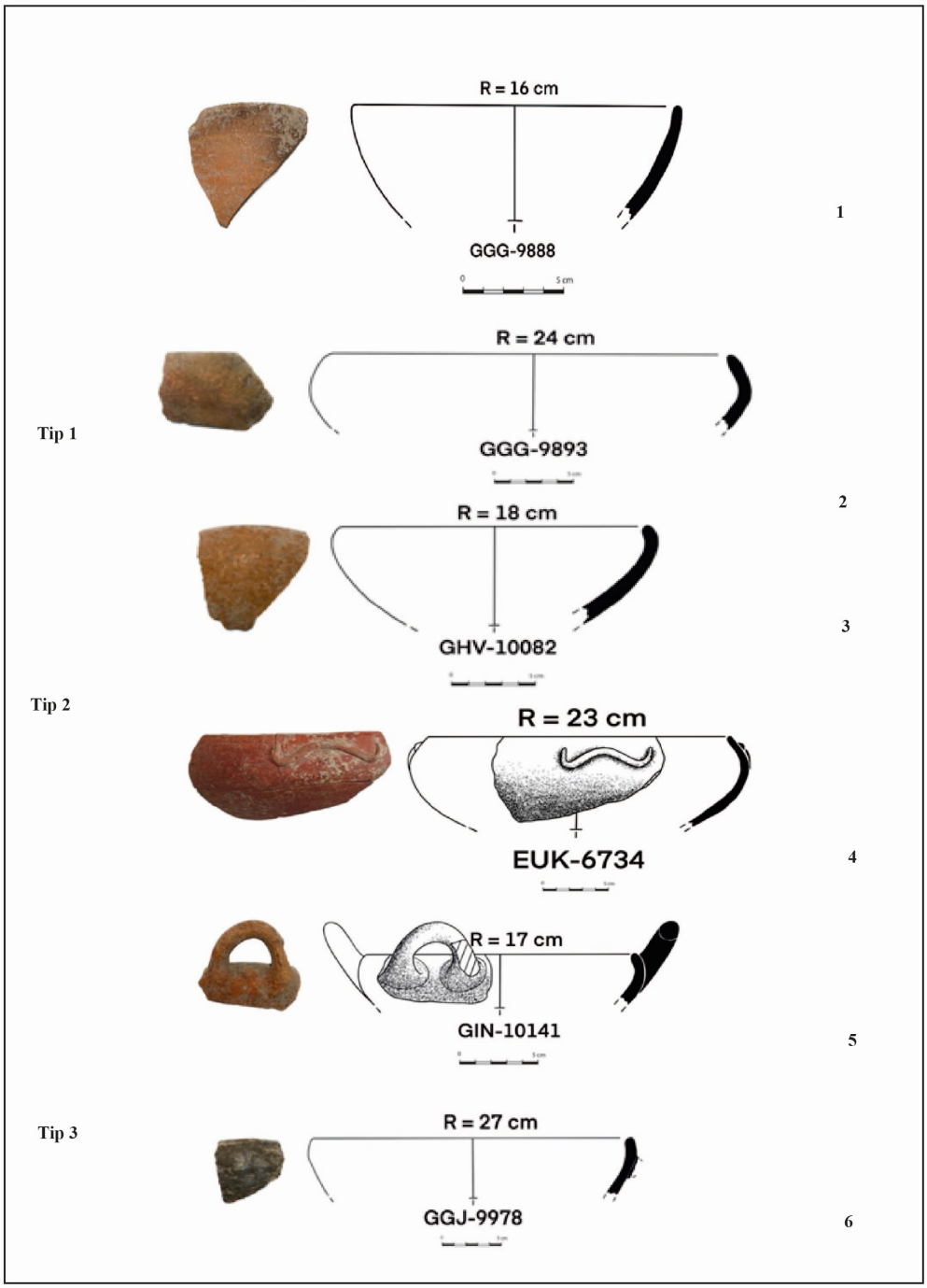

5

I. TABAKA KERAMİK FORMLARI

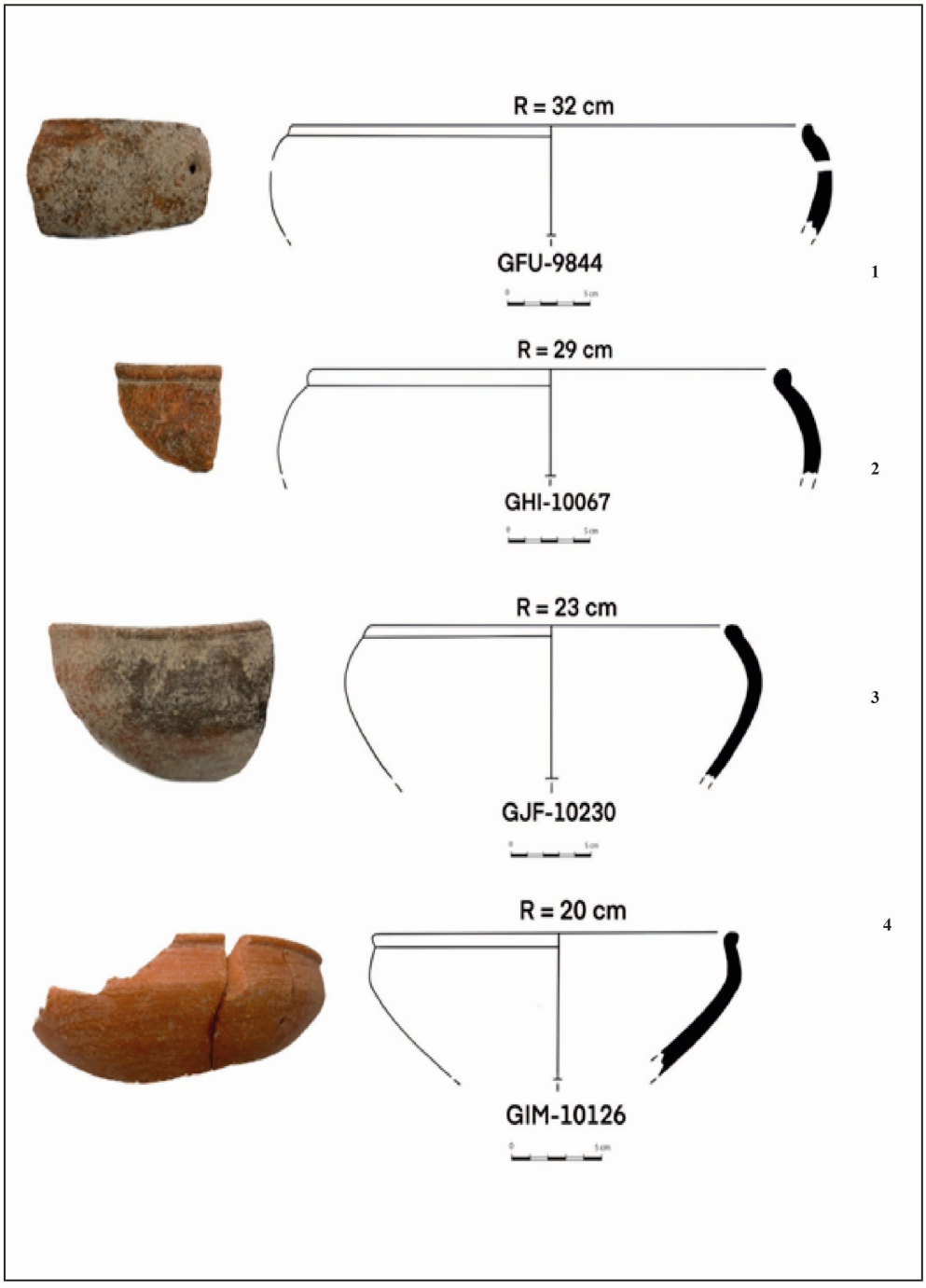
LEVHA 25

R = 16 cm
GGG-9888
1
R = 24 cm
GGG-9893
Tip 1
2
R = 18 cm
GHV-10082
3
Tip 2
R = 23 cm
EUK-6734
4
R = 17 cm
GIN-10141
5
Tip 3
R = 27 cm
GGJ-9978
6

I. TABAKA KERAMİK FORMLARI

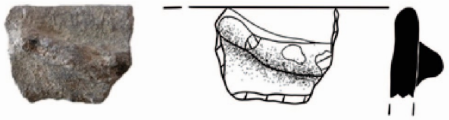
LEVHA 27

Çanaklar

Basit Çanaklar

Tip 1

HBN-11362

1

Tip 2

R = 16 cm

HAS-11290

2

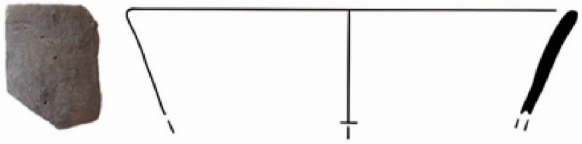
R = 30 cm

HBK-11343

3

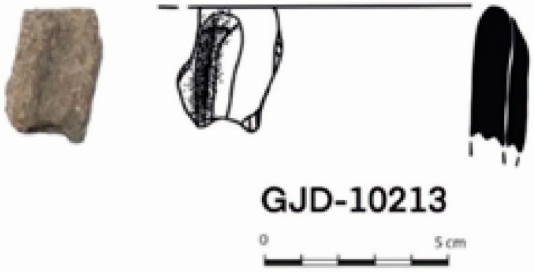
R = 20 cm

HAA-11267

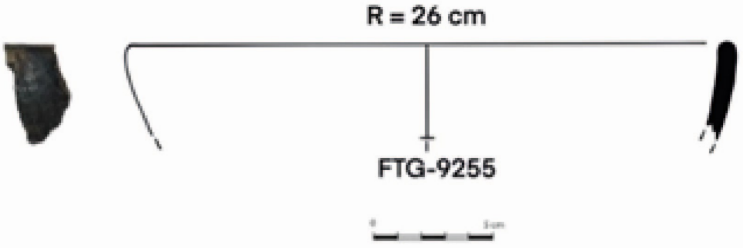
4

Tip 1

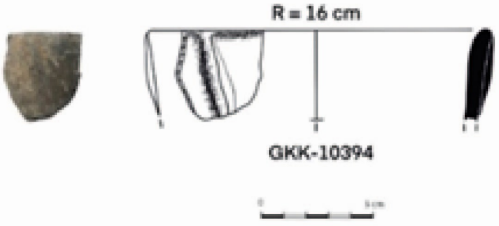

1

Tip 2

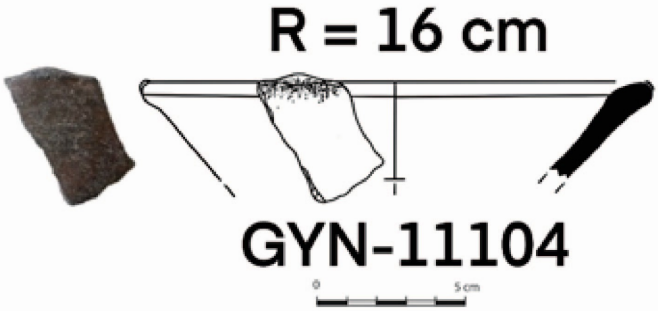

2

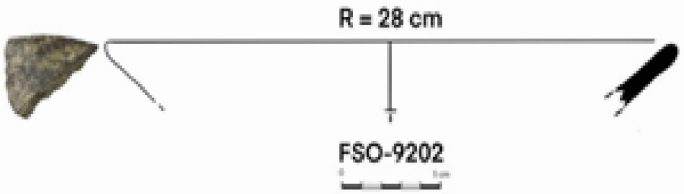
3

Tip 1

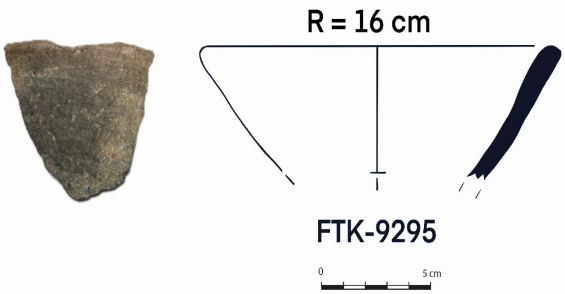

4

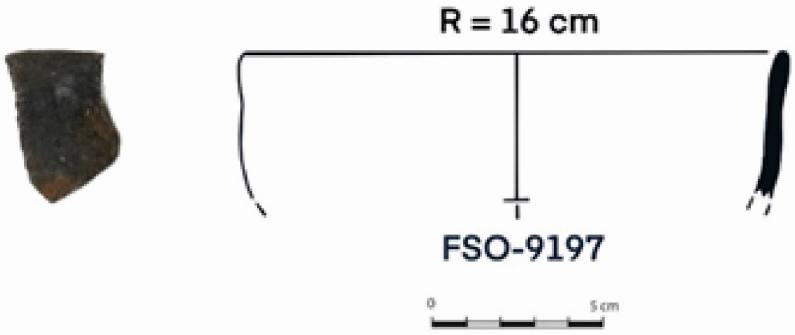
Tip 2

1

2

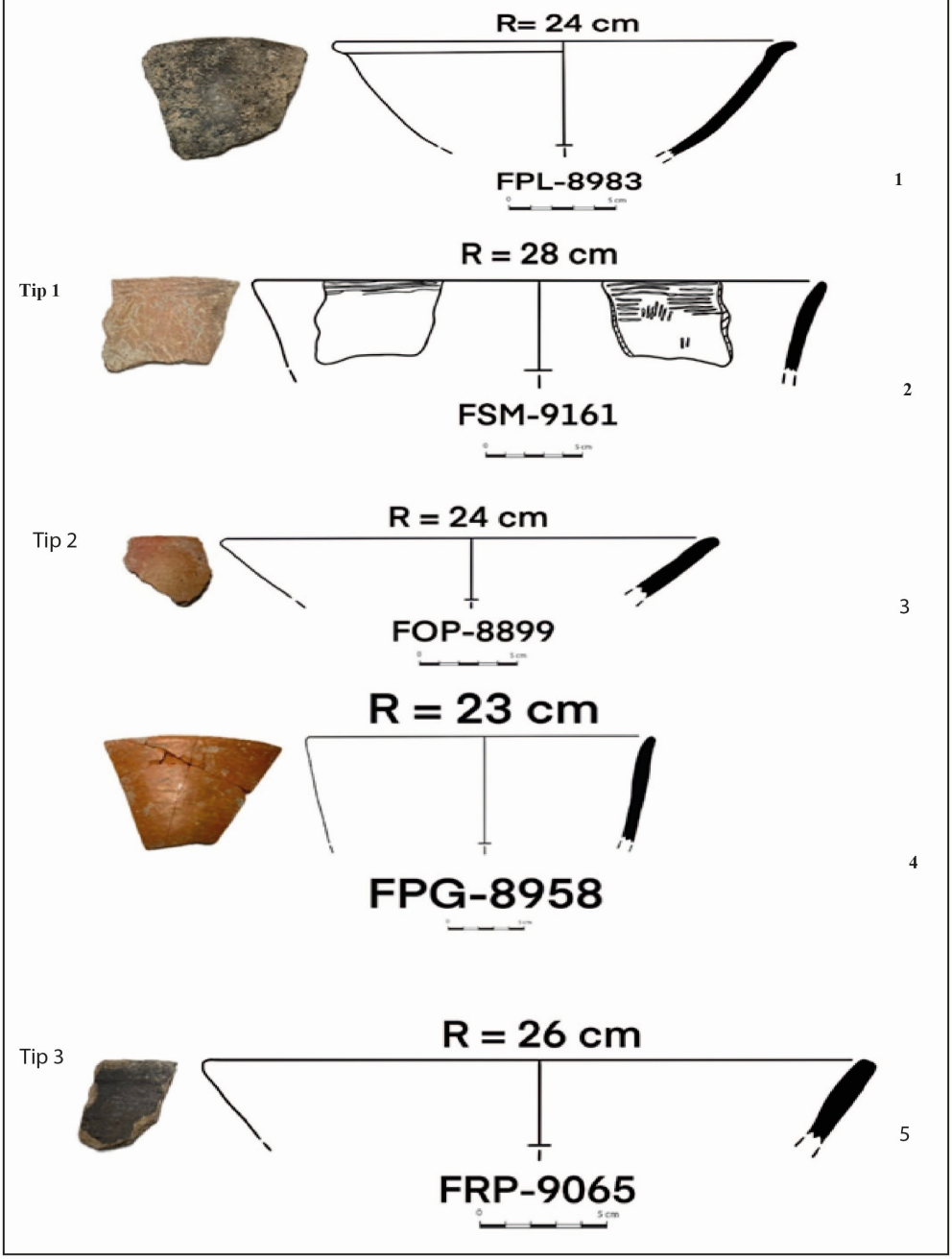
3

IV. TABAKA KERAMİK FORMLARI

LEVHA 31

Çanaklar

Basit Çanaklar

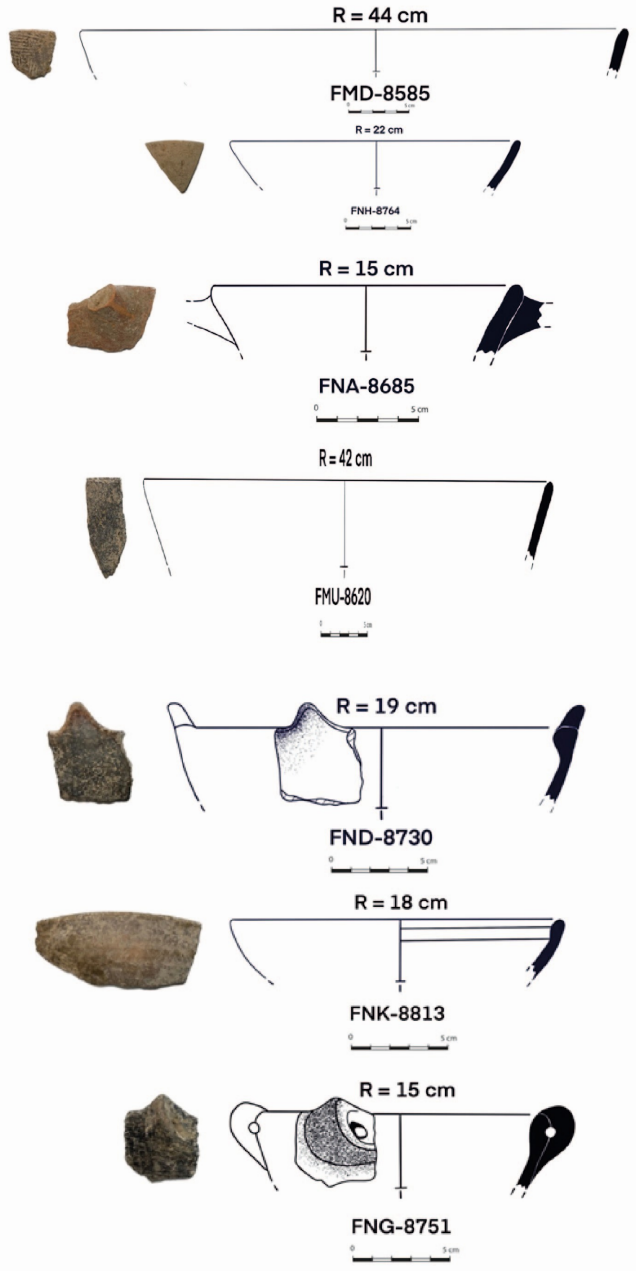

III. TABAKA KERAMİK FORMLARI

LEVHA 32

Çanaklar

Basit Çanaklar

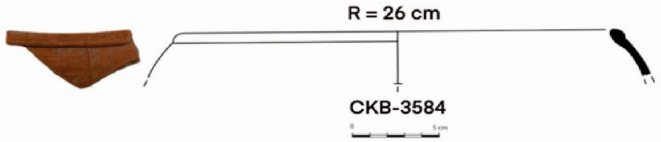
II. TABAKA KERAMİK FORMLARI

LEVHA 33

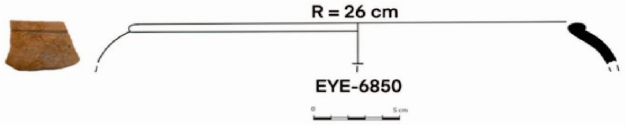
Çanaklar

Basit Çanaklar

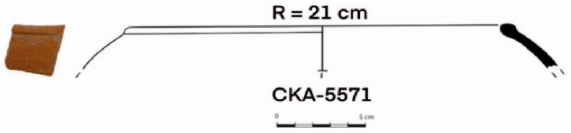
Tip 1

1

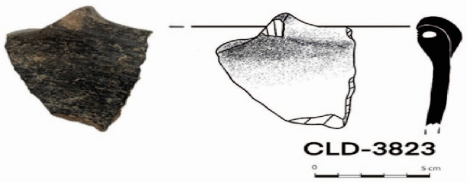

2

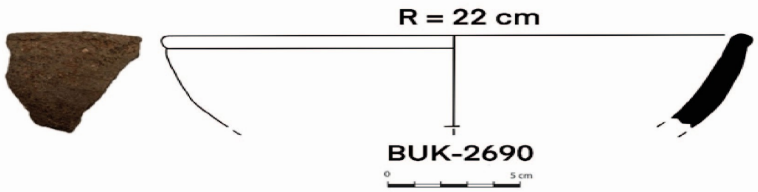

3

Tip 2

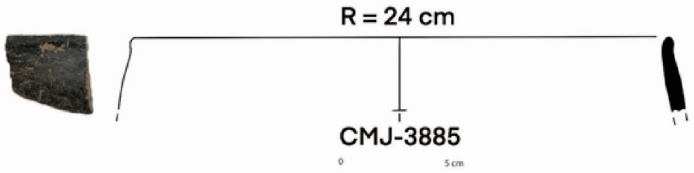

4

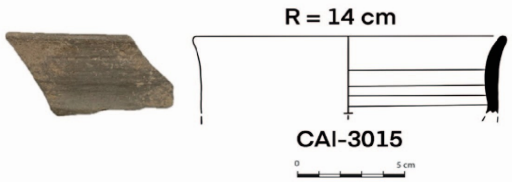
5

Tip 1

6

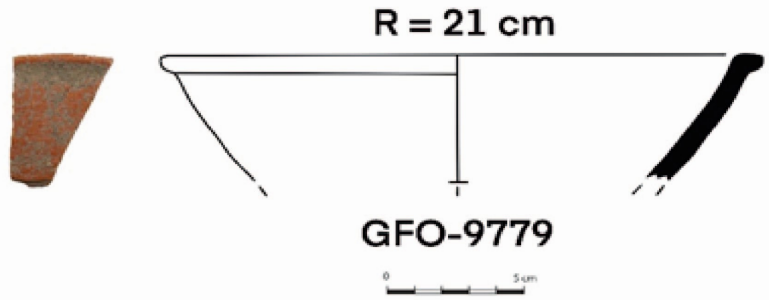
Tip 2

7

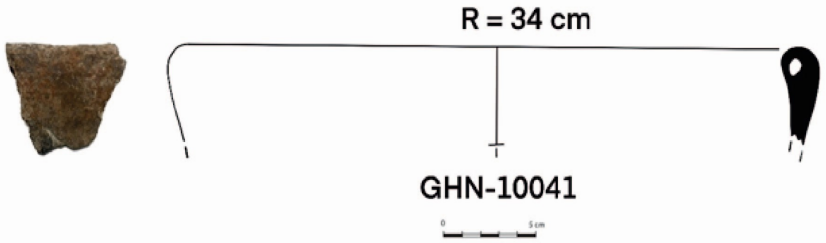
Çanaklar

Basit Çanaklar

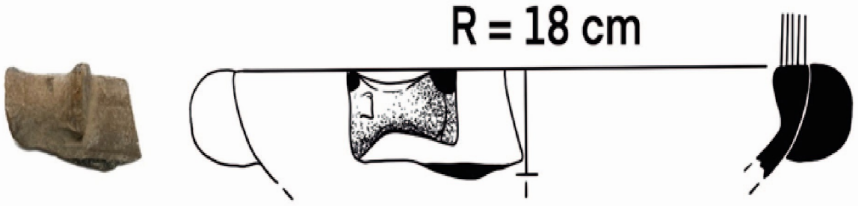
1

GFO-9779

2

GHN-10041

3

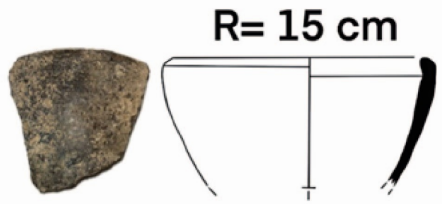
GGH-9905

0 5cm

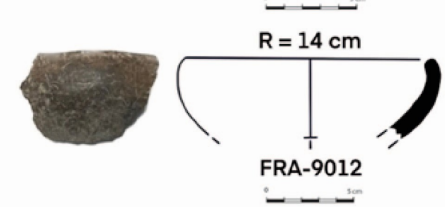
Kaseler

R = 14 cm
GJT-10333
0 5 cm
1
R = 13 cm
FSZ-9222
0 5 cm
2
R = 12 cm
FSO-9191
0 5 cm
3
R = 11 cm
FUM-9388
0 5 cm
4
R = 11 cm
GYO-11111
0 5 cm
5
R = 6,6 cm
FTI-9241
0 5 cm
6

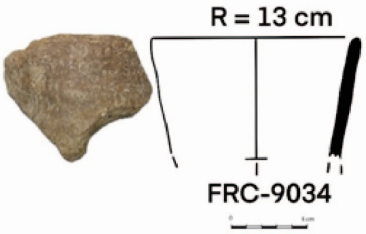
Kaseler

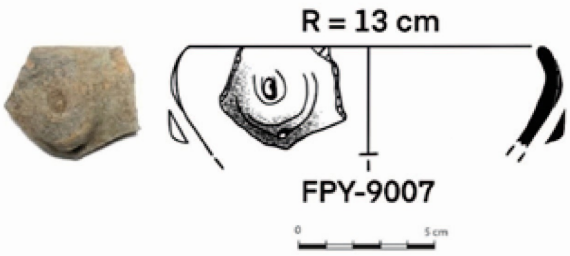
1

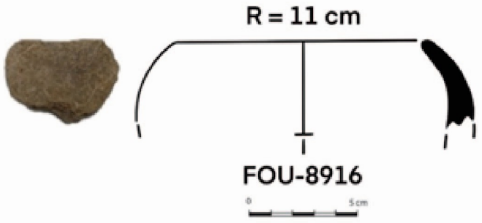
2

3

4

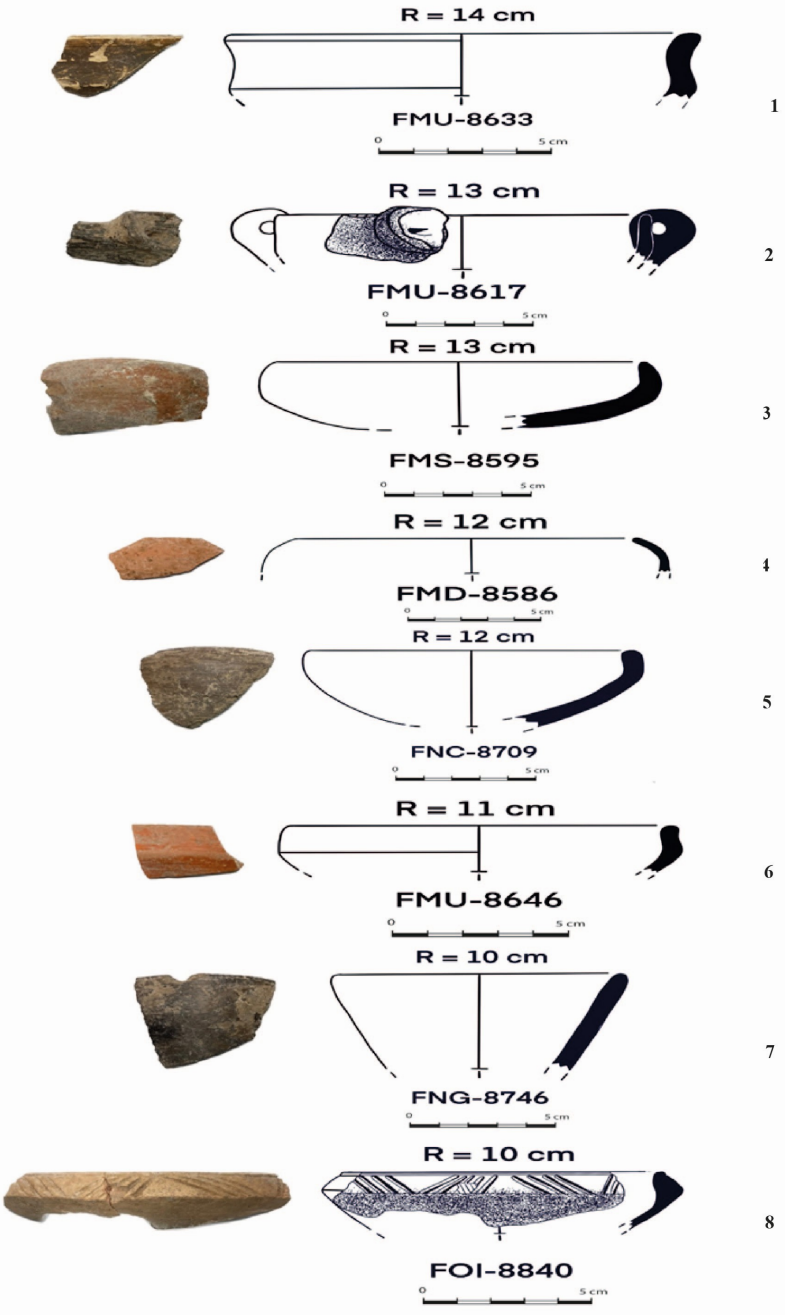

5

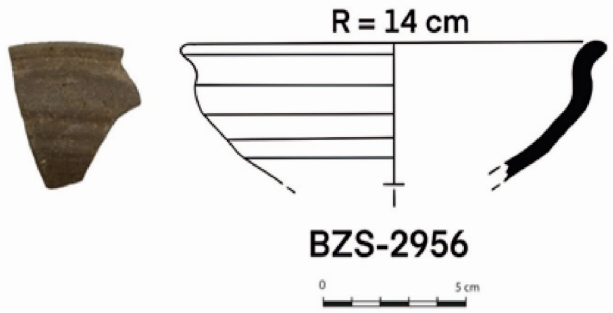
III. TABAKA KERAMİK FORMLARI

LEVHA 37

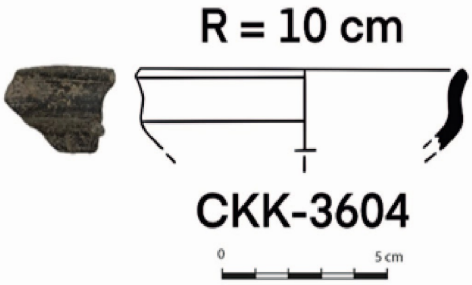
Kaseler

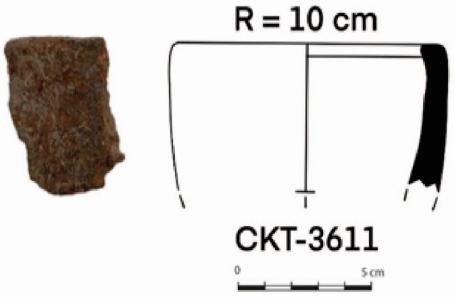
Kaseler

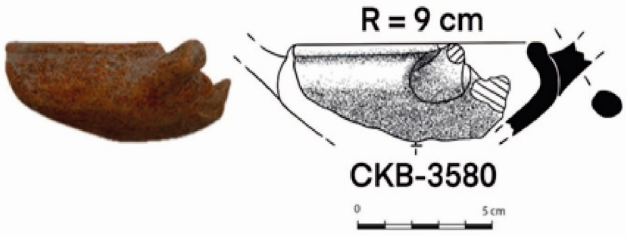
1

2

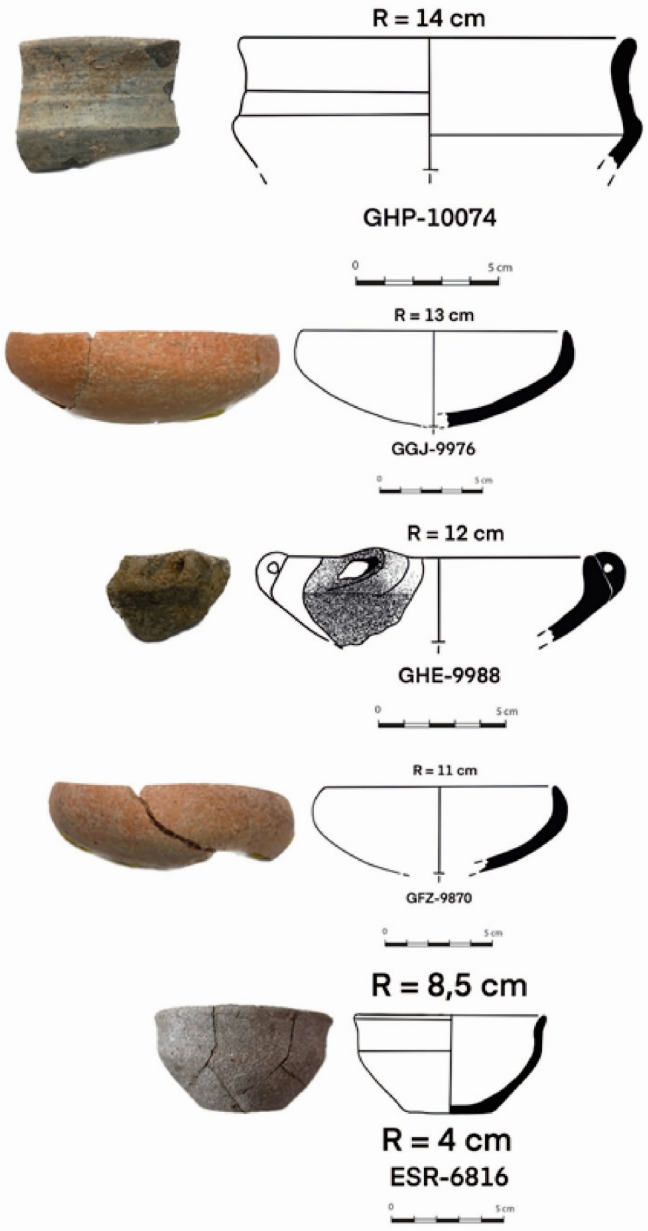
3

4

I. TABAKA KERAMİK FORMLARI **LEVHA 39**

Kaseler

1

2

3

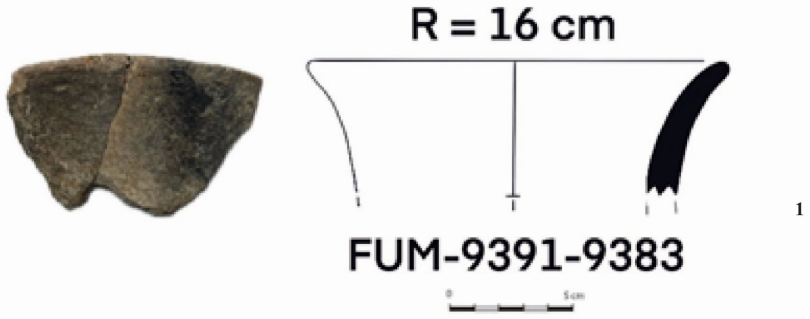
4

5

Çömlekler

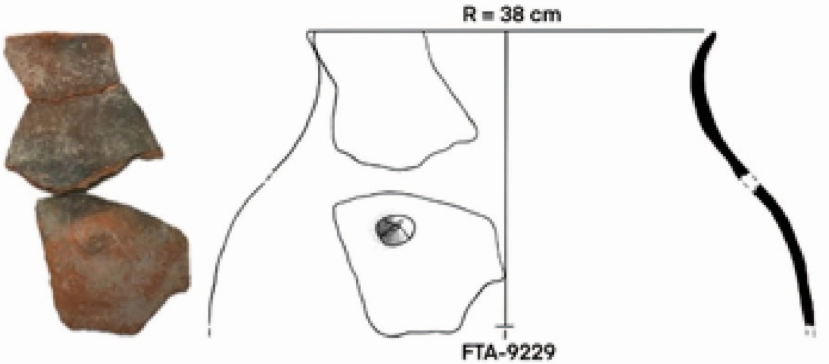
Boyunlu Çömlekler

Tip 1

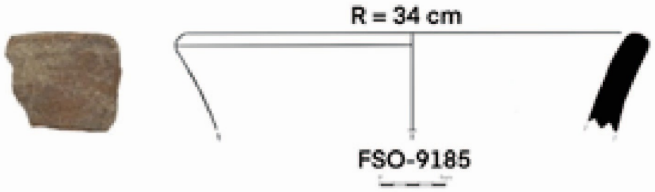

1

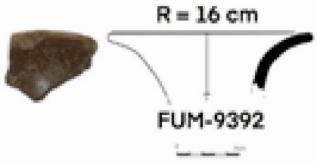
Tip 2

2

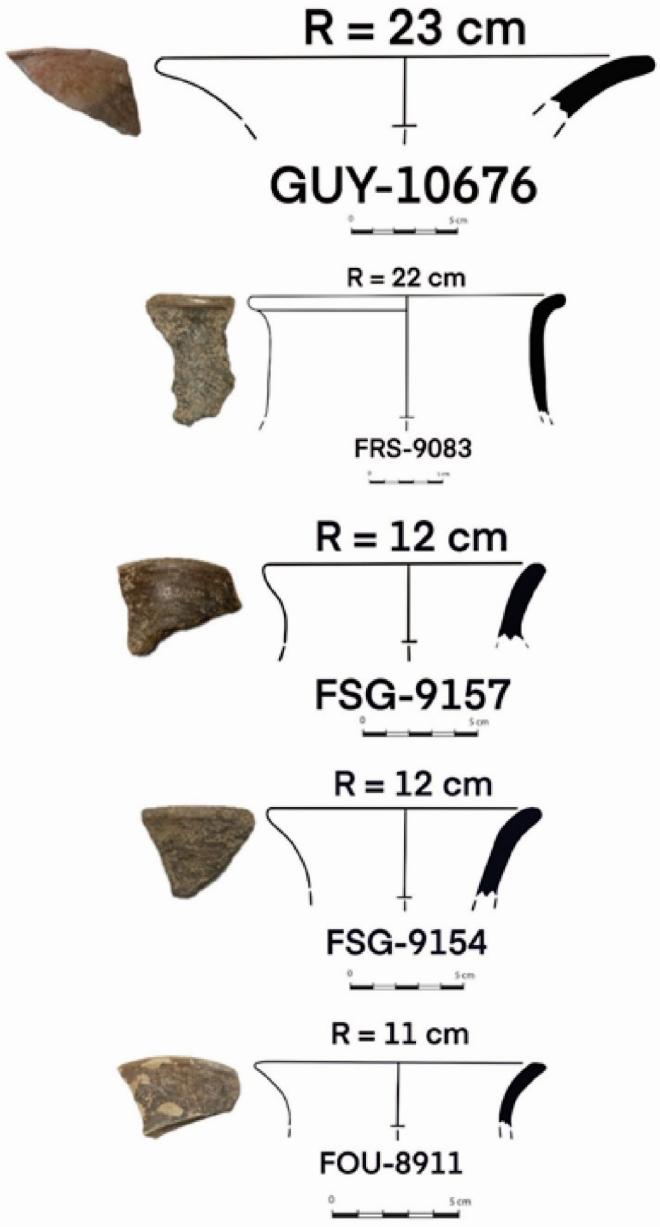
3

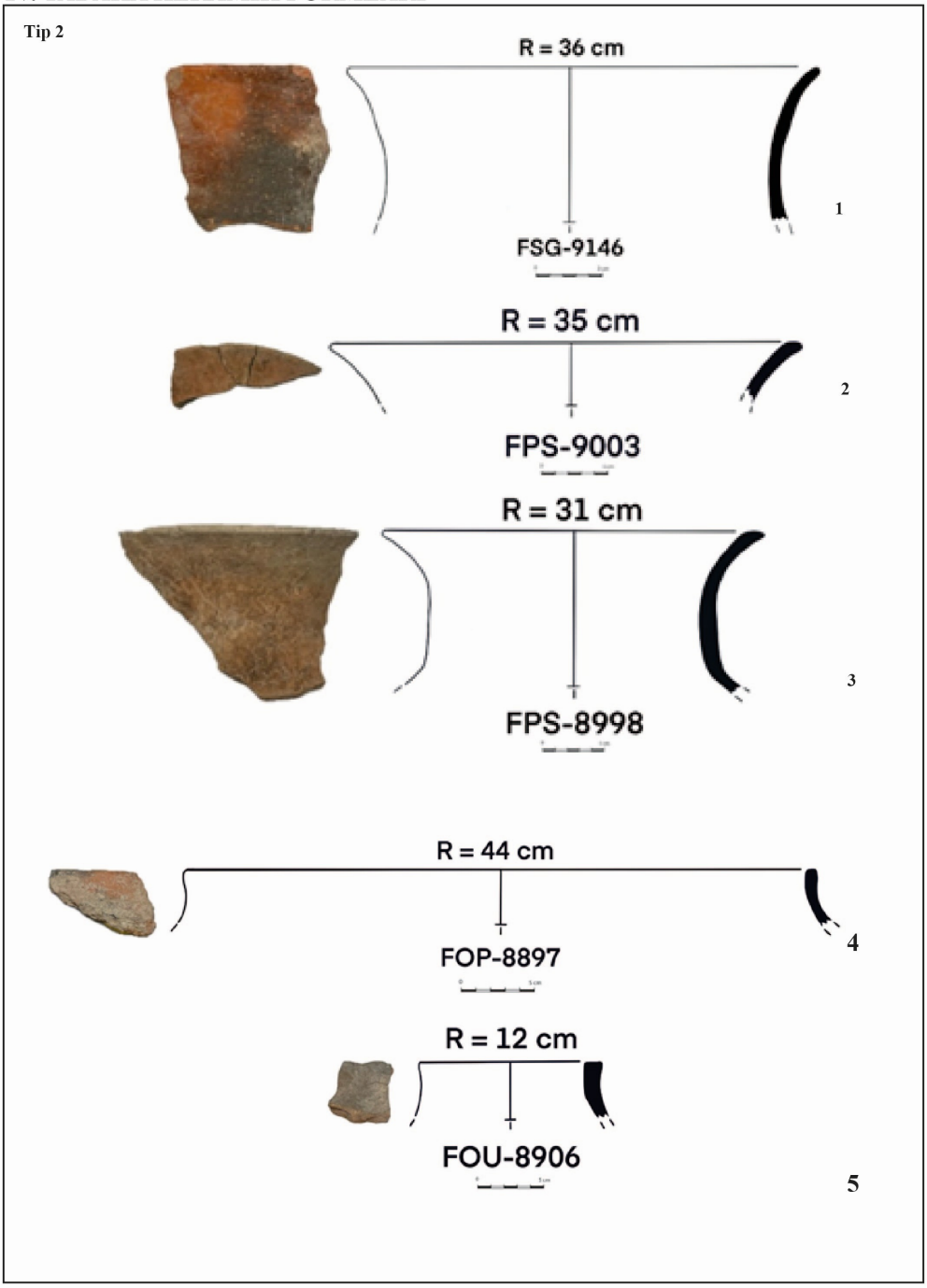
Çömlekler

Boyunlu Çömlekler

Tip 1

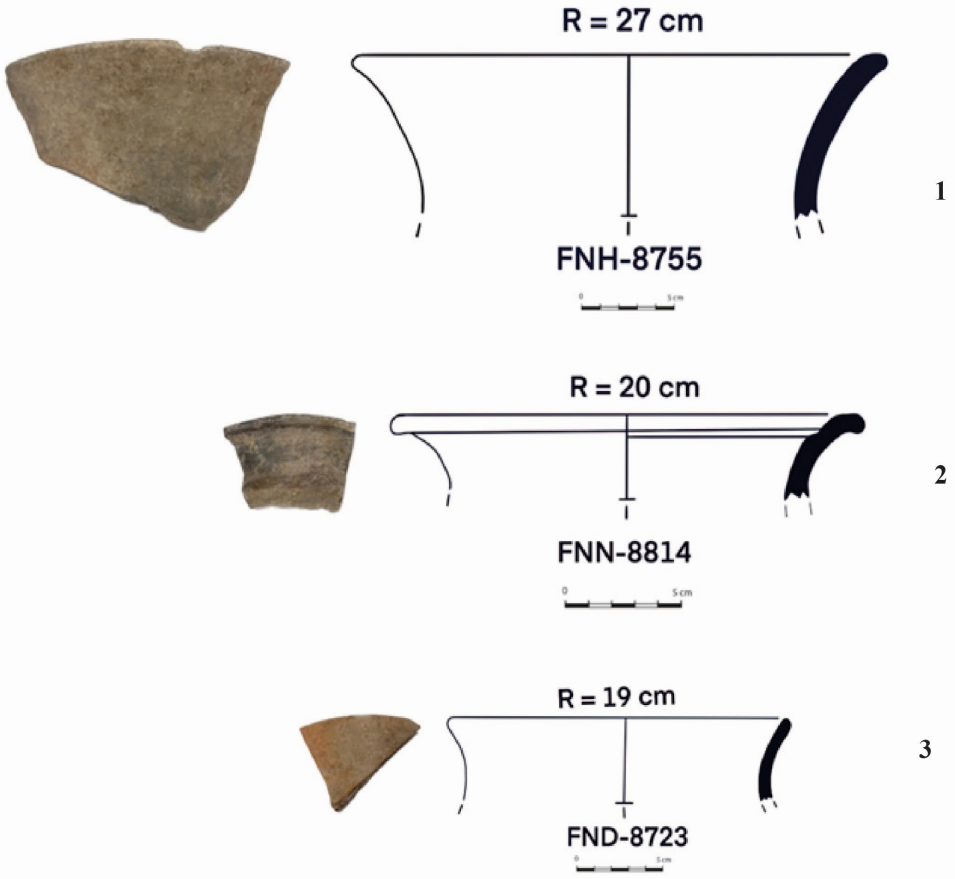

Tip 2

R = 36 cm
FSG-9146
1
R = 35 cm
FPS-9003
2
R = 31 cm
FPS-8998
3
R = 44 cm
FOP-8897
4
R = 12 cm
FOU-8906
5

Çömlekler
Boyunlu Çömlekler

Tip 1

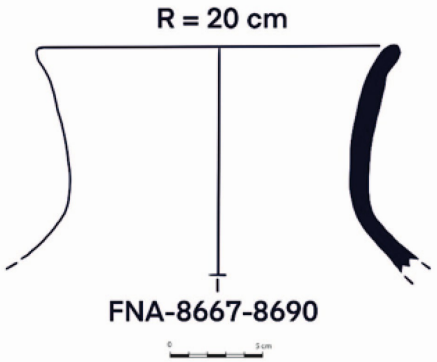

III. TABAKA KERAMİK FORMLARI

LEVHA 44

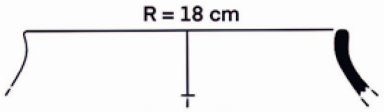
Tip 2

1

2

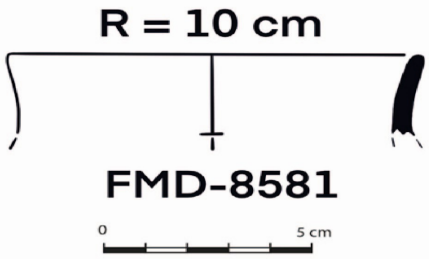

3

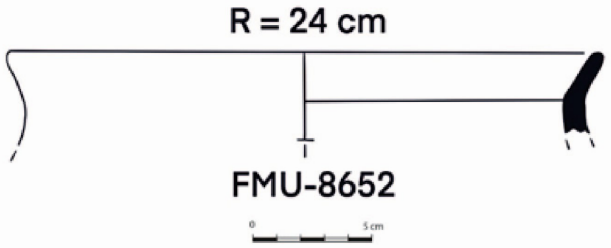
Tip 3

4

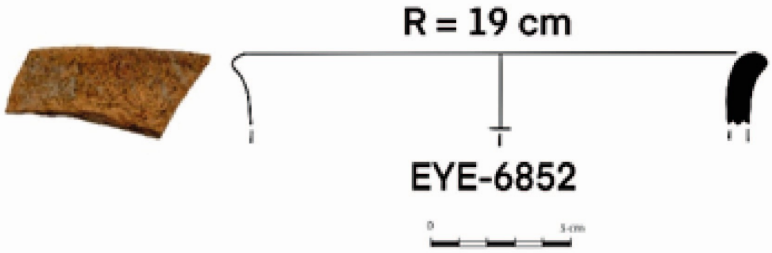

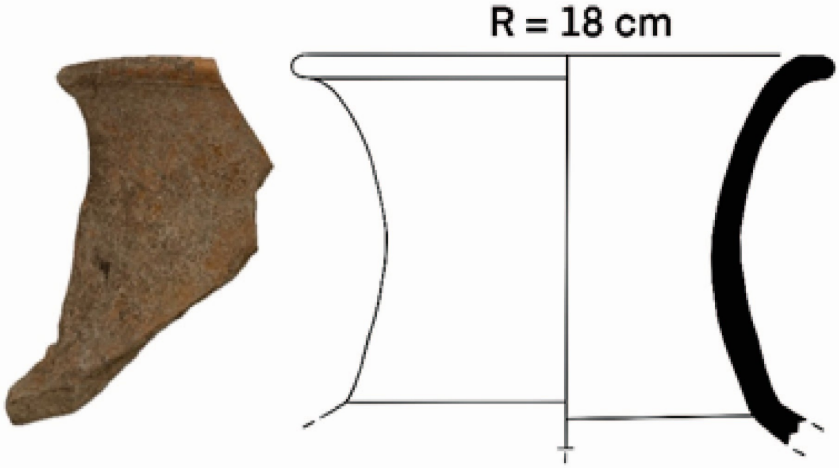
5

Çömlekler
Boyunlu Çömlekler

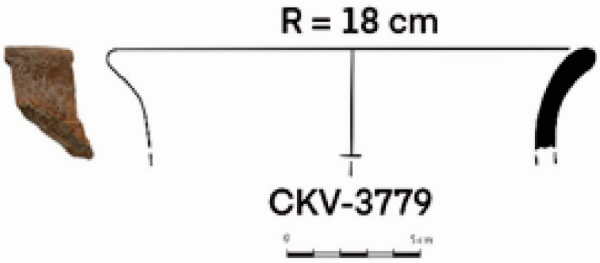
Tip 1

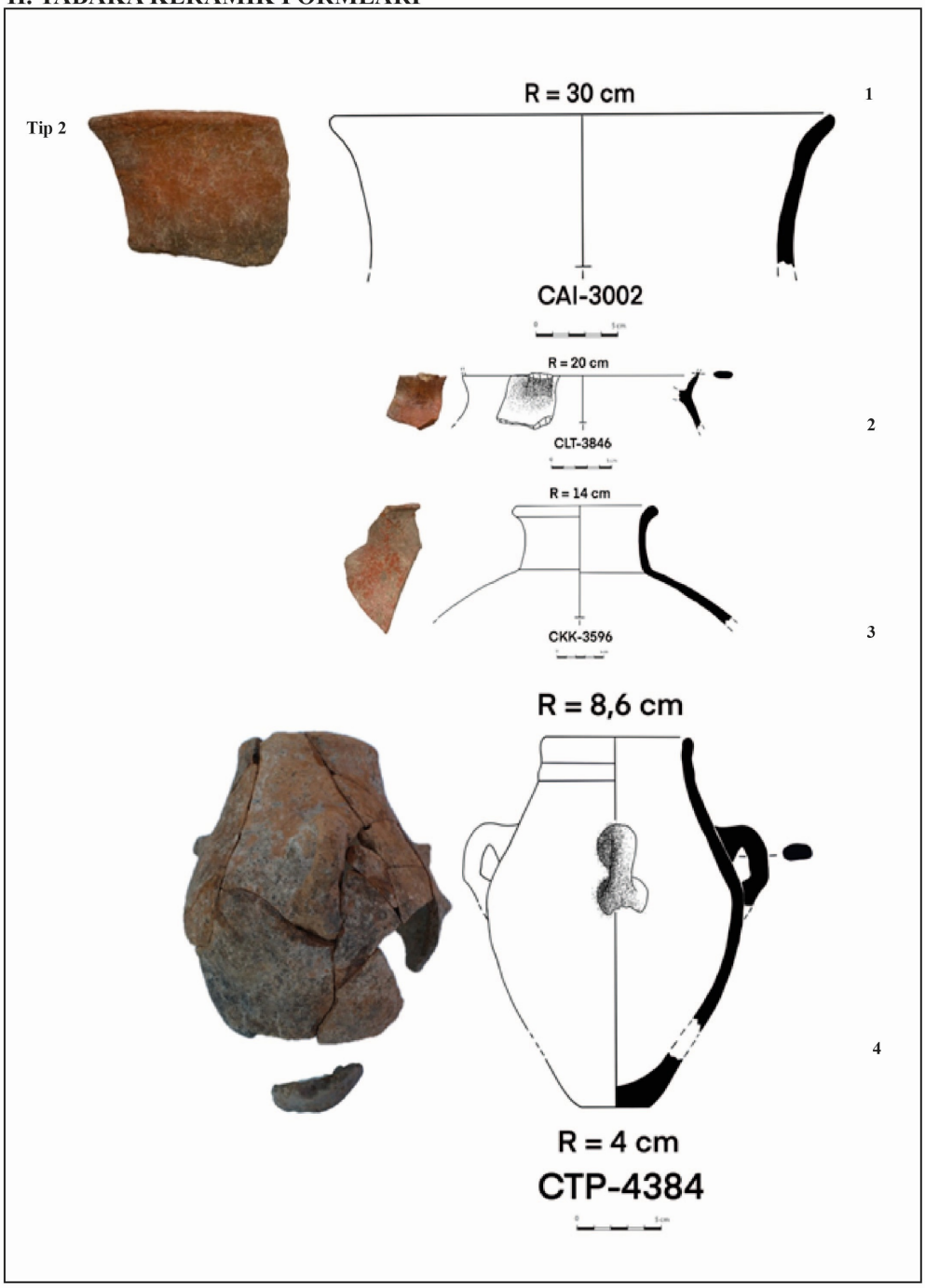
1

2

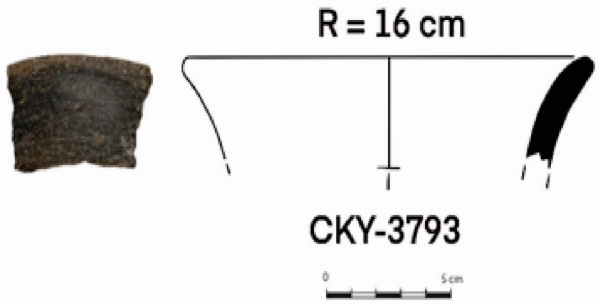
3

Tip 2
R = 30 cm
1
CAI-3002
R = 20 cm
2
CLT-3846
R = 14 cm
3
CKK-3596
R = 8,6 cm
4
R = 4 cm
CTP-4384

II. TABAKA KERAMİK FORMLARI

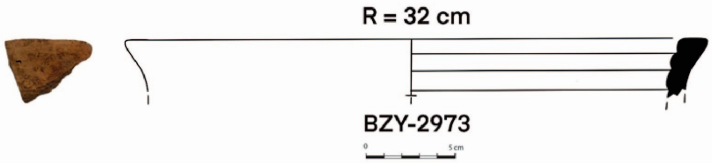
LEVHA 47

Tip 3

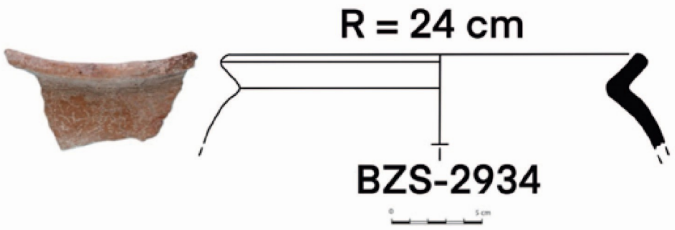
1

Tip 1

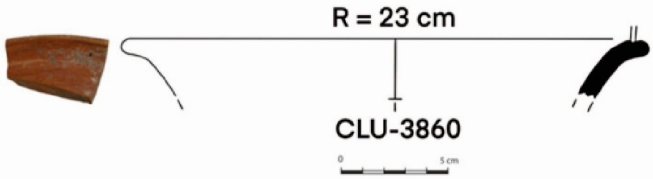

2

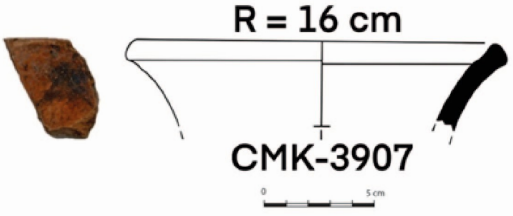
Tip 2

3

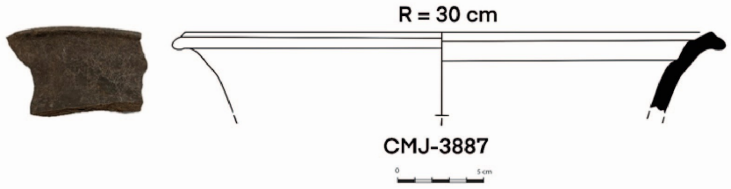

4

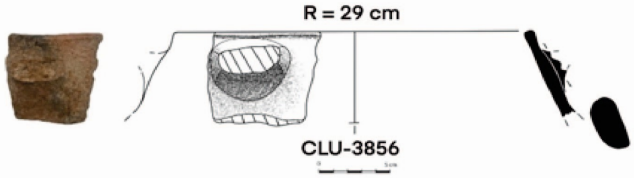
5

Tip 3

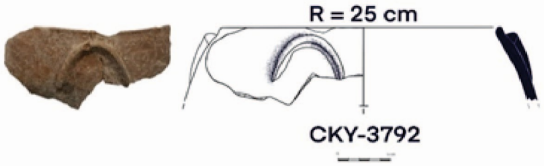

1

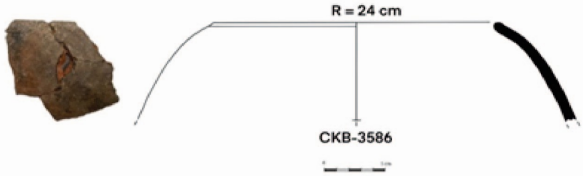
Tip 1

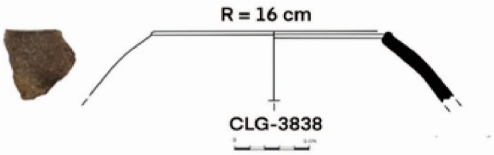
2

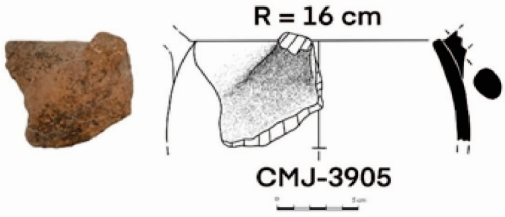
3

4

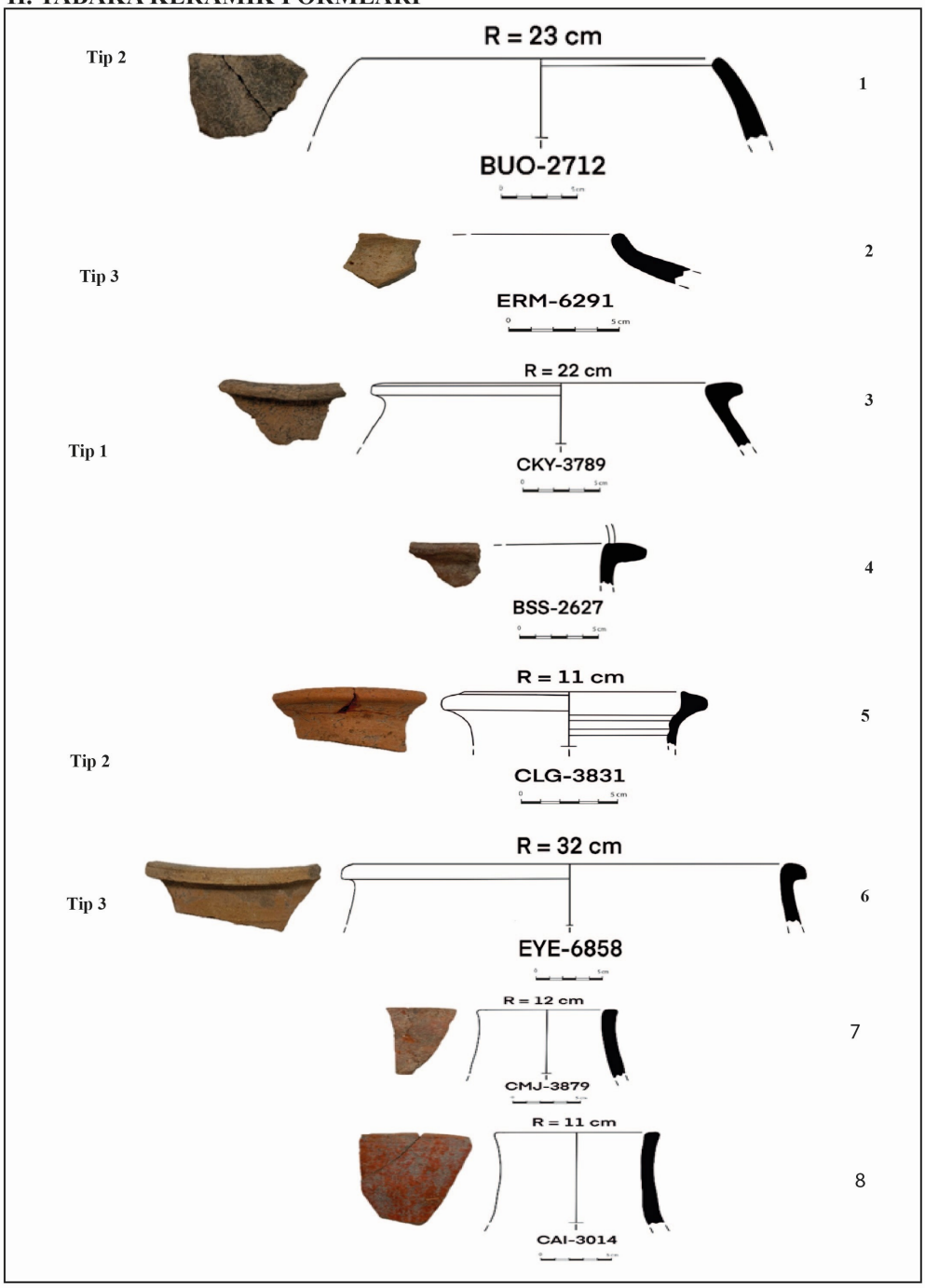
5

6

II. TABAKA KERAMİK FORMLARI

LEVHA 49

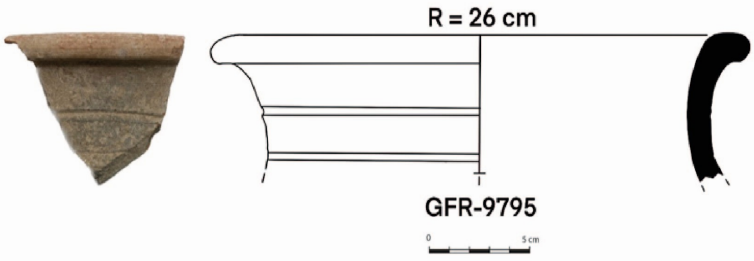
I. TABAKA KERAMİK FORMLARI

LEVHA 50

Çömlekler

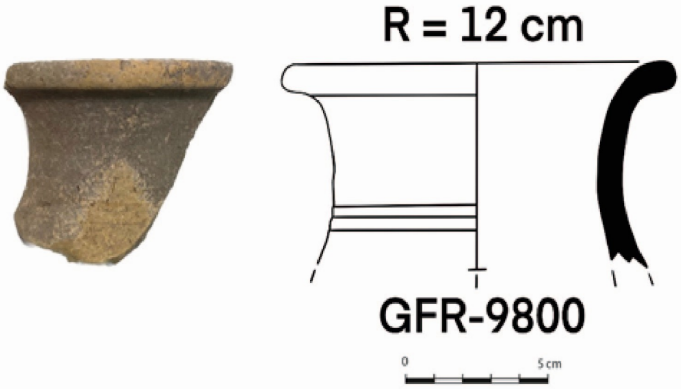
Boyunlu Çömlekler

Tip 1

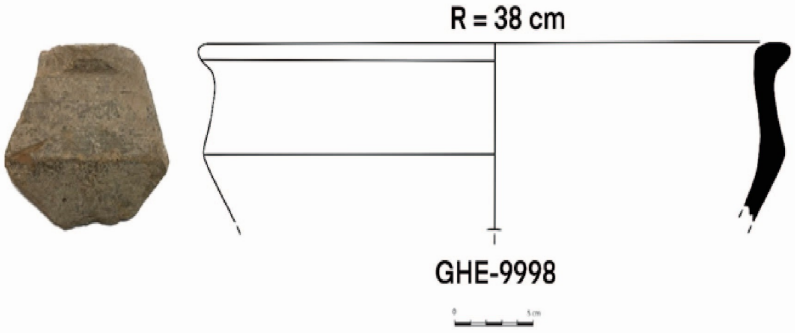

1

Tip 2

2

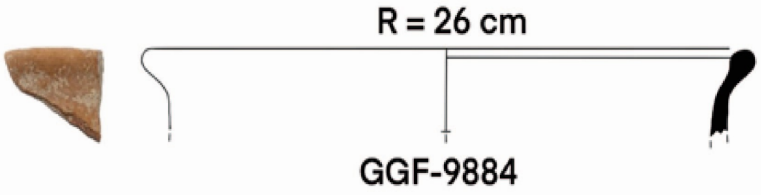

3

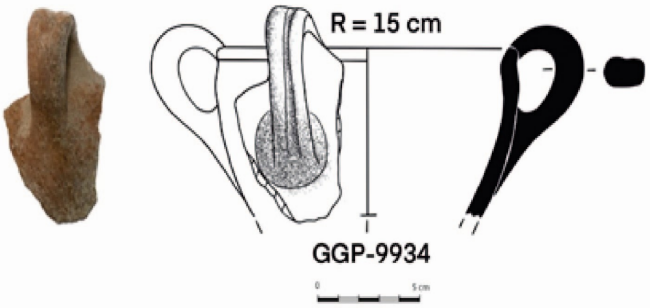
I. TABAKA KERAMİK FORMLARI

LEVHA 51

Tip 1

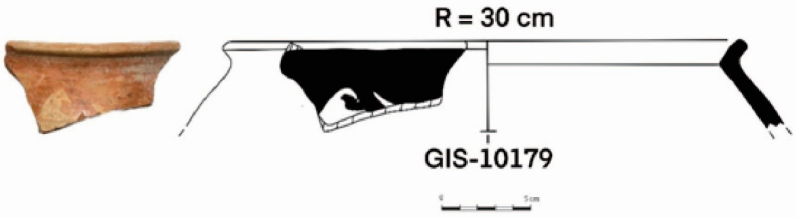

1

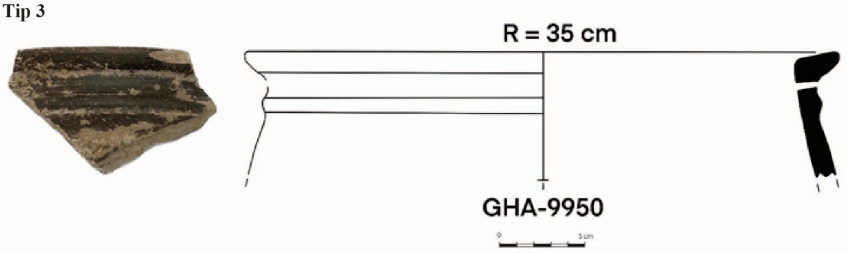
2

Tip 2

3

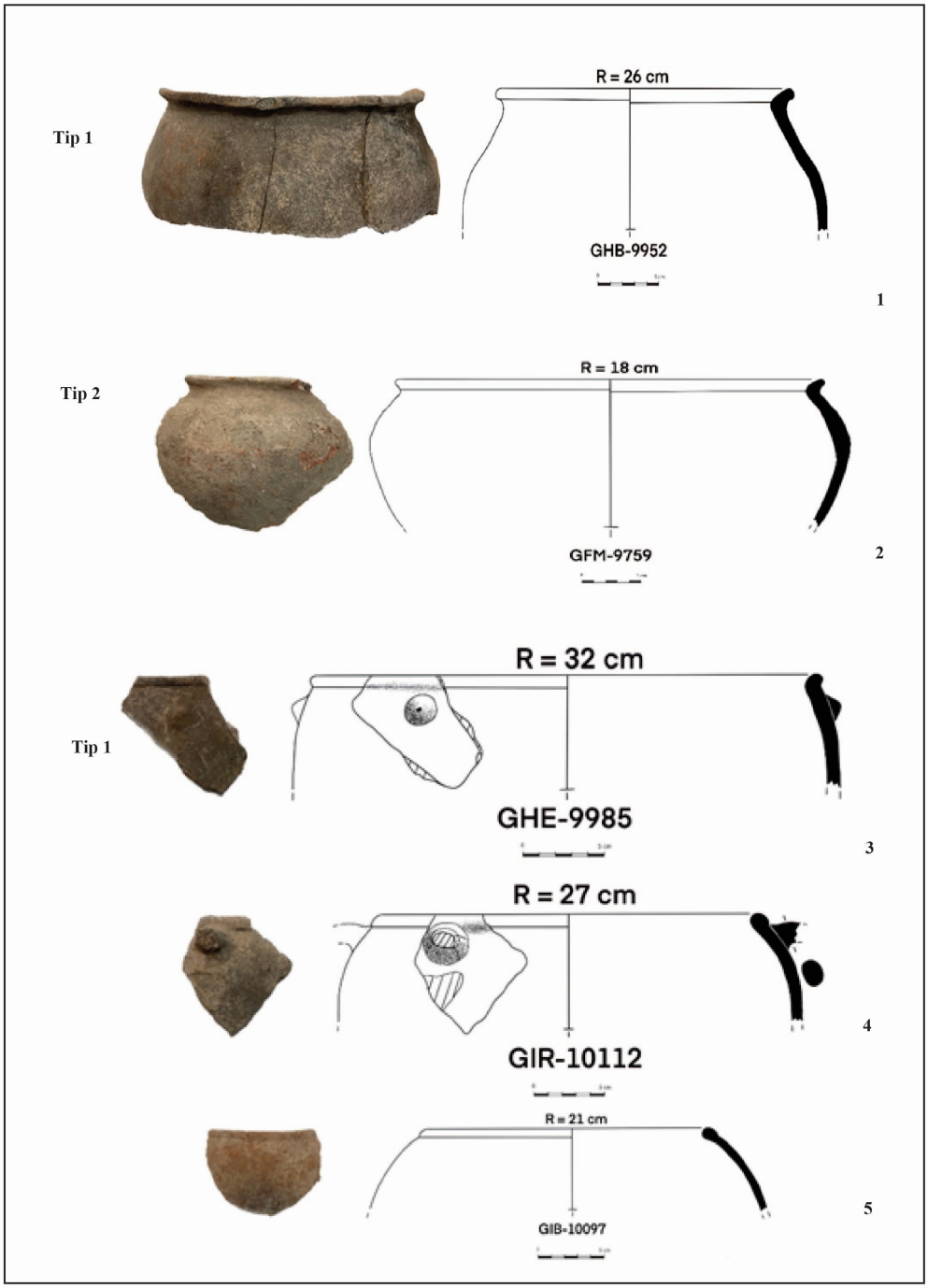
Tip 3

4

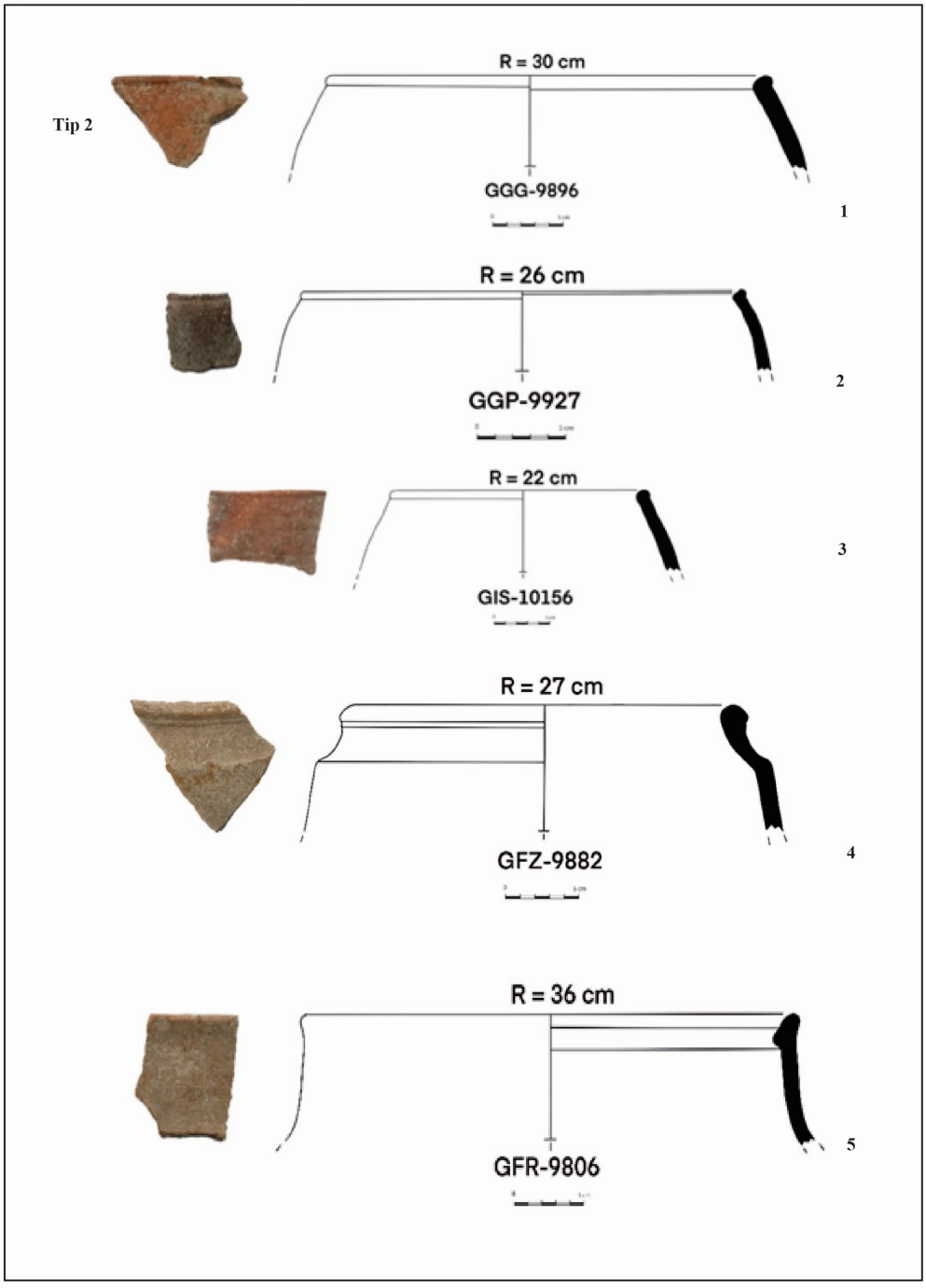
I. TABAKA KERAMİK FORMLARI

LEVHA 52

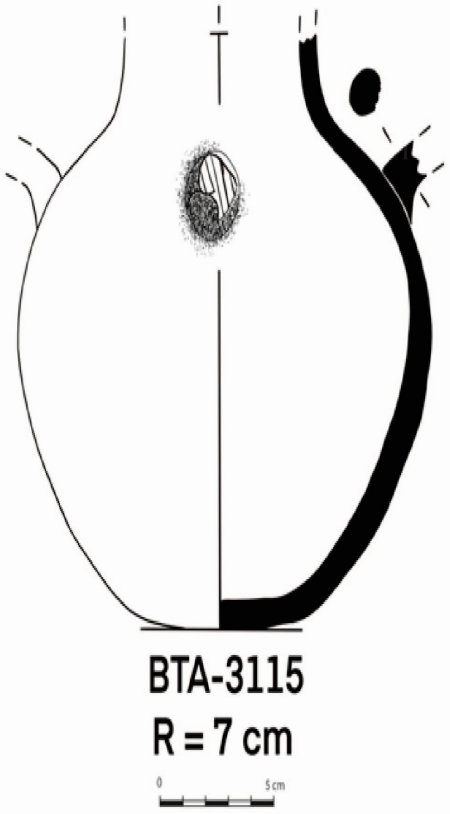
I. TABAKA KERAMİK FORMLARI

LEVHA 53

1

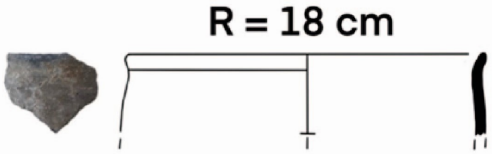
Çömlekler

Boyunsuz Çömlekler

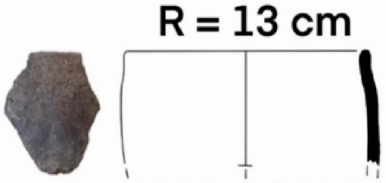
1

HAP-11299

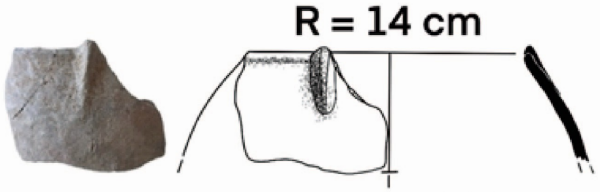
2

HBN-11356

3

HAA-11266

4

HAJ-11283

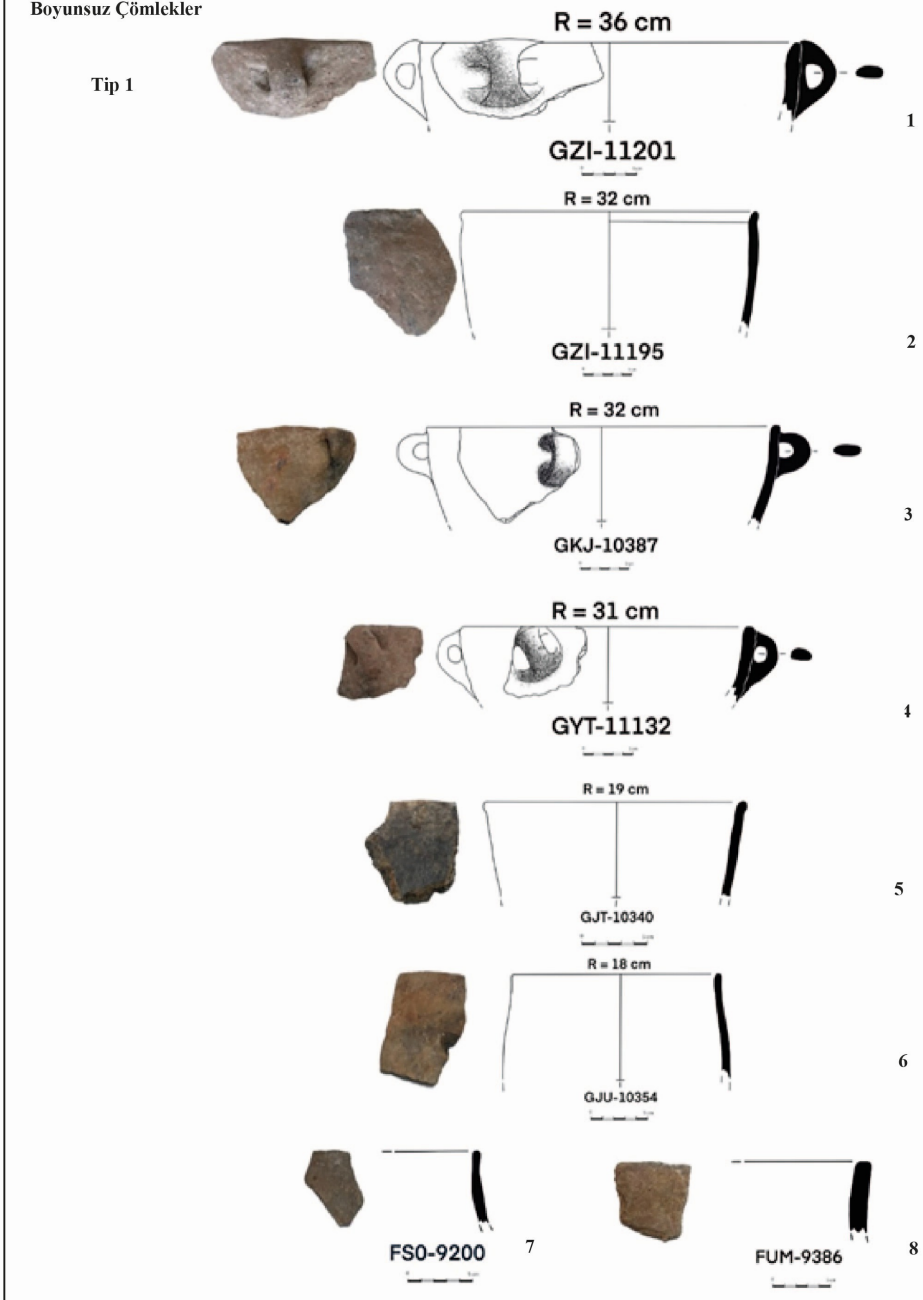
V. TABAKA KERAMİK FORMLARI

LEVHA 56

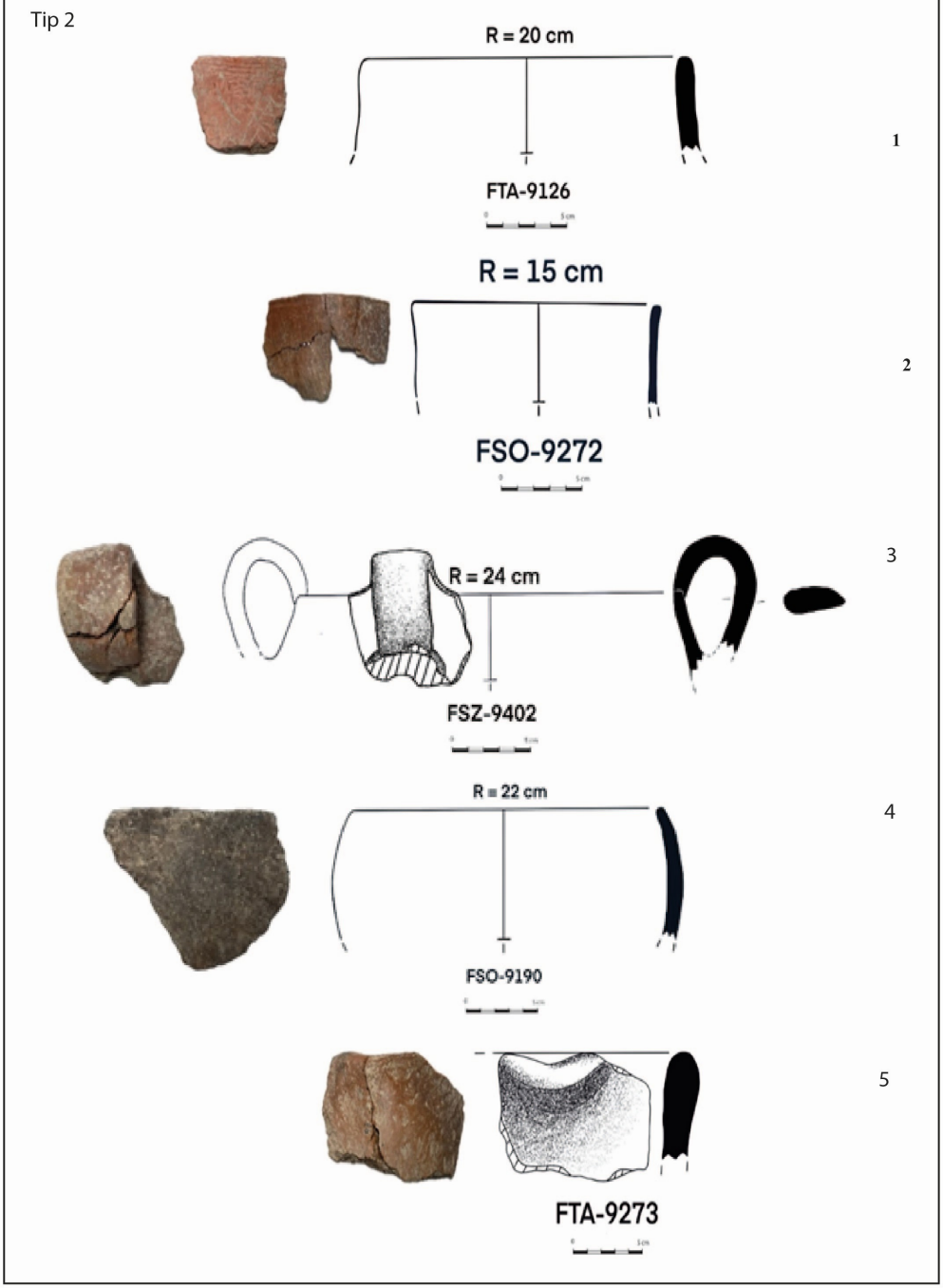
Çömlekler

Boyunsuz Çömlekler

Tip 1

Tip 2

R = 20 cm
FTA-9126
R = 15 cm
FSO-9272
R = 24 cm
FSZ-9402
R = 22 cm
FSO-9190
FTA-9273

1

2

3

4

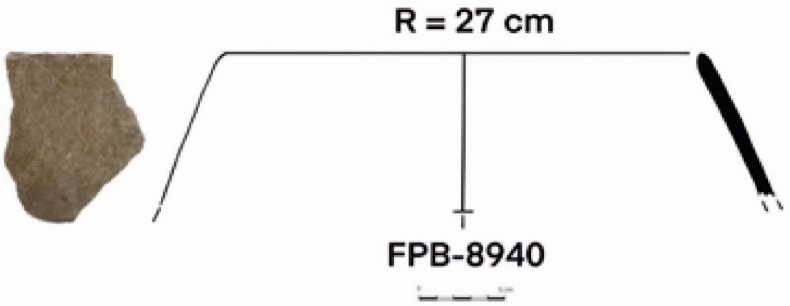
5

IV. TABAKA KERAMİK FORMLARI **LEVHA 58**

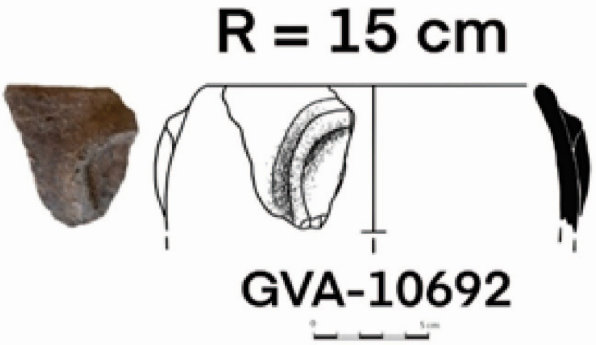
Çömlekler

Boyunsuz Çömlekler

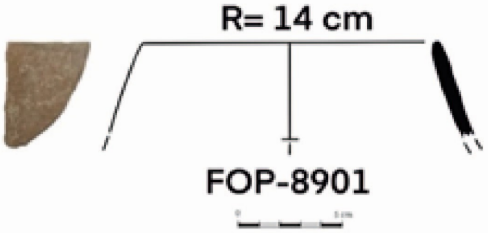
Tip 1

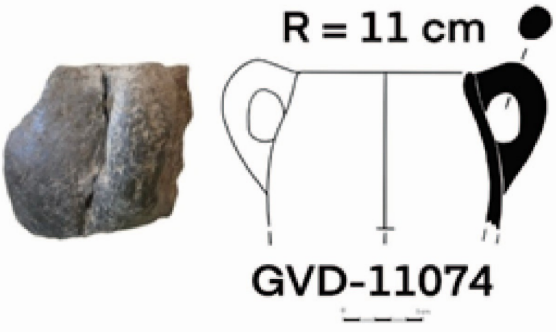
1

2

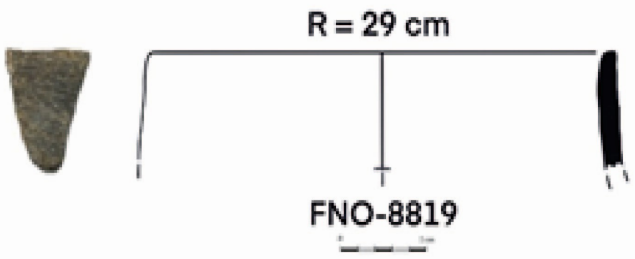

3

4

Tip 2

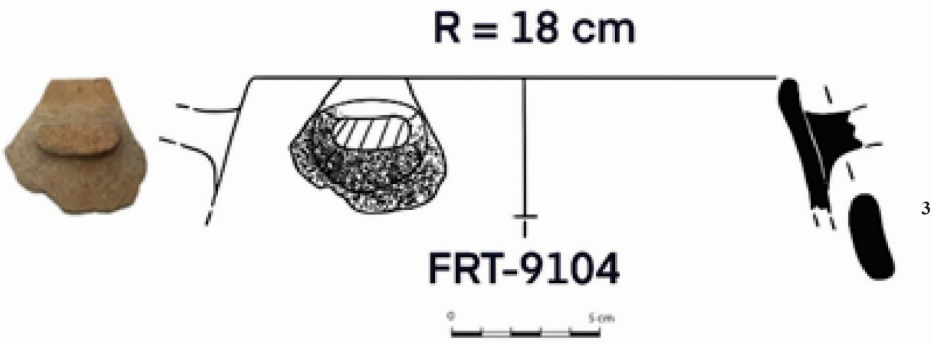

1

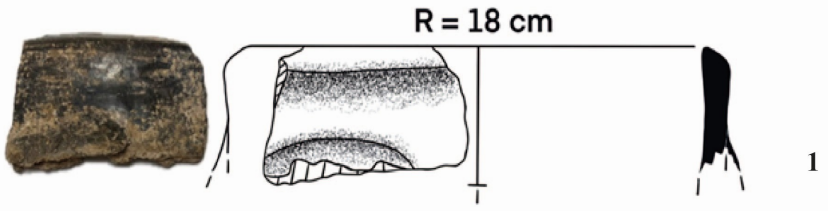
2

Tip 1

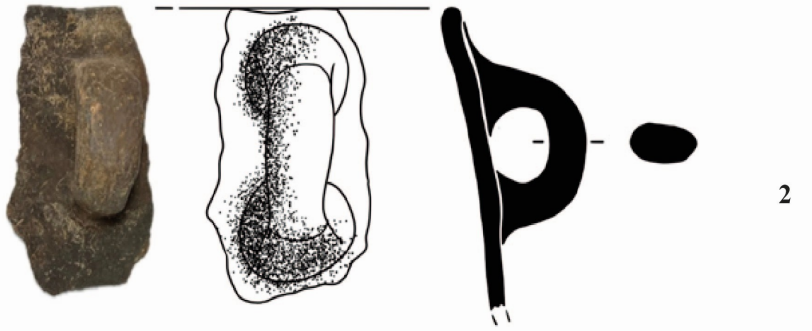
3

Tip 2

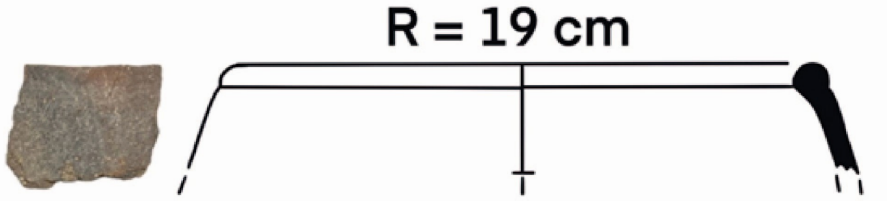
1

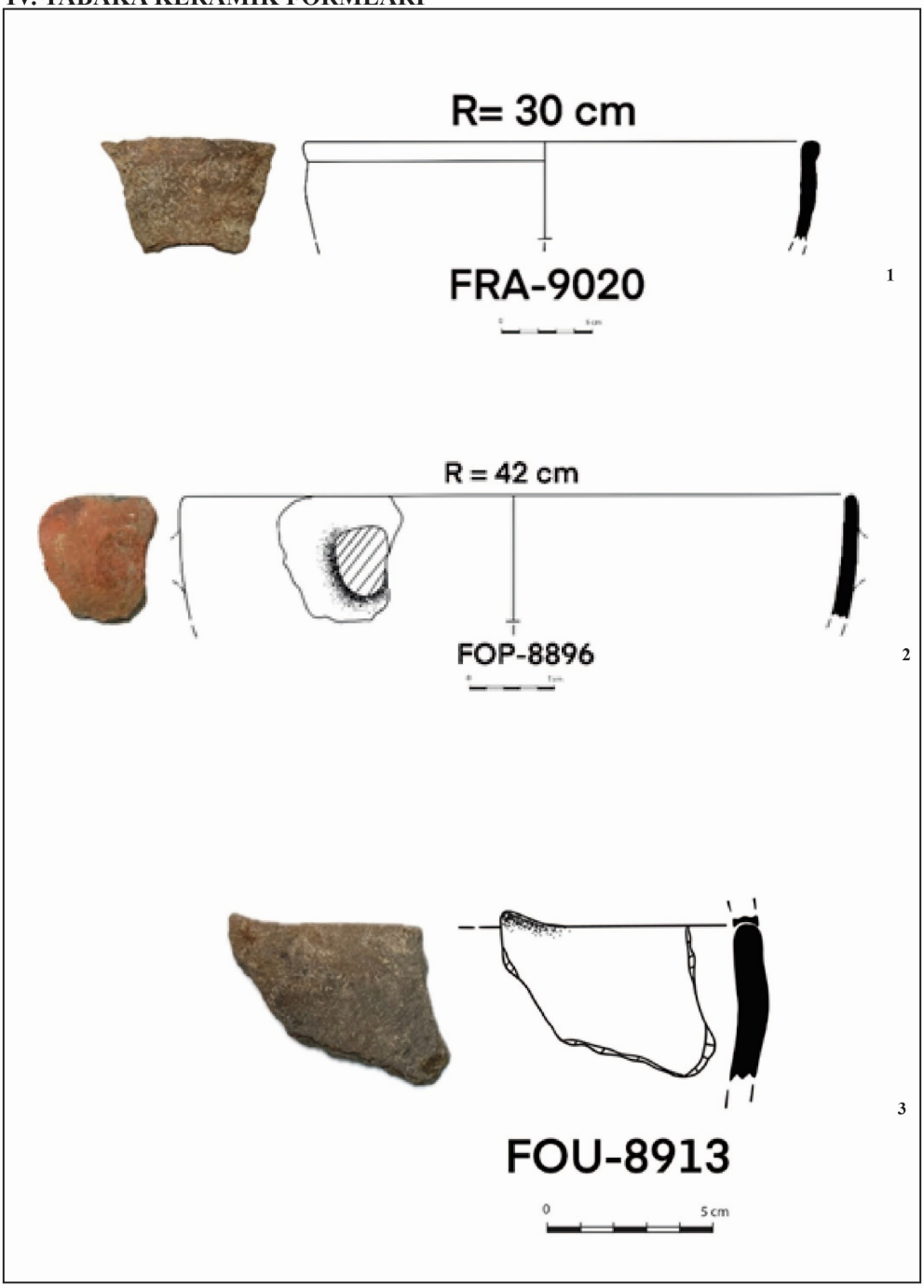
2

3

R= 30 cm
FRA-9020
1
R = 42 cm
FOP-8896
2
FOU-8913
0
5 cm
3

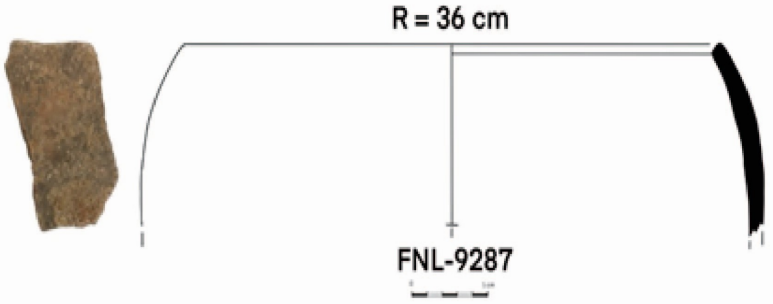
III. TABAKA KERAMİK FORMLARI

LEVHA 62

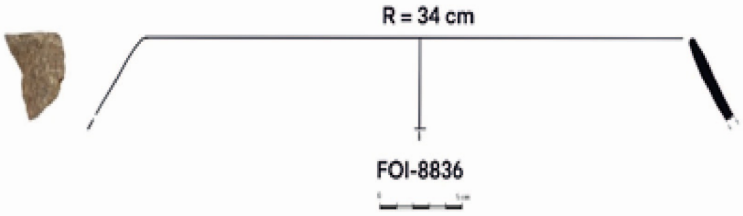
Çömlekler

Boyunsuz Çömlekler

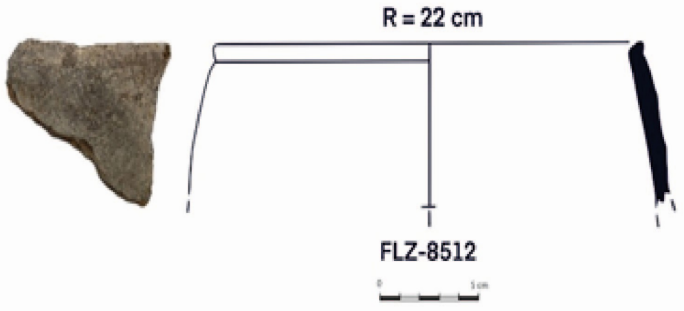
Tip 1

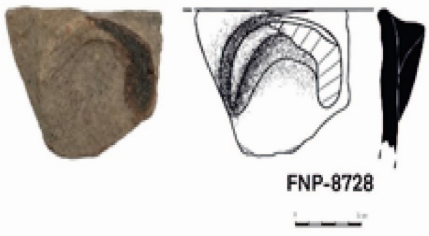
1

2

3

4

Tip 2

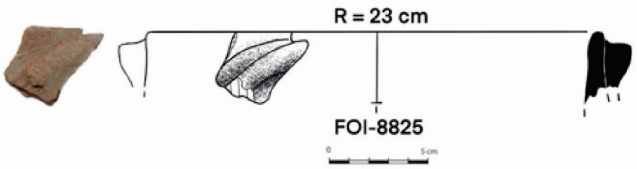
1

Tip 1

2

Tip 2

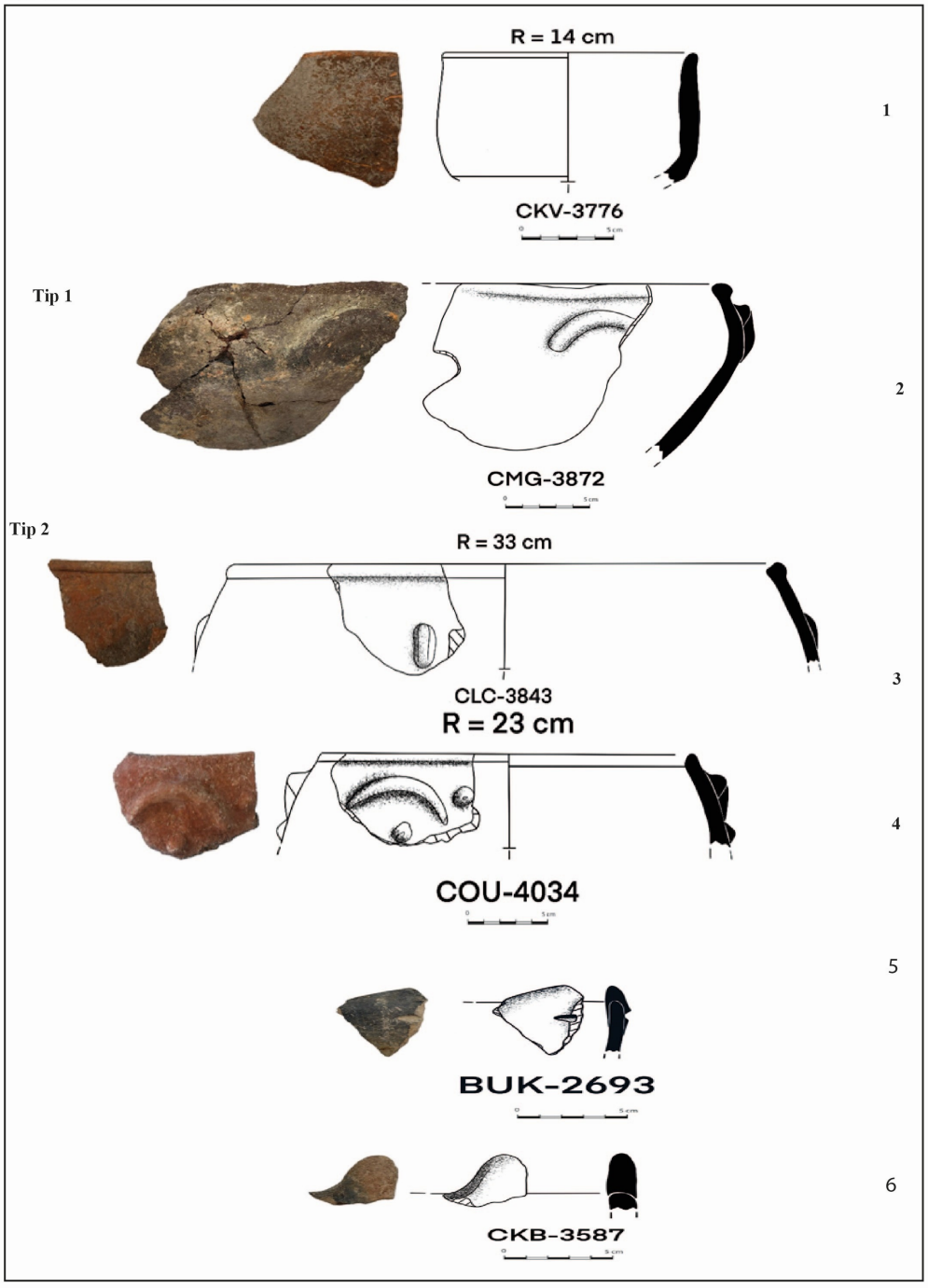
3

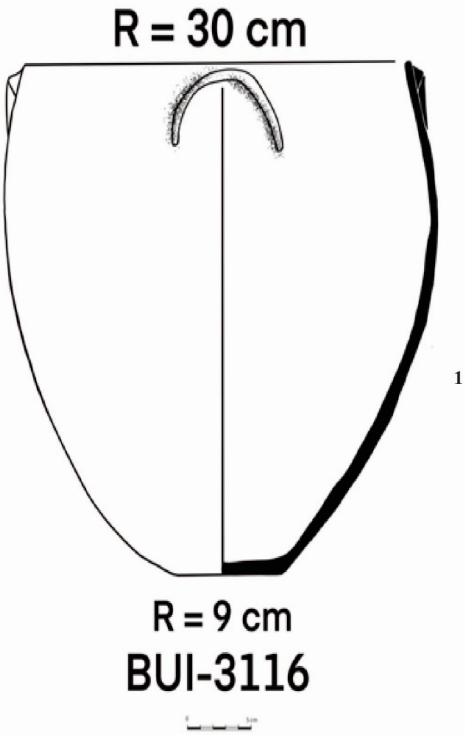
4

II. TABAKA KERAMİK FORMLARI

LEVHA 64

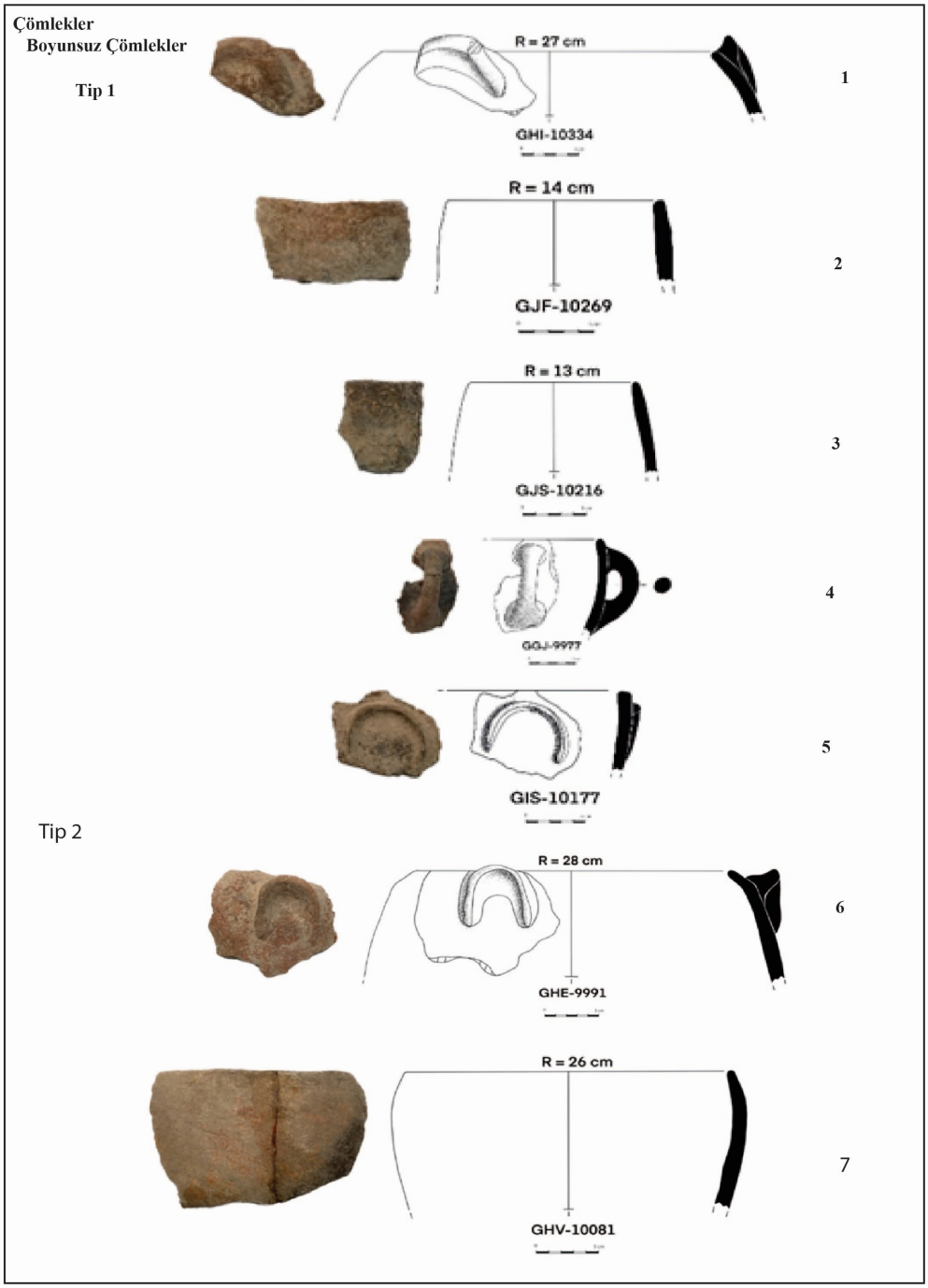

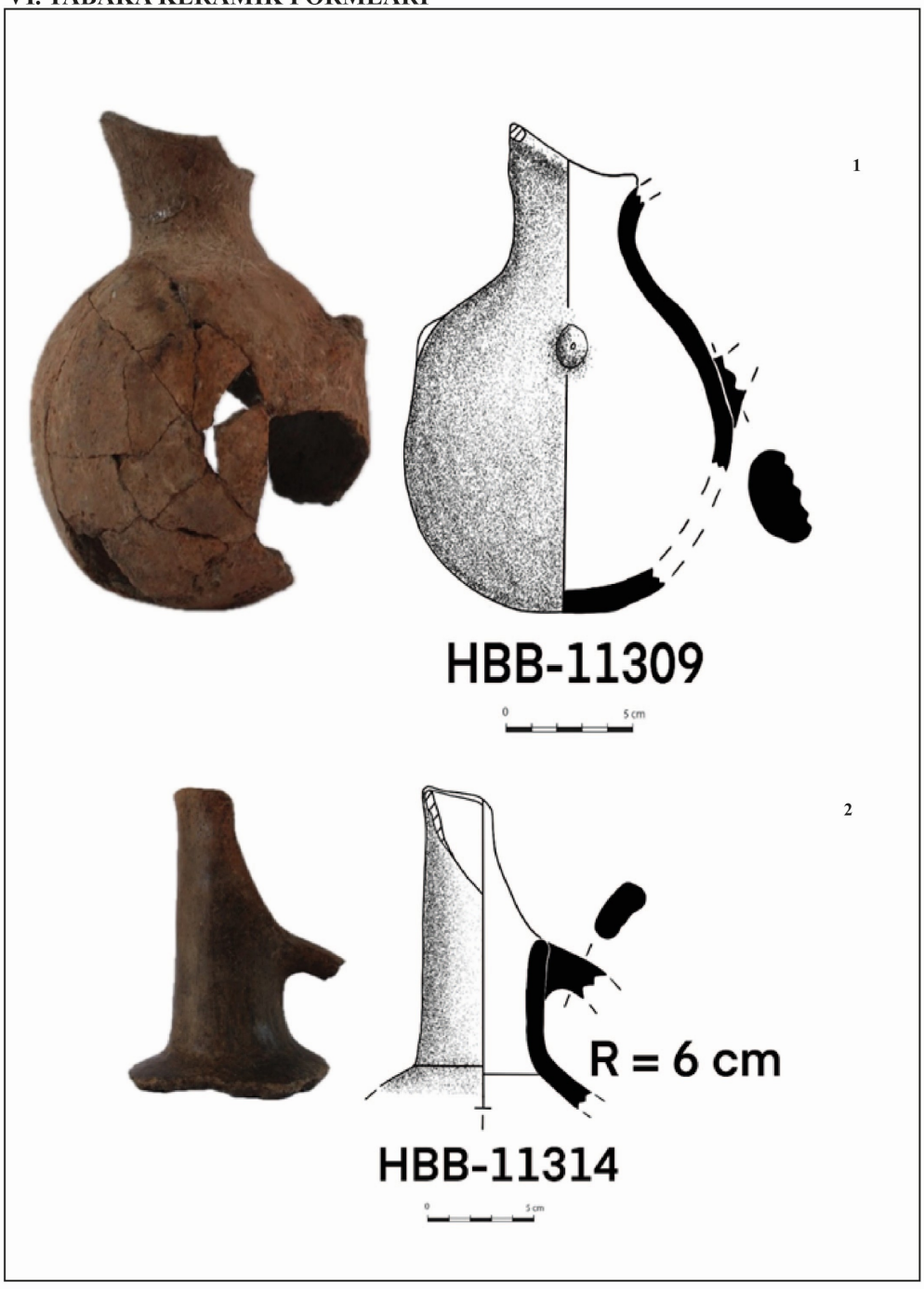

1

I. TABAKA KERAMİK FORMLARI

LEVHA 66

1
HBB-11309
0
5 cm
2
R = 6 cm
HBB-11314
0
5 cm

Testiler

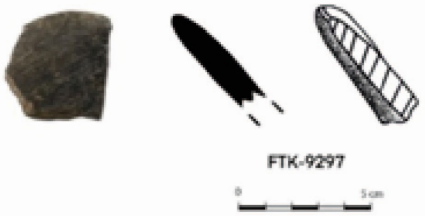
Gaga Ağızlı Testiler

1

2

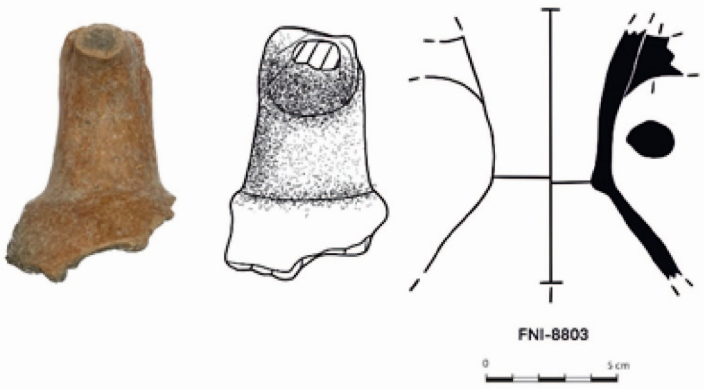

3

IV. Tabaka

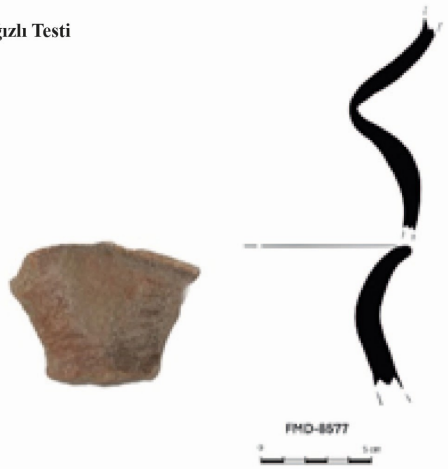

III. tabaka

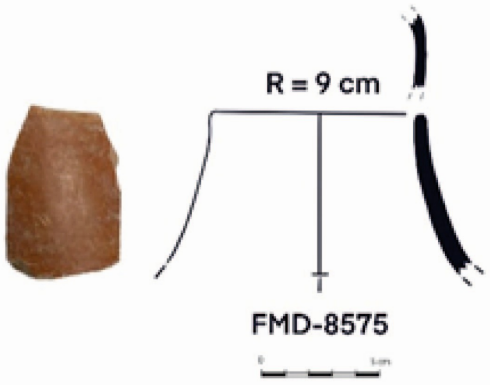

2

Testiler
Yonca Ağızlı Testi

1

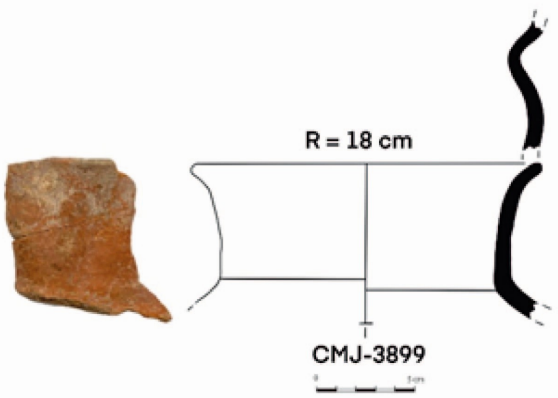
2

3

Testiler

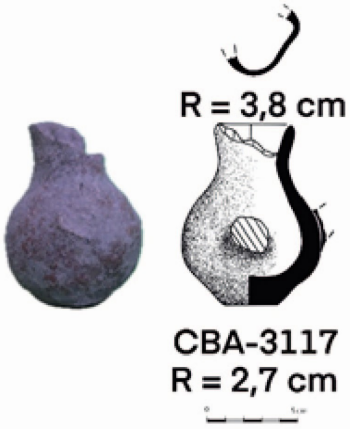
Yonca Ağızlı Testi

1

2

3

II. ve I. TABAKA KERAMİK FORMLARI **LEVHA 72**

II. Tabaka

BUH-2678

0 5 cm

1

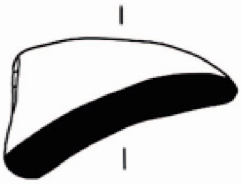
EVE-2651

0 5 cm

2

I. Tabaka

GGJ-9974

0 5 cm

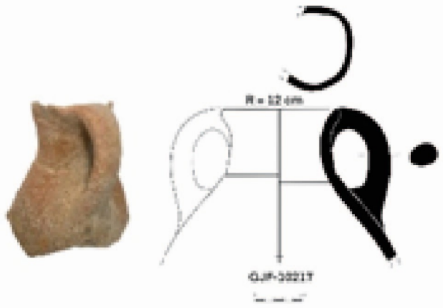
3

I. TABAKA KERAMİK FORMLARI

LEVHA 73

Testiler

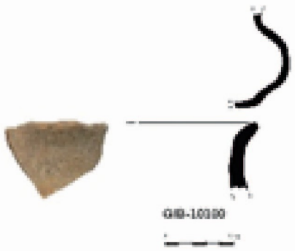
Yonca Ağızlı

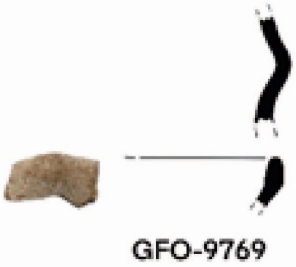
1

2

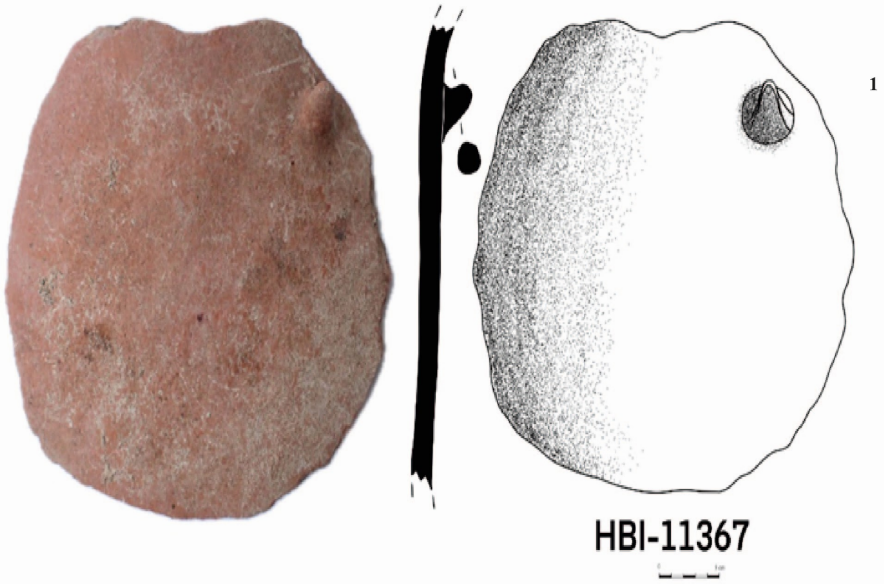

3

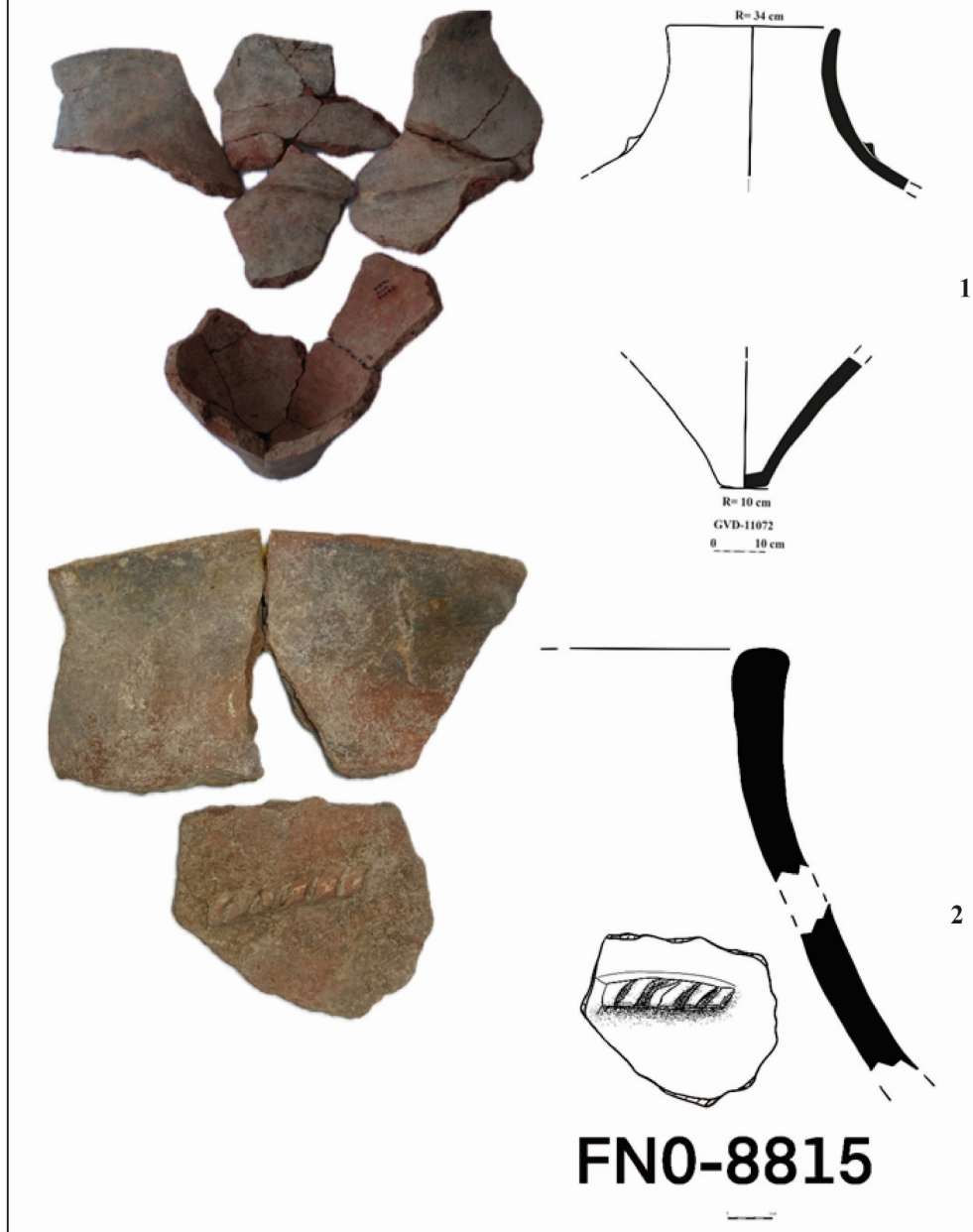

4

Pithos

Pithos

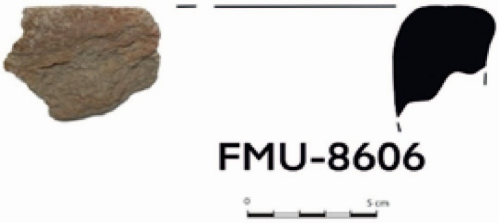
III. ve II. TABAKA KERAMİK FORMLARI **LEVHA 76**

Pithos

III. Tabaka

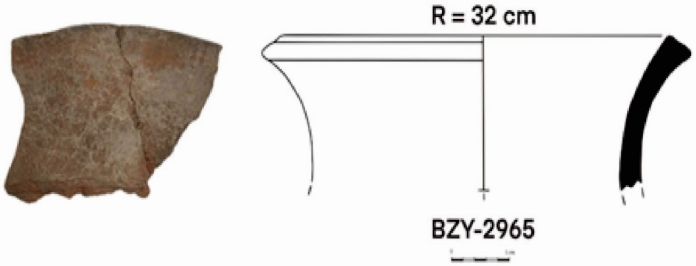

1

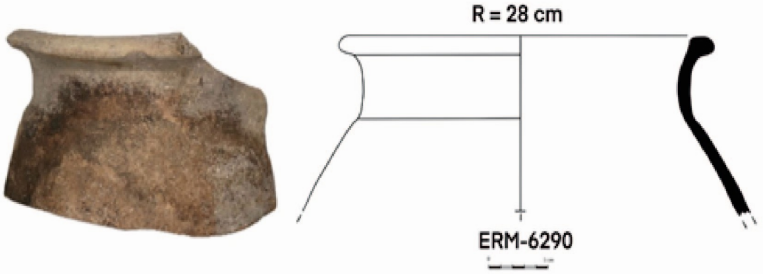

2

II. Tabaka

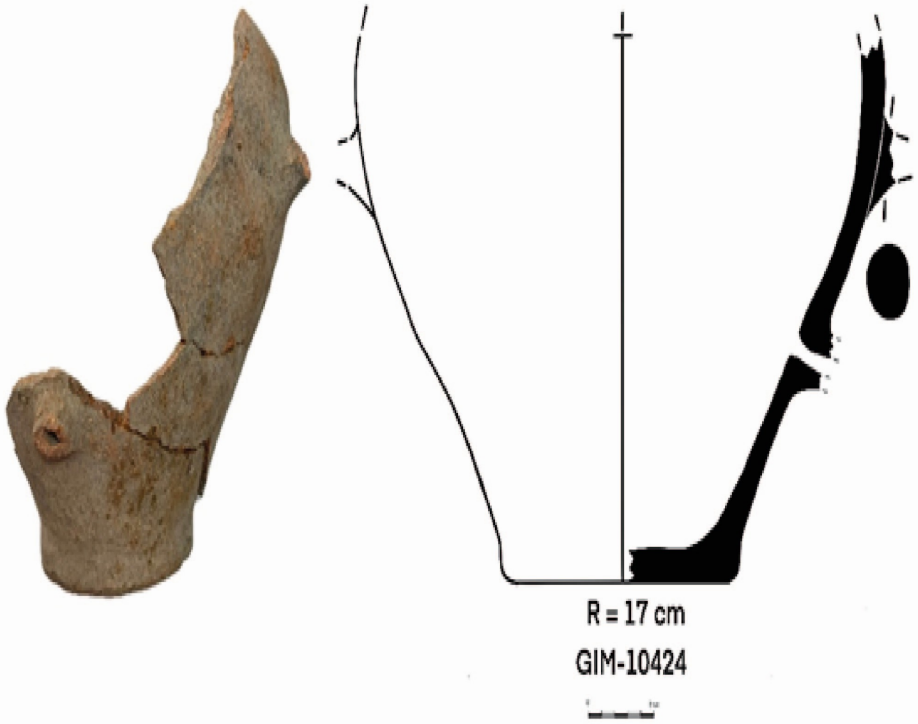

3

4

Pithos 1

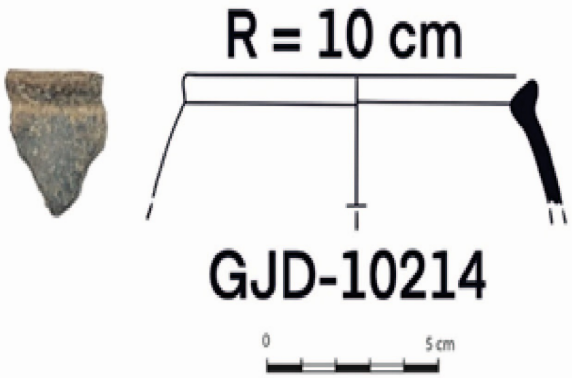
Çömlekçik

VI. Tabaka

1

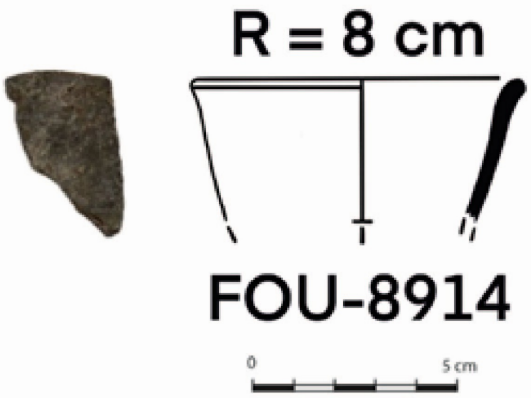

V. Tabaka

2

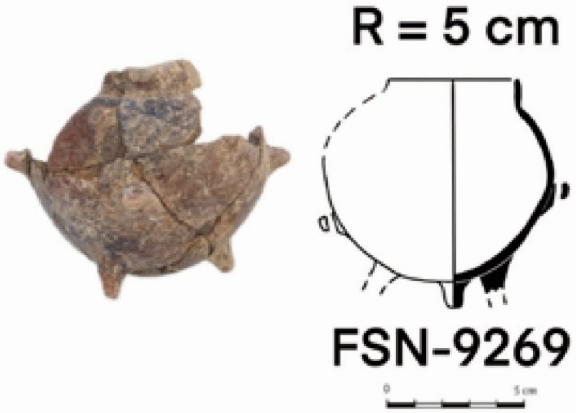
Çömlekçikler

1

2

3

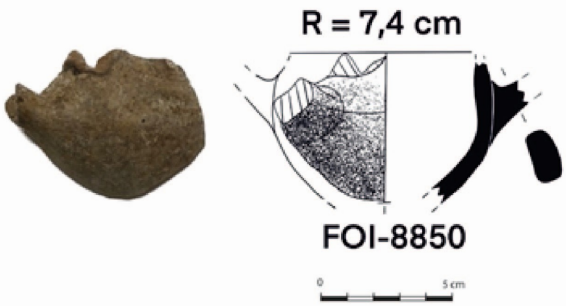
Çömlekcikler

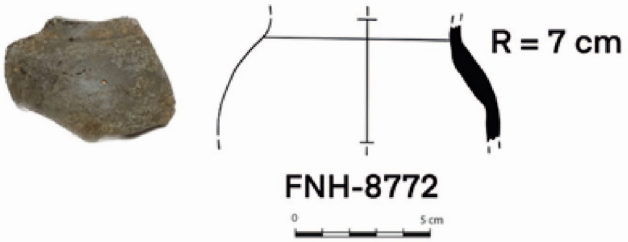
1

2

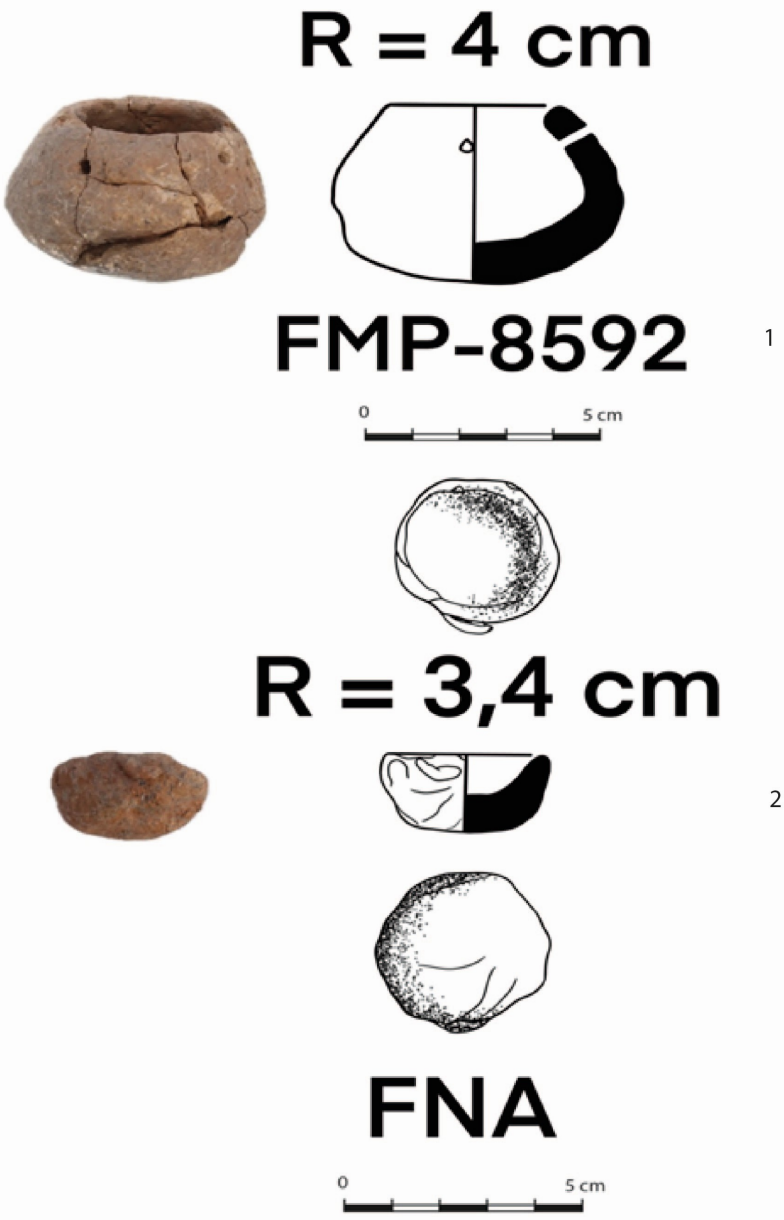

3

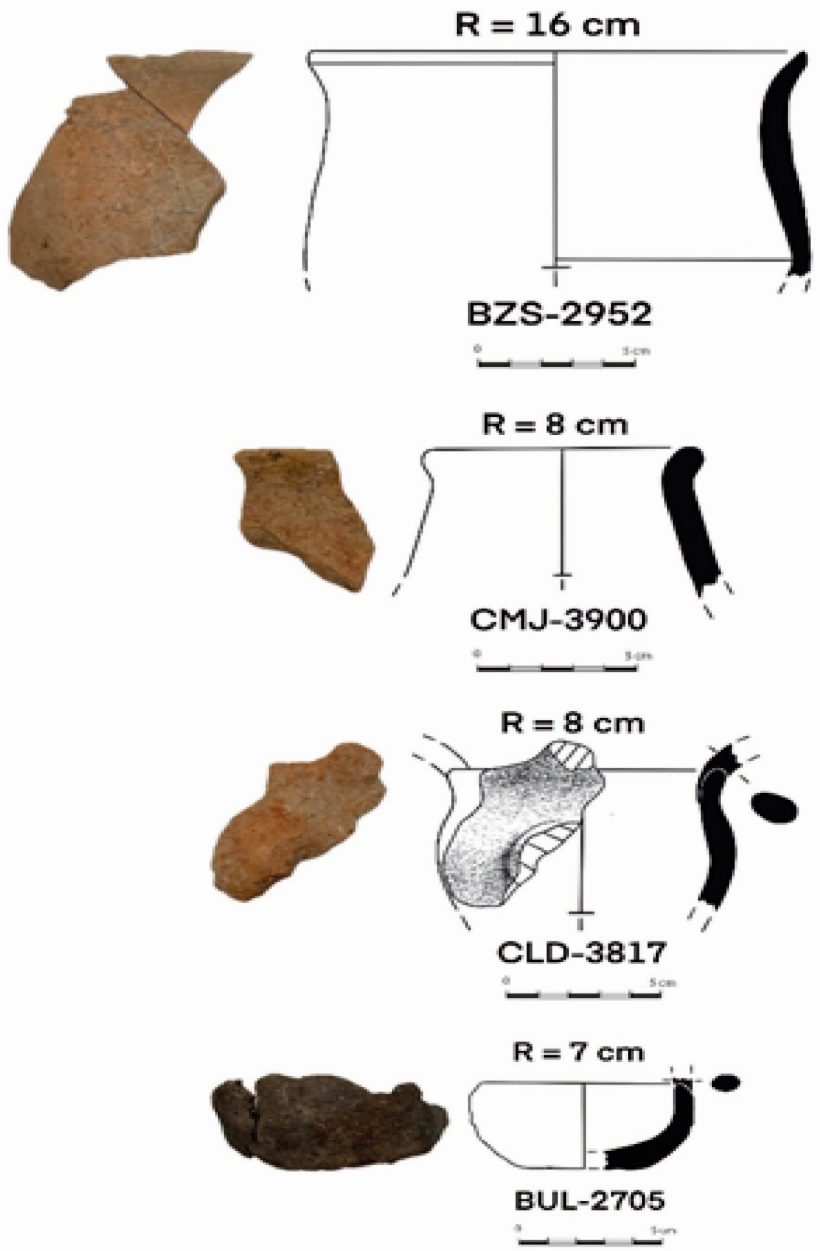

4

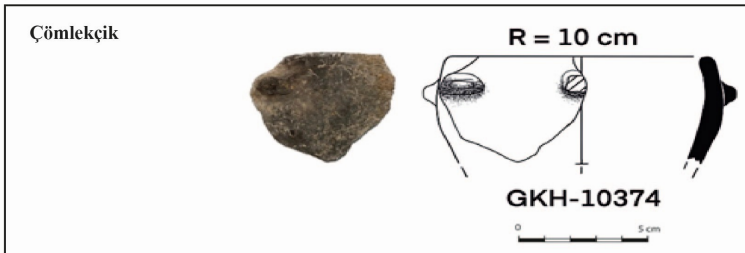
Çömlekcikler

Çömlekçik

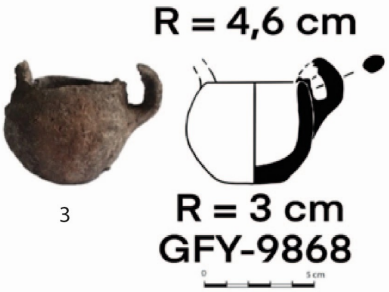
Çömlekçik

1

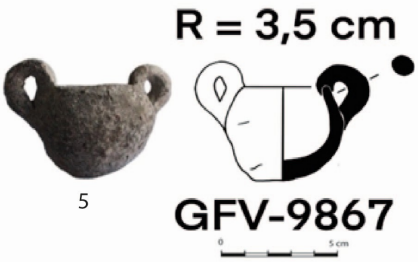
2

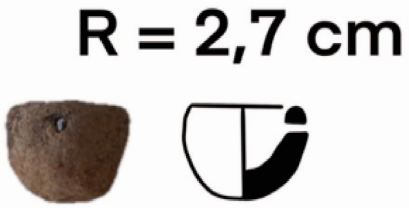
3

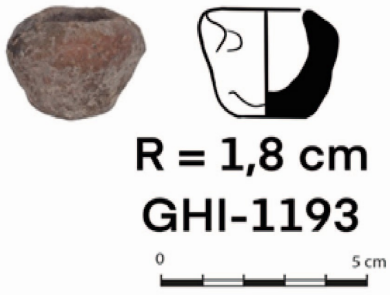
4

5

6

7

VI. ve IV. TABAKA KERAMİK FORMLARI

LEVHA 84

Fincanlar

VI. Tabaka

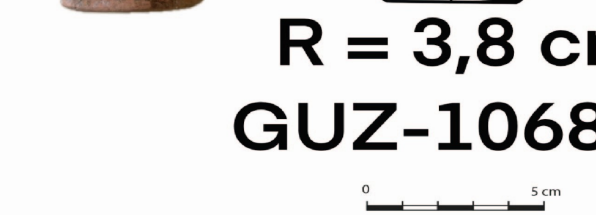

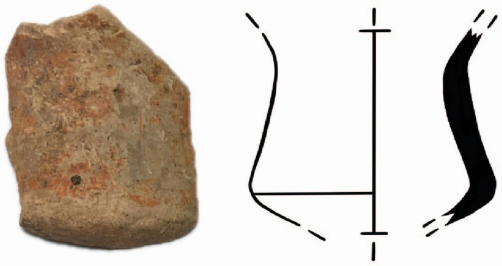
1

IV. Tabaka

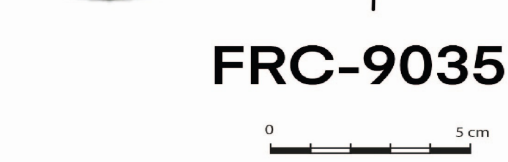

2

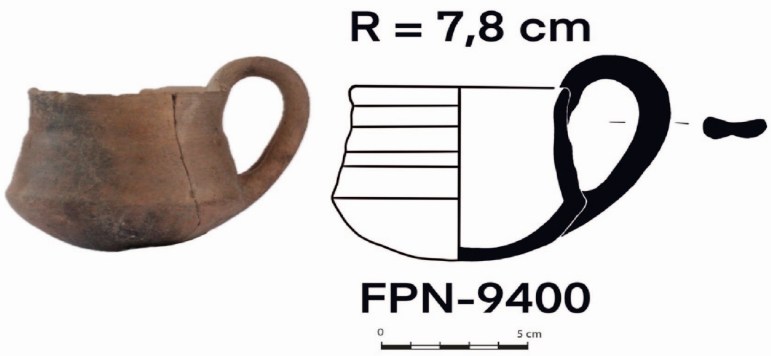

3

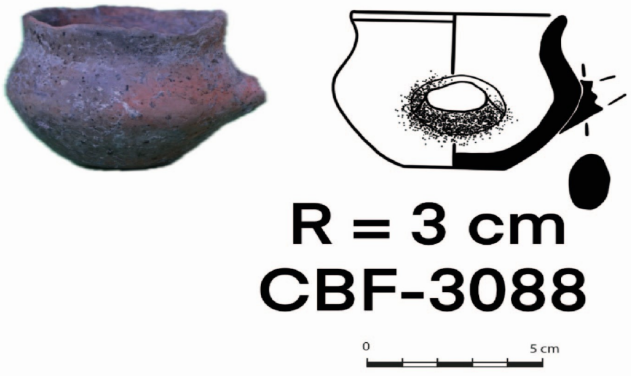
Fincan

R = 7,8 cm
FPN-9400
0
5 cm

1

R = 6,4 cm
FNF-8947
0
5 cm

2

R = 6 cm
R = 3 cm
CBF-3088
0
5 cm

3

Pyxis

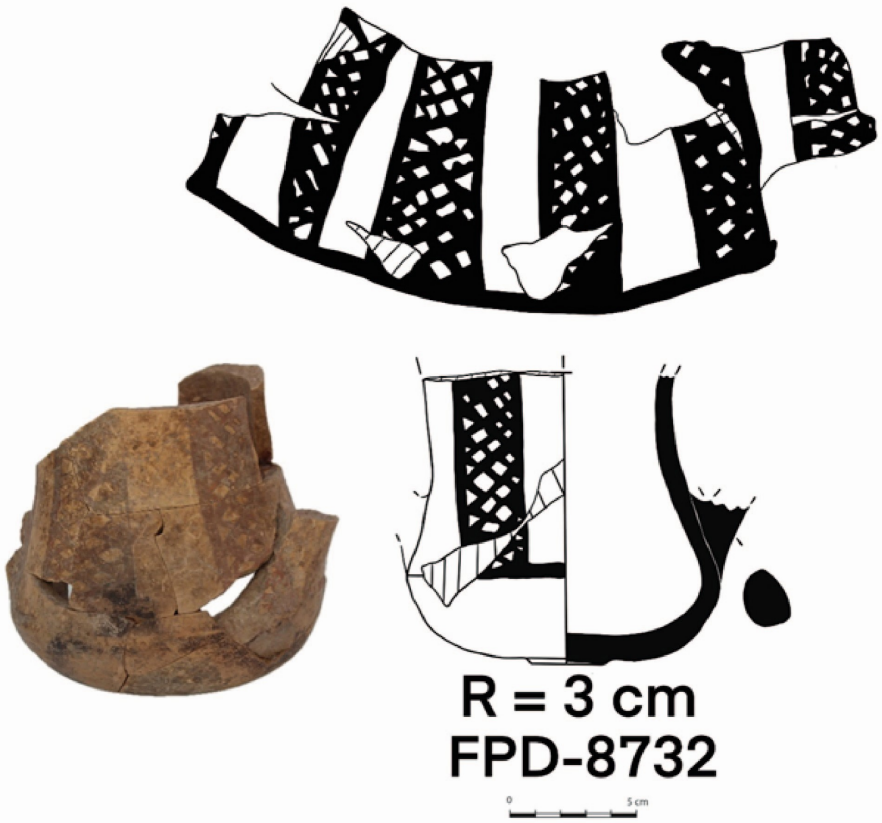
1

Bardak

2

Tankart

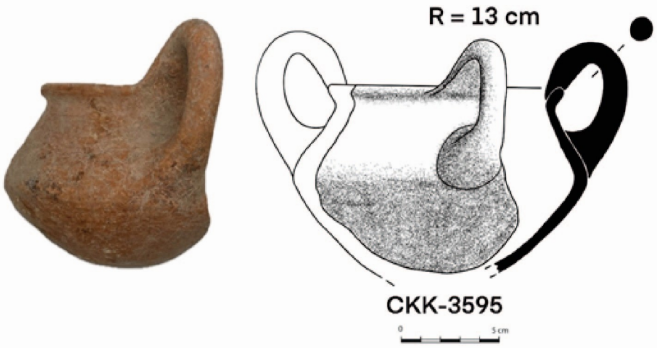

1

IV., III ve II. TABAKA KERAMİK FORMLARI **LEVHA 88**

Kantaros

II. Tabaka

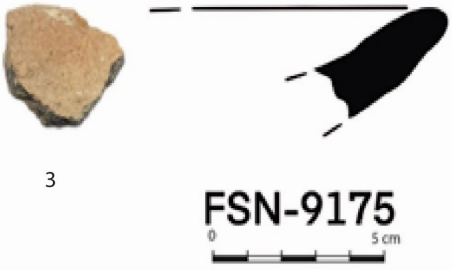
1

Akıtacak
IV. Tabaka

2

Potalar

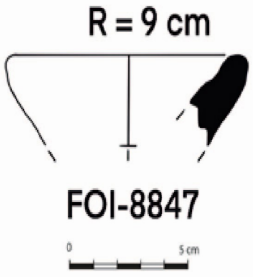

3

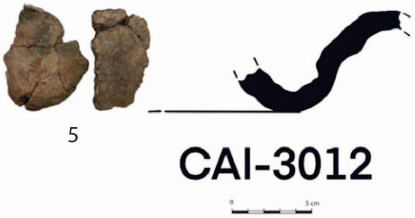
III. Tabaka

4

II. Tabaka

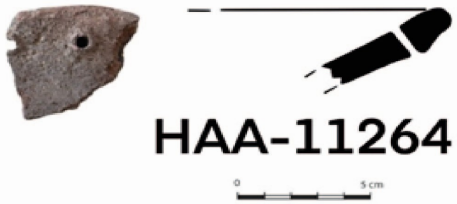

5

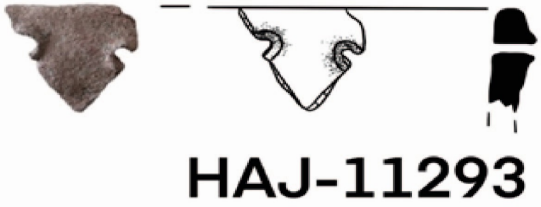
VI. ve V. TABAKA KERAMİK FORMLARI **LEVHA 89**

Süzgeç

VI. Tabaka

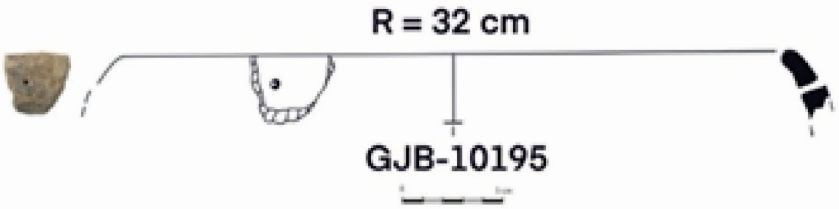

1

2

V. Tabaka

3

4

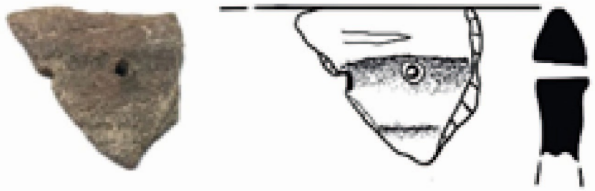

5

IV. ve I. TABAKA KERAMİK FORMLARI **LEVHA 90**

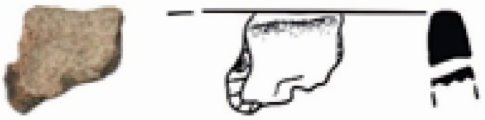
Süzgeç

IV. Tabaka

FRC-9052

1

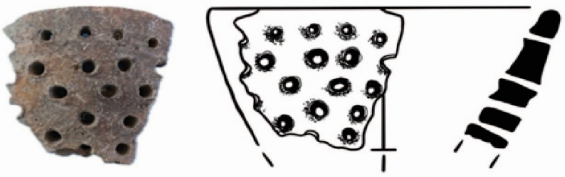

FRR-9069

2

R = 12 cm

I. Tabaka

CMS-3936

3

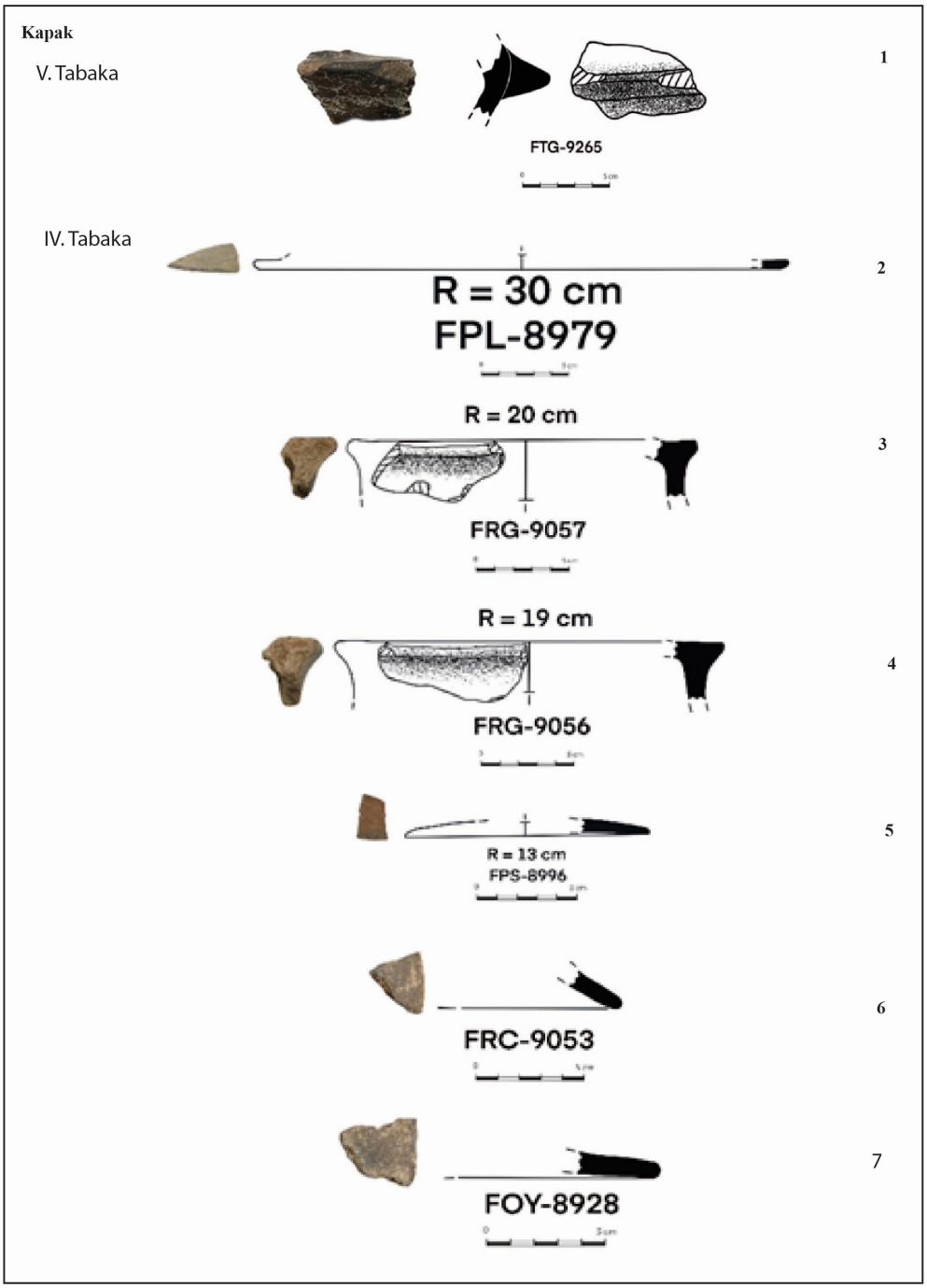

GIB-10118

4

V. ve IV. TABAKA KERAMİK FORMLARI

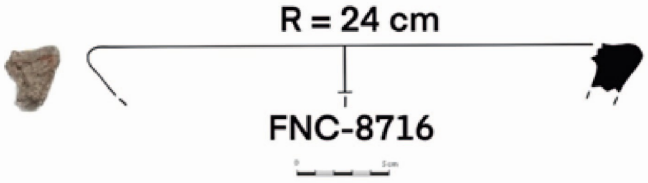
LEVHA 91

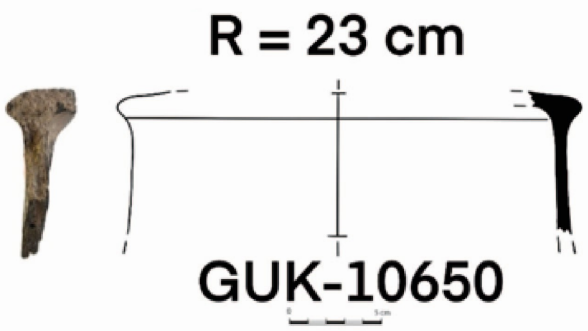
III. TABAKA KERAMİK FORMLARI

LEVHA 92

Kapaklar

1

2

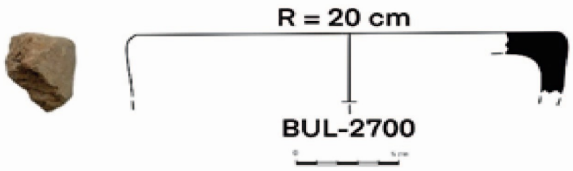
3

II. TABAKA KERAMİK FORMLARI

LEVHA 93

Kapak

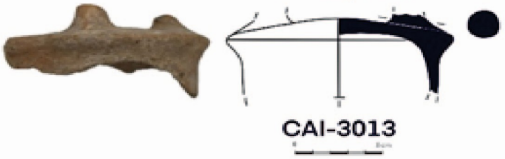
II. Tabaka

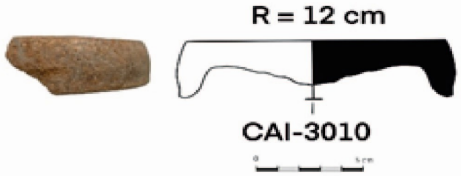
1

2

3

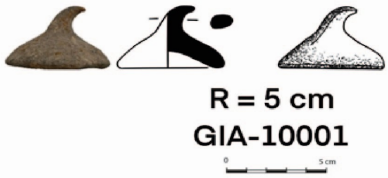

4

I. Tabaka

5

6

VI. ve V. TABAKA KERAMİK FORMLARI

LEVHA 94

Kulplar

VI. Tabaka

Mahmuzlu

1

V. Tabaka

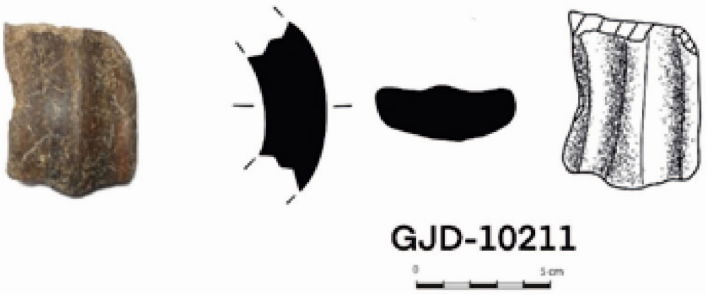
Mahmuzlu

2

Oluklu

3

IV. TABAKA KERAMİK FORMLARI

LEVHA 95

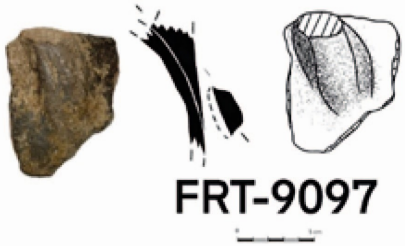
Kulplar

Dikey Kulp

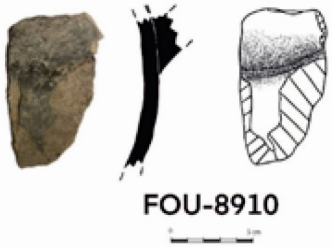

1

Sepet Kulp

2

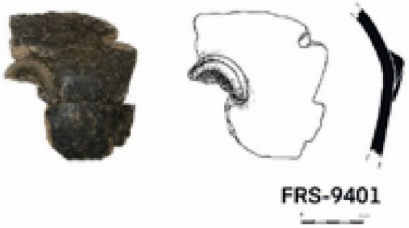

3

4

Tutamak

5

6

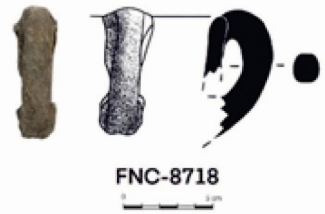
III. TABAKA KERAMİK FORMLARI

LEVHA 96

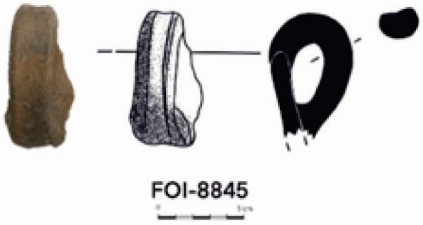
Kulplar

Dikey Kulp

1

2

3

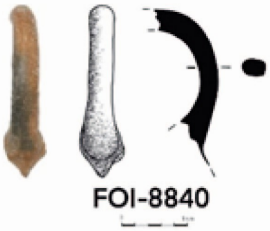
4

5

6

7

III. TABAKA KERAMİK FORMLARI

LEVHA 97

Kulplar

Sepet Kulp

FOI-8824

1

Kare Kulp

FNH-8780

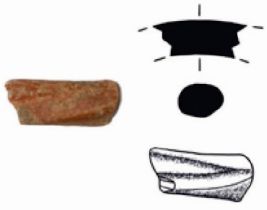
2

Burgu Kulp

FND-8727

3

FNI-9801

4

II. TABAKA KERAMİK FORMLARI

LEVHA 98

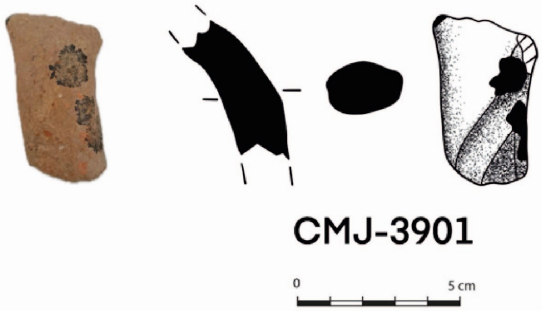
Kulplar

Şerit Kulp

1

Burgu Kulp

2

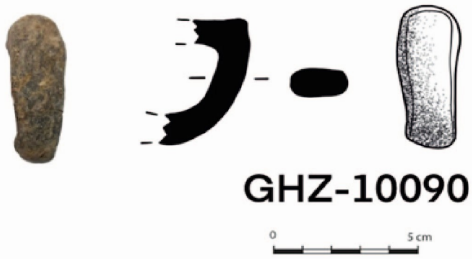
Tutamak

3

Kulplar

Mahmuzlu Kalp

1

Tutamaklar

Yuvarlak Biçimli Tutamak

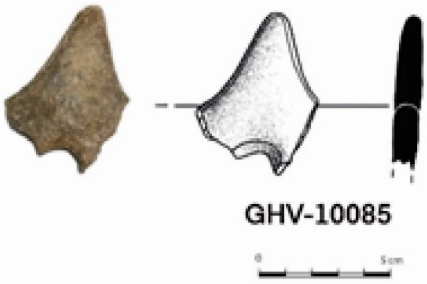

2

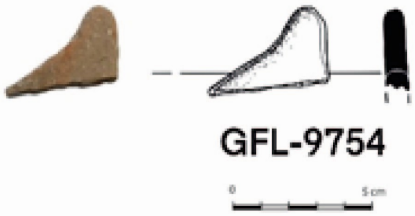

3

Boynuz Biçimli Tutamak

1

2

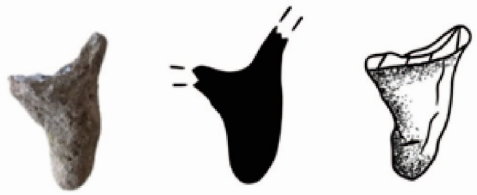
Kare İp Delikli Tutamak

3

Ayak

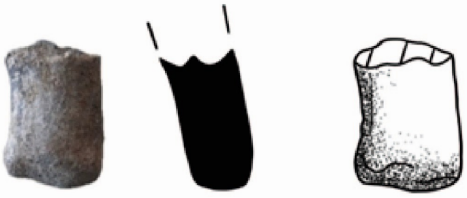
Üçayak

1

HBB-11326

0 5 cm

2

HBN-11361

0 5 cm

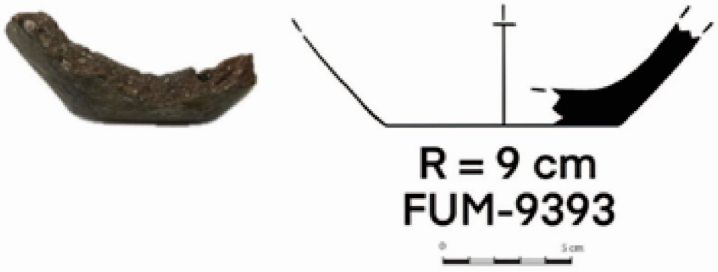
3

HBN-11365

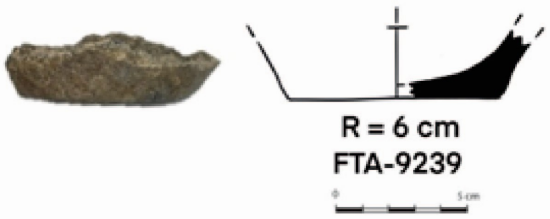
0 5 cm

Dipler

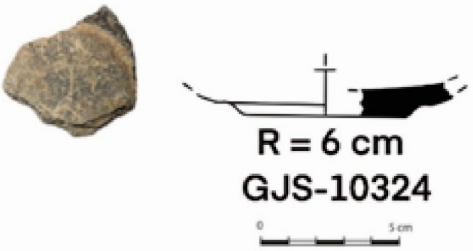
Düz

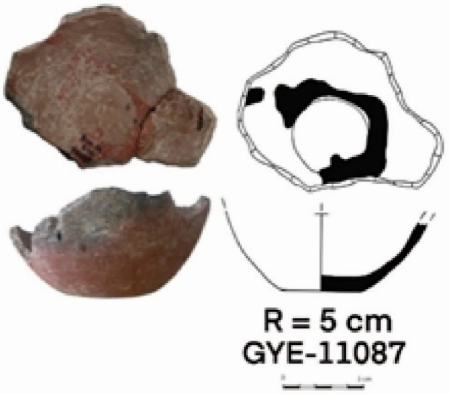
1

2

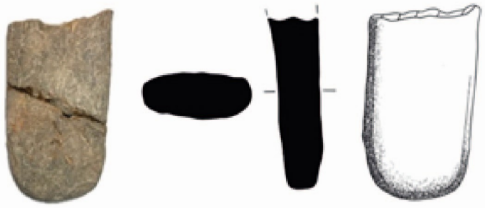
3

4

Dipler

Üçayak

GJK-10294-10278

1

GKI-10382

2

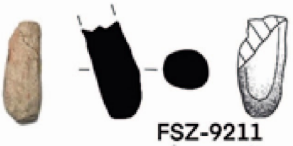
GKR-10409

3

GJK-10292

4

FSZ-9211

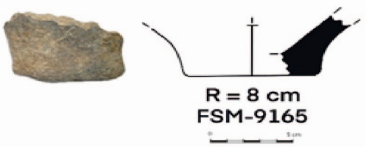
5

IV. TABAKA KERAMİK FORMLARI

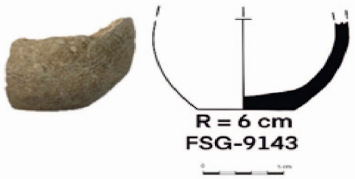
LEVHA 104

Dipler

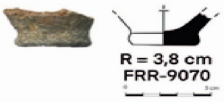
Düz dip

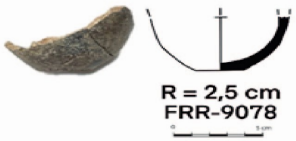
1

2

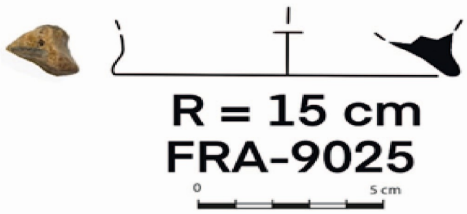

3

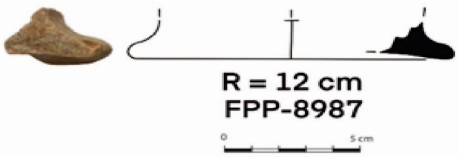

4

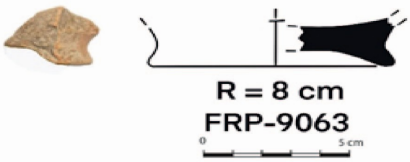
Halka dip

5

6

7

Yüksek Kaide

1

R = 30 cm
FON-8874

0 5 cm

R = 6 cm
FRA-2019

2

0 5 cm

Üçayak

FSN-9174

3

0 5 cm

FSM-9163

4

0 5 cm

III. TABAKA KERAMİK FORMLARI

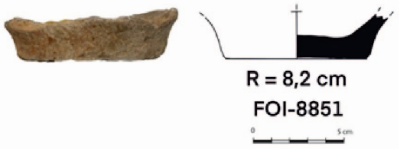
LEVHA 106

Dipler

Düz Dip

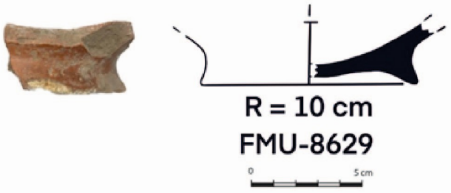

1

2

Halka Dip

3

4

Üçayak

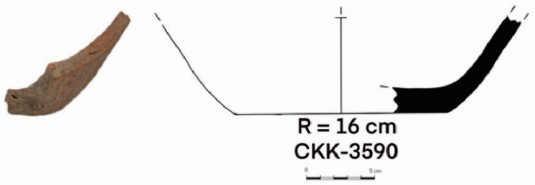
5

II. TABAKA KERAMİK FORMLARI

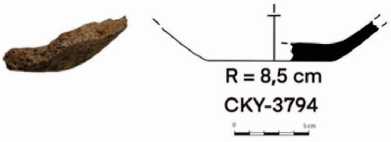
LEVHA 107

Dipler

Düz Dip

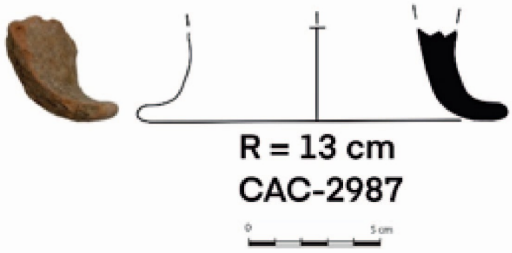

1

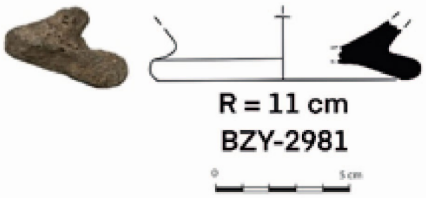

2

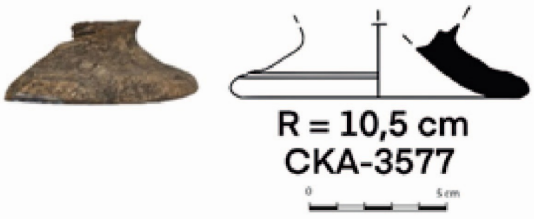
Yüksek Kaide

3

4

5

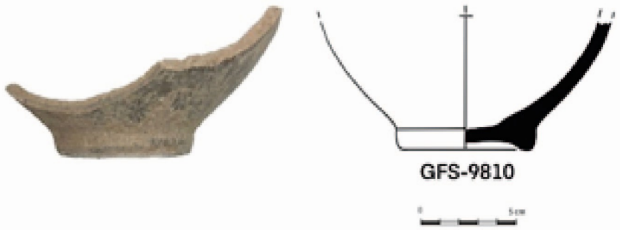
Dipler

Düz Dip

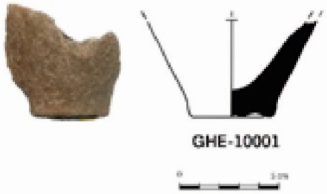

1

Halka Dip

2

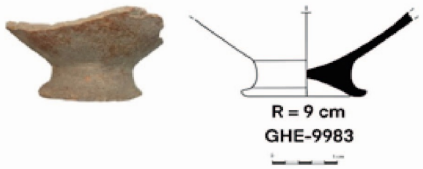

3

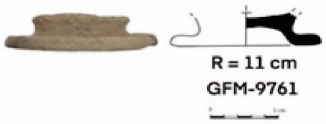
I. TABAKA KERAMİK FORMLARI

LEVHA 109

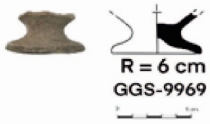
Yüksek Kaide

1

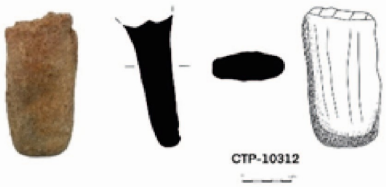

2

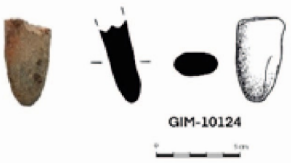

3

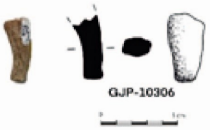
Üçayak

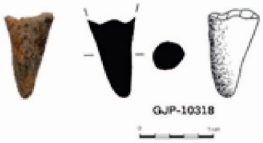
4

5

6

7

Bezemeler

1

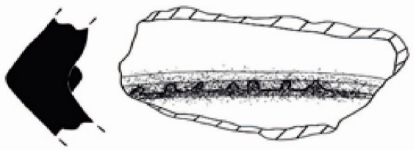
2

3

Bezemeli Parçalar

GKJ-10392

1

GJB-10189

2

FSZ-9225

3

GZP-11239

4

GYA-11081

5

GZP-11241

6

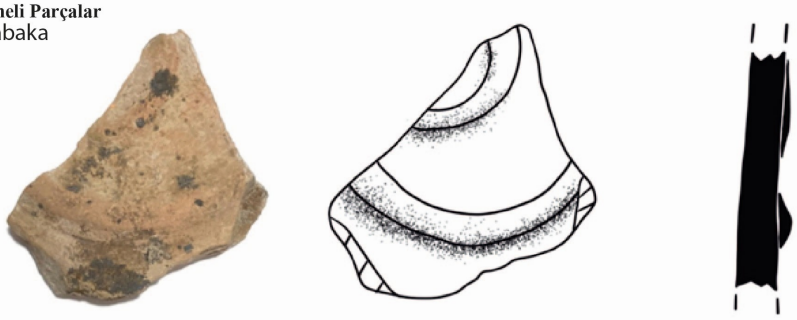

GYP-11119

7

III. ve I. TABAKA KERAMİK FORMLARI **LEVHA 112**

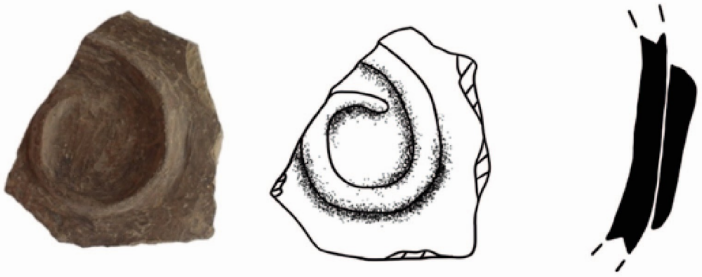
Bezemeli Parçalar
III. Tabaka

1

FNA-8679

0 5 cm

2

FNC-8714

0 5 cm

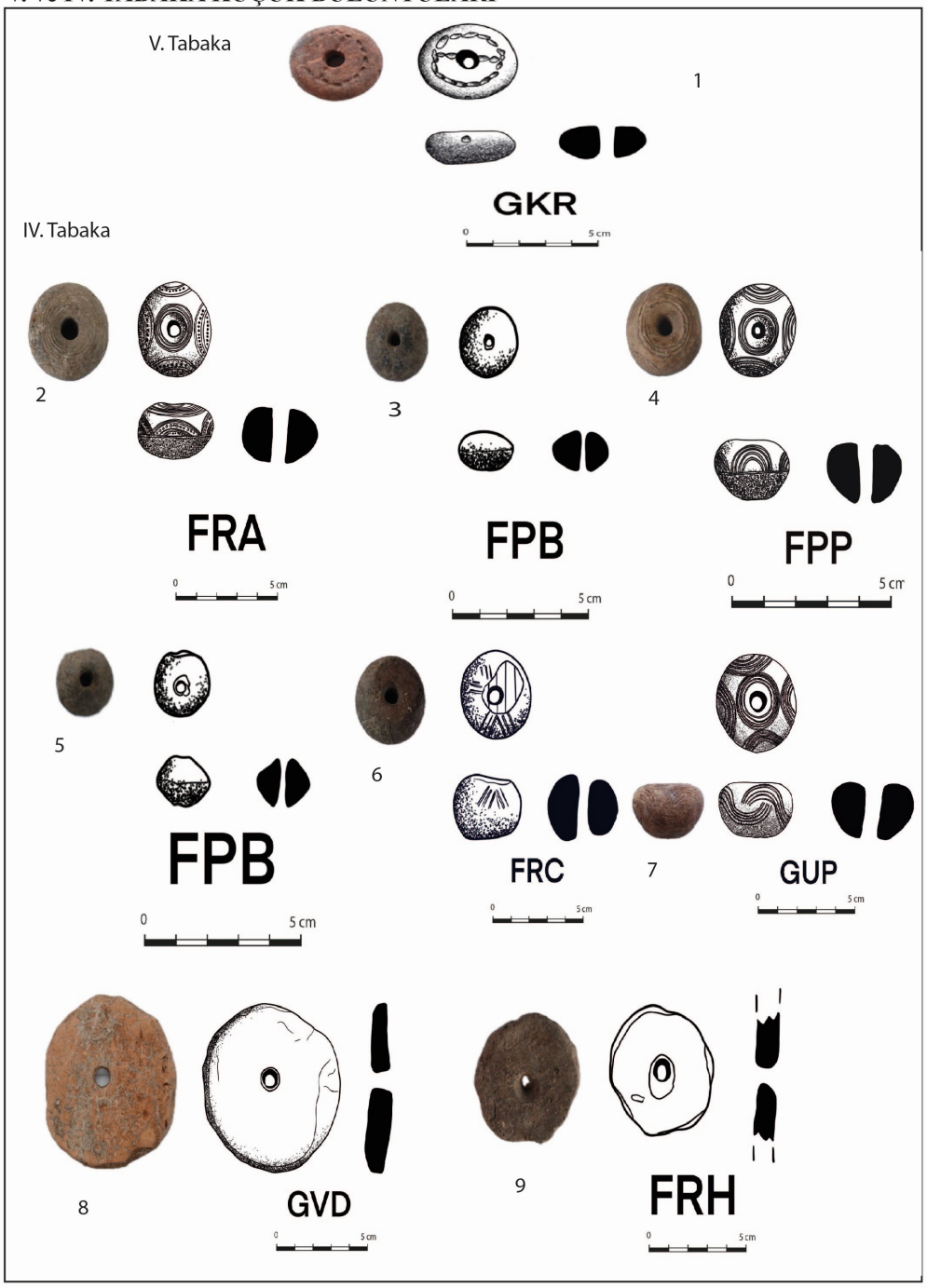
I. Tabaka

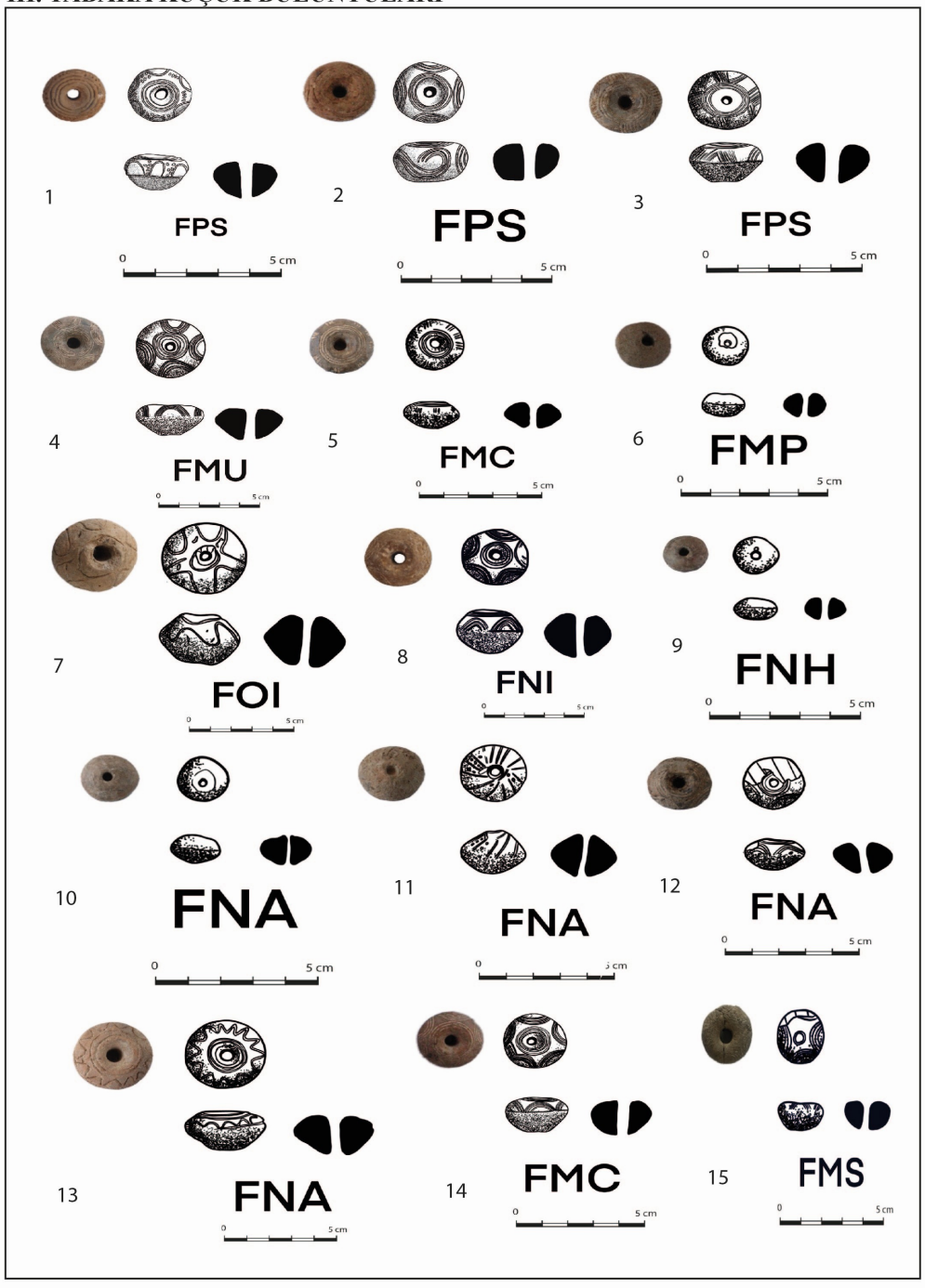

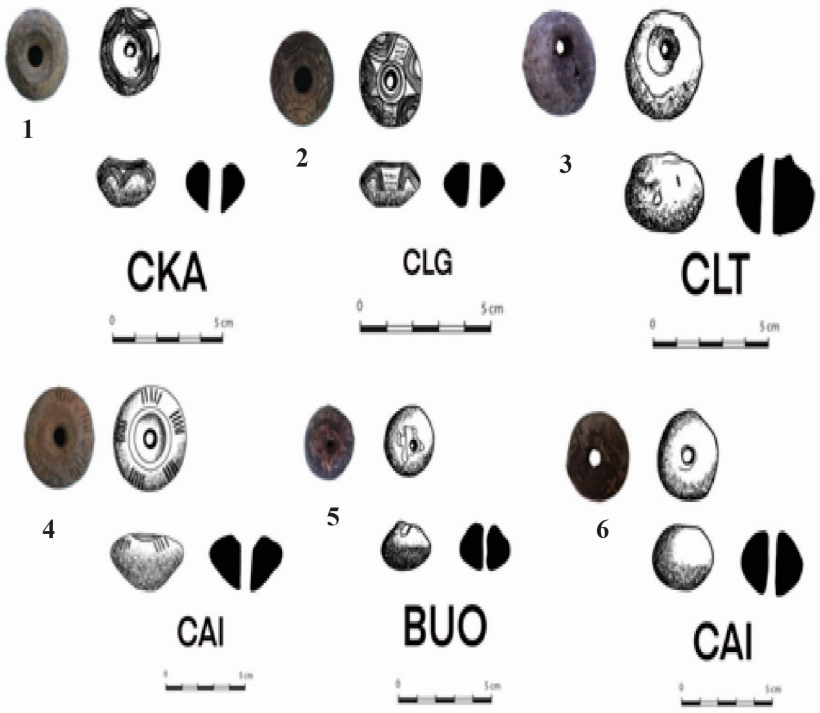
3

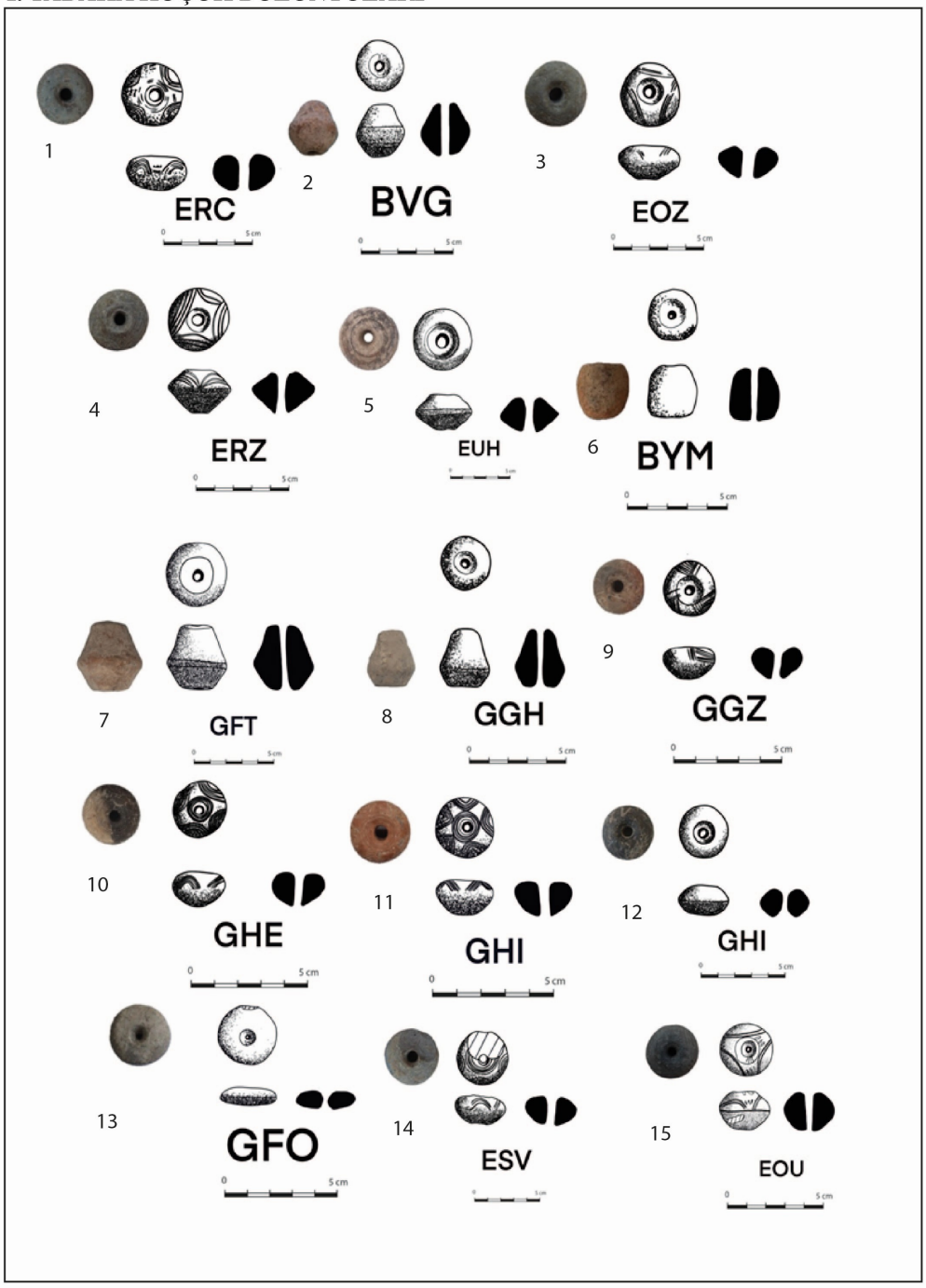
ERL-6298

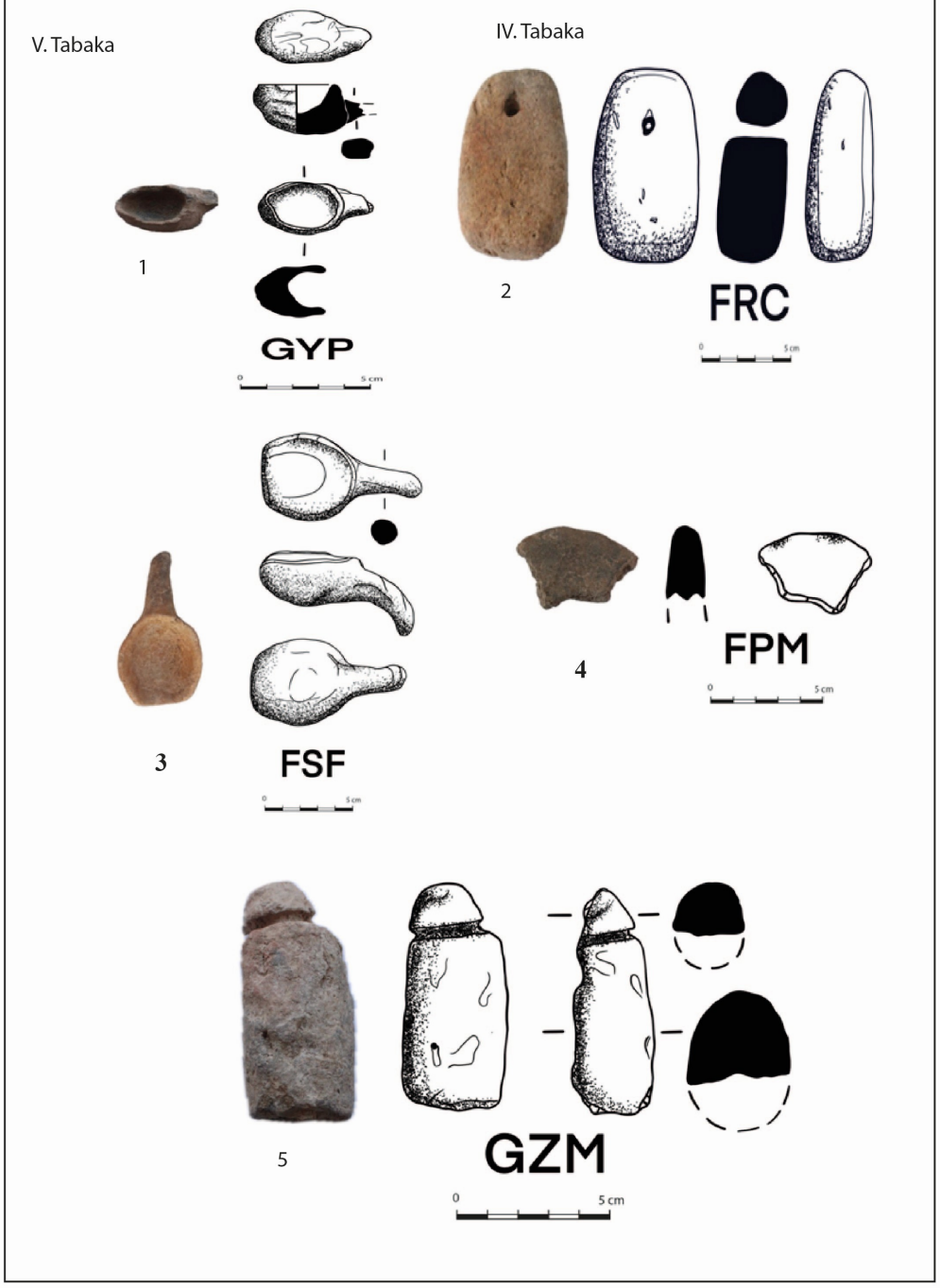
0 5 cm

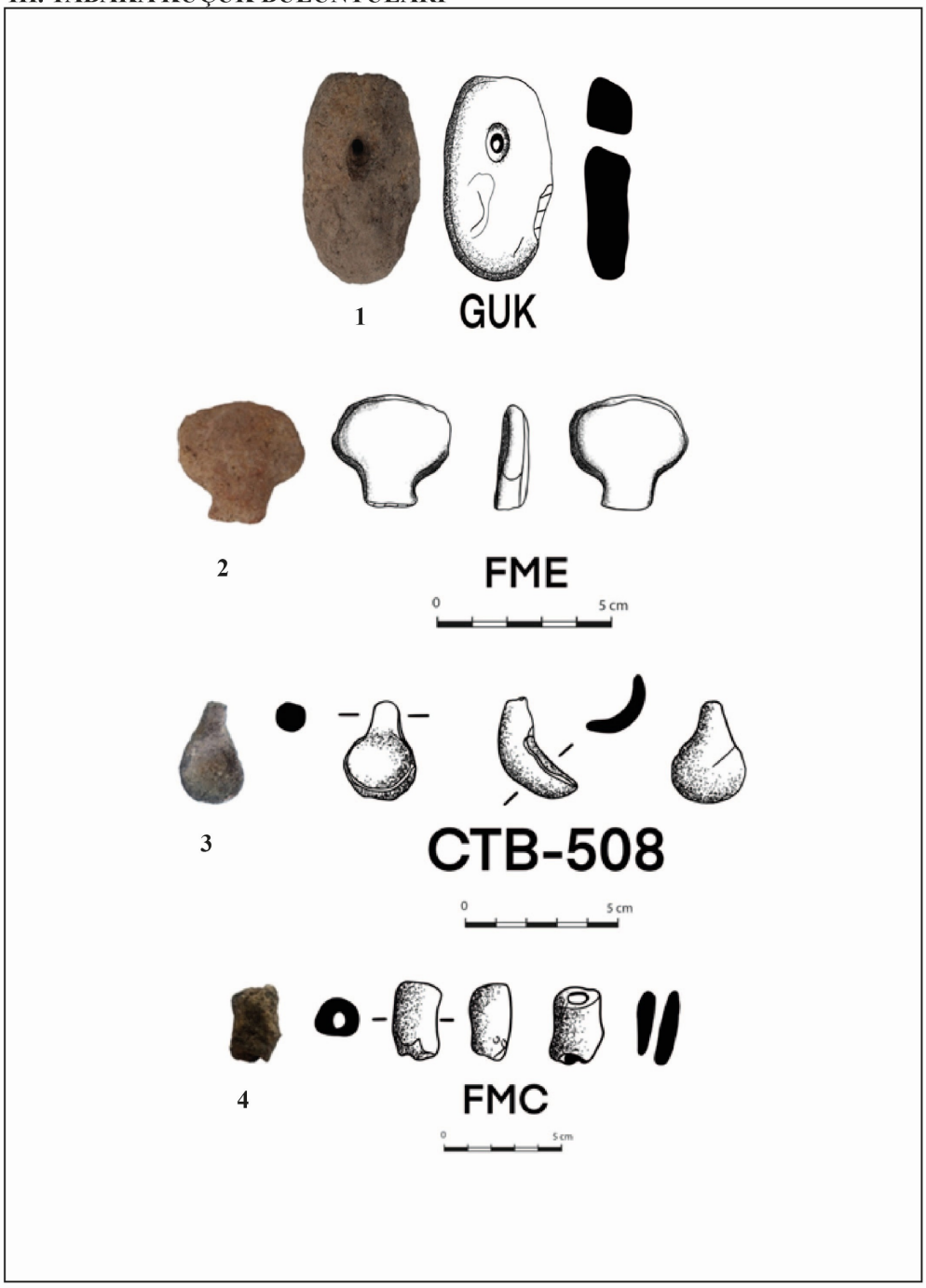

V. Tabaka
1
GKR
0 5 cm
IV. Tabaka
2
3
4
FRA
FPB
FPP
5
6
FPB
FRC
7
GUP
8
GVD
9
FRH

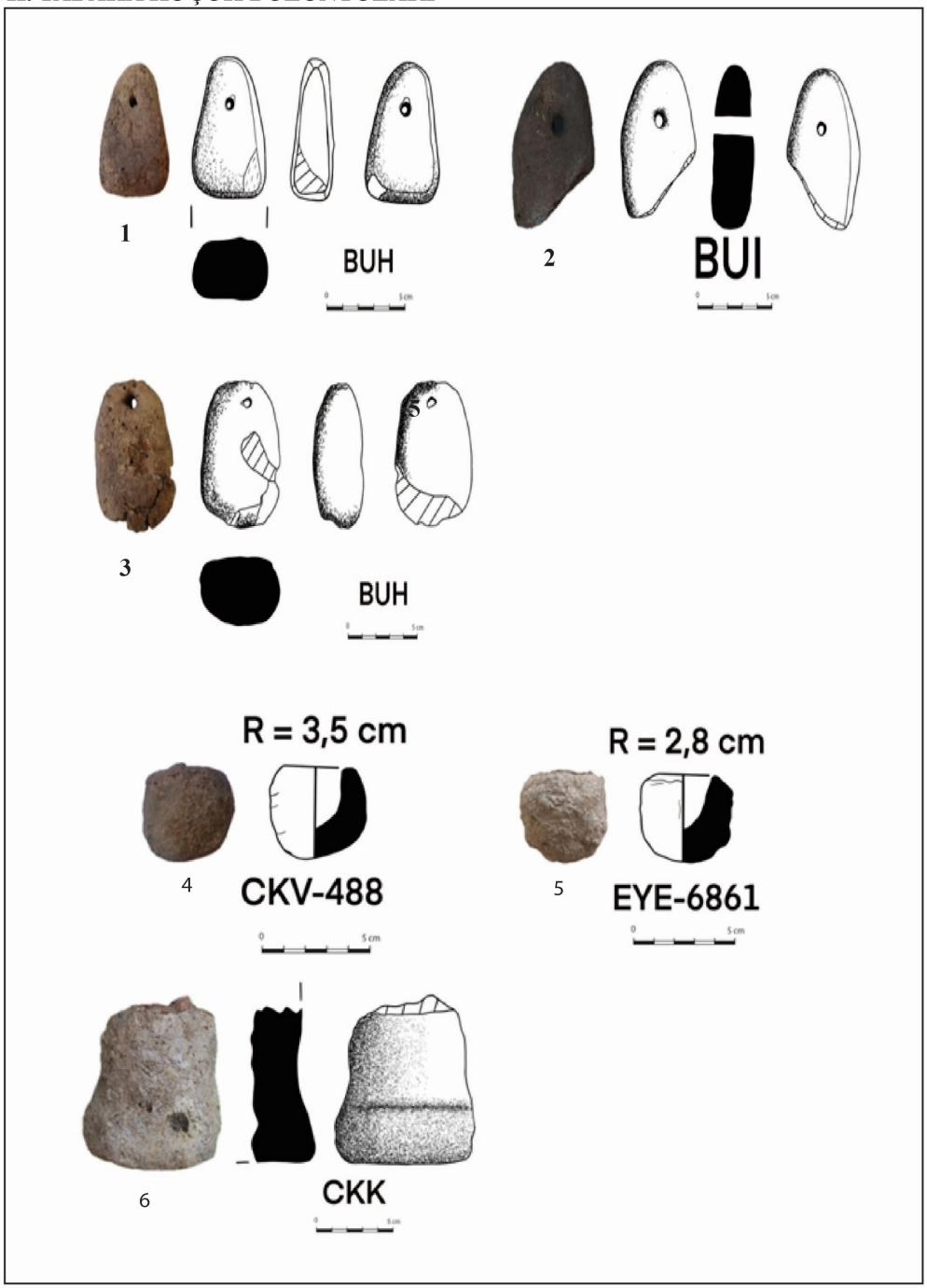

1
FPS
0 5 cm
2
FPS
0 5 cm
3
FPS
0 5 cm
4
FMU
0 5 cm
5
FMC
0 5 cm
6
FMP
0 5 cm
7
FOI
0 5 cm
8
FNI
0 5 cm
9
FNH
0 5 cm
10
FNA
0 5 cm
11
FNA
0 5 cm
12
FNA
0 5 cm
13
FNA
0 5 cm
14
FMC
0 5 cm
15
FMS
0 5 cm

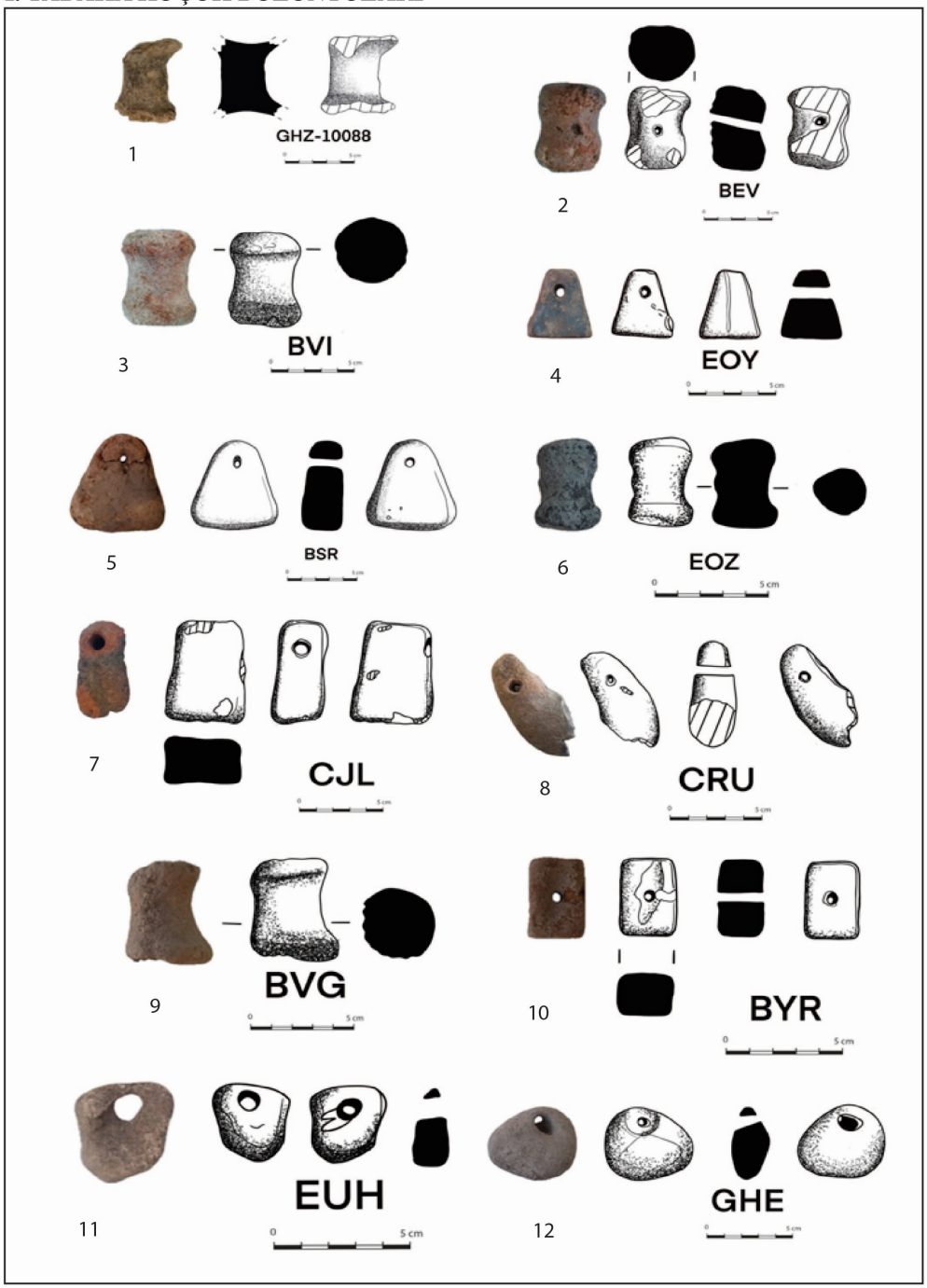

1
2
3
CKA
CLG
CLT
0
5cm
4
5
6
CAI
BUO
CAI

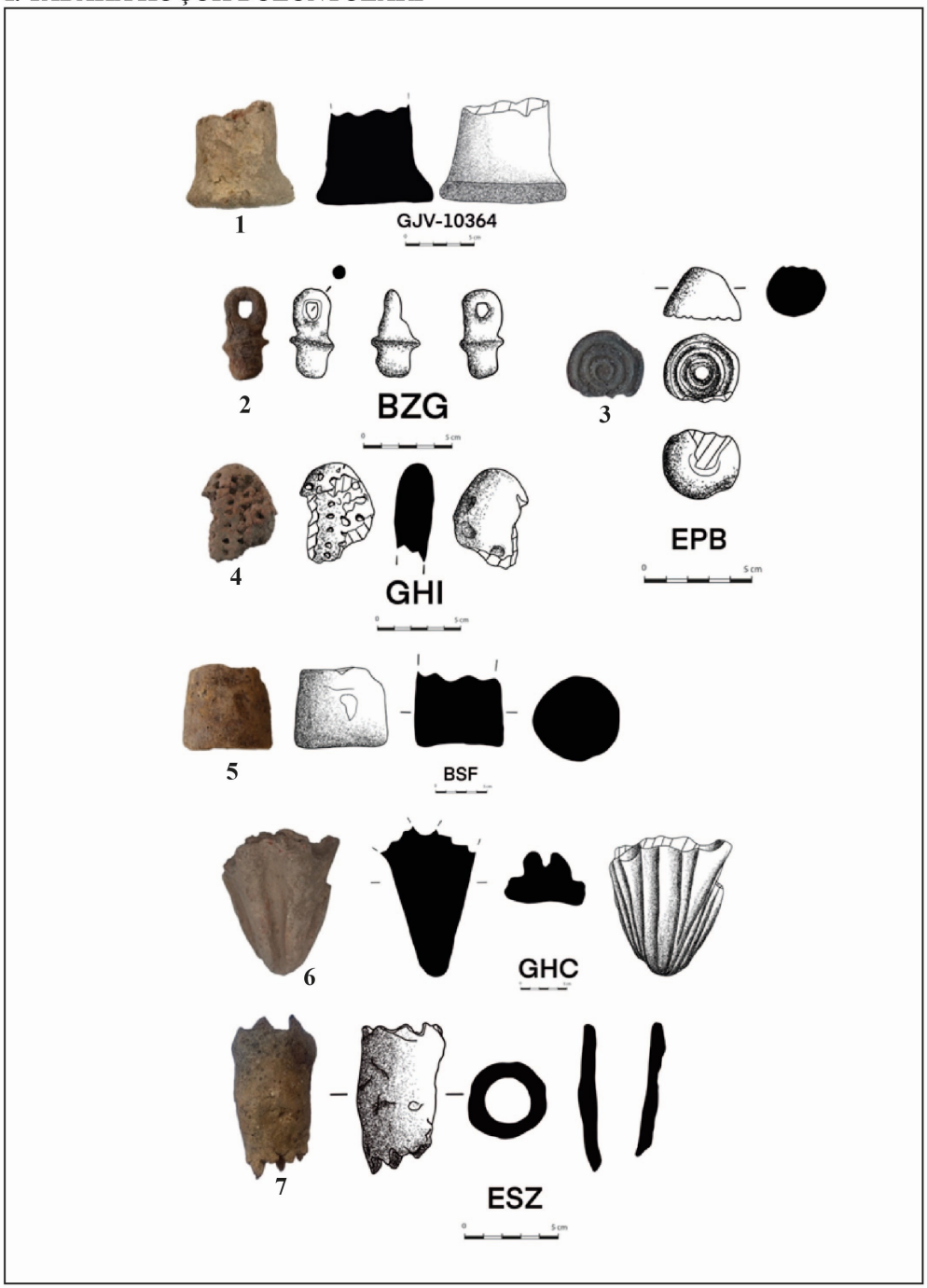

1
ERC
2
BVG
3
EOZ
4
ERZ
5
EUH
6
BYM
7
GFT
8
GGH
9
GGZ
10
GHE
11
GHI
12
GHI
13
GFO
14
ESV
15
EOU

V. Tabaka
IV. Tabaka
1
2
GYP
FRC
3
4
FSF
FPM
5
GZM
0
5 cm

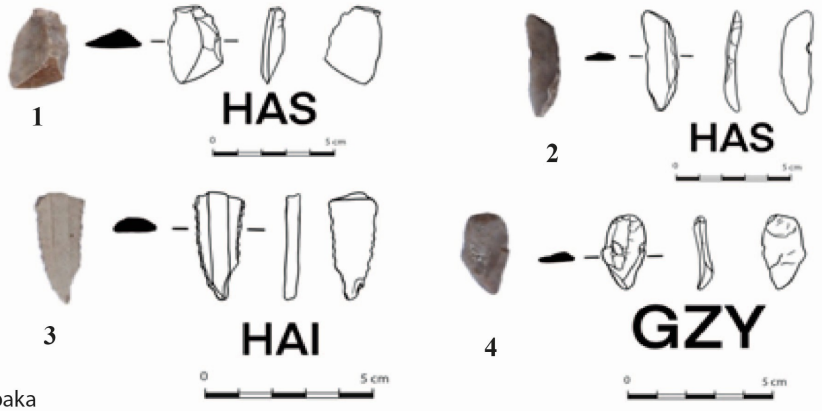

1
GUK
2
FME
0
5 cm
3
CTB-508
0
5 cm
4
FMC
0
5 cm

1
BUH
2
BUI
3
BUH
R = 3,5 cm
4
CKV-488
R = 2,8 cm
5
EYE-6861
6
CKK

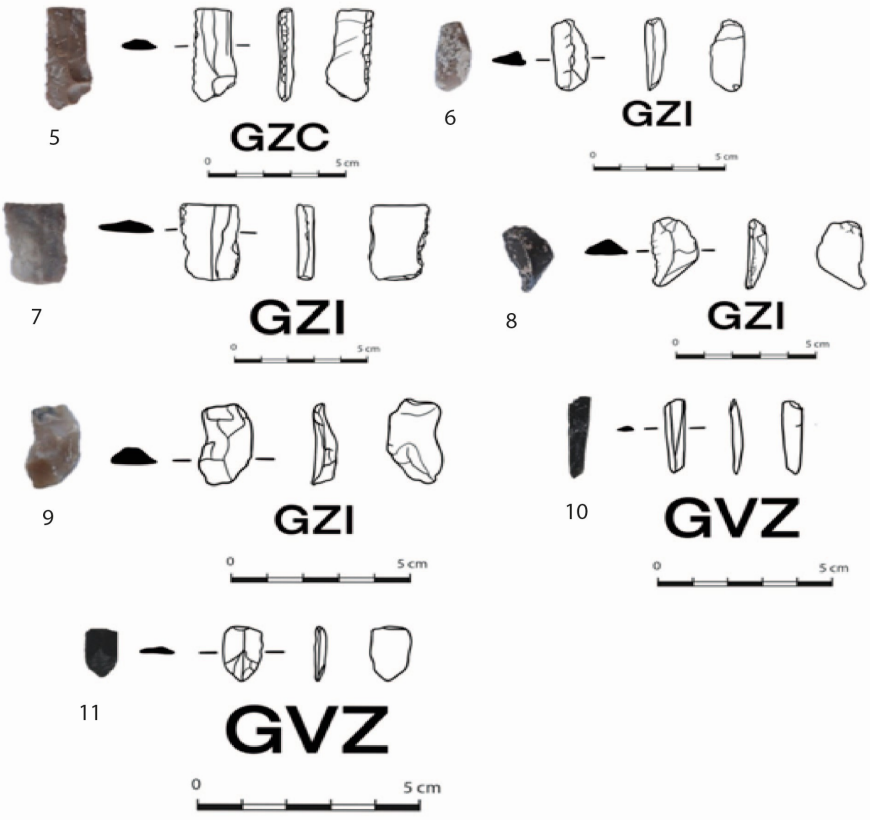

GHZ-10088
1
BEV
2
BVI
3
EOY
4
BSR
5
EOZ
6
CJL
7
CRU
8
BVG
9
BYR
10
EUH
11
GHE
12

1
GJV-10364
2
BZG
3
EPB
4
GHI
5
BSF
6
GHC
7
ESZ

VI. Tabaka

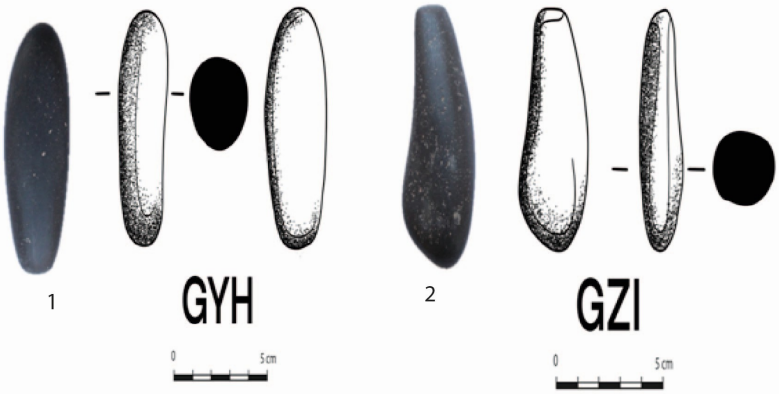
V. Tabaka

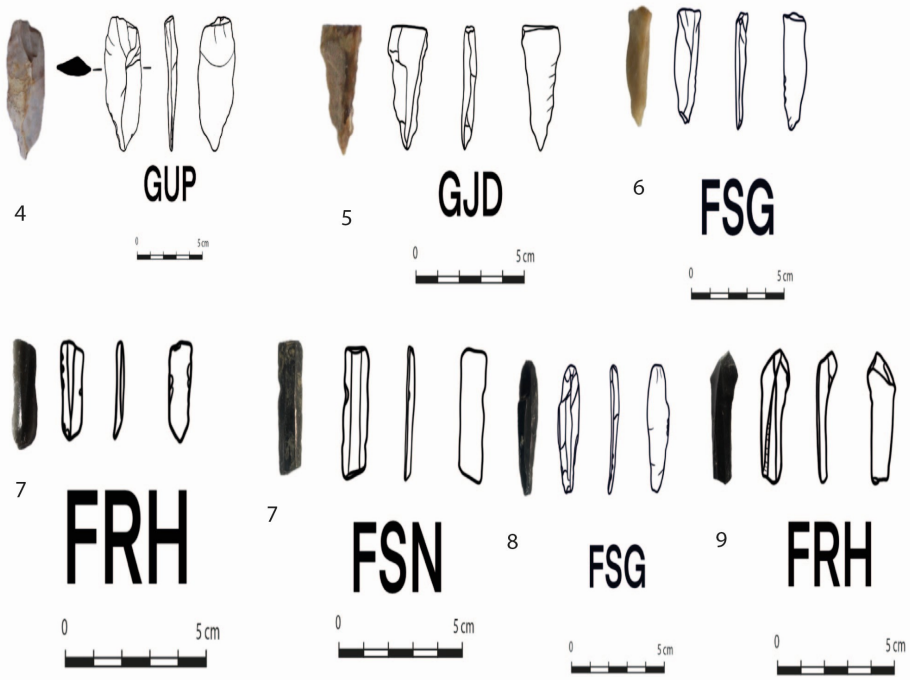
V. ve IV. TABAKA KÜÇÜK BULUNTULARI

LEVHA 123

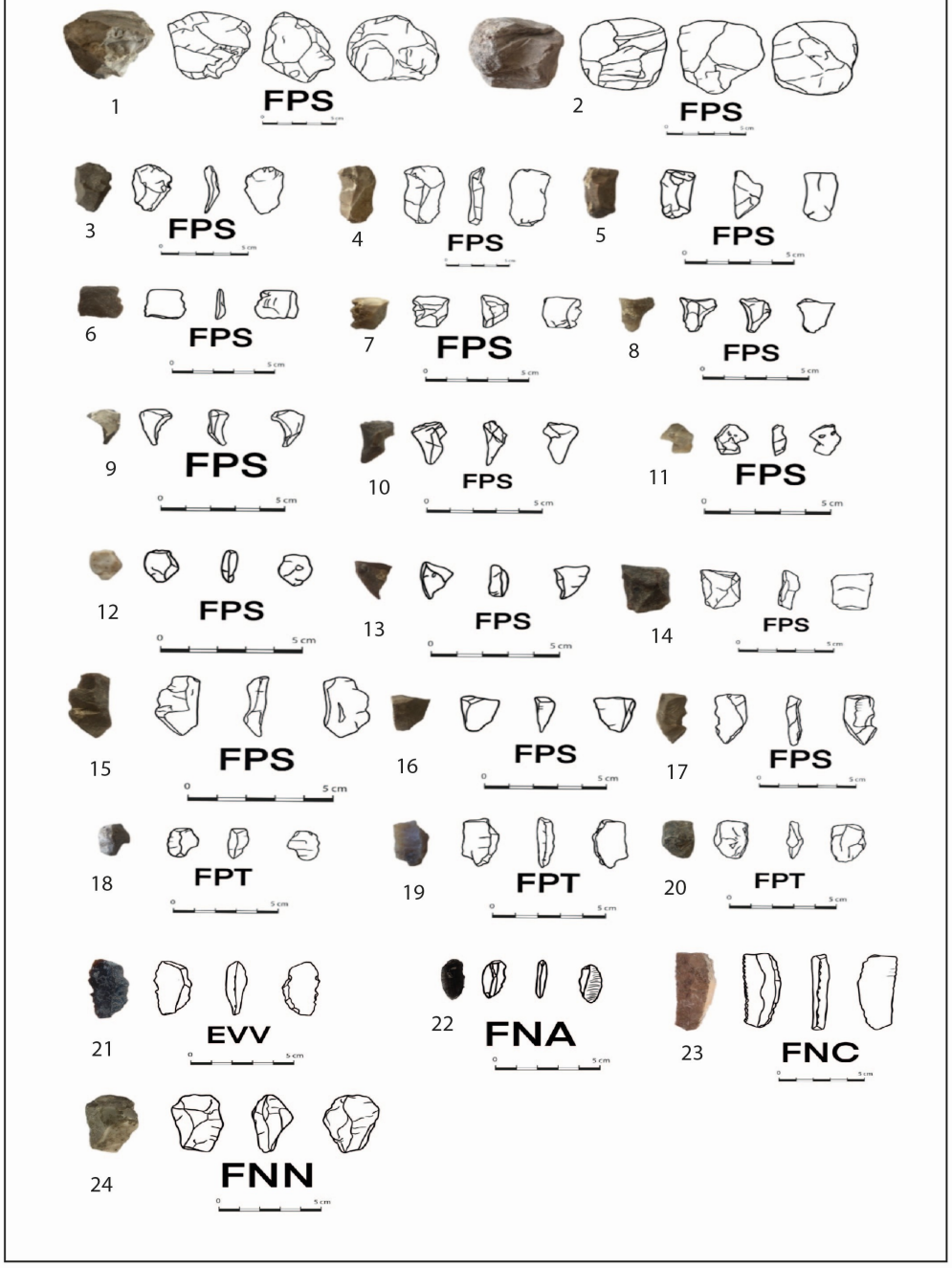
V. Tabaka

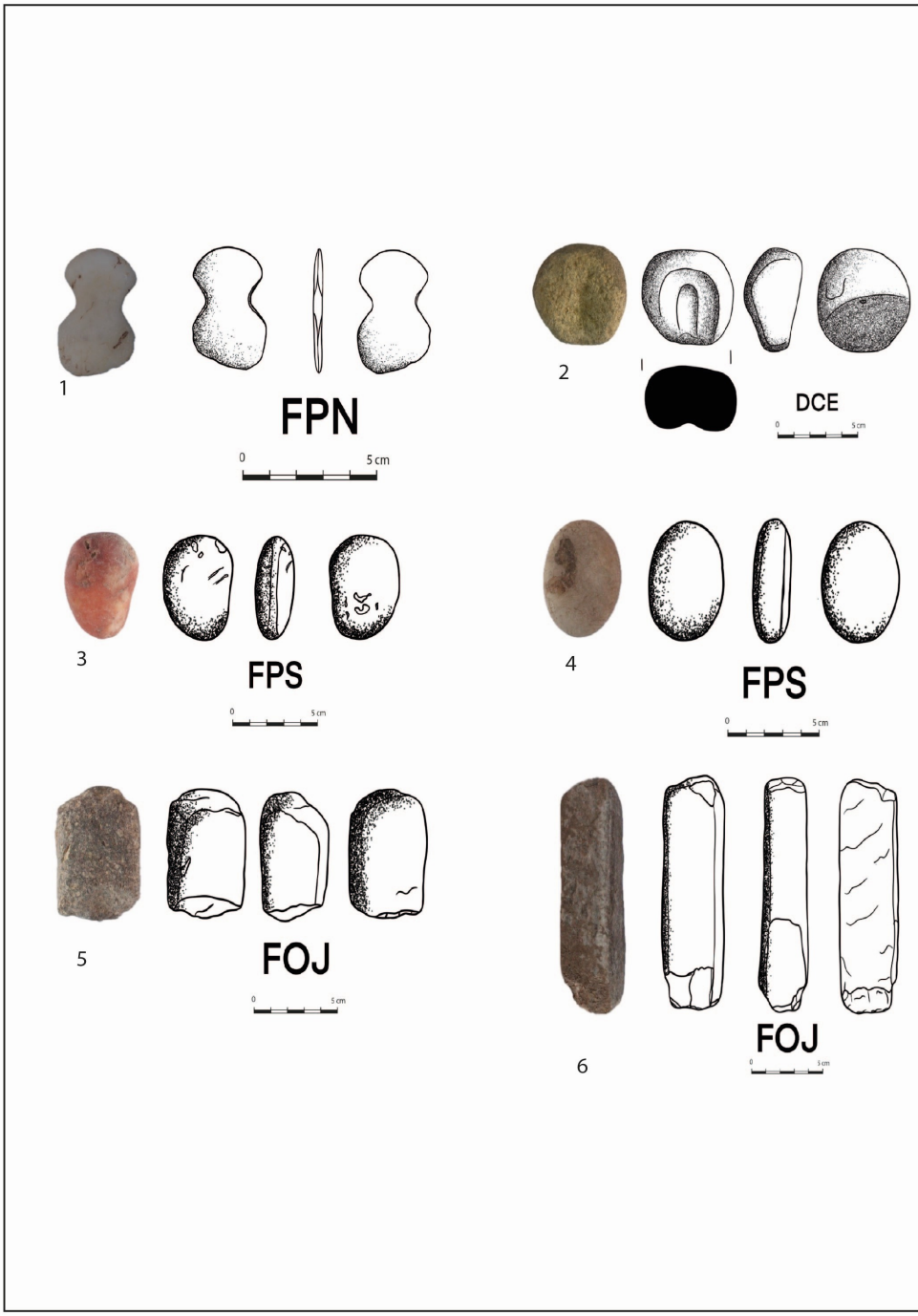

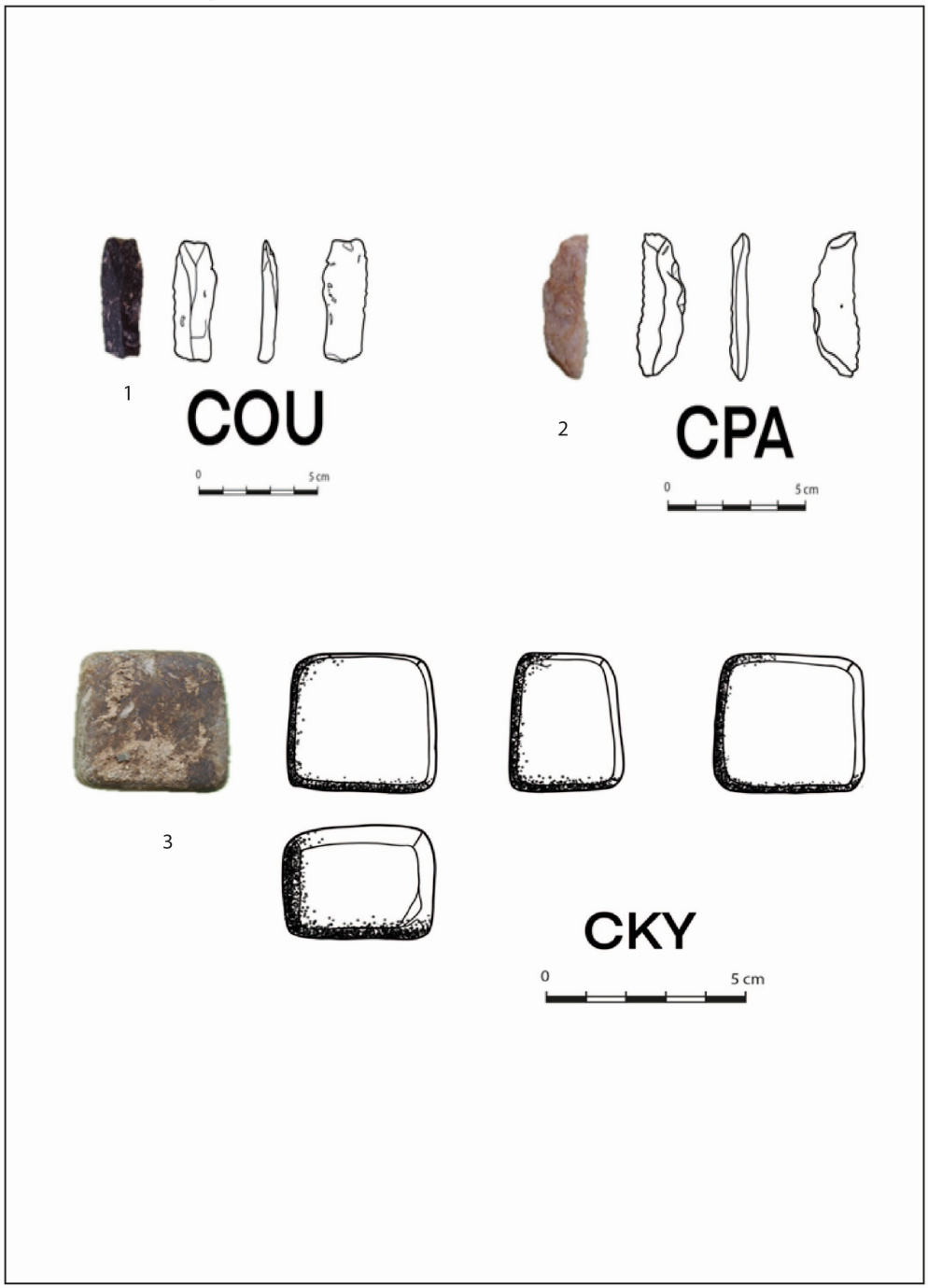
IV. Tabaka

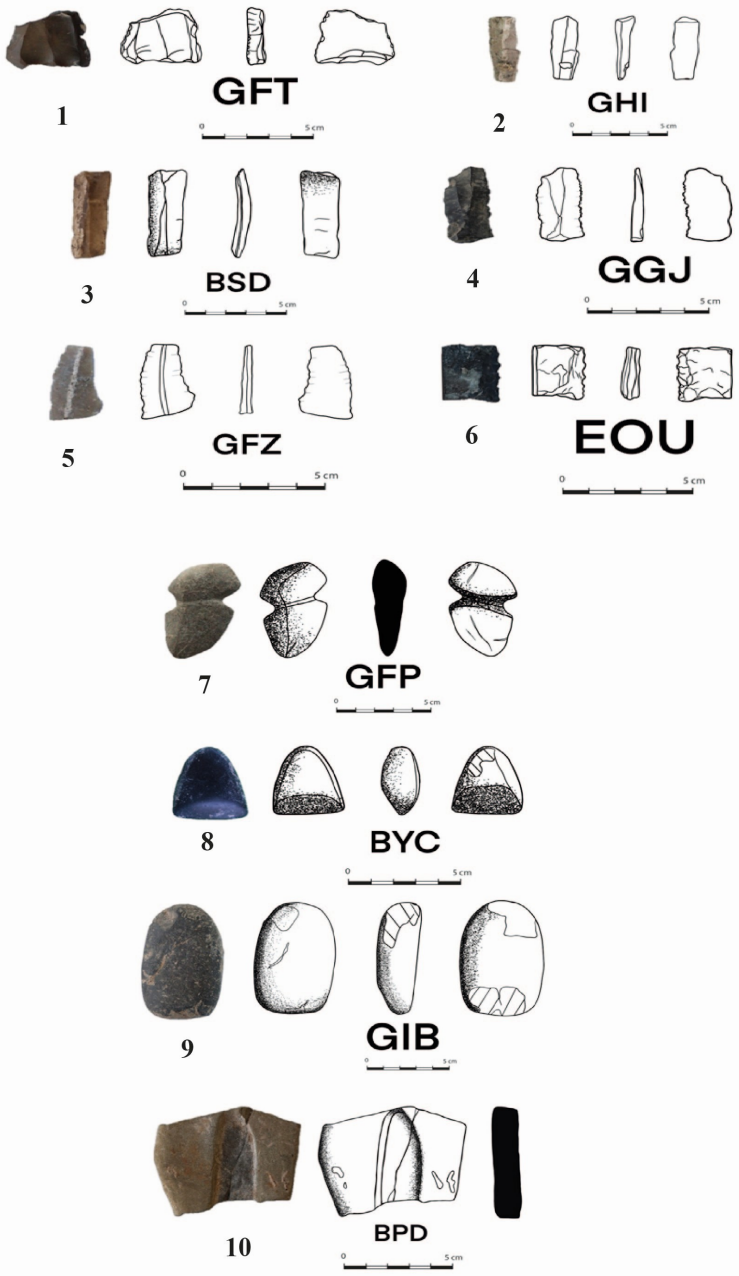

1
GVD
0
5 cm

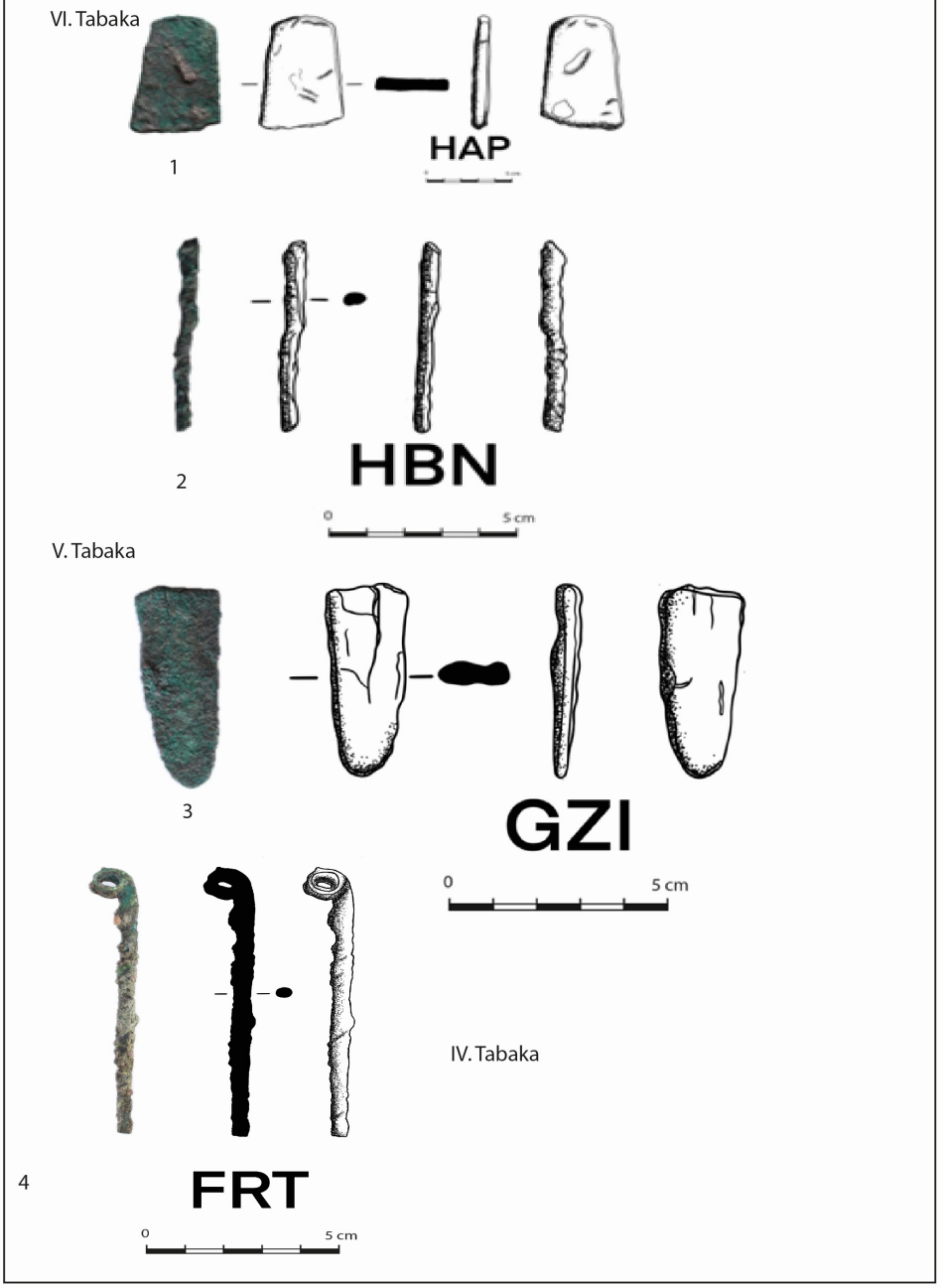

1
FPS
2
FPS
3
FPS
4
FPS
5
FPS
6
FPS
7
FPS
8
FPS
9
FPS
10
FPS
11
FPS
12
FPS
13
FPS
14
FPS
15
FPS
16
FPS
17
FPS
18
FPT
19
FPT
20
FPT
21
EVV
22
FNA
23
FNC
24
FNN

1
FPN
0 5 cm
2
DCE
0 5 cm
3
FPS
0 5 cm
4
FPS
0 5 cm
5
FOJ
0 5 cm
6
FOJ
0 5 cm

1
COU
0
5 cm
2
CPA
0
5 cm
3
CKY
0
5 cm

1
GFT
2
GHI
3
BSD
4
GGJ
5
GFZ
6
EOU
7
GFP
8
BYC
9
GIB
10
BPD

VI., V. ve IV. TABAKA KÜÇÜK BULUNTULARI LEVHA 129

II. Tabaka

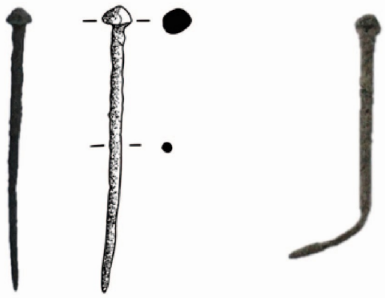

1

CTP

0 5 cm

I. Tabaka

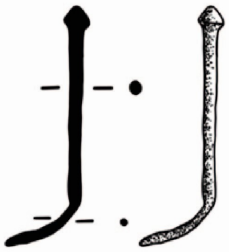

2

BRD

0 5 cm

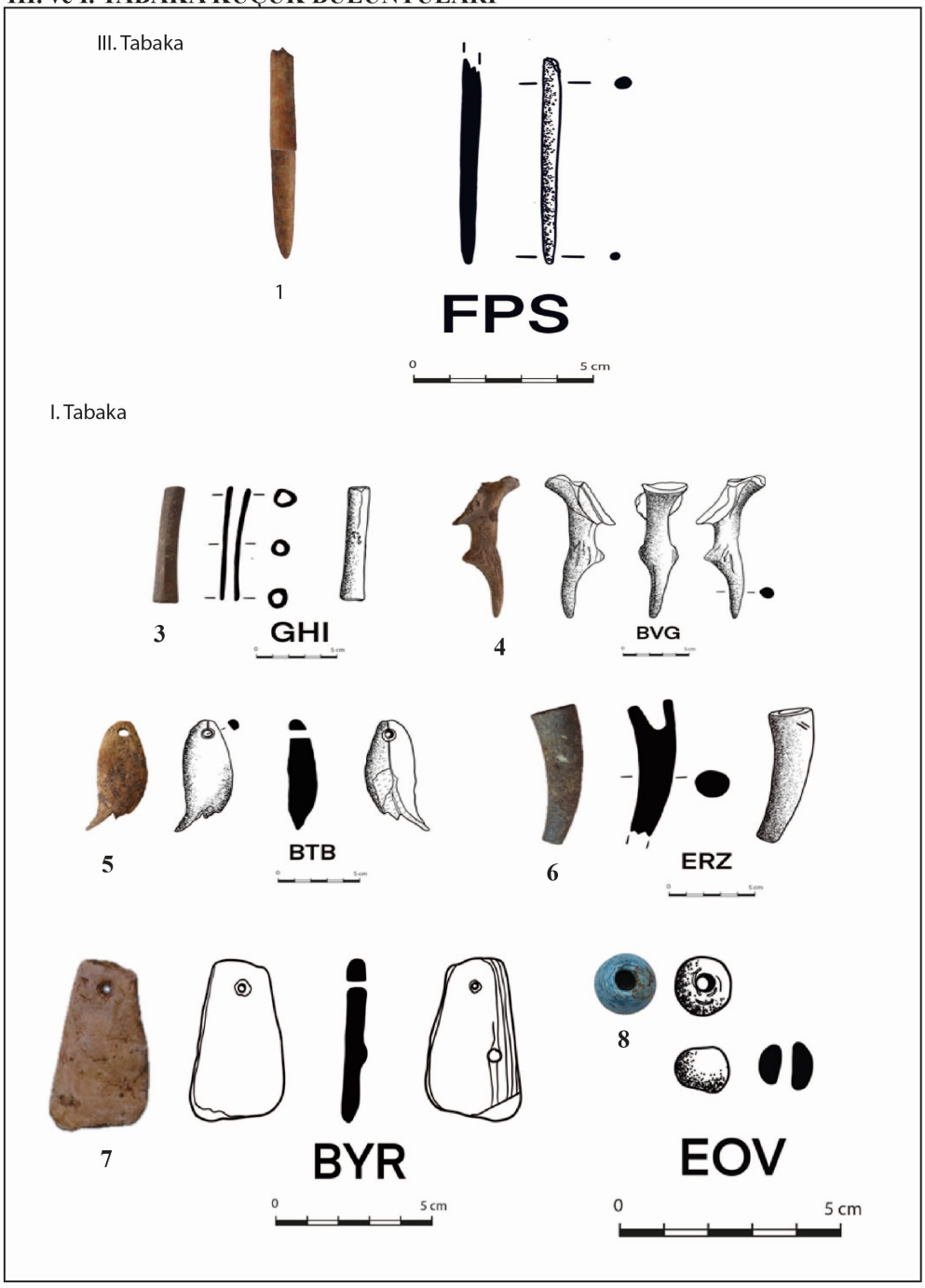
3

GHA

0 5 cm

III. ve I. TABAKA KÜÇÜK BULUNTULARI **LEVHA 131**

KATALOG

LEVHA 1

Çanaklar

Omurgalı Çanaklar

1) Form: Yüksek Omurgalı Çanak**Ağız Çapı**: 24 cm **Dip Çapı**: -**Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 5 YR 3/4 Dark Reddish Brown **İç Astar**: 5 YR 3/4 Dark Reddish Brown **Dış Astar**: 5 YR 3/4 Dark Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Tascık, Kireç, Mika**Yapım**: El- Açkı**Bezeme**: -**Pişme**: İyi **Kod**: HAT – 11305

2) Form: Yüksek Kaideli Çanak**Ağız Çapı**: 20 cm**Dip Çapı**: -**Mal Grubu**:Kahve **Hamur Rengi**: 5 YR 5/8Yellowish Red**İç Astar**: 5 YR 5/8Yellowish**Dış Astar**: 5 YR 5/6Yellowish**Katkı**: Kum, Küçük Tascık, Mika, Kireç**Yapım**: El- Açkı**Bezeme**: -**Pişme**:Çok İyi **Kod**: HAS- 11286

3) Form: Keskin Omurgalı Çanak **Ağız Çapı**: 17 cm**Dip Çapı**: - **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 3/1 Dark Reddish Gray **İç Astar**: 2,5 YR 3/3 Dark Reddish Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 3/4Dark Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Tascık, Mika, Kireç **Yapım**: El- Açkı**Pişme**: İyi**Kod**: HBJ – 11338

4) Form: Omurgalı Basit Çanak Çömlek**Ağız Çapı**: 15 cm**Dip Çapı**:-**Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Red**İç Astar**: 10 R 3/1 Dark Reddish Gray **Dış Astar**: 10 R 4/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç**Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**:GZZ – 11253

LEVHA 2

1)Form: Yüksek Omurgalı Çanak **Ağız Çapı**: 28 cm **Dip Çapı**: -**Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 5 YR 3/1 Very Dark Gray **İç Astar**: 5 YR 3/1 Very Dark Gray **Dış Astar**: 5 YR 4/4 Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Tascık, Mika, Kireç**Yapım**: El- Açkı **Bezeme**: -**Pişme**: İyi **Kod**: GZZ – 11232

2) Form: Yüksek Omurgalı Çanak **Ağız Çapı**: 26 cm **Dip Çapı**: - **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 5 Y 2,5/1 Black **İç Astar**: 5 Y 2,5/1 Black **Dış Astar**: 5 Y

2,5/1 Black **Katkı**: Kum, Küçük Tascık, Mika, Kireç**Yapım**: El **Pişme**: Çok İyi **Kod**: HAS – 11296

3) Form: Yüksek Kaideli Çanak **Ağız Çapı**: 26 cm **Dip Çapı**: - **Mal Grubu**: Siyah**Hamur Rengi**: 5 Y 4/1 Dark Gray **İç Astar**: 5 Y 4/1 Dark Gray**Dış Astar**: 2,5 YR 4/4Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Tascık, Mika, Kireç **Yapım**:El **Pişme**: İyi **Kod**: HBM -11344

4) Form: Keskin Omurgalı Çanak **Ağız Çapı**: 22 cm**Dip Çapı**: -**Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 2,5 YR 5/4 Reddish Brown **İç Astar**: 2,5 YR 2,5 /1Reddish Black **Dış Astar**: 2,5 YR 4/1 Dark Reddish Gray **Katkı**:Kum, Küçük Tascık, Kum,Mika**Yapım**: El – Açkılı**Pişme**: Çok İyi **Kod**: HBN -11355

5) Form: Keskin Omurgalı Çanak**Ağız Çapı**: 22 cm **Dip Çapı**: - **Mal Grubu**: Siyah**Hamur Rengi**: 2,5 YR 3/1Dark Reddish Gray **İç Astar**: 2,5 YR 2,5/1 Reddish Black **Dış Astar**: 2,5 YR 2,5/1 Reddish Black **Katkı**: Kum, Küçük Tascık, Mika**Yapım**: El- Açkı**Pişme**: İyi **Kod**:HAS -11300

6) Form: Keskin Omurgalı Çanak **Ağız Çapı**:16 cm**Dip Çapı**:-**Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 10 R 3/1 Dark Reddish Gray**İç Astar**: 10 R 3/6 Dark Red**Dış Astar**: 10 R 3/1 Dark Reddish Grey**Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kerpiç, Büyük Taşcık**Yapım**: El-Açkı**Pişme**: Orta **Kod**: HAJ-11293

LEVHA 3

1)Form: Yüksek Omurgalı Çanak **Ağız Çapı**: 26 cm **Dip Çapı**: - **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 Y 3/4Olive Brown **İç Astar**: 2,5 Y 3 Very Dark Gray **Dış Astar**: LightReddish 5 YR 6/4Brown**Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El – Açkılı **Pişme:** İyi **Kod:** GYT – 11125

2) Form: Basit A.K. Keskin Omuzlu Çanak **Ağız Çapı**: 20 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 7,5 YR 4/4 Brown **İç Astar**: 7,5 YR 4/3 Brown **Dış Astar**: 7,5 YR 4/3 Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika,Kireç **Yapım**: El-Az Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: FSO-9196

3) Form: İçe Yuvarlatılmış A.K. Boynuz Çıkıntılı Ağızlı Çanak **Ağız Çapı**: 20 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 5 YR 5/3 Reddish Brown **İç Astar**: 2,5 YR 6/8 LightRed**Dış Astar**: 2,5 YR 6/6 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: GLE-10413

4) Form: Yüksek Omurgalı İçe Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Çömlek **Ağız Çapı**: 20 cm **Dip Çapı**:- **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**:2,5 YR 3/1 Dark Reddish Gray **İç Astar**: 2,5 YR 3/6 Dark Red **Dış Astar**: 2,5 YR 3/6 Dark Red **Katkı:**Kum, Kucuk Tascık,Mika, Kireç**Yapım:** El – Açkı **Pişme:** İyi **Kod**: GYA – 11077

5) Form: İçe Kalınlaştırılmış A.K. Çanak **Ağız Çapı**: 18 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 3/3 Dark Reddish Brown **İç Astar**: 2,5 YR 2,5/3 Dark Reddish Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 2,5/3 Dark Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Bitkisel**Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: FSZ-9212

LEVHA 4

1)Form: İçe Yuvarlatılmış A.K. Boynuz Çıkıntılı Ağızlı Çanak **Ağız Çapı**: 36 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 2,5 YR 2,5/1 Reddish Black **İç Astar**: 2,5 YR 5/8 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FSO-9186

2) Form: İçe Dönük Ağızlı Yüksek Omurgalı Çanak **Ağız Çapı**:18 cm**Dip Çapı**: - **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 4/8Red**İç Astar**: 2,5 YR 7/4LightReddish Brown **Dış Astar**: 10 R 6/8Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, kireç**Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GZC – 11181

3) Form: Dışa Açılan Ağızlı İçe Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**: 22 cm **Dip Çapı**:- **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 10 R 3/1 Very Dark Gray **İç Astar**: 10 R 2/1 Black **Dış Astar**: 10 R 2/1 Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: FUM-9387

4) Form: Dışa Açılan Ağızlı İçe Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**: 19 cm **Mal Grubu**: Siyah**Hamur Rengi**: 2,5 YR 5/6 Red **İç Astar**: 2,5 YR 3/3 Dark Reddish Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 3/3 Dark Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El-açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: GJT-10332

5) Form: İçe Yuvarlatılmış A.K. Yatay İp Delik Tutamaklı Çanak **Ağız Çapı**: 19 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 10 YR 2/1 Black **İç Astar**: 10 YR 2/1 Black **Dış Astar**: 10 YR 2/1 Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El-açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: GJS-10321

LEVHA 5

1)Form: Yüksek Omurgalı Çanak **Ağız Çapı**: 28 cm **Dip Çapı**: - **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 4/6Red **İç Astar**: 2,5 YR 4/6Red **Dış Astar**: 2,5 YR 4/6Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El – Açkı **Pişme**: Orta **Kod**: GZP – 11223

2) Form: Basit A.K. Omurgalı Çanak **Ağız Çapı**: 25 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 4/8 Red **İç Astar**: 2,5 YR 4/8 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 4/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: FUM-9389

3) Form: Basit A.K. Keskin Omuzlu Çanak **Ağız Çapı**: 20 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 3/6 Dark Red **İç Astar**: 2,5 YR 4/6 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 4/6 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: GJL-10301

4) Form: Yüksek Omurgalı Çanak**Ağız Çapı**: 18 cm**Dip Çapı**: -**Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 4/4 Reddish Brown **İç Astar**:2,5 YR 4/4 Reddish Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 4/4 Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El–Açkı **Pişme**: Çok İyi **Kod**: GYT – 11128

5) Form: Yüksek Omurgalı Çanak**Ağız Çapı**: 24 cm **Dip Çapı**:- **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 2,5 YR 5/8 Red **İç Astar**: 2,5 YR 2,5/1 Reddish Black **Dış Astar**: 2,5 YR 2,5/1 Reddish Black **Katkı**:Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El–Açkı**Pişme**: Çok İyi **Kod**: GZC – 11186

6) Form: İçe Dönük Ağızlı Basit Ağız Kenarlı Keskin Omuzlu Makara Kulplu Çanak**Ağız Çapı**: 24 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 10 YR 2/2 VeryDarkBrown**İç Astar**:10 YR 2/1 Black **Dış Astar**: 10 YR 2/1 Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: GJT-10303-10298

7) Form: İçe Dönük Ağızlı Basit Ağız Kenarlı Keskin Omuzlu Çanak **Ağız Çapı**: 21 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 2,5 YR 3/1 Dark Reddish Gray **İç Astar**: 2,5 YR 2,5/1 ReddishBlack **Dış Astar**: 2,5 YR 2,5/1 Reddish Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: FTG-9261

LEVHA 6

1)Form: İçe Dönük Ağızlı Basit A.K. Çanak **Ağız Çapı**: 32 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 7,5 YR 3/1 Very Dark Gray **İç Astar**: 7,5 YR 3/3 Dark Brown **Dış Astar**: 7,5 YR 4/3 Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: iyi **Kod**: FPG- 9093

2) Form: İçe Dönük Ağızlı Basit A.K. Çanak **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 5 YR 4/6 Yellowish Red **İç Astar**: 5 YR 3/3 Dark Reddish Brown **Dış Astar**: 5 YR 4/3 Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FOU- 8922

3) Form: İçe Dönük Ağızlı Omurgalı Çanak **Ağız Çapı**:32 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 5 YR 3/4 Dark Reddish Brown **İç Astar**: 5 YR 4/3Reddish Brown **Dış Astar**: 5 YR 4/3Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FRP- 9066

4) Form: İçe Dönük Ağız Kenarlı Omurgalı Çanak **Ağız Çapı**: 23 cm **Mal Grubu**: Kırmızı**Hamur Rengi**: 10 R 4/8 Red **İç Astar**: 10 R 4/8 Red **Dış Astar**: 10 R 4/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FOK-8860

5) Form: İçe Dönük Ağızlı Basit A.K. Çanak **Mal Grubu**: Portakal Kahve **Hamur Rengi**: 5 YR 6/8 Light Red **İç Astar**: 5 YR 6/8 Light Red **Dış Astar**: 5 YR 6/8 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FON-8877

6) Form: İçe Dönük Basit A.K Çanak **Ağız Çapı**: 28 cm **Mal Grubu**: Portakal Kahve **Hamur Rengi**: 2,5YR 6/8 Light Red **İç Astar**: 2,5YR 5/8 Red **Dış Astar**: 2,5YR 6/8 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FOU- 8907

7) Form: İçe Dönük Ağızlı Basit A.K. Çanak **Ağız Çapı**: 18 cm **Mal Grubu**: Portakal Kahve **Hamur Rengi**: 10 R 6/8 Light Red **İç Astar**: 10 R 5/8 Light Red **Dış Astar**: 10 R 5/8 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika,Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FPS-8995

LEVHA 7

1)Form: İçe Yuvarlatılmış A.K. Çanak **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 10 YR 2/1 Black **İç Astar**: 10 YR 2/1 Black **Dış Astar**: 10 YR 2/1 Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FSL-9138

2) Form: Dışa Kalınlaştırılmış A. K. Çanak **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Red **İç Astar**: 10 R 5/8 Red **Dış Astar**: 10 R 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: FPG- 9088

3) Form: Basit A.K. Omurgalı Çanak **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 5 YR 6/6 ReddishYellow**İç Astar**: 5 YR 6/6 ReddishYellow**Dış Astar**: 5 YR 6/6 ReddishYellow**Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FPP-8986

4) Form: Dışa Dönük A.K. Omurgalı Çömlek **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 6/6 Light Red **İç Astar**: 10 R 6/6 Light Red **Dış Astar**: 10 R 6/6 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: FPZ- 9008

LEVHA 8

1)Form: Basit Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**: 26 cm **Dip Çapı**: - **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/8 Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 6/8 Light Red **Dış Astar**: 2,5 YR 6/8 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GUY – 10682

2) Form: Basit A.K. Keskin Omuzlu Çanak **Ağız Çapı**: 25 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 5 YR 5/6 Yellowish Red **İç Astar**: 5 YR 3/2 Dark ReddishYellow **Dış Astar**: 5 YR 3/4 Dark Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FSN- 9171

3) Form: Basit A.K. Keskin Omuzlu Çanak **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 5/8 Red **İç Astar**: 2,5 YR 4/8 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 4/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El- Az Açkılı **Pişme**: iyi **Kod**: FRR- 9077

4) Form: Basit A.K. Keskin Omuzlu Çanak **Ağız Çapı**: 24 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/6 Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 6/6 Light Red **Dış Astar**: 2,5 YR 6/6 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El- Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: FPG-9085

5) Form: İçe Dönük Ağızlı Keskin Omuzlu Çömlek**Ağız Çapı**: 31 cm**Dip Çapı**: - **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 5/6 Red **İç Astar**: 2,5 YR 5/6 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 4/6 Red **Katkı**:Kum, Küçük Taşcık, Kireç, Büyük Taşcık**Yapım**: El **Pişme**:Kötü**Kod**:GVA – 10690

LEVHA 9

1)Form: İçe Dönük Ağızlı Basit A.K. Omurgalı Çanak **Ağız Çapı**: 32 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 5 YR 4/6 Yellowish Red **İç Astar**: 5 YR 4/6 Yellowish Red **Dış Astar**: 5 YR 3/2 Dark Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: FRT-9101

2) Form: İçe Dönük Ağızlı Basit A.K. Omuzlu Çanak **Ağız Çapı**: 26 cm **Mal Grubu**: Siyah**Hamur Rengi**: 5 YR 3/4 Dark Reddish Brown **İç Astar**: 5 YR 3/2 Dark Reddish Brown **Dış Astar**: 5 YR 3/3 Dark Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: FSN-9172

3) Form: İnceltilmiş Ağız Kenarlı Keskin Omurgalı Çanak **Ağız Çapı**: 26 cm **Dip Çapı**: - **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 2,5 YR 4/4 Reddish Brown **İç Astar**: 2,5 YR 2,5/2 VeryDusky Red **Dış Astar**: 2,5 YR 2,5 /2 VeryDusky Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El – Açkı **Pişme**: İyi **Kod**: GUZ- 10689

4) Form: İçe Dönük Ağızlı Basit A.K. Omuzlu Çanak **Ağız Çapı**: 23 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 2,5 YR 4/8 Red **İç Astar**: 2,5 YR 3/2Dusky Red **Dış Astar**: 2,5 YR 2/1Reddish Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El- Az Açkılı **Pişme**: Orta **Kod**: FRC-9046

5) Form: İçe Dönük Ağızlı Basit A.K. Omuzlu Çanak **Ağız Çapı**: 21 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 10 YR 3/3 Dark Brown **İç Astar**: 10 YR 3/1Very Dark Gray **Dış Astar**: 10 YR 2/1 Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika,Kireç**Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: iyi **Kod**: FRC-9040

6) Form: İçe Dönük Ağızlı Basit A.K. Omuzlu Çanak **Ağız Çapı**: 17 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 5 YR 4/6 Yellowish Red **İç Astar**: 5 YR 4/3 Reddish Brown **Dış Astar**: 5 YR 4/2 Dark Reddish Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika,Kireç **Yapım**: El- Az Açkılı **Pişme**: Orta **Kod**: FRC-9037

LEVHA 10

1)Form: Yatay İp Delik Tutamaklı Keskin Omuzlu Çanak **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 7,5 YR 5/4 Brown **İç Astar**: 7,5 YR 5/4 Brown **Dış Astar**: 7,5 YR 5/4 Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El-Az Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: FRP- 9062

2) Form: Yatay İp Delik Tutamaklı Keskin Omuzlu Çanak **Ağız Çapı**: 17 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 7,5 YR 6/6 ReddishYellow**İç Astar**: 7,5 YR 6/6 ReddishYellow**Dış Astar**: 7,5 YR 6/6 ReddishYellow**Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El-Az Açkılı **Pişme**: İyi **Bezeme**: Boya(2,5 YR 5/8) **Kod**: FSN- 9173

3) Form: Yatay İp Delik Tutamaklı Keskin Omuzlu Çanak **Ağız Çapı**: 18 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 10 YR 3/1 Very Dark Gray **İç Astar**: 10 YR 2/1 Black **Dış Astar**: 10 YR 2/1 Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FSN-9165

4) Form: Yatay İp Delik Tutamaklı Keskin Omuzlu Çanak **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 10 R 3/4 Dusky Red **İç Astar**: 10 R 2,5/1 Reddish Black **Dış Astar**: 10 YR 2,5/1 Reddish Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: FRC-9050

LEVHA 11

1)Form: Dışa Kalınlaştırılmış A.K Çanak **Ağız Çapı**: 20 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/8 Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 6/8 Light Red **Dış Astar**: 2,5 YR 6/8 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: FON- 8887 ve 8884

2) Form: Dışa Çekik A.K. Çanak **Ağız Çapı**:-**Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 10 R 6/8 Light Red **İç Astar**: 10 R 6/8 Light Red **Dış Astar**: 10 R 6/8 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika,Kireç **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**:FON-8872

LEVHA 12

1)Form: Hafif İçe ve Dışa Kalınlaştırılmış Omurgalı Çömlek **Ağız Çapı**: 31 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 10 R 6/6 Brown **İç Astar**: 10 R 6/6 Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 7/4 Dark Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Bezeme**: Yiv **Kod**: FMS- 8594

2) Form: İçe Dönük Basit Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**:30 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Yellowish Brown **İç Astar**: 10 R 6/6 Brownish Yellow **Dış Astar**: 2,5 YR 6/6 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FMU-8626

3) Form: İçe Dönük Ağızlı Basit A.K. Çanak **Ağız Çapı**: 20 cm **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 10 YR 3/4 Dark Yellowish Brown **İç Astar**: 10 YR 3/2Very Dark Grayish Brown **Dış Astar**: 10 YR 3/1Very Dark Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç**Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: FOI-8841

4) Form: İçe Dönük Basit A.K. Çanak **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Red **İç Astar**: 10 R 5/6 Red **Dış Astar**: 10 R 5/4 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El-Az Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: FMU-8651

5) Form: İçe Dönük Ağızlı Basit A.K. Çanak **Ağız Çapı**:28 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 10 YR 3/2Very Dark Grayish Brown **İç Astar**: 10 YR 2/1 Black **Dış Astar**: 10 YR 2/1 Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: FNH-8782

6) Form: İçe Dönük Ağızlı Basit A.K. Çanak **Ağız Çapı**: 20 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 10 YR 3/4 Dark Yellowish Brown **İç Astar**: 10 YR 3/2 Very Dark Grayish Brown **Dış Astar**: 10 YR 3/1Very Dark Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: FOI-8841

LEVHA 13

1)Form: Dışa Dönük A.K. Basit A.K. Çanak **Ağız Çapı**: 20 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 10 YR 4/1 Grayish Brown **İç Astar**: 10 YR 2/1 Grayish Brown **Dış Astar**: 10 YR 2/1Grayish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FOI-8826

2) Form: İçe Dönük Ağızlı Omurgalı Çanak **Ağız Çapı**: 18 cm **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 10 R 3/1 Dark Reddish Gray **İç Astar**: 10 R 2,5/1 Reddish Black **Dış Astar**: 10 R 2,5/1Reddish Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El-Açkılı**Pişme**: İyi **Kod**: FMU-8611

3) Form: İçe Dönük Ağızlı Omurgalı Çanak**Ağız Çapı**: 22 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 2,5 YR 7/6 Light Red**İç Astar**: 10 R 5/8 Red **Dış Astar**: 10 R 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika,Kireç**Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FMC-8543

4) Form: Hafif Dışa Dönük A.K. "S" Profilli Çanak **Ağız Çapı**: 19 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 5 YR 4/3 Reddish Brown **İç Astar**: 5 YR 5/4 Reddish Brown **Dış Astar**: 5 YR 4/3 Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: FND- 8726

5) Form: Dışa Dönük Ağızlı Küresel Gövdeli Çanak **Ağız Çapı**:19 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/6 Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 6/6 Light Red **Dış Astar**: 2,5 YR 6/6 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika**Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FMU-8599

LEVHA 14

1)Form: Dışa Çekik A.K. Omurgalı Çanak **Ağız Çapı**: 22 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 7,5 R 6/8 Light Red **İç Astar**: 7,5 R 5/8 Red **Dış Astar**: 7,5 R 5/8

Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: FNA-8686

2) Form: Dışa Kalınlaştırılmış A.K. Çanak **Ağız Çapı**:26 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 4/8 Red **İç Astar**: 10 R 4/8 Red **Dış Astar**: 10 R 3/6 Dark Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Bol Mikalı **Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: Orta **Kod**: FMD-8574

3) Form: Dışa Dönük A.K. Keskin Omuzlu Dikey İp Delik Tutamaklı Çanak **Ağız Çapı**:17 cm **Mal Grubu**: Gri **Hamur Rengi**: 5 YR 6/6 ReddishYellow**İç Astar**: 5 YR 6/6 ReddishYellow**Dış Astar**: 5 YR 6/6 ReddishYellow**Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FNH- 8763

4) Form: Dışa Dönük Ağızlı Basit A.K. Çanak **Ağız Çapı**: 44 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 2,5 YR 3/6 Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 5/8 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika**Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FMU-8627

5) Form: Dışa Dönük Ağızlı Basit A.K. Çanak **Ağız Çapı**:20 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 4/8 Reddish Brown **İç Astar**: 10 R 5/8 Reddish Brown **Dış Astar**: 10 R 4/8 Reddish Brown **Katkı:** Kum, Küçük Taşcık, Mika**Yapım:** El**Pişme:** İyi**Kod:** FNG-8734

LEVHA 15

1)Form: Basit A.K. Keskin Omuzlu Yatay İp Delik Tutamaklı Çanak **Ağız Çapı**: 40 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 7,5 YR 5/4 Black **İç Astar**: 7,5 YR 5/1 Black **Dış Astar**: 7,5 YR 4/1 Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık**Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: FNA- 8674

2) Form: Basit A.K. Omurgalı Yatay İp Delik Tutamaklı Çanak **Ağız Çapı**:27 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 5 YR 3/3 Dark Brown **İç Astar**: 5 YR 2,5/1 Black **Dış Astar**: 5 YR 2,5/1 Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: FNH-8779

3) Form: Basit A.K. Omurgalı Çanak **Ağız Çapı**: 20 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 5 YR 4/4 Dark Brown **İç Astar**: 5 YR 3/3 Dark Brown **Dış Astar**: 5 YR 3/3 Dark Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: FNH-8776

4) Form: Basit A.K. Yatay Kulplu Çanak **Ağız Çapı**: 24 cm **Mal Grubu**: Portakal Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/8 Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 6/8 Light Red **Dış Astar**: 2,5 YR 6/8 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FNA- 8663

5) Form: Basit A.K. Çanak **Ağız Çapı**: 22cm **Mal Grubu**: Portakal Kahve**Hamur Rengi**: 2,5 YR 5/8 Red **İç Astar**: 2,5 YR 5/8 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FNI-8796

6) Form: Basit A.K. Çanak **Mal Grubu**: Portakal Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 7/6 Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 7/6 Light Red **Dış Astar**: 2,5 YR 7/6 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FNH-8765

LEVHA 16

1)Form: Dışa Kalınlaştırılmış A.K. Çanak **Ağız Çapı**: 33 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 7,5 YR 5/6 Strong Brown **İç Astar**: 7,5 YR 5/6 Strong Brown **Dış Astar**: 7,5 YR 4/2 Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FMS- 9274

2) Form: Dışa Kalınlaştırılmış A.K Çanak **Ağız Çapı**:26 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/6 Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 6/6 Light Red **Dış Astar**: 2,5 YR 6/6 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FMC-8552

3) Form: Dışa Kalınlaştırılmış A.K. Çanak **Ağız Çapı**:28 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 2,5/1 Reddish Black **İç Astar**: 10 R 4/8 Red **Dış Astar**: 10 R 4/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El-Az Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: FMU-8603

4) Form: Dışa Kalınlaştırılmış A.K. Çanak **Ağız Çapı**: 24 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Red **İç Astar**: 10 R 5/8 Red **Dış Astar**: 10 R 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: FMU-8601

5) Form: Dışa Kalınlaştırılmış A.K. Çanak **Ağız Çapı**: 19 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/6 Red **İç Astar**: 10 R 5/8 Red **Dış Astar**: 10 R 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: FNC-8694

LEVHA 17

1)Form: Dışa Dönük Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**: 15 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 2,5 YR 4/8 Red **İç Astar**: 2,5 YR 4/8 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 4/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: CAH-2997

2) Form: İçe Dönük Ağızlı Basit Ağız Kenarlı Omurgalı Çanak **Ağız Çapı**: 17 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 10 YR 3/1 Very Dark Gray **İç Astar**: 10 YR 2/1 Black **Dış Astar**: 10 YR 2/1 Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık**Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: BZY-2978

3) Form: İçe Dönük Ağızlı Basit Ağız Kenarlı Omurgalı Çanak **Ağız Çapı**: 16 cm **Mal Grubu**: Siyah**Hamur Rengi**: 10 YR 2/1 Black **İç Astar**: 10 YR 2/1 Black **Dış Astar**: 10 YR 3/2 Very Dark Grayish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: CKK-3600

4) Form: Dışa Dönük Ağız Kenarlı Omurgalı Çanak **Ağız Çapı**: 17 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Red **İç Astar**: 10 R 5/8 Red **Dış Astar**: 10 R 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: BZS-2943

LEVHA 18

1)Form: İçe Dönük Ağızlı Hafif Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**: 24 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/6 Light Red **İç Astar**: 2,5

YR 6/6 Light Red **Dış Astar**: 2,5 YR 6/6 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Bezeme:** Yiv-Boya **Kod**: CTP-4383

2) Form: İçe Dönük Ağızlı Hafif Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**: 20 cm **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/6 Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 6/6 Light Red **Dış Astar**: 2,5 YR 6/6 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: CMJ-3890

3) Form: Basit Ağız Kenarlı Omurgalı Çanak **Ağız Çapı**: 28 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 4/8 Red **İç Astar**: 10 R 4/8 Red **Dış Astar**: 10 R 4/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: CLU-3865

4) Form: İçe Dönük Ağızlı Basit Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**: 23 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 10 YR 4/1 Dark Gray **İç Astar**: 10 YR 2/1 Black **Dış Astar**: 10 YR 2/1 Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi-Açkılı **Bezeme**: Kabartma **Kod**: CKA-3576

LEVHA 19

1)Form: Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Omurgalı Çanak **Ağız Çapı**: 26 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 7,5 YR 8/1 White **İç Astar**: 7,5 YR 4/4 Brown **Dış Astar**: 7,5 YR 4/4 Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık**Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: BUL-2704

2) Form: İçe Dönük Ağızlı Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**: 21 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Red **İç Astar**: 10 R 5/8 Red **Dış Astar**: 10 R 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: CAC-2983

3) Form: İçe Dönük Ağızlı Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**: 30 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Red **İç Astar**: 10 R 5/8 Red **Dış Astar**: 10 R 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: CLC-3809

4) Form: İçe Dönük Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**: 30 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 6/8 Light Red **İç Astar**: 10 R 5/8 Red **Dış Astar**: 10 R 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: Çark **Pişme**: Orta **Kod**: BUK-2688

5) Form: İçe Dönük Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**: 30 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Red **İç Astar**: 10 R 5/8 Red **Dış Astar**: 10 R 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: CKV-3770

6) Form: İçe Dönük Ağızlı Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**: 22 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 6/8 Light Red **İç Astar**: 10 R 6/8 Light Red **Dış Astar**: 10 R 6/8 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**:Çark**Pişme**:Orta**Kod**: CLG-3834

7) Form: İçe Dönük Ağızlı Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**: 16 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 YR 5/8 Red **İç Astar**: 10 YR 5/8 Red **Dış Astar**: 10 YR 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: Çark- Açkılı **Pişme**: Orta **Kod**: CKT-3608

8) Form: Dışa Dönük Ağız Kenarlı Çanak **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 6/8 Light Red **İç Astar**: 10 R 6/8 Light Red **Dış Astar**: 10 R 6/8 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: Çark- Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: ETZ-6656

LEVHA 20

1)Form: Basit Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**: 29 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 10 R 4/6 Red **İç Astar**: 10 R 4/2 Weak Red **Dış Astar**: 10 R 3/3 Dusky Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: Çark **Pişme**: Orta **Kod**: CAI-3001

2) Form: Basit Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**: 18 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 4/8 Red **İç Astar**: 10 R 2,5/1 Reddish Black **Dış Astar**: 10 R 4/6 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: CAB-2991

3) Form: İçe Dönük Ağızlı Basit Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**: 18 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Red **İç Astar**: 10 R 5/8 Red **Dış Astar**: 10 R 5/8 Red **Katkı**: Kum Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: CLC-3813

4) Form: Basit Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**: 16 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Red **İç Astar**: 10 R 5/8 Red **Dış Astar**: 10 R 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: CMJ-3893

5) Form: Basit Ağız Kenarlı Çanak **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Red **İç Astar**: 10 R 5/8 Red **Dış Astar**: 10 R 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: ETZ-6658

LEVHA 21

1)Form: İnceltilmiş Ağızlı Çanak **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 3/6 Dark Red **İç Astar**: 2,5 YR 3/1 Dark Reddish Gray **Dış Astar**: 2,5 YR 3/1 Dark Reddish Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GHV-10084

2) Form: İçe Dönük Ağızlı Basit Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**: 24 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 2,5 YR 7/6 Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 7/6 Light Red **Dış Astar**: 2,5 YR 7/6 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GGG-9893

3) Form: İçe Dönük Ağızlı Basit Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**: 17 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 6/8 Light Red **İç Astar**: 10 R 5/8 Red **Dış Astar**: 10 R 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GIN-10141

4) Form: İçe Dönük Ağızlı Basit Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**: 27 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 7,5 YR 3/1 Very Dark Gray **İç Astar**: 7,5 YR 4/1 Dark Gray **Dış Astar**: 7,5 YR 4/1 Dark Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: GGJ-9978

LEVHA 22

1)Form: Dışa Açılan Ağızlı, Yuvarlatılmış Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**: 18 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 2.5 YR 4/ Reddish Brown **İç Astar**: 2.5 YR 2.5/1

Reddish Black **Dış Astar**: 2.5 YR 2.5/1 Reddish Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: GTP-10309

2) Form: İçe Dönük Ağızlı Keskin Omuzlu İp delikli Çömlek **Ağız Çapı**: 26 cm **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 10 YR 4/4 Yellowish Brown **İç Astar**: 10 YR 2/1 Black **Dış Astar**: 10 YR 2/1 Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Kireç **Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: GJP-10316

3) Form: İçe Dönük Ağızlı, Basit Ağız Kenarlı Keskin Omuzlu Çanak **Ağız Çapı**: 22 cm **Mal Grubu**: Kahve 10 YR 5/4 Yellowish Brown **Hamur Rengi**: 10 YR 5/4 Grayish Brown **İç Astar**: 10 YR 5/2 Grayish Brown **Dış Astar**: 10 YR 5/2 Grayish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Büyük Taşçık, Bitkisel Katkılı **Yapım**: Çark-Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: GGG-9889

4) Form: İçe Dönük Ağızlı Keskin Omuzlu İp delikli Çömlek **Ağız Çapı**: 37 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 2,5 Y 3/1 Very Dark Gray **İç Astar**: 2,5 Y 2.5/1 Black **Dış Astar**: 2,5 Y 2.5/1 Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: Çok İyi **Kod**: GGH-9916

5) Form: İçe Dönük Ağızlı Keskin Omuzlu İp delikli Çömlek **Ağız Çapı**: 32 cm **Mal Grubu**: Siyah**Hamur Rengi**: 10 R 4/6 Red **İç Astar**: 10 R 4/2 Weak Red **Dış Astar**: 10 R 3/1 Dark Reddish Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Büyük Taşçık, Mika, Kireç **Yapım**: El-Açkılı**Pişme**: İyi **Kod**: GHP-10055

LEVHA 23

1)Form: İçe Dönük Ağızlı Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**: 36 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 5 YR 6/6 ReddishYellow**İç Astar**: 5 YR 6/6 ReddishYellow**Dış Astar**: 5 YR 6/6 ReddishYellow**Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: Çark-Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: GHP-10070

2) Form: İçe Dönük Ağızlı Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**: 30 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 10 R 6/8 Light Red **İç Astar**: 10 R 6/8 Light Red **Dış Astar**: 7,5 YR 6/8 ReddishYellow**Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Bol Mika, Kireç **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: GIB-10093

3) Form: İçe Dönük Ağızl Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**: 30 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/6 Red **İç Astar**: 10 R 5/6 Red **Dış Astar**: 10 R 5/6 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: GTP-10307

4) Form: İçe Dönük Ağızlı Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**: 29 cm **Mal Grubu**: Krem **Hamur Rengi**: 10 R 6/8 Light Red **İç Astar**: 10 YR 8/2 Light Red **Dış Astar**: 10 YR 8/2 VeryPale Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Büyük Taşçık **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: GIB-10115

5) Form: İçe Dönük Ağızlı Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**: 22 cm **Mal Grubu**: GoldWash **Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/6 Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 6/6 Light Red **Dış Astar**: 2,5 YR 6/6 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: GIS-10180

LEVHA 24

1)Form: Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Keskin Omuzlu Yivli Çanak **Ağız Çapı**: 25 cm **Mal Grubu**: Grimsi Kahve **Hamur Rengi**: 7,5 YR 7/6 Reddish Yellow **İç Astar**: 7,5 YR 4/1 Dark Gray **Dış Astar**: 7,5 YR 4/1 Dark Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: GFR-9794

2) Form: Dışa Çekik Ağızlı Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Omurgalı Yivli Çanak **Ağız Çapı**: 25 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/8 Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 6/8 Light Red **Dış Astar**: 2,5 YR 6/8 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GHA-9946

3) Form: Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Keskin Omuzlu Yivli Çanak **Ağız Çapı**: 24 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Red **İç Astar**: 10 R 5/8 Red **Dış Astar**: 10 R 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GHP-10069

4) Form: Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Keskin Omuzlu Yivli Çanak **Ağız Çapı**: 27 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 7.5 YR 4/1 Dark Gray **İç Astar**: 7.5 YR 4/1 Dark Gray **Dış Astar**: 7.5 YR 4/1 Dark Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: GFR-9801

5) Form: Dışa Çekik Ağızlı Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Omurgalı Yivli Çanak **Ağız Çapı**: 17 cm **Mal Grubu**: Siyah**Hamur Rengi**: 5 YR 5/1 Gray **İç Astar**: 5 YR 3/1 Very Dark Gray **Dış Astar**: 5 YR 3/1 Very Dark Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Kireç **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: GKM-10405

LEVHA 25

1)Form: Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Keskin Omuzlu Yivli Çanak **Ağız Çapı**: 20 cm **Mal Grubu**: Gold Wash**Hamur Rengi**: 2,5 YR 7/6 Light Red **İç Astar**: 7,5 YR 8/6 Reddish Yellow **Dış Astar**: 7,5 YR 8/6 Reddish Yellow **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: Çark **Pişme**: Çok İyi **Kod**: GGJ-9970

2) Form: Dışa Çekik Ağızlı, Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Omurgalı Yivli Çanak **Ağız Çapı**: 15 cm **Mal Grubu**: GoldWash**Hamur Rengi**: 2.5 YR 6/Light Red **İç Astar**: 5 YR 7/8 ReddishYellow**Dış Astar**: 5 YR 7/8 ReddishYellow**Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: GGH-9915

3) Form: Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Keskin Omuzlu Yivli Çanak **Ağız Çapı**: 26 cm **Mal Grubu**: Silver Wash **Hamur Rengi**: 7,5 YR 5/1 Gray **İç Astar**: 7,5 YR 6/1 Gray **Dış Astar**: 7,5 YR 6/1 Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: Çark **Pişme**: Çok İyi **Kod**: GGG-9895

4) Form: Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Keskin Omuzlu Yivli Çanak **Ağız Çapı**: 20 cm **Mal Grubu**: Silver Wash **Hamur Rengi**: 7,5 YR 5/1 Gray **İç Astar**: 7,5 YR 6/1 Gray **Dış Astar**: 7,5 YR 6/1 Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: Çark-Açkılı **Pişme**: Orta **Kod**: ESR-6634

5) Form: Dışa Çekik Ağızlı Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Omurgalı Yivli Çanak **Ağız Çapı**: 17 cm **Mal Grubu**: Silwer Wash **Hamur Rengi**: 10 YR 5/3 Brown **İç Astar**: 10 YR 5/2 Grayish Brown **Dış Astar**: 10 YR 5/2 Grayish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: GFM-9762

LEVHA 26

1)Form: Basit Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**: 16 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 2.5 YR 6/6 Light Red **İç Astar**: 2.5 YR 6/6 Light Red **Dış Astar**: 2.5 YR 5/6 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: GGG-9888

2) Form: İçe Dönük Ağızlı Basit Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**: 24 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 7/6 Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 7/6 Light Red **Dış Astar**: 2,5 YR 7/6 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GGG-9893

3) Form: İçe Dönük Ağızlı, Basit Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**: 18 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/8 Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 6/8 Light Red **Dış Astar**: 2,5 YR 6/8 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GHV-10082

4) Form: Basit Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**: 23 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/6 Red **İç Astar**: 10 R 5/6 Red **Dış Astar**: 10 R 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: Çark **Pişme**: Orta **Kod**: EUK-6734

5) Form: İçe Dönük Ağızlı, Basit Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**: 17 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 6/8 Light Red **İç Astar**: 10 R 5/8 Red **Dış Astar**: 10 R 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GIN-10141

6) Form: İçe Dönük Ağızlı, Basit Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**: 27 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 7,5 YR 3/1 Very Dark Gray **İç Astar**: 7,5 YR 4/1 Dark Gray **Dış Astar**: 7,5 YR 4/1 Dark Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: GGJ-9978

LEVHA 27

1)Form: Beadrim **Ağız Çapı**: 32 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 2,5 YR 5/6 Red **İç Astar**: 2,5 YR 5/6 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 5/6 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GFU-9844

2) Form: Beadrim **Ağız Çapı**: 29 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Red **İç Astar**: 10 R 5/8 Red **Dış Astar**: 10 R 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: GHI-10067

3) Form: Beadrim **Ağız Çapı**: 23 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/6 Red **İç Astar**: 10 R 5/6 Red **Dış Astar**: 10 R 4/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: GJF-10230

4) Form: Beadrim **Ağız Çapı**: 20 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 6/8 Red **İç Astar**: 10 R 6/8 Red **Dış Astar**: 10 R 6/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod:**GIM-10126

LEVHA 28

1)Form: Basit Çanak Çömlek **Ağız Çapı**:- **Dip Çapı**:-**Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 5/6 Red **İç Astar**: 2,5 YR 3/1 Dark Reddish Gray **Dış Astar**: 2,5 YR 4/3 Dark Reddish Grey **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: HBN-11362

2) Form: Basit Çanak Çömlek **Ağız Çapı**:16 cm **Dip Çapı**:- **Mal Grubu**: Siyah**Hamur Rengi**: 10 R 3/1 Dark Reddish Gray **İç Astar**: 10 R 3/6 Dark Red **Dış Astar**: 10 R 3/1 Dark Reddish Grey **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kerpiç, Büyük Taşcık **Yapım**: El-Açkı **Pişme**: Orta **Kod**: HAS-11290

3) Form: Basit Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**:30 cm**Dip Çapı**: -**Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 5YR 5/8 Yellowish Red **İç Astar**: 5YR 5/8 Yellowish Red **Dış Astar**: Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Tascık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: HBK- 11343

4) Form: Dışarı Açılan Ağızlı Basit Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**: 20 cm **Dip Çapı**: - **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/6Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 6/6 Light Red **Dış Astar**: 2,5 YR 6/4 Light Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Tascık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: HAA- 11267

LEVHA 29

1)Form: Basit Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**:- **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 5/8 Red **İç Astar**: 2,5 YR 4/4 Reddish Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 4/4 Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GJD-10213

2) Form: Basit A.K. Çanak **Ağız Çapı**:-**Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 5 YR 3/2 Dark Reddish Brown **İç Astar**: 5 YR 4/3 Reddish Brown **Dış Astar**: 5 YR 3/1 Very Dark Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: FTG-9255

3) Form: Hafif Dışa Açılan Ağızlı Basit A.K. Çanak **Ağız Çapı**:16 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 2,5 YR 4/6 Red **İç Astar**: 10 YR 2/1 Black **Dış Astar**: 10 YR 3/1 Very Dark Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: GKK-10394

4) Form: Dışa Dönük Ağızlı Çanak**Ağız Çapı:** 16 cm **Dip Çapı**: -**Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 2,5/1 Reddish Black **İç Astar**: 2,5 YR 4/6Red **Dış Astar**: 2,5 YR 4/6 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Kireç **Yapım**: El – Açkı **Pişme**: Çok İyi **Kod**: GYN – 11104

LEVHA 30

1)Form: Dışa Dönük Ağızlı Basit A.K. Tabak **Ağız Çapı**: 28 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 10 YR 3/6 Dark Yellowish Brown **İç Astar**: 10 YR 2/1 Black **Dış Astar**: 10 YR 2/1 Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FSO-9202

2) Form: Dışa Dönük Ağızlı Basit Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**:16 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 5 YR 4/3 Reddish Brown **İç Astar**: 5 YR 4/3 Reddish Brown **Dış Astar**: 5 YR 5/4Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika**Yapım**: El-açkılı **Pişme**: Orta**Kod**: FTK-9259

3) Form: Basit A.K. Hafif "S" Profilli Çanak **Ağız Çapı**:16 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 4/6Red **İç Astar**: 2,5 YR 4/6 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FSO-9197

LEVHA 31

1) Form: Dışa Çekik Ağızlı Çanak **Ağız Çapı**: 24 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 5 YR 5/6 Yellowish Red **İç Astar**: 5 YR 2,5/1 Black **Dış Astar**: 5 YR 3/4 Dark Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FPL- 8983

2) Form: Dışa Dönük Ağızlı Basit A.K. Çanak **Ağız Çapı**: 28 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 4/6 Red **İç Astar**: 2,5 YR 4/6 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 4/6 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FSM-9161

3)Form: Dışa Dönük Ağızlı Basit A.K. Çanak **Ağız Çapı**: 24 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 4/8 Red**İç Astar**: 10 R 4/8 Red **Dış Astar**: 10 R 5/6 Reddish Brown

4) Form: Dışa Dönük Ağızlı Basit A.K. Çanak **Ağız Çapı**: 23 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 2,5 YR 5/8 Red **İç Astar**: 2,5 YR 5/8 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FPG – 8958

5) Form: Dışa Dönük Ağızlı Basit A.K. Çanak **Ağız Çapı**: 26 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 5 YR 3/4 Dark Reddish Brown **İç Astar**: 5 YR 3/1Very Dark Gray **Dış Astar**: 5 YR 2,5/1 Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El- Az Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: FRP-9065

LEVHA 32

1)Form: Dışa Dönük A.K. Basit A.K. Çanak **Ağız Çapı**: 44 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 4/8 Grayish Brown **İç Astar**: 2,5 YR 4/1 Grayish Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 4/1 Grayish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FMD-8585

2) Form: Dışa Dönük A.K. Basit A.K. Çanak **Ağız Çapı**: 22 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/6 Red **İç Astar**: 2,5 YR 4/3 Reddish Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 6/6 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Çok Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FNH-8764

3) Form: Dışa Dönük Basit A.K. Yatay Kulplu Çanak **Ağız Çapı**: 15 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 2,5 YR 7/6 Dusky Red **İç Astar**: 2,5 YR 5/4 Light Red **Dış Astar**: 2,5 YR 7/8 Dusky Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FNA- 8685

4) Form: Dışa Dönük A.K. Basit A.K. Çanak **Ağız Çapı**: 42 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 10 YR 4/1 Grayish Brown **İç Astar**: 10 YR 2/1 Grayish Brown **Dış Astar**: 10 YR 2/1Grayish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FMU-8620

5) Form: İçe Yuvarlatılmış A.K. Boynuz (boyalı ?) Çıkıntılı Çanak **Ağız Çapı:**19 cm**Mal Grubu:** Koyu Kahve **Hamur Rengi:** 2,5 YR 2,5/2 Very Dusky Red **İç Astar:** 2,5 YR 2,5/1 Reddish Black **Dış Astar:** 2,5 YR 2,5/1 Reddish Black **Katkı:** Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım:** El-Açkılı **Pişme:** İyi **Kod:** FND-8730

6) Form: İçe Yuvarlatılmış A.K. Çanak **Ağız Çapı:** 18 cm **Mal Grubu:** Kahve **Hamur Rengi:** 10 YR 4/3 Brown **İç Astar:** 10 YR 4/3 Brown **Dış Astar:** 10 YR 4/3 Brown**Katkı:** Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım:** Çark **Pişme:** İyi **Kod:** FNK-8813

7) Form: İçe Yuvarlatılmış A.K. Yatay İp Delikli Çanak **Ağız Çapı:** 15 cm **Mal Grubu:**Siyah **Hamur Rengi:** 10 YR 3/1 Brown**İç Astar:** 10 YR 2/1 Brown **Dış Astar:** 10 YR 2/1 Brown **Katkı:** Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım:** El **Pişme:** Kötü **Kod:** FNG-8751

LEVHA 33

1)Form: Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**: 26 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 6/6 Light Red **İç Astar**: 10 R 6/6 Light Red **Dış Astar**: 10 R 6/6 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: CKB-3584

2) Form: Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**: 26 cm **Mal Grubu**: Kırmızı**Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Red **İç Astar**: 10 R 5/8 Red **Dış Astar**: 10 R 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: EYE-6850

3) Form: Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**: 21 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Red **İç Astar**: 10 R 5/8 Red **Dış Astar**: 10 R 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: CKA-5571

4) Form: Makara Kulplu Çanak **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 10 YR 4/3 Brown **İç Astar**: 10 YR 2/1 Black **Dış Astar**: 10 YR 2/1 Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: CLD-3823

5) Form: Dışa Dönük Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**: 22 cm **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 2,5 YR 3/1 Dark Reddish Gray **İç Astar**: 2,5 YR 3/1 Dark Reddish Gray **Dış Astar**: 2,5 YR 3/1 Dark Reddish Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: BUK-2690

6)Form: Dışa Çekik Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**: 14 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 2,5 Y 6/1 Gray **İç Astar**: 2,5 Y 6/1 Gray **Dış Astar**: 2,5 Y 5/1 Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: CMJ-3885

7) Form: Dışa Çekik Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**: 14 cm **Mal Grubu**: SilwerWash**Hamur Rengi**: 10 YR 3/1 Very Dark Gray **İç Astar**: 10 YR 2/1 Very Dark Gray **Dış Astar**: 10 YR 2/1 Very Dark Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: CAI-3015

LEVHA 34

1)Form: Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**: 21 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Red **İç Astar**: 10 R 4/8 Red **Dış Astar**: 10 R 4/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: GFO-9779

2) Form: Hafif Dışa Açılan Ağızlı Makara Kulplu Çanak **Ağız Çapı**: 34 cm **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 7,5 YR 4/4 Brown **İç Astar**: 7,5 YR 4/2 Brown **Dış Astar**: 7,5 YR 4/4 Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Bitkisel Katkı**Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: GHN-10041

3) Form: İçe Kalınlaştırılmış Ağızlı Düz Ağız Kenarlı Makara Kulplu Çanak **Ağız Çapı**: 18 cm **Mal Grubu**: Gri **Hamur Rengi**: 10 YR 5/3 Brown **İç Astar**: 10 YR 5/2 Grayish Brown **Dış Astar**: 10 YR 5/2 Grayish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Kireç **Yapım**: Çark **Pişme**: Çok İyi **Bezeme**: Boya (10 YR 2/1 Black) **Kod**: GGH-9905

KASELER

LEVHA 35

1)Form: İçe Dönük Ağızlı Basit Ağız Kenarlı Keskin Omuzlu Kase **Ağız Çapı**: 14 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 7,5 YR 2/1 Black **İç Astar**: 7,5 YR 2/1 Black **Dış Astar**: 7,5 YR 2/1 Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: GJT-10333

2) Form: İçe Dönük Ağızlı İçe Yuvarlatılmış Ağızlı Kase **Ağız Çapı**: 13 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 10 YR 2/1 Black **İç Astar**: 10 YR 2/1 Black **Dış Astar**: 10 YR 2/1 Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: el-açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: FSZ-9222

3) Form: İçe Dönük Ağızlı Basit Ağız Kenarlı Keskin Omuzlu Kase **Ağız Çapı**: 12 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 5 YR 5/6 Koyu Kahve **İç Astar**: 5 YR 5/6Koyu Kahve **Dış Astar**: 5 YR 4/3Koyu Kahve**Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika,Kireç**Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: FSO- 9191

4) Form: İçe Dönük Ağızlı Basit Ağız Kenarlı Keskin Omuzlu Kase **Ağız Çapı**: 11 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 7,5 YR 4/6 Strong Brown **İç Astar**: 7,5 YR 3/3 Dark Brown **Dış Astar**: 7,5 YR 3/3 Dark Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: Kötü **Kod**: FUM-9388

5) Form: Dışa Açılan Ağızlı Kase **Ağız Çapı**: 11cm **Dip Çapı**:- **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**:2,5 Y 3/1Very Dark Gray**İç Astar**: 2,5 Y 3/1Very Dark Gray **Dış Astar**: 2,5 Y 3/1VeryDark Gray **Katkı**:Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Bezeme**: Kabartma **Pişme**: İyi **Kod**: GYO – 11111

6) Form: Dışa Açılan Ağızlı Boynuz Çıkıntılı Kase **Ağız Çapı**: 6,6 cm **Dip Çapı**:- **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 5 YR 4/3 Reddish Brown **İç Astar**: 5 YR 4/3 Reddish Brown **Dış Astar**: 5 YR 4/3 Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç**Yapım**: El **Bezeme**: Kabartma **Pişme**:İyi**Kod**: FTI-9241

LEVHA 36

1) Form: İçe Dönük Ağızlı Keskin Omuzlu Kase **Ağız Çapı**:15 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 7,5 YR 2,5/3 Very Dark Brown **İç Astar**: 7,5 YR 2,5/1 Black **Dış Astar**: 7,5 YR 2,5/1 Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El- Açkılı **Pişme**: Orta **Kod**: FSG- 9151

2) Form: İçe Dönük Ağızlı Basit A.K. Kase **Ağız Çapı**: 14 cm **Mal Grubu**: Siyah**Hamur Rengi**: 5 YR 5/6 Yellowish Red **İç Astar**: 5 YR 4/4 Reddish Brown **Dış Astar**: 5 YR 3/4 Dark Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: FRA- 9012

3) Form: Dışa Dönük Ağızlı Basit A.K. Kase **Ağız Çapı**: 15 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 5/8 Yellowish Red **İç Astar**: 2,5 YR 4/4 Reddish Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 4/6 Yellowish Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FRC- 9034

4) Form: İçe Dönük Ağızlı Basit A.K. Tünel Kulplu Kase **Ağız Çapı**: 13 cm **Mal Grubu**: Gri **Hamur Rengi**: 2,5 YR 7/4 Light Reddish Yellow **İç Astar**: 10 R 5/8 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 7/4 Reddish Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FPY-9007

5) Form: İçe Dönük Ağızlı Basit A.K. Kase **Ağız Çapı**: 11 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 5 YR 5/8 Yellowish Red **İç Astar**: 5 YR 3/1 Very Dark Gray **Dış Astar**: 5 YR 5/3 Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: FOU- 8916

LEVHA 37

1)Form: Dışa Dönük Ağızlı Küresel Gövdeli Kase **Ağız Çapı**:14 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 5 YR 8/2 Pinkish White **İç Astar**: 2,5 YR 4/6 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 3/3 Dark Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FMU-8633

2) Form: İçe Dönük Ağızlı Omurgalı Kase**Ağız Çapı**:13 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 10 R 3/1 Dark Reddish Gray **İç Astar**: 10 R 2,5/1 Reddish Black **Dış Astar**: 10 R 2,5/1 Reddish Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: FMU-8617

3) Form: Dışa Çekik A.K. Kase **Ağız Çapı**:10 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 10 YR 3/4 Dark Reddish Brown **İç Astar**: 10 YR 3/4 Dark Reddish Brown **Dış Astar**: 10 YR 2,5/1 Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: FMS-8595

4) Form: İçe Dönük Ağızlı Basit A.K Kase **Ağız Çapı**:12 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Red **İç Astar**: 10 R 5/8 Red **Dış Astar**: 10 R 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: FMD-8586

5) Form: İçe Dönük Ağızlı Omurgalı Kase **Ağız Çapı**:12 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 3/4 Dark Reddish Brown **İç Astar**: 2,5 YR 3/4 Dark Reddish Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 3/4 Dark Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FNC-8709

6) Form: Dışa Dönük A.K. Omuzlu Kase **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Red **İç Astar**: 10 R 5/8 Red **Dış Astar**: 10 R 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FMU-8646

7) Form: Dışa Dönük Basit A.K. Kase **Ağız Çapı**: 10 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 10 YR 3/2 Brown **İç Astar**: 10 YR 3/1 Brown **Dış Astar**: 10 YR 2/1 Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FNG- 8746

8) Form: Keskin Omuzlu Dikey Kulplu Kase **Ağız Çapı**: 10 cm **Dip Çapı**:- **Mal Grubu**:Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 7/8 Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 7/8 Light Red **Dış Astar**: 2,5 YR 7/8Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika,Kireç**Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FOI-8840

LEVHA 38

1) Form: Dışa Dönük Ağız Kenarlı Omurgalı Kase**Ağız Çapı**: 14 cm **Mal Grubu**: Silver Wash**Hamur Rengi**: 2,5 Y 5/1 Gray **İç Astar**: 2,5 Y 5/1 Gray **Dış Astar**: 2,5 Y 5/1 Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: BZS-2956

2) Form: Dışa Dönük Ağız Kenarlı Omurgalı Kase **Ağız Çapı**: 10 cm **Mal Grubu**: Siyah**Hamur Rengi**: 2,5 Y 3/1 Very Dark Gray **İç Astar**: 2,5 Y 3/1 Very Dark Gray **Dış Astar**: 2,5 Y 3/1 Very Dark Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: CKK-3604

3) Form: Basit Ağız Kenarlı Kase **Ağız Çapı**: 10 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 10 R 4/8 Red **İç Astar**: 10 R 5/4 Weak Red **Dış Astar**: 10 R 4/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Büyük Taşçık **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: CKT-3611

4) Form: İçe Dönük Ağızlı Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Yatay Kulplu Kase **Ağız Çapı**: 9 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 4/8 Red **İç Astar**: 10 R 4/8 Red **Dış Astar**: 10 R 4/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: CKB-3580

LEVHA 39

1)Form: Dışa Çekik Ağızlı Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Omurgalı Yivli Kase **Ağız Çapı**: 14 cm **Mal Grubu**: Gri **Hamur Rengi**: 10 YR 4/1 Dark Gray **İç Astar**: 10 YR 5/1 Gray **Dış Astar**: 10 YR 5/1 Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: GHP-10074

2) Form: Basit Ağız Kenarlı Kase**Ağız Çapı**: 13 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Red **İç Astar**: 10 R 5/8 Red **Dış Astar**: 10 R 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GGJ-9976

3) Form: İçe Dönük Ağızlı Keskin Omuzlu İp delikli Kase**Ağız Çapı**: 12 cm **Mal Grubu**: Siyah**Hamur Rengi**: 10 YR 4/3 Brown **İç Astar**: 10 YR 4/1 Dark Gray **Dış Astar**: 10 YR 4/1 Dark Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GHE-9988

4) Form: Basit Ağız Kenarlı Kase**Ağız Çapı**: 11 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 6/8 Light Red **İç Astar**: 10 R 6/8 Light Red **Dış Astar**: 10 R 6/8 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: GFZ-9870

5) Form: Dışa Çekik Ağızlı Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Omurgalı Yivli Kase**Ağız Çapı**: 8,5 cm **Dip Çapı**: 4 cm **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/4 LightReddishBrown**İç Astar**: 2,5 YR 6/4 LightReddish Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 6/4 LightReddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: ESR-6816

ÇÖMLEKLER

LEVHA 40

1)Form: Dışa Çekik A.K. Çömlek **Ağız Çapı**: 16 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 5 YR 4/6 Yellowish Red **İç Astar**: 5 YR 4/4 Reddish Brown **Dış Astar**:5 YR 4/4 Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: FUM-9391-9383

2) Form: Dışa Dönük Ağızlı Basit A.K. Çömlek **Ağız Çapı**: 38 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**:10 R 4/8 Red**İç Astar**: 10 R 4/8 Red**Dış Astar**: 10 R 4/8 Red**Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Büyük Taşcık, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Bezeme**: Kabartma **Kod**: FTA-9229

3) Form: Dışa Dönük Ağızlı Basit A.K. Çömlek **Ağız Çapı**: 34 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**:10 R 4/8 Red **İç Astar**:10 R 3/6 Dark Red **Dış Astar**:10 R 3/6 Dark Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç, Taş **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**:FSO-9185

4) Form: Dışa Çekik A.K. Çömlek **Ağız Çapı**: 16 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 2,5 YR 5/6 Red**İç Astar**:2,5 YR 4/8 Red**Dış Astar**:2,5 YR 4/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika,Kireç**Yapım**: Çark-Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: FUM-9392

LEVHA 41

1)Form: Dışa Çekik Ağızlı Çömlek**Ağız Çapı**: 23 cm **Dip Çapı**: - **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/8 Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 6/8 Light Red **Dış Astar**: 2,5 YR 6/8 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El – Açkı **Pişme**: İyi **Kod**: GUY – 10676

2) Form: Dışa Çekik A.K. Çömlek **Ağız Çapı**: 22 cm **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 5 YR 5/6 Yellowish Red **İç Astar**: 5 YR 3/4 Dark ReddishYellow**Dış Astar**: 5 YR 3/4 Dark ReddishYellow**Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El-Az Açkılı **Pişme**: iyi **Kod**: FRS-9083

3) Form: Dışa Dönük A.K. Çömlek **Ağız Çapı**: 12 cm **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 2,5 YR 3/6 Dark Red **İç Astar**: 2,5 YR 2,5/2 VeryDusky Red **Dış Astar**: 2,5 YR 2,5/2 VeryDusky Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika,Kireç**Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: FSG-9157

4) Form: Dışa Dönük A.K. Çömlek **Ağız Çapı**:12 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 7,5 YR 4/4 Reddish Brown **İç Astar**: 7,5 YR 2,5/2 VeryDusky Red **Dış Astar**: 7,5 YR 2,5/3 Dark Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El- Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: FSG- 9154

5) Form: Dışa Dönük A.K. Çömlek**Ağız Çapı**: 11 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 5 YR 6/3 LightReddish Brown **İç Astar**: 5 YR 5/3 Reddish Brown **Dış Astar**: 5 YR 5/3 Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: Çark **Pişme**: iyi **Kod**: FOU-8911

LEVHA 42

1)Form: Dışa Dönük A.K. Çömlek **Ağız Çapı**: 36 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 4/8 Red **İç Astar**: 10 R 4/8 Red **Dış Astar**: 10 R 4/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: FSG-9146

2) Form: Dışa Dönük A.K. Çömlek **Ağız Çapı**:35 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 2,5 YR 5/8 Red **İç Astar**: 2,5 YR 5/8 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FPS- 9003

3) Form: Dışa Dönük A.K. Omurgalı Çömlek **Ağız Çapı**:31 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/6 Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 6/8 Light Red **Dış Astar**: 2,5 YR 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika,Kireç**Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: FPS- 8998

4) Form: Basit A.K. Küresel Gövdeli Çömlek **Ağız Çapı**: 44 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 2,5 YR 5/8 Red **İç Astar**: 2,5 YR 5/6 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika,Kireç**Yapım**: El **Pişme**: iyi **Kod**: FOP-8897

5) Form: Basit A.K. Küresel Gövdeli Çömlek **Ağız Çapı**: 12 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 6/8 Light Red **İç Astar**: 10 R 6/8 Light Red **Dış Astar**: 10 R 5/1 Reddish Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: iyi **Kod**: FOU- 8906

LEVHA 43

1)Form: Dışa Çekik A.K. Çömlek **Ağız Çapı**: 27 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 10 R 6/8Light Red **İç Astar**: 10 R 6/8Light Red **Dış Astar**: 2,5 YR 5/4Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: FNH-8755

2) Form: Dışa Çekik A.K. Çömlek **Ağız Çapı**: 20 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 4/2 Weak Red **İç Astar**: 2,5 YR 3/1 Dark Reddish Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 3/1 Dark Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FNN-8814

3) Form: Dışa Dönük Ağızlı Basit A.K. Çömlek **Ağız Çapı**: 19 cm **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 2,5 YR 5/8 Red **İç Astar**: 2,5 YR 5/8 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FND-8723

LEVHA 44

1)Form: Dışa Çekik A.K. Boyunlu Çömlek **Ağız Çapı**: 20 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 7,5 YR 5/8 Red **İç Astar**: 7,5 YR 5/8 Red **Dış Astar**: 7,5 YR 5/8

Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FNA-8667 ve 8690

2) Form: Dışa Çekik A.K. Çömlek **Ağız Çapı**: 18 cm **Mal Grubu**: Kırmızı**Hamur Rengi**: 2,5 YR 4/8 Reddish Gray **İç Astar**: 2,5 YR 6/6 Reddish Gray **Dış Astar**: 2,5 YR 6/6 Reddish Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: FNA-8670

3) Form: Dışa Çekik A.K. Çömlek **Mal Grubu**: Kırmızı**Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/8 Dark Brown **İç Astar**: 2,5 YR 7/8 Dark Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 7/8 Dark Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika,Kireç**Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FMC-8540

4) Form: Dışa Çekik A.K. Çömlek **Ağız Çapı**: 10 cm **Mal Grubu**: GoldWash**Hamur Rengi**: 10 R 5/6 Kahve **İç Astar**: 10 R 6/6 Brown **Dış Astar**: 10 R 6/6 Gold Wash**Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika,Kireç**Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FMD-8581

5)Form: Dışa Dönük Ağızlı Çömlek **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Red **İç Astar**: 10 R 5/6 Red **Dış Astar**: 10 R 5/6 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FMU-8652

LEVHA 45

1)Form: Dışa Çekik Ağız Kenarlı Çömlek **Ağız Çapı**: 19 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 5 YR 7/8 ReddishYellow**İç Astar**: 5 YR 7/8 ReddishYellow**Dış Astar**: 5 YR 7/8 ReddishYellow**Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: EYE-6852

2) Form: Dışa Çekik Ağız Kenarlı Boyunlu Çömlek **Ağız Çapı**: 18 cm **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 5 YR 7/8 ReddishYellow**İç Astar**: 5 YR 7/8 ReddishYellow**Dış Astar**: 5 YR 7/8 ReddishYellow**Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: CAI-3003

3) Form: Dışa Çekik Ağız Kenarlı Çömlek **Ağız Çapı**: 18 cm **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/8 Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 6/8 Light Red **Dış**

Astar: 2,5 YR 6/8 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: CKV-3779

LEVHA 46

1)Form: Dışa Çekik Ağız Kenarlı Çömlek **Ağız Çapı**: 30 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 4/8 Red **İç Astar**: 10 R 4/8 Red **Dış Astar**: 10 R 4/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: CAI-3002

2) Form: Dışa Çekik Ağız Kenarlı Çömlek **Ağız Çapı**: 20 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Red **İç Astar**: 10 R 6/8 Light Red **Dış Astar**: 10 R 4/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: CLT-3846

3) Form: Dışa Çekik Ağız Kenarlı Çömlek **Ağız Çapı**: 10 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 6/8 Light Red **İç Astar**: 10 R 6/8 Light Red **Dış Astar**: 10 R 3/6 Dark Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: CKK-3596

4) Form: Dışa Dönük Ağız Kenarlı İçi Yivli Çömlek **Ağız Çapı**: 8,6 cm **Dip Çapı:** 4 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 6/8 Light Red **İç Astar**: 10 R 6/8 Light Red **Dış Astar**: 10 R 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: CTP-4384

LEVHA 47

1)Form: Dışa Çekik Ağız Kenarlı Çömlek **Ağız Çapı**: 16 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 10 YR 4/3 Brown **İç Astar**: 10 YR 2/1 Black **Dış Astar**: 10 YR 2/1 Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: CKY-3793

2) Form: Dışa Çekik Ağız Kenarlı İçi Yivli Çömlek **Ağız Çapı**: 32 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 10 R 6/8 Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 7/6 Light Red **Dış Astar**: 2,5 YR 7/6 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: BZY-2973

3) Form: İçe ve Dışa Çekik Ağız Kenarlı Çömlek **Ağız Çapı**: 24 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 6/8 Light Red **İç Astar**: 10 R 6/8 Light Red **Dış Astar**:10 R 6/8 Light Red **Katkı**: Taşcık, Mika, Kireç Kum, Küçük **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: BZS-2934

4) Form: Dışa Çekik Ağız Kenarlı Çömlek **Ağız Çapı**: 23 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 4/8 Red **İç Astar**: 10 R 4/8 Red **Dış Astar**: 10 R 4/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: CLU-3860

5) Form: Dışa Dönük Ağız Kenarlı İçi Yivli Çömlek **Ağız Çapı**: 16 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 6/8 Light Red **İç Astar**: 10 R 6/8 Light Red **Dış Astar**: 10 R 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: CMK-3907

LEVHA 48

1)Form: Dışa Çekik Ağız Kenarlı İçi Yivli Çömlek **Ağız Çapı**: 30 cm **Mal Grubu**: Gri **Hamur Rengi**: 2,5 Y 4/1 Dark Gray **İç Astar**: 2,5 Y 3/1 Very Dark Gray **Dış Astar**: 2,5 Y 3/1 Very Dark Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: CMJ-3887

2) Form: İçe Dönük Ağızlı Basit Ağız Kenarlı Çömlek **Ağız Çapı**: 29 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 10 R 4/8 Red **İç Astar**: 10 R 4/8 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 5/3 Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: CLU-3856

3) Form: İçe Dönük Ağızlı Basit Ağız Kenarlı Hilal Biçimli Tutamaklı Çömlek **Ağız Çapı**: 25 cm **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 10 R 4/4 Weak Red **İç Astar**: 10 R 4/4 Weak Red **Dış Astar**: 10 R 4/4 Weak Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: CKY-3792

4) Form: İçe Dönük Ağızlı Basit Ağız Kenarlı Çömlek **Ağız Çapı**: 20 cm **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 10 R 4/8 Red **İç Astar**: 10 R 4/8 Red **Dış Astar**: 10 R 3/3 Dusky Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: CKB-3586

5) Form: İçe Dönük Ağızlı, Basit Ağız Kenarlı Çömlek **Ağız Çapı**: 16 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 10 R 2,5/1 Reddish Black **İç Astar**: 10 R 2,5/1 Reddish Black **Dış Astar**: 10 R 2,5/1 ReddishBlack**Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: CLG-3838

6) Form: İçe Dönük Ağızlı, Basit Ağız Kenarlı Çömlek **Ağız Çapı**: 16 cm **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 10 R 6/6 Light Red **İç Astar**: 10 R 6/6 Light Red **Dış Astar**: 10 R 6/6 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: CMJ-3905

LEVHA 49

1)Form: İçe Dönük Ağızlı, Basit Ağız Kenarlı Çömlek **Ağız Çapı**: 23 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 10 R 2,5/1 Reddish Black **İç Astar**: 10 R 2,5/1 Reddish Black **Dış Astar**: 10 R 2,5/1 Reddish Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: BUO-2712

2) Form: İçe Dönük Ağızlı Basit Ağız Kenarlı Çömlek **Mal Grubu**: Krem**Hamur Rengi**: 10 YR 8/6 Yellow**İç Astar**: 10 YR 8/6 Yellow**Dış Astar**: 10 YR 8/6 Yellow**Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: ERM-6291

3) Form: Dışa Çekik Ağız Kenarlı Çömlek **Ağız Çapı**: 22 cm **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/6 Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 6/6 Light Red **Dış Astar**: 2,5 YR 6/6 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: CKY-3789

4) Form: Dışa Çekik Ağız Kenarlı Çömlek **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 10 R 5/6 Red **İç Astar**: 10 R 5/6 Red **Dış Astar**: 10 R 5/6 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: BSS-2627

5) Form: Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Çömlek **Ağız Çapı**: 11 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 6/8 Light Red **İç Astar**: 10 R 6/8 Light Red **Dış Astar**: 10 R 6/8 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: CLG-3831

6) Form: Dışa Çekik Ağız Kenarlı Çömlek **Ağız Çapı**: 32 cm **Mal Grubu**: Krem**Hamur Rengi**: 5 YR 7/8 ReddishYellow**İç Astar**: 5 YR 7/8 ReddishYellow**Dış Astar**: 5 YR 7/8 ReddishYellow**Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: EYE-6858

7)Form: Düzleştirilmiş Ağız Kenarlı Boyunlu Çömlek **Ağız Çapı**: 12 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Red **İç Astar**: 10 R 5/8 Red **Dış Astar**: 10 R 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: CMJ-3879

8) Form: Düzleştirilmiş Ağız Kenarlı Boyunlu Çömlek **Ağız Çapı**: 11 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Red **İç Astar**: 10 R 3/6 Red **Dış Astar**: 10 R 3/6 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi Açkı: Var **Kod**: CAI-3014

LEVHA 50

1)Form: Dışa Çekik Ağız Kenarlı Boyunlu Yivli Çömlek **Ağız Çapı**: 26 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/8 Light Red **İç Astar**: 10 R 5/6 Red **Dış Astar**: 10 R 6/3 Pale Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: GFR-9795

2) Form: Dışa Çekik Ağız Kenarlı Boyunlu Yivli Çömlek **Ağız Çapı**: 12 cm **Mal Grubu**: Krem**Hamur Rengi**: 10 YR 6/3 Pale Brown **İç Astar**: 10 YR 6/3 Pale Brown **Dış Astar**: 10 YR 6/3 Pale Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: GFR-9800

3) Form: Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Omurgalı Çömlek **Ağız Çapı**: 38 cm **Mal Grubu**: Gri **Hamur Rengi**: 7,5 YR 4/6 Red **İç Astar**: 7,5 YR 4/1 Dark Reddish Gray **Dış Astar**: 7,5 YR 4/1 Dark Reddish Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Kireç, Büyük Taşçık **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GHE-9998

LEVHA 51

1)Form: İçe Kalınlaştırılmış Dışa Yuvarlatılmış Ağız Kenarlı Çömlek **Ağız Çapı**: 36 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 10 R 5/4 Weak Red **İç Astar**: 5 YR 7/6 Reddishyellow**Dış Astar**: 5 YR 7/6 Reddishyellow**Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: GGF-9884

2) Form: Hafif Dışa Çekik Ağız Kenarlı Dikey Kulplu Çömlek **Ağız Çapı**: 15 cm **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 10 R 4/8 Red **İç Astar**: 10 R 4/8 Red **Dış Astar**: 10 R 6/6 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GGP-9934

3) Form: İçe Kalınlaştırılmış Ağızlı, Dışa Çekik Ağız Kenarlı Çömlek **Ağız Çapı**: 30 cm **Mal Grubu**: Boyalı **Hamur Rengi**: 10 R 6/6 Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 7/6 Light Red **Dış Astar**: 2,5 YR 7/6 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç, Bitkisel Katkı**Yapım**: Çark- Az Açkılı **Pişme**: İyi **Bezeme**: Boya (10 R 5/6 Red) **Kod**: GIS-10179

4) Form: Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Yivli Çömlek **Ağız Çapı**: 35 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 10 YR 5/3 Brown **İç Astar**: 10 YR 3/1 Very Dark Gray **Dış Astar**: 10 YR 2/1 Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Kireç **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: GHA-9950

LEVHA 52

1)Form: İçe Kalınlaştırılmış Ağızlı Dışa Çekik Ağız Kenarlı Çömlek **Ağız Çapı**: 26 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 5/6 Red **İç Astar**: 2,5 YR 5/6 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 5/6 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Büyük Taşçık, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: GHB-9952

2) Form: İçe Kalınlaştırılmış Ağızlı Dışa Çekik Ağız Kenarlı Çömlek **Ağız Çapı**: 18 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 4/8 Red **İç Astar**: 10 R 4/8 Red **Dış Astar**: 10 R 4/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Büyük Taşçık, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: GFM -9759

3) Form: İçe Dönük Ağızlı Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Çömlek **Ağız Çapı**: 32 cm **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 10 R 4/6 Red **İç Astar**: 10 R 3/3 Dusky

Red **Dış Astar**: 10 R 3/2 Dusk Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Bezeme**: Kabartma (memecik) **Kod**: GHE-9985

4) Form: İçe Dönük Ağızlı Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı, Dikey Kulplu Çömlek **Ağız Çapı**: 27 cm **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 10 R 3/1 Dark Reddish Gray **İç Astar**: 10 R 3/1 Dark Reddish Gray **Dış Astar**: 10 R 3/1 Dark Reddish Gray **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GIR-10112

5) Form: İçe Dönük Ağızlı Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Çömlek **Ağız Çapı**: 21 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 5/6 Red **İç Astar**: 2,5 YR 5/4 Reddish Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 5/4 Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: GIB-10097

LEVHA 53

1)Form: İçe Dönük Ağızlı Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Çömlek **Ağız Çapı**: 32 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/6 Red **İç Astar**: 10 R 5/6 Red **Dış Astar**: 10 R 5/6 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GGG-9896

2) Form: İçe Dönük Ağızlı Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Çömlek **Ağız Çapı**: 26 cm **Mal Grubu**: Kırmızı**Hamur Rengi**: 7,5 YR 3/2 Dark Brown **İç Astar**: 7,5 YR 3/2 Dark Brown **Dış Astar**: 7,5 YR 3/2 Dark Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GGP-9927

3) Form: İçe Dönük Ağızlı Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Çömlek **Ağız Çapı**: 22cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Red **İç Astar**: 10 R 4/8 Red **Dış Astar**: 10 R 4/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Büyük Taşçık, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: GIS-10156

4) Form: Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Omurgalı Çömlek **Ağız Çapı**: 27 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/6 Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 6/6 Light Red **Dış Astar**: 2,5 YR 6/6 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: GFZ-9882

5) Form: İçe Kalınlaştırılmış ve Dışa Çekik Ağız Kenarlı Çömlek **Ağız Çapı**: 36 cm **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 5 YR 5/6 Yellowish Red **İç Astar**: 2,5 YR 6/6 Light Red **Dış Astar**: 2,5 YR 6/6 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: GFR- 9806

LEVHA 54

1)Form: Dar Boyunlu Küresel Gövdeli Çömlek **Dip Çapı**: 7 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 10 R 3/6 Dark Red **İç Astar**: 10 R 3/6 Dark Red **Dış Astar**: 10 R 3/6 Dark Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: BTA-3115

LEVHA 55

1)Form: Hafif Dışa Dönük Ağızlı Basit Ağız Kenarlı Boyunsuz Çömlek **Ağız Çapı**: 26 cm **Dip Çapı**: -**Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/8 Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 6/8 Light Red **Dış Astar**: 2,5 YR 5/8Red**Katkı**:Kum, Küçük Tascık, Büyük Tascık, Kireç, Mika **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: HAP – 11299

2) Form: Dışa Dönük Ağızlı Basit Ağız Kenarlı Boyunsuz Çömlek**Ağız Çapı**: 18 cm**Dip Çapı**: -**Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 5 YR 2,5/1Black**İç Astar**: 5YR 3/1 Very Dark Gray **Dış Astar**: Dark Reddish Gray 5 YR 4/2 **Katkı**:Kum, Küçük Tascık, Mika, Kireç**Yapım**: El**Pişme**:İyi **Kod**:HBN- 11356

3) Form: Basit Ağız Kenarlı Derin Çömlek**Ağız Çapı**: 13 cm **Dip Çapı**: -**Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 2,5 YR 3/1Dark Reddish Gray **İç Astar**: 2,5 YR 6/8Light Red **Dış Astar**: 2,5 YR 4/2 Weak Red **Katkı**: Kum, KüçükTascık, Mika, Kireç**Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: HAA – 11266

4) Form:İçe Dönük Ağızlı Dikey Kabartmalı Çömlek **Ağız Çapı**: 14 cm **Dip Çapı**: -**Mal Grubu**: Gri **Hamur Rengi**: 5 YR 6/1Gray**İç Astar**: 5 YR 6/1Gray**Dış Astar**: 5 YR 6/1Gray **Katkı**:Kum, Küçük Tascık, Kireç **Yapım**: El **Bezeme**: Kabartma **Pişme**: İyi **Kod**:HAJ- 11283

LEVHA 56

1)Form: Basit Ağız Kenarlı Dikey Kulplu Çömlek **Ağız Çapı**: 36 cm **Dip Çapı**: - **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/8 Lıght Red **İç Astar**: 2,5 YR 6/8 Lıght Red **Dış Astar**:2,5 YR 6/4 LightReddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Taşcık**Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: GZI – 11201

2) Form: Dışa Açılan İçe Kalınlaşan Ağız Kenarlı Çanak **Ağız Çapı**: 32 cm **Dip Çapı**: - **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Red **İç Astar**: 10 R 5/8 Red **Dış Astar**: 10 R 6/8 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GZI – 11195

3) Form: Hafif Dışa Açılan Ağızlı Basit Ağız Kenarlı Çömlek **Ağız Çapı**: 32 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 4/4 Reddish Brown **İç Astar**:2,5 YR 4/6 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 4/6 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Büyük Taşcık**Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GKJ-10387

4) Form: Basit Ağız Kenarlı Dikey Kulplu Çömlek **Ağız Çapı**: 31 cm **Dip Çapı**: - **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 4/2 Weak Red **İç Astar**: 2,5 YR 3/1 Dark Reddish Gray **Dış Astar**: 2,5 YR 6/3 LıghtReddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Büyük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: GYT – 11132

5) Form: Dışa Açılan Ağızlı İçe Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Çömlek **Ağız Çapı**: 19 cm **Mal Grubu**: Koyu Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 5/6 Red **İç Astar**: 2,5 YR 3/3 Dark Reddish Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 3/3 Dark Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: GJT-10340

6) Form: Hafif Dışa Açılan Ağızlı Basit Ağız Kenarlı Çömlek **Ağız Çapı**:18 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 10 R 3/3 Dusky Red **İç Astar**: 10 R 3/3 Dusky Red **Dış Astar**: 10 R 5/6Red**Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: GJU-10354

7) Form: Hafif Dışa Açılan Ağızlı Basit Ağız Kenarlı Çömlek **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 4/4 Reddish Brown **İç Astar**: 2,5 YR 4/4Reddish Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 4/3 Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El-Az Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: FSO-9200

8) Form: Basit A.K. Çömlek **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 4/8 Red **İç Astar**: 2,5 YR 4/4 Reddish Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 4/6 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika,Kireç**Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: FUM-9386

LEVHA 57

1)Form: Basit A.K. Çanak **Ağız Çapı**: 20 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 4/8 Red **İç Astar**: 10 R 4/8 Red **Dış Astar**: 10 R 4/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: FTA- 9126

2) Form: Hafif Dışa Açılan Ağızlı Basit Ağız Kenarlı Çömlek **Ağız Çapı**: 15 cm **Mal Grubu**:Kırmızı **Hamur Rengi**:10 R 4/8Red**İç Astar**: 10 R 4/8 Red**Dış Astar**:10 R 4/4 Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: FSO-9272

3) Form: Dışa Dönük Ağızlı Basit Ağız Kenarlı Dikey Kulplu Çömlek **Ağız Çapı**:24 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 10 YR 4/6 Red **İç Astar**: 10 YR 4/6 Red **Dış Astar**:10 YR 4/6 Red**Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika,Kireç**Yapım**: El**Pişme**: Kötü **Kod**: FSZ-9402

4) Form: İçe Dönük Basit Ağız Kenarlı Çömlek **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**:2,5 YR 4/6 Red**İç Astar**:2,5 YR 4/3Reddish Brown **Dış Astar**:2,5 YR 4/6 Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika,Kireç**Yapım**: El**Pişme**: Kötü **Kod**: FSO-9190

5) Form: Ağzı Akıtacaklı Çömlek **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**:2,5 YR 4/8 Red**İç Astar**: 2,5 YR 4/6 Red**Dış Astar**: 2,5 YR 4/6 Red**Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El-Az Açkılı **Pişme**: Orta **Kod**: FTA-9273

LEVHA 58

1)Form: İçe Dönük Ağızlı Basit A.K. Çömlek **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 4/6 Red **İç Astar**: 2,5 YR 4/6 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 5/6 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: FPB-8940

2) Form: Boyunsuz Atnalı Tutamaçlı Çömlek **Ağız Çapı**: 15 cm**Dip Çapı**: - **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 5/6Red **İç Astar**: 2,5 YR 6/4 LightReddish Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 4/6 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**:GVA – 10692

3) Form: İçe Dönük Ağızlı Basit A.K. Çömlek **Ağız Çapı**: 14 cm **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 2,5 YR 5/8 Red **İç Astar**: 2,5 YR 5/6 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 5/6 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FOP- 8901

4) Form: Basit Ağız KenarlıI Boyunsuz Dikey Kulplu Çömlek **Ağız Çapı**: 11cm **Dip Çapı**: - **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 5 YR 3/2 Dark Reddişh Brown **İç Astar**: 5 YR 3/2 Dark Reddişh Brown **Dış Astar**: 5 YR 4/3 Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: Orta**Kod**: GVD – 11074

LEVHA 59

1) Form: Basit A.K. Çömlek **Ağız Çapı**: 29 cm **Mal Grubu**: Siyah**Hamur Rengi**: 10 YR 4/4 Dark Yellowish Brown **İç Astar**: 10 YR 3/1 Very Dark Gray **Dış Astar**: 10 YR 3/2 Very Dark Grayish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El-Az Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: FNO-8819

2) Form: Basit A.K. Çömlek **Ağız Çapı**: 35 cm **Mal Grubu**: Siyah**Hamur Rengi**: 7,5 YR 4/4 Brown **İç Astar**: 7,5 YR 3/1 Very Dark Gray **Dış Astar**: 7,5 YR 3/1 Very Dark Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: FSG- 9155

3)Form: Basit A.K. Dikey Kulplu Çömlek **Ağız Çapı**: 18 cm **Mal Grubu**: Portakal Kahve**Hamur Rengi**: 10 R 6/8 Light Red **İç Astar**: 10 R 7/6 Light Red **Dış Astar**: 10 R 6/6 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FRT-9104

LEVHA 60

1) Form: İnceltilmiş Ağızlı Çömlek **Ağız Çapı**:18 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 10 YR 3/2 Very Dark Grayish Brown **İç Astar**: 10 YR 2/1 Black **Dış Astar**:

10 YR 2/1 Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El – Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: FOZ-8937

2) Form: Basit A.K Çömlek **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 2,5 YR 4/8 Red **İç Astar**: 2,5 YR 4/8 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 2,5/3 Dark Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: FRT-9103

3) Form: İçe Kalınlaştırılmış A.K. Çömlek **Ağız Çapı**: 19 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 5/6 Red **İç Astar**: 2,5 YR 5/6 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 2,5/3 Dark Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FON- 8885

LEVHA 61

1)Form: Dışa Kalınlaştırılmış A.K. Çömlek **Ağız Çapı**: 30 cm **Mal Grubu**: Kırmızımsı Kahve **Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Red **İç Astar**: 10 R 3/2 Dusky Red **Dış Astar**: 10 R 4/4 Weak Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: FRA- 9020

2) Form: Basit A.K. Çömlek **Ağız Çapı**: 42 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 3/6 Dark Red **İç Astar**: 10 R 3/6 Dark Red **Dış Astar**: 10 R 4/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: FOP-8896

3) Form: Delikli Boynuz Çıkıntılı Çömlek **Ağız Çapı**: 32 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 4/6 Red **İç Astar**: 2,5 YR 5/6 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 5/4 Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FOU-8913

LEVHA 62

2) Form: İçe Dönük A.K. Çömlek **Ağız Çapı**: 36 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 5 YR 5/6 Dark Brown **İç Astar**: 5 YR 4/6 Dark Brown **Dış Astar**: 5 YR 4/6 Dark Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika,Kireç**Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: FNL-9287

3) Form: İçe Dönük Ağızlı Basit A.K. Çömlek **Ağız Çapı**: 34 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 5 YR 3/4 Dark Brown **İç Astar**: 5 YR 4/4 Dark Brown **Dış Astar**: 5 YR 3/4 Dark Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika**Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FOI-8836

4) Form: İçe Dönük Dönük A.K. Çömlek **Ağız Çapı**: 22 cm **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 5 YR 4/6 Yellowish Red **İç Astar**: 10 YR 3/1 Very Dark Gray **Dış Astar**: 10 YR 3/1Very Dark Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika,Kireç**Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**:FLZ- 8512

5) Form: Basit A.K. Hilal Biçimli Tutamaklı Çömlek **Ağız Çapı**: 39 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 3/4 Dark Reddish Brown **İç Astar**: 2,5 YR 3/4 Dark Reddish Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 2,5/4 Dark Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika,Kireç**Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: FNP- 8728

LEVHA 63

1)Form: Basit A.K. Hilal Biçimli Tutamaklı Çömlek **Ağız Çapı**: 26 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/6 Reddish Brown **İç Astar**: 10 R 5/8 Redddish Brown **Dış Astar**: 10 R 5/8 Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FOI-8855

2) Form: Basit A.K. Çömlek **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 10 R 5/6 Redddish Brown **İç Astar**: 10 R 6/6 Redddish Brown **Dış Astar**: 10 R 4/6 Redddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: FMU-8649

3) Form: Basit A.K. Hilal Biçimli Tutamaklı Çömlek **Ağız Çapı**: 23 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/6 Pinkish Brown **İç Astar**: 10 R 5/8 Pinkish Brown **Dış Astar**: 10 R 5/8 Pinkish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika,Kireç**Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FOI-8825

4) Form: Boynuz Çıkıntılı A.K. Çömlek **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 5 YR 5/6 Yellowish Red **İç Astar**: 5 YR 4/2 Dark Reddish Gray **Dış Astar**: 5 YR 4/2 Dark Reddish Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FNH-8771

LEVHA 64

1) Form: Dışa Dönük Ağız Kenarlı Çömlek **Ağız Çapı**: 14 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Red **İç Astar**: 10 R 5/8 Red **Dış Astar**: 10 R 4/4 Weak Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: CKV-3776

2) Form: İçe Dönük Ağızlı Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Çömlek**Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 10 R 6/8 Light Red **İç Astar**: 10 R 3/6 Dark Red **Dış Astar**: 10 R 2,5/1 Reddish Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: CMG-3872

3)Form: İçe Dönük Ağızlı Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Çömlek **Ağız Çapı**: 33 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Red **İç Astar**: 10 R 5/8 Red **Dış Astar**: 10 R 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Bezeme**: Kabartma **Kod**: CLC-3843

4) Form: İçe Dönük Ağızlı Dışa Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Çömlek **Ağız Çapı**: 23 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Red **İç Astar**: 10 R 5/8 Red **Dış Astar**: 10 R 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Bezeme**: Kabartma **Kod**: COU-4034

5) Form: Boynuz Çıkıntılı Çömlek **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 10 R 3/2 Very Dark Grayish Brown **İç Astar**: 10 R 2/1 Black **Dış Astar**: 10 R 2/1 Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El-Açkılı**Pişme**: İyi **Kod**: BUK-2693

6) Form: Boynuz Çıkıntılı Çömlek **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 7,5 YR 3/3 Dark Brown **İç Astar**: 10 YR 4/4 Brown **Dış Astar**: 10 YR 4/4 Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: CKB-3587

LEVHA 65

Form: Basit Ağız Kenarlı At Nalı Tutamaklı Çömlek **Ağız Çapı**: 30 cm **Dip Çapı**: 9 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 10 YR 8/6 Yellow**İç Astar**: 10 YR 8/6 Yellow**Dış Astar**: 10 YR 8/6 Yellow**Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: BIU-3116

LEVHA 66

1) Form: Hafif İçe Dönük Basit Ağız Kenarlı Hilal Tutamaklı Çömlek **Ağız Çapı**: 27 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 4/8 Red **İç Astar**: 2,5 YR 4/4 Reddish Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 4/4 ReddishBrown**Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç, Büyük Taşçık **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: GHI- 10334

2) Form: Hafif İçe Dönük Basit Ağız Kenarlı Çömlek **Ağız Çapı**: 14 cm **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 10 R 3/6 Dark Red **İç Astar**: 10 R 3/6 Dark Red **Dış Astar**: 10 R 3/6 Dark Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GJF -10269

3) Form: Hafif İçe Dönük Basit Ağız Kenarlı Çömlek **Ağız Çapı**: 13cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 4/6 Red **İç Astar**: 2,5 YR 3/1 Dark Reddish Gray **Dış Astar**: 2,5 YR 3/1 Dark Reddish Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: GJS-10216

4) Form: Hafif İçe Dönük Basit Ağız Kenarlı Dikey Kulplu Çömlek **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 4/3 Reddish Brown **İç Astar**: 2,5 YR 4/3 Reddish Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 4/3 Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: GGJ-9977

5) Form: Hafif İçe Dönük Basit Ağız Kenarlı Hilal Tutamaklı Çömlek **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 2,5 YR 4/6 Red **İç Astar**: 2,5 YR 4/1 Dark Reddish Gray **Dış Astar**: 2,5 YR 4/1 Dark Reddish Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: GIS-10177

6)Form: Hafif İçe Dönük Basit Ağız Kenarlı Hilal Tutamaklı Çömlek **Ağız Çapı**: 28 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 3/6 Dark Red **İç Astar**: 10 R 4/8 Red **Dış Astar**: 10 R 4/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Büyük Taşçık, Kerpiç **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: GHE-9991

7) Form: Hafif İçe Dönük Basit Ağız Kenarlı Çömlek **Ağız Çapı**: 26cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Red **İç Astar**: 10 R 5/8 Red **Dış Astar**: 10 R 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: GHV-10081

LEVHA 67

1)Form: Gaga Ağızlı Şişkin Karınlı Testi **Ağız Çapı**: -**Dip Çapı**:- **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/8Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 5/8Red**Dış Astar**: 2,5 YR 5/8Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Büyük Taşcık, Bitkisel **Katkı**: Kireç **Yapım**: El **Bezeme**: Memecik **Pişme**: Kötü**Kod**: HBB – 11309

2) Form: Kesik Gaga Ağızlı Testi**Ağız Çapı**: - **Dip Çapı**:- **Mal Grubu**: Grimsi Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 4/2 Weak Red **İç Astar**: 2,5 YR 4/1 Dark Reddish Gray **Dış Astar**: 2,5 YR 4/2 Weak Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Az Mika, Kireç **Yapım**: El – Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: HBB-11314

LEVHA 68

1)Form: Gaga Ağızlı Testi **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 2,5 YR 4/6 Red **İç Astar**: 2,5 YR 4/6 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 4/6 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FTH-9240

2) Form: Gaga Ağızlı Testi **Karın Çapı:** 5 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 2,5 YR 2,5/1Reddish Black **İç Astar**: 2,5 YR 2,5/4 Dark Reddish Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 2,5/4 Dark ReddishBrown**Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika**Yapım**: El **Pişme**: İyi**Kod**: GJU-10349

3) Form: Gaga Ağızlı Testi **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 2,5 YR 2/1 Black **İç Astar**: 2,5 YR 2/1 Black **Dış Astar**: 2,5 YR 2/1 Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: FTK-9297

LEVHA 69

1)Form: Gaga Ağızlı Testi **Ağız Çapı**: -**Dip Çapı**: - **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 2,5 YR 5/8 Red **İç Astar**: 2,5 YR 5/8 Red**Dış Astar**: 2,5 YR 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Tascık, Kireç, Mika **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: GUY 11140

2)Form: Testi **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 6/8 Light Red **İç Astar**: 10 R 5/4 Reddish Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 6/8 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FNI-8803

LEVHA 70

1)Form: Yonca Ağızlı Testi **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 4/8 Reddish Brown **İç Astar**: 10 R 5/8 Reddish Brown **Dış Astar**: 10 R 3/6 Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: FMD- 8577

2) Form: Yonca Ağız **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 2,5 YR 7/6 Dark Brown **İç Astar**: 2,5 YR 7/6 Dark Brown **Dış Astar**: 10 R 5/8 Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: FMD-8575

3) Form: Boynuzlu Yonca Ağız **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 2,5 YR 5/8 Dark Reddish Brown **İç Astar**: 2,5 YR 5/8 Dark Reddish Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 5/8 Dark Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika,Kireç**Yapım**: El-Az Açkılı **Pişme**: Çok İyi **Kod**: FNG- 8736

LEVHA 71

1)Form: Yonca Ağızlı Testi **Ağız Çapı**: 18 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/6 Red **İç Astar**: 10 R 5/6 Red **Dış Astar**: 10 R 4/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: CMJ-3899

2) Form: Yonca Ağızlı Testi **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 7/8 Light Red **İç Astar**: 10 R 7/8 Light Red **Dış Astar**: 10 R 7/8 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: CLU-3866

3) Form: Yonca Ağızlı Testi **Ağız Çapı**: 3,8 cm **Dip Çapı**: 2,7 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 10 R 4/8 Red **İç Astar**: 2,5 YR 4/4 Reddish Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 4/4 Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: Çark **Pişme**: Kötü **Kod**: CBA-3117

LEVHA 72

1)Form: Gaga Ağızlı Testi **Ağız Çapı**: - **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 7,5 YR 3/1 Very Dark Gray **İç Astar**: 7,5 YR 2,5/1 Black **Dış Astar**: 7,5 YR 2,5/1 Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El-AçkılıPişme: Çok İyi **Kod**: BUH-2678

2) Form: Gaga Ağızlı Testi **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 7,5 YR 5/6 Strong Brown **İç Astar**: 7,5 YR 5/6 Strong Brown **Dış Astar**: 7,5 YR 5/6 Strong Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: EVE-2651

3)Form: Sivri Gaga Ağızlı Testi Parçası **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/6 Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 6/6 Light Red **Dış Astar**: 2,5 YR 6/6 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GGJ-9974

LEVHA 73

1)Form: Yonca Ağızlı Testi **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/8 Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 6/8 Light Red **Dış Astar**: 2,5 YR 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GJF-10217

2) Form: Yonca Ağızlı Testi **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 10 R 6/8 Light Red **İç Astar**: 10 R 2,5/1 Reddish Black **Dış Astar**: 10 R 2,5/1 Reddish Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: GFZ-9868

3) Form: Yonca Ağızlı Testi **Mal Grubu**: Krem**Hamur Rengi**: 2,5 YR 7/6 Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 7/6 Light Red **Dış Astar**: 2,5 YR 7/4 LightReddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GIB-10100

4) Form: Yonca Ağızlı Testi **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Red **İç Astar**: 10 R 5/8 Red **Dış Astar**: 10 R 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık**Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GFO-9769

LEVHA 74

1)Form: Gövde Parçası **Ağız Çapı**:- **Dip Çapı**:- **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/8Red **İç Astar**: 10 R 5/8Red **Dış Astar**: 10 R 5/8Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Büyük Taşcık, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: HBI-11367

LEVHA 75

1) Form: Pithos**Ağız Çapı**: 34 cm **Dip Çapı**: 10 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Red **İç Astar**: 10 R 5/8 Red **Dış Astar**:10 R 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Büyük Tascık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Bezeme:** Kabartma Şerit**Pişme**: Kötü **Kod**: GVD - 11072

2) Form: Kabartma Bezemeli Pithos Gövde Parçası **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**:10 R 4/8 Red **İç Astar**: 10 R 4/8 Red **Dış Astar**: 10 R 4/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: FNO- 8815

LEVHA 76

1)Form: Basit Ağız Kenarlı Pithos**Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 5 YR 4/3 Reddish Brown **İç Astar**: 5 YR 4/3 Reddish Brown **Dış Astar**: 5 YR 4/3 Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Büyük Taşçık Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FLZ-8513

2)Form: Basit A.K. Pithos**Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Red **İç Astar**: 10 R 3/6 Dark Red **Dış Astar**: 10 R 3/6 Dark Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: FMU-8606

3) Form: Dışa Çekik Ağız Kenarlı Pithos**Ağız Çapı**: 32 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 4/8 Red **İç Astar**: 2,5 YR 4/4 Reddish Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 4/4 Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: Çark **Pişme**: Kötü **Kod**: BZY-2965

4) Form: Dışa Çekik Ağız Kenarlı Pithos**Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/6 Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 5/6 Red **Dış Astar**: 7,5 YR 6/6 ReddishYellow**Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi**Kod**: ERM-6290

LEVHA 77

2) Form: Pithos**Dip Çapı**: 17 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Red **İç Astar**: 2,5 YR 7/6 Light Red **Dış Astar**: 2,5 YR 7/6 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: GIM-10424

LEVHA 78

1) Form: Akıtacaklı Çömlekcik**Ağız Çapı**: - **Dip Çapı**: - **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/8 Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 6/8 Light Red **Dış Astar**: 2,5 YR 6/8 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**:HAJ – 11297

2) Form: Dışa Dönük Ağızlı İçe Kalınlaştırılmış Ağız Kenarlı Çömlekçik**Ağız Çapı**: 10 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 10 YR 2/1 Black **İç Astar**: 10 YR 2/1 Black **Dış Astar**: 10 YR 2/1 Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: GJD-10214

LEVHA 79

1)Form: Dışa Dönük Ağızlı Çömlekcik**Ağız Çapı**: 8 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 5 YR 4/4 Reddish Brown **İç Astar**: 5 YR 4/4 Reddish Brown **Dış Astar**: 5 YR 3/1 Very Dark Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık**Yapım**: El- Az Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: FOU-8914

2) Form: Dışa Dönük Ağızlı Çömlekcik**Ağız Çapı**:5 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 10 YR 3/3 Dark Brown **İç Astar**: 10 YR 2/1 Black **Dış Astar**: 10 YR 2/1 Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FSN-9178

3) Form: Dışa Dönük Ağızlı Çömlekcik**Ağız Çapı**: 5 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 4/6 Red **İç Astar**: 2,5 YR 4/6 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 4/6 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FSN-9269

LEVHA 80

1)Form: Dışa Çekik A.K. Kase **Ağız Çapı**:10 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 10 YR 3/4 Dark Reddish Brown **İç Astar**: 10 YR 3/4 Dark Reddish Brown **Dış Astar**: 10 YR 2,5/1 Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: FMS-8596

2) Form: Dışa Çekik A.K. 'S' Profilli Çömlekcik**Ağız Çapı**: 9 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/6 Red **İç Astar**: 10 R 4/6 Red **Dış Astar**: 10 R 5/6 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika,Kireç**Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FOI-8833

3) Form: Keskin Omuzlu Dikey Kulplu Çömlekcik**Ağız Çapı**: 7,4 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 7,5 YR 2,5/3Very Dark Brown **İç Astar**: 7,5 YR 3/4 Dark Brown **Dış Astar**: 7,5 YR 4/3 Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika,Kireç**Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FOI-8850

4) Form: Karınlı Çömlekcik Gövdesi **Mal Grubu**: SilwerWash**Hamur Rengi**: 10 YR 5/1 Gray **İç Astar**: 10 YR 5/1 Gray **Dış Astar**: 10 YR 5/1 Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FNH-8772

LEVHA 81

1)Form: Çömlekcik**Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 10 R 4/6 Redddish Brown **İç Astar**: 10 R 4/6 Redddish Brown **Dış Astar**: 10 R 4/6 Redddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: FMP-8592

2) Form: Çömlekcik**Ağız Çapı**: 3,4 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 10 R 4/6 Redddish Brown **İç Astar**: 10 R 4/6 Redddish Brown **Dış Astar**: 10 R 4/6 Redddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: FNA

LEVHA 82

1) Form: Dışa Çekik Ağız Kenarlı "S" Profilli Çömlekçik **Ağız Çapı**: 16 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/4 LightReddish Brown **İç Astar**: 2,5 YR

6/4 LightReddish Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 6/4 LightReddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: Çark **Pişme**: Orta **Kod**: BZS-2952

2) Form: Dışa Çekik Ağız Kenarlı "S" Profilli Çömlekçik **Ağız Çapı**: 8 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 7,5 YR 4/3 Brown **İç Astar**: 7,5 YR 4/3 Brown **Dış Astar**: 10 R 4/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: CMJ-3900

3) Form: Dışa Çekik Ağız Kenarlı "S" Profilli Çömlekçik **Ağız Çapı**: 8 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 2,5 YR 5/8 Red **İç Astar**: 2,5 YR 5/8 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 4/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Orta Açkı: Var **Kod**: CLD-3817

4) Form: Çömlekcik**Ağız Çapı**: 7 cm **Dip Çapı**: 4,5 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 10 R 6/8 Light Red **İç Astar**: 10 R 2,5/1 Reddish Black **Dış Astar**: 10 R 2,5/1 Reddish Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: BUL-2705

LEVHA 83

1)Form: Çömlekcik**Ağız Çapı**: 10 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**:10 R 5/8 Red **İç Astar**: 10 R 5/1 Reddish Gray **Dış Astar**: 10 R 2,5/1 Reddish Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GKH-10374

2) Form: Çömlekcik**Ağız Çapı**: 2,2 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/8 Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 2,5/1 Reddish Black **Dış Astar**: 2,5 YR 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GGJ-9967

3) Form: Çömlekcik**Ağız Çapı**: 4,6 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 5 YR 2,5/1**İç Astar**: 5 YR 2,5/1 **Dış Astar**: 5 YR 4/4 **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: GFY-9868

4) Form: Çömlekcik**Ağız Çapı**: 3,5 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/6 **İç Astar**: 2,5 YR 6/6 **Dış Astar**: 2,5 YR 6/8 **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: iyi **Kod**: GGL-9960

5) Form: Çömlekcik**Ağız Çapı**: 3,5 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 3/1**İç Astar**: 2,5 YR 3/1 **Dış Astar**: 2,5 YR 4/12 **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: GFV-9967

6) Form: Çömlekcik**Ağız Çapı**: 2,7 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 3/1**İç Astar**: 2,5 YR 3/1 **Dış Astar**: 2,5 YR 4/12 **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: BYC-427

7) Form: Çömlekcik**Ağız Çapı**: 1,9 cm **Dip Çapı**: 1,8 **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 3/1 **İç Astar**: 2,5 YR 3/1 **Dış Astar**: 2,5 YR 4/12 **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: GHI-1193

LEVHA 84

1) Form: Dikey Kulplu Basit Ağız Kenarlı Fincan **Ağız Çapı**: 9cm**Dip Çapı**: - **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/6Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 6/6Light Red **Dış Astar**: LightReddishBrown**Katkı**: Kum, Küçük Tascık, Kireç, Mika, Büyük Tascık**Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: HBN – 11354

2) Form: Kulplu Fincan **Ağız Çapı**: 7 cm **Dip Çapı**: -**Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 6/8 Light Red **İç Astar**: 10 R 5/8 Red **Dış Astar**: 10 R 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika,Kireç**Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**:GUZ – 10687

3) Form: Fincan **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 2,5 YR 7/6 Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 7/6 Light Red **Dış Astar**: 2,5 YR 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FRC-9035

LEVHA 85

1)Form: Tek Kulplu Yivli Fincan **Ağız Çapı**: 6,8 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 5/6 Red **İç Astar**: 2,5 YR 6/8Red **Dış Astar**: 2,5 YR 6/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: FPN-9400

2)Form: Fincan **Ağız Çapı**: 6,4 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 10 R 4/6 Redddish Brown **İç Astar**: 10 R 4/6 Redddish Brown **Dış Astar**: 10 R 4/6 Redddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: FNF-8947

3) Form: Fincan **Ağız Çapı**:6 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 10 YR 3/4 Dark Reddish Brown **İç Astar**: 10 YR 3/4 Dark Reddish Brown **Dış Astar**: 10 YR 2,5/1 Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: CBF-3088

LEVHA 86

1) Form: Pyxis **Ağız Çapı**: 13 cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 2,5 YR 3/1 Dark Reddish Gray **İç Astar**: 2,5 YR 2,5/1 Reddish Black **Dış Astar**: 2,5 YR 2,5/1 Reddish Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: İyi **Bezeme**: Kazıma **Kod**: FTG-9252

2)Form: Basit A.K. Dikey Kulplu Kaideli Bardak **Ağız Çapı**: 12 cm **Dip Çapı**: 5 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 5/6 Red **İç Astar**: 2,5 YR 5/6 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 4/6 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: FSO- 9184

LEVHA 87

3) Form: Tankard**Mal Grubu**: Boyalı **Hamur Rengi**: 7,5 YR 6/6 ReddishYellow**İç Astar**: 7,5 YR 6/6 ReddishYellow**Dış Astar**: 7,5 YR 6/6 ReddishYellow**Katkı**: Kum, Küçük Taşcık**Yapım**: El-Açkılı **Pişme**: iyi **Kod**: FPD-8732

LEVHA 88

1)Form: Kantaros**Ağız Çapı**: 13 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/6 Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 6/6 Light Red **Dış Astar**: 2,5 YR 6/6 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: CKK-3595

2)Form: Akıtacak **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/6 Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 4/3 Reddish Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 2,5/1 Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: FPG

3) Form: Pota ? **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 10 R 6/6 Light Red **İç Astar**: 10 R 6/6 Light Red **Dış Astar**: 10 R 6/6 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç, Bitkisel Katkı**Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: FSN- 9175

3) Form: Pota ? **Ağız Çapı**: 8 cm **Mal Grubu**: Siyah**Hamur Rengi**: 5 YR 3/4 Dark Reddish Brown **İç Astar**: 5 YR 3/3 Dark Reddish Brown **Dış Astar**: 5 YR 3/3 Dark Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: FOI-8847

5)Form: Pota **Mal Grubu**: Kahve **Ağız Çapı**: 13 cm **Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Red **İç Astar**: 10 R 2,5/1 Reddish Black **Dış Astar**: 10 R 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: CAI-3012

LEVHA 89

1) Form: Süzgeç **Ağız Çapı**: -**Dip Çapı**: -**Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 5/8Red**İç Astar**: 2,5 YR 6/6Light Red**Dış Astar**: 2,5 YR 6/6Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Tascık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: HAA – 11264

2) Form: Yüksek Omurgalı Çanak **Ağız Çapı**: 16 cm **Dip Çapı**: - **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 2,5 Y 2,5/1 Black **İç Astar**: 2,5 Y 2,5/1 Black **Dış Astar**: 2,5 Y 2,5/1 Black **Katkı**: Kum, Küçük Tascık, Mika,Kireç**Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: HAJ – 11293

3) Form: Süzgeç **Ağız Çapı**: 32 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 7,5 YR 3/4 Dark Brown **İç Astar**: 7,5 YR 3/4 Dark Brown **Dış Astar**: 7,5 YR 3/4 Dark Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GJB-10195

4) Form: Süzgeç **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**:2,5 YR 5/6 Red **İç Astar**: 2,5 YR 5/4 Reddish Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 5/4 Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: FSO-9271

5) Form: Süzgeç **Ağız Çapı**:-**Dip Çapı**: -**Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 5/8 Red **İç Astar**: 2,5 YR 5/8 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 5/8Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Kireç, Mika **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: GYT – 11138

LEVHA 90

1)Form: Süzgeç **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 5/6 Red **İç Astar**: 2,5 YR 5/6 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 5/6 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: FRC-9052

2) Form: Basit A.K. Çömlek (süzgeç ?)**Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 5 YR 4/4 Reddish Brown **İç Astar**: 5 YR 4/6 Yellowish Red **Dış Astar**: 5 YR 4/6 Yellowish Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FRR-9069

3)Form: Süzgeç **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 2,5 YR 5/8 Red **İç Astar**: 2,5 YR 5/8 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: CMS-3936

4) Form: Süzgeç Parçası **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 5/8 Red **İç Astar**: 2,5 YR 5/8 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GIB-10118

LEVHA 91

1) Form: Kapak **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 7,5 YR 3/3 Dark Brown **İç Astar**: 7, 5 YR 3/2 Dark Brown **Dış Astar**: 7,5 YR 3/4 Dark Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FTG-9265

2) Form: Kapak **Dip Çapı**:30 cm **Mal Grubu**: Gri **Hamur Rengi**: 10 YR 5/1 Gray **İç Astar**: 10 YR 5/1 Gray **Dış Astar**: 10 YR 5/1 Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: Çok İyi **Kod**: FPL-8979

3) Form: Kapak **Ağız Çapı**:-**Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 7,5 YR 5/6 Strong Brown **İç Astar**: 7,5 YR 5/6 Strong Brown **Dış Astar**: 7,5 YR 2,1/1 Black

Katkı:Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**:El- Açkılı **Pişme**:İyi **Kod**: FRG-9057

4) Form: Kapak **Ağız Çapı**:-**Mal Grubu**: Siyah**Hamur Rengi**: 10 YR 5/4 Yellowish Brown **İç Astar**: 10 YR 5/4 Yellowish Brown **Dış Astar**: 10 YR 3/1 Very Dark Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El- Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: FRG-9056

5) Form: Kapak**Ağız Çapı**: 13cm **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 10 R 6/8Light Red **İç Astar**: 10 R 5/8Light Red **Dış Astar**: 10 R 5/8Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika,Kireç**Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FPS-8996

6) Form: Kapak **Ağız Çapı**: 35 cm **Mal Grubu**: Siyah**Hamur Rengi**: 5 YR 4/6 Yellowish Red **İç Astar**: 5 YR 4/2 Dark Reddish Gray **Dış Astar**: 5 YR 4/1 Dark Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FRC- 9053

7) Form: Kapak **Mal Grubu**: Siyah**Hamur Rengi**: 10 YR 4/4 Dark Yellowish Brown **İç Astar**: 10 YR 4/1 Dark Gray **Dış Astar**: 10 YR 4/1 Dark Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FOY- 8928

LEVHA 92

1) Form: Kapak **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 4/8 Red **İç Astar**: 10 R 4/3 Weak Red **Dış Astar**: 2,5 YR 4/6 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FNC- 8716

2) Form: Kapak **Ağız Çapı**: 23 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: :10 R 5/4 Reddish Brown **İç Astar**: 10 R 5/4 Reddish Brown **Dış Astar**: 10 R 5/4 Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GUK-10650

3) Form: Kapak **Ağız Çapı**: 9 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 10 R 5/4 Reddish Brown **İç Astar**: 10 R 5/4 Reddish Brown **Dış Astar**: 10 R 5/4 Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: CBF-3087

LEVHA 93

1) Form: Taç Biçimli **Kapak Çapı:** 20 cm **Mal Grubu**: Siyah**Hamur Rengi**: 10 YR 3/1 Very Dark Gray **İç Astar**: 10 YR 4/1 Dark Gray **Dış Astar**: 10 YR 5/1 Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: BUL-2700

2) Form: Taç BiçimliKapak**Kapak Çapı:** 12 cm **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 2,5 YR 5/4 Reddish Brown **İç Astar**: 2,5 YR 5/4 Reddish Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 4/6 Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Bol Mikalı, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: CAI-3013

3) Form: Taç Biçimli Kapak **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 7/6 Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 7/4 LightReddish Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 7/6 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: CAI-3010

4) Form: Kapak **Kapak Çapı**: 11 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 2,5/2 **İç Astar**: 2,5 YR 4/3 **Dış Astar**: 2,5 YR 6/6 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: GIH-10072

5) Form: Kapak **Kapak Çapı**: 5 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/6 **İç Astar**: 2,5 YR 5/6 **Dış Astar**: 2,5 YR 6/8 **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: GIA-100001

LEVHA 94

1)Form: Mahmuz Kulp **Ağız Çapı**: - **Dip Çapı**: - **Mal Grubu**: Grimsi Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/6Light Red**İç Astar**: 2,5 YR 6/6Light Red**Dış Astar**: 2,5 YR 5/2 Weak Red**Katkı**: Kum, Küçük Tascık, Mika, Kireç**Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GZZ – 11257

2) Form: Mahmuz Kulp **Ağız Çapı**: - **Dip Çapı**: - **Mal Grubu**: Gri**Hamur Rengi**: 2,3 Y 3/1 Very Dark Gray **İç Astar**: 2,3 Y 3/1 Very Dark Gray **Dış Astar**: 2,3 Y 3/1 Very Dark Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Çok İyi **Kod**: GZC – 11185

3)Form: Oluklu Kulp **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 5 YR 5/6 Red **İç Astar**: 2,5 YR 4/8 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 4/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GJD-10211

LEVHA 95

1)Form: Dikey Kulp **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 2,5 YR 4/6 Red **İç Astar**: 2,5 YR 3/2 Dusky Red **Dış Astar**: 2,5 YR 4/6 Dark Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: FSM-9164

2) Form: Dikey Kulp **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 2,5 YR 4/8 Red **İç Astar**: 2,5 YR 4/8 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 2/1 Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FRT-9097

3) Form: Yatay Kulp **Mal Grubu**: Siyah**Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/6 Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 4/3 Reddish Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 2,5/1 Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika,Kireç**Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: FOU-8910

4) Form: Üçgen Kulp **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 10 YR 3/6 Dark Yellowish Brown **İç Astar**: 10 YR 3/2 Very Dark Grayish Brown **Dış Astar**: 10 YR 2/1 Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FOU-8923

5) Form: Hilal Biçimli Tutamak **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 5 YR 4/4 Reddish Brown **İç Astar**: 10 YR 2/1 Black **Dış Astar**: 10 YR 2/1 Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: FRS-9401

6) Form: Hilal Biçimli Tutamak **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 10 R 3/6 Dark Red **İç Astar**: 10 R 4/8 Dark Red **Dış Astar**: 10 R 4/4 Dark Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: FOY-8926

LEVHA 96

1)Form: Basit A.K. Dikey Kulplu Çömlek **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 2,5 YR 3/4 Dark Reddish Brown **İç Astar**: 2,5 YR 3/4 Dark Reddish Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 2,5/2Dusky Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FNC- 8718

2) Form: Basit A.K. Dikey Kulplu Çömlek **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 2,5 YR 5/8 Red **İç Astar**: 2,5 YR 5/8 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 4/2Weak Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika,Kireç**Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: FOI- 8845

3) Form: Dikey Oluklu Kulp **Mal Grubu**: Gri**Hamur Rengi**: 2,5 YR 7/6 Dark Brown **İç Astar**: 2,5 YR 7/6 Dark Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 7/6 Dark Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika,Kireç**Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: FOI- 8849

4) Form: Dikey Kulplu Pithos**Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 5 YR 3/2 Brown **İç Astar**: 5 YR 5/8 Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 5/8 Dark Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FNH- 8774

5) Form: Oluklu Dikey Kulp **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/8 Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 7/8 Light Red **Dış Astar**: 2,5 YR 7/8 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FNA-8681

6) Form: Dikey Kulp **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 5/4 Kahve**İç Astar**: 2,5 YR 2,5/1 Kahve **Dış Astar**: 2,5 YR 5/8 Kahve **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: FOI-8840

7) Form: Dikey Kulp **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 5/4 Kahve**İç Astar**: 2,5 YR 2,5/1Kahve **Dış Astar**: 2,5 YR 5/8 Kahve **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: FOI-8853

LEVHA 97

1)Form: Sepet Kulp **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Red **İç Astar**: 10 R 5/8 Red **Dış Astar**: 10 R 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FOI-8824

2) Form: Kare Kulp **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 3/3 Dark Reddish Brown **İç Astar**: 2,5 YR 6/4 LightReddish Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 5/4 Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FNH-8780

3) Form: Burgulu Kulp **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 2,5 YR 5/8 Red **İç Astar**: 2,5 YR 6/8 Light Red **Dış Astar**: 2,5 YR 6/8Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika,Kireç**Yapım**: El-Az Açkılı **Pişme**: İyi **Kod**: FND-8727

4) Form: Burgulu Kulp **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Red **İç Astar**: 10 R 4/8 Red **Dış Astar**: 10 R 4/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FNI-9801

LEVHA 98

1)Form: Şerit Kulp **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 7,5 YR 6/6 ReddishYellow**İç Astar**: 7,5 YR 6/6 ReddishYellow**Dış Astar**: 7,5 YR 6/6 ReddishYellow**Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: BZS-2951

2) Form: Dikey Kulp **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/4 LightReddish Brown **İç Astar**: 2,5 YR 6/4 LightReddish Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 6/4 LightReddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Bezeme**: Boya (2,5 YR 2,5/1 Reddish Black) **Pişme**: İyi **Kod**: CMJ-3901

3) Form: Tutamak **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 10 R 6/8 Light Red **İç Astar**: 10 R 4/4 Weak Red **Dış Astar**: 10 R 3/1 Dark Reddish Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: CAH-2994

LEVHA 99

1)Form: Mahmuzlu Kulp **Mal Grubu**: Gri **Hamur Rengi**: 10 YR 3/1 Very Dark Gray **İç Astar**: 10 YR 3/1 Very Dark Gray **Dış Astar**: 10 YR 3/1 Very Dark Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GHZ-10090

2) Form: Tutamak **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 5/6 Red **İç Astar**: 2,5 YR 5/6 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 4/1 Dark Reddish Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GJF-10274

3) Form: Tutamak **Mal Grubu**: Krem **Hamur Rengi**: 10 R 4/8 Red **İç Astar**: 10 R 4/8 Red **Dış Astar**: 10 R 4/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Büyük Taşçık, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: GIM-10134

LEVHA 100

1)Form: Üçgen Biçimli Boynuz Tutamak **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 10 YR 3/3 Dark Brown **İç Astar**: 10 YR 4/4 Dark Yellowish Brown **Dış Astar**: 10 YR 4/4 Dark Yellowish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Kireç **Yapım**: El-AçkılıPişme: Çok İyi **Kod**: GHV-10085

2) Form: Üçgen Biçimli Boynuz Tutamak **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 6/8 Light Red **İç Astar**: 10 R 6/8 Light Red **Dış Astar**: 10 R 6/8 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GFL-9754

3) Form: Kare Biçimli İp Delikli Tutamak **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 6/8 Light Red **İç Astar**: 10 R 6/8 Light Red **Dış Astar**: 10 R 6/8 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GKH-10375

LEVHA 101

1) Form: Üçayak **Ağız Çapı**: -**Dip Çapı**: -**Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 5 YR 5/4 Reddish Brown **İç Astar**:5 YR 5/4 Reddish Brown **Dış Astar**: 5 YR 5/4 Reddish Brown **Katkı**:Kum, Küçük Tascık, Mika, Kireç**Yapım**: El **Pişme**:İyi **Kod**:HBB-11326

2) Form: Üçayak**Ağız Çapı**: -**Dip Çapı**: -**Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 5YR 4/6 Yellowish Red **İç Astar**: 5YR 4/6 Yellowish Red **Dış Astar**: 5YR 4/6 Yellowish Red **Katkı**:Kum, Küçük Tascık, Mika, Kireç**Yapım**: El**Pişme**: İyi **Kod**:HBN – 11361

3) Form: Üçayak **Ağız Çapı**:- **Dip Çapı**:- **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 5YR 4/4 Reddish Brown **İç Astar**: 5YR 4/4 Reddish Brown **Dış Astar**: 5YR 4/4 Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Tascık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**:HBN - 11365

LEVHA 102

1) Form: Düz Dip **Dip Çapı**: 9 cm **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 2,5 YR 4/8 Reddish Brown **İç Astar**: 2,5 YR 4/4Reddish Brown **Dış Astar**: 2,5 YR

2,5/1ReddishBlack**Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**:FUM-9393

2) Form: Düz Dip **Dip Çapı**: 6 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 5/6 Brown **İç Astar**: 2,5 YR 3/1 Dark Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 4/8 Dark Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç**Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: FTA-9239

3) Form: Düz Dip **Dip Çapı**: 60 mm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 10 YR 2/1 Black **İç Astar**: 10 YR 2/1 Black**Dış Astar**: 10 YR 2/1 Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GJS-10324

4) Form: Düz Dipli Kase **Ağız Çapı**: - **Dip Çapı**: 5 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 2,5 YR 2,5 /1 Reddish Black **İç Astar**: 2,5 YR 5/2 Weak Red **Dış Astar**: 10 R 5/8Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**:GYE – 11087

LEVHA 103

1) Form: Üç Ayak **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 10 R 4/6 Red **İç Astar**: 10 R 4/6 Red **Dış Astar**: 10 R 4/6 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GJK-10294-10278

2) Form: Üç Ayak **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 4/4**İç Astar**: 2,5 YR 5/6 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 5/6 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GKI-1082

3) Form: Üç Ayak **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 5/8 Red**İç Astar**: 2,5 YR 5/6 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 5/6 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: GKR-10409

4) Form: Üç Ayak **Mal Grubu**: Siyah**Hamur Rengi**: 10 R 3/3 Dark Brown **İç Astar**: 10 R 3/1 Very Dark Brown **Dış Astar**: 10 R 3/1 Very Dark Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GJK-10292

5) Form: Üç Ayak **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/8 Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 6/8 Light Red **Dış Astar**: 2,5 YR 6/8 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: FSZ- 9211

LEVHA 104

1) Form: Düz Dip **Dip Çapı**: 8 cm **Mal Grubu**: Siyah**Hamur Rengi**: 5 YR 6/6 ReddishYellow**İç Astar**: 5 YR 6/6 Reddish Yellow **Dış Astar**: 5 YR 6/4 LightReddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**:FSM-9165

2) Form: Düz Dip **Dip Çapı**: 6 cm **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 5 YR 6/6 ReddishYellow**İç Astar**: 5 YR 6/6 ReddishYellow**Dış Astar**: 5 YR 6/4 LightReddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**:FSG-9143

3) Form: Düz Dip **Dip Çapı**: 3,8 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 4/6 Red **İç Astar**: 2,5 YR 4/4 Reddish Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 3/3 Dark Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: FRR-9070

4) Form: Düz Dip **Dip Çapı**: 3 cm **Mal Grubu**: Siyah**Hamur Rengi**: 5 YR 3/4 Dark Reddish Brown **İç Astar**: 5 YR 3/4 Dark Reddish Brown **Dış Astar**: 5 YR 3/3 Dark Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: FRR-9078

5)Form: Halka dip **Dip Çapı**:10 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 10 YR 5/6 Yellowish Red **İç Astar**: Dark Yellowish Brown 10 YR 4/6 **Dış Astar**: 7,5 YR 6/6 ReddishYellow**Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FRA-9025

6) Form: Halka Dip **Dip Çapı**: 12 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: Light Red 2,5 YR 6/8 **İç Astar**: 2,5 YR 5/8 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: FPP- 8987

7) Form: Halka Dip **Dip Çapı**: 8 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/6 Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 5/8 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FRP-9063

LEVHA 105

1)Form: Kaide **Dip Çapı**: 30 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/6 Red **İç Astar**: 2,5 YR 6/6 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 6/6 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FON-8874

2) Form: Kaide **Dip Çapı**: 7cm **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 10 YR 5/6 Red **İç Astar**: 10 YR 5/8 Red **Dış Astar**: 10 YR 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: FRA- 2019

3) Form: Üçayak **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 10R 5/8 Red **İç Astar**: 10 R 5/6 Red **Dış Astar**: 10 R 6/6 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Bitkisel Katkı **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FSN-9174

4) Form: Üçayak **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 2,5 YR 5/8 Red **İç Astar**: 2,5 YR 5/8 Red **Dış Astar**: 2,5 YR 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FSM-9163

LEVHA 106

1)Form: Düz Dip **Dip Çapı**: 10 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 5 YR 3/4 Dark Brown **İç Astar**: 5 YR 3/4 Dark Brown **Dış Astar**: 5 YR 4/6 Dark Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: FNI-8792

2) Form: Düz Dip **Dip Çapı**: 8,2 cm **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 5 YR 4/2 Dark Reddish Gray **İç Astar**: 5 YR 4/2 Dark Reddish Gray **Dış Astar**: 5 YR 4/2 Dark Reddish Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Bol Mika **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: FOI- 8851

3) Form: Halka Dip **Dip Çapı**: 10 cm **Mal Grubu**: Kırmızı**Hamur Rengi**: 10 R 6/8 Light Red **İç Astar**: 10 R 3/6 Dark Red **Dış Astar**: 10 R 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika,Kireç**Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FMU- 8629

4) Form: Halka Dip **Dip Çapı**: 8 cm **Mal Grubu**: Siyah**Hamur Rengi**: 10 YR 3/6 Dark Yellowish Brown **İç Astar**: 10 YR 3/3 Dark Brown **Dış Astar**: 10 YR 3/3 Dark Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika,Kireç**Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FNI-8802

5) Form: Üç Ayak **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/6Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 6/6 Light Red **Dış Astar**: 2,5 YR 6/6 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FMU-8661

LEVHA 107

1)Form: Düz Dip **Dip Çapı**: 16 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Red **İç Astar**: 10 R 5/8 Red **Dış Astar**: 10 R 4/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: CKK-3590

2) Form: Düz Dip **Dip Çapı**: 8,5 cm **Mal Grubu**: Siyah**Hamur Rengi**: 2,5 YR 3/4 Dark Reddish Brown **İç Astar**: 2,5 YR 3/4 Dark Reddish Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 3/4 Dark ReddishBrown**Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Büyük Taşçık **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: CKY-3794

3) Form: Yüksek Kaide **Dip Çapı**: 13 cm **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Red **İç Astar**: 10 R 5/8 Red **Dış Astar**: 10 R 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: Çark **Pişme**: Orta **Kod**: CAC-2987

4) Form: Yüksek Kaide **Dip Çapı**: 7 cm **Mal Grubu**: Silver Wash**Hamur Rengi**: 10 YR 5/1 Gray **İç Astar**: 10 YR 5/1 Gray **Dış Astar**: 10 YR 5/1 Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: BZY-2981

5) Form: Yüksek Kaide **Dip Çapı**: 10,5 cm **Mal Grubu**: Krem**Hamur Rengi**: 10 R 6/8 Light Red **İç Astar**: 10 R 8/6 Yellow**Dış Astar**: 10 R 8/6 Yellow**Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: CKA-3577

LEVHA 108

1)Form: Düz Dip **Dip Çapı**: 13 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 6/8 Light Red **İç Astar**: 10 R 6/8 Light Red **Dış Astar**: 10 R 6/8 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GJN-10148

2) Form: Halka Dip **Dip Çapı**: 6,8 cm **Mal Grubu**: Silver Wash**Hamur Rengi**: 2,5 Y 6/1 Gray **İç Astar**: 2,5 Y 5/1 Gray **Dış Astar**: 2,5 Y 5/1 Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: Çark **Pişme**: İyi **Kod**: GFS-9810

3) Form: Halka Dip **Mal Grubu**: Kahve**Ağız Çapı**:4,2 cm **Hamur Rengi**: 10 R 6/8 Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 5/3 Reddish Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 5/3 Reddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç, Btikisel Katkı**Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GHE-10001

LEVHA 109

1)Form: Kaide **Dip Çapı**: 9 cm **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/8 Light Red **İç Astar**: 2,5 YR 6/8 Light Red **Dış Astar**: 2,5 YR 6/8 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GHE-9983

2) Form: Kaide **Dip Çapı**: 11 cm **Mal Grubu**: Gri **Hamur Rengi**: 2,5 Y 6/1 Gray **İç Astar**: 2,5 Y 6/1 Gray **Dış Astar**: 2,5 Y 6/1 Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: Çark **Pişme**: Çok İyi **Kod**: GFM-9761

3) Form: Kaide **Dip Çapı**: 6 cm **Mal Grubu**: Gri **Hamur Rengi**: 2,5 Y 5/1 Gray **İç Astar**: 2,5 Y 5/1 Gray **Dış Astar**: 2,5 Y 5/1 Gray **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GGS-9969

4)Form: Üç Ayak **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 5 YR 6/8 ReddishYellow**İç Astar**: 5 YR 6/8 ReddishYellow**Dış Astar**: 5 YR 6/8 ReddishYellow**Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Büyük Taşçık, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Kötü **Kod**: CTP-10312

5) Form: Üç Ayak **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Red **İç Astar**: 10 R 5/8 Red **Dış Astar**: 10 R 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GIM-10124

6) Form: Üç Ayak **Mal Grubu**: Kahve**Hamur Rengi**: 5 YR 5/8 Yellowish Red **İç Astar**: 5 YR 5/8 Yellowish Red **Dış Astar**: 5 YR 5/8 Yellowish Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GJP-10306

7) Form: Üç Ayak **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 10 R 5/8 Red **İç Astar**: 10 R 5/8 Red **Dış Astar**: 10 R 5/8 Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: GJP-10318

LEVHA 110

1) Form: Basit Ağız Kenarlı Bezemeli Çanak**Ağız Çapı**:-**Dip Çapı**:-**Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 5 YR 2,5/1 Black **İç Astar**: 5 YR 2,5/1 Black **Dış Astar**: 5 YR 5/4 Reddish Brown **Katkı**:Kum, Küçük Tascık, Mika,Kireç**Yapım**: El **Bezeme**: -**Pişme**:İyi **Kod**:HAS – 11284

2) Form: Gövde Parçası **Ağız Çapı**:-**Dip Çapı**:-**Mal Grubu**: Siyah**Hamur Rengi**: 5 YR 2,5/1 Black **İç Astar**:5 YR 2,5/1 Black **Dış Astar**: 5 YR 2,5/1 Black **Katkı**: Kum, Küçük Tascık, Kireç **Yapım** El **Bezeme**: Kazıma **Pişme**: Çok İyi **Kod**: HBB – 11324

3) Form: Memecik Bezemeli Gövde Parçası **Ağız Çapı**: - **Dip Çapı**: - **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 5 YR 4/4Reddish Brown **İç Astar**: 5 YR 4/4Reddish Brown **Dış Astar**: 5 YR 2,5/1Black**Katkı**: Kum, Küçük Tascık, Mika, Kireç**Yapım**: El **Bezeme**: Kabartma **Pişme**: İyi **Kod**:HAA – 11265

LEVHA 111

1)Form: Pithos Gövdesi **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 3/2 Dusky Red **İç Astar**: 2,5 YR 6/4 LightReddish Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 6/4 LightReddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El **Pişme**: Orta **Kod**: GKJ-10392

2) Form: Gövde Parçası **Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 10 YR 2/1 Black **İç Astar**: 10 YR 2/1 Black**Dış Astar**: 10 YR 2/1 Black**Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El-Açkılı**Pişme**: Kötü **Kod**: GJB-10189

3) Form: İçe Dönük Ağızlı Basit A.K. Kase **Mal Grubu**: Siyah**Hamur Rengi**: 5 YR 2,5/1 Black **İç Astar**: 5 YR 2,5/1 Black **Dış Astar**: 5 YR 2,5/1 Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika **Yapım**: El- Kazıma **Bezeme**li **Pişme**: İyi **Kod**: FSZ-9225

4) Form: Bezemeli Gövde Parçası**Ağız Çapı**: -**Dip Çapı**: -**Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 2,5 Y 2,5/1Black**İç Astar**: 2,5 Y 2,5/1Black**Dış Astar**: 2,5 Y 2,5/1Black**Katkı**: Kum, Küçük Tascık, Mika **Yapım**: El **Bezeme**: Kazıma **Pişme**:İyi **Kod**:GZP – 11239

5) Form: Karma Bezemeli Gövde Parçası **Ağız Çapı**: -**Dip Çapı**: -**Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**:10 R 4/8Red **İç Astar**:10 R 4/8Red **Dış Astar**: Dusky Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Bezeme**: Kazıma **Pişme**: İyi **Kod**: GYA – 11081

6) Form: Kazıma Bezemeli Gövde Parçası**Ağız Çapı**: -**Dip Çapı**: -**Mal Grubu**: Siyah **Hamur Rengi**: 2,5 Y 2,5/1 Black **İç Astar**: 2,5 Y 2,5/1 Black **Dış Astar**: 2,5 Y 2,5/1 Black **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: Çok İyi **Kod**: GZP – 11241

7) Form: Memecik Bezemeli Gövde Parçası **Ağız Çapı**: - **Dip Çapı**: - **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/4 LightReddish Brown **İç Astar**: 2,5 YR 6/4 LightReddish Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 6/4 LightReddish Brown **Katkı**: Kum, Küçük Tascık, Mika, Kireç**Yapım**: El **Bezeme**: Memecik **Pişme**: İyi **Kod**: GYP – 11119

LEVHA 112

1)Form: Kabartma Bezemeli Gövde Parçası **Mal Grubu**: Kahve **Hamur Rengi**: 2,5 YR 4/1 Dark Reddish Gray **İç Astar**: 2,5 YR 4/1 Dark Reddish Gray **Dış Astar**: 2,5 YR 6/6 Light Red **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika,Kireç**Yapım**: El **Bezeme:**Kabartma **Pişme**: İyi **Kod**: FNA- 8679

2) Form: Kabartma Bezemeli Gövde Parçası **Mal Grubu**:Kahve **Hamur Rengi**: 10 YR 3/3 Dark Brown **İç Astar**: 10 YR 3/3 Dark Brown **Dış Astar**: 10 YR 3/3 Dark Brown **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika,Kireç**Yapım**: El**Bezeme:**Kabartma **Pişme**: İyi **Kod**: FNC-8714

3) Form: Bezemeli Gövde Parçası **Mal Grubu**: Kırmızı **Hamur Rengi**: 2,5 YR 6/8 **İç Astar**: 2,5 YR 5/6 **Dış Astar**: 2,5 YR 5/6 **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El-hafif açkılı **Pişme**: orta **Kod**: ERL-6298

KÜÇÜK BULUNTULAR

LEVHA 113

1) Form: Ağırşak **Bezeme**: Kazıma **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Ölçüler**; **Uzunluk**: 1,5 cm **Genişlik**: 3,9 cm **Yükseklik**: 1,9 cm **Kod**: GKR

2) Form: Ağırşak **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Ölçüler**; **Uzunluk**: 3,6 cm **Yükseklik**: 3,6 cm **Kalınlık**: 2,1 cm **Kod**: FRA

3) Form: Ağırşak **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Dış Astar**: 5 YR 6/4 Reddish Brown**Uzunluk**: 2 cm **Yükseklik**: 1,2 cm **Kalınlık**: 2 cm **Kod**: FPB

4) Form: Ağırşak **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Ölçüler**; **Uzunluk**: 1,6 cm **Yükseklik**: 2,7 cm **Kalınlık**: 2,1 cm **Kod**: FPP

5) Form: Ağırşak **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Dış Astar**: 5 YR 3/1 Very Dark Gray **Hamur**: 5 YR 5/6ReddishBrown**Ölçüler**; **Uzunluk**: 1,4 cm **Yükseklik**: 1,4 cm **Kalınlık**: 1,8 cm **Kod**: FPB

6) Form: Ağırşak **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Hamur**: 5 YR 5/6Yellowish Red**İç Astar**: 5 YR 3/1Very Dark Gray**Dış Astar**: 5 YR 3/1Very Dark Gray **Ölçüler**; **Uzunluk**:2,9 cm **Genişlik**: 4,0 cm **Kalınlık**: 3,9 cm **Kod**: FRC

7) Form: Ağırşak **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Hamur**: 5 YR 6/4Reddish Brown **Ölçüler**; **Uzunluk**: 2,4cm **Yükseklik**: 2,4 cm **Kalınlık**: 4 cm **Kod**:GUP

8) Form: Ağırşak **Yapıldığı Madde**: Keramik**Ölçüler**;**Uzunluk**: 7,6 cm **Genişlik**: 7,5 cm **Kalınlık**: 1,3 cm **Kod**: GVD

9) Form: Ağırşak **Yapıldığı Madde**: Keramik**Ölçüler**;**Uzunluk**: 5,5 cm **Genişlik**: 5,4 cm **Kalınlık**: 1,1 cm **Kod**: FRH

LEVHA 114

1) Form: Ağırşak **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Ölçüler**; **Uzunluk**: 2,2 cm **Yükseklik**: 2,2 cm **Kod**: FPS

2) Form: Ağırşak **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Ölçüler**; **Uzunluk**: 2,1 cm **Yükseklik**: 2,1 cm **Kod**: FPS

3) Form: Ağırşak **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Ölçüler**; **Uzunluk**: 2,3 cm **Yükseklik**: 1,4 cm **Kod**: FPS

4)Form: Ağırşak **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Bezeme**: Çentik (içi beyaz dolgulu) **Dış Astar**: 5 YR 4/2 Dark Reddish Gray **Ölçüler**; **Uzunluk**: 3,3 cm **Genişlik**: 3,4 cm **Kod**: FMU

5) Form: Ağırşak **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Bezeme**: Çentik (İçi Beyaz Dolgulu) **Dış Astar**: 5 YR 4/2 DarkReddish Gray **Ölçüler**; **Uzunluk**: 1,2 cm **Genişlik**: 2,4 cm **Çap**: 2,3 cm **Kod**: FMC

6) Form: Ağırşak **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Renk**: 10 YR 7/6Yellow **Ölçüler**; **Uzunluk**: 0,9 cm **Genişlik**: 4,5 cm **Çap**:1,5 cm **Kod**: FMP

7) Form: Ağırşak**Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Dış Astar**: 5 YR 7/6ReddishYellow**Bezeme**: Kazıma **Ölçüler**; **Uzunluk**: 2,8 cm **Genişlik**: 4,0 cm **Kalınlık**: 3,9 cm **Kod**:FOI

8) Form: Ağırşak**Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Dış Astar**: 5 YR 4/3ReddishBrown**Bezeme**: Kazıma (İçiBeyaz Dolgulu) **Ölçüler**; **Uzunluk**: 2,6 cm**Genişlik**: 3,3 cm **Kalınlık**: 3,3 cm **Kod**: FNI

9) Form: Boncuk? **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Renk**: 5 YR 5/2 Reddish Gray **Ölçüler**; **Uzunluk**: 1,9 cm **Genişlik**: 1,5 cm **Çap**:1,9 cm **Kod**: FNH

10) Form: Boncuk(?) **Ölçüler**; **Uzunluk**: 1,1 cm **Genişlik**: 1,6 cm **Kalınlık**: 1,6 cm **Kod**: FNA

11) Form: Ağırşak **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Bezeme**: Çizgisel ve Noktasal **Dış Astar**: 7,5 YR 7/6 **Ölçüler**; **Uzunluk**: 2 cm **Genişlik**: 2,4 cm **Çap**:2,5 cm **Kod**: FNA

12) Form: Ağırşak**Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak**Bezeme**: Kazıma (İçi beyaz dolgulu) **Ölçüler**; **Uzunluk**: 1,4 cm **Genişlik**: 2,4 cm**Çap**:2,4 cm**Kod**: FNA

13) Form: Ağırşak **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak**Bezeme**: Kazıma **Renk**; 5 YR 6/8 ReddishYellow**Ölçüler**; **Uzunluk**: 2,1 cm **Genişlik**: 3,6 cm **Kod**:FNA

14) Form: Ağırşak **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak**Bezeme**: Kazıma **Renk**; 5 YR 6/8 ReddishYellow**Ölçüler**; **Uzunluk**: 2,1 cm **Kalınlık:** 1,1 cm **Kod**: FMC

15) Form: Ağırşak **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Hamur**: 5 YR 5/3ReddishBrown**İç Astar**: 5 YR 5/2Reddish Gray**Dış Astar**: 5 YR 5/2Reddish Gray**Bezeme**: Kazıma (İçiBeyaz Dolgulu) **Ölçüler**;**Uzunluk**: 1,1 cm **Genişlik**: 2,2 cm**Çap**: 2,1 cm**Kod**: FMS

LEVHA 115

1)Form: Ağırşak **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Bezeme**: Kazıma **Ölçüler**; **Genişlik**: 1,2 cm **Yükseklik**: 2,3 cm **Kod**: CKA-487

2) Form: Ağırşak **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Bezeme**: Kazıma **Ölçüler**; **Genişlik**: 1,2 cm **Yükseklik**: 2,4 cm **Çap**:2,4 cm **Kod**: CLG-494

3) Form: Ağırşak **Yapıldığı Madde**: Pişmiş toprak **Renk**: 10 R 6/4Pale Red**Bezeme**: Kazıma **Ölçüler**; **Genişlik**: 3,2 cm **Yükseklik**: 2,3 cm **Kod**: CLT-496

4) Form: Ağırşak **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Renk**: Açık Kahve **Bezeme**: Kazıma **Ölçüler**; **Genişlik**: 4,6 cm **Yükseklik**: 2,4 cm **Kod**: CAI

5) Form: Ağırşak **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Hamur**; 2,5 YR 5/6 Red**İç - Dış Astar**; 2,5 YR 3/1 Dark Reddish Gray **Bezeme**: Kazıma **Ölçüler**; **Genişlik**: 2,7 cm **Yükseklik**: 1,8 cm **Kalınlık**; 2,7 cm **Kod**: BUO-417

6) Form: Ağırşak **Yapıldığı Madde**: Pişmiş toprak **Renk**: 2,5 YR 3/1 Dark Reddish Gray **Bezeme**: Kazıma**Ölçüler**; **Genişlik**: 4,6 cm **Yükseklik**: 2,4 cm **Kod:** CAI-438

LEVHA 116

1)Form: Ağırşak **Yapıldığı Madde** Pişmiş Toprak **Renk**: 2,5 Y 5/1 Gray **Ölçüler**; **Uzunluk**: 3,5 cm **Genişlik**: 3,6cm **Kalınlık**: 1,9 cm **Kod**: ERC

2) Form: Ağırşak **Yapıldığı Madde:** Pişmiş Toprak **Renk**: 2,5 YR 5/4 **Ölçüler**; **Uzunluk**: 2,8 cm **Genişlik**: 2,8 cm **Çap**: 2,7 cm **Kod**: BVG

3) Form: Ağırşak **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Dış Astar**: LightReddish Brown **Bezeme**: Kazıma **Ölçüler**; **Genişlik**: 3,4 cm **Yükseklik**: 1,6 cm **Kod**: EOZ – 642

4) Form: Ağırşak**Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Renk**: Açık Kahve **Bezeme**: Çizgi **Ölçüler**; **Genişlik**: 4,3 cm **Yükseklik**: 2,7 cm **Kalınlık**: 1,9 cm **Kod**: ERZ – 647

5) Form:Ağırşak **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Katkı**: Kum, Mika, Kireç **Pişme**: iyi – Açkılı **Hamur**: 5 YR 4/3 ReddishBrown**Dış Astar Astar**: 5 YR 2,5/1Black ile 5 YR 4/4Reddish Brown Arasında geçişli**İç ve Dış Astar**: 2,5 YR 3/1Dark Reddish Gray**Ölçüler**: **Genişlik**: 5 cm **Yükseklik**: 5 cm **Kalınlık**: 2,8 cm **Kod**: EUH – 652

6) Form: Ağırşak **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Hamur**: 10 R 6/8Light Red **İç Astar**: 10 R 8/4Pink **Dış Astar**: 10 R 8/4Pink**Ölçüler**;**Uzunluk**: 3,6 cm **Genişlik**: 3,4 cm **Çap**: 3,4 cm **Kod**: BYM

7) Form: Ağırşak **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Ölçüler**;**Uzunluk**: 3,8 cm **Genişlik**: 3,7 cm **Kod**: GFT

8) Form: Ağırşak **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Ölçüler**;**Uzunluk**: 2,7 cm **Genişlik**: 2,4 cm **Kod**: GGH

9) Form: Ağırşak **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Ölçüler**; **Uzunluk**: 1,9 cm **Genişlik**: 2,4 cm **Çap**: 2,4 cm **Kod**: GGZ

10) Form: Ağırşak **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Ölçüler**; **Uzunluk**: 1,4 cm **Genişlik**: 2,2 cm **Kod**: GHE

11) Form: Ağırşak **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Bezeme**: Kazıma **Ölçüler**;**Uzunluk**: 1,3 cm **Genişlik**: 2,8 cm **Çap**: 2,8 cm **Kod**: GHI

12) Form: Ağırşak **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Ölçüler**; **Uzunluk**: 1,6 cm **Genişlik**: 3,1 cm **Çap**: 3 cm **Kod**: GHI

13) Form: Ağırşak **Yapıldığı Madde**: Taş **Ölçüler**;**Uzunluk**: 2,5 cm **Genişlik**: 2,5 cm **Kod**: GFO

14) Form: Ağırşak **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Renk**: 5 YR 7/6 ReddishYellow**Bezeme**: Çizgi **Ölçüler**; **Genişlik**: 3,9 cm **Yükseklik**: 2,1 cm **Kalınlık**: 1,6 cm **Kod**: ESV – 649

15) Form: Ağırşak **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Dış Astar**: 5 YR 4/1Dark Gray **Bezeme**: Çentik **Ölçüler**; **Yükseklik**: 2,6 cm**Çap**:2,6 cm **Kod**: EOU – 640

LEVHA 117

1) Form: Pişmiş Toprak Kaşık **Ölçüler**; **Yükseklik**: 3 cm **Çap**: 3 cm **Kod**: GYP

2)Form: Ağırlık **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Hamur**: 2,5 YR 5/8 Red **İç Astar**: 2,5 YR 6/3 LightReddish Brown **Dış Astar**: 2,5 YR 6/3 LightReddish Brown **Ölçüler**; **Uzunluk**: 9,3 cm **Genişlik**: 6,3 cm **Kalınlık**: 4,0 cm **Kod**: FRC

3) Form: Kaşık **Mal Grubu**: Kahve **Hamur:**2,5 YR 5/6Red **İç Astar**: 2,5 YR 5/6Red**Dış Astar**: 2,5 YR 5/6Red**Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: Orta **Pişme:** Orta **Kod**:FSF

4) Form: Pişmiş Toprak Obje **Dış Astar**: 2,5 Y 3/1 Very Dark Gray **Ölçüler**; **Uzunluk**: 3,4 cm **Genişlik**: 4,9 cm **Kalınlık**: 1,5 cm **Kod**: FPM

5) Form: Pişmiş Toprak Fallus **Ölçüler**; **Uzunluk**: 7,4 cm **Genişlik**: 2,6 cm **Kod**: GZM

LEVHA 118

1)Form: Ağırlık **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Ölçüler**; **Uzunluk**: 10,3 cm **Genişlik**: 7,5 cm **Kalınlık**: 3,2 cm **Kod**: GUK-1292

2) Form: İdol Başı **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Mal Grubu**: Kahve **Hamur**: 2,5 YR 5/4**İç Astar**: 2,5 YR 5/4**Dış Astar**: 2,5 YR 5/4**Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Büyük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: FME

3) Form:Kaşık **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Mal Grubu**: Kahve **Hamur**: 2,5 YR 5/4 **İç Astar**: 2,5 YR 5/4**Dış Astar**: 2,5 YR 5/4 **Katkı**: Kum, Küçük Taşcık, Büyük Taşcık, Mika, Kireç **Yapım**: El **Pişme**: İyi **Kod**: CTB-508

4) Form: Pişmiş Toprak Obje**Hamur**: 2,5 YR 4/8Red **İç Astar**: 2,5 YR 3/1Dark Reddish Gray**Dış Astar**: 2,5 YR 3/1Dark Reddısh Gray **Ölçüler**;**Uzunluk**: 3,2 cm**Genişlik**: 1,8 cm **Kod**: FMC

LEVHA 119

1) Form: Dokuma Ağırlığı **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Renk**: 2,5 YR 8/3Pale Brown **Ölçüler**; **Uzunluk**: 6,9 cm **Genişlik**: 5,0 cm **Kalınlık**: 2,6 cm **Kod**: BUH

2) Form: Dokuma Ağırlığı **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Ölçüler**;**Uzunluk**: 8,3 cm **Genişlik**: 5,4 cm **Kalınlık**: 2,9 cm**Kod**: BUI

3) Form: Dokuma Ağırlığı **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Renk**: **Hamur**; 2,5 YR 5/6Red **içAstar**; 2,5 YR 6/6 Lihgt Red **Dış Astar**; 2,5 YR 5/6Light Red **Ölçüler**; **Uzunluk**: 8 cm **Genişlik**: 5,6 cm **Kalınlık**: 3,5 cm **Kod**: BUH-436

4) Form: Minyatür kap **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Renk**: **Hamur**; 10 R 5/6 Red **İç Astar**; 10 R 5/6 Red **Dış Astar**; 10 R 5/6 Red **Ölçüler**; **Yükseklik**; 4 cm**Çap**: 3,5 cm **Kod**: CKV-488

5) Form: Minyatür Kap **Yapıldığı Madde**: Pişmiş toprak **Hamur**: 10 R 5/8Red **İç Astar Astar**: 2,5 YR 6/3 LightReddish Brown **Dış Astar Astar**: 2,5 YR 6/3 LightReddish Brown **Ölçüler**;**Uzunluk**: 3,7 cm **Genişlik**: 4,4 cm**Ağız Çapı**: 2,8 cm **Kod**: EYE-6861

6) Form: Ocak Ayağı **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Ölçüler**; **Uzunluk**: 10,3 cm **Genişlik**: 9,6 cm **Kalınlık**: 4,0 cm **Kod**: CKK

LEVHA 120

1)Form: Makara **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Hamur**: 10 R 4/8 Red **İç Astar**: 10 R 3/1 Dark Reddish Gray **Dış Astar**: 10 R 3/1 Dark Reddish Gray **Ölçüler**; **Uzunluk**: 6,8 cm **Genişlik**: 5 cm **Kalınlık**: 3 cm **Kod**: GHZ

2) Form: Makara **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Hamur**: 5 R 4/8 ReddishYellow**İç Astar**: 5 YR 5/2Reddish Gray **Dış Astar**: 5 YR 5/2 Reddish Gray **Ölçüler**;**Uzunluk**: 6,8 cm **Genişlik**: 3,9 **Kalınlık:** 3,8 cm **Kod**: BVE

3) Form: Makara **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Renk**: 10 R 6/6Light Red**Ölçüler**; **Uzunluk**: 5,1 cm**Genişlik**:5,7 cm **Kod**: BVI

4) Form: Piramidal Ağırlık **Hamur**: 10 R 6/ 8Ligt Red **Renk**: 10 R 6/6Ligt Red **Dış Astar**: 7,5 YR 4/8Red **Ölçüler**; **Uzunluk**: 4 cm **Kalınlık**: 3 cm **Kod**: EOY

5) Form: Dokuma Ağırlığı **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Renk**; **Hamur**; 2,5 Y 4/8 Red **İç Astar;** 2,5 YR 6/6Light Red **Dış Astar**; 2,5 YR 6/6 Light Red **Ölçüler**; **Uzunluk**: 8,9 cm **Genişlik**: 8,1 cm **Kalınlık**: 3,8 cm **Kod**: BSR-435

6) Form: Makara Ağırlık **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Ölçüler**;**Uzunluk**: 4,5 cm **Yükseklik**: 31 cm **Çap**:- **Kalınlık**: 2,8 / 2,3/ 3 cm (Soldan sağa)**Kod**: EOZ – 643

7) Form: Dokuma Ağırlığı **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Renk**: **Hamur**; 7,5 YR 5/8 Red **İç Astar**; 2,5 YR 5/8 Red **Dış Astar**; 2,5 YR 5/8Light Red **Ölçüler**; **Uzunluk**: 4,6 cm **Genişlik**: 5,6 cm **Kalınlık**: 4,7 cm **Kod**: CJL-485

8) Form: Dokuma Ağırlığı **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Renk**: **Hamur**; 2,5 YR 7/6 Light Red **İç Astar;** 2,5 YR 7/6 Light Red **Dış Astar:**2,5 YR 7/6 Light Red **Pişme;** Kötü **Yapım**; El**Katkı**; kum, KüçükTaşcık, Mika, Taşcık, Bitkisel Katkı **Ölçüler**; **Uzunluk**: 5,7 cm **Genişlik**: 3,3 cm **Kalınlık**: 2,4 cm **Kod**: CRU-502

9) Form: Makara **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Renk**: **İç-Dış Astar;** 2,5 YR 4/6 Red **Ölçüler**; **Uzunluk**: 5,5 cm **Genişlik**: 4,4 cm **Kod**: BVG-422

10) Form: Ağırlık? **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Ölçüler**; **Uzunluk**: 3,6 cm **Genişlik**: 2,4 cm **Kalınlık**: 2,4 cm **Kod**: BYR-432

11) Form: Ağırlık (?)**Yapıldığı Madde**: Taş **Genişlik**: 2,8 cm **Yükseklik**: 3 cm **Kalınlık**: 1,4 cm **Kod**: EUH – 653

12) Form: Dokuma Ağırlığı (?)**Yapıldığı Madde**: Taş **Uzunluk**: 4,6 cm **Genişlik**:5,1 cm **Kalınlık**:2,1 cm **Kod**: GHE-1188

LEVHA 121

1)Form: Obje (ocak ayağı ?) **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Renk**: 7,5 YR 8/6 ReddishYellow**Ölçüler**; **Uzunluk**: 7,6 cm **Genişlik**: 9,0 cm **Çap**: 8,4 cm **Kod**: GJV

2) Form: Tıpaç**Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Yapım**: El **Pişme:** Kötü **Katkı**: Kum, KüçükTaşcık, Mika **Renk**; 2,5 YR 6/6Light Red **Ölçüler**; **Uzunluk**: 5 cm **Genişlik**: 2,5 cm **Kod**: BZG-433

3) Form: Baskı Mühür **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Yapım**: El **Pişme:** Kötü **Katkı**: Kum, KüçükTaşcık, Mika, Kireç **Renk**; 7,5 YR 4/3 Weak Red **Ölçüler**; **Uzunluk**: 2,4 cm **Genişlik**: 3,6 cm **Kod**: EPB-644

4) Form: Fırça **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Yapım**:El **Pişme:** Kötü **Katkı**: Kum, KüçükTaşcık, Mika **Dış Astar**; Red 10 R 5/8 **Ölçüler**; **Uzunluk**: 6 cm **Genişlik**: 4 cm **Kalınlık**: 2,2 cm **Kod**: GHI-1191

5) Form: Obje (ocak ayağı ?) **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Renk**: 7,5 YR 8/6ReddishYellow**Ölçüler**; **Uzunluk**: 7,6 cm **Genişlik**: 9,0 cm **Çap**: 8,4 cm **Kod**: BSF

6) Form: Obje (ocak ayağı ?) **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Ölçüler**; **Uzunluk**: 15,1 cm **Genişlik**: 13,5 cm Kalınlık: 10,4 cm **Kod**: GHC

7) Form: Üfleç (?) **Yapıldığı Madde**: Pişmiş Toprak **Katkı**: Kireç **Hamur**: 10 YR 6/4YellowishBrown**Pişme:** İyi**Ölçüler**; **Genişlik**: 4,5 cm **Yükseklik**: 8,5 cm **Kalınlık**: 4,1 cm **Kod**: ESZ – 650

LEVHA 122

1)Form: Dilgi**Yapıldığı Madde**: Çakmaktaşı **Ölçüler**; **Uzunluk**: 3,6 cm **Genişlik**: 2,2 cm **Kalınlık**: 0,8 cm **Kod**: HAS-1312

2) Form: Dilgi**Yapıldığı Madde**: Çakmaktaşı **Ölçüler**; **Uzunluk**: 4,6 cm **Genişlik**: 1,3 cm **Kalınlık**: 0,4 cm **Kod**: HAS-1313

3) Form: Dilgi**Yapıldığı Madde**: Çakmaktaşı **Ölçüler**; **Uzunluk**: 3,5 cm **Genişlik**: 1,3 cm **Kalınlık**: 0,4 cm **Kod**: HAI-1311

4) Form: Dilgi**Yapıldığı Madde**: Çakmaktaşı **Ölçüler**; **Uzunluk**: 2,7 cm **Genişlik**: 1,5 cm **Kalınlık**: 0,4 cm **Kod**: GZY-1310

5) Form: Dilgi**Yapıldığı Madde**: Çakmaktaşı **Ölçüler**; **Uzunluk**: 4,2 cm **Genişlik**: 1,7 cm **Kalınlık**: 0,6 cm **Kod**: GZC

6) Form: Dilgi**Yapıldığı Madde**: Çakmaktaşı **Ölçüler**; **Uzunluk**: 3,2 cm **Genişlik**: 1,3 cm **Kalınlık**: 0,7 cm **Kod**: GZI

7) Form: Dilgi**Yapıldığı Madde**: Çakmaktaşı **Ölçüler**; **Uzunluk**: 3,4 cm **Genişlik**: 2,2 cm **Kalınlık**: 0,6 cm **Kod**: GZI-1308

8) Form: Dilgi**Yapıldığı Madde**: Çakmaktaşı **Ölçüler**; **Uzunluk**: 3 cm **Genişlik**: 1,7 cm **Kalınlık**: 0,6 cm **Kod**: GZI-1307

9) Form: Dilgi**Yapıldığı Madde**: Çakmaktaşı **Ölçüler**; **Uzunluk**: 2,2 cm **Genişlik**: 1,5 cm **Kalınlık**: 0,6 cm **Kod**: GZI

10) Form: Dilgi**Yapıldığı Madde**: Obsidyen**Ölçüler**; **Uzunluk**: 2,5 cm **Genişlik**: 0,5 cm **Kalınlık**: 0,2 cm **Kod**: GVZ-1298

11) Form: Dilgi**Yapıldığı Madde**: Obsidyen**Ölçüler**; **Uzunluk**: 1,5 cm **Genişlik**: 0,9 cm **Kalınlık**: 0,2 cm **Kod**: GVZ-1297

LEVHA 123

1)Form: Perdah Taşı **Ölçüler**; **Uzunluk**: 6,5 cm **Genişlik**: 3,3 cm **Kalınlık**: 2,5 cm **Kod**: GYH

2) Form: Perdah Taşı **Ölçüler**; **Uzunluk**: 5,9 cm **Genişlik**: 3,1 cm **Kalınlık**: 2 cm **Kod**: GZI

3) Form: Dilgi**Yapıldığı Madde**: Çakmaktaşı **Ölçüler**; **Uzunluk**:5,3 cm **Genişlik**:2,7 cm **Kalınlık**: 0,9 cm **Kod**: GUP

4) Form: Dilgi**Yapıldığı Madde**: Çakmaktaşı **Ölçüler**; **Uzunluk**: 2,8 cm **Genişlik**: 1,9 cm **Kalınlık**: 0,6 cm **Kod**:GJD

5) Form: Dilgi**Yapıldığı Madde**: Çakmaktaşı **Ölçüler**; **Uzunluk**: 3,1 cm **Genişlik**: 1,2 cm **Kalınlık**: 0,6 cm **Kod**: FSG

6) Form: Dilgi**Yapıldığı Madde**: Obsidyen**Ölçüler**; **Uzunluk**:1,7 cm **Genişlik**: 0,8 cm **Kalınlık**: 0,2 cm **Kod**: FRH

7) Form: Dilgi**Yapıldığı Madde**: Çakmaktaşı **Ölçüler**;**Uzunluk**: 2,1 cm **Genişlik**: 1 cm **Kalınlık**: 0,3 cm **Kod**: FSN

8) Form: Dilgi**Yapıldığı Madde**: Obsidyen**Ölçüler**; **Uzunluk**: 3,5 cm **Genişlik**: 1,2 cm **Kalınlık**: 0,5 cm **Kod**: FSG

9) Form: Dilgi**Yapıldığı Madde**: Obsidyen**Ölçüler**; **Uzunluk**:2,9 cm **Genişlik**:1,2 cm **Kalınlık**: 0,8 cm **Kod**: FRH

LEVHA 124

1) Form: Taş Balta **Ölçüler**; **Uzunluk**: 7,6 cm **Genişlik**: 4,7 cm **Kalınlık**: 0,7 cm **Kod**: GVD

LEVHA 125

1)Form: Çekirdek **Yapıldığı Madde**: Çakmaktaşı **Ölçüler**; **Uzunluk**:6,6 cm **Genişlik**: 6,6 cm **Kalınlık**: 5,2 cm **Kod**: FPS

2) Form: Çekirdek **Yapıldığı Madde**: Çakmaktaşı **Ölçüler**; **Uzunluk**: 6,5 cm **Genişlik**: 5,6 cm **Kalınlık**: 5,7 cm **Kod**: FPS

3) Form: Dilgi**Yapıldığı Madde**: Çakmaktaşı **Ölçüler**; **Uzunluk**: 3,7 cm **Genişlik**: 2,2 cm **Kalınlık**: 0,6 cm **Kod**: FPS

4) Form: Dilgi**Yapıldığı Madde**: Çakmaktaşı **Ölçüler**; **Uzunluk**: 6,3 cm **Genişlik**: 3 cm **Kalınlık**: 1,2 cm **Kod**: FPS

5) Form: Dilgi**Yapıldığı Madde**: Çakmaktaşı **Ölçüler**; **Uzunluk**: 3,1 cm **Genişlik**: 1,5 cm **Kalınlık**: 1,3 cm **Kod**: FPS

7) Form: Dilgi**Yapıldığı Madde**: Çakmaktaşı **Ölçüler**; **Uzunluk**: 2 cm **Genişlik**: 2 cm **Kalınlık**:0,5 cm **Kod**: FPS

8) Form: Dilgi**Yapıldığı Madde**: Çakmaktaşı **Ölçüler**; **Uzunluk**: 2,1 cm **Genişlik**: 1,8 cm **Kalınlık**: 1,3 cm **Kod**: FPS

9) Form: Dilgi**Yapıldığı Madde**: Çakmaktaşı **Ölçüler**; **Uzunluk**: 2,2 cm **Genişlik**: 1,8 cm **Kalınlık**: 1,5 cm **Kod**: FPS

11) Form: Dilgi**Yapıldığı Madde**: Çakmaktaşı **Ölçüler**; **Uzunluk**: 2 cm **Genişlik**: 1,3 cm **Kalınlık**: 0,8 cm **Kod**: FPS

12) Form: Dilgi**Yapıldığı Madde**: Çakmaktaşı **Ölçüler**; **Uzunluk**: 2,6 cm **Genişlik**: 1,5 cm **Kalınlık**: 0,8 cm **Kod**: FPS

13) Form: Dilgi**Yapıldığı Madde**: Çakmaktaşı **Ölçüler**; **Uzunluk**: 1,7 cm **Genişlik**: 1,3 cm **Kalınlık**: 0,5 cm **Kod**: FPS

15) Form: Dilgi**Yapıldığı Madde**: Çakmaktaşı **Ölçüler**;**Uzunluk**: 1,6 cm **Genişlik**: 1,2 cm **Kalınlık**: 0,5 cm **Kod**: FPS

16) Form: Dilgi**Yapıldığı Madde**: Çakmaktaşı **Ölçüler**;**Uzunluk**: 2,0 cm **Genişlik**: 1,2 cm **Kalınlık**: 0,7 cm **Kod**: FPS

17) Form: Dilgi**Yapıldığı Madde**: Çakmaktaşı **Ölçüler**; **Uzunluk**: 3 cm **Genişlik**: 2 cm **Kalınlık**: 1 cm **Kod**: FPS

18) Form: Digi**Yapıldığı Madde**: Obsidyen**Ölçüler**; **Uzunluk**: 2,5 cm **Genişlik**: 1,6 cm **Kalınlık**: 0,8 cm **Kod**: FPT

19) Form: Digi**Yapıldığı Madde**: Obsidyen**Ölçüler**; **Uzunluk**: 2,9 cm **Genişlik**: 1,6 cm **Kalınlık**: 0,8 cm **Kod**: FPT

20) Form: Dilgi**Yapıldığı Madde**: Çakmaktaşı **Ölçüler**; **Uzunluk**: 1,9 cm **Genişlik**: 1,4 cm **Kalınlık**: 0,9 cm **Kod**: FPT

21)Form: Dilgi**Yapıldığı Madde:** Çakmaktaşı **Ölçüler**; **Uzunluk**: 3,6 cm **Genişlik**: 1,8 cm **Kalınlık**: 1 cm **Kod**: EVV

22) Form: Dilgi**Yapıldığı Madde**: Obsidyen**Ölçüler**;**Uzunluk**: 2,5 cm **Genişlik**: 1,1 cm **Kalınlık**: 0,4 cm**Kod**: FNA

23) Form: Dilgi**Yapıldığı Madde:** Çakmaktaşı **Ölçüler**; **Uzunluk**: 6,1 cm **Genişlik**: 2,2 cm **Kalınlık**: 0,9 cm **Kod**: FNC

24) Form: Dilgi**Yapıldığı Madde:** Çakmaktaşı **Ölçüler**; **Uzunluk**: 3,8 cm **Genişlik**: 2,4 cm **Kalınlık**: 2,1 cm **Kod**: FNN

LEVHA 126

1) Form: İdol **Yapıldığı Madde**: Mermer **Ölçüler**; **Uzunluk**: 3,7 cm **Genişlik**: 2,6-1,7-2,7 cm **Kalınlık**: 0,3 cm **Kod**: FPN

2) Form: Taş Alet **Ölçüler**; **Uzunluk**: 6,1 cm **Genişlik**: 7,3 cm **Kalınlık**: 4,3 cm **Kod**: DCE

3)Form: Perdah Taşı **Ölçüler**; **Uzunluk**: 5 cm **Genişlik**: 4 cm **Kalınlık**: 2,2 cm **Kod**: FPS

4) Form: Perdah Taşı **Ölçüler**; **Uzunluk**: 5,5 cm**Genişlik**: 4,2 cm **Kalınlık**: 2,1 cm **Kod**: FPS

5) Form: Taş Alet **Ölçüler**; **Uzunluk**: 13, 5 cm **Genişlik**: 4,4 cm **Kalınlık**: 3,0 cm **Kod**: FOJ

6) Form: Taş Alet (?)**Ölçüler**; **Uzunluk**: 6,5 **Genişlik**:4,9 **Kalınlık**: 4,1 **Kod**:FOJ

LEVHA 127

1)Form: Dilgi**Yapıldığı Madde**: Çakmaktaşı **Ölçüler**; **Uzunluk**: 4 cm **Genişlik**: 1,7 cm **Kalınlık**: 0,6 cm **Kod**: COU-498

2) Form: Dilgi**Yapıldığı Madde**: Çakmaktaşı **Ölçüler**;**Uzunluk**:4,1 cm **Genişlik**: 1,5 cm **Kalınlık**: 0,6 cm **Kod**: CPA-499

3) Form: Taş Obje/Ağırlık **Ölçüler**;**Uzunluk**: 3,8 cm **Genişlik**: 3,8 cm **Kalınlık**: 2,8 cm **Ağırlık**: 73,08 gr**Kod**: CKY-493

LEVHA 128

1)Form: Dilgi**Yapıldığı Madde**: Çakmaktaşı **Ölçüler**; **Uzunluk**: 3 cm **Genişlik**: 3,7 cm **Kalınlık**: 2,9 cm **Kod**: GFT

2) Form: Dilgi**Yapıldığı Madde**: Çakmaktaşı **Ölçüler**;**Uzunluk**: 4,2 cm **Genişlik**: 1,5 cm **Kalınlık**: 1 cm **Kod**: GHI

3) Form: Dilgi**Yapıldığı Madde**: Çakmaktaşı **Ölçüler**;**Uzunluk**: 5,3 cm **Genişlik**: 1,9 cm **Kalınlık**: 0,7 cm **Kod**: BSD

4) Form: Dilgi**Yapıldığı Madde**: Çakmaktaşı **Ölçüler**; **Uzunluk**: 3,5 cm **Genişlik**: 1,5 cm **Kalınlık**: 2 cm **Kod**: GGJ-1263

5) Form: Dilgi**Yapıldığı Madde**: Çakmaktaşı **Ölçüler**;**Uzunluk**: 3,5 cm **Genişlik**: 2 cm **Kalınlık**: 0,4 cm **Kod**: GFZ-1253

6) Form: Dilgi**Yapıldığı Madde**: Çakmaktaşı **Ölçüler**;**Uzunluk**: 2,3 cm **Genişlik**: 2 cm **Kalınlık**: 0,6 cm **Kod**: EOU-639

7) Form: İdol **Yapıldığı madde**; Taş **Ölçüler**; **Uzunluk**: 5,8 cm **Genişlik**: 3,6 cm **Kod**: GFP-1183

8) Form: Taş Balta **Ölçüler**; **Uzunluk**: 3,5 cm **Genişlik**: 2,9 cm **Kalınlık**: 1,5 cm **Kod**: BYC-429

9) Form: İşlenmiş Taş **Ölçüler**; **Uzunluk**: 8,2 cm **Genişlik**: 5,1 cm **Kalınlık**: 2,1 cm **Kod**: GIB

10) Form: Kalıp **Yapıldığı Madde**; Pişmiş Toprak **Ölçüler**; **Uzunluk**: 5 cm **Genişlik**: 5,5 cm **Kalınlık**: 1 cm **Kod**: BPD

LEVHA 129

1) Form: Bronz Levha/Balta **Yapıldığı Madde**: Bronz **Ölçüler**; **Uzunluk**: 8 cm **Genişlik**: 4,9 cm **Kalınlık**: 1,0 cm **Kod**: HAP-1314

2) Form: Bronz İğne **Yapıldığı Madde**: Bronz **Ölçüler**; **Uzunluk**: 6,4 cm **Genişlik**: 0,5 cm **Kod**: HBN

3) Form: Hançer/Levha **Ölçüler**; **Uzunluk**: 4,3 cm **Genişlik**: 1,6 cm **Kalınlık**: 0,7 cm **Kod**: GZI-1304

4) Form: İğne **Yapıldığı Madde**: Bronz **Ölçüler**; **Uzunluk**: 11 cm **Genişlik**: 1 cm **Kod**: FTR

LEVHA 130

1) Form: Gümüş Takılar Topluluğu **Yapıldığı Madde:** Gümüş **Ölçüler; Uzunluk:** 12 cm **Ağırlık:** 406 gr**Kod**: CTP

2)Form: İğne **Yapıldığı Madde**: Bronz **Ölçüler**; **Uzunluk**: 11,0 cm **Kalınlık**: 1,2 cm – 0,5 cm **Kod**: BRD

3) Form: İğne **Yapıldığı Madde**: Bronz **Ölçüler**; **Uzunluk**: 6,1 cm **Genişlik**: 1 cm **Kod**: GHA-1252

LEVHA 131

1) Form: Kemik Alet (Bız)**Ölçüler**;**Uzunluk**: 8,0 cm **Genişlik**: 0,5 cm **Kalınlık**: 0,5 cm / 0,3 cm **Kod**: FPS (FNC ile birleşti)

2) Form: İşlenmiş Kemik Alet **Yapıldığı Madde**: Kemik **Ölçüler**;**Uzunluk**: 8,9 cm **Genişlik**:1,5 cm **Çap**: 1,4 cm **Kod**: GHI

3) Form: İşlenmiş Boynuz **Yapıldığı Madde**: Kemik**Ölçüler**;**Uzunluk**: 12,8 cm **Genişlik**:13,2 cm **Kod**:BVG

4) Form: Kemik Alet**Yapıldığı Madde**: Kemik **Ölçüler**; **Uzunluk**: 8,3 cm **Genişlik**: 3,1 cm **Kod**: BTB

5) Form: Kemik Alet **Ölçüler**;**Uzunluk**: 9 cm **Çap**: 2,5 cm **Kod**: ERZ

6) Form: Kolye Ucu **Yapıldığı Madde**: Sedef **Ölçüler**; **Uzunluk**: 5,3 cm **Genişlik**: 3 cm **Kalınlık**: 0,7 cm**Kod**: BYR

7) Form: Boncuk **Yapıldığı Madde**: ? **Uzunluk**: 1 cm **Genişlik**: 1,3 cm **Kalınlık**: 0,4 cm **Kod**: EOV-641

TEŞEKKÜR

Kendimi tanımaya ve kendi yolumu çizmeye çalışırken beni en çok heyecanlandıran duygunun öğrenmek ve bir beceriyi kazanmak olduğunu keşfettim. Bu duygu beni bu zamana kadar besleyerek doktora derecesine kadar getirdi. Doktora süreci benim için hem besleyici hem hayatımda önemli bir dönüm noktasının sancılarını yaşadığım süreç oldu. Heyecanlandığım kadar çok da soyutladım kendimi sosyal yaşamımdan. Anladımki doktora yapmak insanın hayatında bir kere yapabileceği uzun ve meşekatli bir süreç. Uykularımın kaçtığı, yorulduğum, düşüp tekrar kalktığım ama hayallerime tutunarak güç kazandığım bu dönemde kendi özverim kadar beni destekleyen hocalarım, ailem ver arkadaşlarım sayesinde doktora çalışmamı gerçekleştirdim.

Beni destekleyen hocalarımın başında sayın Prof. Dr. Aylin Ü. Erdem Otman gelmektedir. Lisans döneminden itibaren dersleriyle bilgilendiğim, yüksek lisans ve doktorada ise danışmanım olan sevgili hocam beni akademik olarak tecrübesiyle beslemiş ve eğitmiştir. Doktora seviyesine gelmemde akademik desteklerinin yanı sıra maneviyatıyla da her zaman sıcaklığını hissetmişimdir. Çeşitli projelerle de çalışmalarıma katkılar sağlayan hocama bu yolda devam etmemi ve ilerlememi sağladığı için ne kadar teşekkür etsem az kalır. İyi varsınız hocam.

2015 yılından itibaren ekip üyesi olduğum Bayraklı Höyüğü'nün çatısı altında tıpkı bir okul gibi mesleki olarak birçok şey öğrendim. Bu süreçte hem maddi hem manevi olarak desteğini esirgemeyen, fikirleriyle değerli katkılar sunan sayın Prof. Dr. Cumhur Tanrıver hocama çok teşekkür ederim. Tüm lisans ve lisansüstü eğitim sürecimde bilgisinden yararlandığım ve doktora sürecimde de jüri üyeliğiyle farklı bakış açıları geliştirmemi sağlayan sayın Hocam Prof. Dr. Haluk Sağlamtimur'a çok teşekkür ederim. Aynı zamanda tez savunmamda yer almayı kabul eden ve değerli eleştirileriyle tezime önemli yönlendirmeler sağlayan Doç. Dr. Erim Konakçı ve jüri üyeliğinin yanı sıra ekip üyesi olarak da bana sağladığı tüm yönlendirmeler için Dr. Öğr. Üyesi Gülnur Sümer Eroğlu'na çok teşekkür ederim. Lisans ve Lisanüstü süreçlerimde fakültede üzerimde emeği olan her bir hocama ayrı ayrı teşekkürü bir borç bilirim.

Bayraklı Höyüğü'nde uzun yıllar gerçekleşen çalışmalarda emeği geçen tüm ekip üyelerine, uzmanlara, gönüllülere ve bu teze dolaylı olarak da olsa emeği geçen tüm

öğrencilere çok teşekkür ederim. Aynı zamanda ekip içinde yakınlık kurduğum ve benim için en özel gün olan doktora savunmasında desteklerini esirgemeyen arkadaşlarım sevgili Çağlar Engin, Ayten Demirtaş ve Önder Ertürkan'a çok teşekkür ederim.

Her zaman maddi manevi destekleriyle enim yanımda olan ve varlıklarıyla kendimi daha güçlü hissetmemi sağlayan sevgili annem Nesibe Gürgen ve sevgili babam Veysel Gürgen'e en kıymetli teşekkürlerimi sunarım. İlkokuldan itibaren eğitimin önemini ve kıymetini bilincime işlediğiniz için minnetterım. Ve ailem. Aynı evde iki arkeolog olmanın mesleki anlamda ne kadar çok artısı varsa hepsini senin sayende yaşadım sevgili eşim. Fikirlerin, önerilerin ve eleştirilerin benim çalışmalarımda rota oldu. Aynı zamanda en kıymetli motivasyon kaynağım oldun. Tez çalışmamamda da hep yanımda olduğu için sevgili eşim Dr. Mehmet Akif Erdem'e binlerce kere teşekkür ederim. Doktora yaptığım dönemde dünyaya gelen canım oğlum Atlas Erdem, varlığın bana yaşam enerjisi ve devam etme gücü veriyor. Seninle geçireceğim zamanları tez çalışmasına ayırdığım için bu çalışmayı sana armağan ediyorum. İyiki varsın oğlum.

Kader Gürgen Erdem

İzmir 2025

ÖZGEÇMİŞ

Kader Gürgen ERDEM

Eğitim Durumu:

Lisans: Ege Üniversitesi, Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi, 2009-2014

Yüksek Lisans: Ege Üniversitesi, Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi, 2015-2018

Doktora: Ege Üniversitesi, Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi, 2018-2025

YABANCI DİL: İngilizce

Tezler :

Lisans:"M.Ö. II. Bin Yılda Batı Anadolu'da Miken Kültürü", Prof. Dr. Eşref ABAY danışmanlığında (2014)

Yüksek Lisans: "İzmir ve çevresinin Geç Tunç Çağ'da Kıta Yunanistan ve Adalarla ilişkisi" Prof. Dr. Aylin Ü. Erdem Otman danışmanlığında (2015-2018)

Doktora: Bayraklı Höyüğü Erken Tunç Çağı Yerleşiminin Batı Anadolu Arkeolojisindeki Yeri, Prof. Dr. Aylin Ü. Erdem Otman danışmanlığında (2018-2025)

Mesleki Deneyimler:

2011-2012 Denizli Beycesultan Höyük Kazısı (Prof. Dr. Eşref ABAY Başkanlığında)

2013 Aydın-Kuşadası KadıKalesi Kazısı (Prof. Dr. Zeynep Mercangöz Başkanlığında)

2016-halen Bayraklı Ören Yeri (Eski Smyrna) Kazısı (Prof. Dr. Cumhur Tanrıver Bilimsel Başkanlığında)

2017 İzmir Arkeoloji Müzesi Kazıları (Aliağa, Paşaçiftliği Mevkii, 1022 ada, 1 parsel Nemport Limanı

2018-19 Didyma Antik Kenti Kazısı- Tavşan Adası (Prof. Dr. Francois Bertemes başkanlığında)

2019 Kaymakçı Arkeoloji Projesi- (Doc. Dr. Chris Roosevelt başkanlığında)

2022-23 Ulucak Höyük Kazısı (Prof. Dr. Özlem Çevik başkanlığında)

Projeler:

2018 20171 nolu Ege Üniversitesi BAP Genel Araştırma Projesi- Tunç Çağlarda İzmir Bayraklı Höyüğü'ndeki Yerel Anadolu Geleneklerinin Tespiti ve Değerlendirilmesi (Bursiyer)

2023 31962 nolu Ege Üniversitesi BAP Genel Araştırma Projesi -Bayraklı Höyüğü'nün Erken Tunç Çağı'ndaki Ticari İlişkileri ve bölge Kültürleri İçindeki Yeri (Araştırmacı)

Sözlü Bildiriler

"Bayraklı Höyüğü Erken Tunç Çağı Yerleşiminin Batı Anadolu ve Ege Arkeolojisindeki Yeri", *II. Uluslararası Bilim Şenliği'Lisansüstü Tez Buluşmaları'*, 19-20 Aralık 2022, Ege Üniversitesi Sosyal BilimlerEnstitüsü, İzmir.

Yayınlar

A.Ü. Erdem, K.G. Erdem, B. Ongar (2019), Bayraklı Höyüğü Erken Tunç Çağ Tabakalarına Dair İlk Bulgular. H. Göncü, A. Ersoy ve D. S. Akar Tanrıver (Ed.), Smyrna/İzmir Kazı ve Araştırmaları III, İçinde. (s. 39-48). İstanbul.

A. Ü. Erdem, K. Gürgen-Erdem (2022), Bayraklı Höyüğü'nde MÖ 3. Binyıl Sonuna Dair Yeni Bulgular, İçinde M.Işıklı, E. Fidan, A. Türker, M.A. Yılmaz (Ed.), MÖ. III. Binyılda Anadolu (s. 197-208).Ege Yayınları, İstanbul.48) İstanbul.

A. Ü. Erdem, G. Eroğlu, K. Gürgen-Erdem (2023), BronzeAgeRelief-DecoratedPottery İn Western Turkey: New Evidence From İzmir- Bayraklı Mound, Mediterranean Archaeology and Archaeometry Vol. 23, No 2, (2023), pp. 89-107.

Gürgen-Erdem, K. (2023) "Bayraklı Höyüğü Erken Tunç Çağı Yerleşiminin Batı Anadolu ve Ege Arkeolojisindeki Yeri", II. Uluslararası Bilim Şenliği'Lisansüstü Tez Buluşmaları', Bildiri Özetleri / AbstractBooklet, 19-20 Aralık 2022, s.35-36, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınları – 4, İzmir.

A.Ü. Erdem, G. Eroğlu, K. Gürgen-Erdem (2024), Bayraklı Höyüğü Erken Tunç çağ Verileri Üzerine arkeometrik Çalışmalar, Arekometrik Sonuçları Toplantısı, 38 (1), 139-149".

K. Gürgen- Erdem, A.Ü. Erdem, C. Tanrıver (2024), Bayraklı Höyüğü (Eski Smyrna) MÖ 3. Binyıl Stratigrafisine Dair Son Veriler, İzmir Araştırmaları Dergisi, Sayı: 20 (1-16).

Eğitim ve Sertifikalar

"Arkeolojik Varlıkların Korunması ve Kurtarılması", Koç Üniversitesi Online Programlar- SARAT, 2 Haziran 2019.